Copiese la portada

M. S. 4.º perg.º con 235 hojas utiles folia-
das cada una. Sigue despues otro tratado In octo libros
Physicorum Aristotelis con 202 hojas y dos mas de indices
foliadas las primeras. Completo, bien tratado

R.= Nuño= Cursus Philosophicus.

Hasta 16 de Abril inclusive debe d. P.º [illegible] Reyes
33 reales de vellon

58
41
99
206
306

150
160
170
180
190
160

33
12
45

62
7 3/4
69 3/4

99
69
168

62
62
124

124
15—0
139—0

58
41—0
69 3/4
139—0
41—0
350 3/4

168
139—0
307

99—0
69 3/4
139—0
41—0
348

Mañana
Medaras
Loque
te Dibo

Est. de M.º Tab. A.

[illegible] folià –

INCIPT
BREVS TRACATs SVM
YARVM FREs IRODR
VOS IVXTA MRMANO.
doctori doctrinam et explicates Sa
pientissimi Mri Soto.

PROEMIUM.

NONIAM ABSCULTATORES VOXHUM corpore sed ingeniori pennas more volucrium altius extollere, opportunum tempus invitat. Non iam loquendi formulae, quas Rethores sibi ac scopum praefigunt, sed veritatis pondus cum ratione sinceritas exoptat voluntatem dilicere. Presto vobis Angelus ille, inquam, qui abeunte aetate divinis flammis accensus igne os scopulos quibus mortalium oculi a prospectu Sapientiae arcent, amputat, depellit, extenuat.

Fateor tanto viro Aquinati solvendo non sumus, ipse enim in Dialecticis sublimentis oculis colligabat, ubi a sapientiae pondere sensus [illegible], iam simul quidem [illegible] ingenium, iam planius omni [illegible] spatio. Imprimis Antequam noster labor [illegible] perveniret, debet a facilioribus incipere, a quibus scilicet Sapientissimus Mag. Soto, ut [illegible] quaestionum commentariis ad [illegible] procedet. Propositio quae praeambula quatuor [illegible].

PRIMA PROPOSITIO. DIALECTICA EST PRIMA OMNIUM SCIENTIARUM ADQUISITIONE NON VERO DIGNITATE

Hec pp.° hēt 2plex ptes, quoad 1ᵃᵐ sic pᵗ. Illa dispō ē ad adqui-
renda, que tradit modũ, ut alię sciẽ adquirantᵘʳ; sᵉᵈ Dialectica huius modi:
ergo ē adquirenda. Maior ē certa, et pᵗ minor. Modus adquirendi sciā ē demon-
strat°; sᵉᵈ munus proprium Dialectice ē docere naturam demonstrationis: ergo Dia-
lectica tradit modũ, quo cętere sciẽ adquirantᵘʳ, et consequenter ē prima adqui-
renda.

Quoad 2ᵃᵐ ptem sic pᵗ. Dignitas sciẽ desumitᵘʳ ex dignitate obiecti; sᵉᵈ obiectum
Logice ē indignius, et imperfectius: ergo Dialectica ē indignior, et consequenter nō ē ualde
digna. Maior ē certa, quia (?) specificatio sumitᵘʳ ab obiecto. Minor uero sic pᵗ. Obiectum
Dialectice ē Ens rōnis, sᵉᵈ Ens rōnis ē imperfectius quolibet Ente reali: ergo
obiectum Dialectice ē imperfectius, et indignius, ac proinde nō ē ualde dignitate.

Arguitᵘʳ 1° contra 1ᵃᵐ ptem huius pp.ⁱ Obiectum Dialectice nō ē 1° adquisi-
bile: ergo Dialectica nō ē ualde adquirenda. Conseqᵃ patet, quia idem ordo seruatᵘʳ in obiecto,
ac in scientia. Anš pᵗ. Obiectum Logice ē ens rōnis; sᵉᵈ ens rōnis nō ē 1° cog-
noscibile: ergo obiectum Logice nō ē 1° adquisibile. Maior ē certa, et pᵗ minor. Ens
rōnis cognoscitᵘʳ ad similitudinem entis realis: ergo ens rōnis nō ē 1° cognoscibile.

Rᵖ. ad argum negando anš, ad cuius probationem concessa maiori, nego minorem, ad
illius probationem distinguo anš. Ens rōnis in cognitione absoluta fit, et cognoscitᵘʳ
ad similitudinem entis realis concedo anš, in cognitione scientifica nego anš,
et conseqᵃᵐ. Ens namque rōnis in cognoscibilitate absoluta sequitᵘʳ entitatem:
unde cum entitas sit dependens à reali cognoscibilitate; sᵉᵈ dependet ab ente
reali. In cognoscibilitate uero complexa seu scientifica nō sequitᵘʳ legem
entitatis, et consequenter in tali cognoscibilitate nō dependet ab ente reali.

Dices: etiam
in cognoscibilitate complexa seu scientifica ens rōnis dependet ab ente
reali: ergo solutio ē nulla. Pbᵗ anš. Ideo in cognoscibilitate absoluta ens rōnis
dependet (?), quia fit ad similitudinem illius; sᵉᵈ etiam in cognoscibilitate complexa seu scienti-
fica fit ad similitudinem entis realis: ergo etiam in cognoscibilitate complexa seu
scientifica ens rōnis dependet ab ente reali. Maior ē certa, et pᵗ minor. Cog-

noscibilitas complexa, seu scientifica entis rationis est aliquid rationis: ergo fit ad similitudinem entis realis.

Respondeo. ad hanc replicam nego antecedens, ad cuius probationem concessa maiori, et ad illius probationem distinguo antecedens. Cognoscibilitas complexa est aliquid rationis praesuppositive, et materialiter concedo antecedens, formaliter nego antecedens, et consequentiam. Cognoscibilitas namque complexa est distincti ordinis, et desumitur a diverso principio, a quo sumitur entitas, quae entitas sumitur a conformitate cum existentia. Cognoscibilitas vero complexa sumitur a connectione possibili cum ea: unde tantum in cognoscibilitate absoluta, et secundum se fiat ad similitudinem entis realis, non in cognoscibilitate complexa, seu scientifica.

Arguitur 2.° contra 2.am partem huius propositionis. Nobilitas scientiae desumitur ex nobilitate abstractionis; sed logica gaudet nobiliori abstractione, qua caeterae scientiae gaudent: ergo logica est nobilior, et dignior. Maior est certa, et probatur minor. Ens rationis abstrahit ab omni materia: ergo logica gaudet nobiliori abstractione.

Respondeo concessa maiori, nego minorem, ad illius probationem distinguo antecedens. Ens rationis abstrahit ab omni materia negative concedo antecedens; positive nego antecedens. Itaque est duplex abstractio altera positiva, et altera negativa. Positiva consistit in perfectione obiecti ab immaterialitate illius originata, quatenus tale obiectum ita supra materiam elevatur, ut nullam materiam includat. Negativa vero consistit in imperfectione obiecti, et ab entitate minima illius originatur, quatenus ita est minimae entitatis, ut non possit perfectionem entis attingere. Unde 1.a abstractio perfectionem denotat. 2.a vero imperfectionem dicit, et cum logica abstrahat ab omni materia negative inde est, quod non est nobilior aliis scientiis.

Et 3.° Sufficit abstrahere ab omni materia negative, ut logica sit perfectior: ergo ruit solutio. Probatur antecedens Theologia est perfectissima inter omnes scientias, et tamen abstrahit ab omni materia negative: ergo sufficit, quod logica abstrahat ab omni materia negative, ut sit perfectior.

Respondeo

Rp.ª neg.do ars, ad cujus prob. necessarium distingo mi. Teologia abstrahit ab omni materia negatiuè ob maximam perfectionem reperta in obiecto concedo mi.; ob imperfectionem nego mi. et distingo cons. quod sufficit abstrahere ab omni materia negatiuè, sicut propter perfectionem repertam in obiecto concedo cons., si ita non sit nego cons. Itaque est maxima disparitas inter Teologiam, et Logicam, nam Teologia agit de Deo, cui ob suam maximam perfectionem materia repugnat, et ideo Teologia dicitur perfectissima esse scientia. Logica vero tracta de ente rationis, cui ob suam imperfectionem materia repugnat, ideo quamuis abstrahat ab omni materia negatiuè erit imperfectior aliis scientiis.

SECUNDA PP.º

DIALECTICA EST ARS, SEU SCIENTIA DISPUTANDI

Hæc pp.º probatur eadem ratione, ac pp.ª 1.ª pars præcedentis pp.is; nam modus disputandi in aliis scientiis est media dialectice, dicere, et argumentare, sed omnia ista præstantur à Dialectica: ergo illa est ars, seu scientia disputandi.

TERTIA PP.º

DIALECTICA VERSATUR CIRCA TRES MENTIS OPERATIONES.

Vt hæc pp.º plenius intelligatur, aduertendum est, quod tres nostri operationes sunt. 1.ª operatio mentis est operatio simplex, quando scilicet mens aliquid cognoscit nihil affirmando, vel negando de illo. v.g. quod mens apprehendit hominem nihil de illo affirmando, vel negando de

2ª operatio nostri dicitur compositio, seu divisio, seu iudicium, scilicet qua de rebus apprehensis per eam operationem aliquid affirmat, vel negat. v.g. quando de homine apprehenso dico, quod est animal. et dicitur compositio quando aliquid tribuit alteri, ut prae[dicto] facto scilicet homo est animal, et dicitur divisio, quando in subiecto aliquid praedicatum removet, ut cum dicitur homo non est lapis. Cum vero dicitur iudicium, quia nostri bene compositum, aut iudicat, aut dicit ita est.

3ª operatio nostri vocatur discursus, seu ratiocinatio, scilicet quod ex uno cognito aliud infert. v.g. cognoscit noster per 2am operationem quod homo est animal; et postea per discursum infert: ergo risibilis.

Quibus suppositis probo. Sic 3ª supponi: nostri intellectus per has operationes potest errare, in apprehendendo, in iudicando male: ergo indiget aliqua arte, quae illum dirigat. probo Consequentia: quia quilibet artifex potest errare in suis operationibus indiget aliqua arte illum dirigente: nunc sic, quod prae Dialecticam nulla alia ars data est, quae possit hoc munus praestare: ergo illa versatur circa nostri operationes. probo subsumpta: quia Dialectica docet definire, dividere, et argumentari: ergo illa praestat similiter modum harum operationum nostri; et consequenter circa illas versatur.

Arguitur 1º contra 2am partem. Dialectica non dirigit 3am operationem: ergo non versatur circa 3 operationes. Consequentia patet, et Ars probo. Sufficit dirigere 2am, ut 3ª sit recta: ergo 3ª, ut distincta non dirigit. probo Ars data directione 2ae, infert infallibiliter directio 3ae: ergo sufficit dirigere 2am, ut 3ª sit directa. probo Ars. Recta dispositio praemissarum ex ascensu illarum nostri necessitat ad assensum consequentiae; sed praemissae, ut dispositae pertinent ad 2am operationem: ergo ea directa infert infallibiliter directio 3ae.

Huic argumento Respondeo negando Ars, ad cuius probationem nego Ars, ad cuius probationem concedo maiorem, distinguo minorem; sed praemissae, ut dispositae pertineant ad 2am operationem, ut praemissae sunt partes, nego minorem, materiales, et, ut sunt partes concedo minorem, et nego consequentiam. Dupliciter possunt considerari praemissae. 1º modo in quantum sunt illativae, et inferunt consequentiam, et hoc modo necessitant nostri ad assensum illius, et pertinent ad 3am operationem, quia ut sic sunt partes syllogismi. 2º modo possunt

ordinari, prout sic psta gaudentqs dispositione subjecti, et predicati, et prout sic nec inferunt consequentiam, nec pertinent ad logicam; sed ad aliam operationem. Unde dicta directio non est necessaria.

QUARTA PP°

IN DIALECTICA INCIPIENDUM EST

A NOMINE

HAEC propositio probatur quia secundum rectam doctrinam, et ordinem debemus in omni arte, et scientia a simplicioribus, et imperfectioribus incipere; sed terminus simplicior, et imperfectior est inter omnia, de quibus Dialectica tractat: ergo ab illo est incipiendum. Maior est certa, et probatur minor. Omnia instrumenta Logicalia componuntur ex illis, et in illos ultimo resolvuntur, ut patet in propositione, et syllogismo: ergo terminus simplicior, et imperfectior, et consequenter ab illo est incipiendum.

Arguitur contra istam propositionem. A significatione est incipiendum: ergo non a termino. Probatur: a simplicioribus est incipiendum; sed significatio est imperfectior termino: ergo ab illa est incipiendum. Maior est certa, et minor probatur. Terminus componitur ex significatione: ergo significatio est simplicior termino.

Respondeo negando antecedens, ad cuius probationem explico maiorem, a simplicioribus est incipiendum pertinentibus ad Logicam concedo maiorem, non pertinentibus nego maiorem, et distinguo minorem; sed significatio est simplicior termino, et pertinet ad Logicam nego minorem, et non pertinet concedo minorem, et nego consequentiam.

Dices; sed significatio pertinet ad Logicam: ergo non valet solutio. Minor probatur. Significatio est genus ad terminum; sed genus pertinet ad eandem scientiam, ad quam pertinet species, cuius est genus: ergo significatio pertinet ad Logicam.

Respondeo negando minorem, ad cuius probationem distinguo maiorem. Sig-

significatio est genus ad illum, genus proprium nego maiorem, genus alienum concedo maiorem, et distinguo minorem; si genus pertinet ad eandem lineam, ad quam pertinet essentia, cuius est genus, si sit genus proprium concedo, si sit genus alienum nego minorem, et consequentiam. Atqui nunc est concretum accidentale, et in concretis accidentalibus genus est aliquid extraneum esse formae, et non pertinet ad eandem lineam, ad quam pertinet essentia, cuius est genus, ergo, etsi simplicior sit significatio huic incipiendum ab illa.

LIBER 1us

SUMMULARUM DE TERMINIS.

CAP. 1um DE TERMINO IN COMMUNI

NE tractatus iste prolixus fiat, illam utilitate incipientibus praecurremus, quapropter exempla, quae ab aliquibus ponuntur 3a diffinitione terminus, aliqua a nobis ponuntur, et aliqua per aliquam auctoritatem solvuntur, et quia modus scientificus procedendi est a facilioribus, ut inquit Philosophus primo physicorum, a termino incipimus in praesenti explicando essentiam termini.

Qui sic definitur est vox significativa ad placitum, ex qua simplex conficitur propositio. Et, ut clarius intelligatur haec definitio advertendum primo, quod quaelibet definitio, ut sit bona, debet constare ex genere, et differentia. Genus est, in quo una definitio cum aliis a se distinctis convenit. Differentia vero est id, per quod ab aliis differt. Quae omnia conveniunt definitioni traditae. In illa particula vox convenit terminus cum omnibus vocibus etiam non significativis, per particulam vero significativa differt a vocibus, quae nihil significant v.g. Blictiri. Per particulam vero ad placitum, differt terminus ab vocibus, quae significant naturaliter v.g. gemitus infirmi.

Rursus per omnes istas particulas dicitur vox significativa

adplacitum. Convenit hic cum propositione, quae dam parte ponitur loco generis. Alia vero scilicet ex qua simplex conficitur propositio ponitur loco differentiae, et illa ratione convenit ultimo huic, differt ab omnibus aliis, quae non sunt hic.

Secundo adverte, quod licet aliquae voces non significativae possint aliquas propositiones componere v.g. Blictiri est vox, non tamen dicuntur hic proprie componere, quia tales propositiones componunt materialiter, non vero formaliter, supponendo [illegible] pro alio, quae non est propositio materialis, ut in [illegible] dicemus. Tertio

adverte circa definitionem hic, quae quidem est componere propositiones [illegible] quales cumque; de simplicibus [illegible] [illegible] componendi [illegible], quae non est propositio hypothetica [illegible] [illegible], etsi aliquando vera propositio categorica, seu simplex [illegible] categorica componere possit, non sub [illegible] propositionis; [illegible] [illegible], ut patet [illegible] propositione [illegible] est [illegible], quae propositio categorica, et componit [illegible] [illegible] modo explicato.

Ultimo adverte circa definitionem hic, illam [illegible] convenire [illegible] non categoricae, quia [illegible] notior nobis [illegible] hic definitio, et [illegible] propositionem praedicta divisio [illegible] potest accommodari [illegible], et mentali. [illegible] in communi [illegible] definitio [illegible] a [illegible] [illegible] Soto. Est signum categoricae propositionis [illegible]. Illa parte signum ponitur loco generis, et [illegible] quod est esse signum convenit huic cum propositione, [illegible]. Illa parte ex qua simplex [illegible] ponitur loco differentiae, et in hoc differt huic a propositione, [illegible], quae non componunt.

Arguitur contra definitionem hic. Male ponitur illa particula, ex qua simplex conficitur propositio, ergo male [illegible] huic illam particulam. [illegible] [illegible] propositiones [illegible] hic, et tamen [illegible] propositiones non componunt, ergo male ponitur illa particula ex qua [illegible]. [illegible]

extra ppez [illegible] dictio hoo [illegible] extra ppez [illegible]

R. neg.

[illegible] ant, ad cuius probe nego maior, et ad cuius probe distinguo antec. haec dictio homo est [illegible] actualiter nego antec., aptitudinaliter concedo antec., et distinguo consequens, extra ppez non supponunt actualiter nego consequens, aptitudinaliter concedo consequens. [illegible] ratione [illegible] actum supponendi [illegible] posset supponere, et habere aptitudinem ad supponendum: unde intelligendae sunt [illegible] iuxta commune prologuium summulistarum verba in [illegible] non dicunt actum, sed aptitudinem, et hanc habent [illegible] extra ppez, quamvis extra illas non supponant actualiter.

DE SIGNO

CAP. 2[um]

Signum est, quod potentiae cognoscitivae aliquid aliud a se repraesentat. Pro intelligentia singularum particularum notandum est: [illegible] illa particula repraesentat ponitur loco generis, in quo conveniunt signum cum aliis, quae [illegible] repraesentant, et non sunt signa, ut Rex, v.g. seipso repraesentat, et intelligitur de repraesentatione tam actualiter, quam aptitudinaliter, quia ut ait commune prologuium verba in [illegible] non dicunt actum, sed aptitudinem. Quapropter [illegible] in libro clauso est signum, quod licet actum non repraesentat potentiae aeternam, [illegible] potentiam, ut [illegible] aperiatur [illegible] repraesentant.

PER illas particulas potentiae cognoscitivae intelligitur omnis potentia, quae uti potest signis: unde non solum potentia hominis, sed etiam Angeli, et Brutorum intelligitur. = Per illas particulas aliquid intelligitur non solum aliquid positivum, sed negativum, et privativum: unde nihil est vere, et proprie signum, et etiam intelligitur [illegible] aliquid, aliquid, vel aliquando, vel aliqualiter; quapropter [illegible] homines, et [illegible] etiam sunt signa

per.

PER illam partem aliud ab alio dicitur, quod de ratione signi est esse imperfectius, et inferius signato seu quod representat, utriusque generis illius at pro illo supplementum, quare signum solum dicitur de illis rebus, quae non per se ut sint, quam ut representent naturam, vel voluntatem hominum insinuent.

DE nota etiam per illam partem, quod inter signum, et signatum debet esse distinctio qualiscumque, quod distinctio in natura, et specie: unde ullus homo non est signum alterius hominis, nec ullus ovum est signum alterius ovi, et ideo dicitur in definitione aliud in genere neutro, et non alius in genere masculino, quia alius masculino sumptum significat distinctionem suppositorum, in genere autem neutro significat distinctionem in substantia, et natura: unde Pater in divinis non dicitur aliud a Filio; sed alius, quia ab illo distinctionem in persona, non autem in natura et substantia.

2.º Est notandum, quod omne, quod obiicitur potentiae, ut ab illa cognoscatur dicitur obiectum. Itaque illud obiectum respective potentiae cognoscitivae est triplex motivum tantum, terminativum tantum, motivum et terminativum simul. Obiectum motivum tantum, est quod movet potentiam ad cognitionem, non sui, sed alterius: v.g. Imago D. N. est obiectum motivum tantum, quia movet potentiam ad formandam cognitionem non sui sed Petri. Obiectum terminativum tantum est res cognita provisione ab alio obiecto producta. v.g. Petrus cognitus per imaginem. Obiectum motivum, et terminativum simul est quod movet potentiam ad formandam cognitionem sui. v.g. Petrus in se cognitus.

CAP. 3.ᵘᵐ

DE DIVISIONIBUS SIGNI.

PRIMO dividitur signum in naturale, et ad placitum. Signum naturale, est quod ex natura rei aliquid aliud a se representat. Inde proportione

ex naturali, quam habet cum signato: v.g. imago D. Thomae repraesentat naturaliter ex proportione naturali, quam habet cum illo, et quamvis, ut fiat imago dependeat à voluntate pictoris, tamen postquam est iam depicta, ideo praeterea sic naturaliter repraesentat Divum Thomam propter proportionem, quam cum illo habet ratione similitudinis, quam non habet cum alio Sancto.

Signum ad placitum, est quod ex impositione hominum aliquid aliud à se repraesentat. v.g. ista vox homo est signum ad placitum eo quod repraesentat, quia fuit imposita à Rep., à qua, et ab alio potuit quaelibet vox imponi ad significandum, et quamvis signum ad placitum repraesentet ex se ipso rem, et conveniat ex natura sua, hoc tamen est ex natura impositionis dependentis tantum in fieri, quam in se ipsa iam producta à voluntate imponentis, per quod differt à signo naturali, nisi solum conveniat in principio fieri dependere à voluntate artificis, non vero in se ipso iam producto.

Explicantur particulae huius definitionis. In definitione enim signi naturalis per particulam ex natura rei differt à signo ad placitum, illam particulam potentiae convenit cum omni signo. Similiter in definitione signi ad placitum illa particula ex impositione ponitur loco differentiae, quia per illam differt à signo naturali; illa vero aliud à se ponitur loco generis, quia in hoc convenit cum signo naturali.

Ex dictis sequitur, duas esse differentias inter signum naturale, et ad placitum. Prima est quod signum naturale idem repraesentat apud omnes nationes. v.g. Fumus apud omnes repraesentat ignem, et imago D. Thomae ipsum repraesentat, et quamvis non omnes cognoscant D. Thomam per illam imaginem, ratione defectus imaginis, id est non cognoscerent proportionem naturalem, quam habet cum D. Thoma. = Signum vero ad placitum non repraesentat apud omnes, sed apud illos, apud quos viget impositio.

2a differentia quod signum naturale non potest deponi à sua significatione. Signum vero ad placitum potest deponi: v.g. Fumus non potest non repraesentare ignem, sed ista vox homo potest non repraesentare hominem. Similiter res pr...

Signum ex consuetudine, est quod ex usu

hu

hominem aliquid aliud à se repraesentat. v.g. Ramus ante tabernam significat vinum vendibile, et notandum quod hoc signum dicitur simpliciter tale, quod reducatur ad signum naturale, et ad placitum, quare non ponitur à nobis, ut membrum distinctum ab illis, reducitur ad signum tandem naturale, si connexio pendeat in natura. v.g. Canis praecedens dominum suum. Si vero connexio pendeat in voluntate hominum reducitur ad signum ad placitum. v.g. ramus ante tabernam significat vinum vendibile.

2º dividitur signum in signum formale, et instrumentale. Signum instrumentale, quod ex praeexistente cognitione aliquid aliud à se repraesentat. per illa parte repraesentat ponitur loco generis, in quo convenit cum signo formali, aliquae partes ponuntur loco differentiae. Per illas à signo formali distinguitur. Signum formale, quod se ipso, et non mediante alio repraesentat. v.g. conceptus hominis repraesentat hominem. Illa parte, repraesentat ponitur loco generis, in quo convenit cum signo instrumentali. aliae vero partes ponuntur loco differentiae, et per illas differt à signo instrumentali.

Sed, ut clarius intelligantur hae definitiones, notandum est, quod ad signum instrumentale requiritur duplex cognitio, alia tendens in signum, in signatum alia; et quamvis conceptus dicatur quod [illegible] est motus in imaginem et in rem imaginatam unde poterat dici, quod una cognitio sufficeret ad signum instrumentale. Attamen hoc non obstante, verum est requirere duplicem cognitionem, quae etsi idem est motus in imaginem, et in rem imaginatam, hic tamen rem imaginatam attingit imperfecte. unde, ut illam attingat perfecte requiritur distinctum motum, seu cognitionem. — Ad signum vero formale una tantum requiritur cognitio tendens in conceptum s. verbum. v.g. Petri, et hominis, quod est signum formale.

CAPUT 4um

DE TERMINI DIVISIONE IN VOCALEM, MENTALEM, ET SCRIPTUM.

POstquam def.^ne^ signi, ejusque divis.^nes^ ... dicendum de ... termini, et 1.° dividitur in mentalem, vocalem, et scriptum.

TERMINUS vocalis est, vox significativa ad placitum, ex qua simplex conficitur propositio vocalis. v.g. ... homo. ... explicatam omnem istam partem ... termini ... unde ... divisionem ... dividitur terminus in ... ad ... esse, ... quapropter ... divisio ... in substantia, ... terminus vocalis di... a mentali, et scripto in hoc, quod componit propositionem vocalem.

TERMINUS mentalis est notitia ... significativa, ex qua simplex conficitur propositio mentalis. v.g. ... — Terminus scriptus est, scriptura significativa ad placitum, ex qua simplex conficitur propositio scripta. v.g. ... in libro scripta.

CAP. 5.um

DE NOTITIJS, ET CONCEPTIB.^9^

Quia in def.^ne^ termini mentalis aliquid de notitijs, et conceptibus diximus ideo ad pleniorem intelligentiam sciendum est quid, et quotuplex sit notitia. **N**otitia sic def.^tur^ est cognitio rei. v.g. quod cognosco Petrum ... alia est notitia intuitiva, et alia abstractiva. Notitia intuitiva est cognitio rei praesentis. v.g. notitia, quam habeo ... Notitia abstractiva est cognitio rei absentis. v.g. notitia, quam habeo Petri absentis.

Quadruplex ... differentia inter istas notitias. 1.^a^ est ex parte causae efficientis scilicet quod notitia intuitiva causatur ab obiecto praesenti, vel immediate, vel ... species. Notitia abstractiva causatur a speciebus relictis in memoria ... absenti.

2. differentia ex parte effectus scilicet quod notitia intuitiva clarior est quam abstractiva ...

lattitu loquendo, et dicitur regulariter, quod dari potest aliqua notitia abstractiva, quae ita clare, et sui dentro attingat objectum, sicut notitia intuitiva, ut cognitio, quam communicat Deus Prophetis respectu futurorum contingentium, et notitia, quam habeo Petri in speculo à longo existente.

3a differentia est ex parte ordinis, quod semper notitia intuitiva praecedit abstractivam ejusdem, si dicas si objecti ejusdem quidem, ut quando post cognitam Petri intuitivam cognosco illum absentem, per diversas [illegible] objecti, ut quando post cognitam Hispalensem cognosco Romam [illegible] similitudinem illius.

4a differentia ex parte subjecti. Ut quando notitia intuitiva potest inveniri in omnibus potentiis externis, et internis: notitia vero abstractiva solum est in potentiis internis.

Notitia prout se habet ex parte objecti illud proportionatum cum potentia dicitur species, et sic definitur intentionalis similitudo objecti. 1o species dividitur in ultimatam, et non ultimatam. Species ultimata est species rei significatae per vocem. v.g. species, quam formo de homine significato per hanc vocem homo. Species non ultimata est species [illegible] vocis. v.g. species hujus vocis homo.

2o dividitur species in directam, et reflexam. Species directa est quae directe tendit in rem v.g. species qua cognosco hominem. Species vero reflexa est species alterius speciei in eodem cognoscente. v.g. quando cognosco me cognovisse hominem: dicitur reflexa, quia reflectit supra illum, de quo prius formaverat speciem.

Ex quo sequitur, quod species quam formaverat de hac voce species non est reflexa, quia ad hoc non sufficit, quod sit species alterius vocis significantis ipsam speciem; sed debet esse species alterius speciei productae per alteram cognitionem, et haec altera cognitio debet esse in eodem cognoscente, quapropter species, quam format An-

Angelus adcognoscendum meum actum n dicit reflexum

Etiam aduertendum, quod actus dicitur reflexus non solum quo reflectitur supra ipsum actum, sed etiam supra cognitum, et supra animam talis subiecti. Omnia ista seruuntur ad actum formandum

CAP. 6um

DE TRO ÆQUIVOCO, VNIVOCO ET ANALOGO.

Quod diuiditur in hec membra in titulo dicta non est terminus, et sic, quod terminus uocalis, scriptus, et non est, quotiens in illis equiuocatio potest inueniri, non tamen in hoc mentali: in eternum non datur equiuocatio.

PRIMUS unius quisque est qui unico actu sua significatione representat. v.g. homo, homo. Terminus equiuocus est qui sua significatione pluribus actibus representat. v.g. Canis significat canem latrabilem, marinum, et celestem. Vt plenius ista clarius intelligantur est aduertendum, quod terminus uniuocus saluatur non solum in significatione unius rei, sed etiam quod plura significat dummodo conueniant in una ratione formali. v.g. ly al, et ly hoc significat plura prout conueniunt, et actu unico actu representant.

2º notandum, quod significare diuersis actibus pura representatione secundum rationem differentibus, qui nullo omni modo conueniant, et nullo modo conueniunt, et sic requirunt unica significatione, sed actu representari: quapropter, que equiuocantur respectu unius rei respectu alterius possunt uniuocari, sed uniuoce significare; patet hoc in exemplo de cane, nam canis marinus celestis, et latrabilis, que omnia in hoc termino canis equiuocantur in ordine, possunt uniuocari possunt. v.g. Corpus est nomen uniuocum respectu ipsorum, cum omnes significant unico actu hoc secundum rationem communem corporis, in qua simpliciter conueniunt.

Nomen verò univocum, et æquivocum mediat nomen Analogum, et est illud quod significat plura partim convenientia, et partim differentia. v.g. hoc nomen sanum significat analogicè animal, medicinam, et urinam, et licet hæc significata conveniant simpliciter in denominatione sani, nam [illegible] sanitati intrinsecè [illegible], denominantur simpliciter sana, habent tamen hoc prædicatum, seu significatum proportionaliter conveniens in [illegible] taliter, quod sicut animal est subjectum sanitatis, ita medicina est causa, et urina signum ipsius, et sic nec simpliciter conveniunt in hac denominatione, ut requiritur ad univocationem, nec simpliciter differunt, ut requiritur ad æquivocationem, sed partim differunt, et partim conveniunt.

Rursus æquivocum dividitur in æquivocum à casu, et æquivocum à consilio. Æquivocum à casu est vox imposita ad significandum æquè primò, et principaliter absque aliqua proportione unius ad aliud. v.g. Canis, quod æquè primò significat canem latrabilem, cælestem, et marinum, nulla habita proportione, et habitudine unius ad aliud. Item æquivocum à consilio est vox imposita ad significandum plura non æquè primò, sed servata habitudine unius ad aliud. taliter, ut unum significet principaliter, et alia secundario ratione similitudinis ad significatum primarium. v.g. homo æquivocè significat hominem vivum, et pictum. Vivum primò, et principaliter, pictum verò secundario, et impropriè.

Ad secundum æquivocum à consilio non est propriè nomen æquivocum, quod significat plura quatenus omnino diversa, ut requiritur ad purè nomen æquivocum: unde absolutè, et simpliciter dicendum est Analogum.

Pro intelligentia æquivocorum sit aliqua regula [illegible] si nomini æquivoco adjungatur adjectivum determinans ad unum significatum, tollitur æquivocatio. v.g. hoc Canis determinatum huic adjectivo latrabilis, restringitur, ut univocè designet omnes canes domesticos, et non extenditur ad æquivocè significandum cætera significata, quæ significaverat

si sumerentur ab eo 3. res istae. Si vero equivoco adiungatur adjectivum commune omnibus significatis nullo modo impedit equivocationem significationis v.g. Galus currit, et Canis currit nullo modo tollitur equivocatio significatio nimis, quia currere est quid commune spectans hominem, et avi.

2.a regula est: in equivocis non datur contradictio, ut si dicam Galus cantat, Galus non cantat. istae propositiones non dicuntur contradictoriae, quia prima potest esse vera de homine, cui nomen est Galus, et 2.a de avi.

3.a regula est: omnis propositio constans ex nomine equivoco prius distinguenda est, quam absolute decidenda. Quia cum nomen equivocum significat plura et diversa, et significatio ipsius non sit magis determinata ad unum, quam ad aliud, est potens ad causandam confusionem audientibus, et, ut vitetur confusio, tollenda est equivocatio nominum distinctione.

PRO intelligentia Analogorum assignantur duae regulae: 1.a est Analogum per se sumptum stat pro famosiori significato. id est quod non restringitur ad significatum minus principale, nec ad ... illud, nunc stat pro famosiori significato. v.g. vox sanum absolute prolata, supponit pro animali sano, et non pro urina, quam minus principaliter significat.

ISta autem regula secundum communem usum loquendi debet extendi etiam ad voces equivocas, quae multoties per se sumptae analogice supponunt pro aliquo significato determinato, in quo respicitur ratio significata cum qualitate speciali excellentia. v.g. si dicimus Apostolus intelligitur pro D. Paulo, et Philosophus pro Aristotele.

2.a regula est: Relativa sustantialia permittuntur ab eorum praedicatis. id est in propositionibus, in quibus subiectum est terminus analogus, et subditur membri minus principalis, ... significatum ipsius praedicato. v.g. homo est pictus. in hac propositione restringitur significatio ... hominis picti, et non principaliter ... ista regula debet intelligi quod membrum

mi

minus principali pole [?] totale praedicatum, ut in in hac propositione. hoc minium, i picturam

hoc supponit pro hoc minio, quod alibi respingit. = etiam ista regula

debet extendi ad hos pure aequivocos, ut in hac propositione canis

latrat, subiectum supponit pro caeleste sidere, cuius proprium non est latrare.

EX quibus infertur, quod sub praedicta divisione non comprehenditur terminus mentalis, quia in illo non datur aequivocatio, sicut in vocali ad plurimas significationes. quia terminus aequivoce significans debet significare

plura et plura sibi, sive omnino diversa; sed terminus mentalis nequit significare plura, quae sunt omnino diversa: ergo aequivocatio in termino mentali non datur. minor est certa, et probatur minor, nam significatio termini mentalis non fundatur in impositione omnium, quae potest unum signum ordinari ad significandum plura, et omnino diversa; sed in naturali similitudine mediante qua assimilatur, et proportionatur rei conceptae, quam

naturaliter repraesentat; sed eidem rei indivisibili non possunt plura, et diversa sibi naturaliter assimilari: ergo terminus mentalis nequit significare plura, et omnino diversa, licet possit significare plura, prout conveniunt, quod non sufficit ad aequivocationem.

CAP. 7[us]

DE DIVISIONIBUS TERMINI VOCALIS.

DIVIDITUR terminus vocalis ex parte modi significandi in categorematicum, et syncategorematicum; pro declaratione horum nominum advertendum, quod ista vox est graeca: unde idem est terminus categorematicus, ac terminus significativus, vel praedicativus, et terminus syncategorematicus, ac terminus consignificativus, vel compraedicativus. Quo supposito terminus categorematicus est qui significat aliquid per se. Significare aliquid per se est ex modo significandi repraesentare sine rei aliquam

receptibilem ipsorum. v.g. cum dico homo, recipit albus ut terque dantur, quae sine adiumine alterius terminat propositionem; et ideo potest esse subiectum, et praedicatum absque alterius termino.

Terminus syncategorematicus est, qui per se nihil significat, aliquo tamen termino adiuncto aliqualiter significat. Significare aliqualiter est repraesentare ex modo significandi, seu modum rei, et non res seu ipsorum repraesentabilem; et sic per se non potest componere propositionem sine cum termino alterius. v.g. hoc omnis, et hoc velociter. Significat velocitatem per modum cuiusdam modi; nec potest esse subiectum, vel praedicatum in propositione, nisi adiungatur termino categorico. ut in hac propositione omnis homo velociter currit.

Ex dictis infertur 1°, quod terminus materialiter acceptus, id est syncategorematicus, potest esse extremum propositionis absque adiumine alterius termini. v.g. velociter est dictio trisyllaba ex tribus syllabis. Caeterum ex hoc non infertur, quod terminus syncategorematicus sit absolute et simpliciter extremum per se propositionis; et sequeretur, quod voces significativas essent partes per se propositionis, quod est omnino falsum.

2° infertur, quod terminus syncategorematicus formaliter, et significative acceptus, non simpliciter componit propositionem, quia solum est modus, seu ornatus partium, ex quibus componitur propositio; sicut dispositio et ornatus partes alicuius artificii materialis non dicuntur partes ipsius, sed modus, seu ornatus partium: et ideo terminus syncategorematicus dicitur proprie, et rigorose loquendo, non examinatur, quia non sunt per se intrinsece partes propositionis.

CAP. 8.um

DE TRO COMMVNI ET SINGVLARI.

Diximus in praesentibus ... terminum dividi in categoricum, et syncategorematicum; nunc autem dicimus terminum categoricum dividi in communem, et singularem. Terminus communis

est

a qui significat plura dividua ut hic homo, et hinc dicitur terminus communis, quia non supponit pro uno tantum individuo naturae humanae, sed indifferenter pro quolibet individuo divisim accepto.

PRO nunc explicatione notandum, quod significare plura dividua stat dupliciter scilicet significare plura ex parte rei significatae, et ex parte modi significandi. 1us modus in hoc homo. 2us in hoc Deus, qui est communis, non quidem ex parte rei significatae, sed ex parte modi significandi, quia cum percipit noster intellectus inadequate, et imperfecte percipiendo naturam, sed percipiendo, quod ad explicitam singularitatem, quare potest praescindere singularitatem, et concipere naturam, ut communem.

RO nemo dicit N. Angelicus Praeceptor D. Thomas 1a p. q. 13 art. 9 ad 2um, ubi ait nomina sequuntur modum essendi, qui est in rebus, sed modum essendi, qui est in cognitione nostra. Sed natura humana inadequate concepta a nobis ut modum communem: ergo iste terminus Deus significans naturam divinam, non prout est in se, sed prout est in ratione nostra, est terminus communis.

TERMINUS communis alterius dividitur in transcendentem, supratranscendentem, et non transcendentem. Terminus transcendens est, qui significat omnia, et de omnibus rebus verificatur. quae omnia continentur in his dictionibus REV, BAV, id est Res, Ens, Unum, Bonum, Aliquid, Verum. Vocantur quod isti termini transcendentes, quia transcendunt omnia, et quod significatum suum non restringitur ad aliquod genus, vel speciem determinatam sed universaliter transcendunt omnia genera, et species, et ideo de omnibus indifferenter verificari possunt.

TERMINUS supratranscendens, est qui ad plura se extendit, quam transcendens, ut imaginabile, intelligibile. quod non solum verificatur de rebus esse, sed etiam de non entibus. Terminus non transcendens est qui aliquam rem determinatam significat, ut homo, equus, etc. qui non solum supponunt pro aliquo [illegible]

natis, et si significant taliter universaliter transcendentes omnia. Est tamen terminus sine communis cujus significatio non extenditur ad omnes differentias, sed ad inferiora determinate, nam homo solum supponit pro individuis naturae humanae, et Animal tantum verificatur de speciebus animalis.

RUS singularis est qui unum tantum significat. v.g. Petrus. significat unum tantum, hoc est per modum significati pro illis aliquid omnino incommunicabile, sed rem determinatam singularitatem, quae reddit rem distinctam ab altera ut terminus incommunicabile.

RUS singularis dividitur in singularem determinatum, vagum, et ex suppositione. Singularis determinatus est qui unum determinate significat. Paulus, qui determinate significat pro hoc individuum, et non aliud. Singularis vagus est qui vage, et indistincte unum significat. v.g. aliquis homo. Singularis ex suppositione est qui facta aliqua suppositione unum tantum significat. v.g. Filius virginis, supposito quod nullus alius praeter Christum sit natus illaesa virginitate significat Jesum Christum.

Advertendum est quod terminus singularis vagus non est proprie terminus singularis, quia ex modo significandi non significat singulariter, et determinate aliquid unum, sed indistincte, et indifferenter verificatur de omnibus. Ex quo non sequitur, quod participet rationem termini communis, sed ut aliquis sit communis requiritur, ut non solum supponat pro pluribus, sed etiam, quod ex modo significandi praescindat a singularitate, quod nullo modo invenit singularis vagus cujus singularitate restringit a singularitate rei significatae, et indistincte, et confuse ipsam significet, et non vero omni modo determinate sicut terminus singularis determinatus.

E Dividitur terminus abstractus in communi, et singulari in collectivum, et divisivum. Collectivus est qui in singulari numero significat plura copulative. significare plura stat in hoc, quod terminus taliter significat collective plurium, quod de nulla parte collective possit verificari, nisi

solum

idest de omnibus simul. v.g. Hispalis significat omnes cives univ-
ersitatis, itaut non possit de quolibet affirmari, quod sit Hispalis. Terminus di-
visivus est qui in singulari numero significat unum, et plura divisive v.g.
homo verificatur de Petro, et Ioanne.

Adverte 1°, quod quod diximus in singulari numero intelligendum est taliter, quod plurale mensurandum est per singulare. v.g. hominis est terminus divisivus, et populi collectivus, et idem est quod plurale accipitur pro singulari. v.g. Parisius etc.

Adverte[ndum] est 2°, quod quod diximus, quod hic non dividi debet, nec terminus communis, nec singularis est ob hanc rationem, quia non est idem esse terminum singularem ac esse collectivum; licet enim omnis collectivus sit singularis, non tamen omnis singularis est collectivus, ut patet in hoc Petrus. Et enim omnis terminus communis sit divisivus, non omnis terminus divisivus est communis. v.g. Petrus est divisivus, et non communis.

Ex his igitur adverte[ndum] est, quod significare plura collective, non solum competit termino communi, sed etiam singulari. v.g. Hispalis terminus singularis, cum sit nomen proprium, ac determinat singularitatem suarum civitatem, et nihilominus est terminus collectivus, quod significat collective cives Hispalenses. Unde infertur eundem terminum respectu diversorum posse esse divisivum et collectivum, nam iste terminus civitas, si comparetur ad cives collective ipsos significat, unde de quolibet in particulari nequeat verificari, quamvis verificetur de tota civium collectione. Si vero comparetur ad pluralitatem civitatum omnium particularium ipsas divisive significat, quia de qualibet in particulari verificari potest. v.g. Hispalis est civitas, Xericium est civitas.

CAP. 9um.

DE TERMINO ABSOLUTO, E CONNOTATIVO.

DIVIDITUR autem terminus categoricus in absolutum, et connotativum. Absolutus est, qui significat aliquid per modum per se stantis. v.g. homo, et albedo. Terminus connotativus est qui significat aliquid per modum alteri adiacentis. v.g. album, pulcrum.

PRO quibus definitionibus advertendum est 1o quod significare aliquid per modum per se stantis debet intelligi taliter, quod ad rationem termini absoluti non est necessarium, ut res significata sit substantia per se subsistens, et realiter separata a subiecto, sed sufficit, quod ex modo significandi repraesentet, ac si per se staret independenter a subiecto, v.g. albedo est terminus absolutus, quamvis significet formam accidentalem realiter inhaerentem subiecto ex modo significandi taliter eam repraesentat, ac si esset forma per se subsistens, et non inhaerens subiecto.

ADvertendum 2o, quod significare aliquid per modum alteri adiacentis, non est significare per modum accidentis, id est, ut adiacens alicui: et ideo terminus connotativus potest significare substantiam, vel accidens, si per modum accidentis significet. v.g. natale est terminus connotativus, et tamen significat substantiam ex modo significandi illam significat per modum adiacentis alteri, et hoc sufficit ad cognoscendam differentiam inter istos terminos, quia distinctio terminorum non sumitur ex rebus significatis, sed ex modo significandi.

EX dictis infertur 1o, quod terminus connotativus habet duplex significatum: unum dicitur significatum formale, et aliud materiale. Significatum formale est forma, quam denotat adhaerere. Significatum materiale est ipsum subiectum, cui denotat inhaerere talis forma. Exemplum est in hoc albus, quod primario, et formaliter significat albedinem, secundario, et materialiter subiectum, cui talis albedo inhaeret.

2o infertur, quod forma, quam notat, ut inhaerens subiecto sit formale significatum, et principaliter in connotativo, et tamen ex hoc colligitur, quod terminus connotativus supponat pro illo, et pro se forma, quam formaliter significat, sed illud infertur, quod supponat pro

subiecto

supposito ... per modum significati naturalis respicit. v.g. cum dico albus est coloratus. Terminus albus supponit pro subiecto informato albedine, et non pro ipsa forma albedinis. Ex parte rei significatae solius, et principaliter significat huiusmodi formam qua subiectum ab ipsa informatur.

ETiam dividitur terminus Cathegor. in concretum, et abstractum. Terminus concretus est, qui significat rem habentem, et habitam. v.g. homo significat humanitatem, et subiectum habens illam. Terminus abstractus est qui significat tantum rem habitam. v.g. albedo.

PRO quorum intelligentia notandum est 1°, quod non omnis terminus absolutus est abstractus, ut omnis abstractus sit absolutus. v.g. homo est absolutus, et non abstractus. Itaque omne concretum est connotativum, et non est contra omnis connotativum est concretum. v.g. Deus est concretus, et non connotativus.

NOtandum est 2°, quod terminus significatus terminorum concretorum est in multiplici differentia. Alia dicunt concreta accidentalia, substantialia alia, et concretorum substantialium alia nuncupant concreta specifica, alia individualia. Concreta accidentalia sunt quae supponunt pro subiecto determinato forma accidentali. v.g. albus, pulcher. Concreta substantialia sunt, quae supponunt pro suppositis substantialiter subsistentibus. v.g. homo, equus, Deus. Concreta autem substantialia specifica sunt, quae denotant suppositum communiter, et indifferenter acceptum idest absque determinatione singularitatis. v.g. homo. Concretum autem individuale importat subiectum omnino determinatum, et singularitatem. v.g. Petrus. et hic homo

CAP. 10um

DE TERMINO PRIMAE, ET 2ae INTENTIONIS

TERMINUS Cathegor. ulterius dividitur in terminum primae, et secundae intentionis, et de iis terminis porro nobis agendum est incipientium in genera abs-

orce

nominis. Itaque terminus primae intentionis est qui significat aliquid secundum id, quod convenit rei, ut est aliquid reale independens ab operatione intellectus: homo, lapis. Terminus secundae intentionis est qui significat aliquid secundum id, quod habet per ordinem ad operationem mentis, ut est significat aliquod ens rationis, quod solum habet esse in intellectu: v.g. genus, species.

PRO quorum intelligentia notandum est, quod sunt aliqua praedicata, quae conveniunt rebus, prout a parte rei, v.g. homini esse rationalem, album. Alia sunt praedicata, quae conveniunt rebus prout sunt in intellectu, v.g. esse speciem convenit homini, prout concipitur ab intellectu abstractus a singularibus, et per ordinem ad illa. Prima praedicata dicuntur entia realia, secunda vocantur entia rationis, et ideo dicuntur primae intentiones, et secundae intentiones.

Explicatur hoc: intellectus noster format conceptum de rebus, sive cognoscit illas secundum id, quod est in illis independenter ab intellectu: v.g. cognoscit naturam humanam, quam quidem facile percipit, quod est in quolibet individuo humano: iste ergo conceptus vocatur prima intentio, seu prima attentio rerum, et haec vox imposita ad significandum vocatur terminus primae intentionis.

POST formationem autem huius conceptus, format alium conceptum, qui habet deservire secundum id, quod est ipse ipsa, et secundum modum, et attentionem, quam habet in conceptu, concipiendo quidem naturam, ut separatam ab omnibus individuis, a quibus in re non est divisa, sed multiplicata, et singularizata in omnibus ipsis illis. Iste ergo secundus conceptus naturam universalem denominans dicitur genus, vel species, et hoc vocatur secunda intentio, et eius vox significans aliquid iuxta hunc conceptum dicitur terminus secundae intentionis.

ULterius dividitur terminus categorematicus in finitum, et infinitum. Terminus finitus est qui ex modo significandi aliquid determinate significat: v.g. homo, lapis, Petrus, &c.

terminus

tus infinitus, est qui ex modo significandi nihil determinate significat. v.g. non homo, ex modo significandi nullum impositum significatum determinatum; sed per dictam negationem non tollitur significatum, quod determinate significare potest ly homo, et relictum totum complexum indifferenter, et indeterminate ... quocumque alio nihil in particulari designando.

AD ... gentia aduerte, quod illa negatio non est potest accipi vel negative, vel infinitanter: tunc accipitur negative, quando determinate, et distincte significat negationem ... destruendo, et determinando positiuum, et sic significatum alterius. v.g. Petrus non est albus: tunc accipitur infinitanter quando ex modo significandi nihil determinate designat, sed positiuum ... alterius. v.g. non homo non significat designando vel ponendo, sed potius destruendo, et ... significatum alterius.

Ex quibus colligitur 1.º quod quando negatio applicatur verbo sumitur negative et constituit propositionem negatiuam. quando vero applicatur subiecto, vel praedicato sumitur pure infinitanter, et constituit propositionem affirmatiuam, ut in complexis supra positis patet.

2.º colligitur differentia inter terminos transcendentes, et infinitantes significantes, quod licet termini transcendentes gaudeant significatione universalissima, et ideirco ... omnibus, nihilominus ex modo significandi non sunt simpliciter determinati in significando, quia ipsos distincte, et determinate designant formas communes, et transcendentes modo finito, et termini vero infiniti, et determinate significatis.

CAP. XI

DE TERMINO COMPLEXO, ET INCOMPLEXO

Non tamen absolute ...

Dividitur ultimo terminus categoricus in terminum complexum, et incomplexum. Terminus complexus est cuius partes habent per se significationem. v.g. homo sapiens, homo niger, homo albus. Habere partes per se significativas est quod partes separatae significent idem, quod in toto. v.g. partes huius complexi homo albus idem significant separatae ac in toto, quapropter hic terminus Dominus non est terminus complexus, etsi habeat partes significativas separatas, quae non significant idem separatae, ac in toto. v.g. si separetur Do, et minus non significant istae partes idem, ac Dominus. Et hoc infertur, quod si una pars complexi separatur a sua significatione totius complexus deponit. Terminus incomplexus est cuius partes separatae non habent significationem. v.g. homo, lapis.

Pro quibus advertendum est 1º, quod ad rationem termini complexi sufficit, quod habeat partes significativas immediatas et immediate distinctas, ut si haec litera A imponatur ad significandum idem, quod homo albus erit terminus complexus, quia nunc correspondent illi plures termini, nec ex hoc sequitur, quod esset terminus aequivocus; quia terminus aequivocus habet plura significata, et plures terminos non ordinatos, sed disparatos se habentes. Terminus autem complexus habet plures terminos ordinatos, unus per modum determinantis, et alius per modum determinati, vel determinabilis: ut patet in hoc homo albus. Ex quo infertur, quod hic homo equus non est terminus complexus, quia eius partes non comparantur per modum determinantis, et determinati, vel determinabilis.

2º advertendum est, quod nomina composita figurata sunt simpliciter termini incomplexi, quia quamvis huiusmodi nomina, quoad apparentiam videantur composita aliquomodo, nihilominus incomplexe significant, cum nec sint imposita ad significandum plura, nec subordinantur pluribus terminis. Quod docet D. Thomas 1. p. q. 13. Aliud est a quo nomen imponitur, et aliud ad quod significandum. Unde etsi equifer, armiger, etc. et alia nomina composita figurae sumant originem suae significationis ab illis vocibus, quae separatis sunt significativae, quatenus tamen componuntur, et ordinantur ad sig-

ni

nificandum plura. Nam partes, ex quibus componuntur, non significant separatim ideam, ac in toto, ut patet in resp. quod significat communitatem civium, et sumpta in vi duarum dictionum v.g. res, et publica significat rem expectantem ad communitatem politicam, ex quo infert. Ex quo infert, quod ista nomina grammaticaliter sint composita, significative tamen sunt nomina incomplexa.

CAP. XII.

DE TERMINIS PERTINENTIBUS, ET IMPERTINENTIBUS.

Divisio terminorum in praecedentibus modo in singulari, modo in plurali numero dividunt terminos, ut constet quomodo inter se componuntur, ideoque alii sunt pertinentes, et alii impertinentes. Termini impertinentes sunt quorum neuter aut alterum infert, aut alteri repugnat. v.g. Doctus, et Iustus. Nam non sequitur ex eo, quod aliquis sit doctus, quod sit iustus, nec repugnat, quod simul sit iustus, et doctus.

Termini pertinentes sunt, quorum alter, aut alterum infert, aut alteri repugnat. Termini autem pertinentes alii sunt pertinentes sequela, et alii pertinentes repugnantia. Pertinentes sequela sunt quorum alter alterum infert. v.g. homo, et visibilis, bene valet est homo, ergo visibilis. Pertinentes repugnantia sunt quorum alter alteri repugnat. v.g. albus, et nigrus.

Termini pertinentes repugnantia sunt in quadruplici differentia; nempe contradictorii, ut videns, et non videns. Privativi, ut videns, et caecus, contrarii, ut albus, et nigrus. Relativi, ut Pater, et filius. et de his postea agemus.

Termini pertinentes sequela alii sunt convertibiles, alii vero non. Convertibiles sunt, qui se mutuo inferunt. v.g. homo, et risibilis. Unde bene valet est homo: ergo

visibilis, et cætera. Non convertibiles sunt, qui se mutuo non inferunt: ut homo, et animal: unde etsi bene valeat est homo, ergo animal, non tamen e converso est animal, ergo homo. Inconvertibiles alii sunt synonomi, alii vero non: synonomi sunt distinctæ voces significativæ habentes idem significatum, v.g. Gladius, ensis, lapis, et petra. Alii sunt non synonomi sunt diversæ voces significantes diversa, v.g. homo, risibile.

CAP. XIII.

DE NOMINE, EIUSQUE DEFINITIONE.

Cum propositio constet ex nomine, et verbo tanquam ex partibus principalibus, ita, ut nomen sit materia, et verbum forma, ideo prius agendum est de nomine, quam de verbo: quia materia est prior forma.

HOC igitur praenotato nomen sic definitur a Philosopho libro 1º Perihermenias lectione 1ª: est vox significativa ad placitum sine tempore significans, cuius nulla pars separata significat, finita, et recta. Per illas particulas vox significativa ad placitum excluduntur non solum voces non significativæ, ut Blitiri, et Scindapsus, sed etiam voces illiteratæ pure naturaliter significantes aliquos animi affectus, ut sunt gemitus infirmi, rugitus Leonum, quæ ideo illiteratæ dicuntur, quia doctrinæ non deserviunt, et consequenter a ratione nominis excluduntur.

ILLA particula sine tempore ponitur ad differentiam verbi, quod significat cum tempore, ut capite sequenti videbimus. Alia particula, cuius nulla pars separata significat, ponitur ad excludendam orationem, et nomina complexa, quæ plura nomina, et verbum significant, v.g. homo albus. Altera particula finita ponitur ad excludenda nomina infinita ut non homo, quæ nihil determinate significant. Ultima particula nempe recta ponitur ad excludendos casus obliquos, ut hominis, et homini, qui non sunt vere nomina, quia nomen dicitur a nominando, et solus nominativus casus nominat, et ideo casus obliqui tales dicuntur, quia cadunt a ratione nominis.

ex

Ex quibus colligitur, istam definitionem solum spectare nomini vocali, sitamen illud definivit Philosophus, quod à nobis ignotius, vel ab co-
nito cum nomina cognoscuntur. si autem vellis definitionem nominis co-
piosam sive ita e. Nomen e vox incomplexa, [illegible], finite, et recte,
et sine tempore significans. In qua definitione explicatur nomen dia-
lecticum per genus proximum, et differentiam, qualis e vox incomplexa
in qua [illegible] cum verbo, et ceteris dictionibus, que deficiunt à ratione
propria nominis, et excluduntur à significatione, quas [illegible]
improprie appellant nomina, qualia sunt adverbia, syncategorematica
obliqua, pronomina, et participia que cum significant aliquo
modo cum tempore potius reducuntur ad verbum, quam ad nomen.

CAP VLTIMVM DE VERBO.

Post definitionem nominis, quod e pars materialis, tradit à Philosopho
[illegible] Hyermenias lectione [illegible] definitio verbi, quod e pars formalis. Verbum quod e vox
significativa ad placitum cum tempore significans, cuius nulla pars separata significat finita, et recta, et nota coerentium que de altero predicantur. v.g. Amo, curro. Notandum e tamen, quod ista definitio e verbi vo-
calis, et potius magis mentis. Reliquae partes huius definitionis debent explicari
sicut in definitione nominis, et [illegible].

Particula significans cum tempore quod ver-
bum ex modo significandi significat aliquid temporis [illegible], sive temporis
[illegible] perdurandum, et illud differt à nomine, quod significat sine tempo-
re.

PRO cuius intelligentia advertendum, quod aliud e significare tempus, conno-
tare tempus, et significare cum tempore. Significare tempus e illud
significare per modum cuiusdam rei significatae. v.g. hic tempus, hora, dies.
significat ipsum tempus, ut rem quandam significatam, sicut hoc no-
men locus significat locum.

Con-

Connotare tempus est significare aliquam rem, quae connectitur cum tempore, ut Cena, praelium. Significant res connexas cum tempore determinato.

Significare cum tempore est significare actionem, vel passionem, quae ut in speciei, vel essentiam temporis, cum enim motus, et actio tempore mensurentur, significantes motum, et actionem tempore debent mensurari. v.g. Curro, significat actionem currendi de praesenti sub ratione verbi, et hoc modo significare cum tempore, in quo differt a nomine, quod tantum potest significare, aut connotare tempus.

Altera particula, cujus nulla pars separata significat. Ponitur ad excludenda verba complexa, ut curro, vel audio, quae non sunt unum verbum, vel plura. Particula finita ponitur ad excludenda verba infinita, v.g. non curro, non audio, quae nullam actionem determinate significant, sed potius non actionem. Recta ponitur ad excludenda verba obliqua, quae sunt omnia praeter verba temporis praesentis indicativi: Et ratio est, quod verbum significat actionem, vel passionem, seu agere, vel pati, sed simpliciter agere, vel pati solum est de praesenti; agere de praeterito, vel futuro solum est secundum quid agere, et consequenter solum verba praesentis indicativi sunt vere, et proprie verba.

Ultima particula, et est nota eorum, quae de altero praedicantur. Ponitur ad differentiam participii, quod per istam particulam excluditur a ratione verbi. Et ratio est, quod verbum dicit rationem praedicati cum subjecto; sed autem participium non dicit unionem praedicati cum subjecto, sed semper est vel praedicatum, vel subjectum in propositione, ut patet in hac propositione Petrus est docens, et quod semper excluditur a ratione verbi.

Sed, ut magis explicetur definitio verbi, et possimus ad aliquas objectiones respondere, notandum est 1°: quod cum dicimus significare cum tempore est significare actionem, vel passionem, nomine actionis intelligitur privatio actionis vel passionis, unde omnia verba privativa, ut silio, et quiesco, et alia hujusmodi sunt vere, et pro-

prie

prie verba. q[uae] l[ice]t n[on] significent act[ione]m, l[vel] pass[ione]m; q[ui]a vere sint actio, l[vel] passio, significant tamen aliquid p[er] modum act[ionis], l[vel] pass[ionis] et de ratione verbi solu[m] est significare act[ione]m, l[vel] pass[ione]m, l[vel] aliquid ad modum act[ionis], l[vel] pass[ionis], q[uae] inveniunt[ur] in p[rae]dictis verbis, ut sto, sileo, et quiesco significant ipsam essentiam act[us], ac si esset aliqua actio, quae in p[rae]sen[ti] n[on] exercet[ur]. Ex quo colligit[ur], q[uo]d verbum Sum, est l[vel] fui, verbi, et propriu[m] verbum, q[uo]d significat ipsam esse prout exercet[ur] de p[rae]senti. Sed ait Sylv[ester] M. Vañez significat substantiam, et fundamentum ipsius act[us].

2o notandum, q[uo]d l[ice]t verbum ex p[ar]te rei significatae abstrahat a tempore saltem in p[ropositioni]bus aeternae veritatis. Ex p[ar]te autem modi significandi semper significat cum tempore, et si subst[anti]a, quae veniunt sub ra[tione] temporis, n[on] sint, q[uo]d habent inter se habitudinem variam, ut in hac p[ropositio]ne Deus e[st] immutabilis, quae sine ordine ad aliq[uo]d tempus vera e[st]; unde l[ice]t ex p[ar]te extremorum nullam importet diff[erenti]am temporis, tamen verbum ex p[ar]te modi ipsam immutabilitatem, et unionem extremorum significat cum tempore. Ratio e[st] manifesta, q[uia] verbum etiam in p[ropositioni]bus aeternae veritatis significat secundum n[ost]rum modum cognoscendi, nos autem cognoscimus p[ro] hoc statu omnia p[rae]dicta univere sub tempore, et sic medio verbo significamus aeterna, ac si aeterna n[on] essent; unde requirit[ur] q[uo]d verbum abstrahat a tempore ex p[ar]te unionis, n[on] autem ex p[ar]te modi illam significandi.

LIBER 2us

DE HIS QUAE 2am INT[ELLECT]US OPERATIONEM RESPICIUNT.

CAP. 1um

DE ORATIONE, ET EIUS DEFINITIONIBus

PRAE libatis his, quae ad principia materiae enuntiationis, ut potè partes eius existentis, attinent; inquit D. Thomas lib. 1 Perihermenias lect. 6. quod ipse ordo doctrinae postulat, ut post actum primum intellectus cognitionem, scilicet operatio[nem] eius secundam ad eas, quae ad tertiam operationem pertinent, progrediamur, et in primis agendum est de oratione. Ergo oratio, vox significativa ad placitum, cuius partes separatae aliquid significant. v.g. Homo albus: Quae particulae explicant licet in definitione. Illa particula, cuius partes separatae aliquid significant: ponit ad differentiam incomplexi ut nominis. v.g. Homo, quae vox non est oratio quia non habet partes significativas.

PRO notandum est, quod ad rationem orationis non requiritur utramque partem esse significativam sed sufficit, quod sit una tantum ut patet in hac propositione Blictiri, et homo: unde est ratione ad partes compositas orationis quod una ex his dictis componentibus significet per se, seu tantum: quapropter si tantum propterea sint hae voces. v.g. [illegible], velociter, aliquis similes syncategoremata non componunt orationem dialecticam [illegible] oratio alterius verbi aut nominis tantum significantis v.g. dicendo velociter currit omnis homo. Etc.

2º notandum est quod et homo complexo, et orationi spectat eadem definitio, differunt tamen in hoc: quod hinc complexum habet partes per se significativas, quae quidem per se ordinantur ad componendum totum scilicet orationem, et ergo. Unde oratio scilicet respectu incomplexi, ut totum non ordinatur ad componendum aliud. Et si aliqua oratio scilicet imperfecta venerit in compositione orationis perfectae hoc est per accidens, cum quod est oratio perfecta, quod est imperfecta est, ut partibus imperfectis ad totam perfectam.

DIVIDITUR autem oratio in orationem perfectam, et imperfectam. Oratio imperfecta est quae imperfectum sensum generat in animo audientis. v.g. Homo albus. Imperfectum generare sensum in animo audientis est relinquere audientem suspensum, et inquietum, ut ulterius aliquid inquirentem. Oratio perfecta est quae perfectum generat sensum in

ani

animo audientis. v.g. Deus est infinite bonus. generat autem tantum perfectum est relinquere audientem quietum, et non suspensum. 2do dividitur Oratio in enunciativam, et non enunciativam. Oratio enunciativa est, quæ significat verum, vel falsum indicando v.g. Petrus est doctus. Oratio non enunciativa est, quæ generat tantum perfectum non significando verum, vel falsum, sed potius exprimendo diversos speciales animi affectus v.g. Diligo Petrum.

Oratio autem perfecta subdividitur in indicativam, ut homo currit. In imperativam, ut Petre disputa. Optativam, ut utinam disputes. Coniunctivam ut si dies pertransis eris doctus, et deprecativam. v.g. Miserere mei Deus. Inter quas sola indicativa est enunciatio, seu propositio.

Oratio autem imperfecta subdividitur in orationem, quæ est modus sciendi, et in illam, quæ non est modus sciendi v.g. homo est aliud non est modus, secus vero ista homo est animal rationale.

CAP. 2um

QUID, ET QUOTUPLEX SIT MODUS SCIENDI

Cum modus sciendi sit species orationis, ordo doctrinæ postulat, ut hic dicto incipiamus tractare: est ergo modus sciendi, oratio alicuius ignoti manifestativa. v.g. animal rationale. In qua definitione oratio ponitur loco generis, quia in hoc convenit modus sciendi cum aliis orationibus, scilicet cum propositione, quæ est oratio, et non modus sciendi. Illa particula alicuius ignoti manifestativa est differentia, qua modus sciendi differt ab aliis orationibus, quæ non sunt modus sciendi. v.g. Petrus dormit hæc enim est oratio, et non modus sciendi

pro

PRO quo notandum est, quod manifestatio modi sciendi debet esse artificioso modo facta scilicet per divisionem, definitionem, aut argumentationem. Unde omnis manifestatio potest fieri per signum, sicut quodvis signum manifestat seu repraesentat suum signatum, vel potest fieri per simplicem enuntiationem dicendo hoc dicitur ... aut non est sermo in praesenti. Alteri modo potest fieri manifestatio ignoti scilicet per modum alicuius instrumenti logici, ut per divisionem, definitionem, et argumentationem, et hoc modo intelligendae manifestatio artificioso modo facta.

Ex quo colligitur, quod, ut aliqua oratio dicatur modus sciendi, sufficit, ut quantum est de se gaudeat aptitudine ad scientificam, et claram manifestationem ..., non autem est necessarium, ut actu aliter manifestet, si defectus manifestationis proveniat ex mala dispositione, seu ineptitudine subjecti, cui proponitur iste modus oratio, et non ex indispositione ipsius, nam iuxta communem pro logicis verba non dicunt actum, sed aptitudinem.

2o colligitur, quod modus sciendi adequate dividitur in tres, divisionem, et argumentationem, et probatur nam quidquid est ignotum manifestatur per definitionem, divisionem, et argumentationem: ergo modus sciendi qui est oratio manifestativa adequate dividitur in definitionem, divisionem, et argumentationem: antecedens probatur quia quidquid est ignotum vel incomplexum, vel complexum, si est incomplexum, si ignoratur, quid sit, et sic manifestatur per definitionem v.g. quid est ... sensibile, si ignorat ... quotuplex sit v.g. quotuplex est ... manifestatur per eius divisionem aliud ... aliud ... si ignorat aliquam veritatem complexam ... Verum hoc sit ... manifestatur per argumentationem omne ... hoc est ...: ergo ... est: ergo quod ignorat manifestatur per definitionem, divisionem, et argumentationem: ergo modus sciendi adequate dividitur in has tres species.

CAP. 3um

QUID, ET QUOTUPLEX SIT DEFINITIO

PRIMA speciei modi sciendi é definitio, et sic communiter definitur é oratio naturam rei explicans, aut termini significationem exponens. v.g. homo é animal rationale: in qua propositione animal rationale é definitio hominis, quod naturam ipsius adequate, et distincte explicat. in qua definitione verbum oratio é genus, in quo definitio convenit cum divisione, et argumentatione, et ceteris orationibus. per illam particulam naturam rei explicans differt definitio a ceteris orationibus dialecticis: nam etsi omnes orationes sint instrumenta ordinata ad artificialem manifestationem, sola definitio ex sui essentia est oratio artificialis ordinata ad explicitam cognitionem essentiae, et idcirco propria differentia ipsius consistit in hoc, quod sit oratio explicans naturam, seu quidditatem rei.

DEFinitio dividitur a dialecticis in definitionem quid rei, et quid nominis. Definitio quid rei é oratio naturam rei explicans. v.g. animal rationale. explicat enim naturam hominis. Definitio quid nominis é oratio significationem exponens. v.g. atheus é dictio significans hominem [illegible] habentem altitudinem.

PRAEtermissa definitione quid nominis. Definitio quid rei é duplex quidditativa, seu essentialis, descriptiva, seu accidentalis, et causalis. Definitio quidditativa é quae explicat naturam rei per eius partes essentiales. v.g. Et haec é duplex essentialis phisica, et essentialis metaphisica: essentialis phisica é, quae explicat naturam rei per eius partes essentiales phisicas. v.g. homo é compositum ex corpore, et anima: essentialis metaphisica é, quae explicat naturam rei per partes essentiales metaphisicas. v.g. homo é animal rationale.

DEFinitio accidentalis, seu descriptiva é, quae explicat naturam rei per partes accidentales. v.g. Et haec é duplex alia propria, et communis alia. Definitio accidentalis propria é quae explicat naturam rei per eius accidentia propria. v.g. si dicas, homo é animal risibile. Definitio accidentalis communis é quae explicat naturam rei per accidentia communia. v.g. si dicas homo é animal pulcrum. DEFinitio causalis

é

est, quae explicat naturam rei per eius causas extrinsecas. Et haec dividitur in causalem effi-
cientem, et causalem finalem. Unde si vellim hominem definire per eius causam efficientem,
dicam, quod est creatura a Deo. Si autem per finalem dicam, quod est ad beatitu-
dinem consequendam ordinatus. Ubi debet advertere quilibet, quod definitio
causalis etiam potest dari per causas quasi intrinsecas. Causalis vero per extrinsecas.

2° advertite, quod definitiones causales, quae explicant naturam rei per causas
extrinsecas, et non per principia intrinseca reducuntur ad definitionem descriptivam:
quia huiusmodi causae extrinsecae cum sint extra essentiam, et quidditatem rei definitae nulla-
tenus possunt naturam ipsius quidditative declarare: quapropter haec definitio homo est
factus a Deo ad beatitudinem consequendam, quae explicat naturam humanam per
causam efficientem, et finalem, potius descriptionem ipsam manifestat.

Bonam definitionem 3 Regulas traditur. Prima est, quod debet constare genere, et differentia. Genus est
quod convenit cum aliis. Differentia est quod differt ab aliis. Ut ut videre est in definitione
homo est, animal rationale. Ubi animal est genus, quia in hoc convenit homo cum aliis brutis.
Rationale autem est differentia, quia in hoc differt ab eisdem.

2a Traditio, quod definitio
debet esse clarior suo definito: quia definitio est instrumentum manifestandum obi-
ectum, sed obscurum non videtur nisi per lumen, ut patet, quod est clarius: ergo definitio debet
esse clarior suo definito v.g. animal rationale clarius, et distinctius declarat naturam hu-
manam, quam sit haec vox homo, quae repraesentat definitum. Ex hac regula infertur
quod in bona definitione, non potest ingredi definitum definitae. Et ratio est, quia partes, ex quibus
colligitur definitio clare, et distincte explicant naturam, quae tantum confuse, et obscu-
re definitum repraesentat; sed obscurius per obscurius nequit manifestari, nec confu-
sum per confusum sed per distinctum ac clarum: ergo in bona definitione nequit ingredi
definitum sibi simplex.

3a Traditio est, quod definitio non debet esse redundans, nec di-
minuta. Et ratio est, quia si est diminuta aufert a definito id quod est, et si est redundans ad
gressionem [illegible] in bona definitione [illegible], cum definire naturam sine qua nequit explicari

ex

ex qua natura humana. Et sic redundans videtur desfio illa, quod non est rationale, et mortale; cum idem sit de ipso homine dicere animal rationale mortale, quod semper fuit mortale, cum quodlibet animal sensitivum mortale sit, et contra natura hominis sufficienter et adequate explicatur per hanc notam animal rationale.

Ex quibus colligitur 1.º quod desfio essentialis cum desfio, et ideo cum bene valet consequentia a desfio ad desfinitum, et e contra, v.g. est homo, ergo animal rationale, est rationale: ergo homo. et hoc intelligendum est non solum de desfione quidditativa, sed etiam de descriptiva, quae traditur per propriam partem; est propria ratio quidditativa praedicatur de natura, a qua dimanat.

2.º colligitur quod quando circa desfitum interrogamur, quid est haec desfio? Respondere debemus, est accidentalis, vel causalis, vel essentialis; quando autem interrogamur qualis est desfio? Respondere oportet, quod est bona, vel mala.

Ultimo colligitur, quod desfitum est duplex proximum, et remotum. Proximum est, de quo immediate dicitur desfio. et natura humana, de qua immediate verificatur desfio hominis. Desfitum remotum est illud, de quo remote verificatur desfio. v.g. Petrus, vel Paulus, de quibus, quod sint alia natura, quatenus participant in se naturam humanam, et contra desfio non solum verificatur de desfito proximo, sed etiam de remoto. v.g. animal rationale non solum verificatur de natura, sed etiam de individuis [illegible] sub specie talis naturae. v.g. de Petro, et Paulo.

~~sexto~~ CAP. IIII ~~quinto~~

QUID ET QUOTUPLEX SIT DIVISIO.

Secunda species modi sciendi est divisio, quae manifestat ignoti dividendo illud in partes, nec potest melius manifestari confusio ignoti quam indicando partes, ex quibus constat. Et sic divisio desfinitur est

oratio significans plures res, aut rem per plures significatus distinctam. v.g. ens aliud naturale et aliud innaturale. Duplex est divisio alia rei, nominis alia. Divisio rei est oratio rem per partes distinctam. v.g. ens, aliud naturale, et aliud innaturale. Divisio nominis est oratio rem per plures significatus distinctam. v.g. Canis alius caelestis alius marinus, et alius latrabilis.

Ex [illegible] naturae conditiones, ut altera divisio sit bona. 1a quod quodlibet membrum dividens non se extendat tantum, quantum ipsum divisum; atque adeo singula membra dividentia debent esse inferiora diviso. v.g. naturale ad minus se extendit, quam ens; nam ens se extendit ad naturale, et innaturale; naturale vero non se extendit ad innaturale.

2a est, quod omnia membra dividentia exhauriant totam potestatem divisi, ut illi sint aequalia: id est, quod contineat sub diviso, quod non contineatur, et explicetur submembris dividentibus. v.g. nihil est sub ente, quod non sit sub naturale, et innaturale.

3a est, quod membra dividentia debent esse distincta, et opposita totaliter, vel partialiter: totaliter sicut naturale et innaturale, partialiter sicut in divisione boni, bonum honestum, utile, et delectabile. Et ratio huius conditionis est, quia si membra dividentia nullam haberent inter se oppositionem, nec distinctionem haberent, et eadem [illegible] haberent diversa membra.

Relicta divisione nominis, divisio rei est multiplex alia essentialis, et accidentalis alia. Divisio essentialis est, quae dividit rem per partes essentiales. Et haec est duplex alia generis in species, ut si dividamus animal in hominem, equum, leonem. alia generis per suas differentias, ut si dividas ens in naturale, et innaturale, et hanc vocat Aristoteles solam propriissimam divisionem.

Divisio accidentalis est, quae dividit rem per membra accidentaliter se habentia cum diviso. Haec autem est triplex alia subiecti in accidentia, ut si dividas hominem in album, et nigrum. Alia accidentis in subiecta, ut si dividas album in hominem, et equum, in lac, et nivem. Alia accidentis in accidentia. ut si dicas album aliud dulce, et aliud amarum.

Cuius bona di-

visio

uio deseruiat argtis logicis, ideo 3bus argti desumunt a divisione, quibus regulari potest bona consequentia. Primus est a divisio ad membra dividentia, divisionis sumptam sive affirmative, sive negative est bona consequentia. Vel a membris dividentibus de divisione sumpto, sive negative, sive affirmative a divisibus est bona consequentia. vg. bene valet est al. ergo malo, b(o)nale, nec est al. neutrale, nec indiferens. l. e contra omne est malo, nec inale ergo non est al. est malo l. inale ergo al.

2us locus argti est a divisio cum negatione unius membri ad positum alterius bene valet, si divisio sit in membris: l. cum negatione duorum membrorum si divisio sit tri membris: Exemplum 1i est: est al. et non malo: ergo inale. Exemplum 2i, est bonum, et non est utile l. delectabile: ergo honestum est.

3us locus argti est, quando divisio datur per membra entitative distincta bene valet a divisio cum positione unius membri ad negationem alterius: vg. est al. et non malo: ergo non inale. Quando vero membra dividentia non sunt distincta non valet: non enim valet, est bonum, est utile, et delectabile ergo honestum non est: quia potest esse utile, et delectabile, et honestum.

Est praeterea alius locus argti in divisione: primus est a divisio ad quodlibet membrum dividentibus determinate affirmative est mala consequentia, negative autem est bona. Quia idem est a superiori ad inferius negative est bona consequentia, affirmative vero est mala. vg. ens est al: ergo malo, non valet consequentia, quia potest esse inale, sicut autem ista est bona consequentia: non est al: ergo non est malo, quia omne malo debet esse al.

2us locus argti est, ab aliquo membrorum dividentibus determinate ad divisum negative est mala consequentia, affirmative autem est bona; quia idem est ab inferiori ad superius negative est mala, affirmative autem est bona. vg. bene valet est malo: ergo al. negative autem non valet, non est malo: ergo non est al. quia potest esse equus.

CAP. 5um.

QVID EST, QVOT, ET PER QVAE EXSTAT ARGTIO

3. species modi sciendi, seu manifestandi ignoti est argumentatio, quae sic definitur: est oratio in qua uno dato aliud infertur. v.g. homo currit ergo movetur, quia ex eo, quod currit, infertur moveri. in hac definitione oratio ponitur loco generis, alia vero pars loco differentiae. Argumentatio constat ex tribus partibus scilicet antecedente, consequente, et nota illationis. Antecedens est ex quo aliud sequitur. Consequens est quod sequitur ex alio. Nota illationis est, quae nectit antecedens et consequens v.g. ergo, igitur.

Argumentatio ex parte formae dividitur in syllogismum, enthymema, inductionem, et exemplum. Syllogismus est argumentatio, in qua duabus praemissis in arte dispositis, consequenter ab illis quid diversum necessario infertur v.g. Ex syllogismo bonum dabimus exemplo in sequenti, qui syllogismus constat ex tribus propositionibus quarum prima vocatur major, secunda minor, tertia consequens. v.g. Omnis homo est animal, Petrus est homo; ergo Petrus est animal. Respondendum est, quod ultima propositio distinguitur [illegible] dicendum distinguo consequens, [illegible] consequens, et [illegible] dicendum [illegible] consequens [illegible] consequens. quod autem [illegible], [illegible] dicendum est nego [illegible] consequens.

Enthymema est oratio constans ex duabus propositionibus, quarum prima vocatur antecedens, secunda consequens, vel consequentia. v.g. Petrus currit ergo movetur. [illegible] enthymema dicitur syllogismus truncatus, quia deficit illi una propositio v.g. omne currens movetur.

Inductio est argumentativa oratio, in qua ex pluribus singularibus sufficienter enumeratis infertur aliquid universale verificari de omnibus. v.g. iste ignis calefacit, et iste, et ille, et sic de omnibus, ergo omnis ignis calefacit. Exemplum est oratio in qua ex uno singulari aliud infertur simile. v.g. Deus pepercit poenitentiam agenti [illegible] Magdalenae; ergo [illegible] parcet, si poenitentiam egeris.

Rursus dividitur argumentatio ratione materiae illativae in conditionales, [illegible], causales. Conditionalis est, in qua antecedens et consequens nectuntur per particulam si. v.g. si sol lucet, dies est. Rationalis est, in qua antecedens et consequens uniuntur per particulam ergo, vel igitur. v.g. sol lucet; ergo dies est. Causalis est in qua antecedens et consequens nectuntur per particulas quia v.g. [illegible] homo est rationalis, [illegible] risibilis.

PRO quo e aduertendum: aduersativa copulativa solum requirit, quod sit bona consequentia etiam si antecedens, et consequens sit falsum: v.g. ista e vera si homo volat, sit aquila = Adversativa malam requirit, quod sit bona consequentia, vel altius, quod antecedens sit verum v.g. Petrus e risibilis: ergo rationalis i: haec autem e falsa Petrus volat: ergo sit aquila: quia antecedens non e verum. = Adversativa causalis requirit, quod bona sit consequentia et quod antecedens sit verum, et ultra, quod sit vera consequentia v.g. haec e vera: quia Petrus e rationalis, est risibilis, haec autem e falsa. quia Petrus e risibilis, e rationalis: quia non causa antecedens, consequentis.

ARgo ex praedicatis ultimo dividit in bonam, et malam consequentiam. Bona consequentia e, cuius antecedens infert consequens. bene dicit, quod antecedens infert consequens, quia utrumque inter se tanta necessitate connectuntur quod non possit subsistere veritas antecedentis, quin consequens sit verum. v.g. Petrus currit: ergo movetur.

MAla consequentia e, cuius antecedens non infert consequens. Et licet in mala consequentia possit antecedens esse verum, et consequens falsum; quia etsi antecedens materialiter supponat ad consequens, causative, et formaliter non importat ipsum, nec connectitur cum ipso. v.g. homo e vivens: ergo e risibilis, quae consequentia e mala: quia homo in quantum vivens nullo modo importat risibilitatem, alias omne vivens esset risibile, et ideo potest consequens esse falsum, stante veritate antecedentis.

EX quibus colligitur primario explicatum, quod in bona consequentia non potest dari antecedens verum, et consequens falsum. In mala autem consequentia potest dari antecedens verum, et consequens falsum: quia in mala consequentia consequens non importatur ab antecedente, quod potius fundatur in illatione, sed ex uno tempore sequitur verum, ex alio aliquando verum, et aliquando falsum. Cuius ratio e, quod cum verum sit de genere bono resultat ex integra causa: unde antecedens verum nihil habet falsi; sed totaliter verum. et sic non potest ex illo per bonam consequentiam inferri consequens falsum. Falsum autem cum sit de genere malo et resultat ex integra causa, sed ex quocumque defectu. Unde falsum potest continere aliquid veri, et bene illius inferre verum: quia antecedens falsum non requiritur esse totaliter falsum. v.g. in hac antecedente Petrus e lapis: ergo e substantia. consequentia bona, antecedens autem e falsum et consequens verum.

CAP. VI.

DE PROP.^ne SEU ENUNCIATIONE.

HABITA iam notitia modi sciendi, quae speciem orationis abstrahendo ab oratione perfecta, et imperfecta, restat agere de propositione, seu enunciatione, quae est species determinata orationis perfectae. Et licet secundum modum loquendi idem significet propositio ac enunciatio; tamen ut advertit D. Thomas opusculo ... in modo significandi aliquo modo distinguntur et ratio huius est, quia nomen propositionis tantum modo ponitur ad significandam orationem perfectam, quae ponitur tanquam principium ad probationem alicuius dicti; nomen vero enunciationis indifferenter significat quamcumque orationem perfectam, in qua enunciatur unum de altero. **PP.^o** ita definitur:

est oratio verum, vel falsum significans, ut: homo est animal. Oratio ponitur loco generis, in quo convenit cum aliis orationibus, quae propositiones non sunt, ut: homo albus. Illa particula: verum, vel falsum significans, ponitur ad differentiam orationum, quae verum non significant, ut homo albus et etiam ad differentiam orationum subiunctivi modi, et aliorum temporum a praesente indicativo, quae non sunt propositiones. Licet aliqui addunt particulam indicando praedictae definitioni ad denotandum solam propositionem modi indicativi, efficiunt propositionem. Et nota, quod significare verum, est significare rem prout est in se, ut: homo est animal. Significare falsum, est significare rem aliter ac est, ut: homo est lapis.

PRO quo est notandum, quod haec definitio propositionis est descriptiva, et non essentialis, quia explicat naturam propositionis per suum effectum, seu per suam propriam passionem, quae est significare verum, vel falsum; natura enim propositionis consistit in hoc, quod sit oratio enuntians unum de alio affirmando, vel negando. Ex quo venit, quod propria passio sit significare verum, vel falsum. Ex quo infertur, quod licet propositio ut sic pertineat ad verum, vel falsum tantum, ita ordo ad verum, vel falsum in quo determinatum, est significare verum, vel falsum indeterminate accipiatur; et sic ad secundam propositionem non requiritur utrumque, quod verum, vel aliud.

CAP. VII

DE DIVISIONIBUS PP^IS

N pp^ne 3 maxime res accepta in ea possunt considerari: 1^a integritas substantialis ipsius, quae sumitur ob habitudinem ad partes materiales, ex quibus pars agens pp^o. 2^a qualitas, quae consideratur ex parte formae, seu copulae coniungentis extrema pp^is. 3^a quantitas, qua extenditur subiectum pp^is, ut pro pluribus, aut paucioribus accipiatur, quapropter ratione triplicis proprietatis consideratae triplex est divisio pp^is. 1^a est ratione substantiae, 2^a ratione quantitatis, 3^a ratione qualitatis.

Ratione substantiae dividitur pp^o in categoricam, et hypotheticam. Pp^o categorica est, quae constat ex subiecto, copula, et praedicato. v.g. homo est animal. Subiectum est id de quo aliud dicitur. Praedicatum est id, quod dicitur de alio. Copula est quae coniungit praedicatum cum subiecto.

Notandum est, quod pp^o categorica constat immediate ex terminis scilicet subiecto, ~~copula~~, et praedicato. Constat etiam ex copula formaliter, vel aequivalenter. Formaliter, ut in hac pp^ne homo est animal: aequivalenter, ut in hac Petrus disputat, quae aequivalet huic Petrus est disputans. 2° notandum est, quod in pp^ne potest esse duplex subiectum, aliud praedicationis, et aliud subiectum distributionis. Subiectum praedicationis est illud de quo dicitur praedicatum. Subiectum distributionis est terminus, cui immediate apponitur distributio, seu enuntiatio praedicati. v.g. cuius liber non est, famulus est eius perpetuo. in pp^ne subiectum praedicationis est famulus, de quo enuntiatur praedicatum. et subiectum distributionis est [illegible], quod immediate afficitur signo universali distributivo. De pp^ne hypothetica infra tractabimus.

Ultimo notandum est, quod pp^o categorica vocatur simplex, hypothetica composita, eo quia componitur ex pp^bus; categorica vero ex partibus simplicibus constat, neque ex illis, quibus simplicia elementa [illegible], ideo simpliciter pp^o dicitur ad differentiam pp^nis hypotheticae, quae non solum incepta in partibus componentibus compositionem exigit. [illegible]

Pp^o

Propositio Categorica, etsi in se aliquis compositio sit comparative ad hypotheticam simplex vocatur.

Ratione qualitatis dividitur propositio in affirmativam, et negativam. Affirmativa est, in qua praedicatum affirmatur de subiecto. Affirmare autem praedicatum de subiecto est copulam esse affectam neg^e. ut homo est albus. Negativa est, in qua praedicatum negatur de subiecto. Negare autem praedicatum de subiecto est, copulam esse affectam negatione. ut homo non est lapis.

Verum animadvertendum est duplicem esse copulam propositionis: aliam minus principalem; et est illa, quae tenet se ex parte alicuius extremi. ut Petrus, qui currit est doctus. Illud currit est copula minus principalis, quia tenet se ex parte subiecti, cum de Petro currente dicatur esse doctus. Alia est copula magis principalis, et est quae unit principaliter praedicatum cum subiecto. ut Petrus, qui currit est doctus. Illud est, est copula principalis, quia unit principaliter praedicatum cum subiecto, ex quo infertur, quod ad cognoscendam propositionem an sit affirmativa, an negativa attendendum est ad copulam principalem propositionis.

Copula principalis est duplex: simplex, et composita. Simplex, ut in hac propositione homo est albus. Composita, ut in hac Petrus est, et fuit doctus. Unde propositio constans copula composita, si utraque negatur tota propositio est negativa. ut Petrus non est, nec fuit lapis. Et si utraque copula est affirmativa tota propositio est affirmativa. ut Petrus est, et fuit doctus. Si vero una copula negatur, et altera affirmatur, ut homo est, et non fuit doctus; talis propositio est admixtae qualitatis, dicitur tamen virtualiter affirmativa si fuerit copulativa. ut ista Petrus est, et non fuit doctus. Si vero fuerit disiunctiva dicitur virtualiter negativa ut Petrus est vel non fuit doctus.

Ratio autem quare, si propositio est copulativa debet esse virtualiter affirmativa est, quia illa est affirmativa quae exigit ad sui verificationem existentiam extremorum, et haec est conditio propositionis affirmativae: quae est virtute alterius affirmativa. Sed sic copulativa exigit ad sui verificationem, quod utraque pars sit vera, ergo exigit, quod illa pars affirmativa sit vera, et illa est vera per existentiam extremorum: ergo tota est affirmativa.

Ratio

Rão autem quare disiunctiva ē virtualiter negativa, ē: q disiunctiva ē vera ppter existentiam extremorum, id hęc ē cōditio negativa: q ē negativa. mor ppt, ut disiunctiva sit vera sufficit, et requirit, ut una pars sit vera: q sufficit, ut illa pars negativa sit vera. id hęc ē vera, n existentiam extremorum, ergo ista ē negativa.

Rōne quantitatis dividitur ppo in universales, particulares, indefinitas, et singulares. Pro quo notatur signa universalia alia esse affirmativa, ut omnis, quilibet, alia negativa, ut nullus, neuter; jam alia particularia, ut quidam, aliquis. Hoc supposito ppo universalis ē cuius subiectum ē terminus communis signo universali affectus, ut omnis homo currit. Ppo particularis ē, cuius subiectum ē terminus communis signo particulari affectus, v.g. aliquis homo currit. Ppo singularis ē, cuius subiectum ē terminus singularis, v.g. Petrus currit. Dicitur autem ad singularitatem, particularitatem, et universalitatem solum attendi ordinem ad subiectum; unde ista ppo Petrus ē omnis homo, ē singularis.

Ppo indefinita ē, cuius subiectum ē terminus communis nullo signo affectus, v.g. homo disputat. Pro quo nota, q ppo indefinita in materia naturali, aut impossibili equivalet ppni universali. si autem huius modi ppo fuerit in materia contingenti, equivalet particulari: unde eundem sensum facit hęc ē ppo, ac ista homo ē animal, ac ista omnis homo ē animal, in materia contingenti idem significat homo disputat, ac ista aliquis homo disputat.

CAP. VIII.

DE DIVISIONE PPNIS EX PARTE MATERIAE.

MAteria ppnis, super quam cadit ratio affirmationis, et negationis ē ha-

dicitur praedicari de subiecto. Est triplex naturalis, contingens, et remota. Naturalis est, in qua praedicatum est de essentia subiecti. ut in hac propositione homo est animal. Contingens est quod praedicatum est accidens respectu subiecti. ut in hac homo est albus: Remota, quod praedicatum repugnat subiecto. ut homo est lapis. Unde iuxta triplicem materiam propositionis, propositio est triplex. Naturalis, contingens, et remota, seu impossibilis. Propositio naturalis est, quae semper est vera: contingens, quae aliquando est vera, et aliquando falsa. Remota, quae semper est falsa naturaliter loquendo.

PRO quo advertendum est, quod ad cognoscendum an propositio sit in materia naturali, vel remota, non est attendendum ad veritatem, vel falsitatem illius, sed ad habitudinem praedicati ad subiectum. Unde ista propositio homo non est lapis, dicitur materia remota, quamvis sit vera; quia lapis, et homo inter se repugnant. Haec autem homo non est animal est in materia naturali; etsi sit falsa, nam habitudo hominis ad animal est naturalis, et necessaria.

Ulterius dividitur propositio in triplex, et identica. Identica est, in qua idem de se ipso univoce vel aequivoce, sine illa praedicatur, ut homo est homo. Formalis est, in qua praedicatur forma de subiecto univocali ut homo est animal. Propositio formalis est duplex una directa, et indirecta alia: directa est, in qua praedicatur forma de subiecto. ut homo est albus. Propositio indirecta est, in qua praedicatur forma de subiecto. ut albus est homo.

CAP. VIIII

DE SVPPOSITIONE TERMINORVM

EXplicatis iam speciebus categoricae propositionis, ordo doctrinae postulat ut accedamus ad explicandas proprietates, quae competunt praecipue terminis componentibus propositiones; quae quinque proprietates sunt, scilicet Suppositio, Ampliatio, Restrictio, Alienatio, et Appellatio.

HIc supponitur sic describitur. Suppositio est acceptio termini pro aliquo, de quo verificatur. ut in hac propositione Adam fuit. Adam supponit, quia accipitur pro Adam, qui fuit. Atque notandum est quod verificatio est triplex alia termini; et alia propositionis. verificatio

tio propositionis. Ad propositionem enim veram, et extrema supponant pro eodem, ut: homo est albus. Verifi-
catio vero est existentia eius pro quo accipitur terminus iuxta exigentiam copulae. Ut
in hac propositione Adam fuit, terminus Adam supponit, et verificatur verificatione termini qui
accipitur pro Adam, qui revera fuit.

NOtandum est tamen … ad suppositionem solum requi-
ri verificationem termini, quamvis non adsit verificatio propositionis; ut in hac propositione Adam fuit equus,
terminus Adam verificatur verificatione termini, et propositio sit falsa. Verificatio autem termini fit per prono-
men hoc dicendo scilicet hoc fuit Adam, sive ad sensum, sive ad intellectum.

Ex quo infertur,
quod acceptio termini accipiendo terminum loco alterius est duplex: alia activa, et est illa actio, seu
usus termini ratione cuius dicitur terminus accipiens, seu utens tali termino. Alia est acceptio
passiva, quae denominatur terminus acceptus; et haec etiam dicitur usus passivus: quod autem
dicimus, quod suppositio est acceptio termini intelligitur de acceptione passiva, et haec autem
non est ipsa suppositio, quae est extrinseca denominatio, sed eius fundamentum proximum,
per quod dicitur ipsa formaliter denominatio suppositionis.

Dividitur suppositio in philosophicam, et mathematicam: suppo-
sitio philosophica est acceptio termini pro significato. Ut homo est albus. Terminus homo supponit philosophice accipitur
pro homine. Suppositio mathematica est acceptio termini pro se. Ut in hac propositione homo est nomen. Terminus
homo accipitur pro ipsa voce.

Cum suppositio sit acceptio pro aliquo de aliquo. Im-
portat tres habitudines seu respectus. Primo respicit rem significatam, pro qua accipitur
terminus actualiter supponens. Secundo respicit verbum, seu copulam coordinatam, ad cuius
supponit verificatio ipsius. Tertio respicit quaedam signa, quibus potest modifica-
ri, et diversimode determinari ad supponendum magis, vel diversis modis: quia
propter varias huiusmodi habitudines, potest suppositio in diversas species dividi.

PRIMO dividitur suppositio in propriam, et impropriam. Suppositio propria est
acceptio termini pro eo, quod proprie significat. Ut: Leo rugit. Terminus leo accipitur pro leo-
ne, quam proprie significat. Suppositio impropria est acceptio termini pro eo, quod
improprie significat. Ut dicitur leo de tribu Iuda. Terminus leo accipitur pro Christo

D.

De, cuius in propositione significat, quod est hoc impertinente.

2do dividitur suppositio formalis in simplicem, et personalem. Suppositio simplex est acceptio termini pro significato primario, exempli gratia v.g. homo est species in hac propositione. In hac accipitur pro natura humana, quae est primarium significatum, abstracta ab omnibus singularibus, in quibus natura humana potest reperiri. Suppositio personalis est acceptio termini pro illis, quae secundario, et materialiter significat. id est pro individuis immediate consideratis, ut in hac propositione: homo est albus, seu aliud. In hac accipitur pro personis, seu individuis, quae sunt significatum secundarium illius.

1o Suppositio personalis dividitur ratione habitudinis ad copulam, seu praedicatum in naturalem, et accidentalem. Suppositio naturalis est acceptio termini pro omnibus, pro quibus natus est accipi, ut in hac propositione homo est animal. In hac accipitur pro omnibus hominibus iuxta exigentiam suae significationis. Suppositio accidentalis est acceptio termini pro iis tantum, de quibus verificatur iuxta exigentiam copulae. ut in hac propositione homo disputat. In hac stat pro hominibus disputantibus tantum.

2o dividitur suppositio personalis in communem, et singularem. Suppositio communis est acceptio termini communis. v.g. homo est animal. Suppositio singularis est acceptio termini singularis. v.g. Petrus est animal. Suppositio alia dicitur determinata, et confusa alia. Confusa est acceptio termini communis signo universali affecti. v.g. [illegible] omnis homo est animal. supponit confuse. Suppositio determinata est acceptio termini communis indefinite accepti, vel signo particulari determinati. v.g. in his propositionibus homo disputat, aliquis homo disputat. Ubique homo in 1a supponit indefinite, et in 2a determinate.

Suppositio confusa alterius dividitur in distributivam, et collectivam, et confusam tantum. Confusa distributiva est acceptio termini signo universali affirmativo immediate affecti vel negativo mediate. Exemplum primi est in hac propositione omnis homo est animal. In hac homo supponit confuse distributive. Exemplum 2i est in hac nullus homo est lapis, in qua tam homo,

quam

etiam leges supponunt distributive.

Suppositio collativa est acceptio termini communis immediate affecti signo universali collectivo. hunc autem accipit signum universale collectivum, quod denotat praedicatum competere ut sic, ut quodam collective, et non distributive convenire cuilibet inferiori divisim. ut in hac propositione omnes Apostoli sunt duodecim, subiectum supponit pro omnibus collective acceptis, et non pro quolibet divisim.

Suppositio exclusiva tantum est acceptio termini communis signo universali mediate affecti, per signum speciale exclusivum. Signa autem specialia exclusiva sunt tantum, dumtaxat et quaecumque similia [illegible] propositione adaequate dumtaxat [illegible] praedicatum competere quod ly dumtaxat est signum speciale exclusivum. Idem etiam dicendum est de ly tantum, quod etiam [illegible] cui applicatur ut tantum homo [illegible], ly homo supponit exclusive tantum, quia praedicata propositione convenit [illegible] omne [illegible] est homo.

CAP. X

DE REGULIS SUPPOSITIONIS.

Ad insignandum notandum quod signa universalia affirmativa sunt ly omnis, quilibet, et signa universalia negativa sunt ly nemo, et ly nullus, signa autem particularia ly quidam, aliquis. Modo praenotare oportet dari esse signa partim particularia et partim universalia ut ly omne, et ly aliquid, praeterea [illegible] utrumque quae signa possunt accipi complete, vel incomplete. Cum ly omne accipitur complete quod distribuit genus, cum accipitur incomplete quod distribuit pro generibus singulorum. ut in hac propositione omne animal fuit in arca Noe. Si ly omne complete acciperetur, fuit huius sensus Cuiuslibet speciei animal fuit in arca Noe. Si autem incomplete accipiatur: Cuiuslibet speciei aliquod animal fuit in arca Noe.

Prima regula est: terminus communis nullo signo affectus vel signo particulari determinatus supponit determinate. Hoc disputat, aliquis homo di-

disputat. Ly homo supponit determinate, supponere autem determinate est supponere pro uno, vel pro alio singulari, ex his, qui continentur sub termino communi, et non pro omnibus singulis.

2a Regula est: terminus communis signo universali affirmativo affectus immediate, vel signo universali negativo mediate, vel immediate affectus supponit distributive. Exemplum 1i in hac propositione omnis homo est animal. Ly homo supponit distributive. Exemplum 2i nullus homo est lapis, utrumque terminus communis supponit distributive. Tunc autem dicitur, quod aliquis terminus distribuitur, quando accipitur pro omnibus singularibus contentis sub significatione termini communis. quare signum distributivum facit, ut terminus distributus dumtaxat pro omnibus et singulis inferioribus divisim accipiatur, et ideo illa propositio omnis homo est animal, aequivalet dicere: Petrus est animal, et Paulus est animal, et sic discurrendo de ceteris individuis.

3a Regula est: terminus communis signo universali affirmativo mediate affectus supponit confuse tantum, ut in hac propositione omnis homo est animal ly animal supponit confuse tantum.

4a Regula est: terminus communis affectus immediate signo universali collectivo supponit confuse copulative. ut in hac propositione omnes apostoli Dei sunt duodecim. Ly apostoli supponit confuse copulative. Si autem afficiatur terminus communis alio signo speciali, confuse supponit confuse disiunctive. ut in hac propositione equus requiritur ad equitandum. Ly equus supponit confuse disiunctive.

5a Regula est: terminus communis duabus negationibus, aut una negatione, et alio signo universali affectus, si dempta 2a negatione manet distributus in ordine ad terminum stantem determinate, tunc ille supponit confuse: v.g. in hac propositione nullus homo non est animal dempta negatione nullus, ly homo supponit determinate. Si autem dempta negatione non maneat distributus in ordine ad terminum stantem confuse, tunc ille supponit determinate. v.g. in hac propositione non omnis homo est animal dempta illa negatione non, ly homo supponit determinate, quod antea supponebat confuse.

6a Regula est: si aliqua propositio habet extremum complexum

Tertius in recto, et obliquo, seu ex parte determinante, et ex parte determinabili si accipiatur unica acceptio (id est, si obliquus determinans rectum subsequatur illum, ut in hac propositione equus hominis currit) pars determinans est resolvi antequam resolvatur pars determinabilis. Si autem accipiatur pluribus acceptionibus (id est quod obliquus praecedat rectum, ut in hac propositione hominis equus currit) tunc a qualibet parte potest inchoari resolutio.

CAP. XI.

DE SUPPOSITIONE RELATIVORUM.

Nunc praecipue restat agendum de relativis logicis, et grammaticalibus, quae gaudent diverso modo significandi, et supponendi. Relativum igitur est terminus rei ante latae recordativus. v.g. in hac propositione Petrus, qui currit, movetur, ly qui est relativum, et similiter ista dictio ille, illius, alter, quae ideo dicuntur relativa, quia non significant aliquid absolute, ut tale relativum, id est quaedam res per se, ut relatum ad aliud antecedens.

Dividitur 1° in relativum substantiae, et accidentis. Relativum substantiae est quod refert suum antecedens per modum substantiae, ut hoc vocatur, quod est relativum substantiae, quia per modum substantiae refert, quod in suo antecedenti. Relativum accidentis est quod refert suum antecedens per modum accidentis. ut ly quale, tale etc. v.g. homo est pulcher, quale est Angelus. ly quale est relativum accidentis, quia per modum accidentis denominative refert suum antecedens. 2° dividitur in relativum identitatis, et diversitatis. Relativum identitatis est quod accipitur pro eodem cum suo antecedente. ut ly qui in hac propositione Petrus, qui disputat, loquitur. Relativum diversitatis est, quod accipitur pro diverso ab suo antecedente. ut ly alius in hac propositione Petrus disputat, et alius respondet.

RElativum identitatis est duplex, aliud reciprocum, et non reciprocum aliud. Reciprocum est, quod quandam requirit transitionem, et reflectitur in se. ut in hac propositione Petrus diligit se. Relativum non reciprocum est quod talem requisitionem non facit, ut in hac propositione homo, qui currit, loquitur. Est notandum, quod relativum resolvitur per participium talem, qui currit, ambulat; resolvitur sic Petrus currens ambulat.

PRO relativis ponenda est regula 1a. Relativum identitatis, quod substantiae supponit pro eodem significato, pro quo accipitur antecedens, quod refert. v.g. in hac propositione hoc est corpus meum, quod pro nobis tradetur, supponit pro eadem substantia corporis Christi, quae fuit in cruce cruciata(?).

2a regula. Relativa accidentis talia, qualia supponunt pro tanti accidentaliter, et denominative pro eodem accidente(?), et non pro substantia ipsius. v.g. Petrus fuit de ceteris tantae sapientiae, qualis numquam alia fuit. in qua propositione hoc qualis accipitur pro qualitate sapientiae Petri, et non pro substantia ipsius.

3a regula est. Relativa diversitatis non supponunt pro eodem, ac tamen antecedens, sed pro diverso, nec [illegible] ... proprie, et in recto, sed improprie, vel in obliquo. v.g. Iustus laudat Deum, et alius blasphemat ipsum. in qua propositione hoc alius, quod est relativum diversitatis, denotat diversitatem inter peccatorem, et iustum.

4a regula est. Relativa grammaticalia, quae accipiuntur ante, vel interrogative, vel infinite non supponunt relative, sed absolute, quae regula clara est in propositionibus sequentibus. v.g. Qui incumbunt libris, [illegible] digni praemio. quis nostrum est optimus. Nescio quid facias. In 1a propositione hoc qui sumitur ante, quia nullum nomen ipsi praesupponitur, et ideo non sumitur relative, sed absolute, quia nomen relativum importans necessario praesupponit aliud, quod refertur. In 2a autem hoc quis sumitur interrogative, et ideo supponit absolute, quia nomen significans interrogative requirit esse vere relativum, vel antecedens, ac proinde non dicitur respective ad aliud antecedens. In 3a propositione hoc quid accipitur infinite absolute determinate ad nullum antecedens, et ideo supponit absolute.

CAP. XII

DE INDUCTIONE QUID ET QUOTUPLEX SIT.

In cap.^lo de arg.^one diximus de induct.^e; nunc ex professo tractabimus de illa. E.^t ergo inductio argumentatio procedens a singularibus sufficienter enumeratis ad universale, et quae similibus ... pluribus innititur ... v.g. hic ignis calefacit, et ille, et ille, et ille. ergo omnis ignis calefacit.

Dividitur inductio in ascendentem et descendentem. Ascendens est quae a singularibus sufficienter enumeratis ad universalem progreditur. v.g. hic ignis calefacit, et iste, et ille et sic de singulis: ergo omnis ignis calefacit. Descendens est ab universali ad singularia sufficienter enumerata progrediens. v.g. omnis ignis calefacit. ergo hic ignis calefacit, et iste, et ille, et ille, et sic de singulis.

Praeterea quae memorandum est, quod tam ascendens, quam descendens est quadruplex. Copulativum, copulatum, disiunctivum, et disiunctum. Copulativum est quod partes singulares numerant copulative. id est per particulam et. ut si dicas iste ignis calefacit, et iste, et sic de singulis: ergo omnis ignis calefacit. Copulatum est quod partes numerant copulatim. hoc est inclusa propositione per particulam et. ut si dicas iste Apostolus Dei, et iste numerando singulos usque ad duodecimum numerum sunt duodecim: ergo omnes Apostoli Dei sunt duodecim. Disiunctivum est, quod partes singulares numerant disiunctive. hoc est per particulam vel. v.g. ille homo est albus, vel ille homo est albus: ergo aliquis homo est albus. Disiunctum est quod partes singulares numerant disiuncte. hoc est inclusa propositione per particulam vel. ut si dicas ut si dicas navigium est equus ad equitandum: ergo hic equus est navigium, vel ille, vel ille.

Ut cognoscantur quibus hae ascensus seu descensus fieri debeant, distinguendum est ... existentia ... positionibus ... ergo ... hanc divisionem exponamus.

exigit ascensum, et descensum copulativum, v.g. sub hoc termino propositio ex illo

est homo non per resolutionem Petrus est homo, et Joannes est homo, et sic de singulis. Adverte,

quod in subiecto propositionis universalis negativae descensus est, nullus homo est lapis, ergo

hic homo non est lapis, et hic homo non est lapis, et sic de singulis. 2ª

2 regula est, termino sup-

ponenti determinate adhibet ascensum, vel descensum disiunctivum, ut sub illo termino

huius propositionis aliquis homo est albus, a quo fit descensus hoc modo. hic homo est al-

bus, vel hic homo est albus, et sic de singulis. 3ª

3 regula, termino supponenti confuse co-

pulative adhibet ascensum, vel descensum copulatum, ut sub termino huius propositionis

omnes Apostoli Dei sunt duodecim, a quo fit descensus hoc modo: ergo hic, et hic,

et hic, et sic de singulis sunt duodecim. 4ª

4 regula est, termino supponenti confuse distributive

adhibet ~~ascensum~~ ascensum, vel descensum disiunctum. ut praedicato huius

propositionis omnis homo est animal. a quo fit descensus hoc modo: ergo vel hoc, vel hoc animal homo.

Ex quibus clare descensus disiunctivus distat aliquo modo dis-

tincto a descensu disiuncto; quia descensus disiunctivus exercet pluribus propositionibus

categoricis, ex quibus constituitur vera propositio hypothetica disiuncta. descensus vero dis-

iunctus fit per unam propositionem categoricam de extremo disiuncto, id est ~~[illegible]~~ de

uno, vel praedicato constante ex pluribus disiunctis hac coniunctione disiunctiva

vel.

PRO cognoscendo ordine quod debet fieri ascensus, vel descensus, est

3plex regula: 1ª, quod dum supponant eodem modo a quo libet coepit fieri in-

cipere resolutio ut in hac propositione aliquis homo est albus, in qua tam sub-

iectum, quam praedicatum supponunt determinate; unde a quovis eorum potest

incipere resolutio. 2ª

2 regula, quod in aliqua propositione est triplex terminus, et unus supponit

distributive, et alius determinate, tunc prius debet incipere resolutio per

descensum a termino supponente determinate, quam a termino supponente distribu-

ti.

tiue, ut in hac propositione cuius libet hominis asinus currit

3ª quod includit propositionem complexum, et unum supponit confuse, et alium distributiue, nam prius determinat per se vocabulis omnino supponentem distributiue. ut in hac propositione omnis homo est [illegible] homo supponit distributiue, et [illegible] alius confuse.

CAP. XIII.

DE AMPLIATIONE, ALIENATIONE, ET RESTRICTIONE.

Nunc proprietates competentes termino in tota propositione numerantur Ampliationem, Restrictionem, et Alienationem, quae proprias per supposit[ionem] nam positis ad explicatas huiusmodi proprietates veniamus: igitur Ampliatio est extensio termini a minori ad maiorem suppositionem. ut homo potest loquari, in qua propositione terminus homo, quod indifferens est, ut supponat pro homine presenti, aut futuro. [illegible] potest ampliat[ur], et sumatur, non tantum pro homine presenti, sed etiam pro futuro, et possibili.

Restrictio est, coartatio termini de maiori ad minorem suppositionem. ut homo iustus est amicus Dei. ubi terminus homo solum accipitur pro hominibus iustis. quod terminus iustus limitet homo, ut tantum accipiat pro homine determinato, et pro homine [illegible] iusto.

Alienatio est distractio termini a propria ad impropriam significationem. ut in hac propositione homo est pictus terminus homo stat pro homine picto, quem improprie significat. Quibus proprietatibus addunt alii scilicet Remotio, et diminutio. Remotio est distractio termini ab omni suppositione. ut homo in [illegible] disputat, in qua propositione terminus homo nullo modo supponit. Diminutio est diminutio termini a totali ad partialem significationem. ut in hac propositione homo est albus, [illegible]

dentes; sed aliud limitat ad praesens tantum.

PRO quo notandum est 1° pro intelli-

gentia dictorum; quod apud Philosophos sunt tria genera temporum, ~~[illegible]~~ scilicet praesens, praeteritum, et futurum. apud dialecticos est quartum scilicet possibile, et imaginabile praeter tria posita a Philosophis.

2° notandum est, quod quando terminus accipitur in ordine ad verbum de praesenti non est ampliatio, nec restrictio: ut in hac propositione homo est animal. Quando autem accipitur pro pluribus, quam est terminus qui tenet verbum copulam de praesenti, tunc ampliatur, ut in hac propositione homo potest esse albus. sed homo verbum illius potest stat pro hominibus praesentibus, et praeteritis, et possibilibus. Si vero accipiatur pro paucioribus, quam est terminus pendens a verbo copula de praesenti tunc restringitur, ut in hac propositione homo iustus disputat. sed homo restringitur a dicto homo iustus, ut accipiatur tantum pro hominibus iustis.

3° notandum est quod ampliatio sicut et Restrictio est duplex. Prima suppositionum tantum: secunda est temporum tantum: et 3a temporum, et suppositionum simul. Ampliatio suppositionum tantum est quando terminus accipitur pro pluribus suppositis: ut in hac propositione omnis homo disputat. sed homo accipitur pro omnibus hominibus, et adverte, quod ista ampliatio solum potest inveniri in termino communi, qui solum significat plura. Ampliatio temporum tantum est quando terminus accipitur in ordine ad plures differentias temporis. Ut in hac propositione Petrus fuit doctus. ubi sed Petrus accipitur pro Petro, qui est, vel fuit. Et ista ampliatio non solum potest reperiri in termino communi, sed etiam in termino singulari.

Ampliatio temporum, et suppositionum simul est quando terminus accipitur pro pluribus individuis, et in ordine ad plures differentias temporis. v.g. propositione omnis homo potest currere sed homo non solum ampliatur, ut supponat pro omnibus individuis, non solum praesentibus, sed etiam futuris.

Eodem modo dicitur Restrictio, quae est suppositionum quando accipitur pro paucioribus, ut in hac propositione homo iustus disputat. sed homo solum stat pro iustis. Res-

tri

strictio quoad tempora est, quod accipit in ordine ad pauciores differentias temporis: ut in hac propositione homo, qui fuit, est pictus. Ubi terminus homo solum stat pro homine, qui fuit. Restrictio quoad tempora, et suppositiones simul est, quod accipit in ordine ad pauciores differentias temporis, et in ordine ad pauciora individua. ut in hac propositione homines, qui fuerunt, sunt picti. terminus homines solum stat pro homine, qui fuit Caesar.

CAP. XIIII.

DE REGULIS AMPLIATIONE, ET RESTRICTIONE, ET LOCIS A QUO VENIENDIS.

Etsi in praesenti assignentur quamplurimae regulae a modernis ad cognoscendam viam ampliandi nihil ominus solum utiliores a nobis ponendae sunt, videlicet 6.

Prima regula est, verbum praeteriti temporis ampliat terminum antecedentem ad id, quod est, vel fuit, et terminum post se positum restringit ad praeteritum, sive ad id, quod fuit. ut in hac propositione Petrus fuit albus. terminus Petrus stat pro Petro, qui est, vel fuit, et terminus albus restringitur pro albo, quod fuit.

2a regula est: verbum futuri temporis ampliat terminum positum ante se ad id, quod est, vel erit et terminum post se positum restringit ad id, quod erit. ut in hac propositione Petrus erit albus. terminus Petrus stat pro Petro, qui est, vel erit, et terminus albus pro albo, quod erit.

3a regula est: terminus significans incoeptionem ampliat ad illud, quod est, vel erit, significans desitionem ampliat ad illud, quod est, vel fuit. exemplum primae est in hac propositione motus incipit esse; terminus motus stat pro motu, qui est, vel in instanti erit. exemplum secundae est in hac propositione motus desinit esse. terminus motus

stat

stat pro eo, quod legitimè fuit antea.

4.a regula est; Verbum significans prioritatem ampliat subjectum, ac id applicat ad id, quod est, vel erit: ut in hac propositione Deus est prior Antichristo, terminus Deus stat pro eo, quod est, vel erit; verbum significans posterioritatem ac id applicat ad id, quod est, vel fuit: ut Petrus est posterior Adamo. Terminus Petrus stat pro eo, quod est, vel fuit.

5.a regula est, verbum, v.g. potest, vel possibile ampliant terminum usque ad possibilia: ut patet in hac propositione Petrus potest disputare.

6.a regula: Terminus imaginabile ampliat terminum usque ad imaginabilia.

Plures regulas assignant in dialectica ab ampliatione, ad non amplum, seu ad restrictum, et è converso, quae tamen ad duas principales reducuntur, quarum pleniori intelligentiae advertere oportet, amplum, et restrictum idem esse; similiter restrictum, et non amplum esse idem: separantur ergo amplum, et restrictum, ut amplum, et non restrictum, sicut inferius, et superius atque adeo duplex assignatur regula, pro superiori, et inferiori.

1.a regula est: à superiori ad inferius affirmative non valet consequentia, bene tamen è converso, ut patet ex his exemplis, non valet est animal ergo homo. bene autem valet negative: non est animal: ergo non est homo.

2.a regula est: ab inferiori ad superius affirmative bene valet consequentia v.g. est homo; ergo est animal. negative autem non valet v.g. non est homo; ergo non est animal.

Ex quibus duplex ampliationis regula respectiva colligitur. Prima est ab amplo, ad non amplum (sive à superiori ad inferius) cum distributione ampli, et posito constantia non ampli affirmativè est bona consequentia (ponere autem constantiam non ampli: est affirmare existentiam illius, pro quo supponit non amplum) ut bene valet omnis homo disputat, et Petrus est: ergo Petrus disputat. Negativè autem sine constantia non ampli est bona consequentia v.g. nullus homo currit: ergo homo albus non currit. Similiter

distributae ampli, sive affirmative, sive negative non valet loca

v.g. nec cor est bona. homo currit. ergo homo albus currit. nec ista

homo non currit ergo homo albus non currit. Quartus

Quartus ergo est an amplo ad amplius

(sicut ab inferiori ad superius) sine distributione ampli, et potentia contra-

ria non ampli est bona consequentia. et bene valet. homo ingenius non disputat, et homo ingenius est ergo homo non disputat. Affirmative autem sine tali distantia est bona.

v.g. homo iustus disputat, ergo homo disputat. Cum distributione ampli, nec

affirmative nec negative valet: v.g. ut ista non valet homo albus

currit, ergo omnis homo currit. nec ista valet homo albus non currit ergo nullus

homo currit.

CAP. XV
QUID, ET QUOTUPLEX SIT APPELLATIO

Appellatio apud dialecticos sumitur pro quadam speciali applicatione, quae determinat et applicat significatum unius rei ad significatum alterius. unde appellatio dialectica sic declaratur: est applicatio significati formalis unius rei ad significatum formale alterius. id est, quod illud significatum transeat absolutum, in ratione alterius. ut in hac propositione Petrus est magnus logicus. ly magnus accipitur Petro absolutum in ratione logici.

Appellatio est duplex: alia realis, alia rationis. Appellatio realis est applicatio significati formalis unius realis ad significatum reale alterius. v.g. in exemplo adducto. Appellatio rationis est applicatio significati rationis ad significatum formale alterius. ut in hac propositione homo est species. ly species est aliquid rationis superadditum naturae humanae.

Pro quo notandum est 1º, quod in appellatione relative requiritur duplex terminus alius appellans, et appellatus alius. Terminus appellans dicitur ille, qui rationem alterius suum significatum formale applicat. Terminus appellatus dicitur

sit ibi, communis terminus appelans aplicat suum significatum: ut in exemplo allato Petrus est magnus logicus. ubi logicus est terminus appelans, et hic magnus est terminus appelans. 2o nota, quod terminus appelans est substantivum. appelatum vero est adjectivum.

RC appellatione relicta regula assignatur 1a est quod adjectivum, et substantivum ponuntur ex parte diversi extremi in propositione tunc est appellatio: ut in hac propositione Petrus logicus est magnus, et in hac Petrus magnus est logicus quae tunc denotat, quod Petrus est magnus corpore, et non magnus logicus.

2a regula quod adjectivum, et substantivum ponuntur ex parte eiusdem extremi tunc est vera appellatio, ut in hac propositione Petrus magnus logicus est. Caeterum haec regula intelligenda est cum limitatione, v.g. quod adjectivum disponatur secundum adverbium, ut in hac propositione Petrus est niger logicus, quia in isto non est appelatio, quia nigredo [illegible] Petro vere log[illegible].

Duplex etiam assignatur regula ~~[illegible]~~ pro appelatione verbi, 1a est, praedicatum complexi(?), sive ponatur ex parte [illegible], sive ex parte alterius extremi facit, quod alius terminus accipiat pro eo, quod est, et pro eo quod significat ut in hac propositione homo est species. Ibi homo accipitur pro natura humana, ut [illegible] [illegible] significatur.

2a regula est terminus significans actus interiores animi, vel actus immanentes [illegible], ut video, appellat supra significatum suum, in quem fertur. ut cognosco Papam, vel video venientem, denotat cognoscere Papam secundum ut papa est, et videre venientem [illegible], ut veniens est. Ubi nota, quod accusativum ante [illegible] verbum nulla est appelatio, ut in hac propositione Papam video, denotat videre istum absolute, et non papam est.

Ubi dicunt, quod [illegible] [illegible] non habet apelatio est [illegible] argum[illegible] v.g. video venientem. Petrus est veniens igitur video Petrum. [illegible]

h

n appelante ad appellantes in mala tota, sint conversio in genere sequitur, pro in appellationes talibus, quomodo convertit varietas appellatio n. et bona tota, ex. Petrus loquens in magnus: q. Petrus e magnus lo quens.

CAP. XVI.

DE PRIMA PROPRIETATE QUAE EST OPPOSITIO.

Explicatis iam proprietatibus, quae conveniunt terminis, restat nunc explicare proprietates convenientes propositioni, quae sequuntur ad ipsam non absolute, sed quatenus aptitudinaliter, et respective spectantur inter se, quae quidem proprietates sunt 3. oppositio, aequivalentia, et conversio, in hoc capite tractabimus de oppositione.

Prima proprietas, quae est oppositio sic definitur affirmatio, et negatio, quae de eodem veritate, et falsitate aut sola veritate, aut sola falsitate inter se pugnantes. In qua definitione affirmatio, et negatio ponuntur loco generis, et ponuntur hoc, quod una propositio sit affirmativa, et alia negativa conveniunt cum propositionibus, et tamen, contraria, contradictoria, et sub contraria veritate, et falsitate ponitur contradictoriis, sola veritate contrariis, sola falsitate subcontrariis.

Ex qua definitione sequitur, quod simpliciter requiritur conditio ad oppositionem. Prima, quod propositiones sint eiusdem materiae, hoc est quod constet ex eodem verbo, eadem copula, et eodem praedicato, ita quod nihil addat una, quod non addat alia. Defectu enim huius propositiones non opponuntur. Canis terrestris latrat, Canis caelestis non latrat, quia non constant ex eodem verbo nec ita opponuntur. Petrus currit, Petrus non disputat, quia non constat ex eodem praedicato.

Secunda conditio est, quod ambae propositiones sint oppositae qualitatis, hoc est, quod si una fuerit affirmativa, reli-

necessarium est, quod altera sit negativa, nec sufficit, ut ponatur ex parte extremi, aut copulae minus principalis negatio, sed requiritur quod copulam principalis afficiat negatio. Repugnantiam ... propositiones et opponuntur aliquis homo disputat, aliquis homo, qui non currit, disputat, quia utraque propositio est affirmativa, etsi detur negatio ex parte extremi, aut copulae minus principalis.

3a conditio, quod in utraque sumatur idem genus suppositionis, id est si una propositio utrumque supponit simpliciter, aut personaliter etiam in altera eodem modo debet supponere. Repugnantiam ita propositiones et opponuntur homo est species, aliquis homo non est species. Non autem opponuntur homo est species, homo non est species, quia tam in affirmativa, quam in negativa sumatur eadem suppositio simplex.

Etiam in utraque propositione debet servari eadem ampliatio, appellatio, et restrictio, quod variata ampliatione, restrictione, aut appellatione extremorum absolute destruitur identitas istius extremorum. Defectu enim huius non opponuntur Petrus est magnus: Petrus non est magnus logicus. et adverte, quod mediante amplificatione terminus in signo universali, seu distributivo habent oppositionem, ut patet in his propositionibus 3a dictione oppositis, omnis homo est albus, aliquis homo non est albus; inter quas datur oppositio etsi subiectum unius ampliet, et subiectum alterius restringat.

Oppositio dialectica est triplex contradictoria, contraria, et subcontraria: ex quibus quaelibet est triplex: alia de lege, et de modo alia. Oppositio contradictoria de de modo, est universalis negativa, et particularis affirmativa. verbi gratia. v.g. omnis homo est albus, aliquis homo non est albus. Contraria est universalis affirmativa, et universalis negativa eiusdem subiecti, et praedicati v.g. omnis homo est albus, nullus homo est albus. Subcontraria est propositio particularis affirmativa et particularis negativa v.g. Petrus currit, Petrus non currit.

His additur subalterna, quae est universalis affirmativa, particularis affirmativa. et universalis negativa, et particularis negativa. v.g. omnis homo non currit, aliquis homo non currit. Sed haec non est proprie oppositio. Exemplo,

...

sequitur quod in duabus oppositionibus in quibus propositiones inter quas versatur oppositio, sic contradictoria una universalis, et altera particularis, vel oppositio contraria propositiones inter quas versatur oppositio sunt universales ambae. Sed in oppositione subcontraria utraque propositio est particularis.

MODO definit istas oppositiones iuxta oppositionem de lege. Oppositio contradictoria de lege est quae reperitur inter duas propositiones pugnantes veritate, et falsitate, v.g. omnis homo est albus, aliquis homo non est albus. Unde breviter contradictoriarum una propositio est vera et altera falsa: et ratio huius est, quia non possunt esse simul verae, nec simul falsae, quod conditio pendet in illo principio lumine naturali noto: de quolibet affirmatio vel negatio. Verdiximus de quolibet est, vel non est.

Oppositio contraria de lege est quae versatur inter duas propositiones sola veritate pugnantes. v.g. nullus homo disputat. omnis homo disputat. Et adverte quod pugnare sola veritate, et non falsitate est quod propositiones possint esse simul verae, et in materia contingenti possint esse simul falsae, et ratio est quia si duae contrariae essent simul verae v.g. omnis homo est albus, nullus homo est albus darent duae contradictoriae simul verae, et hoc est falsum, ergo. Sequela probatur: si illa propositio omnis homo est albus esset vera etiam illa aliquis homo est albus, quae infertur per bonam consequentiam ex universali affirmativa, aliquis homo est albus opponitur contradictorie illi propositioni nullus homo est albus, quae debet esse vera: ergo, quod si duae contrariae simul verae, darentur duae contradictoriae simul verae.

Ratio autem quare nullum inconveniens sequitur, ex eo quod inveniantur duae contrariae simul falsae est, quia ad falsitatem propositionis universalis, sufficit falsitas unius, vel alterius particularis, non requiritur falsitas omnium particularium. Et stante falsitate propositionis universalis vel affirmativae, vel negativae potest particularis affirmativa, quae contradictorie opponitur universali negativae falsae, esse vera, ergo non sequitur duas contradictorias esse simul veras, ex eo, quod duae contrariae sint simul falsae.

Oppositio subcontraria de qua est quae versatur inter duas propositiones pugnantes falsitate v.g. quidam homo est sapiens: quidam homo non est sapiens. Dicuntur subcontrariae: quia propositiones subcontrarie oppositae non possint esse simul falsae, licet in materia contingenti possint esse simul verae. Contrarium dicitur, quia si propositiones subcontrariae essent simul falsae sequeretur duas contradictorias esse simul falsas; quod repugnat: ergo. Probatur minor. quia ad falsitatem propositionis universalis sequitur falsitas particularis, quare si duae propositiones particulares, quae subcontrarie opponuntur v.g. aliquis homo currit, aliquis homo non currit essent simul falsae, etiam duae universales, quibus subordinantur, essent falsae v.g. omnis homo currit, nullus homo currit, et particularis affirmativa, quae supponitur falsa contradictorie opponitur universali negativae, quae erit falsa: ergo verificarentur duae contradictoriae simul falsae, si darentur duae subcontrariae simul falsae.

Oppositio subalterna de qua est, quae versatur inter propositiones universales veras, et particulares veras. unde lex huius oppositionis consistit in hoc, quod si universalis est vera necesse est, ut particularis sit vera, unde non potest subsistere veritas particularis, quin inferat veritatem universalis. Si autem particularis fuerit falsa oportet universalem esse falsam, et sic per bonam consequentiam potest argui a subalternante ad subalternatam, id est ab universali ad particularem. v.g. omnis homo est risibilis: ergo aliquis homo est risibilis.

Ex quo colligitur, quod oppositio contradictoria est maxima inter omnes oppositiones. Probatur, quia illae propositiones, quae magis pugnant, et minus conveniunt magis opponuntur sed propositiones, quae opponuntur contradictorie magis pugnant, et minus conveniunt: ergo oppositio contradictoria maxima est. minor probatur. quia propositiones, quae opponuntur contradictorie non opponuntur sola veritate sicut contrariae, nec sola falsitate sicut subcontrariae, sed veritate, et falsitate, nec solum opponuntur in qualitate penes affirmationem, et negationem, sed etiam omnino non conveniunt in quantitate, cum utraque nequeat esse universalis, nec utraque particularis: ergo magis pugnant inter se.

ut

Vt facilius percipiatis has quatuor oppositiones, unicuique illarum in particulari aliquas regulas assignabimus. = Prima de contradictoriis: ut duae propositiones sint contradictoriae debent omnes conditiones, quas assignavimus in oppositione communi verificari in illis.

Secunda regula: si contradictoriae propositiones sint in materia naturali, propositio affirmativa erit vera, et negativa falsa. v.g. omnis homo est animal vera, aliquis homo non est animal falsa.

Prima regula pro contrariis: ut duae propositiones sint contrariae debent servari omnes conditiones iam dictae. = Secunda regula: si propositiones contrariae fuerint in materia naturali affirmativa est vera, et negativa falsa. v.g. omnis homo est animal vera, nullus homo est animal falsa.

3a regula: si contrariae fuerint in materia contingenti ambae sunt falsae. v.g. omnis homo est albus; nullus homo est albus: ambae sunt falsae. si autem fuerint in materia repugnanti, tunc affirmativa est falsa, et negativa vera. v.g. omnis homo est lapis, est falsa nullus homo est lapis est vera.

Prima regula pro subcontrariis: ut duae propositiones sint subcontrariae debent observari praedictae conditiones. = 2a regula, si propositiones subcontrariae sint in materia naturali affirmativa est vera, et negativa falsa. v.g. quidam homo est animal est vera, quidam homo non est animal, est falsa.

3a regula. si subcontrariae sint in materia contingenti ambae sunt verae. v.g. quidam homo est albus; quidam homo non est albus. si autem subcontrariae sint in materia remota affirmativa est falsa, et negativa est vera. v.g. quidam homo est lapis, est falsa quidam homo non est lapis est vera.

Prima regula pro subalternis. si fuerint in materia naturali propositiones affirmativae semper sunt verae, et negativae semper sunt falsae. v.g. omnis homo est animal, quidam homo est animal sunt verae, illae sunt falsae nullus homo est animal, quidam homo non est animal.

2a regula: si subalternae sint in materia contingenti universalis affirmativa semper est falsa, et particularis affirmativa semper est vera.

at

Atque, si ambae propositiones sint negativae, universalis negativa est falsa, et particularis negativa est vera. v.g. Omnis homo non est albus est falsa, quidam homo non est albus est vera. propositiones negativae sunt istae nullus homo est albus est falsa, aliquis homo non est albus est vera.

3a regula. Si subalternae sint in materia remota negativae semper sunt verae, et affirmativae semper sunt falsae v.g. istae affirmativae sunt falsae omnis homo est lapis, aliquis homo est lapis. negativae autem sunt verae. v.g. nullus homo est lapis, quidam homo non est lapis. Ut autem praedictas oppositiones [illegible] intelligant, ponit sequentem figuram.

CAP. XVII.

DE AEQVIPOLLENTIA PP.

Secunda [illegible] sive pars propositionis dicitur aequipollentia in qua [illegible] propositionis [illegible] sit aequipollentia inter propositiones, et sic definitur aequi

valentia duarum propositionum quarum extremis distantium praepositae, et postpositae negatio. Dicit autem quod duae propositiones sunt aequipollentes, idest aequivalentes, quae addita negatione una duarum propositionum utraque facit eundem sensum; et ut clarius hoc percipiatur ponit sequens carmen, in quo totum explicat.

Prae 3a dic. Post 3a. Prae post que subalter.

Pro cuius pleniori intelligentia ponitur 3plex regula. Ex primis verbis scilicet **Prae 3a dic** deducitur 1a regula: ut propositiones 3dictoriae fiant aequipollentes debet poni negatio toti propositioni: ut: istae propositiones sunt 3dictoriae: omnis homo est albus, aliquis homo non est albus; ~~aequivalet huic~~ reducuntur aequipollentes praeposita negatione, hoc modo: non omnis homo non est albus: aequivalet huic: ~~omnis homo est albus~~ aliquis homo non est albus; et e contra non aliquis homo non est albus: aequivalet huic omnis homo est albus.

Ex 2is verbis carminis scilicet **Post 3a**, deducitur 2a regula pro 3riis: post posita negatione uni propositioni universali aequivalet suae 3riae, talis quod negatio ponatur post subiectum, et ante copulam, ut si dicam omnis homo non est albus, aequivalet huic suae 3riae, nempe nullus homo est albus: et e contra nullus homo non est albus, aequivalet huic omnis homo est albus.

Ex ultimis verbis carminis scilicet **Prae, Pos que SUBALter.** deducitur 3a regula pro subalternis, quae talis: praeposita, et postposita negatione ante, et post subiectum talis propositio aequivalet suae subalternae, ut haec propositio subalterna omnis homo est visibilis aequivalet suae subalternae, si eius subiecto praeponatur, et postponatur simul negatio dicendo, non omnis homo non est visibilis aequivalet huic aliquis homo est visibilis, et e contra non aliquis homo non est visibilis, aequivalet huic omnis homo est visibilis.

Omnes istae regulae fundantur in ipsa natura negationis, quae est malignantis naturae, et quidquid potest se invenit destruit, et eius partem reddit.

PRO subcontrariis non apponit regulam, quia possunt reddi aequipollentes, addita negatione, quae si praeponatur negatio particulari affirmativae distinet pro universali, eadem aequivalens alteri

prae-

particulari. ex dicitur, n aliquis homo currit idem significat, ac hæc propositio nullus homo currit, cum nulla tamen æquivalet huic particulari aliquis homo n currit.

Sicut autem post positam negationem affirmativam n fiat resultare propositionem æquivalentem alteri negativæ, id erit eadem fere Hic, quod ad tenuem, et apparentiam nomen, … doctrina tradita facilius participiat, ponunt sequentia carmina.

NON OIS; QVIDAM N; OIS N; QVASI NVLLVS.
N NVLLVS; QVIDAM; SED NVLLVS N VALET OIS.
N ALIQVIS; NVLLVS; N QVIDAM N; VALE OIS.
N ALTER; NEVTER; NEVTER N; PRESTAT VTROVE.

CAP. XVIII.

DE CONVERSIONIBVS PROPOSITIONUM.

Ultima propositionum proprietas est conversio ipsius in aliam quæ sic definitur: est duarum propositionum … ad alteram … facta per transmutationem extremorum … Quo intendimus, quod in conversione extrema debent mutari, ita quod subiectum convertibilis fiat prædicatum in conversa, et prædicatum subiectum … propositio convertibilis seu conversa non est …, et conversa vocatur … Dicitur … quod in omni conversione … convertibilis seu conversa ad conversam.

Conversio … est triplex: 1º simplex; 2º per accidens; 3ª per contrapositionem. Conversio simplex est unius propositionis ad aliam … facta per transmutationem prædicati in subiectum servata eadem qualitate et quantitate. v.g. nullus homo est equus: ergo nullus equus est homo. … nullus accidens mutatur … manet eadem qualitas, et quantitas, … utraque affirmativa, aut utraque negativa, universalis, aut particularis. Conversio per accidens est unius propositionis ad alteram … facta per transmutationem prædicati in subiectum

servata qualitate, et mutata quantitate. v.g. ista propositio universalis affirmativa, omnis homo est animal, hoc pacto convertitur per accidens: ergo aliquod animal est homo. etiam universalis negativa: in particularem negativam. v.g. Nullus homo est albus: ergo aliquod album non est homo. Et dicitur conversio per accidens, quia mutatur quantitas propositionis, quae est accidens eius. Conversio per contrapositionem, est unius propositionis ad alteram per transmutationem praedicati in subiectum servata quantitate, et qualitate, mutatis terminis de finitis in infinitos. Et quia extrema mutant in sua contradictoria dicitur conversio per contrapositionem, et hoc modo convertitur universalis affirmativa in se ipsa. et etiam particularis negativa in se ipsa. v.g. omnis homo est albus convertitur sic: ergo omne non album est non homo. etiam aliquis homo non est albus: ergo aliquod non album non est non homo. quod autem dicimus, quod manet eadem quantitas est, quia utraque propositio sit universalis; et quod autem qualitas est, quia utraque est affirmativa, et utraque negativa. Pro quo notandum est

quod in conversione simplici est [?], et mutua consequentia a convertibili ad convertentem. et e contra a convertente ad convertibilem. v.g. nam valet haec consequentia: aliquis homo est animal: ergo aliquod animal est homo et e contra aliquod animal est homo: ergo aliquis homo est animal. Non conversio per accidens, nisi valeat consequentia a convertibili ad convertentem, non tamen e contra. v.g. etsi valeat haec consequentia, omnis homo est animal: ergo aliquod animal est homo; non tamen e contra aliquod animal est homo: ergo omnis homo est animal. Non conversio per contrapositionem bene valet consequentia a convertibili ad convertentem, et e contra. v.g. bene valet aliquis homo non est albus: ergo aliquod non album est non homo, et e contra etiam valet: aliquod non album est non homo: ergo aliquis homo non est albus. Advertendum est quod conversio per contrapositionem pendet in Aristotele arg. dicitur [illegible]: a propositione negativa ad affirmativam variato praedicato per terminos finitos, et infinitos est consequentia: v.g. haec valet bona. Petrus non est albus: ergo Petrus est non albus. quia negatio incipiat in praedicato, in

qui-

quibus variat appellatio. v.g. Cathus iste est albus; si convertatur infertur: ergo album est Cathus. quarum una est vera, et altera est falsa.

Quintus ordo est quo propositiones affirmativae et negativae variato praedicato a finito ~~in infinitum~~ in infinitum bene convertuntur. v.g. homo est aliquid non ens non animal. ut autem clarius percipiatur conversio, quibus possunt converti propositiones in sequentibus regulis ponuntur conversiones de libro cuicumque conversione.

Prima regula: propositio universalis negativa potest converti duabus conversionibus simplici, et conversione per accidens: v.g. haec propositio nullus homo est lapis potest converti simpliciter, dicendo: ergo nullus lapis est homo. vel per accidens inferendo hoc modo: ergo aliquis lapis non est homo.

2a regula: propositio universalis affirmativa potest converti tantum conversione per accidens, quam 2a posuimus, et nullo modo simpliciter, v.g. omnis homo est albus, sic convertitur: ergo aliquid album est homo, vel aliquid animal est homo.

3a regula: propositio particularis affirmativa solum convertitur conversione simplici, et particularis negativa solum convertitur conversione per contrapositionem. v.g. haec particularis affirmativa aliquis homo est albus convertitur sic: ergo aliquid album est homo: et particularis negativa aliquis homo non est albus sic convertitur per contrapositionem: ergo aliquid non album non est non homo. Ut igitur praedictae regulae, et convertibilis huius capituli firmius adhaererent memoriae, ponuntur sequentia Carmina.

SIMPLICITER FECI CONVERTITUR EVA PER ACCI
ASTO PER CONTRA SIC FIT CONVERSIO TOTA.

Ad intelligentiam horum carminum advertendum est ut dictum, quae designant quantitatem et qualitatem propositionum convertibilium, nempe **FECI, EVA, ASTO**, in quibus reperiuntur 4 vocales scilicet **A, E, I, O.** vocalis **A** designat propositiones universales affirmativas, **E** universales negativas: **I** particulares affirmativas: **O** particulares negativas; et alias hae

clu

clarius videtur in sequentibus carminibus.

ASSERTA, NEGAT ESS VNIVERSALITER AMBÆ.

ASSERIT, NEGAT O, SS PARTICVLARITER AMBO.

Hoc igitur supposito facilis potest addi explicatio priorum carminum, nam per illam particulam FECI denotatur, quod propositiones universales negativa, et particularis affirmativa convertuntur per duas literas vocales illius dictionis FECI, per conversionem simplicem. ÆVA PACCI significat, quod propositiones universales negativas, et universales affirmativas, quae denotantur per literas vocales huius dictionis ÆVA converti per accidens. Ultima particula nempe ASTO PETRA denotat, quod propositiones universales affirmativas, et particulares negativas posse converti per contrapositionem.

CAP. XIX.

DE PROPOSITIONE MODALI, EIVSQVE DIVISIONE.

Propositio in communi dividitur in propositiones de inesse, et propositiones modales. Propositio de inesse est illa, in qua simpliciter enunciatur praedicatum de subiecto absque additione alicuius modi modificantis. v.g. homo est animal, dicitur propositio de inesse, quia simpliciter, et absolute attribuit praedicatum subiecto absque additione alicuius modi specialis, quo determinatur convenientia praedicati cum subiecto.

Ante explicationem propositionis modalis oportet exponere, quid sit modus, et definitur sic: est adiacens rei determinatio. v.g. velocitas dicitur modus cursus; quia ipsum determinat, ut patet in hac propositione homo velociter currit.

Quo praeterea advertendum est, quod modus est multiplex: alii modificant, et determinant propositiones ex parte subiecti, et hi sunt nomina adiectiva. ut patet in hac propositione homo sapiens meretur praemio. Alii determinant, et modificant propositiones ex parte praedicati, et hi sunt syncategorematici: ut cum dicitur Petrus currit velociter.

al-

Alij dicunt determinant, et modificant ipsam compositionem praedicati cum subiecto, seu habitudinem unius ad aliud, et huius modi determinationes vocantur modi propositionis ut cum dicit, homo necessario est animal in qua propositione necessario denotat habitudinem praedicati ad subiectum esse necessariam.

Ex quo sequitur, quod modi determinantes extrema propositionis nullatenus constituunt propositionem modalem, nec extrahunt ipsam a ratione, meae dici ne esse: et ratio est, quod solum extinguunt, et determinant significationem praedicati, aut subiecti, et denotant specialem compositionem. unde modi qui faciunt propositionem modalem sunt: NECESSARIUM, CONTINGENS, POSSIBILE, IMPOSSIBILE, ET IMPOSSIBILE, et hi modi possunt sumi adverbialiter: ut NECESSARIO, POSSIBILITER, CONTINGENTER, ET IMPOSSIBILITER.

Quibus suppositis propositio modalis sic definitur: est illa, quae includit aliquem modum determinantem compositionem praedicati cum subiecto, v.g. homo possibilis currit, homo necessario est animal. in qua propositione denotat unionem praedicati cum subiecto esse possibilem, in 2a vero illum modum, necessario denotat praedicatum necessario conveniri subiecto.

Ad dicta propositionis modalis notandum est, quod in qua libet propositione modali, est duo inveniri dictum, et modum: Dictum est totum id, de quo dicitur modus, et est subiectum propositionis modalis. Modus est, qui affirmat, vel negat de dicto. ut in hac propositione Petrum currere, est possibile; Dictum est Petrum currere; modus est possibile.

Ex quo infertur, quod propositio modalis est duplex: alia dicitur modalis composita, et alia modalis divisa. Modalis composita est propositio cathegorica, cuius unum extremum est modus, et alterum dictum, quod quidem componitur ex accusativo, et verbo infinitivo. v.g. Petrum ambulare, est possibile; in qua propositione modus praedicatur de dicto significato illud compositum Petrum ambulare.

Modalis divisa est propositio cathegorica in qua modus adverbialiter, seu syncathegorice sumptus, est in copulam. v.g. Petrus possibiliter currit. hic modus syncathegorice, et adverbialiter sumitur, quia non afficit extremum propositionis, sed immediate terminat copulam,

et

et non cum pit significativa, et significatione modificando significatum ex parte, ut pat in exemplo adducto. **D**uplex verò est differentia inter modales compositas, et divisas: 1ª ex parte primae, nam in modali composita dictum sumitur adverbialiter, et syncategorematicè; in divisa nominaliter, et relatiuè, cuius sunt extrema propositionis absolutè sumpto alterius. 2ª

2ª differentia ex parte sensus, utrum sit, et stat in hoc, quod modalis composita simul, et in eodem instanti coniungit extrema: u.g. haec propositio album esse nigrum, est possibile, facit sensum falsum, quia illud, quod est album simul potest esse album, et nigrum. Modalis vero divisa non coniungit, sed adiungendum illa duo extrema simul, et in eodem tempore, sed diversis temporibus: unde illa propositio sumpta in sensu diviso facit sensum verum, scilicet illud, quod modo est album potest postea esse nigrum, amittendo albedinem.

Ex quibus infertur, quod modalis composita ad divisam non bona consequentia est neque vera et valet ... Verum tamen valet haec: album esse nigrum est possibile: ergo album possibiliter est nigrum, et non è contra.

AD secundum dicendum primò intelligendum, quod dispositio gaudet eodem sensu, et gaudet propositio modalis, et modalis saltem aequivalent; et unde propositio, cum adiungitur aequivalenter hic dictum POSSIBILEM, et POSSIBILITER, haec propositio album potest esse nigrum est modalis saltem aequivalent; sicut haec, album possibiliter est nigrum, quae est propositio modalis divisa.

2º dicendum, quod omnis propositio vera est simpliciter necessaria, et omnis falsa est omnino impossibilis, ita, ut numquam possit esse vera. u.g. haec propositio Petrus currere est contingens, est necessaria, quia etsi cursus contingenter, et accidentaliter conveniat Petro, et non necessario conveniat tamen in ordine ad subiectum, de quo praedicatur necessario, sed contingenter.

3º quod veritas propositionis modalis dependet à voluntate propositionis de inesse, quare sequitur, quod ergo debet reduci ad propositionem de inesse ... modum ...

quam in ratione propositionis modalis universaliter predicati de propositione de inesse inclusa in dicto ipsius modalis; propositio haec propositio modalis, est vera, hominem esse animal, est necessarium, quod univocat de hac propositione de inesse homo est animal, quae est propositio necessaria. Et idem haec compulsa, hominem esse equum, est possibile, quod repugnat possibilitati huius propositionis homo est equus.

4º, Et haec propositio est quam orthodistributio propositionis modalis ab aliquibus vocatur propositio officium vel modalis, quia parat ad ipsam tanquam propositio exponens ad exponibilem. Ex quo infert, quod a modali ad suam officiabilem valet consequentia v.g. ex hac modali homo non idem est animal, sequitur infertur haec propositio, hoc est necessaria: etc.

Advertendum est, quod in modali propositione duo sunt, quae modus possunt negari, vel affirmari; et dicta propositio modalis potest esse affirmativa, vel negativa. Et varias propositiones affirmativa potest esse affirmativa de modo, et de dicto simul, vel simul de modo, et negativa de dicto, vel potest esse affirmativa de dicto, et negativa de modo, quod constabit in figura modalium.

Ut autem cognoscatur, an propositio modalis sit negativa de dicto, vel de modo 4 assignant litteras vocales scilicet **E, I, A, V.** Littera **E** denotat propositiones illi correspondentes debere esse negativas de dicto, non de modo. Littera **I** denotat propositiones illi correspondentes esse negativas de modo, non de dicto. Littera **A** denotat propositiones illi correspondentes esse affirmativas tam de dicto, quam de modo. Littera **V.** denotat, propositiones illi correspondentes esse negativas de utroque, et totum hoc clare constabit in sequenti versu.

EDCRUMINECT, ISQ. MODUM ANH, SDUTOTUM.

Quo in positione 4 enumerantur dictiones, quarum quaelibet praedictas vocales continent: prima littera debet correspondere propositioni de possibili, secunda littera debet correspondere propositioni de contingenti, tertia littera debet correspondere propositioni de impossibili, et quarta littera debet correspondere propositioni de necessario. Dictiones sunt **PURPUREA, ILIACE, AMABIMUS, EDENTULI.** Antequam ad positionem tituli deveniamus, advertere oportet modales propositiones dictas singulares: modis autem universalibus obtinentur modales universales necessarium, et impossibile. Modis autem particularibus obtinentur modales particulares ut

posibile et posibile non, quod deduci [illegible] ex distico sequenti.

OMNIS NECCESSE VA E IMPOSIBE NVLLVS.
POSIBE QVIDAM QVIDAM N POSIBE N.

Et tam negatio, quam affirmatio proprie, et in rigore attendenda est in istis modalibus penes modos, non penes dictum, et ratio est, quia affirmatio et negatio ex actu et dicto, neque possunt esse simul vera, neque simul falsa; quia Petrus currere, et Petrus non currere est possibile, est verum, et ista Petrus currere est impossibile [illegible] affirmatio [illegible] a dicto, quam a modo. Quarto posita, et [illegible] propositio, [illegible] quenti figura posita, in qua suo ordine ferment [illegible] pertinent ad quamlibet dictum, et in [illegible]

Pp^nes, quae sunt in purpurea, et identicali opponuntur contradictorie. Quae sunt in Purpurea, et Iliace [illegible] contrarie. Quae in Amabimus, et edentuli subcontrarie. Cedenis [illegible] quae sunt in eadem dicta [illegible] aequipollentes. Ut autem relatae aequipollentes contradictoriae, contrariae, et subcontrariae recolendae regulae [illegible] oppositionibus superius adducta.

CAP. XX

QUID ET QUOT SINT PROPOSITIONES HYPOTHETICAE

Explicata iam natura propositionis categoricae, modo explicanda restat quidditas Hypotheticae. Cuius definitio haec. Propositio hypothetica est oratio perfecta constans ex duabus vel pluribus propositionibus categoricis. ut si homo currit, homo movetur, in qua propositione clare exprimitur tota distinctio propositionis hypotheticae a categorica, cum illa perfecta constans ex pluribus categoricis. Denotat propositionem hypotheticam exigere adunitionem propositionum quales sunt propositiones categoricae. Ideoque licet propositio categorica imperfecta constat ex his unitis copula, ita propositio hypothetica immediate [illegible] resultat ex pluribus propositionibus categoricis copula adverbiali unitis, et ideo, etsi remote componatur ex his, proxime ex pluribus categoricis constabit.

Hac supposita triplex est propositio Hypothetica scilicet conditionalis, copulativa, et disiunctiva, et ab eo membro continentur aliae duae scilicet Rationalis, causalis. etc. sunt membra dividentia propositionis hypotheticae. Conditionalis est illa cuius partes iunguntur hac coniunctione si, ut si Petrus disputat, Paulus loquitur. Rationalis cuius partes iunguntur hac coniunctione ergo, ut homo currit: ergo movetur. Causalis. Cuius partes iunguntur hac coniunctione quia, ut quia homo currit, homo movetur. Propositio Copulativa est illa, cuius partes iunguntur hac coniunctione et, ut Petrus arguit, et Ioannes respondet. Disiunctiva est cuius partes iunguntur hac coniunctione vel, ut Petrus loquitur, vel Paulus disputat.

Pro intelligentia harum definitionum notandum, quod in eadem propositione Hypothetica possunt inveniri plures coniunctiones ut in hac: si Petrus disputat, et disputat, vel Paulus, et Ioannes loquitur, in qua inveniuntur tres coniunctiones scilicet si, et, vel, et hic attendendum est ad cognoscendam principalem copulam, et ab illa tota Hypothetica denominabitur, vel causalis, vel copulativa, vel disiunctiva.

Quarta, quando in propositione hypothetica copula nominali, et alia verbali, attendendum est ad nominalem, et ab illa denominanda est tota propositio affirmativa, vel negativa. v.g. in ista propositione: si sol lucet, homo movet; tota hypothetica denominatur negativa. Non requiritur appositio in fronte totius hypotheticae; et si copula verbalis sit movet, licet affirmativa, quia ubi utraque est affirmativa non sit, et negativa non ponit negatio in fronte totius hypotheticae.

CAP. XXI

DE VERITATE, ET FALSITATE, ET LOCIS ARGUMENTORUM NIL.

PRO cognoscenda veritate in disiunctiva, consule hypothetica unicam quamlibet appositam regulam. Regula prima: ad conditionalem requiritur, quod consequens recte inferatur ex antecedente, et illatio est bona. Una conditionalis est vera. Et ad falsitatem sufficit illatam esse malam: ut haec est vera, si homo currit, homo movetur. Et haec est falsa, si homo movet, currit. Regula: quia conditionalis est vera, et sic falsa est impossibile, cum veritas dependeat in bonitate illationis, et conditionalis simul est bona semper est vera, et bona. Ex dictis intelligitur ... quia conditionalis nihil ponit in re, neque est affirmat unam propositionem esse veram, sed tantum unam ex altera inferri.

Regula 2a: Regula est hypothetica rationalis: ad veritatem hypotheticae rationalis requiritur, quod illatio sit bona, et quod antecedens sit verum, in quo differt a conditionali, quae solum petit, quod illatio sit bona; ~~et quod antecedens sit verum~~ v.g. haec est vera, homo currit: ergo movetur, ad cuius falsitatem sufficit, quod illatio sit mala, aut antecedens sit verum.

Regula 3a: pro causali ad veritatem causalis requiritur, quod illatio sit bona, et antecedens sit verum, et quod causa sit causa, et quod cum deficit, sit falsa. v.g. quia homo est rationalis, est risibilis vera. Similiter dicitur, quod homo est risibilis, quia rationalis, est falsa, quia licet illatio sit bona, et antecedens verum, tamen antecedens non est causa consequentis.

Regula 4a pro copulativa est: ad veritatem

Copulatiue requirit utramque partem esse ueram, et ad falsitatem eius sufficit unam partem esse falsam. ut Homo est animal et homo non est rationalis; et e conuerso [illegible] et homo est falsa non est animal, et equus est lapis. 5a

Regula ad ueritatem disiunctiue sufficit unam partem esse ueram, et ad eius falsitatem requiritur utramque partem esse falsam. ut Homo est animal, uel equus est lapis. Et hec est falsa: homo est lapis, uel equus est lapis. Et idem, quod diximus de ueritate, diximus de possibilitate, et necessitate, uel contingentia.

Quibus suppositis ad uestram proponere regulas, ut documenta aliqua in huiusmodi [illegible] unde sit 1a regula conditionalis cum destructione consequentis ad destructionem antecedentis est bona consequentia. ut si dicimus: si homo currit, animal currit; ergo nullum animal currit; ergo nullus homo currit. Et e conuerso non potest arguere a destructione antecedentis, et sic non inferri consequens, ut homo currit, ergo nullum animal currit; quia potest non currere homo dum animal currere respectu, uel [illegible]. 2a

Regula conditionalis cum positione antecedentis ad positionem consequentis est bona consequentia. ut si dicimus si sol lucet, dies est; ergo sol lucet, ergo dies est; a contrario uero non ualet, nam inponatur consequens ad inferendum antecedens, quia non ualet hoc argumentum; si dies est, ergo sol lucet, quod potest esse dies, et sol non lucere, ut patet [illegible] positiuum uerum. Ut eclipsat.

3a Regula pro copulatiuis ab tota ad partem est bona consequentia, et uice uersa non ualet. ut bene ualet: Petrus currit, et Ioannes currit; ergo Petrus currit. Et e contrario: Petrus currit; ergo Petrus currit, et Ioannes currit. Causa est quia totum continet in parte, et ad ueritatem totius requiritur ueritas partium [illegible] acceptam continet totum [illegible] ad ueritatem unius partis non exigit ueritas alterius totius.

Pro disiunctiuis sunt due regule. 1a est: a parte disiunctiua ad totum est bona consequentia a toto ad partem non. ut bene ualet homo currit; ergo homo currit, uel Petrus est diues; non ualet homo currit, uel Petrus est diues; ergo Petrus est diues.

2a Regula: a tota disiunctiua cum destructione unius partis ad positionem alterius ualet consequentia: ut Petrus disputat, uel currit, sed non disputat; ergo currit.

Cap.

CAP. XXII

DE EXPONIBILIBUS, EXCLUSIVIS, EXCEPTIVIS, ET COMMUNI

Ut perficiatur notitia propositionum omnium ex parte, agimus de quibusdam propositionibus, quae exponibiles [vocantur], quarum definitio haec est: propositio exponibilis est quae ratione alicuius termini obscuri indiget expositione seu resolutione in alias clariores propositiones. v.g. haec propositio: tantum homo est animal, ratione illius dictionis tantum obscurum habet sensum.

Sed notandum 1º, quod obscuritas debet oriri ratione dictionis simplicis, nam non sufficit obscuritas quae ratione alicuius amphibologiae oritur, ut in hac propositione: Caio Troianos Romanos vincere posse. 2º nota, quod propositio quae habet obscurum terminum dicitur exponibilis; illae autem propositiones quibus tantum obscurum explicatur dicuntur exponentes; et ipsa propositio exponibilis dempto termino vocatur propositio praeiacens.

Hoc supposito, 1ª species exponibilium sunt propositiones exclusivae, et sunt illae quae modi sunt cuiuslibet modi syncategorematicum tantum, solum, praecise. Dictio tantum vocatur, ubi advertendum, praedictas dictiones posse continere propositiones de excluso extremo, et tunc sit, quod aliqua exclusio sit in unum extremum maxime in praedicatum. v.g. in hac propositione: Petrus est tantum dialecticus.

Nuper possunt continere propositiones exclusivas, quod aliqua dictio exclusiva ponitur in fronte solius propositionis: ut in hac: tantum homo est animal. Verum, cum tantum excludens extremum propositionis, sive subiecti illam de excluso extremo potest excludere, vel ratione significationis formalis, si fecerat in dictum absolutum. v.g. in hac propositione: Petrus est tantum homo, vel potest excludere ratione significationis formalis, quod licet fuit in tantum connotativum. v.g. in hac: Petrus est tantum dialecticus. Insuper ratione potest excludere gratia [illegible] abstractionis. v.g. tantum homo est risibilis, et gratia pluralitatis v.g. praedicabilia sunt tantum quinque.

Ex quo infertur, quod vulgo dicitur, quod dictio exclusiva potest excludere rationalitatem, intelligentiam tanta praecisione ut praedicatum nullo modo conveniat aliis a subiecto. ut in hac propositione: tantum homo est risibilis, non significat nihil aliud ab homine esse

di-

indivisibile, quod autem dicit, quod potest excludere rationem pluralitatis denotat, quod subiectum non extendit ad numerum in praedicato assignato. ut in hac propositione praedicamenta sunt tantum decem denotat, quod subiectum non extendit magis, quam ad decem, nec minus.

Propositio exclusiva alia dicitur negativa, affirmativa alia. negativa illa, in qua signum exclusivum aliqua negatione afficitur. v.g. non tantum homo est. affirmativa illa in qua dictio exclusiva est significato nulla negatione determinatur. v.g. tantum homo est visibilis, quae divisio applicari potest propositioni de excluso extremo.

Modo restat explicari, et tradere regulas, quibus omnes istae exponuntur, et quantum ad propositionem de excluso extremo est regula generalis, quod debent exponi per duas propositiones quarum prima sit praeiacens, et secunda sit ex praedicto dictione nihil aliud. v.g. Petrus est tantum homo sic exponitur Petrus est homo, et nihil aliud quam homo: et hoc verificatur quando exclusio sit gratia alietatis. quod autem sit ratione pluralitatis: sic exponitur. Praedicamenta sunt tantum decem, id est sunt decem, et non sunt plura, quam decem.

Propositio exclusiva in qua dictio ponitur in parte subiecti quadruplex est. prima affirmativa de modo, et verbo. v.g. tantum homo est visibilis, alia negativa de utroque. v.g. non tantum homo non est visibilis. tertia affirmativa de modo, et negativa de verbo. v.g. tantum homo non est visibilis. quarta negativa de modo, et affirmativa de verbo. v.g. non tantum homo est visibilis, quae omnes conveniunt in hoc, quod exponuntur per copulativas propositiones ita, quod prima sit subiecti praeiacens, et secunda sit extra nihil aliud.

AD cognoscendum modum, quo unaquaeque debet exponi, addimentum sunt quattuor dictiones, quibus, ut libet exponuntur, et sunt **ISTAE, REQI, PRORAM, CLABO.**, quarum quaelibet habet duas litteras vocales designantes quantitatem exponentium iuxta supradicta, et significatione literarum vocalium, prima dictio scilicet **ISTAE** decernit exclusivam quae est affirmativa, quae habet duas exponentes subaiacens, quarum debet esse propositio particularis affirmativa, et altera universalis negativa et exponitur copulative hoc modo tantum homo est visibilis, id est homo est visibilis, et nihil aliud ab homine est visibile.

2a dictio est **REDI**, quae quidem denotat exclusivam pure negativam, et denotat, quod debet exponi per duas propositiones unam universalem negativam, et aliam particularem affirmativam, ut tantum homo non est asinus, exponitur sic nullus homo est asinus, et aliquid aliud ab homine est asinus.

3a dictio **PRORM**, denotat exponibilem affirmativam de recto, et negativam de obliquo, et debet exponi per duas propositiones, unam particularem negativam, et per universalem affirmativam, ut tantum accidens non est substantia sic exponitur accidens non est substantia, et omne aliud ab accidente est substantia.

4a dictio **CLABO** denotat exclusivam de recto, et affirmativam de obliquo, et nota, quod debet exponi per duas propositiones, quarum una est universalis affirmativa, et alia particularis negativa, ut tantum accidens est substantia: sic exponitur omne accidens est substantia, et aliquid aliud ab accidente non est substantia.

Ex quibus colligitur 1o, quod haec doctrina debet intelligi, si exclusiva est de subiecto communi, non si de subiecto particulari, ut in ista tantum Petrus est dialecticus, tunc exponentes sunt singulares. 2o colligitur propositiones exclusivas [illegible] non posse exponi ita ut pure affirmativa, et pure negativa sic 1o dicitur quod ... 3a, deinde 1o et 3o, quae copulative exponuntur ... 2a et 4a, quae disiunctive exponuntur ...

Cap. XXIII

De Exponibilibus Exceptivus

Propositio exceptiva, quae est 2a species exponibilium ... quae modificatur hac dictione praeter, et similibus, ut omne animal praeter hominem est irrationale. Dicitur modo ... exceptivas ... quas exceptio ...

Propositio exceptiva quaedam particularis alia affirmativa de recto, quaedam de obliquo alia negativa de recto ... ut nullum animal praeter hominem non est irrationale ... affirmativa de recto, et negativa de obliquo.

oe al[iud] p[re]ter ho[min]e[m] n[on] e[st] i[n]ale alia negatiua de m[od]o, et affirmatiua de uerbo. u.g. n[on] oe al[iud] p[re]ter ho[min]e[m] e[st] inale, n[ec] ibi hye tota copl[exi]o ne[que] ne[gatiua] ne[que] aff[irm]at.

Pro exposit[io]ne istarum p[ro]p[ositio]nu[m] deseruiunt 3 q[ue] ... in ipsa p[ro]p[ositio]ne exceptiua mutata dict[io]ne exceptiua in hoc t[er]mi[n]o, aliud ab. 2[o] debet habere p[ro] subiecto ... exceptu[m], q[ui] e[st] ... q[ui] p[ri]mo seq[ui]t[ur] dict[ione]m exceptiua[m], et p[ro] p[re]dicato ... a quo fit exceptio, et iste sunt ... ante cadit dict[io]ne[m] exceptiua[m], ... 3 p[ro]p[ositio]ne, dict[io]nes, q[ue] deseruiunt p[ro] exposit[io]ne exceptiuaru[m] s[un]t sequentes.

LABAE, COMMOTI, PECCATA, HYSOPO

Prima dictio deseruit p[ro] exceptiua pure affirmatiua. 2[a] p[ro] pure negatiua. 3[a] p[ro] affirmatiua de m[od]o, et negatiua de uerbo. 4[a] p[ro] negatiua de m[od]o, et affirmatiua de uerbo, q[uo]rum sensus e[st].

P[rim]o exceptiua pure affirmatiua exponit[ur] p[er] 3 p[ro]p[ositio]nes, quarum 1[a], et 2[a] s[un]t uniuersales affirmatiuae, et 3[a] uniuersalis negatiua copulatiue diuersat[ur], et hoc hoc denotat illa dict[io] **LABAE**. u.g. oe al[iud] p[re]ter ho[min]e[m] e[st] inale, exponit[ur] sic: oe aliud ab ho[mi]ne e[st] inale, et oi[s] ho e[st] al[iud], et nullus ho e[st] inalis. secundus u[er]o dict[io] s[ci]l[ice]t **COMMOTI**, e[st] p[ro] exceptiua pure negatiua, et exponit[ur] p[er] 3 p[ro]p[ositio]nes, quarum 1[a], et 2[a] sint particulares negatiuae, et 3[a] sit particularis affirmatiua, et exponunt[ur] ... u.g. n[on] oe al[iud] p[re]ter ho[min]e[m] n[on] e[st] inale. exponit[ur] sic, aliq[uo]d al[iud] ab ho[mi]ne n[on] e[st] inale, et aliquis ho n[on] e[st] al[iud], et aliquis ho e[st] inalis.

Secundus u[er]o dict[io] s[ci]l[ice]t **PECCATA** e[st] exceptiua negatiua de uerbo, et affirmatiua de m[od]o, et exponit[ur] p[er] 3 p[ro]p[ositio]nes, quarum 1[a] sit uniuersalis negatiua, et 2[a], et 3[a] uniuersales affirmatiuae. et exponit[ur] copulatiue ... oe al[iud] p[re]ter ho[min]e[m] n[on] e[st] inale exponit[ur] sic: nullum al[iud] aliud ab ho[mi]ne e[st] inale, et oi[s] ho e[st] al[iud], et oi[s] ho e[st] inalis.

Secundus u[er]o dict[io] s[ci]l[ice]t **HYSOPO** e[st], q[uae] exceptiua p[ro]p[ositio]nes affirmatiua de uerbo et negatiua de m[od]o exponit[ur] p[er] 3 p[ro]p[ositio]nes, quarum 1[a] sit particularis affirmatiua, et 2[a], et 3[a] particularis negatiuae exponunt[ur] disiunctiue. u.g. n[on] oe al[iud] p[re]ter ho[min]e[m] e[st] inale, sic exponit[ur] aliq[uo]d al[iud] aliud ab ho[mi]ne e[st] inale, et aliquis ho n[on] e[st] al[iud], et aliquis ho n[on] e[st] inalis.

Ex dictis pat[et] quo[mod]o int[er] se opponunt[ur] p[ro]p[ositio]nes exceptiuae: p[ro]p[ositio]nes exceptiuae, q[uae] exponunt[ur] p[er] **LABAE** opponunt[ur] c[ontra]dictorie: p[ro]p[ositio]nes, q[uae] expo

nunt per commoti, et sic de peccata, Hypoloco 3a dictionis, ideo Labaje, et peccata opponunt 3ae, et commoti et Hyp. 5ae.

CAPVT IIII.

DE PROPOSITIONIBUS REDUPLICATIVIS.

Ultima species exponibilium sunt reduplicativae, et sic definitur: propositio reduplicativa est illa quae modificatur hac dictione, inquantum, et similibus, ut omnis homo inquantum rationalis est risibilis. Pro cuius intelligentia nota, quod istae dictiones possunt accipi, vel specificative, vel reduplicative; tunc sumuntur reduplicative, quando denotant formalem rationem, vel causam inhaerentiae praedicati ad subiectum, ut in exemplo: homo inquantum rationalis, est risibilis. Nam ly inquantum denotat formalem causam, seu rationem formalem, ob quam competit homini risibilitas.

Tunc autem sumuntur specificative, quando determinant aliquam rationem formalem determinatam, sub qua praedicatum subiecto convenit, non causam, ratione cuius inhaeret praedicatum. ut cum dicit homo inquantum risibilis est capax disciplinae. in qua propositione ly inquantum non designat causam, ob quam homo conveniat disciplinabilitas, sed solum denotat rationem determinatam, secundum quam importat subiectum necessario concomitantem praedicati, quia esse risibilem et esse disciplinabilem coniunguntur naturaliter in homine, et sic unum non est causa alterius.

Duplex est propositio reduplicativa, prima pure affirmativa, 2a pure negativa. 3a affirmativa de modo, et negativa de extremo. 4a negativa de modo, et affirmativa de extremo. Reduplicativa exigit quatuor habet exponentes. 1a praeiacens. 2a in qua praedicatur terminus reduplicatus, de principali subiecto. 3a in qua praedicatum principale dicitur de termino reduplicato. 4a denique causalis, quae ostendit, quod praedicatum conveniat subiecto ratione reduplicantis. ut illa reduplicativa: omnis homo inquantum rationalis est risibilis sic exponi debet: omnis homo est risibilis, et omnis homo est rationalis; et omne rationale est risibile; quia rationale est risibile, et sic de ceteris, quae determinantur sequentes.

AD MAIOREM DEI ET B. V. M. HONOREM, DE TRAHENDO SYMONIAM.

Ex quibus facile possunt designari exponentes cuiuslibet reduplicatiuae ser-
uando semper regulas supra traditas observando, quod affirmativa de modo, et ordine, et dicto exponitur copulative, sicut negativa disiunctive, sed de modo tantum exponitur disiunctive.

Secundo ad [illegible] exercitium inventorum, et ut aduersus tam quam infallibile obvenit argumentum fastidiosus expositionibus, tum, et maximis aduertit M. Ioannes à [illegible], quod exponens falsificant, quod reduplicatiua verificatur media aliqua restrictione, et nadi[illegible]. Ut in hac Christus inquantum homo est creatura, ubi iuxta regulas datas intelligitur, exponente debet absolute dici, Christus est creatura: et similiter in hac homo inquantum visibile absolute debet exponi per istam homo est visibile, quod patet esse falsum.

Omelius, [illegible] dico, quod exponitur reduplicatiua per suas causales, et si causalis causa, etiam circa reduplicata, v.g. sicut exponere istam homo inquantum [illegible] visibile exponere illam sic, quia homo est visibile.

Designantur regulae pro reduplicativis

Prima est reduplicatiuis ad suas praeiacentes non sequitur per se causa. v.g. non insequitur homo inquantum [illegible] visibile: ergo homo est visibile.

Secunda est à reduplicatiua ad quamlibet exponentem bene valet consequentia, sed non [illegible] à qualibet exponente ad expositam v.g. haec bona consequentia homo inquantum [illegible] visibilis: ergo homo est visibile quod aliquid [illegible] visibile primum sequitur vice versa, ut homo est visibile: ergo inquantum aliquid [illegible] visibile. Adverte, quod etsi huius modi consequentia valeat vere ma[illegible], non tamen forma: nam absolute possunt fieri, quod esse visibile [illegible] universaliter [illegible], quia [illegible] sit causa [illegible], et [illegible] reduplicatio esse falsa [illegible] veritate propositionis praeiacentis.

Tertia regula est à causali ad reduplicatiuam sequitur per se consequentia. v.g. [illegible] argumentum quia homo est [illegible] visibilis: ergo homo inquantum [illegible] visibilis. [illegible] de [illegible], et [illegible] per[illegible] [illegible] operatur [illegible].

LIBER TERTIUS DE HIS, QUAE AD TERTIAM OPERATIONEM PERTINENT, ET ILLAM PRAECIPIUNT.

PRAEcipuus finis huius tractatus est recta doctrina atque forma syllogistica, quare omnia, quae usque nunc diximus in duobus libris antecedentibus sunt dispositiones ad perfectionem huius libri ratione excepta, et quod primum se offert in hoc libro cognoscenda species ipsius argumentationis, et quia in libro 2° egimus de illis specialiter, et de consequentia; ideo in hoc 3° sequenti capite tractabimus de consequentia, et postea de syllogismo unde hic liber titulum accipit, cum...

CAP. I.

QUID SIT CONSEQUENTIA

Consequentia sic definitur: est illatio unius ex alio, seu aliter connexio, in qua uno dato aliud sequitur quae etiam superius in regulis diximus, ubi etiam divisionem reliquimus consequentiae in bonam, et malam.

Dividitur ergo consequentia in formalem, et materialem. Consequentia formalis est quae tenet in omni materia sibi simili per eandem formam: ut: omnis homo est albus: ergo aliquis homo est albus. Consequentia materialis est quae tenet ratione materiae: ut si dicas: aliquis homo est animal: ergo omnis homo est animal, quae quidem bona est propter materiam necessariam, non quia valet ratione formae: ut si dicas aliquis homo est albus: ergo omnis homo est albus, quae posita in alia materia scilicet in materia contingenti.

Pro bona consequentia plures valent regulae. 1a in bona consequentia non potest dari antecedens verum, et consequens falsum. Veritas huius regulae cum non a priori stabiliri nequeat sic explicatur, nam omnis illatio fundatur in illo principio: quae

Et eadem ministerio tandem in consequenti premissae important identitatem extremorum cum tertio (idest cum medio) ad consequentiam, et sic importatur necessario extremorum in se quatenus talia illud principium destruunt, quod cum consequens sit unum, consequens debet esse necessarium, haec tamen equivocantur de syllogismo, et de enthymemate, syllogismo vel potentiali.

E tertia regula sequitur 2a: quod si consequens est falsum, etiam antecedens debet esse falsum, 3a regula: si antecedens est possibile, consequens debet esse possibile. 4a: si consequens est impossibile, etiam antecedens. 5a: etiam si antecedens est necessarium, etiam consequens est necessarium. 6a: si consequens est contingens, antecedens non potest esse necessarium, quia est impossibile, quod debet illud esse ... ex praedicatis; sed hoc impossibile non est, quia sequitur, ... ut nec ... ultima regula est: quidquid ad consequens, sequitur ad antecedens, ut ad esse hominis sequitur esse animal, sequitur etiam esse animal sensibile, et hoc vocatur argumentum a ... Ultima: quidquid repugnat consequenti, hoc repugnat antecedenti.

CAP. II

DE SYLLOGISMO.

Syllogismus sic definitur: Oratio in qua quibusdam positis, et concessis necessario est aliud sequi per ea, quae posita et concessa sunt, de relatione ... non ... in qua definitione quibusdam positis, concessis, intelligitur de premissis duarum, quarum prima vocatur 1a, 2a minor. Necessario aliud sequi, intelligitur consequens illata, quae ... indicat, et ... per ea quae posita sunt, et concessa, denotat, quod consequens debet esse illata in virtute premissarum.

In syllogismo, sicut in quolibet artificiato, forma, et materia. Materia est ex qua componitur, et est proxima, et remota alia. Materia proxima sunt tres propositiones ex quibus componitur, et sunt tres, quarum prima vocatur maior, 2a minor, et 3a consequens, duae etiam priores ... vocantur premissae.

Materia remota syllogismi sunt termini ex quibus componuntur propositiones, unus vocatur medium, et ille est, qui bis ponitur in premissis. 2us vocatur maior ex

terminus, videlicet, qui ponitur cum medio in maiori. 3us vocatur minor extremitas, videlicet, qui ponitur cum medio in minori. vg. in hoc syllogismo, omnis homo est animal, Petrus est homo: ergo Petrus est animal, homo est medium, quia bis ponitur in praemissis. animal est maior extremitas, quia cum medio in maiori. Petrus est minor extremitas, quia ponitur cum medio in minori.

Ratione materiae primo dividitur syllogismus in categoricum, et hypotheticum. Syllogismus categoricus est cuius praemissae sunt propositiones categoricae. ut in exemplo posito. Syllogismus hypotheticus, est cuius praemissae sunt propositiones hypotheticae. ut iste si sol lucet dies est, sed nunc sol lucet ergo dies est.

Ratione materiae secundo dividitur syllogismus in expositorium, et communem. Syllogismus expositorius est cuius medium est terminus singularis. vg. hic homo est Papa; et hic homo est Petrus: ergo Petrus est Papa. Syllogismus communis est cuius medium est terminus communis. vg. omnis homo est animal, Petrus est homo: ergo Petrus est animal.

Forma syllogismi etiam est duplex alia forma intrinseca, quae nihil aliud est, quam recta dispositio terminorum, et figura (de qua postea agemus) et alia extrinseca medium quod a priori manifestat bonitatem consequentiae, et quod [illegible] illatus. Forma extrinseca est duplex, alia syllogismi imperfecti, quae nihil aliud est quam reductio illorum ad perfectos (de qua postea) alia syllogismi perfecti, et haec est illa duo principia dici de omni, et dici de nullo. Dici de omni denotat, quod nihil sumatur sub subiecto, de quo non dicatur praedicatum. vg. quod de homine dicitur, quod est animal de omni contento sub homine scilicet de Petro, et Paulo debet verificari, quod sit animal. Dici de nullo denotat quod nihil negatur, de subiecto, quod negetur de omni contento sub illo. vg. quod de homine negatur, quod sit lapis, negari etiam debet de omni contento sub homine.

Adverte, quod dici de omni ponit in duobus primis modis perfectis scilicet **BARBARA**, et **DARIJ**. dici de nullo ponit in aliis duobus modis perfectis scilicet **CELAREM**, et **FERIO**. Unde si contra hunc syllogismum negetur [illegible] opus est hoc principium

Ex quibus infertur quod ad hoc, ut syllogismus est completus, quod sit completus [illegible] ratione formae. Unde non cuilibet materiae applicata a bona [illegible] cuius necessariae [illegible]

sy.

syllogismus aliud est movens; aliquis homo est al: ergo aliquis homo movetur.

2a redditio est, quod constans ex partibus remotis, et dispositis in modo, et figura propter cuius dispositionem est syllogismus. Petrus currit, Petrus movetur; sed qui movetur non quiescit: ergo Petrus non quiescit. ergo non constat ex duabus partibus.

3a redditio est, quod coactamente invenit medii cum concomitantiis, ut patet cuius dicitur syllogismus cuius utraque currit; Petrus est homo: ergo Petrus est al.

ARguitur 2o illas partes necessarias est aliud sequi absque illa parte salvatur tota essentia syllogismi: sed illa parte abundat. Pars illa parte ponit pro Clo; idem non pertinet ad essentiam syllogismi: ergo salvatur essentia syllogismi absque illa parte. Probatur minor tota essentia syllogismi consistit in hoc, quod sit manifestativus alicuius ignoti, sed Clo non pertinet ad rationem manifestativi: ergo Clo non pertinet ad essentiam syllogismi. Maior constat, quia syllogismus est modus sciendi; sed modus sciendi consistit in hoc, quod sit oratio manifestativa ignoti: ergo tota syllogismi sita est in hoc, quod sit oratio manifestativa ignoti.

AD hoc argumentum Leo dicimus omissa tangit difficultates universas nam illa sit Clo de essa syllogismi ... adhaerentes ... affirmativae. Respondeo negando antecedens cuius probationem negando minorem, eodem fere dicto minorem: Clo non pertinet ad rationem manifestativi si sumatur ut pars quoad integrantem totum syllogismum nego minorem; si consideratur, ut totum distinctum a se ipsis [illegible] minorem, et nego consequentiam, quia sic Clo est de futuro manifestatus per praemissas non est concluditur totus syllogismus. sicut in ... pars mota ... quaelibet mota ratione alterius partis moventis, includit in ipso toto, quod constat ex parte movente, et ex parte mota. sic syllogismus in ... includit illuminatum et illuminans, manifestativum, et manifestatum.

CAP. III
DE FORMA INTRINSECA SYLLOGISMI.

for

Forma intrinseca syllogismi (quae est recta dispositio propositionum, et figurae) duo exigit nempe figuras, et modos. Figura est determinatio trium terminorum subjecti et praedicati. Figura est triplex iuxta triplicem dispositionem medii in subjiciendo, et praedicando.

Prima figura est quando medium subjicitur in una praemissa, et in alia praedicatur, ut in hoc syllogismo omne animal est mortale; omnis homo est animal: ergo omnis homo est mortalis. 2a figura est quando medium in utraque praemissa praedicatur, ut patet in hoc syllogismo facto in CESARE nullus lapis est; omnis homo est animal: ergo nullus homo est lapis. 3a figura est quando medium in utraque praemissa subjicitur, ut in hoc syllogismo facto in DARAPTI omnis homo est rationalis; omnis homo est visibilis; ergo aliquod rationale est visibile. Haec omnia continentur in isto versiculo.

SUB PRAE, 1a: BIS PRAE 2a: 3a BIS SUB.

Modus syllogismi est ordinatio trium propositionum in debita quantitate, et qualitate, id est quod debent esse universales, vel particulares; affirmativae, vel negativae: nam praemissae syllogismi si ambae sint negativae, vel particulares non debent, quod ex puris negativis, et ex puris particularibus nihil sequitur. Modi autem utiles ad bonam consequentiam in sequentibus dictionibus continentur.

BARBARA, CELARENT, DARII, FERIO, BARALIPTON.
CELANTES, DABITIS, FAPESMO, FRISESOMORUM.
CESARE, CAMESTRES, FESTINO, BAROCO, DARAPTI.
FELAPTON, DISAMIS, DATISI, BOCARDO, FERISON.

Ex quibus 9 primi pertinent ad 1am figuram, et 4or qui sequuntur usque ad BAROCO inclusive, et 6 ultimi pertinent ad 3am figuram.

Ad intelligentiam harum dictionum nota 1o, quod quaelibet illarum admittit 3 literas vocales, quae demonstrant tam quantitatem, quam qualitatem propositionum, itaque prima litera denotat quantitatem, et qualitatem maioris, 2a qualitatem, et quantitatem minoris, et 3a similiter conclusionis.

Pro cuius cognitione notandum, ex munda memoria, quae recepta dixi magistraliter esse scilicet quod A denotat universalem affirmativam. E universalem negativam. I particularem affirmativam. O particularem negativam, iuxta quod BARBARA exigit tres propositiones affirmativas universales, et quod medium in una subiiciat, et in altera praedicetur, cum sit 1ae figurae, et sic fiet syllogismus in barbara. Omne animal est risibile, omnis homo est animal: ergo omnis homo est risibilis.

Eliminetur in Cesare. petit maiorem universalem negativam, et minorem universalem affirmativam, et conclusionem universalem negativam. et sic fiet syllogismus: nullus vitius est virtus; omnis iniustitia est vitium: ergo nulla iniustitia est virtus.

Eodem modo in Darapti, qui est modus 3ae figurae qui petit maiorem universalem affirmativam, et minorem universalem affirmativam, et conclusionem particularem affirmativam, et quod medium in utraque subiiciat, et sic fiet syllogismus. Omnis homo est substantia, omnis homo est animal: ergo aliquod animal est substantia et sic de aliis iuxta figuras, ad quas unusquisque pertinet.

Ex quibus infertur 1o quod de his modis aliqui concludunt directe, et alii indirecte. Concludere directe est quod maior extremitas praedicetur de minori in conclusione, et concludere indirecte est quod minor extremitas praedicetur de maiori in conclusione. Ex quibus modi, qui pertinent ad 1am figuram concludunt directe, et alii 1ae figurae indirecte, et reliqui omnes quartae figurae concludunt directe.

2o infertur, quod ex istis modis aliqui dicuntur perfecti, et alii imperfecti. Modus autem perfectus est in quo illa principia dici de omni, et dici de nullo salvantur. Modus imperfectus est in quo non perfecte salvatur illud principium dici de omni, et dici de nullo, et modi perfecti sunt isti barbara, celarem, darii, ferio. in barbara, et darii salvatur perfecte dici de omni: in celaratem et ferio salvatur dici de nullo, et dicuntur perfecti quia in his modis perfecte salvatur dici de omni, et dici de nullo. Alii modi imperfecti sunt communi naturali lumine nota, et si quis ipsam negaret v.g. in darii non possit

quam

quare nisi per hoc principium scilicet dici de omni. Hoc tamen non universaliter affirmativa reperitur, ut praedicatum dicatur de subiecto, ac quolibet sub subiecto contento, hoc est dici de omni, hoc totum exercetur in tertio syllogismo: ergo talis dispositio non ulterius progredi potest in generatione conclusionis tertio syllogismo in his modis, et idem dicendum de dici de nullo.

Argues ad inveniendum quod dantur plures figurae quam tres syllogismorum conclusionis: omnis homo est animal, omne animal est substantia: ergo omnis homo est substantia, iste non pertinet ad ullam ex dictis figuris: ergo datur aliqua ad quam pertineat. Probatur, nam non pertinet ad primam, quia medium non subiicitur in maiori, nec pertinet ad secundam, quia non praedicatur medium in utraque, nec ad tertiam, quia non subiicitur in utraque: ergo ad aliam pertinere debet.

Respondeo, syllogismum dictum non pertinere ad tertiam; reductive nego antecedens, absolute concedo antecedens; dictus enim syllogismus, in quo medium praedicatur in maiori, et minori subiicitur, reducitur in primam figuram contrario modo, quia omnes syllogismi in directe concludentes reducuntur ad primam figuram; neque enim facit ad constituendam quartam figuram, quod in illo syllogismo medium subiiciatur in minori, et in maiori praedicetur, quia talis variatio huius modi est in tantum positionem terminorum non autem in quantitate, vel qualitate. Ceterum figurae non differunt nisi per modum concludendi directe vel indirecte.

CAP. IIII.

Proponuntur regulae generales syllogismorum cuiuscumque formae in communi et in particulari.

Pro recta dispositione syllogismorum ponuntur aliquae regulae in communi, aliquae in particulari. Prima in communi: ex puris negativis nihil sequitur. Secunda: ex puris particularibus nihil sequitur, hoc est, si utraque praemissa sit particularis, vel utraque negativa nullatenus valet syl-

lo

syllogistica potest inferri. 3a regula: si aliqua praemissarum fuerit particularis, conclusio debet esse particularis, ut patet in syllogismo, qui fit in Baralipton. 4a regula: si aliqua praemissarum fuerit negativa, conclusio debet esse negativa, si utraque fuerit affirmativa, conclusio debet esse affirmativa. 5a regula est, quod non debet intrare in conclusione medium, quoniam in conclusione uniuntur extremitates inter se [illegible], quia uniuntur extremitates cum medio in praemissis, sicut ergo medium non debet intrare in conclusione.

His suppositis restat ponere aliquas regulas pro qualibet figura in particulari. 1a regula: minori existenti particulari nil sequitur, hoc verificatur in 4 modis perfectis 1ae figurae, et in [illegible] 2ae figurae, nec in modis imperfectis 1ae figurae, neque in modis 3ae figurae. 2a regula: maiori existenti negativa nil sequitur, hoc verificatur in 4 modis perfectis 1ae figurae, et in [illegible] 3ae figurae, nec in aliis.

Pro 2a figura aliquae sunt regulae. 1a: si utraque praemissa sit affirmativa nil sequitur: ratio est, quia cum medium in 2a figura praedicetur in utraque praemissa, si utraque est affirmativa [illegible]. 2a regula: si maior est particularis nil sequitur, et ratio est, quia distribueretur aliquis terminus in conclusione, qui non distribueretur in praemissis.

Aliquae sunt regulae pro 3a figura. 1a: minori existenti negativa nil sequitur, et ratio est, quia in tali casu maior erit affirmativa, et sic maioris extremitas non distribueretur, et cum conclusio sit negativa sequeretur a non distributo ad distributum. 2a regula est, quod conclusio debet esse particularis, quia alias universalis praedicatum non distribueretur in minori, quae debet esse affirmativa, et distribueretur in conclusione.

CAP. 5.

QVID SIT REDVCTIO OSTENSIVA.

Licet modi [illegible] inferant [illegible], non ita patet similiter in modis imperfectis, ac in modis perfectis, qua propter reducuntur ad perfectos. Unde duplex est reductio: altera, quae vocatur ostensiva, et altera per impossibile, et de 1a agemus in hoc capite.

Re

Reductio ostensiua est, quae ostendit bonitatem consequentiae per conversionem alterius propositionis, vel per transmutationem, ita ut maior mutetur in minorem, et minor in maiorem.

Pro cuius maiori intelligentia notandum est quatuor modi perfecti, ad quos omnes alij modi imperfecti reducuntur, scilicet **barbara, celarem, darij, ferio**, qui, ut uides, incipiunt his litteris scilicet **B, C, D, F**, et nullus modus imperfectus est, qui non incipiat aliqua ex his literis, quapropter ex ea generalis omnes modi, qui incipiunt litera **B** reducuntur ad **barbara**, et omnes qui incipiunt litera **C** reducuntur ad **celarem**, et omnes qui incipiunt litera **D** ad **darij**, et qui incipiunt litera **F** reducuntur ad **ferio**.

2º notandum est quod in illis modis perfectis praeter literas initiales alia reperiuntur uidelicet **S, P, M, C**, deinde, quod istae literae quorum conuersionalis et transmutationalis sint [illegible] denotant illi modi, ut possint reduci, nam **S** denotat conuersionem simplicem propositionis ante[illegible]. Similiter **P** denotat conuersionem per accidens. **M** significat transmutationem propositionum, ita, ut de maiori fiat minor, et de minori maior. tandem litera **C** denotat reductionem impossibilem in illa propositione denotata per uocales praecedentes ad tales literas, quod totum in his uersibus manifestatur.

SIMPLICITER VERTI VULT S, P VERO PER ACCIDENS, M VULT TRANSPONI, C PER IMPOSSIBILE DUCI

Pro cuius maiori declaratione apponemus exempla in qualibet litera. Primus modus imperfectus est **baralipton**, qui constat ex duabus praemissis uniuersalibus affirmatiuis, et conclusione particulari affirmatiua, ut omne animal est risibile, omnis homo est animal, ergo aliquod risibile est homo. hic syllogismus reducitur ad **barbara**, conuertendo conclusionem per accidens hoc modo ergo omnis homo est risibilis, quae conuersio denotatur per **P** inuentum immediate post **I** denotantem conclusionem.

Similiter in **celantes**, qui constat ex maiori uniuersali negatiua, et minori uniuersali affirmatiua, et conclusione uniuersali negatiua hoc modo nullum animal est risibile, omnis homo est animal, ergo nullum risibile est homo. et ducitur ad **celarem** per hoc, quod conclusio, quae denotatur per ultimam li-

literam vocalem sequentem simpliciter, quae sequitur S post ipsam, et hic sequitur: quod nullus homo est visibilis, et similiter de aliis.

Similiter quod in Fapesmo, quod reducit ad Ferio, constat ex maiori universali affirmativa, et minori universali negativa, et conclusione particulari negativa hoc modo: omne animal est visibile, nullus homo est animal: ergo aliquod visibile non est homo. Hic reducitur ad Ferio mutatis premissis de maiori in minorem, et de minori in maiorem, quia est litera M, et quia post maiorem litera P debet maior converti per accidens, et quia post minorem est litera S debet minor simpliciter converti v.g. nullum animal est homo, aliquid visibile est animal: ergo aliquod visibile non est homo. Et quia in Baroco, et in Bocardo est litera C non possunt reduci nisi per impossibile.

Advertendum est quod litera P in Baralipton denotat in rigore, quod conclusio particularis de Baralipton sequitur in conclusionem de Barbara, sed potius est contra conclusio de Barbara sequitur in particularem de Baralipton: et hic ratio in promptu est, quia altera conclusione universali de Barbara vera omnes particulares debent esse verae; ex quo sequitur, quod conclusio particularis de Baralipton vera debet esse, et in specie formamus syllogismum convertimus conclusionem de Baralipton, et sequitur conclusio de Barbara.

CAPUT VI

DE REDUCTIONE PER IMPOSSIBILE

Reductio per impossibile adhoc inventa, ut siquis in aliquo modo imperfecto concedat maiorem, et minorem, et neget consequentiam, trahatur ad concedendas duas contradictorias, quod cum impossibile sit esse simul veras ideo reductio per impossibile vocatur, et sic definitur. Reductio per impossibile est quod ex contradictoria consequentis modi imperfecti cum una premissarum infert contradictoriam alterius premissae in modo perfecto. v.g. apponit aliquis hunc syllogismum in Baroco omne animal est sensibile, aliquis lapis non est sensibilis: ergo aliquis lapis non est animal, si neget consequentiam sumpta maiori, et minori assumpta contradictoria consequentis, quod debet esse verum v.g. quod omnis lapis est animal, quae tertia assumpta

ma

maior [illegible] prioris syllogismi, quae suscepta fuerat, et hanc conclusionem [illegible] et in secundo [illegible] minori [illegible], atque adeo cogitur [illegible] reducendus [illegible] [illegible] prior erat una haec conclusio [illegible] [illegible] significationem ad quem modum perfectum debent per impossibile reduci modi imperfecti [illegible] dicti

NESCIEBATIS, ODIEBANT, ETARE ROMANIS

Quibus dictis hoc officium significatur, nam A denotat, quod modus designatus per ipsas reduci debet ad modum perfectum, cuius conclusio est universalis affirmativa, qualis est barbara, E significat, modum illum reducendum esse ad celarem, cuius conclusio est universalis negativa, et I ostendit modum imperfectum per ipsas designatum reducendum esse ad darii, cuius conclusio est particularis affirmativa; et O denotat modum reducendum esse ad ferio, cuius conclusio est particularis negativa.

Quapropter in dictione nesciebatis habes quinque vocales denominantes quinque modis imperfectis primae figurae. E denotat baralipton reduci ad celarem. I significat celantes reduci ad darii. E denotat dabitis reduci directe ad celarem. A significat fapesmo reduci ad barbara. ultima vocalis, quae est I denotat fresisomorum reduci ad darii.

Secunda dictio est odiebant habet vocales [illegible] quatuor modis secundae figurae. prima vocalis est O denotans primum modum, qui est cesare reduci ad ferio. Secunda vocalis, quae est I significat secundum modum, qui est camestres reduci ad darii. Tertia, quae est E denotat tertium modum, qui est festino reduci ad celarem, et denique quarta, quae est A significat quartum modum, qui est baroco reduci ad barbara.

Tertia dictio, quae est Letare Romanis constat ex sex vocalibus denominantibus sex modis imperfectis tertiae figurae, quorum explicatio talis est in ista dictione.

Dixi reduci modo ostensivo modos cuiuslibet figurae potuerint specialiter

tan

regulae deprecandus modus, quo contradictorium conclusionis debet opponi ad reducendum inferendum. 1a regula in reductione per impossibile modorum imperfectorum 2ae figurae debet poni pro maiori contradictorium conclusionis, et maior iam secunda loco minoris, et inferre contrariam minoris secundae.

Exemplum ex hac regula Celantes, qui reducitur ad Darii, sit ut contradictorium conclusionis debet poni pro minori, et minor secunda pro maiori, et inferre contradictorium maioris. Exemplum aliud est in Baralipton. In quo sic formatur syllogismus: omne animal est visibile; omnis homo est animal: ergo aliquod visibile est homo. Si neget conclusionem secunda maioris, et minori, sumpto contradictorio conclusionis pro maiori, et maiori secunda pro minori, et inferre contrariam minoris secundae. Reductionis totus syllogismus reducitur ad Celarem hoc modo: nullus homo visibilis; omne animal est homo: ergo nullum animal est visibile.

2a regula: in 2a figura contradictorium conclusionis debet poni pro minori, et vice maioris praecedenti inferre contrariam vel contradictoriam maioris secundae. Exemplum huius in 1o modo 2ae figurae, nempe in Cesare, sit ille syllogismus: nullum vitium est virtus; omnis iustitia est virtus: ergo nulla iustitia est vitium. Si neget conclusionem, sumpto contradictorio conclusionis pro minori, et maiori antiqua, debet inferre contrarium in Ferio sic: nullum vitium est virtus; aliqua iustitia est vitium: ergo aliqua iustitia non est virtus.

3a regula: in 3a figura contradictorium conclusionis ponitur pro maiori, et vice eadem minori inferre contrariam vel contradictoriam maioris secundae. Exemplum in 1o modo 3ae figurae, quae Darapti, sit syllogismus: omnis homo est substantia; omnis homo est animal: ergo aliquod animal est substantia. Si neget conclusionem secunda maioris, et minori, sumpto contradictorio conclusionis pro maiori, vice eadem minori debet inferre contrariam maioris secundae in Celarent hoc modo: nullum animal est substantia; omnis homo est animal: ergo nullus homo est substantia. Ad has regulas maxime attendendum est, ut quis possit per impossibile reducere. Quare facilius inveniendo easdem posuimus his carminibus memoriae gratia insignitis.

PRO Ma MAIOR ERIT 3 DICTORIA MAIOR.
SERVAT MAIOREM, VARIATQ3 2a MINOREM.
3a MAIOREM VARIAT SERVATQVE
MINOREM.

cap.

CAP. VII

DE SYLLOGISMORUM DEFECTIBUS.

Vario modo, et latissime explicari solent defectus in syllogismo accidere possunt, [illegible] breviori, et clariori stilo Sapientissimus Aristoteles, et alii omnes reducimus ad 4. 1us est, quod nunquam medium sit terminus aequivocus, nec analogus. analogia plurimum ponimus, et propterea hic syllogismus non valet: omnis canis latrat, stella est canis; ergo stella latrat.

2us defectus est quod aliqua praemissarum est hypothetica, quia hic loquimur de syllogismo categorico, et defectu cuius hic syllogismus in barbara non valet: omne est si est rationabile, est animal; omnis homo est, si est rationabile: ergo omnis homo est animal.

3a Regula sive 3us defectus: maior, et minor extremitas teneri debent in praemissis sicut in conclusione [illegible] in praemissis, et propter hunc defectum non sequitur in barbara sequens: omne 2um immediate sequitur 1um; omne 3um immediate sequitur 2um: ergo omne 3um immediate sequitur 1um. quia maior extremitas, quae est hoc totum immediate sequitur 1um, replicatur secundum partem in praemissis, ut valeret, debebat dici in minori omne 3um [illegible], et sic esset falsa minor.

4a Regula, sive defectus cavendus est, quod termini in praemissis, quam in conclusione accipiantur amplius, vel stricte teneantur. Nam eiusmodi argumentum in Camestres non valet: omne [illegible] animal est vivens (ut assumpto [illegible]) nullus homo est mortuus: ergo nullus homo mortuus est animal, sed constat, quia homo [illegible] accipitur amplius in minori, quam in conclusione, quia in minori supponit pro praesentibus tantum, et in conclusione pro praesentibus et futuris.

5a Regula est, quod non fiat argumentum ex terminis, per se implicite per se explicite, defectu cuius hic syllogismus non est bonus in barbara: quicunque dicit Petrum esse animal dicit verum; quicunque dicit Petrum esse asinum, dicit Petrum esse animal: ergo quicunque dicit Petrum esse asinum dicit verum. hoc argumentum non valet quia [illegible] ex terminis, [illegible] in maiori [illegible], et in minori [illegible].

6a Regula, medium non debet [illegible] in conclusione, neque pars medii, quia propter

in

in **barbara** hoc argum non valet cum ergo aliud ab homine, et dispert ergo Petrus non aliud ab homine: omnis Petrus homo: ergo Petrus non aliud ab equo: ... aliud, et quae pars medii ponit in conclusione, et sic, ut valeret deberet dici: ergo Petrus non equus.

Tertia regula est, quod non sit transitus a suppositione determinata ad ...positionem, deinde sit suppositio in praemissis, ... conclusione, defectu cuius non valet in **dabitis** omnis homo est individuum, aliqua species est homo: ergo aliqua species est individuum. non valet, quia homo in maiori supponit personaliter, et in minori simpliciter.

Quarta regula est, quod non ponatur in conclusione aliqua denominatio, quae non sit posita in praemissis. defectu cuius non valet hoc argum. omne risibile est animal, pretiosum ... risibile: ergo pretiosum non est animal. quia pretiosum supponit in maiori, et ... in conclusione.

Ultima regula est, quod conclusio inferatur ex praemissis, seu ex praemissis, et valid... defectu cuius non valet ... nullum animal praeter hominem est rationale, risibile est rationale: ergo risibile non est animal; ... in minori ... risibile, ... diversus ab homine, quod in maiori exceptus homo.

CAP 8.

DE SYLLOGISMO EXPOSITORO

Egimus de syllogismo, qui exponit conclusionem ad terminum medium agimus de syllogismo quo terminus conclusionis ad unum exponit, et sic ait D. Thom. opusc. 47, quod est unus duplex ... resolutio. Est sic syllogismus medii singularis, ut Petrus est albus. Petrus ... ergo ... est albus. hic homo est Italus, homo est Papa: ergo Italus est Papa.

Pro intelligentia huius syllogismi nota, quod tota ratio syllogismi reducitur ad illud principium, quae ... unitate ... ideo explicandus est hoc principium ut doctrina huius ... percipiatur, ... syllogismo ... medio ..., quare de medio singulari ... in hoc ... nam ... syllogisticum intendimus ... iungere in conclusione, et hoc fit per hoc, quod iungantur

in alio extremo scilicet tertio, quod est medium; et ita si duo extremitates diungantur cum medio, etiam inter se diungunt. hoc est ita esse diungunt, ubi in propositionibus diuncti. et hoc verificatur in mediis affirmativis tum perfectis, quam imperfectis. Cæterum in negativis in tantum imponit esse negativa, in quantum extremitates ita separant cum medio, ut una illi uniatur, et altera separetur, et sic per negativis aliud axioma debet poni scilicet, quod cadunt inter se, quorum unum distinguit ab aliquo tertio, et aliud distinguit ab illo tertio.

Difficultas quæ se offert in explicando illo axiomate est, quod videmus aliqua uniri in aliquo tertio, et non uniri inter se: ut. non legitur Pater est essentia Divina; Filius est essentia Divina; ergo Pater est Filius. Ab relictis variis modis explicandi praedictum axioma, solum de hemus pro nostris habere modum explicandi Divus Thomas 1. p. q. 28 art. 3, quod sit eadem uni tertio re, et rationem sunt eadem inter se. unde exigit quod sint eadem uni tertio, quod uni re, et ratione, idest virtualiter, nec sit multiplex, ex quo relativitate dicitur ... essentia Divina, inquantum Pater, et Filius uniuntur ei propter suam infinitatem una simplicissima, et virtualiter multiplex, et sub diverso ... modificatur inadequate cum qualibet persona.

Hic proposito sunt observanda pro syllogismo expositorio, quod medium sit cuiusque perfecti singularitatis, hoc est, quod non assumatur pro medio terminus, qui equivalent ut ... primo, quod medium, quod est terminus singularis non sumatur pro ... idest pro eodem individuo, et sic non valet homo est equus ... equus, hoc est homo demonstrando Petrum. ergo homo est equus. tertio observandum est, quod si terminus in ... figura minor non debet esse negativa, sed nec ... valet Petrus ... non est Paulus: ergo Paulus non est homo; ... Petrus ... Petrus est homo: ergo aliquis homo non est Paulus.

CAPUT IV.

DE ARTE INVENIENDI MEDIUM.

INvenire in medium nihil aliud est, quam invenire aliquem terminum, qui diunctus cum

utraque extremitate in premissis sit medium ad inferendum aliquid, at quamvis tam antiqui, quam moderni multa dicant ad huius explicationem, nostris breuitati studentes, declarandum regulas assignare debemus pro ostensivo syllogismo. 1ª est ad inferendum affirmativam siue universalem, siue particularem debetis assumere pro medio illum terminum, qui bonae cuius praedicatum fuerit subiectum. 2ª ad inferendum negativam siue universalem, siue particularem debetis assumere pro medio illum terminum bonae cuius praedicatum remouetur a subiecto, et illi non fuerit, et haec de hoc capite, et de tota arte syllogistica dicta sufficiant modo breui, et facili.

Omnia cedant in laudem, et gloriam omnipotentis Dei. Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, B. quoque Virginis Mariae in primo instanti suae conceptionis ab omni labe exceptae. Cedant quoque etiam in honorem parentis nostri D. Dominici, et Ang. nostri Praeceptoris D. Thomae Aquinatis, et seraphicae virginis D. Catherinae M. necnon sub jucunda recordatione Illustrissimi, ac Reverendissimi D. D. D. Didaci Hispalensis Toleti, tum Cardinalis Ecclesiarum meritissimi Praesulis, et huius maioris Collegii fundatoris D. Thomae Aquinatis Hispalensis primus ... Collegii ...

Index libri primi dicum, et categoriarum

Liber 2us de speciebus modi sciendi.

Liber 3.us

Finis de capitulis et libris.

Quarto

Quarto

DE MI
B: ROSA DE S. MARIA TERT. ORD: PRAED: ALTERA CATHARINA SENENSIS Nata LIMÆ 1586. Apr. 20
LIMA
Quem florem Sponsam flos Campi
Sponsus haberet, Ni Virgo electam,
Te Peruana Rosam.
ROSA Sta DEL PERV
Obiit. 24 Augusti, 1617.

INDEX QUÆSTIONUM ET ARTICULORUM.

QUÆSTIO 1a PROŒMIALIUM.

QUÆSTIO 2a DE ENTE RATIONIS

QUÆSTIO 3a DE UNIVERSALI.

QVÆSTIO 4.a DE PRÆDICATIONIB.

QVÆSTIO 5.a DE PRÆDICABILIBVS.

QVÆSTIO 6.a DE ANTEPRÆDICAMENTIS.

QVÆSTIO 7ª DE PRÆDICAMENTIS

De quantitate.

De relatione

De qualitate

De sex ultimis pdictis, et postpdictis.

QVÆSTIO 8ª DE POSTERIORIB,

QUAESTIO ULTIMA DE SCIENTIA

FINIS.

INCIPIUNT.
COMMENTARIA IN A
RISTOTELE LOGAM IUXTA MI
RAM AING. NOSTRI PRAECEP
TORIS D. Th. Aq.is DOCTRINAM.
LECTORE SAPIENTISSIMO
MAGISTRO Fr. GASPARE NIÑO.

In Illus.mo D. Th. Aquinatis
Collegio.

A.o 1663.

EN ager plenus omni fructuum varietate perfusus ante oculos. O alumni, vobis observ

Sat, inquo delectamur, sed pomorum delicimur. Hactenus Dialecticorum fructus tanquam florum cunabulis visdi, et in maturis in latebat. Ubi iam flos in pomum erumpit, quas theses in prioribus quidem labris attingimus iam toto ore possumus praegustare. Idem Logica, quae est spatium cum lautitate repletum coepit ubertate parturire, ne ingeniorum acies et aliorum inopia dat Spe na et fecunda, dives.

Logicalium vero ciborum mensam nobis destinemus, sic sterno, sic appono, ut iam ad rem, nomine Dei, Mariae ejusque cives accedamus. Sit.

QVESTIO PRIMA PROEMIALIVM.

Arti, qui in q. hac disputant coq. ii otheq fere lisi, idio: est D. Thos in proemialibus suae Teologiae de hac q. sermonem facit, et ut eius methodus non derelinquamus, sicut ipse in 1o arto de necessitate Teologiae agit; ideo nos Nostrum D. sequentes ita incipimus.

ARTUS 1us

VB LOGICA SCIENTIARUM AD QUISITIONEM REQUIRATUR.

Ut titulus arti intelligatur 1o supponendum est, quod Logica est duplex alia naturali, et est ipsum lumen naturale nobis perfectionis à natura, quo sumus potentes ad discurrendum, et argumentandum in qualibet materia. Alia est Logica artificialis, et est illa, quae studio, ac labore acquiritur. at hanc sic definitam supponimus dari, derivaturque à nomine graeco Logos, quod sermonem significat, ideo Logica artificialis nuncupatur scientia demonstrandi sicut scientia definiendi, et arguendi.

2o supponendum est, quod necessarium ad aliquem finem est duplex, vel simpliciter, vel quoad quid: illud dicitur necessarium simpliciter ad aliquem finem, sine quo finis non potest acquiri sicut cibus ad conservationem vitae: illud vero dicitur necessarium quoad quid, sine quo finis absolute fieri et acquiri potest, melius tamen illo acquiritur. sicut equus necessarius ad currendum itinerem, non quia sine illo non possit iter agere, sed quia melius cum illo potest iter agere.

3 supponendum est, quod scientiae possunt acquiri dupliciter. 1º in statu perfecto; 2º in statu imperfecto; acquirentem scientiam quoad statum perfectum est illam habere quoad omnes conclusiones: acquirere vero quoad statum imperfectum scientiam, est illam habere quoad unam, vel alteram conclusionem.

§. I.us

RELATIS SENTENTIIS, CONCLUSIO STATUITUR.

His itaque praelibatis brevitatis causa non referemus omnes autores cuiuslibet sententiae, sed aliquos, reliqui vero possunt videri apud Mtrum Parra in Logica tract. 1º disp. 1ª dubio 9. 1ª igitur sententia asserit esse simpliciter necessariam Logicam ad acquirendas alias scientias, ita Jabelus[?] mat. 1º cap. 4º, et alii. 2ª sententia asserit Logicam scientiam esse simpliciter necessariam ad habendas scientias tam in statu perfecto, quam imperfecto. Ita Reverendissimus Araujo. 3ª sententia asserit, Logicam esse necessariam ad acquirendas scientias in statu perfecto, non vero in statu imperfecto ita Sapientissimus Mtr Joannes a S.to Thoma. 4ª sententia asserit, quod Logica ut scientia non requiritur ~~[illegible]~~ ad acquirendas scientias tam in statu perfecto, quam imperfecto, sed unitum Logica praeceptiva. quid autem intelligatur per Logicam praeceptivam postea dicemus. hanc ultimam sententiam defendunt Mtr Ortiz, et plures alii innumeri scriptores.

Conclusio 1ª. Habitus scientificus Logicae non est necessarius simpliciter ad habendas scientias in statu imperfecto. Haec conclusio sic probatur 1º. ad acquirendas scientias in statu imperfecto sufficit unica demonstratio; sed ad faciendam unicam demonstrationem non requiritur habitus scientificus Logicae: ergo ad habendam scientiam in statu imperfecto non requiritur habitus scientificus Logicae. Maior est certa, ut patet ex ultima suppositione. Minor vero sic probatur ad formandam unicam demonstrationem sufficit evidens cognitio.

praemi

premissarum, et bonitati conseq. sed ad hoc non requiritur habitus scientificus conseq:

conseq. inv. vera: Maior certa, et minor quoad 1am partem: quia cum premisse sint

1a principia, sufficit lumen naturale sine adiutorio ad ipsa evidenter attingenda:

Minor quoad 2am partem, in qua tota ponitur difficultas, cum

dicant, bonitatem conseq. esse illius esse, ideoque ad eius cognitionem aliqua

scientia requiritur. sic probatur bonitas conseq. cognoscitur lumine naturali: ergo non requiritur scientia

aliqua ad illam demonstrandam: Prob. ant. 1o: de esse conseq. et esse bonam

conseq.; sed esse conseq. cognoscitur lumine naturali: ergo bonitas conseq. etiam

lumine naturali cognoscitur. Maior prob. bonitas definitur, et bonitas dicitur

est de esse definiti, et dicit: ergo similiter bonitas conseq. est de esse conseq. =

2o. quia conseq. consistit in hoc quod conseq. inferatur ex anteced. sed bonitas conseq.

nihil aliud est, quam quod conseq. inferat in via anteced.: ergo idem est esse

conseq., ac esse bonam conseq.

Sed ne ad tantas angustias nostra conclusio

reducatur. prob. Logica scientia non requiritur necessario ad cognoscendam bonitatem

conseq., etsi sit passio syllogismi, seu conseq. 1o. nam, ut Thomistae asserunt,

sicut veritas, vel falsitas est passio propositionis, ita bonitas conseq. est passio syllogis-

mi, seu conseq.; sed hoc non obstante dantur aliquae propositiones, quarum veritas

lumine naturali cognoscitur, ut patet in propositionibus immediatis: ergo etsi bonitas conseq.

sit passio syllogismi, seu conseq. possunt dari aliquae conseq. quarum boni-

tas lumine naturali cognoscatur: Ant. est certum, et conseq. patet ex paritate

posita.

Quod amplius urget: quia sicut sunt aliquae propositiones immediatae non

indigentes ad sui cognitionem habitu scientifico, etiam poterunt da-

ri inter conseq. aliquae immediatae, sicut syllogismum perfectum, quin

indigeant ad sui cognitionem habitu scientifico. cum evidens non

ratio ad unum, quam ad alterum: ergo etc.

Dices primo: quia sicut requiritur

evidens cognitio bonitatis conseq., ita requiritur evidens cognitio principiorum; sed

ratio

maius n reqᵗ illis evidentia principiorum; & sufficit cognitio obscura per fidem magistri: ergo similiter ad habendam scientificam cognitionem bonitatis Log. sufficit cognitio per fidem magistri, ut maius requiritur Logicalia. Mar. i certe, mirum accidit aliquam plurimis doctorum nostrae sententiae adhaerentibus; cum affirment posse dari scientiam subalternatam in eo, qui n habet scientiam subalternantem; ergo similiter dicendum est de bonitate Log.

§ II.

An Log. per rationem putetur nostra.

Alia ratione fit nostra Log., quae quidem licet sit Log. suivit intentum. Logica docens sua adquisita per demonstrationem, sicut et aliae scientiae; sed ad ipsam adquirendam aliis habitibus Log. n requiritur: ergo ad adquirendam aliam scientiam habitus scientificus Log. n requiritur.

Quod magis explicatur. Nam in illa demonstratione, per quam adquiritur Logica, cognoscitur evidens principiorum, et bonitas Log. evidenter; et ad hanc cognitionem n requiritur Logica, utens; sed lumine principiorum cognoscitur. ergo potest in alia scientia dari aliqua demonstratio, in qua n solum evidens principiorum; sed etiam bonitas Log. lumine naturali cognoscatur.

Ad hanc rationem respondent Fun. quod demonstratio in Log. illa, in qua bonitas Log. infertur per cons., sicut haec: illa Log. est bona, in qua exercent illa principia dici de omni et dici de nullo; sed in syllogismis perfectis praedicta exercent principia: ergo in illis est bona Log.: unde cum obtineat cons. virtualiter in praemissis, cognitis praemissis

premissis praedicti syllogismi, virtualiter cognoscit bonitatem consequentiae, quae est consequentia illata in demonstrationibus vel aliam similem cum demonstrent bonitatem consequentiae, nec virtualiter cognoscit in praemissis procedendo. ergo requiritur logica scientia.

Hanc solutionem optime reputat Mr Ortiz, et non illam recitatam, quia autores contrarii supponunt, quod perfecta demonstratio assignata debeat esse illa per quam logica acquiratur, et non alia, in qua inferatur veritas particularis, et maxime cum doctrina D. Thomae demonstratio cuiuslibet scientiae est illa in qua positio dubitata demonstratur. Bonitas consequentiae non positio consequentiae ante factum logicae, nec demonstratur dubitatio consequentiae: ergo assignata non est, et illa dubitatio nulla est.

Et illam impugnat: quia ad faciendam aliquam demonstrationem generativam scientiae requiritur noscere novas consequentiae regulas, sed nec virtualiter in praemissis continetur, nec sibi antea cognoscebant. ergo talis demonstratio nequit scientiam generare in illo usu principiis.

§. III.

ARGUMENTA PROPONUNTUR, ET SOLVUNTUR.

Arguitur contra nostram conclusionem: ad assentiendum alicui illationi requiritur evidens cognitio bonitatis consequentiae: sed haec haberi non potest sine logica scientia: ergo sine illa non potest aliqua scientia perfecte acquiri: maior est certa. Minor probatur: bonitas consequentiae est demonstrabilis a logica: ergo sine illa logica scientia non potest haberi evidens cognitio bonitatis consequentiae. Antecedens probatur: bonitas consequentiae habet causam, per quam demonstratur: ergo est demonstrabilis a logica. probatur antecedens: quia haec est bona consequentia, quia est illatio unius ex alio in bona consequentia: ergo bonitas consequentiae habet causam, per quam demonstratur.

Quod magis explicatur: prius intelligitur illatio unius ex alio, in recta dispositione praemissarum, quam

quam intelligat bonitatem Dei; ideo quae prioritas sufficit, ut bo-
~~nitatem Dei bo~~nitatem Dei possit demonstrari, si demonstrabilis est.
Maior certa, cum inter illam et bonitatem Dei aliquis ordo sit.
Minor est probatur: eo namque intellectus inter esse actum, et radicem operationem
aliquem ordinem invenit, quod demonstrabit unam de ipsa
anima per aliam eius de animis prioritatem reperta inter
illam unitam radio, et bonitatem Dei sufficit, ut
unam per aliam demonstret. 2°

Quaestio minor namque immate-
rialitas quia intelligit in natura, quam esse intellectivum de-
monstrabit D. Thomas unum per aliud 1a parte q. 14 arto 1° in
similibus.

AD hoc argumentum multipliciter respondetur. 1° negando minorem scilicet
quod requirat eandem cognitionem bonitatis Dei ideo illius per fidem M...
sicut in scientia sub alternata, hoc manifestat ex principiis. 2°
admittendo maiorem, et minorem nego causam quod dato quod bonitas Dei sit passio et
et passio possit subministrari cognosci. 3° respondetur quod sufficit cognitio
quidditativa bonitatis Dei, quae nat per logicam praeceptiva, non
cognitio scientifica.

Ad 2° respondetur concessa minori negando minorem ad cuius probationem distin-
guo, si quod demonstrante causam essendi illative, seu causam Dei ideo
concedo demonstrante causam essendi seu causaliter nego antecedens. sy
... ideo, ut ait D. Thomas 1a parte q. 2, arto 2 ad 1um aliquando
... demonstrant causam Dei, ideo quod bene inferat ex hoc illa ...
ipsa causa: syllogismus aliquando demonstrat causam essendi,
ideo quod non vere sit causa causa..., ex quo infert assignatam
est vera causalis, nec sufficiens ad demonstrandam bonitatem Dei.

AD explicationem eodem modo dicitur sit non dari prioritatem inter
illam, et bonitatem Dei, quia sit idem penitissime ... distinguunt
quoad

quod explicimus. sicut ab Toole, ... sicut ita ... demon=
stratio ... ita similiter in nostro casu: unde probat
ibi adductae evanescunt, quae probant ex supposita prioritate inter
cognitionem, et eius bonitatem.

Et si dicas, quod inter immaterialitatem, et
intellectivum radicale, et inter actum, et radicem operandi datur priori-
tas sufficiens ad demonstrationem: ergo similiter inter cognitionem, et eius
bonitatem. = Respondeo, quod haec replica non vincit intentum adversariorum
quia ipsi asserunt, bonitatem esse passionem cognitionis, et ergo passio
est, et petit demonstrari: Intellectivum vero immaterialitatis non est
passio, sed comparantur tanquam duo [illegible] inadaequati, quorum unum
respicit aliud, quia includit quod unum, et in altero radicatur: unde nihil probat

Si autem assignemus aliquam disparitatem, unde rursus [illegible]
dam, et nego consequentiam, et ratio disparitatis: quia inter bonitatem cognitionis, et ip-
sam cognitionem non potest assignari [illegible] distinctum, quia utraque illa boni-
tas, et cognitio unico et primo [illegible] dicitur et [illegible]: immaterialitas vero,
et intellectivum radicale comparantur inter se tanquam prius, et posterius, [illegible]
et [illegible], quia unum, in altero radicatur virtualiter.

Contra: bonita-
tem cognitionis [illegible] demonstrabilis: ergo ad illam cognoscendam [illegible]
[illegible]. Probatur antecedens: bonitas cognitionis est passio cognitionis: sed omnis passio de-
monstrabilis est: ergo bonitas cognitionis demonstrabilis. Minor autem cum consequentia
tenet. Maior probatur 1°: bonitas cognitionis nihil est extra cognitionem: ergo est passio cognitionis.
Consequentia probatur: nam extra rei est id, quod non intelligitur de tali re, sed bonitas
cognitionis non est, quod non intelligitur in cognitione: ergo non est extra, sed passio. Probatur minor: prius
intelligitur esse cognitionem, seu unum inferri ex alio quam intelligatur boni-
tas talis illativi: ergo bonitas cognitionis non est, quod non intelligitur in cognitione.

2° probatur maior. bonitas cuiuscumque
entis est passio illius: ergo bonitas cognitionis est passio cognitionis. 3° probatur maior veritas, et falsitas propositionis
est passio

e passio illius, quod bonitas e passio eius.

D hoc argumentum iuxta 2am [illegible] solutionem respondetur nego antecedens, ad cuius probationem dico maiorem distinctio minorem: passio e de mente nobilis si est, nego minorem, si est [illegible] concedo minorem. bonitas autem entis e 1a passio, ut dictum est.

Iuxta 4am solutionem respondetur nego antecedens, ad cuius probationem nego maiorem, et ad illius probationem concesso maiori nego minorem, ad cuius probationem negatur antecedens; nam ut diximus cum unitatem dicimus [illegible] entia, et bonitas illius inter bonitatem, et [illegible] non e ordo prioritatis.

Ad 2am probationem maioris, concesso antecedenti, negatur consequentia, et ratio est, quia duplex est bonitas alia absoluta, et alia respectiva, absoluta e ipsa entitas [illegible] quatenus similiter veram, et completam, et [illegible] entitatis; nam bonum e, cui nihil deest ex iis, quae sibi debentur; bonitas respectiva e ipsa entitas, ut dicit philosophus, nos ad voluntatem, et addit conformitatem cum [illegible]. bonitas autem absoluta non e aliud ab ipso ente, unde non e passio entis: sicut numeri respective e passio ipsius entis. Ex quo sequitur, quod bonitas absoluta entis non e passio; [illegible] entis: bonitas respectiva, id est prout recipit negationem conformitatem ~~[illegible]~~ explicit philosophus, est passio illius, ut licet [illegible] non requirit ad acquirendam [illegible], ut dicit [illegible], et [illegible] nec illam requirunt [illegible] in 2a demonstratione [illegible] entis.

Ad 3am maioris probationem respondetur, quod in [illegible] unitas [illegible] dicatur [illegible], et [illegible] dicitur, quod [illegible] veritatis, et etiam, quod sit vera [illegible]: [illegible] unitas [illegible] e de [illegible] cuius [illegible] falsa etiam sit vera [illegible]. [illegible] unitas accidit [illegible], e [illegible] passio illius, sic similiter dicit de [illegible], scilicet quod bonitas entis e de cuius esse, [illegible], quod verum, vel falsum, vel bonum respective e passio illius.

Sed 3a hanc solutionem replicatur 1o: quod iam aliqua

aliqua bonitas logicae est passio illius: ergo demonstrabilis per scientiam, cum omnis passio sit veritas media, et veritas media scientifice petit cognosci. Quod replicat:

etsi bonitas absoluta sit de esse syllogismi, tamen logica potest demonstrari: ergo solutio est nulla. Probatur antecedens; talis bonitas potest pertinere ad habitum scientificum: ergo potest demonstrari. Antecedens probatur: etsi consequentia sit de esse syllogismi in praesenti quaestione scientia pertinet ad habitum scientificum: ergo similiter etsi bonitas logicae sit de esse syllogismi potest demonstrari: et iterum non sufficit lumen naturale nisi requiritur logica scientia.

Ad 2am replicam respondetur concedendo 1am consequentiam et negando 2am. Quod etsi sit passio bonitatis respectiva petit cognosci lumine naturali: quia est sola passio, et ut est causa propria per scientiam deficiens potest cognosci; unde solum infert logicam praeceptivam requiri. Scilicet logicam scientiam, vel concedit consequentiam loquendo de bonitate respectiva, scilicet de bonitate absoluta, ut dicitur manet. Cognitio bonitatis respectivae non requiritur ad adquirendam aliquam scientiam, ut ipsi [illegible] tenent in demonstratione logicae.

Ad 3am respondetur negando antecedens, ad cuius probationem nego consequentiam antecedentis: ad cuius probationem concesso antecedente, negatur consequentia, et ratio disparitatis est, quia consequentia solum est de esse syllogismi: non praemissarum: bonitas autem logicae est de esse syllogismi, et praemissarum; unde sicut praemissae per lumen [illegible] principiorum cognoscuntur, ita bonitas logicae per idem lumen potest cognosci.

Quod autem bonitas logicae sit de esse praemissarum probatur. Quia de esse principii est, ut talis est, dicere ordinem causae ad principiatum; sed praemissae sunt principia conclusionis: ergo dicunt ordinem causae ad illam. Nunc sic: sed hic ordo est inferentis ad illam, in quo consistit esse bonitatis logicae: ergo bonitas logicae est de esse praemissarum. Quod probatur; nam causa

logicae

6

Cons bona dicitur hoc quod premisse exigant esse verificatas
coenti ad hui verificatam; illa exigentia est ex illis premis-
sis, que si esse veras, ergo dicitur consequentia premissis. Maior
probatur: bona consequentia est illa, in qua non potest dari verum, et coenti fal-
sum, et haec verificatio coentis fundatur in eo, quod antecedens exi-
git ad hui verificatam ~~verificati~~ scilicet coentis verificatam: ergo

Ex his ma-

gis vero constat ratio nostra secunda, quia, ut autores admittunt, veritas pri-
cipiorum cognoscitur lumine naturali, ergo requirit lumen scientificum;
et, ut probatum manet, bonitas consequentiae est de essentia premissarum, ergo ad
illam cognoscendam requirit lumen scientificum; ergo realiza
scientia.

3 arguitur, aliquis scientifice assentiat alicui conclusioni, quod
certo, et evidenter illi assentiat; sed non potest nos modo assentiari sine
logica scientia: ergo logica scientia requiritur necessario ad cuius scientiae ac-
quisitionem. Maior est certa. Minor probatur: ut aliquis certo et evi-
denter illi conclusioni assentiat, requiritur, quod sciat se scire in ipso exercitio.
Sed non potest scire, se scire sine logica scientia in ipso exercitio: ergo logica
scientia requiritur. Maior videtur certa; nam cum actus scientificus
debeat excludere omnem formidinem, conclusio virtute principiorum effi-
ciens talem actum debet cognoscere illum esse scientificum. Minor
vero probatur: ut aliquis sciat se scire, debet cognoscere demonstra-
tionem generare scientiam; illa quod demonstratio generat scientiam
est conclusio demonstrata in logica, ut cognita scientifice: ergo ut aliquis
sciat se scire, debet habere cognitionem logicae per scientiam.

Confirmatur

2° ut aliquis evidenter assentiat alicui conclusioni, debet cognosce-
re omnes defectus syllogismorum tam in materia, quam in forma, conclusio est

ll^c quod resolvere ad sua principia: ergo ad quemlibet accensum necessario requiritur logica scientia. Antecedens, et consequens indigent probatione, et 1° probatur antecedens quoad 1^am partem: quia talis cognitio scientifica debet esse claram, certam, et non dubia alias esset opinio; sed non cognitis defectibus intrinsecis, et extrinsecis potest aliquis esse dubius circa conclusionem, quia ignorando defectus para logicalis necessario requiritur cognitio defectuum.

Quo probatur antecedens quoad 2^am partem: quia ut aliquis habeat cognitionem certam, et evidentem requiritur cognoscere omnes proprietates et deffectus, qui conclusionem possunt evenire: ergo ut habeat evidentem cognitionem conclusionis requiritur cognoscere omnes deffectus tam intrinsecos, quam extrinsecos. = quoad 2^am partem. probatur antecedens: quia ut dicitur in definitione demonstrationis: est cognitio certa rei per causam, eo quod rei [illegible] illius est causa et quod aliter habere non potest: ergo requiritur resolvere conclusionem in sua principia.

Contra 1° est enthimematicus, probatur quia omnes deffectus syllogismorum demonstrant a logica docente; sed hoc est verum: ergo ut cognoscant omnes deffectus requiritur necessario logica scientia, quia sine illa non potest aliquis resolvere conclusionem in principia: probatur hoc consequentia: quia ut aliquis sciat resolvere conclusionem in principia requiritur quod evidenter sciat illam esse veram propter premissas, et ex vero non sequitur falsum, quod totum demonstrant a logicalis: ergo necessario requiritur logica scientia, ut dicunt scientes adversarii.

Arguitur 3° maiorem, et nego minorem: ad cuius probationem potest generari maior iuxta dicta iam, barbarum nostrarum conclusionem: sed adversarii maiorem, dicto minorem, non potest cognoscere ~~[illegible]~~ scire logicam sine logica scientia 3° minorem: exercitio ergo cognitionem certam principiorum, et premissarum nego minorem, vero demonstrationis dico cum demonstrationis ostendo, quia aliquis cognoscit [illegible] [illegible] et potest cognosci logicam, et exercitio, ad [illegible] cognitionem requiritur [illegible] ...

bi hoc ergo ad eam cognitam sufficit cognitio cuidam principio-
rum et haec sufficit ad habendam scientiam ut aliqui asserunt
et dicunt in 1a demonstratione ergo .i. sicut in illa 2a demon-
stratione solum supponunt praecepta cognita quidditative, tam-
men naturale .i. per fidem magistri habita: ita haec quidam suffi-
cit in qualibet scientia.

Dico primo ad 1m. dist. an quoad
3am partem; debet naturaliter cognoscere omnes defectus quidditati-
tive .i. per fidem magistri [illegible] an: demonstrabilia sunt
scientifice nego ant. ad 2am probationem antis [illegible] nego
conseq. ad cuius probationem quoad 3am partem [illegible] nego conseq.
Et ratio huius est, quia illud principium excelso non potest sequi
solum cognoscitur lumine naturali, et lumine naturali attingit
quod nihil potest esse causa alicuius, quod inde non sumet: unde
non requirit loqua scientia illud demonstrare.

Vel dato, quod possit
demonstrari, dicimus, quod sufficit cognoscere illud per fidem ma-
gistri, sicut multiplex conclusio, quas dicimus [illegible] asserunt,
sufficeret notitia principiorum sive subalternatae per fidem
magistri habitam ad illam vere habendam scientificam
certe quidam difficilius, quomodo sufficiat illa notitia prin-
cipiorum per fidem magistri, ut scientia adquirat, cum
sufficiat notitia bonitatis causae per fidem magistri ad haben-
dam scientiam? Et ratio est, quia magis evidentia, et certitudo
principiorum comparat scientiam cum illi sint intrinseca
[illegible] illis tanquam a causa: bonitas vero causae mi-
nus inducit, cum sit quid extrinsecum scientiae, et se habeat tanquam
dispositio: quod ipsi [illegible] dicunt, et unum asserendo, et al-
terum negando.

§ IIII

SECVNDA CONCLUSIO PROPONITUR ET PROBATUR

Ad adquirendas alias scientias in statu imperfecto necessaria est logica præceptiva, quæ etiam sufficit in statu perfecto. Per logicam præceptivam intelligo ipsa præcepta tradita a logica, et cognita per vim luminis naturalis, omnium principiorum, et potius quam fidem magistri.

Hoc supposito conclusio nostra est expresse probatur, et quoad (primam partem) sic probatur. Ex Ang. nostro Doctore opusc. 70 quæstio ultima arto 1o ad 3um ubi sic ait: necessitas requirit, ut in addiscendo incipiamus a logica, licet difficilior sit: ergo secundum Divum Thomam necesse est, ut in qualibet scientia addiscenda initium sumatur a logica. Et ut probatum manet in 1a conclusione non est logica, ut scientia est: ergo est logica præceptiva, et non requiritur ad adquisitionem aliarum in statu imperfecto.

Si dicas secundo cum Divo. Divum Thomam solum intendere necessitatem logicæ naturalis, non vero ~~[illegible]~~ artificialis. = Contra est, quia implicat verba Divi Thomæ loqui de logica naturali: ergo solutio est nulla. Consequentia patet: quia Divus Thomas asserit necessitatem logicæ, quæ licet sit difficilior aliis scientiis, sed lumen naturale, seu logica naturalis non est difficilior aliis: ergo nequit intelligi Divum Thomam de logica naturali.

Si 3o dicas ad mentem Divi Thomæ cum magistro Prado. Divum Thomam asserere necessitatem logicæ artificialis, ut scientia est ad habendas scientias, quoad perfectionem accidentalem, non vero quoad substantialem perfectionem: ex quo non infertur logicam præceptivam esse necessariam. Contra; nam Divus inquit, quod necessitas requirit, ut in addiscendo incipiamus a logica: ergo non potest intelligi de necessitate logicæ in ordine

ad aliq. [illegible] quoad statum accidentalem: pr[obatur] con-
sistere in addiscendo a logica nihil aliud est, quam initium cuius-
cumque scientiae, in quo requiritur, cum addiscit, [illegible] a loga;
hoc enim denotant illa verba, et initium cuiuscumque scientiae, in
quo addiscit est initium quoad esse substantialem illius, et non quoad
esse accidentalem, ~~[illegible]~~: [illegible]
D[ictam] logicam esse necessariam quantum ad esse accidentalem
et quantum ad esse substantialem aliarum scientiarum. pr[obatur] min[or]:
initium cuiuscumque scientiae est esse talis scientiae, et est esse cuius-
cumque scientiae, hoc est obtinere loquendo est esse substan-
tiale: ergo initium cuiuscumque scientiae est esse quoad esse sub-
stantialem non vero quoad esse accidentale illius et sic necessitas
logicae est quoad esse substantiale aliarum scientiarum.

2° impugnatur
tradita solutio: quia quando intelligimus adquirere illas perfectiones
accidentales scientiae, incipimus addiscere in sensu illorum au-
torum: sed D[ictus] Thomas ait, ut incipimus addiscere, est necessaria logica: ergo D.
Thomas non potest intelligi de necessitate logicae quoad statum acciden-
talem aliarum scientiarum, sed quantum ad substantiale.

Haec 1a pars
[illegible] ratione, ut aliqua scientia adquirat in statu imper-
fecto habet cognitionem accidentem, quia scientia infert nam ex primi-
sis, et in quo nec aliter se habere non potest, et haec cognitio requirit
haberi nisi praesupponat cognitione aliqua principia logicae: ergo
non potest adquirere talis scientia sine logica saltem praesupposita
et legitima: maior certa. et minor pr[obatur] non potest cognoscere accidentem
~~[illegible]~~, quia scientia infert ex praemissis nam
nisi cognoscat dispositio praemissarum, et talis scientia infert imo [illegible], et
scientia infert ex praemissis veris, et immatis, et quo [illegible] cognoscentis.
[illegible]

aut 3 dites ad demonstrationis requisitas: ñ omnia illa tradunt a logica praeceptiva: ergo logica praeceptiva non est necessaria.

Confirmatur haec ratio: licet optime, quod aliquis cognoscat suo principia per se et lumine naturali nota: v.g. illa omne totum est maius sua parte; et hoc est aliquid totum etc., quod inferat evidenter etc., sine sciat evidenter eas regulas et praecepta logicalia: ergo etiam cognoscat veritatem principiorum quibus se absque logica praeceptiva non dabit sine illas gnitio scientifica. Consequentia patet, ex quo etiam primitivas quae carent logica praeceptiva, seu praeceptis logicis, cognoscunt qualiter disponendae sint praemissae; omni videlicet universali, maior, antecedens primo et sic de singulis regulis: ergo licet optime, quod aliquis cognoscat principia etiam absque praeceptis logicis, non est quod sine illa eliciat cognitionem scientificam.

2ª posterius est quia logica praeceptiva sufficiat ad acquirendas alias scientias in statu perfecto. Probatur: nam vanitas faciat, per 1am partem est certum, nam etiam nam ad acquirendas alias scientias in statu perfecto sufficit logica ut praeceptiva: ergo ad acquirendas scientias in statu perfecto sufficit logica praeceptiva. Consequentia etiam manet, patet ex consequenti: quia eadem est cuiuslibet scientiae eiusdem posterioris rationis: ergo si ad unam sufficit, etiam ad aliam.

Confirmatur idem principium quia, quod sit sufficiens ad attingendam aliquam rationem ostensivam in aliquo singulari, sed ostensive multi de illa ita sunt sufficientes ad attingenda omnia obiecta materialia lumen principiorum adhuc praeceptis et regulis traditis a logica est sufficiens ad ~~totum~~ obiecta materialia ~~[illegible]~~: ergo logica praeceptiva sufficit ad perfecte acquirendas scientias.

§ Ultimus

PRONVNTIATVR A 3am PERCONSÆ

Ad 1am propositionem huius est certum nihil habet difficultatis, quod licet solutum in 1a certe ideo solum ad argumentum primam, quod non valet haec consequentia: potest homo sine logica praeceptiva acquirere unam vel alteram demonstrationem: ergo totum, sine illa potest acquirere.

rere: q. rao est, quia et sic aliquid amplius unas [illegible] praecep- [illegible]

tiva requ[iri]t. antecedens probatur quia ista causa similis [illegible] et non ... habitu

[illegible] uiribus potest unas, vel alteras ueritates: ergo potest cognoscere

omnes ueritates collectiue; ergo similiter non ualet haec causa potest aliquis

[illegible] per se p[otes]t adquirere unas, vel alteras ... non ... [illegible]

ue[ritat]es illa potest omnes adquirere; probatur antecedens nam haec non ualet.

potest puer, qui habet infirmus ambulare 4. passus: ergo potest am-

bulare 100: ergo similiter.

Quod magis explicatur: potentia omnes eius ... aliunis

... eiusdem rationis ... ista omnes ueritates naturales ... humanis

nunc et passus ... de ambulatiuis, sunt eiusdem rationis ... ergo

intellectus ... sine gratia speciali quamuis

unas, vel alteras attingat ueritates, non potest omnes cognoscere, sicut

infirmus ... passus de ambulare, non potest 100: ita similiter in isto casu.

Ad hoc argumentum respondeo negando antecedens, ad cuius ... respondeo

nego antecedens, nego causa, et rao disparitatis stat in hoc quod homo

non exco, ... habeat uires phisicas sufficientes ad omnes

ueritates cognoscendas, illas cognoscit, ... exco quod ad omnes

illas attingendas requiritur multum studium, labor, et tempus; unde

ad ista uincenda requirunt teologi gratiam specialem a Deo.

Lego ... recedat ... nec uirtutes, nec longum tempus ...

... hoc impedimentum ... conuenit ad adquirendas quas-

libet scientias, quoad totum perfectum, unde sufficit lumen

naturale eius praeceptis ... quidditatiuae.

... antecedens

... nego causam, uicus disparitatis ... de am-

bulatiua in paruulo et infirmo, et similiter in quo libet alio

exercitium de ambulatiua fatigat, et quo plus ... tanto

B

tanto in[illegible] facilius redditur. Usu ergo et exercitio in demonstrando [illegible]
[illegible] nec in debilior redditur, sed potius, quo plus se exercet
tanto stabilior inuenitur. [illegible] quam sit dato, quod [illegible] fatigetur
et nos labore, et studio adquirat [illegible] haec defatigatio
non est vitium sed [illegible] et temporis, quo laboris requi[illegible]
[illegible] scientia [illegible] indispositione [illegible]
[illegible] explicatum eodem modo.

[illegible] ad adquirendam [illegible]
quoad [illegible] perfectius requiritur [illegible] ignorancia [illegible] talis [illegible]
[illegible] hoc [illegible] perceptiuo [illegible] hoc [illegible]
ficit: [illegible] certa et [illegible] potentia [illegible] obiectu
[illegible] eiusdem [illegible] hoc [illegible]
[illegible] quae fiunt in modis imperfectis [illegible]
[illegible] eiusdem [illegible] quae fiunt in modis
imperfectis demonstrant [illegible] modos perfectos illos [illegible] ad
[illegible] reducendas [illegible] quae fiunt in modis imperfectis
[illegible] et [illegible] [illegible] ista [illegible]
[illegible] in adquirendo [illegible] cuiuslibet [illegible] conue-
niunt plures difficultates, quae in una, [illegible] altera [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] cuiuslibet [illegible] occurrunt plures defectus,
quibus [illegible] nos [illegible] [illegible] in [illegible]
rore [illegible] casu [illegible] ingenii humani
[illegible] admiscet [illegible] debilitates nostri in iudican-
do et phantasmatis permixtas, ideo apud multos in dubio re-
manere ea, quae [illegible] uerissime etiam demonstrata, et [illegible] demon-
strata ignorant. [illegible] contra [illegible] quod non sit defec-
[illegible] demonstrationis [illegible] errare. [illegible]
[illegible] ista demonstrat, et defectus explicat: [illegible] ipsa

natio

naria?

Confirmatur: in qualibet arte eius Doctor dici potest facere aliquos actus sine arte, nec propterea similiter esse cognoscat unam, vel alteram conclusionem sine logica scientia, nec omnes cognoscunt sine logica scientia.

Ad hoc argumentum, quod est potissimum in hac difficultate Respondeo negando minorem. Dicimus ... negat minorem, et ad illius probationem distinguo: ... in modis imperfectis similiter, quod explicimus ... similiter vere, et proprie nego antecedens. ... namque in modis imperfectis ... non demonstrant ... modis perfectis ... magis explicantur per reductionem ad illos; unde sicut lumen naturale ... logica praeceptiva sufficiens est ad attingendas conclusiones in modis perfectis; ita idem lumen sufficit ad illos cognoscendos in modis imperfectis. Et in Summulis aliquoties, quos disputamus, est manifesta instantia: ipsi enim concedunt lumen naturale ... logica praeceptiva potest attingere ... in modis perfectis, et ideo reducuntur ad illa duo principia dici de omni et dici de nullo; ergo etiam imperfecti, qui perfectis reducantur, possunt ipso lumine naturali attingi.

Ad confirmationem

Respondeo solum convincere necessitatem logicae praeceptivae, non logicae scientiae, quam necessitatem ... concedimus. Nam omnes enim definitiones, syllogismos ... logica praeceptiva explicantur, cognoscuntur lumine naturali, et est nihil aliud quod auctoritas D. Thomae.

Ad ... Respondeo ... negando consequentiam, cuius ratio est, quia ... D. Thomas asserit, quod sine arte potest aliquis elicere aliquos actus, loquitur de arte quae est propria talis artis, et nos idem dicimus ... scilicet, quod absque habitu nobis ... potest elici actus

acty in Phia et hoc potius narius est quod etiam habitus generat, nullo aut quod sine Loga, ut satis non possit elicere plures actus in Phia; et haec de hoc art.

ART. II.

V[trum] LOGA DE VERA ET EFFECTIVA DIRECTIONE ACTUS ALIARUM SCIARUM

§ I.

Titulus qui explicatur, et ponuntur duo ccæ.

Pro tituli intelligentia 1º supponendum est, quod in demonstrationibus aliarum sciarum est forma prioristica et posterioristica, quæ est eius dem vonis quam demonstrationes omnium sciarum, et etiam inveniuntur materia, quæ est multiplex, et iuxta diversitatem obiectorum variatur materia demonstrationis.

2º supponendum est, ut certius apud omnes, Logam non concurrere effective ad demonstrationes aliarum ratione materiæ. Solum quod concurrit difficultas an effective concurrat ratione formæ syllogisticæ.

3º supponendum est, quod directio alicuius potest esse duplex: 1ª appellatur directio effectiva, quæ scilicet dirigens solum concurrit cum quolibet efficiens cum directo ad efficiendum opus, sive dirigens et directus sint duæ causæ principales, sive una vniversalis et altera particularis, sive una instrumentalis et altera principalis.

2ª directio appellatur præcise illuminativa seu directiva, quia scilicet dirigens non concurrit effective, sed tribuit regulas ut opus debite exequatur. Exemplum huius directionis apparet in magistro docente scribere. Si enim magister ut doceat formare literas apprehendit manum pueri et simul cum eo format literas, concurrit cum illo effective; si vero solum dirigit illum tradendo regulas ad formationem literarum, tunc

sesurrit directive, et illuminative directe.

Si supponendum est, quod Logica dirigit omnes alias scientias, et se ipsam directe illuminative, et directive, et ratio est quia Logica tradit regulas de modo quo dirigit, et illuminat omnes alias scientias, et se ipsam.

Tandem supponendum est quod Logica est duplex: alia habitualis, quae est ipse habitus Logicae, et alia actualis, quae est ipse actus Logicae. Quibus suppositis 1a sententia docet, Logicam sesurrere effective, ita Rubio, et alii. 2a sententia docet, Logicam sesurrere solum illuminative, seu directive: ita Patres Complutenses. Magister Ortiz, et Barra. Sit

1a conclusio: Logica habitualis dirigit proprios actus effective, non vero Logica actualis. Haec conclusio quoad 1am partem probatur: habitus Logicae elicit proprios actus directos, et ordinatos, cuius habitus sit causa efficiens dictorum actuum, et ipsa ordinatio sit causa actus ipsius Logicae: ergo Logica habitualis docet proprios actus effective. Ergo

2a pars conclusionis probatur: quia actualis Logica est ipse actus directus a Logica habituali: ergo nullatenus potest dirigere proprios actus effective: Consequentia patet quia nihil potest esse dirigens, et directum respectu eiusdem, sicut nec ducens, et ductum. Ergo

2a conclusio: nec actualis, nec habitualis Logica sesurrunt effective ad actus aliarum scientiarum. 1a pars patet ex dictis in 1a conclusione. 2a vero sic probatur: quia Logica solum effective sesurrit ad actus quibus partes demonstrant de suo obiecto; sed actibus aliarum scientiarum partes de suo obiecto non demonstrat: ergo ad illos non sesurrit effective. Minor probatur: quia Logica cuius scientia, ut postea dicemus, debet esse habitus indicativus veritatis tendens intra spheram sui obiecti, cuius nec scientia, nec potentia possint sui obiecti latitudinem exe

excedere, quod inma sphera dicti Logicae habitus continent actus, quibus proprias partes de lucido demonstrat; ergo habitus ad tales actus effective concurrit.

Secundo: nam habitus concurrit effective ad actus similes, quibus fuit genitus; sed non fuit genitus actibus pertinentibus ad scientias, nec ad scientias per Logicam: ergo habitus ad actus proprios concurrit effective.

Si dicas quod homo potest stare in sententia adherente Logicam, ut scientias necessario requiri, cum sit, quod necessario requiritur ad habendam acquisitionem alicuius aliquo modo effective ad illam concurrit.

Dico primo quod haec solutio non solum non cum scientias sententia defensauimus contra antiquos nulla est solutio. Respondeo illa sententia admissa: quod optime compatitur necessitas simpliciter alicuius rei, quin talis res effective concurrat: quod antecedens probatur: quia fides necessario requiritur, ut voluntas ferat in obiectum, et tamen fides nullo modo effective concurrit ad actus voluntatis, sed solum directive: ergo similiter in nostro casu.

§ II
PROPONUNTUR, ET SOLUUNTUR CONTRARIA

Dicta ex dictis nihil difficultatis se offert diluendum; ideo ergo contra partes dictae conclusionis arguitur primo: Logica est ars conducendi demonstrationes: ergo non solum ad actus proprios effective concurrit, sed etiam ad actus aliarum scientiarum. Antecedens patet, et consequentia probatur: quia actus aliarum scientiarum sunt demonstrationes, sed demonstrationes pertinent ad obiectum Logicae: ergo si Logica est effectiva huius obiecti, etiam efficienter concurret ad demonstrationes aliarum scientiarum.

Respondeo distinguendo antecedens, nego consequentiam, adiciens pro duorum membrorum dicto minus: demonstrationes in quibus partes de lucido Logicae demonstrant pertinent ad Logicam; concedo minus: demonstrationes in quibus non demonstrant partes de dicto Logicae.

Logicae pertinent ad illas effective nego minorem: nam demonstrati-
ones, quae fiunt in aliis scientiis pertinent ad logicam tanquam
ad dirigentem: tum operatio discipuli, etsi a magistro dirigatur,
magister ex hoc non concurrit ad illam effective, sed tantum directive:

Secundo hanc solutionem replicat: quod ex illa sequitur inferri, quod
actiones, et demonstrationes in Physica, quae a magistro non docentur a logica,
non infert quod logica non concurrat effective ad tales demonstrati-
ones, ergo solutio nulla est. Antecedens probatur 1o: quia ideo Physica effective concurrit
ad tales demonstrationes, quia ex parte obiecti illi correspondet materia Physicae,
et ex parte formae logicae correspondet forma: ergo etiam logica concurrit effe-
ctive quantum ad formam.

Secundo probatur antecedens: forma in omnibus demonstrationibus
a circumstantiis: ergo si ad aliquas logica concurrit effective etiam
concurrere debet effective ad alias aliarum scientiarum.

Tertio idem antecedens probatur:
quia ideo premissae, et species concurrunt effective ad assensum conclusionis,
quia in conclusione relucet intellectio illius, ut correspondet speciei, et etiam
ut correspondet premissis; sed in demonstratione facta in materia
Physicae relucet materia ipsius Physicae et forma logicae correspondet: ergo non
solum concurrit effective Physica, sed etiam logica.

Quarto antecedens probatur: di-
spositio inventa in qualibet demonstratione non potest fieri nisi a logica:
ergo forma demonstrationis a logica procedit effective. Antecedens probatur: talis dispo-
sitio est 2ae intentionis: sed solum pertinet ad logicam: consequentia patet, et confirmatur
probatur: quia est 2ae intentionis, et artefactum ex illa distinctum est proprium obiectum
logicae, ut infra dicemus: ergo solum pertinet ad logicam.

Respon-
deo ad primam negando antecedens, ad cuius probationem admitto maiori et minori, nego consequentiam.
[illegible] instantia argumenti in operatione [illegible] [illegible], in qua
et

et invenit aliquid correspondens discipulo, et aliquid magis correspondens et ex aliis discipulis effective deservit, non magis, tamen licet in uno Unde pot. distingui max: ideo Physica deservit, quod ex parte sui ipsi aliquid correspondet, ideo percipit nego maj: et quod aliquid correspondet Physica in tota sphaera cum obiecto, de quo passio demonstratur, concedo maj.
Solum namque dicitur concurrere effective id, quod de suo obiecto passio demonstratur. Et sic pot. distingui min: Logica etiam aliquid correspondet ex parte formae, et obiectum quo, et in exercitio terminus, concedo min, et obiectum quod nego min: unde solum Logica directive, non effective deservit.

Arguitur 2º: contra dicta ars: omnis demonstratio sit circa res omnis in ratione formae, et forma in omnibus scientiis eodem modo attingit: nego ant: Sed talis forma diverso modo ab omnibus attingit, concedo ant: forma namque demonstrationis cum sit Logica obiectum ab illa attingit, et subiectum, de quo demonstrant ratione, ideo ad illas effective deservit. In aliis vero scientiis solum attingit forma, et quo, et in exercitio: unde non effective ad talis formas Logica deservit.

Respondeo: concedo ant, et nego Logica et ratio disparitatis est, quod ex parte obiecti correspondet praemissis, et spiritu aliquid, quod est hic, ut effectus sui illarum et attingit Logica, ut quod ab omnibus enumeratis: secus vero Logica in aliis scientiis, ut diximus sed solum ut quo attingit.

Instas: dicat, quod ad talis dispositionis faciendas, et tale eius ratione deducendum sufficit, quod Logica dirigat alias scientias, et pot. in facultate literarum sui discipuli; et nihil obest, quod talis positio sit aliquid ratione, et antecedentis Logicale, quod cum quodlibet ex rationis possit resultare ad quaslibet actus reales sufficit, quod dirigatur a Logica, ut ad actus reales Physica resultet in exercitio talis forma ratione.

Denique aug.

Logica

Loga effective servit ad actus practicos aliarum scientiarum: ergo etiam potest effective servire ad scientificos actus ipsarum. Antecedens probatur: quia ex principiis logicae potest inqualiter sciri et inferri practicabilitas ut ait D. Thomas opusc. 60. q. 5. art. 10, et exemplum nostrum apponit posteriorum libro 2o dicens: Ut practicamus amorem et odium pertinere ad concupiscibilem quia dicta sunt circa idem, ad principium logicae. Consequentia vero à paritate constat.

Ad hoc argumentum R. distinguendo antecedens: Logica servit effective ad actus practicos aliarum scientiarum si procedunt ex principiis logicae, concedo antecedens: si non ex principiis logicae, sed ex aliis procedunt nego antecedens, et hoc modo debent intelligi verba D. Thomae relata.

Sed ut magis haec solutio explicetur 3o illam replico: quia quando demonstratio aliqua vera physicae procedit ex principiis logicae tunc logica effective ad illam servit. patet consequentia ex paritate ascensus practicabilis, et probatur consequens: quia non videtur maior implicatio in eo, quod detur ascensus practicabilis in aliena materia procedens ex principiis logicae, quam in eo quod detur aliqua demonstratio physicae ex principiis logicae etiam procedens: ergo consequens verum est.

Respondeo: et praecipue 3o nostrum assensus, quia logica non potest deficere actus extra spheram sui obiecti absolute practici ad assensum practicabilis in aliena materia et si procedat ex principiis logicae est extra spheram sui obiecti: ergo. Minor probatur quia haec propositio est 2. Thomas in ago odium et amor est irascibile, respicit obiectum morale; sed obiectum logicae adaequatum est ens rationis: ergo etsi ex 2o procedat ex principiis logicae est extra spheram sui obiecti.

3o: quia ens practicabilis, requirit effective procedere ab habitu scientifico, et ita a scientifico practicans ab illa non potest elici

ascensus probabilis. 2º ex eo quod aliqua conclusio procedat ex principiis logicae non sequitur logicam ad illos ~~[illegible]~~ effective pervenire: quod 2º probatur: tum quia principia lumine naturali nota pertinent ad habitum principiorum et tamen conclusio exinde deducta non procedit effective a tali habitu: quod similiter: tum etiam quia principia scientiae subalternatae pertinent ad scientiam subalternantem, et principia theologiae ad fidem; et tamen conclusio deducta ex principiis scientiae subalternantis ad illas non pertinent, nec conclusio theologiae pertinet ad fidem: ergo licet conclusio probabilis procedat ex principiis logicae, logica non pervenit effective ad illos.

2a replica.

Distinguo, ut ibi negando suppositum conclusionis: nullus enim est argumentis, quod ut diximus in principio huius articuli, quod diversitas logicae ponere per pectore aliis scientiis ad excludendum eius ambitum, et quod dicatur conclusio probabilis ex terminis non excludere ab extrinseco procedere; scilicet repugnat, quod procedat ab extrinseco, id semper a principiis intrinsecis procedere debet, ut patet ex eius definitione.

2a replica: Concessa maiori, nego minorem: ad eius probationem distinguo antecedens: illa conclusio procedit ab his terminis, id est ex principiis realibus procedat, concedo antecedens, si procedat ex principiis terminis, seu logicae, nego antecedens.

3a replica

Respondeo: distinguo maiorem: ascensus probabilis nequit procedere ab habitu scientifico per talem, concedo maiorem, per alias entitates tamen quas non sit scientificus, nego maiorem, et distinguo minorem: habitus logicae est scientificus tantum quoad docentem, concedo minorem, per utentem, nego minorem. Logica vero non pervenit effective ad actus probabiles per docentem, sed ut [illegible] per utentem: dicit manifestus [illegible] extendit ad concludendum probabiliter in aliis scientiis, ut docet Aristoteles [illegible] 4 metaphysicae etc.

4a replica: Respondeo: negando antecedens ad [illegible] [illegible]

terti

certi ergo Logs, et rao dis paritati e, q habitus 1ius prim principiorum et similiter Scia Theol. alternay in fidey n deducunt [illegible] ad principia habituy, ergo Phie et habitus Theolog. ic illa deducunt: et rao e, q talia princ. pia ab isdem prestant 1ius prius, et infeuntia tales [illegible]. Loga ut n loca prestat principia ad deducendas quasdam ipsa deducit ceu ex principijs ab ipsa traditi.

ART. III
QUID SIT LOGICA DOCENS ET UTENS, ET QUOMODO DISTINGUANTUR INTER SE

(Titulus art. huius aliud supponit, et inquirit aliud: supponit quidem celebrem illam Logicae distinctionem in docentem, et utentem traditam à D. Thoma 4 metaphys. lect. 4.; et inquirit 1°, quid sit, aut quod munus exerceat utraque Logica, et 2° Logica docentes nullae conveniunt. Omnes namque Scotistae assenrunt Logicam docentem esse habitum scientificum influentem in demonstrationes Logicas. = Non tamen omnes conveniunt in assignando munus proprium Logicae utentis, et quomodo differat ra aliarum scientiarum: nam aliqui dicunt, ut Hurtado, et alij Patres Iesuitae Logicam utentem esse aliam scientiam à Logica docente; cum asserant omnes alias scias vocari Logicas utentes.

Sed haec sententia, et impugnabilis his temporibus à fari dibus decidebit, et potest opponi contra illam 1°, quia D. Thomas, et Arist., et doctores Thomistici illam dicunt esse Logicam utentem, de qua praedicatur hoc praedicatum Logicam; et ridiculum est dicere Physicam esse Logicam; quo neque alia scientia à posteriori nuncupari Logica, nisi ab ipsis autoribus haec ratio poneret.

2°: quod dum hoc asserunt improprie loquuntur; quia cum sint fallaciay

Arg. p.: q. in dialectione movent ad asserendum Logam utentem esse idem cum aliis scijs, nisi q. aliæ scie ipsa Loga utunt. Pb. i. terminus pia loquutio: q. mirtj. q. impropie loqueretur q. asseret, artes esse martiij, et cerras, ex quo utunt cerra, et martello, q. similit.

Alij autem asserunt Logam utentem esse quendam habitum quo cum sit bono facim, in qua mea utimur, existimant enim Logam utentem efficient, q. unice a dictis syllogismos factos in alijs scijs cum fre, et du posit.

Sed, ut veram in hac parte reclamus sententiam i. notandum qd usus (ut hic de illo loquimur) applicatio regularum, et preceptorum quæ a Loga docente traduntur, quæ applicatio pot esse duplex passiva alia, et alia activa, applicatio passiva, seu usus passivus e q. aliæ scie ad usus applicant ipsa precepta Logæ: usus vero activus e qd Loga mediis suis preceptis aliquam cd in ppria et l. aliena mea infert.

2. e notandum qd Logica denominatur ab usu passivo parte attendit q. ad hoc mo Loga considerata non e utens, et ideo ab illo usu passivo nequit ppriæ denominari utens Loga, quibus suppositis.

Est Dicendum e Loga utens e qualitas utens actiue preceptis Logæ docentis in mea pucabili, sive p. si ca sint in ppria et in aliena mea. Pr. ex ipso Arg. 1. 4. methaph. text. 4. ita ait Dialectica pot considerari et 2. qd docens, et 2. qd utens, et postquam explicuit quomodo dicat docens inquit utens vero e hus qui mo adiuncto utit ad concludendum aliquid pbabilit in singulis scijs, et sic recedit a mo sciendi. q. cum Dialectica Loga utens nihil aliud e quam qualitas actiue utens precepti Logæ docentis ad aliquid pbabile concludendum in mea pbabili, sive sophistica, sit in ppria, l. in aliena mea.

11

Dico, et quoad 2^{am} partem sequitur ex dictis ad concludendum aliquid probabiliter in aliis scientiis manet, ut patet ex dictis art. anti. = Probatur 2^a pars, quia Dialectica dicitur utens logica quoad in aliena materia se utitur actu, non vero in propria materia. Sic breviter: logica in usu actuali in propria materia demonstrative procedit; ergo eius logica utens non distincta ab scientia requirit determinari utens: Consequentia et antecedens probatur, quia tunc logica procedit per principia intrinseca, ergo scientifice procedit, et sic tunc potius determinatur logica docens, quam utens, ex quo patet, et ex universali Dialectica infertur in parte demonstrativa non dari in propria materia, sed in materia aliena liberari solum, non dari usum qui logicam utentem vere denominet.

§ I. ARGUMENTA CONTRA ISTAM CONCLUSIONEM.

Objicies 1°: usus preceptorum logice in materia demonstrativa Dialectice non elicitur à logica utente, sed ab habitu scientifico Dialectice, ut dictum manet; ergo usus preceptorum logice in materia probabili non elicitur à logica, sed ab habitu probabili, seu opinativo Dialectice, et sic non datur logica utens distincta ab aliis scientiis. Antecedens est certum, et consequentia à paritate rationis.

Objicies 2°.

Quia metaphysica utitur suis principiis in aliis scientiis, cum communius omnibus sit quid commune omnibus, et tamen non dicitur utens vere, et proprie; ergo ex eo quod logica utatur suis principiis, seu intentionibus in aliis scientiis, non infertur vere, et proprie esse logicam utentem.

Ad 1^m objectionem ex dicendis Dialecticae, relatis in 1^a parte conclusionis huius solutio: quia Dialectica ait, quod logica, quatenus utens, utitur ad concludendum probabiliter in aliena materia, unde Dialectica, logica utens non est quilibet habitus opinativus, seu probabilis, distinctus ille, quia utitur intentionibus ad concludendum aliquid probabiliter: hic autem usus non obtinetur ab habitu opinativo Dialectice, cum non positiuam intentionibus

ut

ut ex illis inferat tales cc.

Unde in pra[esen]ti casu concedo conseq[uen]s

quoad usum com[m]unem p[rae]ceptorum in mat[eri]a topica, seu probabili appli-

cando illa p[rae]missis realibus alicuius habitus opinativi Phi[losophi]ae

2do conseq[uens] usum p[rae]ceptorum applicando illa 2is intentionibus nego conseq[uens].

Et si dicas quare n[on] denominatur Log[ic]a utens ex eo q[uod] ap-

plicet talia p[rae]cepta extrinsecè, n[on] nisi influendo activè in cc[onclusion]em

solum directivè se habere? = [Respondeo] q[uod] D[octor] q[uo]d D[ivus] Th[omas] in verbis supra

relatis asserit, q[uod] Log[ic]a utens utitur 2is intentionibus ad concludendum aliquid.

Concludere autem aliquid est inferre cc[onclusion]em; cum autem ad inferendam cc[onclusion]em

requiratur influxus activus; inde est, q[uod] Log[ic]a utens n[on] salvatur p[ro]pt[er]

se directè extrinseca regulas (hoc n[on] m[ag]is q[uo]d con[seq]ue[ns] est etiam demons-

[tr]ac[ti]onibus et syllogismis) D[eni]que ratio Log[ic]ae utentis salvatur

in aliquo influxu activo du[m] cc[onclusio]nes p[ro]babiles in aliena mat[eri]a.

Arg[uitur] objicies

1[°] q[uo]d Methaph[ysic]a agit de ente reali, q[uo]d est quid intrinsecum, et p[ro]prie

in aliarum scientiarum cum caeterae scientiae sint quid reale; unde solum me-

thaph[ysic]a p[ro]bat aliquid in aliis scientiis demonstrativè, cum sit p[ro]p[ri]e[tas].

Logica agit de 2is intentionibus, quae nullis scientiis sunt p[ro]priae, nisi tantum

Log[ic]ae, et ita licet ex usu p[rae]ceptorum Log[ic]ae in mat[eri]a aliarum scientiarum

possit dici Log[ic]a utens, n[on] tamen ex eo q[uo]d metha ph[ysic]a suis p[r]in-

cipiis mediis scientiis utatur denominationem utentis habebit.

§ II

P[RO]PONITUR ET RESOLVITUR 2a P[ROBLE]MA PARTIS I

Supposito quid sit Log[ic]a utens, et docens, et quae sint earum

munera, ut res penitius discutiamus, est p[rae]cise quaerendum q[uo]d inter se habeant

diffe[ren]t[ia]m enunciandum, q[uo]d distinctio est duplex alia realis et alia ra[tio]nis: distinctio

realis est illa quae à parte rei seclusa [inte]llectus operatione in plura, quae dist[inct]e

distinguit ea, et equum; distinctio ra[tio]nis est, quae intervenit inter duo ex

p[ri]ma

nema p̄ consideratur ng, sicut ens prouenis. Distinctio realis est cplx

alia ē distinctio rei ā re, et distinctio, quae intervenit inter Petrum et Paulum; alia ē rei a modo, quae vocatur distinctio modalis, seque inter eas, et eius existentiam reperit. Ultimus distinctio rationis est qua alia rationis ratiocinatae, est distinctio, quae reperit inter extrema in a parte rei, sed non res, supposito tamen aliquo fundamento a parte rei. Alia rationis ratiocinantis, est distinctio, quae fit ab intellectu nullo supposito fundamento a parte rei. His ita praesuppositis.

Conclusio nostra est habitus logicae docentis et utentis distinguuntur ratione ratiocinata. Haec est communis inter thomistas. Probatur explicando supra dictam rationem [illegible] Logica sub [illegible] considerari, quae docens, et utens dicitur distincta quae cum reduplicatione, et quatenus tantum solum distinguuntur ratione, non realiter, ergo habitus logicae docentis, et utentis solum ratione distinguntur. Minor patet ex his, quae supra supposuimus, scilicet nempe eam distinctionem rationis esse illam, quae fit ab intellectu distinctio, quae considerat[?] nr, ob[?] illo fit rationis distinctio rationis, et talis in hac parte est doctrina [illegible] ergo.

Sed contra: Ubi est difficultas nulla, debet esse nullus habitus realiter distinctus; sed actus logicae utentis non addit novas difficultates supra actus docentis, quae distincte non exigunt habitus realiter distinctos: Maior patet quia habitus requiruntur ad plures difficultates vincendas: et minor probatur, nam supposito habitu docente et ostendente, quomodo efficiendus sit syllogismus nulla difficultas remanet in eius executione: ergo actus logicae utentis quae est executio, et usus non addit novas difficultates supra actus docentis, quae ostendunt omnia ista [illegible]. Confirmatur quia actus logicae docentis non [illegible] communiter applicandae sunt praecepta, et regulae, et quomodo in exercitio

sit

dit præcinda, præexecutio. Et executio pertinet ad eandem potentiam hujus doctrina præceptionis ..., et executio ipsius doctrinae non addunt novas difficultates, et ... multiplicandi realiter habitus logicae utentis, et docentis.

Ex his manet quanam habitus logicae docentis, et utentis distinguuntur ratione ratiocinata, quia hic invenit fundamentum ad illos distinguendum: quod vero distincte gaudent illi quia logica docens, et utens habent distincta munera: quod hic invenit sufficiens fundamentum ut tales habitus distinguat.

§ IIII
Proponuntur et solvuntur argumenta contra istam conclusionem.

Arguitur 1°. quando duo habitus logicae docentis, et utentis distinguuntur realiter, habitus distincti ... quia logica docens, et utens realiter inter se distinguuntur: ergo habitus debent realiter inter se distingui.

Confirmatur 1°. esse scientificum et non esse scientificum specie distinguuntur, et nequeunt ab eodem habitu entitative ... sed logica docens sit scientia, logica utens non sit scientia: ergo exigunt habitus realiter distinctos.

Confirmatur 2°. hoc argumentum, et magis praecedens confirmatio explicatur: si idem habitus esset logicae docentis, et utentis, de eadem entitate verificarent duo praedicata contradictoria. Sed hoc impossibile: ergo nec implicite quod idem realiter habitus sit logicae docentis, et utentis. Minor probatur: de eadem entitate verificarent esse scientificum, et non esse scientificum; sed haec sunt duo praedicata contradictoria: ergo verificarent de eadem entitate duo praedicata contradictoria.

Confirmatur 3°. actus logicae docentis, et utentis diverso modo tendunt in suum obiectum, ergo realiter distinguuntur. Antecedens probatur, quia logica docens tendit ad illud,

et sci-

ut scibile, et modo contemplativum; sicut vero actus a dictis tendit modo operabili, et non scientifico. Confirmatur: quia motus rectus, et obliquus ex diverso modo respiciendi terminos gaudent distinctione reali; ergo si actus logicae docentis, et utentis diverso modo tendunt in suum objectum realiter debent distingui.

Respondeo ad hoc argumentum distinguendo majorem: habitus distinguuntur, et actus specie physice distincti, concedo majorem; specie mathematice distincti, nego majorem: habitus namque non multiplicantur ad multiplicationem, sed ad multiplicationem illorum, quae specifice distinguunt, et propter quae ab objectis speciem sumunt, non a quolibet objecto specificantur, sed tantum ab illo, quod specie physice ab aliis distinguitur, ut videre est in intellectu et voluntate, ut eodem modo distinguitur minor; sed actus logicae docentis, et utentis distinguuntur realiter mathematice, concedo minorem: realiter physice, nego minorem, et consequentiam: actus enim logicae docentis, et utentis cadunt sub eadem ratione physice logicae, et ideo realiter physice non distinguuntur.

Alia objectio, quae certo hanc libertatem stare videtur. Distinguo majorem: scientificus, et non scientificus positive et ultimo distinguunt specie, concedo majorem; scientificus, et non scientificus negative, et non ultimo distinguunt specie, nego majorem, et distinguo minorem, quoad primum; sed utrumque non scientia negative solum, et non ultimo, concedo minorem; positive, et ultimo, nego minorem: quod enim scientificus, et non scientificus sumuntur positive, et ultimo, id est, quod ut scientificus, et ~~non scientificus~~ ultimo, et positive ordinatur ad suum objectum, ut scibilis ita non scientificus positive et ultimo ordinatur ad suum objectum, ut dicam privationem scibilitatis, nam opponuntur privative, et sunt nullatenus uni entitati opponere possunt: quod autem non scientificus tantum est negative tale, id est, quod tantum est, ut ipsum talis actus non scientificus elicitus ab habitu non libet in illo objecto non scientifico id obtentus transivit et propter objectum scientificus; nam nec objectum

nequit

neqs actus cum illa reddentes opponuntur privative, nec distinguantur specie. possuntque in eodem habitu tales formalitates reperiri. Et patet in anima, in cuius verificatur, quod secundum quod realis est, sit intellectiva, et secundum quod actus est non sit intellectiva, et licet intellectivum, et non intellectivum videantur opponi in eadem animae entitate secundum diversas formalitates possunt reperiri, sic similiter dicendum est de habitu logicae docentis, et utentis.

Ad 2um dicendum R. nego maiorem, ad cuius probationem distinguo maiorem de eadem entitate verificantur haec praedicata esse scientificum, et non esse scientificum secundum eandem formalitatem nego maiorem: secundum diversas formalitates concedo maiorem, et nego minorem, quoad hoc, quod aliqua contradictoria opponantur negatur, quod ipsa non sint verificabilia de eodem respectu, ut patet in his propositionibus. Pater aeternus generat essentiam Dei, et non generat, quae non opponuntur contradictorie quia licet essentia Dei, et Pater sint idem secundum rem, distinguuntur tamen secundum rationem; ita dicimus de habitu logicae docentis, et utentis in hisce praedicatis scientificum, et non scientificum.

Si contra hanc solutionem replicatur, quia maior oppositio est contradictoria quam contraria, sed oppositio contraria nequit de eodem subiecto secundum diversas formalitates verificari: ergo nec oppositio contradictoria verificari potest de eodem subiecto secundum diversas formalitates, et sic solutio nulla est. Maior est certa et probatur minor, de eodem homine etiam secundum diversas formalitates nequit verificari esse virtuosum, et peccaminosum; sed virtus, et peccatum seu vitium contrarie opponuntur: ergo duo praedicata contraria de eodem subiecto secundum diversas formalitates verificari non possunt.

Respondetur, quod licet maior oppositio sit contradictoria quam contraria, attamen plus ad oppositionem contrariam, quam ad contradictoriam requiritur. Nam oppositio contraria petit esse inter extrema positiva realia, quae licet non sint privativa, inferunt tamen inter se privationem, et ratio est, quia si remaneret locus pro utroque extremo in eodem subiecto secundum diversas formalitates reperiretur, iam non esset realis oppositio. Contradictio

autem

actus cuius sit inter eos, et cuius negatus potest absque consideratione aliqua falsitas, quae sit negata ab aliquo praeter alteri falsitati opponi: ex quo provenit, quod licet detur oppositio contradictoria inter diversas falsitates, non potest dari contraria oppositio.

Ad 3^m confirmationem dico, quod motus rectus, et obliquus licet inter se specifice distinguantur, non tamen in ordine ad potentiam ordinativam, sic similiter dicimus, quod licet actus docentis, et utentis distinctione quasi specifica gaudeant inter se, non tamen in ordine ad habitus tales actus dicuntur.

2° arguitur. Si esset idem habitus logicae docentis, et utentis, non posset augeri unus, quin augeatur alius; sed potest augeri habitus logicae utentis, quin et docentis augmentum accipiat: ergo tales habitus realiter distinguuntur. Minor probatur: ex multiplicatione actuum augetur habitus; sed possunt multiplicari actus logicae utentis, non multiplicatis actibus logicae docentis: ergo augetur habitus logicae utentis, quin, et docentis augmentum accipiat. Minor constat, nam potest quis se exercere conficiendo syllogismos in materia quantitatis aliquos, quod est munus proprium logicae utentis absque eo, quod in propria demonstrativa exerceatur: ergo.

R. distinguo maiorem nego minorem, ad cuius probationem distinguo maiorem: ex multiplicatione actuum, qui habitus sunt primarii, augetur ipse habitus concedo maiorem, ex multiplicatione actuum, qui non habitus sunt secundarii nego minorem: habitus autem sicut ab actibus ... secundariis non specificantur, ita non augentur nisi ab illis actibus, qui sunt primarii illius. Actus autem logicae utentis sunt actus secundarii habitus logicae, ac proinde ex illorum multiplicatione nullum augmentum habitus recipit. Sicut patet in castitate, quae non augetur ex multiplicatione actuum proximos, quia tales actus recipit, ut licet, ut secundarios.

3° arguitur, ubi datur nova difficultas debet poni novus habitus

habitus ad illas omnes cendas; Ad actus logicae utentis nobis difficultatis addit supra actus logicae docentis quam nobis, et distinctas habitus est logicae docentis, et utentis. Maior certa, et minor probatur. Actus logicae docentis docent naturas, et actus modi sciendi, et actus logicae utentis utili talibus praeceptis; Ad supposita doctrina, et speculatione alicuius scientiae adhuc remanet difficultas in exercitio, vel executione talium praeceptorum. ut patet in arte domificatoria, cuius actu speculatiue sciant praecepta et ipsa, ad earum tamen executionem manuduci remanet dicta difficultas in potentiis executiuis; quod similiter de logica utente dicendum est.

Hoc arguit Aristoteles positus haec manifestas instantias in omni scientia, et etiam in ipsa logica docente quam ut supra eius communi scientia hanc defendimus, fabricatio instrumentorum logicalium in materia demonstratiua per quam logica, quin alicuius scientiae non sit effectiue à logica docente (ut enim ait Doctor noster, eius usus totus est in parte topica, et sophistica) et talis structio effectiue peruenit à logica docente in propria materia demonstratiua, et à qualibet alia in sua materia unde et in aliis scientiis habitus non requiruntur, unus ad contemplandum, et alius ad demonstrationes construendas; ita similiter et in logica utentis munus sit conficere instrumenta logicalia, non realiter distinguitur habitus logicae docentis, et utentis. debet

Admisso tamen, quod logica utens omnes demonstrationes, et instrumenta logicalia conficiat. Verum est maiori, neganda minor ad cuius probationem admittimus maiori, distinguo minorem, supposita doctrina remanet difficultas in exercitio, vel executione artis, si executio pertineat ad diuersas potentias, ad quas non pertineat doctrinae contemplatio, concedo minorem, si ad easdem potentias pertineant [~~...~~] executio, et contemplatio nego minorem. Et ex hac distinctione venit disparitas inter artes domificatorias, et logicam: Ars namque domificatoria, et contemplatio pertinet ad intellectum, at vero eius executio, et exercitium pertinet ad potentias externas, atque inde fabricatio domus addit nobis

difficultatis

difficultatem supra contemplationem. Constructio syllogismi, et eius contem-
platio pertinent ad eandem potentiam; quapropter nullas difficultates vin-
cendas [illegible] et debent assignari duo habitus realiter distincti.

Sed contra hanc solutionem replicatur 1.o quia facere alicuius rei extrinsece addit
nouam difficultatem supra contemplationem, quamvis contemplatio et facere ad
eandem potentiam pertineant: ergo facere, seu exercitium syllogismi addit
nouam difficultatem specialem supra eius contemplationem. Antecedens probatur. Effici
alicuius rei, ex natura sua non adderet nouam difficultatem supra eius contem-
plationem, etsi ad diuersam potentiam pertineant, non adderent: ergo si quae ad
diuersam potentiam pertinent ~~[illegible]~~ nouam difficultatem addunt, ex
trinsece, et ex natura sua illam addunt. Antecedens probatur quod potentia competit illi conue-
nit ex meritis obiecti: ergo si constructio domus non esse, et ex natura sua non
addit difficultatem, nec illam addit, ex eo quod potentia executiua sit distincta
à potentia contemplatiua.

2.o Replicatur contra eandem solutionem: quia etsi constructio syllo-
gismi, et eius contemplatio ad eandem potentiam pertineant, hoc non obstat
ut constructio addat nouam difficultatem supra contemplationem: ergo solutio
nulla est. Antecedens probatur. Actus, quo indicatur directe conuenientia ab omni morali,
et actus imperij, quo hic imperatur executio, huiusmodi actus ad eun-
dem habitum practicum pertinent, et tamen unus supra alium addit nouam
difficultatem, et requirunt nouas uirtutes: ergo etsi constructio syllo-
gismi, et eius contemplatio ad eandem potentiam pertineant, constructio addit
nouam difficultatem supra contemplationem.

Respondetur ad 1.am replicam, quod facere
cuiuslibet rei ex suis meritis, et ex natura sua non addit nouam diffi-
cultatem, et solum permittit, quod si executio pertinet ad distinctam potentiam,
ad quam non pertinet contemplatio, difficultatem specialem addat; si vero
ad eandem spectet potentiam, non addat nouam difficultatem specialem, quod
pertinet ad eius [illegible].

ad 2.am

Ad 2am replicam r. nego ans. ad minorem per consequentiam maioris et minoris, nego consequentiam, et ratio disparitatis est, quia licet actus iudicii, et imperii pertineant ad eandem potentiam, importat tamen distinctam, et plures difficultates. imperium enim respicit tanquam obiectum executionem boni moralis, quae a multis circumstantiis dependet, a quibus opus, et executio redditur difficilis, ac proinde non est mirum, quod executio operis moralis exigat distinctum habitum realiter acquisitum, ab actu iudicii. Constructio vero syllogismi non dependet ab aliqua circumstantia, propter quam reddatur difficilis, unde sufficit unus habitus ad contemplandum illum, et ad illum componendum.

2o arguitur, illa, quae de facto realiter separantur, realiter distinguuntur; sed habitus logicae utentis realiter separatur ab habitu docentis: ergo isti habitus inter se realiter distinguuntur. maior est certa, et probatur minor. quia supponit sententia a nobis defensata, quod non requiritur logica, et scientia ad acquisitionem aliarum scientiarum, in ista suppositione potest logica utens esse sine docente: ergo possunt separari. ans. probatur in tali casu acquireretur Philosophia sine logica docente, et non sine utente, quia ipsa vero [illegible] omnes syllogismos: ergo potest dari logica utens sine docente.

Ad hoc argumentum potest responderi dicendo, quod in nullo casu [illegible] demonstrationes logicae, nec quod acquiritur scientia Philosophiae datur logica necessario utens, quia ut supra diximus, omnes demonstrationes Philosophiae effective procedunt a ipsa Philosophia, et a logica docente fiunt omnes demonstrationes logicae. admisso tamen quod in omni parte datur utens logicae dicimus, quod in tali relata utens talis demonstrationibus Philosophiae, et logicae procedit a logica praeceptiva, quae a nobis requiritur ad aliarum scientiarum acquisitionem, et etiam ad [illegible] logicae demonstrationem.

Ultimo arguitur. inquali sit scientia habitus opinativus, et scientificus realiter distinguuntur; sed habitus logicae, ut docentis est scientificus; habitus vero logicae utentis est opinativus: ergo realiter distinguuntur. maior videtur certa, et minor probatur. nam ut supra docuimus, logica utens

procedit

concurrit activè ad actum probabilem alium scientificum, et non potest concurrere ad actum probabilem nisi sit habitus opinativus: ergo.

Resp. urget hoc argum:

maior repugnantia invenit in eo, quod habitus acquisitivè scientificus eliciat actum sophisticum, et falsum, quam actum opinativum; sed idem realiter habitus nequit elicere actum scientificum, et opinativum; ergo nec idem realiter habitus potest elicere actum scientificum, et falsum, seu sophisticum: hinc sic Dialecticus, logica docens elicit actum sophisticum in aliena materia: ergo distinguitur realiter ab habitu logicae docentis. Maior probatur quia actus opinativus potest esse verus; actus vero sophisticus nequit esse verum; ergo maior repugnantia invenit in eo, quod idem realiter habitus eliciat actum scientificum, et sophisticum, ~~[illegible]~~ quam in eo quod eliciat actum scientificum, et opinativum.

Ad hoc argum. resp. concedendo maiorem, et negando minorem ad probandam distinguo minorem; logica docens concurrit ad actum probabilem, qui ex principiis logicae procedens sint opinativi ratione materiae, ad actum, qui ut procedens ex principiis logicae sint certi et probabiles, nisi opinativi ratione materiae, et distinguo minorem; sed actus opinativus nequit elici ab habitu scientifico, si sit opinativus verè, et proprie, ratione materiae, sibi sit opinativus, et scientificus, id est probabilis ratione minoris, itaque quando dicimus, logicam docentem activè ad actum probabilem in aliena materia concurrere, nolumus dicere ipsam concurrere ad opiniones, quae tales actus sunt, ut sic considerati tantum habent rationem probabilitatis, quae nullam oppositionem habet cum scientia. Et ratio est, quia illi actus sunt certissimi, et dicuntur probabiles, nisi scientifici, quia non procedunt ex principiis propriis; sed ex alienis; unde cum tales possunt elici ab habitu scientifico, sufficienter sub ratione opinionis, in eo, quod sine formidine dicere actum proprie eliciunt.

ad 2um

Ad 3.m. tandem in hanc partem hec difficultatem r.o optime posse stare habitus scientificus elicere actus sophisticus, et falaces, non uero opinatiuus, et ratio est, quia falaces, et sophismata non faciunt, quod hic ascentiat alicui parti, sed potius suspendit iudicium, ut se disponat ad ascentiendum ueritatem, inquirendo plura media usque dum inueniat medium demonstratiuum: cum ergo hic à facilioribus ad difficilia attendat, et facilius est inuenire plura media, quam unum demonstratiuum, prius se disponit plura inquirendo; et in hoc nihil facit, quod se opponat huic, cum potius se disponat ad illum; et pro, et dispositiones non opponuntur, quia dispositiones possunt conuenire ob eadem forma, ad quam disponunt, et pati ingrata, quae ipsam causat. Actus uero opinatiuus, cum ueritatis assentiens perhibeat cum formidine alterius partis, nequit ab habitu scientifico prouenire.

ARTICULUS IV.

UTRUM LOGICA SIT SIMPLICITER SCIENTIA ET ALIQUO MODO ARS

§. I.

Prima conclusio proponitur et contra illam arguitur.

Habita notitia rerum de Logica docente, quam de rebus catum quae numeravimus invenimus in dubium, an habitus Logicae sit simpliciter scientificus. Et quantum attinet ad ipsum habitum Dei, prius ueritatis, et à nobis manet aliquantulum explicatum, sic scientificus.

et ratio.

et vão persuadet, nam scia ē illa, quæ procedit per principia one-xa natio eorum. Dicitur inventor vaci, quibus utitur Logica utens in aliena materia nullam habet connexionem cum eorum rebus. ergo Philosophia Logica utens per talis non ē vere, et proprie scia. unde difficultas solum procedit de Logica docente, de qua inquiritur, an sit simpliciter scia, et aliquomodo aliis? Dicimus explicatur sit.

Prima conclusio: Logica docens ē vere, et proprie scia; oppositum huius conclusionis tenent aliqui ex antiquis; sed nostra conclusio ē Philosophi libro 1 Poster., et D. Thomæ, quos sequuntur fere omnes scholastici, et hic probatur. quia scia ē habitus acquisitus per demonstrationem; sed Logica docens ē huiusmodi: ergo ē vere, et proprie scia. maior ē definitio scientiæ, et minor probatur; nam in Logica sunt quam plurimæ demonstrationes: ergo. antecedens probatur. demonstratio nihil aliud ē, quam cognitio evidens, et certa alicuius veritatis, ut deducta ex principiis per se, et lumine naturali notis; sed in Logica dantur plures cognitiones hoc modo procedentes: ergo in Logica sunt plures demonstrationes. antecedens probatur; nam in Logica cognoscitur certo, et evidenter duas contradictorias non posse esse simul veras, nec simul falsas per illud principium lumine naturali notum quodlibet ē, vel non ē, et alie huiusmodi cognitiones, quæ proprie pertinent ad Logicam: ergo in illa sunt plures demonstrationes, et sunt vere, et proprie Logica docens ē scia.

§ II.

Proponuntur, et solvuntur argumenta contra nostram conclusionem

Arguitur 1°. de ratione scientiæ ē demonstrare passionem de suo obiecto; sed obiectum Logicæ, quod ē ens rationis, nullam habet passionem: ergo nec Logica ē vera, et proprie scia. maior ē certa, et minor probatur 1°. ista ē vera causa suarum passionum; sed ens rationis nequit esse vera causa suarum passionum: ergo. 2°. probatur minor. passiones entis rationis nequeunt esse reales, per se dicitur patet, nec possunt

nec possunt esse rōis, q^d sic p^{ro}b^o; q^a pass^{es} debent habe nexū̄
connect^m cum esse, s^d nullum ens rōis habe pot nexū connect^m cum
alio, cum dependeat ab actu int^{lus}, illa libere pabn^i cante: g^o ne-
queunt asignari pass^{es} enti rōis.

3° eadem mi^a p^{ro}b^o q^a pass^{es}, que
in aliquâ sc^{ia} demonstrant, debent esse obti adequati talis sci^e; sed sc^e
assignent pass^{es} obti partialis, n̄ta si assignabiles in obti adequati logicæ: g^o
n̄ē sci^a. maior p^{ro}b^o hinc, q^a, ut ait D. Th. 1° demonstratio alicuius sci^e debet esse
in qua passio cōis de suo obto cōi demonstratur. g^o pass^{es} obti logicæ n̄
solum debe^{nt} esse obti partialis, sed etiam obti adequati, cum cōis, nec
etiam, q^o in qualibet sci^a assignant pass^{es} de obto adequato: g^o
etiam in logica.

~~R^a ad 1^{am}. ~~ ~~[illegible]~~ R^a ad 1^{am} p^{ro}b^{em}
min^{is} 1^i syllogismi, concessa maiori, nego min^{orem}, ad cuius p^{ro}b^{ationem} d^o, q^d ad
ueram demonstrationem n̄ req^{ri}, q^d sc^{ia} uno, et reali influxu in pass^{es}
influat, sed sufficit uirtualis influxus, et q^d sit rō à priori illarum,
ut pat^t in ente, in mat^{ia} pass^{es}, q^d in illas n̄ influit, nisi solum
uirtualit^r, de illo^{g^f} uere demonstrant.

R^a ad 2^{am} p^{ro}b^{em} min^{is}, disting^o
maiorem, pass^{es} dicunt nexū̄ connect^m cum esse; pass^{es} sub statu po-
ssibili, cōdo maiorem; pass^{es} sub statu existentie, nego maiorem, et distin-
guo min^{orem}; s^d nullum ens rōis nexū̄ connect^m habe pot cum alio;
si consideret^r sub existentia cōdo min^{orem}, si consideret^r, ut esse exist-
ten, et pass^{es} sub statu possibilitatis nego min^{orem}. et n^m q^d hinc
possit ens rōis p^{ro}ducere sine pass^{bus}, n̄ta pot p^{ro}ducere esse
rōis sine exigentia pass^{um}, que exigentia sufficit ad hoc, ut
p^{ro}p^o sit nexū̄, et scientifica, et rō ē, q^a sc^{ia} n̄ dat^r de singu-
laribus, et existentibus, sed de p^{ro}p^{ri}atis quidditatiuis, et sic Th.

R^a ad 3^{am} p^{ro}b^{em} 1^i partialis exigi d^o q^d esse directiuum o^{pe}rum int^{lus}
ē p^{ro}p^{ri}a

ē ppria passio entis adequati; q. ē passio ppria modi sciendi, cuius essa ē manifestare ignotum.

Sed 2.a hanc solutionem reptr. 1.º q.º implicat; tum producta esse entis ronis, ē necessitari ad passionem productionem; q. nuit sol. Ans. pt. q.º implicat, tum, habito assensu premissarum ē necessitari ad assensum C.ll. q.ª = Cons. pr. etiam tunc sit Causa esse entis ronis, producta esse necessitat ad productionem existentiae: q. etiam sit Causal.º esse entis roni, producta esse necessitat ad productionem passionem.

3.º replicat. ē sufficiunt passionem sub statu posibili, ut recte sit demonstratio: q. Ans. pr. passio sub statu posibili nihil distinctum sit ab essa: q. de illis nequit dari demonstratio. pr. Ans, passio sub tali statu nihil aliud est, quam exigentia esse ver passionem: sed tali exigentia ē distinguit ab essa: q. nihil sit distinctum ab essa.

Ad 1.am replicam R. nego Ans. ad cuius 1.am prem. concesso Ans. nego Cons., et rao dis paritatis ē, q. assensus premissarum, et Cc.ll intelle hent esse connexum, et aliqm ver talis connexio, tunc ē operat, ut Causa 1.a. Essa autem entis ronis, et eius passionem connexum hent aliquam connexionem, et tunc cum illam operat, ut Causa 1.a. unde etiam tunc, habito assensu premissarum, necessitat ad assensum Ccll., non producta essa entis rois necessitat ad productionem passionem.

Ad 2.am rep. R. concesso Ans., nego Cons., et rao ē, q. productio de se, et ex sua tendit ad ponendam rem sub existentia; unde nequit intelligi res producta sine existentia. Actio autem productiva esse ē intendit productionem passionem, cum ē sint connexae cum essa actu, et possit intelligi essa existens sine passionibus.

ad 2.m

Ad 2am replicatur: quod argumentum factum ab omni Philosopho debet solui; quia omnes concedunt, quod nihil conducit existentia ad scientiam cuius ...orias scientiae abstrahant ab existentia, unde et passiones abstractae ab existentia remanent tamen sua [illegible] ... et ut sic dicamus cum possibilibus, et 2am de ... existentibus: similiter passiones sub statu possibili et sub exigentia, et non sint aliquid existens, sunt tamen aliquid possibile, et ... quod sufficit ad rationem scientiae, ut diximus.

2o arguitur. 2um Philosophus 2 metheorum text. 56 absurdum est simul quaerere scientiam, et modum sciendi. Sed per modum sciendi ibi intelligit Philosophus logicam: ergo logica ... ... non est scientia. Confirmatur, quia ibi Philosophus loquitur modum sciendi a scientia: ergo si logica est modus sciendi non est scientia. ... talia verba interpretatur, per modum sciendi logicam intelligi; unde ex praedictis verbis relatis infert ... et propter hoc debet prius addisci logica, quam alia scientia; quod logica tradit modum sciendi: ergo ...

Secundo ex textu Philosophi 6 metheorum cap. 16, qui diuisit adaequate scientiam et non enumerauit logicam, cum eam diuidat in physicam, et metaphysicam, et mathematicam: ergo tamen Philosophus logica non est scientia.

Respondetur ad hoc argumentum admittendo, logicam esse modum sciendi ..., ... quod logica subiectiue modus sciendi sit, ... subiectiue demonstrat passiones de suo ..., unde ... est scientia. = Ad 2um dicat, quod Philosophus tantum diuisit scientiam, quae agit de ente reali; unde quod mirum, si de logica mentionem non faciat, quae agit de ente rationis.

3o arguitur. ... logica est ens rationis; sed ens rationis nullam scientiam realem potest specificare: ergo logica ... est scientia. ... est ..., et ... specificatiuum est causa

a causa specificante, quod ab illo dependet; sed nullum ens rationis pot esse causa entis realis, neque ab illo dependere; ergo ens rationis nullum sui realem specificare pot. Min. prob. causa est perfectior effectu, vel ad minus aequalis; sed nullum ens rationis perfectius est vel aequale enti reali; ergo nullum ens rationis pot esse causa entis realis.

Quaeritur 3o an ens rationis actum suum specificare pot.

Quod negative patet arg. 1o ens rationis pot aliquem actum suj specificare; ergo et actum sui ... quod requirit specificare aliquem actum alicuius suie. Min. pat. ... ens rationis ... primarium specificativum ... fundamentum, ut pat. consideranti. Maior autem prob. nulla potentia ... pot ... extra objectum suum primarium; quod actus potentiae ... specificantur ab objecto primario ... requirit specificare actum ... 2o objectum specificans actum debet praecedere specificationem; quod objectum non specificans potentiam, nec actum specificat. ... objectum specificat potentiam mediantibus actibus; quod objectum specificans actum debet ... specificari.

Et ...

... nullum ens rationis sui realem pot specificare intrinsece ... et ... ultima differentia ... quod ... species ... specificativum ... debet ... quod ... specificationem ... aliquod ... pot ... chimaeram ... cuiusvis alterius entis rationis ... specificant ... ad ... ens rationis esse causa

causa extrinseca in genere causae [illegible] extrinsecae specificantis, quod in hoc genere non petit causa excessum perfectionis in effectu.

Sed 3. replicat: Nullatenus causa potest producere effectum, quem in se non continet, quia nemo dat quod in se non habet; sed [illegible] perfectione reali caret; ergo ens rationis nullatenus potest esse causa entis realis. 2. quia ista contra [illegible] occurrunt theologiam esse [illegible] supernaturalem, bene valeat: Deus [illegible] theologiae [illegible] ut talis est supernaturalis; quia habitus theologiae est [illegible] supernaturalis, quod etiam [illegible] Deus [illegible] ut talis est ens rationis; ergo [illegible] requirit esse entis realis.

4. replicatur, quod causa [illegible] [illegible] potest producere effectum, quem in se non continet, quod patet in albedine, quae facit album, et in ipsa [illegible] alba, ut quo; idem dicimus de ente rationis [illegible], adeoque licet causa [illegible] extrinseca producere potest effectum, quem in se non continet.

[illegible] dicas, quod omnis effectus realis postulat causam realem, et [illegible] proportionatam, quod ens reale requirit per se [illegible] causam [illegible]. Respondeo quod causae sunt in duplici differentia: aliquae, quae intrinsece influunt in [illegible] effectum, ut efficiens [illegible] intrinsecae; aliae vero, quae [illegible] influunt solum moraliter et [illegible], ut sunt finis [illegible] [illegible], quae intrinsece non influunt [illegible] [illegible] existentiam, sine qua [illegible] nihil [illegible] indigeant effectum [illegible] realis petit causam realem physicam, intrinsecam influentiam, [illegible] aliis, quod physice non influunt, ut potest in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] appareat, [illegible] nihil [illegible]

[illegible] replicatur [illegible] [illegible], negatur, [illegible] dispositionis [illegible] naturale, et supernaturale [illegible] [illegible], quae [illegible] habitus [illegible] implicat [illegible] habitus [illegible] naturalis, et supernaturalis, [illegible] esse Deus supernaturalis; quia petit habitum supernaturalem; quod illud est supernaturale, quod [illegible] attingi non potest, quia [illegible] habitus supernaturalis

et

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debet esse [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habitus attingi [illegible] habitu
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] partiali [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per spe-
[illegible] [illegible] [illegible] illas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

Videlicet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] aliquam [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] cognoscibilitate [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] debet.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] denominatio [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
entis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] entis.

[illegible] hoc [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] ... (deleted lines) ... [illegible]

§. II

Secunda op(inio) proponit(ur), et illam arguitur

2.a op(inio): Logica [illegible] ars liberalis. [illegible] breviter [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible] operum agendorum, [illegible] hoc logica [illegible] [illegible] [illegible] logicalis [illegible] [illegible] [illegible] syllogismi [illegible], quod illi [illegible] recta [illegible] operum agendorum [illegible] ars [illegible] [illegible] liberalis [illegible] [illegible] ars liberalis [illegible] [illegible] liberas, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] logica [illegible], et nulla [illegible] [illegible] pertinent [illegible] [illegible] est ars liberalis.

Sed [illegible] [illegible]: quod logica est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] singularia [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] opponunt [illegible] [illegible] et moralis [illegible].

2.o [illegible]: quod virtus intellectualis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] oppositis, et [illegible] [illegible] [illegible], nequit participare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ars.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] logica [illegible] liberalis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod [illegible]

quod ars proprie loquendo in aliquo ponit cum habitibus speculativis, ibi supponit distinctionem inter habitum speculativum, et artem; quod logica est habitus speculativus, ergo non est proprie ars.

Tertio arguitur contra memoratam logicam, admissa fere quod dictum est: quod huiusmodi distinctio servant artes liberales et artes mechanicae, nam inter liberales, et artes liberales, et hoc est quod ars liberalis in communi tradit regulas, et logica illas tradit demonstrative, et etiam in parte demonstrativa vel resolutiva procedit et ratio nostra ex propria arte in hoc consistit, quod tradat regulas ad aliquod opus faciendum, sive hoc pertineat ad unum, sive ad aliam potentiam, hoc enim parum habet.

Dicunt quarto contra solutionem, non sufficit quod logica tradat regulas ad aliquod faciendum interiorem, quod requiritur, quod exerceat per potentias externas, ut artes proprie debet esse: quod probatur. Antecedens probatur, quia in arte sequenti dicemus exercitium, seu executionem talium regularum, hoc non sufficit, ut logica practica debet: ergo nec sufficit, ut ars debet in vera artis acceptione.

Respondeo, solutionem huius regulae dependere ex dicendis infra arte sequenti; nunc breviter dico, quod ad rationem essentialem practici requiritur executio per externas potentias; ad rationem autem artis sufficit, quod sit recta ratio operum agendorum, ut patet ex eius definitione. Unde etsi logica sit vera ars, non tamen est practica scientia.

Ad quintum, contra Ethicorum 6. illa divisio virtutum intellectualium tradita a D. Thoma est in arte mechanicam, et artis communem artis liberalis, quae illa sub se continet.

Ad eandem solutionem dico: quod D. Thomas ibi loquitur de artibus liberalibus comparative ad mechanicas, in quo sensu verum est, quod liberales artes, quae artes mechanicae, cum sint nobis magis necessariae

exillis ignorat vero artis inhabilitibus speculativis; excepto tamen vero, postea, tamquam artes liberales, quam mechanicae, verissime esse proprie artes, ut patet ex eius definitione.

Ex his quoque ad 2am authoritatem Divi Thomae respondetur ibi loqui de arte liberali, seu arte, aut speculativa comparative ad artes mechanicas, in qua comparatione certum est, artes mechanicas minus proprie esse artes, vel quia carum materia est magis divisibilis, vel quia magis lucrabilis, vel quia tales artes sunt magis notae nobis.

ART. V.

Utrum Logica sit practica aut speculativa simpliciter?

§ 1.

Explicantur termini art. et 1a conclusio proponitur.

Resolutio huius articuli maxime dependet ex intellectu terminorum: practicum, et speculativum, ideoque ad illius declarationem supponenda est differentia, quae versatur inter illos terminos, practicum namque, seu praxis est nomen graecum, et significat idem, quod operatio, sive actus, ut tale, vel praxis non significat qualemcumque operationem, sed illam, quae procedit ad alia posita praeter [illegible]: speculativum idem significat, ac contemplatio, seu significat operationem non ordinatam ad aliam positam extra [illegible]: unde infertur habitum practicum esse illum, qui habet pro fine operationem factibilem ab alia posita praeter [illegible]: speculativum esse illum, qui pro fine habet contemplationem, seu operationem terminatam in ipso [illegible] non ordinabilem ad aliud extra ipsum [illegible]. Ex quo ulterius infertur habitum practicum distingui ab speculativo in modo procedendi: habitus namque practicus modo [illegible], et compositivo procedit; habitus vero speculativus procedit modo resolutivo.

quo

Prob. suppositis sit 1a. Cl°. Logica docens e simpl. speculativa. haec Cl° e com. int. Thom. et Scotistas. prob. 1° autoritate D. Thom. 2a 2ae. q. 51. art. 2 ad 3um ubi ait; quod in speculativis alia est ratio scientiae dialectica, quae ordinatur ad inquisitionem, et alia scientia demonstrativa, quae e veritatis determinativa. idemque docet art. 3 eiusdem q. 1 ad 2um per haec verba: in speculativis dialectica, quae e inquisitiva procedit ex communibus; demonstrativa autem, quae e iudicativa procedit ex propriis. in quibus verbis manifeste apparet D. Thom. inter scientias speculativas logicam comprehendere: ergo logica docens e scientia speculativa.

Ratione autem prob. nostra Cl°: omnis habitus denominatur sim [illegible] speculativa e speculativus; sed habitus logicae, ut docentis e huiusmodi: ergo e habitus speculativus: min. e certa; maior: omnis habitus denominatur in [illegible] debet esse eiusdem rationis cum potentia denominata, ut colligit ex D. Tho. 1. 2. q. 48. art. 4. in corpore, et ratio evincit, quia res et habitus conveniunt esse tanquam [illegible] denomin., et denominatum: ergo debet esse sim denominatum habitum. min. vero suad.: quia habitus logicae denominat[illegible] sim [illegible] speculativus: quia illum denominat sim [illegible] speculativa. ex a parte, et ante probatur. quia finis logicae e contemplatio veritatis: quod denominat[illegible] sim [illegible] contemplativus. Ante prob. finis logicae e dirigere opus [illegible], ne in illis error inveniatur, et hoc fit pro contemplatione veritatis, sine aliqua opere extra [illegible]: ergo finis proprius logicae e contemplatio veritatis.

Per quod ut in notabili diximus praxis ab opere procedenti ab alia potentia extra [illegible]; sed omnis potentia logicae ut docentis e in se, et ab illo procedit, et sine ordine ad alias potentias: ergo pure et simpliciter e speculativa.

§. 2um.

§ II.

Arga pponuntur, et Soluuntur

Stia, sttq dependunt Basquez 1a pte disput. 8. q. 3. et Ferni Alorco, et alij ex eruditate, et sic argt 1o. q(ui)a illa scia e(st) pte practica, que cadit sub ellect(ui) uoluntati; sed huiusmodi e(st) Loga: g(ergo) e(st) practica sim(pliciter). ph. ma(ior) est certa, dicunt isti, pbant(ur) mi(nor): q(ui)a hēt potio(nes) intra Loglia; sed ista cadunt sub ellect(ui): g(ergo) etiam Loga cadit sub ellect(ui) uoluntati, et ont simplr practica e(st) Loga.

Ad hoc argu(mentum) r(espondeo): dist(inguo) ma(iorem): illa e(st) scia practica, que cadit sub ellect(ui) uolunti, quoad exercitium pcia nego ma(iorem): que cadit sub ellect(ui) uoluntati quoad speciem, co(ncedo) ma(iorem); et Loga cadit sub ellect(ui) uoluntati, quoad exercitium co(ncedo) mi(norem), quoad speciem nego mi(norem), et cog. Voluntas namq(ue) e(st) q(ue) mouet quoad exercitium, unde oi actus hūs tam practicus, quam speculatiuus cadit sub ellect(ui) uoluntati, quoad exercitium. ex quo infert(ur) q(uo)d ille actus erit simplr practicus, q(ui) cadit sub ellect(ui) uoluntati quoad speciem: habitus log(ice) solu(m) cadit sub ellect(ui) uoluntati quoad exercitium, n(on) u(er)o quoad speciem, q(ui)a illam sumit à fine intrinseco, q(ui) e(st) contemplatio ueritatis, ut dictum ...

2o argt. q(ui)a illa scia e(st) simplr speculatiua, que agit de hīs, quorum cognitio querit(ur) ppt se, et n(on) in ordine ad aliud: ut pat(et) cad hā ... expresse 6 ethic. text(u) 6.; sed ea, de q(ui)bus Loga docens agit, n(on) queruntur ppt se sed in ordine alia: g(ergo) Loga, ut docens n(on) e(st) simplr speculatiua. Coa pat. ... mai(or) ... ex Phio, et Dha. mir sic p(robatur) ex ipso Ang. D. opusc. 7 q. 5 art 1. ubi hec uerba hēt: *De quibus autem, de quibus agit Loga n(on) queruntur ad cognoscendum ppt se ipsa; sed ut adminiculum q(uo)dam ad alias scias, et ideo Loga n(on) continet(ur) sub Phia speculatiua, quasi principalis pars, sed quasi q(uo)dam reductum ad eam.* in quo uerbi

verbis expressè habetur minor argumenti: quod suam doctrinam contraria huic etiam:

probatur: nam logica utens docens, est quidam instrumentum ad acquirendam alias scientias, quod dictum eius praebet modum [illegible] [illegible] [illegible] agit logica, quae quaeritur propter se, id inordine ad alias, et [illegible] est simpliciter speculativa.

Ad hoc argumentum: distinguo majorem, quoad 2am partem: et non inordine ad alias, si sit scientia perfecta [illegible] majorem: si sit scientia imperfecta nego majorem: quaelibet [illegible] scientia speculativa quae quaeritur propter se, et [illegible] ipsa logica, cum sit simpliciter scientia, quamvis omnibus imperfectissima, et tradit modum sciendi ad alias scientias deservientem, quaeritur [illegible] principaliter propter se, et quasi secundario, sive minus principaliter propter alias scientias: et in hoc sensu debent intelligi Philosophi verba, et dicentes: quod non est [illegible] [illegible] scientia speculativa et praecipuè imperfecta, quod quaeratur propter alias secundario, cum sit specialis in logica, quae simul est scientia, et modus sciendi, ad distinctionem aliarum, quae solum quaeruntur propter se: et in his sensibus debent intelligi verba [illegible] [illegible], et [illegible] de scientia, quae simul est modus sciendi, et quod [illegible] in [illegible] allatis, negat logicam [illegible] sub Philosophia speculativa non negat absolutè, sed solum logicae negat perfectionem Philosophiae, non quod absolutè, et simpliciter sit scientia speculativa, [illegible] minus dicat, quod logica est scientia, et modus sciendi, et quasi secundario quaeritur propter alias, [illegible] quae non obtinent, et diximus, non speculativae scientiae.

3o Argumentum: habitus logicae, ut docentis, regulat actus suos, quos ad suas species, et substantiam: ergo est simpliciter practicus: antecedens [illegible] logica, ut docens dirigit suos, ne errent in suis operibus. Consequentia probatur: habitus dirigens suos, quod quoad exercitium est practicus:

ergo dirigens illum

ergo dirigens illum qui ad speciem erit practicus. Antecedens est certum: et consequentia a paritate desumitur, et etiam probatur: nam ideo habitus dirigens quoad exercitium est practicus simpliciter quia talis habitus praescribit modum, quo debet fieri ~~quantum~~ actus ille quoad exercitium; sed etiam habitus dirigens actum hunc quoad speciem praescribit modum, quo fieri debet talis actus quoad substantiam: ergo habitus ille erit practicus, et sunt habitus logicales docentes, qui hoc modo dirigit erit practicus simpliciter.

Ad hoc argumentum

respondeo concesso antecedenti nego consequentiam, et ad eius probationem concesso etiam antecedenti negatur consequentia: et ratio disparitatis est quia actus hic consideratus quoad exercitium, et ut cadit sub liberae voluntatis electione, non est actus hic pertinens ad voluntatem, vel alterius potentiae ab hac; ~~[struck through]~~ et sunt habitus ille dirigens, qui sic regulat operationes potentiae extraneae, ac inde talis habitus regulans est practicus simpliciter: at vero actus regulatus quoad speciem, et substantiam est intra hunc, quia nihil aliud est quam contemplatio veritatis, ac inde habitus talem actum dirigens non debet esse practicus quia non quicunque habitus regulans debet esse practicus, sed solum ille qui regulat actus practicos. Logica vero cum dirigat actum, qui potius est speculativus, est habitus speculativus simpliciter. Ad confirmationem respondeo non ideo habitus regulans actum hunc quoad ~~[struck through]~~ exercitium est practicus simpliciter, quia praescribit modum, quo debet talis actus fieri quoad exercitium; sed quia praescribit modum alterius potentiae actui: habitus vero regulans actum hunc quoad substantiam praescribit modum actui pertinenti ad hunc, et non ad aliam potentiam, et inde est speculativus simpliciter.

Contra hanc solutionem replicatur 1°.

Logica dirigit potius actum practicum: ergo. Antecedens probatur. Logica dirigit actum suum practicum: sed talis actus est practicus potius: ergo dirigit actum potius practicum.

2° replicatur. Logica dirigit actum ab alia potentia extraneum: ergo dirigit actum

actus ꝑsi practicos: atqui Logica dirigit syllogismo vocales: ergo dirigit actus extra hominem.

3° repli: extra, quod Logica dirigat actus hominis speculativos non Logica, quod ipsa sit simpliciter speculativa: et consequenter quod prudentia regulat hominem ut hic, et nunce speculetur, et tamen est practica: ergo etsi Logica dirigat actus speculativos, non erit simpliciter speculativa.

Ad 1um repli, vel nego antecedens, ad cuius probationem distinguo maiorem: Logica dirigit actus sub ratione practicos, et practicae ꝑsi nego maiorem, quia scientia practica deducit conclusiones ex principiis, et hoc modo speculativa, et contemplativae necessitatis, concedo maiorem: et sub eadem distinctione distinguo minorem, et negatur consequentia. itaque scientia practica et potest considerari, ut modo operativo, et operabili procedit ꝑ proprias distinctiones, et hoc modo nullatenus dirigit, et potest considerari quatenus deducit conclusiones et hoc modo speculativa. et isto modo dirigit a Logica. unde numquam verificatur Logica dirigere actus practicos.

Ad 2um dicatur habere instantiam in omni scientia speculativa quae non solum deducit syllogismos mentales, sed etiam vocales. unde facilius vel syllogismus vocalis non potest in nomine cum mentali, cum solum sit expressio illius, quod in corde continet, unde ipsa locutio qualis in se hominis mentalis est: quare voce asserunt Theologi cum D. Tho. 2a 2ae q. 3 art. 3 quod confessio exterior Fidei est actus Fidei, etsi Fides de sit interior in homine. idem dicimus de syllogismo vocali facto in Logica.

Ad 3um repli vel nego antecedens ad cuius probationem distinguo maiorem: prudentia dirigit speculationem quantum ad speciem, et subiectum ipsius nego maiorem quantum ad exercitium et ut dicit modum practicum concedo maiorem, et concessa minori, nego consequentiam. Ergo ut supra diximus, habitus dirigens actus quoad exercitium est practicus

practicus simpliciter, nempe habitus dirigens actus quoad suos aspectus, et substantiam ipsius: et cum habitus logicae docentis dirigat speculationes quoad aspectus, et substantiam ipsius, potius est speculativus, nempe prudentia, quae solum regulat speculationes quoad exercitium.

2°. arguitur: illa scientia est absolute et simpliciter practica, quae habet pro objecto aliquid operabile; sed logica per docens est huiusmodi: ergo est scientia practica. maior est certa, et minor probatur: quia logica habet pro objecto tres intellectus operationes, quae sunt operabiles, et factibiles ab ipsa logica; ergo logica habet pro objecto aliquid operabile. ex quo sequitur, quod etiam procedit modo operabili, quia tradit modum, quo scientiae acquiruntur: ergo habet quidquid requiritur, ut sit scientia practica.

Confirmatur: quaelibet scientia speculativa est simpliciter perfectior qualibet scientia practica; sed logica imperfectior omni scientia etiam practica: ergo non est speculativa. maior est philosophorum textu 2 asserentium, quod theoriae aliquae sunt delectabiliores, quod idem est, ac perfectiores. minor vero probatur: quia objectum logicae est ens rationis, quod quidem debilissimum est ens, et incertissimum: aliae vero scientiae habent pro objecto aliquid reale; ergo logica imperfectior est omni scientia etiam practica.

Ad hoc argumentum distinguo maiorem: illa est scientia practica, quae habet pro objecto aliquid operabile per actum extra se, concedo maiorem: per actum intra se, nego maiorem. Et logica habet pro objecto aliquid operabile extra se, nego minorem; intra se, concedo minorem. Nos enim non negamus, quod 2 intellectus est aliquid operabile cum fiat ab ea; sed quod negamus est, hoc sufficere, ad hoc ut sit scientia practica, quia ut supra diximus ad rationem scientiae practicae requiritur, quod eius actus ordinetur ad aliquid extra se operabile, et hoc argumentum habet manifestam instantiam in omni scientia speculativa, cum omnis scientia speculativa efficiat operationes intra ipsam se.

Ad confirmationem est sermo maiori nego minorem, ad cuius probationem distinguo maiorem in entitate inclusa perfectio

scientiae

scię dumit ex perfecti obti inesse anti. nego maiorem intelle-
tibilis sub maiori. et cons. mo disquo minor ibi inclusas dici-
mus q. qd obtum Logę intellectus ē excellentissimus, cum, et qua-
tenus ab hoc abstrahit, eo etiam ad alias scias speculativas, o-
perativas, que circa obta [illegible] attingunt, n[illegible]
[illegible] contemplatas [illegible]. obtum autem [illegible] perfec-
tiori mo attingit, quam obtum scię practicę: scia autem practica
respicit aliqd opte [illegible] aliq. prog. ad hu [illegible]: at Logya
respicit contemplatam necessitatis in attingentiam [illegible] obti: unde
perfectiori quolibet scia practica.

D. 2o. replicat: etsi Logya
attingat suum obtum mo contemplativo, n. sequitur esse perfectiorem scia pra-
ctica, q. omne [illegible] ipsi [illegible] sequitur genus contemplativum esse perfectius
gne practico: a. n. seqr, Logya esse simplr perfectiorem scia pra-
ctica. ans. pat. exclusive, et cons. pr. etsi genus intellectuale sit per-
fectius gne volitivo n. seqr, qd ea, qd pertinet ad hoc sit perfectius eo,
qd ad genus volitivi spectat, q. similis eadem in eadem comparatione
par ratio pat. et cons. constat in actu charitatis, qui actus voluntatis
simplr perfectior ē fide, que ad hoc pertinet.

Ad hanc replicam r. nego
ans, ad cuius pr. dist. sequela, et nego cons. ad cuius pr. dist.
anti, nego cons. et ut redamus disparitatem, admitto, qd genus
intellectuale consideratum in toto genere entis ē perfectius gne voli-
tivo. non pot. dari aliquis actus perfectior [illegible] aliquo ac-
tu inventus in hoc, ut pat. in actu charitatis, q. ē perfectior ac-
tu, etsi fides ad hoc, et charitas ad voluntatem spectat, ex hoc tn.
n. pot. inferri voluntatem esse simplr perfectiorem hu, qa attactis
actibus [illegible] perfectissimis utriusque pot. perfectiorem si
actus hu, quam voluntatis, ex quo facile disparitas: habitus

ut nanque scientificus pertinet ad hoc, ut actus perfectissimos eliciant: habitus vero practicus ad hoc spectat, ut eliciat actus imperfectos: unde nunquam infertur, quod aliquis actus speculativus sit imperfectior practico.

§ III

Secunda conclusio proponitur, et 2.a illam arguit.

Secunda Conclusio: ut utens abstracte, et simpliciter est speculativa: hanc conclusionem 2.o aliqui ostendunt, logica esse simul practicam, et speculativam; speculativam dicunt esse per docentem, practicam vero ut utentem; quia ut sic modo compositivo procedit, ad opus quod ordinatur. Nostram conclusionem probatur. Logica, ut utens non ordinatur ad aliquid opus extra hoc: ergo est speculativa simpliciter. Consequentia patet, et antecedens probatur: nam propria logica, ut utens (circa operationes quae, ut supra diximus, circo 3.o agentis de dist. cum ab utens) est structio syllogismi in materia demonstrativa, vel est structio syllogismi scilicet in materia probabili. Sed in utraque opere minus propria logica, ut utentis non est aliquid opus structura extra hoc, vel se ad illud ordinare, ut de se patet: ergo logica utentis minus propria est se exercere intra hoc: ergo non est simpliciter speculativa.

Sed 2.a hanc conclusionem obiicies 1.o illa est scientia practica quae procedit modo operativo et compositivo; sed logica, ut utens est huius modi: ergo est practica. Probatur minor, et minor probatur procedere modo compositivo et opposito est procedere excludendo resolutionem; sed logica, ut utens procedit modo resolutivo, quod excludit resolutionem; ergo procedit modo compositivo, et opposito eo modo quo requiritur ad logicam practicam; maior probatur, nam in hoc distinguitur scientia practica ab speculativa et minor constat, quia ut supra diximus, logica ut utens non est scientia: ergo logica, ut utens excludit resolutionem.

Respondetur. logica, ut utens non est scientia: ergo neque speculativa. Antecedens concedo, et consequentiam probatur: nam ut

cui dicit. practicum, et speculativum dividunt scientiam contrarie: quod dico, quod non scientia nequit haec ratione speculativa: quia contraria quod rationale, et irrationale sunt differentiae contrariae dividentes animal, bene valet non est aliquid quod rationale, ergo neque animal a superiori ad inferius: quod si practicum et speculativum sunt differentiae contrariae scientiae bene valet non scientia ergo non speculativa.

Ad hoc argumentum distinguo majorem, illa scientia practica quae procedit modo compositivo et operabili intra hunc nego majorem: extra hunc concedo majorem. Et Logica utens procedit modo compositivo intra hunc concedo minorem, extra hunc nego minorem, et consequentiam. Quamvis enim Logica utens construat syllogismos, et respiciat opus, tamen totum hoc intra hunc invenitur, sine aliquo ordine ad extra opus; unde simpliciter manet speculativa.

Ad differentiam vero secundo antecedens nego consequentiam ad cuius probationem distinguo antecedens: practicum, et speculativum secundum totam suam latitudinem dividunt scientiam contrarie nego antecedens: practicum, et speculativum solum sunt in linea scibilis concedo antecedens, et nego consequentiam, ad cuius probationem distinguo causam, quod rationale, et irrationale dividunt contrarie animal bene valet consequentia quae dividunt contrarie secundum totam suam latitudinem concedo majorem, quae dividunt proprie nego majorem. Quod autem a summulistis dicitur, quod est bona consequentia a superiori ad inferius negative debet intelligi de superiori proprie, et proprie inferiori. quare non bene valet non est scientia: ergo neque practicum, et speculativum sub ratione scientiae. speculativum usquequo ~~[illegible]~~ et practicum secundum totam suam latitudinem non sunt proprie scientiae. plura namque sunt practica, quae rationem scientiae non obtinent, ut patet in arte mechanica, quae est practica, et tamen non habet rationem scientiae. unde et illa consequentia non valet, prudentia non est scientia ergo non est practica, ita consequentia facta in argumento.

Sed dices: differentiae secundum rationem propriae sunt inferiores genere: quod si practicum, et speculativum sunt differentiae in scientiis non possunt habere majorem amplitudinem.

amplitudinis, quam scie. — R. qd practicum, et speculativum, cum sit simplex diffa scie, q talia sunt inferiora; unde scie mathr sunt magis ample quam scie, qd diffa math. subalternatae possint esse superiores
qui manifeste pat in ppone hypothetica, quae dividit ppes iustie cum, in ita quantile, hoc tn math. subalternata e superior ad ppes, l. admittit maxm latitudinem qd ppo hypothetica hct voes ppli, et aggti., ut
pat in ppe vocali hypothetica: itasimiltr practicum, et speculativum et
pot dividi scientia, et pot dividi ne hit, et hoc 2m subalternatae
possunt esse magis ample quam scie.

Qo Objicies; n repugnat, eundem habitum esse practicum, et speculativum simul, ut pat in theologia: go
etiam Loga potuit esse practica, et speculativa. pr Loa. nam Loga e
instrum generale ad acquirendas alias scias, tam practicas, quam speculativas: go illa debet esse practica, et speculativa simul.

Resp. nam in
ipso habitu Logae aduenant voes scientifici, et n scientifici, ut
supra diximus: go et possunt aduenari voes practici, et speculativi. Coa pat a paritate, ita imo magis repugnat in eodem
habitu voes pro scientifici, et n scientifici, st voes practici,
et speculativi: go &c.

Ad hoc argum r, qd scie superioris ordinis,
qualis e theologia n repugnat esse simul practica, et speculativa,
qd, quae in inferioribus sunt dispersa in superioribus aduenantur
uo hoc pot reuenire scie inferioris ordinis, qualis e Loga.

Ad 3m r. qd aduenatio practici, et speculativi arguit
maximam perfectum; unde solum in scia perfectissima aduenantur.
at ct aduenatio scientifici, et n scientifici provenit ex imperfectae, et ita ct Loga, et. Logos sit scia, cum utrum n sit scio, tn
n pot esse simul practica, et speculativa. et ad huius c, Quis

aliquis

aliquis habitus scientificus, et non scientificus sit, sufficit, quod aliquid illius habitus non sit demonstrativus, et aliquid sit demonstrativus et hoc invenitur in Logica; ad 3um, ut aliquis habitus sit practicus et speculativus, requiritur, quod aliquis actus ordinetur ad aliquod operabile intra se, et alius ad aliquod operabile extra se, et cum habitus Logicae docentis, et utentis non ordinetur ad aliquod operabile extra se fit, quod sit simpliciter speculativa.

ART. VI.

Utrum Logica sit simplex qualitas, et habitus.

§. I.

Ponuntur sententiae, et nostra conclusio probatur.

Supponimus in praesenti cum communi sententia Scholasticorum, Logicam non consistere in collectione specierum intelligibilium, sed in habitu certo, et evidenti per demonstrationes exquisito ut docet Philosophus, et D. Thomas in libris posteriorum. Quia habitus est, quaedam qualitas facilitans intellectum, et circa hanc qualitatem, et de habitu scientifico inquirimus an sit unus talis simplex, qui non componatur ex pluribus habitibus partialibus tamquam ex suis, cum talis sit? Et postea utrum sit una simplex tamquam ex suis intelligibilibus, an vero ex pluralitate obiectorum partialium plures fiunt habitus partiales in intellectu, itaque ex illis habitus partialis resultet; et quod dicimus de habitu Logicae, dicimus etiam de qualibet alia qualitate.

In quo certo. Duplex versatur sententia: 1a asserit in qualibet scientia esse tot partiales habitus, quot conclusiones in illa inveniuntur, ita Scotistae nominales, quos sequuntur Jesuitae — 2a sententia affirmat, habitum Logicae, et quamlibet aliam qualitatem

esse

esse simplicem, ita D. Thom. 1.2. q. 54. art. 4 D. Thom. et sequentes omnes eius discipuli, et extra illius scholam P. Barquez, et Valentia, aliquitam hoc aiunt ... demonstrat. educi modum aliquem, aliqui hoc negant, quod suppositum sit.

CC. habitus logicae est simplex qualitas

haec conclusio est expressa D. Thomae pluribus in locis, et praecipue loco supra citato. ubi ex professo hanc difficultatem attingit, ... in corpore hanc nostram conclusionem his verbis: habitus est qualitas quaedam non constituta ex pluribus habitibus, etiam si ad plura se extendat. idem docet q. 55 art. 2. ad ... et Ver. q. 20 art. 5: ergo sententia D. Thomae habitus logicae est simplex qualitas.

Nostra conclusio ratione deducta ex D. Thomae loco citato: unica simplex potentia sufficiens est ad attingenda omnia obiecta materialia, quae cadunt sub eadem ratione formali, ut patet in omnibus potentiis: una namque potentia simplex intellectiva sufficit ad omnia intelligibilia: ergo unus simplex habitus sufficit ad omnia obiecta materialia, quae cadunt sub eadem ratione formali. Antecedens patet. Consequentia vero probatur: habitus est perfectio potentiae; sed perfectio, et perfectibile debent proportionari: ergo si una simplex potentia sufficit ad omnia obiecta materialia, quae cadunt sub eadem ratione formali, ita similiter unus habitus sufficit: nunc sic est omnia quae ~~...~~ a logica attinguntur, sub eadem ratione formali, ~~...~~ quae intentionem, et abstractionem ab omni materia negative cadunt: ergo habitus scientificus logicae unus simplex manens est sufficiens ad attingenda omnia obiecta materialia, quae cadunt sub eadem ratione formali: ergo unus est simplex qualitas.

Adhanc veram rationem ... , et praecipue P. Suarez in sua metaphysica disp. 44 sec. 11 nº 98, quod ponendo inter habitum, et potentiam ... debet reveniri ... ad omnia: assignat disparitatem inter, quod potentia intellectiva, quae perficitur ab habitu, non acquiritur nostris actibus, quod a natura ... habitus vero scientificus nostris actibus acquiritur: etiam, quod potentia est universalior, et superioris ordinis, habitus vero est

ordinis

ordinis inferioris, v. adeo est proportio non debet servari in simplicitate, etsi quoad aliud servet.

S. huius solutio authores, si non percipiunt vocem D. Th., si si illam attingunt, ut absolute non infirmant eius, et efficaciam illius. Aug. 2.do noluit participari in omnibus habitibus, et potentiis, ita, ut si potentia sit altior, et superioris ordinis, ita sit altior, et ordinis superioris habitus, quod solus adduxit paritatem, et exemplum servata in ratione potentiae, et habitus; ad hunc sensum, quod sicut potentia una simplex manens attingit omnia, quae veniunt sub una ratione formali: ita habitus unus simplex manens attingit omnia, quae sub eadem ratione formali cadunt, etsi ista ratio formalis sit magis quoartata, et limitata; haec est paratio in textu facta à D. Thoma; ergo etsi habitus logicae non sit tam altus, sicut potentia intellectiva, tamen potest attingere omnia, quae cadunt sub eadem ratione formali, etsi quoartata et limitata sit: ergo solutio ex hac parte nulla est.

Dsp. ex-plicatur hoc: nam omnia, quae sub eadem ratione formali specificativa ubi cadunt specificantur per potentiam simplicem, etsi altam: ergo omnia, quae cadunt sub eadem ratione formali, etsi limitatam et quoartatam specificabuntur unum simplicem habitum, etsi particularem. Antecedens patet. et consequentia probatur: quia sicut potentia specificatur per ordinem ad obiectum, per formalem doctrinam, et est propter illam, ita habitus specificatur à sua ratione formali, et est propter illam: ergo si omnia, quae cadunt sub eadem ratione formali solum specificant unam simplicem potentiam; ita similiter habitus habebit unitatem à sua ratione formali particulari.

2.o impugnatur ista solutio specialiter, etsi non servetur proportio inter habitus, et potentias quoad alia, tamen ex hoc non sequitur quod non servetur quoad simplicitatem modo explicato: ergo solutio quoad illam partem errat. Patet antecedens. Sed et ope, quod potentia in ratione principii sit altior habitus, ergo non sit illo simplicior:

ergo nullus

g.o verius est ant. Ans. pr. stat optime, quia licet habitus communis ratione potentiae sit ultior quolibet sensu in particulari, et tamen quia non sit simplicior (sicut enim sensus communis omnia, quae cadunt sub eius ratione formali simplex manens attingit, ita quilibet sensus externus simplex manens attingit omnia, quae cadunt sub sua ratione formali particulari) g.o potest stare, quod potentia in ratione principii sit ultior habitu, et tamen quod non sit ipso simplicior: g.o ratio Doctoris manet cum suo robore, et hoc manet impugnata tertia quaestionis secunda pars disparitatis.

Deinde impugnatur quia ad 2 partes videtur, quod, sicut potentia simplex, quae non acquiritur nostris actibus, quod a natura est congenita; habitus vero nostris actibus acquiritur: quia quod potentia sit una simplex non habet ex eo, quod sit congenita a natura: g.o disparitas nulla: Ans. pr. quia quod potentia sit una simplex convenit ex eo, quod eius forma specificativa sit unus simplex; sed in hoc casu nulla ratione potentiae et habitus. g.o quod aliud inveniatur tam in potentia, quam in habitu mentaliter, et per accidens se habet ad unitatem, mir cum ... ratione in dicitur, et maior pr.: nam esse unus potentiae et distinctus a qualibet alia convenit ab obiecto formali specificativo, seu ab illius ordine, siquidem per talem ordinem constituitur potentia in suo esse: g.o quod potentia sit simplex convenit ex eo, quod eius obiectum formale specificativum est simplex: et consequenter per accidens se habet, quod sit congenita a natura, et similiter quod habitus sit acquisitus nostris actibus.

Explicatur de ista parte, quia licet inter potentiam et habitum sit disparitas ex parte causae efficientis, non tamen ex parte obiecti, in quo a Doctore constituta ponitur; ~~quod ...~~ ~~est formalis ...~~ unitas, seu distinctio habitus, seu potentiae non a causa efficienti, sed ab obiecto desumitur: g.o sicut huius est formalis unus, sic potentia, ita simplex erit habitus, seu potentia; et ex differentia quae versatur inter causam efficientem et formalem, sive intrinsecam, sive extrinsecam: effectus non dependet a sua causa efficienti, quoad praedicata essentialia, quae ad rationem ... a causa vero formali dependet effectus in suis praedicatis essentialibus; sed unitas, seu distinctio, simplicitas, seu compositio non sunt praedicata accidentalia, sed essentialia: g.o in istis praedicatis non dependet habitus a causa efficienti, sed a causa formali, scilicet ab obiecto.

Explicatur hoc: abstracta existentia ab aliquo ente creato, remanet cum unitate, seu compositione ut patet in quolibet ente: g.o signum evidens est, quod ab illo, a quo convenit unitas, non convenit existentia; sed a causa efficienti convenit existentia: g.o unitas ab illa nequeunt provenire

§. 1.

§ II

Proponuntur et solvuntur argumenta

Argt 1.º et principale contra nostram Doctrinam: quia ex ea inferetur contra D. Thomam habitus logicos esse simplices qualitates, quia est perfectio potentiae, et debent inter se proportionem servare; sed ex hac nostra potius infertur habitus esse qualitates compositas: ergo nostra Doctrina peccat. Maior patet: inter perfectionem et perfectibile debet dari proportio; sed habitus est simplex, non datur inter illum et potentiam proportio: ergo ex nostra Doctrina sequitur habitus logicos esse simplices qualitates. Minor probatur: potentia ~~[illegible]~~ est composita: ergo ut salvetur proportio habitus compositus debet esse. Consequentia probatur: potentia ~~[illegible]~~ est informata media specie ~~[illegible]~~ impressa: ergo est composita ex duobus, et habitus qui debet illam perficere, ut salvetur proportio, compositus debet esse.

Dico: ex nostra Doctrina solum infertur habitus esse unum in specie, etiam quando dicatur simplex qualitas, patet Conclusione et ante probata ratione Doctrinae, et probatur in conclusione, quia unitas habitus sumitur ab obiecto, sed ab obiecto solum sumitur unitas specifica: ergo ex tali ratione solum probatur habitus esse unum in specie, non vero esse simplicem qualitatem. Maior patet ex ratione Doctrinae, et minor probatur ex Angelico D.re cuius doctrina est recepta inter Thomistas, qui indicat dicendo: unitas numerica accidentalis sumitur ab obiecto: ergo ab obiecto solum sumitur unitas specifica, et non ratio Doctrinae probat habitus debere esse simplices qualitates.

Ad hoc argumentum respondeo: concessa maiori nego minorem; adversarius probat sed illam nego maiorem ac de illius probatione nego antecedentem; adversus probationem distinguendo: potentia, ut perfectibilis est informata media specie impressa nego, antecedens; potentia prout debeat explicari [illegible] est informata, concedo antecedens et distinguo consequens: potentia et informata specie impressa; ommitto ~~[illegible]~~ consequens; prout perfectibilis potentia a habitu nego consequens.

Unde Doctrina non debet intelligi quod habitus debeat proportionari cum potentia in omnibus, quae in illa inveniuntur, sed tantum debet esse proportio inter habitus

et potentiam

et pot. imperfectibilis, et cum speciis, etsi inveniatur in potentia, non tamen suscipit perfectum ab habitu; quia habitus realiter tenetur ex parte potentiae specierum quod solum se tenet ex parte obiecti; inde est, quod etsi potentia sit composita cum speciebus, tamen, ut perfectibilis ab habitu, simplex est, et sic intacta manet ratio doctoris.

Vel dicatur, quod etsi potentia sit composita, ut recipit perfectum ab habitu, non infertur habitus debere esse compositus qualitatibus; ratio, quia compositio potentiae cum specie non facit potentiam esse multiplicem, ac proinde, ut valeat compositio habitus cum potentia non debet esse composita qualitatibus, illum accipiendo pro qualitate composita ex pluribus habitibus partialibus, de qua multi; quod ex isto ergo infertur, quod habitus dicatur aliquis compositus modalis, quem nos penitus omnimode omittimus.

Ad dictum tertium dico 1°, non solum ex ratione materialis unitatis specificae atomae, ut curamus, sed etiam unitatis specificae non compositae ex pluribus habitibus partialibus, specie materiali distinctis, nec ex pluribus numero distinctis, hoc ultimum supponit doctor in materia de ipso alumnorum: dicit enim, quod habitus est perfectio potentiae, ubi supponit talem habitum esse potentiam, ergo tamen unitatis numericam habitus: postea ut ex parte habitus cum potentia infert doctor, quod sicut non plurificat potentia ad attingendum obiecta, quae sub eius ratione formali cadunt; ita nec habitus multiplicari debet ad attingenda obiecta materialia, quae sub eius ratione formali cadunt: unde ex parte habitus cum potentia qualitatis doctor non solum unitatis specificae, sed individualis specificae et materialis, quod intendunt specie omnes; pro unitate numerica supponit ex incapacitate potentiae, quam habitus perficit.

Contra hanc solutionem replicatur 1°: quia non datur incapacitas in potentia, ut recipiat plures habitus numero distinctos: probatur: nulla est ratio pro tali incapacitate in potentia, ut recipiat plures habitus specie distinctos: ergo similiter nulla est incapacitas in potentia, ut recipiat plures numero distinctos.

2º: q[ui]a in eadem p[otenti]a est capacitas, ut recipiat plures actus eiusdem habitus: q[ui]a et ad plures habitus eiusdem sui: n[on] enim est maior ratio unius, quam alterius. 3º: q[ui]a in[stanti]a magis p[ro]babilis: q[uia] p[er] eandem demonstrationem p[ro]bari[tur] modos in eadem p[otenti]a esse capacitatem ad plures modos eiusdem habitus: q[ui]a ad plures habitus n[on] distinctos.

Ad 1m replicam tr[ansmitto] negato ant[ecedente]; admittitur ad p[ro]cessum dati, negatur Con[sequentia], et ratio disparitatis stat in hoc, quod ut dicit D[ivus] Th[omas] q. 8 de veritate, et art. 14: formae specificae recipiuntur s[ecundu]m diversa p[otenti]as subjecti, sed s[ecundu]m diversos gradus, sic dulcedo ex parte sui p[ro]p[ri]a humani, et albedo s[ecundu]m participationem lucis: et sicut quando n[on] dantur formae diversae speciei: sic multiplicatio fieri debet, cum oriatur ex parte formae, ut p[ro]bat, non debet ex diversitate subjecti; unde nisi adsint duo subjecta nequit forma n[on] multiplicari: ex qua doctrina facilis est disparitas: habitus enim specie distincti habent in p[otenti]a virtutes, seu formas distinctas ipsis correspondentes: habitus v[er]o n[on] distincti n[on] est virtualiter in h[oc] correspondentes: q[ui]a petit multiplicatio subjecti: et ratio horum est, meo iudicio, sita in hoc, quod unitas numerica est maior unitas, unde petit in subjecto n[on] solum unitatem formae, sed entitativam, et virtualem. Unitas v[er]o specifica est minor unitas; unde potest inveniri in subjecto, quod sit unum unitate entitativa, et pli[citer], et quod sit multiplex virtualiter.

Ad 2m replicam tr[ansmitto] 1º dicendo ant[ecedens]: in p[otenti]a datur capacitas ad plures actus successive, dato ant[ecedente]; simul et simul nego ant[ecedens], et Con[sequentiam]: duo enim actus simul n[on] possunt esse in eadem p[otenti]a, sed successive, ita ut uno transacto, adveniat alter. Instantia autem ratio intendit, quod simul, et semel dantur duo, seu plures habitus eiusdem speciei in p[otenti]a.

Ad 3m dicitur similiter, quod modi n[on] multiplicantur ad multiplicationem actus; sed adveniente uno alter destruit; q[ui]a adveniens perfectior est: sic adveniente forma corporeitatis forma embrionis destruit; unde instantia n[on] tenet paritas; q[ui]a solum i[n] illis admittit.

2º ad

Ad 2^m^ adversarius replico admisso, quod tam actus, quam modi multiplicentur. Et tamen quia habitus multiplicari, quatenus actus et modi ideo multiplicantur, quia inter se distinguuntur specie, et hoc sufficit, ut dentur capaliter in potentia ad illos recipiendos: at vero habitus sicut [illegible] carent, et ideo ad illos est incapaliter in potentia.

Ad 3^m^ ex eo quod habitus sit perfectior potentia non sequitur, quod sicut potentia est una simplex, ita habitus sit unus simpliciter quoad hoc. Patet. Actus sunt perfectiores potentia, et tamen multiplicantur, et si potentia una remaneat: ergo etiam habitus sit perfectior potentia potest plurificari.

Si dicas, quod actus sunt perfectiores potentia per modum termini: habitus vero per modum principii; hoc namque competit habitui: unde cum de ratione principii sit extensio, de ratione vero termini sit coarctatio, inde fit, quod actus multiplicentur, non habitus.

Dico ex eo quod habitus perficiat potentiam per modum principii non sequi, quod non multiplicetur: quia sunt [illegible]: Patet. Species impressa perficit potentiam per modum principii, et tamen species multiplicantur ad obiecti multiplicationem: ergo etiam habitus potest perficere per modum principii multiplicari potest.

Ad 2^m^: quia actus perficit potentiam per modum principii: quod falsum esse ut [illegible]: Patet. Actus est demonstrationis cuiuslibet rei [illegible], et principium cum ipso [illegible] ad [illegible] habitus; ergo perficit potentiam per modum principii, et non per modum termini.

Ad 3^m^ replicas [illegible]:

negando [illegible]; ad cuius probationem dicimus. Species perficit potentiam per modum principii illuminantis, dantis quod [illegible] virtutes negando maius, per modum repraesentantis obiectum [illegible], et [illegible] nego [illegible]: dicimus enim quod species perficit potentiam, [illegible] sit [illegible] obiecti et [illegible] teneat ex parte illius coarctatur et limitatur per obiectum: at vero habitus perficit potentiam per modum principii illuminantis, ~~[illegible]~~ tribuentis quod virtutes ipsi potentiae, et ante ab ipsa participat extensive et [illegible].

Sed si hanc solutionem velles stare quia modi in [illegible] admissa

illuminante

illuminant et efficiunt ipsa poa primi principii, etiam creata [illegible] multiplicant: ergo etiam habitus efficiat poa primi principii illuminantis multiplicabitur.

Respondeo ad 1.um ista efficiunt habitus, et non poa: unde etiam licet convenienter primi principii illuminantis illuminantium in ordine ad suas materias, quae [illegible] ad multiplicationem obiectorum materialium ipsa multiplicant: habitus non illuminant in ordine ad suas potentias, unde cum haec non multiplicet, inde neque habitus multiplicari debet.

2.o potest responderi ad paritatem de specie impressa: unde disparitas inter ipsas, et habitus consistit in hoc, quod habitus est perfectio potentiae eiusdem speciei cum illa, illique subordinatur, et [illegible] participat ab illa virtutem, et amplitudinem: at vero species, quamvis sit obiecti vel [illegible] ipsi obiecto subordinatur, ab illo [illegible] recipit limitationem.

Sed instabit 2.o [illegible] quod species etiam subordinatur principio vitali, et hoc non obstante cum obiecto [illegible], et ab illo limitationem accipit: ergo etiam habitus potest subordinari, non participabit ab illa virtutem; [illegible] ab obiecto limitabitur. Ad [illegible] negatur species impressa subordinatur huic agenti, ab illo [illegible] à [illegible]. 2.o [illegible] habitus est [illegible] quod [illegible] species, quae est [illegible] obiecti, ad illorum multiplicationem multiplicatur, ita habitus ad multiplicationem [illegible] multiplicabitur.

Ad instantiam dicitur potius [illegible], nam sicut species non multiplicatur nisi multiplicatis [illegible] specificationibus [illegible], ita habitus non multiplicabitur, nisi cum specificationibus [illegible] multiplicetur: unde cum [illegible] specificationibus habitus, [illegible] diximus, [illegible] materialis, [illegible] indefinit, quod tantum sit unus habitus in qualibet [illegible], cum in qualibet [illegible] una ratio [illegible].

Ad 3.m dicitur, quod habitus [illegible] habent [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] materiali; species [illegible] [illegible] obiecti materiali, illique subordinatur cum [illegible] ad [illegible] multiplicationem multiplicabitur.

Ad [illegible] [illegible] 2.a [illegible] [illegible] [illegible] illa 1.a [illegible]

[illegible]

haat vas principii, n. voc actus, qui pertinet tamquam ultimus actualitas;
D. ergo per illus attingit tota ras potentie, et medio illo pōa habitus producit conte-
nuo actus, licet ut sic non possit, cum arguitur potius esse pro nobis,
Itaque ille actus, quia habet per modus principii unus, non multiplicat,
ita habitus est per modus principii, habet non multiplicabilis.

3° Argt.

in loga si plures demonstrat, et plures habitus: Ans. pat. in coa
pt. quelibet demonstratio est productiva habitus: quia si plures demons-
trat, si plures habitus. Ans. pt. ois demonstratio sit eius eiusdem vis
ca 1ª, si 1ª est productiva, et defacto habitus producit: ergo quelibet de-
monstratio est productiva habitus; et sunt illus defacto producit per hoc
ultima coa, ea que si eiusdem virtutis hent producere eiusdem effectus;
D. Demonstratio effectus producit: ergo similiter 2ª, et alie sequentes.

Ad hoc argu. respondetur, concessa replica, sit vir. 1º iuxta sit de-
pendentes extinctas habitus non fieri per additus eliminis ma superi-
additi, D. per majus radicatus in subiecto per nobis applicatus ad novas
mag. iuxta quas vir. quod etsi 2ª demonstratio sit productiva habi-
tus, illus defacto non producit, quia invenit productus. num ergo per D de-
monstrat invenit attacta tota vas potentie. ~~[illegible]~~ num erit
Ad pt. incapacitate subiecti non posuisse alios habitus ad pene: sit lu-
cerna est illuminativa spacii, illud tamen non illuminat defacto, quia inve-
nit illuminatus a sole.

Sed hanc solutionem repto 1º implicat, quod 2ª demons-
tratio sit productiva habitus, et quod illus defacto non producat: ergo tenet solo.
pt. Ans. demonstratio est actio productiva; D implicat actus productivus
sine producto: ergo implicat 2ª demonstratio esse productivus,
et quod aliquid non producat. maior pat. quia demonstratio est ipsa causalitas
virtutis productive, et sunt ipsa productio. minor satis patet, actio productiva
est ipsa productio, D productio per talis essentia petit producta:

9°

ergo implicat actio productiva sine termino producto. prob. min. quia, ut sup. cons. 1ta. tam mistarum, quam. Joannis Vincentius. Corpus Christi sub speciebus non potest esse terminus productionis actionis, si de facto nihil produceret: ergo debet actio productiva esse in quo aliquid producere.

Ergo 1a demonstratio nequit producere habitum, qui distinat in 2a. ergo 2a de peto ... habitum producit. Ant. prob. 2a distinet eundem numero habitum, qui sub 1a distinat: ergo 1a demonstratio nequit producere habitum qui distinet in 2a. Ant. prob. duae causae totales, et adaequatae nequeunt distinere eundem numero effectum, ut omnes tenent in Philosophia ... dici ... quae libet demonstratio est causa totalis producti habitum: ergo in 2a non distinet idem habitum, ac in 1a.

Alii replicant ... admittunt ... quod ... productio ... aliquid ... nova aliquid producat, sed quod ... accipiat aliquam perfectionem intrinsecam, et haec etiam salvantur in habitu ... producere aliquam entitatem quae ... qualitatis ... radicatur in intellectu, ... disponat, mutat in intrinsecam, et accipit majorem perfectionem sine aliquo de novo producto: et ... vitalis ... sine aliqua entitate ... producta ... quam ... non ... elicitur.

Valdicat, quod demonstratio est ... productiva ... productiva ... explicativa, ... attingat ... ratio ... et ... capax habitus recipiendi est productivum ... ... deficit, ... explicatur ... Corpore Christi ... ideo non esse terminus actionis productivae, quia corpus Christi ... mutat, nec in illo aliquid producit. Juxta ... ... non inquit difficultatem.

Sed instabis: productio, ut talis

nequit

nequit dari linea tro productio: ergo actio, ut talis linea tro producta, et facta, tunc ait. ergo 2ª demonstratio, et productio, et actio: ergo nequit saltem vi linea tro producta l. facta. 1ª conseq. probatur, et productio et actualiter producentis, ita actio et actualiter agentis: ergo ut una nequit saltem vi linea, ita alia.

R. ut aliquis de novo producat, requiritur, quod de novo aliquid ei addatur: at vero ad hoc, ut aliquid dicatur factum, l. actum, sufficit nova denominatio, ut patet in Deo, qui dicitur factus, non producitur, in ratione termini.

Arguitur replicando tr. negando ant. admittendo distinguo ant. 2ª demonstratio non attinet cujus non habitus, actu, quoad plenam rationem ant., quoad materiale sola ant. dicimusque, quod vero plures conclusiones non est in utraque demonstratione, diversificant in principiis materialibus. unde cum 2ª demonstratio inveniat habitum productum, ipsum qui ad plenam rationem, ipse illum non continet, et totus applicari ad terminum actus materiales, et hoc solum attinet productio ant., licet ergo 2ª demonstratio, quoad principia materialia diversificat a 1ª, non ergo ad rationem plenam.

2º adversus principales contra aliquos admittentes nos, praedictos in intensione qualitatis respondens, sursum ant., nego conseq. admittendo distinguo ant.: demonstratio est productiva habitus cujus nego ant.; productiva habitus l. modi ejus solo ant., et nego conseq.: dicimusque, quod illud, quod respicit ejus demonstrationem, non est productum ejus habitus, et l. modus, l. habitus, li attingit totum rationem plenam, habitus producit, licet illum non attingit producit modus: ideoque qui solutioni facilis applicatio, et responsio ad alias replicas.

4º arguitur, responsio replica 1ª dicta: habitus productus a 1ª demonstratione non potest fieri extensive, et inclinari ad obiecta aliarum demonstrationum: ergo et 2ª aliis habitus producit.

Ant. probatur

Antecedens [sic] effectus nequit excedere virtutem causae: sed hic scientia demonstrata ... fuit, nequit inclinari ad alia obiecta demonstrata per causam; ideo tamen dicitur quod diversitate obiecti ... ad scientiam. species humana nequit plura obiecta repraesentare, quae tamen species angelica potest, quia species angelica est infusa; species vero humana causatur ab obiecto; sed hic habitus causatur ab unico actu, nequit ad plura obiecta se extendere.

Dicitur. quod habitus ductus per scientiam demonstrativam non devincit totam difficultatem, quam consequentes alii habitus ducunt. Antecedens probatur: scientia demonstrativa attingat totam suam potentiam, non attingit totaliter; sed non devincit totam eam potentiam. Antecedens vero potentiam attingit, scilicet, ut dicitur, obiecti materialis demonstrati, et clare, ut dicitur, alia obiecta; sed scientia demonstrativa ... attingit ut ... obiecti materialis demonstrati; sed non attingit totaliter.

Dicitur.

Antecedens: habitus genitus per scientiam demonstrativam non inclinat ad omnia obiecta particularia; sed scientia per scientiam demonstrativam non devincit totam eam potentiam. Antecedens: hic, quod ... habitu ... ad quaslibet demonstrationes ... hic actus, quod habitus inclinat ad actum similem, per quem fuit genitus; quod ideo inclinat ad actum per quem fuit genitus.

Ad hoc ... in negato antecedente: ... distinguo antecedens: effectus nequit excedere virtutem causae adaequatae, concedo antecedens; causae inadaequatae, nego antecedens: et distinguo consequens: si illud dicat exclusionem alterius causae: nego consequens; si dicat exclusivam ... concedo consequens: dicimus quod ... habitus ... actu ... et posset se extendere ad plura obiecta. Sed non ita ... quod habitus tanquam a causa adaequata ... fuit ab actu, et ... ita ... ab ... potentia participare ... aut speciei dicatur, quod species humana ... ab obiecto, et ... limitatis.

Ad ... hanc

Ad hanc Soluti° stat: tu habitus producat à pot., et actu tanquam à causa adaequata non partiali per actu per potentiam ulterius: Q.

Quaeritur Solus. Ant. pb. species non Solus producitur ob obiecto, sed exigat ob agente, et tamen manet diminuta per ordinem: ergo etiam habitus ducat à pot., et actu cum sit diminutus per actu.

Resp.: negando ant.; ad cuius prob. dico: ant. species producitur ob sua agentia quoad repraesentationem obiecti, nego ant.; quoad ad spiritualitatem quae illi species, omitto ant. duo namque in speciem impressa inveniunt, et illic repraesentatio obiecti, et tamen hanc potentiae obiecto cat, non ob sua agente; species namque non repraesentat ipsum suum agentem; cum in speciei invenit spiritualitas, et adhanc concurrit suum. unde species semper remanet limitata in sua repraesentatione obiecti. at non habitus in species effectus pot. quoad ad extensionem, tu quoad ad maximam, tu cum sua concurrat ad attingibilitatem rei potentiae. unde non tenet paritas.

Ad 3.m prob. negando ant., ad ultima prob. dicendo ant. non attingit rem potentiae totali totalitate extensiva, et quoad accidentalis, Do ant., intensivaque seu substantiali nego ant., et conseq. Dicimus quod prob. 1.a demonstratio generat habitus totum, quod inclinat, et ducat pot. ad totam rem potentiae, et sic totam difficultatem potentiae cum dixerimus: quod cum res potentiae sit indivisibilis, à C. demonstratio attingit totaliter quoad ad habitus. cum tamen stat, quod non attingat, ut dicitur ad omnia obiecta materialia 1.a demonstratio, haec tamen attingentia solum est extensiva, et accidentalis. unde patet solutio, quod D. 1.a demonstratio non vincat difficultatem materialem, bene tamen omnem potentiae difficultatem, quae sequitur ut habitus producat.

Ad 4.m prob. dicendo ant.: habitus genitus per 1.am demonstrationem inclinat ad alia demonstrationis per prima omitto ant.: radicatur.

radicatā, nego con. et eodem modo dicendo Concl.: positâ demonstratione habitus per demonstrationem ad illam concl. in materia non inclinet proxime, inclinationem radicatam, et tunc facilius redit, ut habitus proxime inclinet ad talem concl. per nova applicatione ad nova materialia per aliquam modum luxum applicatum ad modum q.

Instabis 1º contra hanc solutionem 1º: quia modus nequit habere facilitatem ad attingendum concl. in materia, ergo solutio nulla. Probatur ant.: modus per demonstrationem per actum attingentem concl. in materia: ergo nequit tribuere facilitatem ad attingentiam ipsius. Cons. antec. quia quod tribuit facilitatem debet ante poni ad id, cui talem facilitatem praestat: ergo non debet subsequi ad illud.

2º Ex eo quod habitus radicaliter inclinet ad attingentiam aliorum objectorum non sequitur, quod ponant alij habitus circa talia obj. ergo nulla solutio. Probatur ant.: quia habitus primorum principiorum solum inclinant radicaliter ad obj. aliarum scientiarum, ponunt tamen habitus scientificos ergo similiter.

3º ex porro casum quod habitus productus sit per demonstrationem, quae non attingat 1º passionem [illegible], et 2º aliam, et attingere potest, ut ostat. Ex Philosopho, ubi Themistius in principio Lineamentorum dicit et hoc manifestat per similitudinem disciplinis, ingenium non semper incipit aliquid, ab eo, quod est principium simpliciter simpliciter naturae, sed ex eo, unde aliquis facilius, seu opportunius valeat addiscere, id est ab illis, quae sunt magis nota quoad nos, quae quidem sunt posteriora naturae. Et etiam ex intento probabili, quod ad acquirendam scientiam sufficit unus habitus scientificus, in qua fere dicunt illius authores 1º demonstrationem esse, in qua bonitas Cons. demonstrationis. quo supposito sic arguitur. habitus productus in tali casu non potest radicaliter inclinare ad omnia obj. in materia ergo nulla solutio. Antecedens: demonstratio per quam habitus generatur non habet

inde

in se aliquid distinctum radicatum aut virtuale [?] ... : cui sit ex
dicta parte obiecti: quod non potest ad [illegible] obiectum radicatum inclinari.

Ad 3.um replicam etiam debent respondere authores [illegible]
ipsi namque multiplicant habitus, et actibus, docent tales, quod
cuilibet actui correspondet habitus: unde habitus abilitas [?] potius
subsequentur ad actus, non vero ad illos antecedunt, et tamen propterea illorum
ad multiplicatum habitum, aut potius facilitatem: quod etiam mihi sub-
sequuntur ad actus potentia potius facilitatem. — quod autem huic
arguento ipsi respondeant solutionem nos accipimus. — Tamen ... ab eo
bus, quod mihi dicunt facilitatem potius, non quod ante sedeunt, sed quod
permanent, et tribuunt potius aliquam virtutem, ut facilius videatur ad
aliorum actuum attingentiam.

Ad instantiam in negatio adversus; ad illam
[illegible] distinguo antecedens, quod habitus primorum principiorum inclinat ra-
dicatum sub ratione consecutionis, et suppositioni connexae concedo, quod incli-
nat sub ratione propria et particulari obiecti, nego consequentiam [?] suppositam:
et similiter nego consequentiam. dicimus quod habitus primorum principiorum in-
clinat ad obiectum aliarum scientiarum, sub ratione connexa, et suppositi-
oni scibilis, ac proinde, ut obiectum cuiuslibet scientiae attingat sub
ratione formali propria requirunt habitus distinctos [?] exigere: habitus
vero [illegible] demonstratae acquisitivus inclinat radicatum
ad obiectum aliarum demonstrationum sub ratione propria formali tali
scientiae. ac conceptum non indiget multiplicatione habitus ad [illegible] attingentiam.

Ad 3.um admisso casu, cum authoritate dicitur et sic quod [?] validi
ratio in primis ... . Scientia requirit acquisitam demonstrationem,
quae sit vera, quae ita, ut eius evidentia pendeat vere a princi-
piis ... , quae sunt demonstratio: Scientiam acquiri potest per de-
monstrationem, quae sit vera in alicuius obiecti particularis, ut patet in ... quali
quoque habitus scientificus longe adaequi ... aliquotiens, quod nunc
incipit

incipit à de monstrate attingente rō pātis syllogismi, quæ oritur particula logica, et ratio e quod tunc princi pia huius demonstrationis cum n̄ pendeant ab aliis, ab anima naturaliter cognoscuntur, et hoc intendit D Thomas in alegata authoritate, quæ supponit ... quod si aliquis procedit ... de monstratione, quæ ... vocabimus; ... de demonstrationibus quæ ... adequate, ... particulis, dicimus quod habitus ... illas inclinat radicaliter ad ... manifestatio: ... totalitatem ... ad ... particulam. ... radicaliter ... inclinationi.

§ Arguitur: acquisito habitu scientifico ... demonstrationis ... habitus erroris ... (ut possibile est ut modo suppono) ... posita ... demonstrationis scientifica acquisitur aliquid quod expellat habitum erroris: ergo ... habitus scientificus: ... quod habitus erroris non ... expelli nisi ... alius habitus sibi oppositus; ... habitus acquisitus ... demonstrationis non opponitur cum habitu erroris. ... cum illo compatitur, ... supponit aliquis ... expellit ... alius habitus ... demonstrationis ... dicitur.

Confirmatur 1º: quod in casu argumenti manet ... cum eadem difficultate ... demonstrationis ... habitus ... acquirat ... acquisitio habitu erat difficultas ... post acquisitionem remanet difficultas ... manifesta ... alius habitus ... demonstrationis dicitur. ... cum ... tenet: ... in tali casu ... habitus ... demonstrationis manet ... cum eodem errore ... : ergo manet cum difficultate ...

Confirmatur 2º: si habitus logicæ esset indivisibilis, habito errore ... aliquo ... habitus destruitur; ... non destruit ... potius cum errore compatitur:

ergo non est indivisibilis: maior probatur quia habitus Fidei est indivisibilis, habito errore circa aliquam credibilium veritatem, tota Fides deperditur: ergo si habitus esset indivisibilis, idem contingeret:

Ad hoc argumentum, licet ab aliquibus dicamus, quod habitus erroris nequit compati cum habitu scientifico: quia habitus erroris attingit totum rem, scilicet aut secundum correspondentiam illa dumtaxat, et quod dictus habitus non est attingens totum rem. meabilis. Dicto scilicet: si in qua cum istis videamus nulla cum habet argumentum. = Cum tamen quia a fortiori omnes admittunt casum argumenti, et a nobis admittitur cum habitus ... logice, vel alterius compatibilis sit cum habitu opinionis, ideo tale admisso non esse casum, et nego consequentiam: ad minorem, concesso antecedenti negat consequentiam admissionis, quia concessa maiori, distinguo minorem; non expellit habitus ... demonstrativus, secundum se sumptus, concedo minorem; prout vel de novo applicatus quia demonstrativus ad nobis magis, nego minorem: dicimus quod, quod error ... compatibilis est cum illo habitu secundum se sumptus, non cum illo, ut de novo aplicatur.

Sed dices: non potest habitus erroris expelli per nobis aplicationem habitus: ergo nec ... = Respondeo ... vel illa aplicatio de novo deinit, vel non, si sic intentum argumenti habet: si vero dicatur quod de facto non expellitur: contra: habitus erroris non opponitur cum aplicatione, sed cum habitu scientifico; ... illum, cum quo opponitur expellit: ergo non expellitur nobis aplicationem. = 2°. ... idem cum habitus erroris habet in hac capacitate, ... distinctus ab illo quem habitui scientifico correspondet: ergo non expellitur ab habitu scientifico ... , sed ab alio, ... habet tota virtute.

Deinde nego argumentum: admissionis dicatur, quod nobis aplicatio, si similiter videtur non est habitus; cum tamen hoc modo non expellit habitus: si vero dicatur ut aplicatio habitus nunc dicitur habitus non distinctus a nostro aplicatu, ac secundum correspondentiam semper saluatur quod habitus

ad habitum erroris ~~mali~~ expellit habitum scientificum, tan-
tum se ipsum tam non applicatum.

Ad 2um distinguo ant.: concesso ant. nego
conseq.: quia non requiritur ad habitum expellendum occupet illam virtualitatem ad
quam ~~[illegible]~~ attingat illam mag. habitus [illegible], ut patet in albedine,
quae licet extendat ad dealbandum partem [illegible] quae antea nigra
erat non occupat virtualitatem correspondentem nigredini, nec
multiplicat speciem, nec ideo ad [illegible] applicat ad nobis mag.: licet
remittat de habitu.

Ad 3um distinguo negando maiorem: nam [illegible], acquisito habitu
scientifico circa [illegible] demonstratum, manet cum facultate radicali
ad aliam oppositam [illegible]: ac proinde posito habitu [illegible]
restat facultas proxime circa aliam, quae facultas est non [illegible] appli-
catio [illegible] secundo modo: quare pro [illegible] distinguo
ant.: manet [illegible] cum eodem errore et eodem modo, nego ant.: di-
verso modo se habente ad illum [illegible] ant.; et nego conseq.: quia ante acqui-
situm habitum erat [illegible] cum errore circa [illegible] demonstratum: [illegible]
[illegible] acquisito habitu scientifico, [illegible] non habeat facultatem proxi-
mam, [illegible] illam radicalem.

Ad 4um distinguo negando minorem, ad [illegible]
distinguo conseq.; quia [illegible] est indivisibile [illegible] nego conseq.; quia
est indivisibile [illegible] [illegible] quae mag. [illegible] illam, concedo conseq.:
habitus namque, [illegible] [illegible] [illegible] medium extrinsecum,
et [illegible] multiplicant [illegible] mag. (in quo ponit [illegible] replica)
non multiplicat [illegible], ut patet in analogia attributionis, in qua
[illegible] analoga [illegible] extrinseca analogati non multiplicat [illegible]
analogata minus principalia multiplicantur: [illegible]
[illegible] [illegible]; ac proinde [illegible] multiplicat [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

Utrique [illegible] in Fide ... dicta.

Et si dicas, quod extrinseca revelatio est quid intrinsecum in aliquorum dogmatum materia; ... ipse Deus, et omnia attributa sunt etiam materia Fidei; et tamen in illorum revelatione est quid intrinsecum; cum sit attributum illius virtualiter distinctum ab aliis: Respondeo = Dico, quod licet extrinseca revelatio videatur intelligenti, et quasi attributum Dei est quid intrinsecum ipsi Deo: attamen [illegible] Fidei est quid extrinsecum in omnibus, quae inveniuntur in Deo, quia per talem revelationem nihil ponit Deus in attributis, et credentur, et possibile, quod illa revelatio.

Deinde arguitur: habitum simplicem non repugnat esse compositum ex pluribus habitibus: sed de facto non est simplex qualitas. Probatur: scientia infusa animae Christi Domini est habitualis, ut docet ... Divus ipse Praeceptor ait in 3 part. quaestione 11. articulo sexto, quod est composita ex pluribus habitibus: ergo non repugnat habitum simplicem esse compositum ex pluribus habitibus.

Respondeo ad hoc argumentum: negando antecedens, ad minus ... rationem explico mentem Divi Thomae, et dico, quod Angelicus Doctor ibi non loquitur de aliqua scientia in speciali, sed de scientia infusa in communi; et hoc modo asserit, quod scientia infusa Christi Domini fuit composita ex pluribus habitibus distinctis secundum diversitatem obiectorum specierum, quae ab illa attingebantur: scientia naturalis est composita ex diversis scientiis seu habitibus: unde nihil contra nos ex authoritate Divi Thomae infertur.

ART. VII.

Ut OBIECTUM LOGICAE EST ENS REALE, VEL RATIONIS?

§ I.

Explicatur difficultas et referuntur Sententiae

Suppono inprimis de quo obiecto in Logica ... dicuntur. Obiectum ... potentiae habitus ... objectum cognoscendum. dividitur communiter ab [illegible] duobus quas apud ... dispt. 42 ... videre) in obiectum materiale, et formale. Obiectum formale est id, quod ... et sub ratione attingit a potentia, vel habitu. Obiectum materiale est id, quod ... sub ratione ... attingit. Utriusque exemplum ... in potentia visiva, cuius obiectum est coloratum, in quo obiectum formale est color, quod ... attingit ab illa. Corpus vero est obiectum materiale, ... sub ratione ... color ... potentia attingat de ... obiecto formali procedit difficultas.

2° ... supponendum est, quod ens ... aliud reale, et aliud rationis: ens reale est, quod a parte rei, et independenter ab ... contemplatione habet esse ... et ... ens ... quod ... dari ... est ... quaedam, ... rebus non a parte rei, ... inhaerent. ... substantia, ... quantitas ...

Ens reale est ... aliud in ... quod intrinsece existit, aliud extrinsecum, quod ... a ... extrinseca: ut ... in pariete, quod nihil ... in ... tantum ... quae ... in albedine ... pariet... Similiter ens rationis est duplex. aliud rationis ratiocinantis, et est illud quod non habet fundamentum in re, ut sic apprehendatur. ut ... Petri a se ipso, ut in hac propositione: Petrus est Petrus. aliud vero, quod habet fundamentum in re, ut sic apprehendatur, ut ... species, et alia huiusmodi, et hoc ens rationis ratiocinatae nuncupatur.

Ex quibus colligitur, quod interrogare utrum obiectum sit ens reale, vel rationis, est ~~[illegible]~~ inquirere, an ens reale, et ... quae a Logica ... vel dirigunt.

E.

et diligat, formant de Logg. roe aliunq, qd liceri malq. tioi, et li e etq. toi, qd nq. illo &c.

Nostri autem dicentes tamen in hac tr. ex eo qd eis finis Logq. sit diligendus. Species, inter dicet. inueniunt actus, uocem, et status, et illorum obiecta (que 3ta discriminantur) Verum qd dicunt, l. ss. diligibilia per actus actus, et ipsa actio diligens, unde per dicta diligibilia ordinatur, et illa extrinsece directa denominat: ea de necessitate que ex tali directione actiua in ipsis obiectis directe resultat, que quasi intrinsece dicunt passiue directa. Dixi quasi intrinsece, quia ut directe rectas taxime tali, forma cuius sit aliquid reale, nec intrinsecus in ipsis diligibilibus intrinsecus aut illa in spatio, qd quidem forma toi, que ad modum pre ualis praedicati diligibilibus superaddit, et in illis ad modum tam intrinsece, et ea extrinsece denominat directa; ad differentiam denominationis que aut adhuc per intrinsecam recipiuntur directe actiua fuit ad ipsa diligibilia nata.

Prima qd 1to asserit, obiectum Logq. esse aliquid reale ita scribit Zerbeius, et hic dicit et alij nonnulli asserunt esse actus et diligibilis, sic Dr Ueaus disp. 2a metha. sect. 10. Kilwardius illique dicit nomine Deus Dict., et alij = alij, esse actus futy, et realis representant obiecta alij tandem esse directe quatenus passiue extrinsece denominat obiecta directa.

Vlta 1to asserit: obiectum Logq. esse ens rationis rationatum, in intota sua latitudine quod potest deseruire ad directionem actus nostri ad alias scias: sic omnes tene quorum catalogum uide apud nostrum Dana tractatu 1o Logq. disp. 2. dubi 3. §1. nº 1º.

Diuiduntur in assignando quod nam ens toi, sit obiectum Logq. non aliqui dicunt esse

esse aeo eoi fundatus in ditibus potibus, in noisibus, et in istis dotibus: ita Sanchez, Ledma, Mastrius de Prado, alij instinguunt ad uocem, et istas dotibus. Sic D. spl. dicit qd alij magis limitant eius tam, qd obiectis logicae ad modus sciendi per se obiectum particulis comprehendit def., diuis., argum. Sic nouissime Zaitra respect. patris Frondio, et Mag. Joanne à S. Thoma.

§ II
Resoluit difficultas.

Prima Obiectio: obiectum logicae non potest esse aliquod ens reale, hec ob. et simul impugnat complexionem defendendi eius, Probatur aliquid ens ens reale esset obiectum logicae, si essent ipsius, ut dirigibilitas, s. extrinsica directio, s. ipsa actio dirigens. Sed nullus istorum: quod obiectum logicae non potest esse aliquod ens reale. Maior patet quando probatur qd dirigibilitas, seu capacitas directionis artificiosae non est obiectum alicuius artis, qd nec dirigibilitas, seu capacitas directionis artificiosae logicae respecta in obiectis, seu actionis potest esse obiectum formale logicae. Ars prima patet, quia obiectum formale alicuius artis est forma artificiosa, non autem materia artificiabilis; at ea capacitas nec forma artificiosa, sed ipsa materia et receptiua, est potentia ordinis artificiosi: quod dirigibilitas, seu capacitas directionis artificiosae non est obiectum formale alicuius artis.

Resp. quod Logica est modus sciendi in opere conditionis; qd explicat, et docet modos modi sciendi, et quae spectat instrumenta sciendi, nempe def., diuis. Qd ipsius. Ex ratione cadunt sub logicam consideratione, quatenus in eis reperitur ratio modi sciendi, et instrumenti logici ad ueritatem inquirendam; sed ipsius eius dirigibilitas, non participant logica forma modi sciendi, et instrumenti logicae: quod ut sic non sunt obiectum formale logicae. Cons. est certa, et min. constat, quod ipsius alij, ex naturalis, siue physicae, siue obiectum non sunt.

n hinc manifestare mag[isterii], quatenus [illegible] dirigibiles per actus directi tam pro directis: [illegible], ut dirigibiles, n participant [illegible] mi dirigendi per ipsum [illegible], et sunt [illegible] n [illegible] pte [illegible]:

Quoad [illegible] licet mir. inglapides, l. alligno, ut extrinsice dirigibilia, [illegible] artificies n habent [illegible] artificiali [illegible] in essendo= [illegible] arti; [illegible] nec [illegible], ut extrinsice dirigibili, [illegible] mediante [illegible] habebunt artificiali [illegible], [illegible] = [illegible] ideo negant [illegible] esse [illegible], [illegible] que i [illegible] realis [illegible] habere [illegible] ens [illegible], [illegible] et ab illo specificari; [illegible] extrinseca [illegible]: [illegible] loquunt authores [illegible] mi dicendi: [illegible] mir. [illegible] e pro intrinseca [illegible] [illegible]: [illegible] ab adversariis assumpta ad [illegible] n posse esse [illegible]: [illegible] habere [illegible] extrinseca [illegible]. [illegible] in illum [illegible]: [illegible] [illegible] e habitus realis, n pot specificari ab ente [illegible], [illegible] esse realis [illegible] limitis [illegible] e pro intrinseco [illegible] n pot specificari et à directe extrinseco [illegible], que n pro intrinseca [illegible] extrinsecare.

Quoad [illegible] [illegible] mir: actio [illegible] [illegible] ab aliquo habitu, l. poa n pot esse [illegible] habitus, l. [illegible], [illegible] actio [illegible] n pot esse [illegible], et [illegible] actio [illegible], l. habitus debet [illegible] [illegible] l. habitus [illegible] ipsa [illegible] n [illegible] ad se ipsum: hinc [illegible] actio dirigens [illegible] [illegible] à [illegible]: [illegible] illius.

[illegible] [illegible] [illegible] mi, et ad [illegible] syllogismus [illegible] reducunt. [illegible] [illegible] e ars intellectualis, [illegible] [illegible] Tertulli[illegible] [illegible] de [illegible] arti [illegible] recte [illegible] introducendo [illegible] artificiales in mag: hoc [illegible] [illegible] quaestio:

an

nas in artefacto intellectuali dicendus e cum proprie ad artefactum reale; In isto nec materia, ut artificiose ordinabilis, nec actio manus disponens, nec denotatio politica extrinseca in illa reperta proveniens ab arte disponente, e ars proprie ars, ut stat in mente Architectonica, quae n. est in se lapides, l. ligna, ut capacia dispositionis artificiosae, nec actio manus lapides, l. ligna disponentis, nec extrinseca denotatio ab actione manus resultans, quae extrinsice solus prorsus artificiosae dispositionis dicunt: ergo dicendus e in artefacto intellectuali.

2a. cl.: Ars logica e cum [illegible] rationis, rationi ordinanti. Haec est quoad utramque partem communis, quas tenuerunt aliqui Jesuitae quas refert n. 1o ex Thomistis mathes, lec. lo ubi ait: cum e duplex scientia ex [illegible] nae: cum autem [illegible] dicit proprie distinctis [illegible], quas non [illegible] nit in rebus consideratis, ut intentio generis, speciei, et similia, quae quidem non inveniunt in rerum natura, sed considerat [illegible], et hinc [illegible] scientia cum [illegible] est proprie ars: haec Thomistae.

Vide quae torquent haec Thomistae authoritates adversarios; q. se [illegible] ista glosant, et dicunt Thomistae intelligere adaequate (quis non videat?) esse [illegible]: sed [illegible] [illegible] somniarunt, [illegible] somnia evanescunt, ut [illegible] videbimus.

Ulb. ait, loqui Thomistam de ista, [illegible] auidam [illegible] [illegible]: sic Colbertum; sed e insufficiens: nam Thomistae assenti cum [illegible] ista proprie [illegible]; [illegible] ars [illegible], et secundarium aliquus habitus non e ars proprie illius [illegible].

Ita inter adversarios [illegible] asserit, loqui Thomistam [illegible] mentalibus [illegible] [illegible] Doctoribus dicunt. Sed contra 1o: nam Thomistae loquuntur dicens [illegible] [illegible] dicente

ab ente rationis, seu reali, ut ex verbis allatis constat; Doctores mentales non de ente rationis obiecto, sed de ente reali, cum sint vera entia realia.

Impugnatur haec sententia. quia Doctores loquuntur de ente rationis, quod non invenitur in rerum natura; Doctores mentales inveniuntur in rerum natura: ergo. = Probatur. quia ens rationis, de quo loquuntur Doctores est, quod solum est consideratum, et invenitur in ea sola consideratione; Doctores autem, seu Doctores mentales non loquuntur ad considerationem, nec inveniuntur ea sola consideratione, sed ipsa consideratio; ergo impugnatur praedicta explicatio.

3° sententia, quam tradit Sanseverinus Termino asserens Doctores intelligendos non de ente rationis, et aliis, sed de ente rationis fundamentali. = Sed haec sententia minus explicat, quam praecedentes: quia fundamentum entis rationis, vel est aliquid reale vel aliquid rationis: si hoc sed dicatur, eadem est difficultas; si vero dicatur 1um, incidit in 1am, vel replicat ea explicatione: ergo ista explicatio excludenda.

4a sententia aliorum asserentium Doctores loqui de noctes externa. = Sed etiam haec sententia ex verbis Doctorum ruit; quia illae denotat res reales, et inveniuntur in rerum natura; sed loquuntur Doctores de ente rationis opposito enti reali, et quod non invenitur in rerum natura: ergo.

Clarior, et facilior est sententia, quam tradit Mastrius ille 1a parte relatus, asserens nec unum verbum ex ipsis dixisse Doctores in loco allegato, sed fictos esse illa verba. = Sed haec sententia, ut bene admonet noster Ponce, vix indiget impugnatione. Commentaria Doctorum praemanibus sunt, ubi quod loquuntur, ibi possunt videre verba dicta.

Ratione probatur 1um, et 2um ex supra, cum multis locis in capite de definitione. quia de aliquo verificatur definitio entis rationis.

ex negat. unius membri ad posit. alterius, l. divisio à suis membris, è bona Coñ; Sed ostensus logice debet esse certus, et non ẽ simpliciter realis, ut constat ex praecedentibus; quam ẽ ens rationis; ergo divisio erit similiter realis et rationis ex membris, etc.

2°. quia illud è obiectum scientiae Logicae, quod ẽ forma materiae, circa quam versatur Logica; sed forma obiectiva, circa quam versatur Logica ẽ ens rationis: ergo essentialiter obiectum scientiae illius. maior è certa, nam licet dicatur obiectum artificiale scientiae, sic dicitur id, quod ẽ forma illius, ut artificialis. minor constat probatur, quia forma, quae introducit in artefactis logicis inducit opera huius sunt ens rationis. Conseq. probatur: nam forma, quae inducit ope huius ẽ forma, l. consequentia, l. adinventa operationis, sed forma consequentia, l. adinventa operationis è forma rationis. Ergo.

3°. Probatur illa minor: nam Logica tractat de vocibus, propositionibus et de omnibus speciebus scilicet de generibus et differentiis, de definitione, divisione, argumentatione, suppositione, appellatione etc. Sed haec omnia de facto sunt aliquid rationis: ergo forma obiectiva, circa quam versatur Logica ẽ ens rationis: maior. minor constabit ex sequentibus: minor probatur et in primis, de generibus, et differentiis, et alia praedicabilia sint forma entia rationis suo loco dicemus: quod vero definitio, divisio etc. sint entia rationis probatur: nam non potest intelligi definitio artificiosa, nisi ut connotat genus, et differentias in ordine ad definitum et limitatio eius per oppositionem membrorum dividentibus in ordine ad divisum; sed haec ordo non ẽ in obiectis, sed praedicta habet esse per opus huius: ergo haec omnia sunt entia rationis.

Dices: quod Logica Grammatica, et Rhetorica distinguntur per suas reales et appellantur reales. Sed hoc non convincit, quod ipsae non sint verae qualitates reales, neque praedicta, quod distinguunt dotes, sed hoc ~~[illegible]~~ eius id communicat omnibus suis, neque quod habeat obiectum aliquod rationis, alias scientia de anima diceretur realis, et irrealis; ergo idem dicendum de his tribus realibus quod realiter dicuntur quia obiectum è ens rationis, cum tamen aliae versentur circa ens reale.

3° Contra

2a Cl: obm mentale, et fictum, ut tale non est modo quo denominant ab intentionibus, ad quem principium et causa illorum; unde non pertinent ad objm per se ipsum a Logica. ita Pater Complut. Mr Joannes a Sto Tha. Masius, et Aullo. ex Dto Tho. ubi supra asserentes Logicam agere de 2is intentionibus in entibus considerati; quod obm fictum, ut tale non pertinet per se ad objm Logicae. prob. Concl: quia ut sic non est res considerata, sed considerativa rerum, vel repraesentativa rerum consideratarum.

Confirm: non illud pertinet per se ad Logicam ut denominabile a 2is intentionibus, quod potest habere suas affectiones; sed in entibus mentalibus sumptis, ut tales sunt nullas affectiones potest invenire: quod Cl.o Euris: minor est certa, et maior prob: quia hic obj fictum, ut tale possunt habere suas affectiones maxime quatenus sunt ipsa subjecta praedicatum, definitio &c. sed esse subjectum, praedicatum, definitio &c. non est aliqua affectionale in objis: prob. minor: non in obj esse subjectum est esse repraesentativum obm indutum 2a intentione subjecti et similiter esse praedicatum, definitio &c; sed obm esse repraesentativum subjecti naturaliter convenit, et absque ulla affectione: quod esse subjectum, praedicatum &c non est aliqua affectionale in objis. minor prob: non obm est quasi quoddam speculum, in quo habetur cognoscere objm; sed speculum potest repraesentare, et de facto repraesentat naturaliter absque affectione objorum affectionis, et si aliqui affectione saltare aut aliquod speculum, illud repraesentaret illam affectionem saltatoris absque aliqua affectione in ipso speculo repraesentante: quod obm esse repraesentativum subjecti naturaliter convenit, et absque ulla affectione.

Ultima Cl: objm adaequatum per se Logicae est modus sciendi late sumptus, prout comprehendit omnes 2as intentiones logicales exigentias, quae fundantur in rationibus, quae objis convenire possunt: haec Cl.o quatenus asserit 2as intentiones in rationibus fundatas pertinere ad objm Logicae est expresse Dti Tho. opusc. 48 Cl.o ubi ait.

Dti Tho

2)

Ad 9. quod Logica ordinatur ad cognitionem veritatis tanquam ad finem, et ideo significatio vocum, quae est immediata ipsi cognitioni, pertinet ad principale considerationem illius: ergo alia instrumenta in vocibus fundata, non pertinent ad logicam, nisi pertineant ad principale considerationem illius.

Dicendum ... quod quando Philosophus ait pertinere ad principalem considerationem logicae vocum significationem, non loquitur comparative ad alia instrumenta quae attinguntur a logica, ut sunt propositiones, quia etiam de ratione istorum instrumentorum est vocum significatio, sed loquitur respectu ad alia quae ... attinguntur a logica, et ut ostenderet dictionem hanc inter significationem attinere illius pertinere ad principalem considerationem logicae.

(10) Dices: in libris nostris sumendi stricte summulas, quae tractant de propositionibus, etc., sed etiam nostri sumendi late summulas, quae includit omnia instrumenta, quae ad ostendendam veritatem aliquo modo conducere possunt, ut sunt instrumenta ... et ... pertinet ad ... logicae ... Philosophi ... supra allatis.

Rationes ... etc.

Rationem ... ultimus logicae est ... in his operibus ... finem ... illius erit tradere notitiam illarum instrumentorum mediis ... dirigit ... in his operibus ... instrumentis sumendi stricte acceptis, sed etiam plures alias ... enumeratas ... iuvant ad ... et ... omnes illae pertinent ad ... logicae, ... logicae erit ... sumendi late summulas. ... ... dirigit ex ... suppositionem, appellationem, et ampliationem, et ideo ... in libris logicalibus ... propositionibus, et ... omnes istae pertinent ... ad ... logicae, et ... ... erit ... adaequatus illius.

Dices de ... intellectus ... logicae ... ordinatur ad ... stricte summulas, unde ... ...

fin sub stricto Logicę et tantum quaestio est de eis in ordine ad aliud.

Dico 2.º: Nam licet inter intentiones logicas sit hoc non tollit, quia ad logicam spectat agere per se de omnibus illis: ergo etc. Probatur: quia Logica agit de illis explicando earum naturam et potestatem demonstrando de illis, quae non ordinantur ad aliud, ut patet in summulis, ubi agimus de significatione, de termino, et de illius proprietatibus, ut de suppositione, appellatione, et quatenus proprietatibus etc. Similiter in Logica agitur de praedicabilibus quatenus se habent ad modum partis et totius: ergo per se spectat ad Logicam agere de huiusmodi intentionibus.

Confirmatur hoc: quia licet ordo obiectorum inter illas desumatur eorum obiectum per se in multis ideas fere a se obiectum adaequatum, quod nullus datur, et in Logica demonstratio, quod omnia tale dicitur ordine ad Logicam, et omnes intentiones logicae in demonstrationem reducuntur ultimate, et tamen non dicuntur quod sit obiectum adaequatum ab obiecto principali: ergo ordo obiectorum inter se non desumitur ex obiecto per se.

§ IIII.

Proponuntur, et solvuntur argumenta

Primo arguitur arguendo, quod actus, ut dirigibiles sunt obiectum logicę ex Philosophia docente in omni scientia, quod sicut Philosophia moralis versatur circa operationes voluntatis, sic Logica versatur circa operationes [illegible], et Philosophia moralis versatur circa operationes voluntatis ut dirigibiles, tanquam circa proprium obiectum, ut docet D. Thomas: ergo etiam Logica versatur circa operationes [illegible], ut dirigibiles tanquam circa proprium obiectum —

Confirmatur: Philosophia moralis est habitus directivus moralis, ita Logica est habitus directivus naturalis [illegible]; sed Philosophia moralis sumit suam specificationem ab ipsa obiecto, id est dirigibilitate actuum voluntatis; ergo et Logica habet specificationem ab ipsa dirigibilitate actuum [illegible].

Haec argumenta.

Hoc atq difficultatem uocat qu[illegible] adhuc quandoq oclu-
mit à Dijs: ing atq Phia moralis n[on] hec obto dirigibilitate
passiuq actuq uoluntatis sm se, [illegible] ordinis moralis ad fine,
et ad eorq rectaq, et hoc obtq illius i ipse actus directus, seu operatio
humana ordinata in fine, ut docet D. Thom: q ultimo n[on] hec
obto sibi dirigibilitate passiuq, siue actuq, siue eorq, nihilominus
ordinis artificiosi in dicendo in ordine ad eorq rectificatione, [illegible]
[illegible] Logice, et in ordine ad fine n[on] errandi in cognitione ueritatis,
que [illegible] se cognoscit lumine naturali [illegible].

Sed q[illegible] ex-
plicandus restat, quare Phia moralis obto hec actuq uoluntatis,
ut ordinator, et Logica respicit obto suo mentis seu actus
eius, ut ordinator, [illegible] ordine artificiosi obtq? Disparitas est,
q moralitas exercet in actibus ptq, ut liberi st, et in ordine ad
[illegible] operantis independenter ab esse, [illegible] eorq ueritas,
et bonitas practica desistit [illegible] conformitate eius appetitu [illegible] pot
esse actus [illegible] moralis, et [illegible] causat ueritatem speculatiua [illegible]
[illegible] conformitate ad obtq: at Logica [illegible] dirigens
[illegible] speculatiua, que [illegible] suq rectitudine ex ipso obto, et
e ipsa ordinatio attingibile, et ideo Logica [illegible] debet uer-
sari in modo ordinandi obtq, et [illegible] talis ordinis possit [illegible] re-
ctus esse, [illegible] n[on] errari in cognoscendo.

Sed maius huius solutio-
[illegible] explicare inquires, quare [illegible] in moralibus dat aliquis habitus
[illegible] prudentiae [illegible] se ordinatq ad rectq [illegible] actus moraliu.
in speculatiuis n[on] assignat aliquis habitus, se ordinatq ad recte
cognitiones obtorq, et [illegible] respiciat talq rectitudine [illegible]
R[espondeo], [illegible] q actus morales eliciunt à uoluntate, que potentia libera,
et cuilibet obto etiam ordinato [illegible] resistere pot, ideo dat habitus
in

tu voluntate, q ipsa quasi cogat, et impellat ad recta operis ex-
secutu, et ideo in moralibus dat habitus per ordinatus ad hoc
mus tanquam ad specificativus parte; hoc n eius sit per naturam ga
illo ciuo dicto fert in illud, et, a ordinati g ponit ordinate tendit
in illud, unde naturas n e aliquis habitus, q habeat g dicto recta
cognitio doctus, 2 sufficit habitus dei ponens, et ordinans dicta,
nam tali dei positio, et ordinate g potest ipse actus hic velit or-
dinans absque nulla difficultate, et n sufficienter habi-
tus ad talem ordinatum ordinatus, cuius habitus ponat ad difficul-
tas vincendas.

Arguitur 2°. illud dictus ... logica, q e ordinatio dictus
efficiens, ut hic ne erant in cognoscendo: ad hoc valeat in ordi-
nate ... extrinseca: q hec tantus habet esse dictus ... logica.
... e certa, et minor prob. Ex hoc ipso, q ... videat dicty de-
nominari ..., sic eo ipso q hic cognoscat ... ordinate ...
gmus ... alterius gmus per dicta ... ipsa ... ex hin
... cognitio ordinate gmus ..., et per dicta: q hoc ipso valeat
dictus logica. R.

R. ... maius, et neg. ... maius, ad ... ... anti
neg. o log. q positio illa extrinseca denotat ... ponit ...
his effectum, et ut quo, n auxilius ..., et ideo n intelligit dictus
logica, q habet esse aliquid artificiosum: et instat ... neg. ...
intelligit ordinativam cognitio ex parte ..., quas intelligat in
dicto denominatio extrinseca cognitio ordinate, et hi n valeat
dictus logica in illa ordinate actiua, q in ... n e artificiosa, ...
naturalis; ... cognitio ... in dicto, n e aliquid artificio ...
ille ordo ... efficiat ...: q nunquam valeat specifi-
cativus logica donec intelligat ordo ... indebi... gat, ...
denotatio positiua extrinseca reputata indebi... ob ordinate

re

repræsentativa, et naturalis [illegible] ista est artificiosa, et naturalis in-
strumentis, erit etiam naturalis, et artificiosa, et extrinsece denotata ad
[illegible] [illegible]: ideo etiamsi [illegible] naturale intrinsece, et non artificiosum, [illegible]-
tio in oculo non artificiata, et naturalis est [illegible] similiter = Item [illegible] in arte
[illegible] non intelligit [illegible] indenominatione extrinseca, provi=
ente ab opere ordinante, et disponente [illegible] donec intelligat
introductam formam artificiosam intrinsece [illegible]: ita in lege non in=
telligit [illegible] [illegible], et ad [illegible], et [illegible] extrinsecam
[illegible], donec intelligat formam [illegible], quæ [illegible] intrin=
sece [illegible] [illegible] [illegible]

3° [illegible]: [illegible] [illegible]
[illegible] legem [illegible] formam [illegible] extrinsecam [illegible] ab
[illegible] ordinante [illegible] [illegible]: [illegible] extrinseca
[illegible] [illegible] legem. [illegible]: [illegible] in quo [illegible]
artificiosum est [illegible] legem. [illegible]. [illegible] ad placitum [illegible] artifi=
ciosi [illegible] in linea [illegible]; et [illegible] in ope [illegible] hoc [illegible]
formam intrinsecam [illegible] extrinsecam [illegible] a [illegible]
[illegible] [illegible]: [illegible] similiter artificiatam legem [illegible] [illegible]
[illegible] poterit [illegible] formam intrinsecam [illegible] [illegible] extrinsecam
denominationem ab actu [illegible] ordinante [illegible].

[illegible] hoc [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible], negat [illegible]. [illegible] est, [illegible]
ad placitum est [illegible] politicum, et morale, et [illegible] in morali-
bus, et politicis [illegible] simpliciter, et absolute [illegible] formam intrinsecam,
quæ [illegible], [illegible] extrinseca denominatio, quæ in [illegible] exi=
stimatione [illegible] reputat, [illegible] intrinseca esset, ut si Rex ali-
quem nobilem faciat nihil intrinsecum ponit in illo, et tamen simpliciter
et absolute reputatur nobilis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] reputatur apud [illegible] [illegible] Regem, [illegible] intrinsecum in hoc

no

nihil totum caret. — Similiter dicimus de vocibus ad significandum impositis, q[uod] impositio activa extrinseca est [?] denominat[ion]e eodem reputet, alii aliq[uid] intrinsecum ponunt in vocibus [?] adnot, q[uod] aliq[uid] repugnantiae: Artificiatum ... physicum (quod physicum dicit et morale), ... intellectuale, unde ... intrinsece, ... extrinsece ..., et picturae, quae ... artificiata physica, et moralia.

Retorquet autem, q[uod] signum ad placitum est intrinsecum, et morale n[on] intelligitur complete, et ... nisi moraliter, et politice existimet, q[uod] illa impositio extrinseca est aliq[uid] intrinsecum morale, et politice in tali ... : Similiter, ... artefacta ... sint ..., et artefacta realia n[on] intelligant[ur] ... in ... donec intelligat[ur] ... intrinseca ... .

Arguitur 4°. Esse directum ... lege, ita esse revelatum ... Fidei; de esse revelatum ... denominatio extrinseca: ... esse directum, q[uod] ... lege erit ... extrinseca denominatio.

R[esponde]o 1°. neg[o] suppositum ... quoad ... esse revelatum ... Fidei, ... revelatum dicat ... denominat[ion]em extrinsecam; aliud namq[ue] est, q[uod] Fides extrinseco ... testimonio nitatur, aliud, q[uod] requirat ... extrinsecam denominat[ion]em: ... Fides ... ... intrinsecum, ... q[uod] extrinseco testimonio nitatur. ... falsum, q[uod] Fides ... testimonium, q[uod] ... intrinsecum ... .

2° R[esponde]o ... suppositum, neg[o] ... . colligitur ex his, quae diximus in ... , quo ... , ... nam ... lege est artefactum ordinatum ad ... , nullum autem artefactum ... extrinsecam denominat[ion]em ... intrinsecum ... , ut ... , quae ...

...

quia opus manuum artificis potest extrinsecus lapides, et ligna dis-
posita donare, de facto formam domus resultantem, quae tamen manet in
statu suo, cum ea non pendeat, et domus non sit extrinseca de-
nominatio realis: ergo et domus non sit extrinseca denominatio directi.

Arg. 5°. Ideo Deus dispositio artefacti
logice ab eo logice, distincta aliquid reale: ergo Deus logice
aliquid reale. Prob. min. Ideo reale, et ideo reale est dispositio
distincta realis; sed talis dispositio est aliquid reale, et quid est reale
est, et reale est distincta realis: ergo Deus dispositio artefacti
logice est aliquid reale.

R. ad arg. concessa maiori, neg. minorem, ad cuius prob. dist.
maiorem: distincta distincta realis est, nisi esse reale considerati, nego maiorem:
ut dispositio logice, concedo maiorem: et distinguo min. et neg. eodem
modo.

Sed 2°. replic.: Deus, ut dispositio est aliquid reale, ergo etiam nulla.
Prob. ant.: Deus, ut dispositio, est ipse recepit, per quam dis-
ponunt; sed talis ipsa est realis: ergo. Prob. min. Deus dispositio dis-
ponunt per actum ~~ordinationis~~ directiuam. Sed talis actio directiua est realis:
ergo ipsa per quam disponunt Deus dispositio, est ipsa realis.

R. ad replic.
neg. ant.; ad prob. concessa maiori, negat. min., ad cuius prob. dist. maiorem. Deus
dispositio disponunt per actum directiuum extrinsecum, incomplete, vel
imperfecte, concedo maiorem; disponunt intrinsece, aut complete, vel informa-
tione, nego maiorem, et concessa min., nego conseq. loquendo
de dispositione intrinseca, completa, et informatione esse. Quia actus Dei
directiuus manet ad eum, seu ad Deum dispositio, quos disponit ipse
Deus, et denominat, et est extrinseca, incomplete dispositio, et imperfecti:
quae dispositio Deus completa per actionem, quae Deus concurrit in ipsis artibus
a qua denominat, et est intrinseca, completa, et informatione dispositio:

Sit

et lapides, et ligna, ex quibus constituitur domus, per suam denominationem, et sunt extrinsece, seu incomplete, seu imperfecti ordinata per actus artificis, qui ordinavit: domus artificialis, quam artifex construxit homo denominatur, est intrinsece, et complete, et perfecte ordinata.

2a replica. Si actus ad res, quae sunt, vel si illam non poneret, sunt obiecti per hoc solum, quod essent extrinsece dispositi, deberent esse actus logici: sed actus logici sunt artificiales: ergo minor: habent enim artificialem logicam complete: ergo etiam habent suum obiectum logicae. Probatur antecedens: habent suum intrinsecum scientificum potentiae logicae: ergo habent suam artificialem logicam complete: antecedens sic probatur: quia in voluntatibus, quae sunt signa ad placitum, praeter rationis impositionem, dato enim, quod sint rationis, et existant in illis adhuc possunt ducere in cognitionem signati, quod est munus signi: ergo similiter sunt obiecti, et possunt, praeter rationem in illis, possunt logice, quod est munus intrinsecum scientifici.

Contra replica: artificialis logica, quae est complete realis solent ubicumque solvat, intrinsecus causalitatibus logicae: sed si actus ad res, quae sunt, sunt obiecti, hoc solum, quod sint extrinsece dispositi, solvens intrinsecus causalitatis logice, erunt artificialis logica, sub complete: ergo sunt actus logici. Probatur antecedens: ubi solvat artificialis intentus a logica, solvat artificialis logica complete; sed artificialis intentus a logica solvat ubi solvat intrinsecus scientificus logici: ergo et solvat intrinsecus logicus, sub artefactus complete. Probatur minor. logica per hoc intendit artefactus logica, ut per illud scientia acquiratur: ergo ubi solvat intrinsecus causalitatis scientiae, ex quo scientia acquiritur, solvat artefactus intentus a logica.

Respondetur ad 2am replicam, negando minorem; admittimus consequentiam, negamus antecedens: admittimus primam probationem antecedentis, et solum non loquendo de artefacto logico, ac de signo ad placitum, quod quamvis constituatur per res, et absque illis non possunt denominari extrinsece, seu impositione, quae constituit in ratione signi fundamentalis possunt munus exercere: ita similiter sunt obiecti, per solam extrinsecam denominationem, quae solum constituit in esse artificialis

Logicae

Legé fundtbr [illegible] ... cig causare, q̃ munus ipsi conven-
ibile, et ideo distinq. pro 2ᵒ, q̃ instrum, quo pro pq̃ sui ordinatur
ad aliqd munus generandum ipsum fundum contribuit pro pq̃ in illius
substa— quo supposito negat Con; ad cuius pro 2ᵒ negat ant; ad
... pro 2ᵒ conseq mai, negat min, ad cuius pro 2ᵒ dist ant, ut pro illud hic
acquirat, ... illud prius complete constitutum intra artificiale acquirat
scia, cedo ant; ut illud tantum fundatur constitutum intra artificiale
acquirat scio, nego ant. Lego aut intendit complete constituere sub
... intra artificiale, q̃ sit pro pq̃ sui; et postea ... dicto, et
... Conq: habeat capacitatem internam à lege fundatam, ... sub
Cons, ... nego Cons. q̃ in signo adplacitum utbet, q̃ pro hoc
... pro pq̃ sui, ut sit medium deserviens inalterum cognitum, et q̃ quia
hoc munus exercet ant addat pro pq̃ sui, n̄ censeo, q̃ ant ad illud
cognitum sit complete, et sub constitutum intra signi.

2ᵒ pot esse pondeti, neg.
... min, ad cuius pro 2ᵒ, negat ant; ad illius pro 2ᵒ etiam, negat ant, ad
illius pro 2ᵒ conseso ant, negat Con, cuius ratio disparitatis ē, q̃ signum
adplacitum ē instrum morale, et politicum, q̃ quamvis pro pq̃ sui sub
constituat, in absentia tn̄ illius sui ... fundati exercet munus, q̃ pro
tanto ... exercet, q̃ in hoc existimatione à qua maxime pendent
instrum politico, et moralia cum fundatum pro eodem reputat, sua
absentia, ac si sua esset pro pq̃ ..., ut pat in moneta, cuius valor,
q̃ augeri constituit pro pq̃ sui sola, et tn̄ in absentia talis pro 2ᵒ
pro eodem reputat moneta sui impositi à Rege, quia impositio
ē fundatum ad pq̃ sui, h abest sua sui. ... ut disposit in
nō demonstratis ... instrum moralia. unde in illis n̄ attendit
ad hoc existimatione, q̃ ad id, q̃ intrinsecè, et cum per terminum denotatum
n̄ sint pro parte, et pro complete disposit ad sui causam dei
illud n̄ cont.

6ᵒ arg.

6° Arguitur: quaelibet scientia specificatur à suo obiecto; sed Logica non potest specificari à suo obiecto, sicut ab ente rationis: ergo ens rationis non est obiectum. maior est certa, et minor probatur: Logica est habitus realis; sed non potest specificari ab ente rationis. Maior est certa, et consequentia probatur: quia ab alio specificatur, ab illo sumit suum esse; sed habitus realis non potest suum esse sumere ab ente rationis, siquidem ens rationis non potest esse causa entis realis: ergo nec ab illo specificari.

Respondeo ad argumentum, distinguo maiorem, nego minorem, ad cuius probationem respondeo [illegible] ante, negatur consequentia, ad cuius probationem distinguo maiorem, licet minor: habitus realis non potest suum esse sumere ab ente rationis, ut ab specificativo intrinseco, concedo maiorem, ut ab specificativo extrinseco, nego minorem: habitus enim duplex habet specificativum: aliud intrinsecum, et est suum esse, quod dicit ad obiectum, et hoc est reale sicut ipse habitus: aliud vero est specificativum extrinsecum, et hoc est obiectum, in quod tendit habitus, quod specificativum non requiritur, quod sit reale, licet habitus, ut patet in cognitione negationis, quae cognitio est aliquid positivum, negatio vero, quae est eius obiectum, et specificativum extrinsecum non est aliquid positivum.

Sed contra, quod habitus realis ab ente rationis, ut ab specificativo extrinseco nequit pendere: ergo [illegible] nullo modo. Probatur minor 1°. specificativum extrinsecum habitus realis debet esse reale: ergo habitus realis non potest specificari ab ente rationis, ut specificativo extrinseco. Probatur antecedens. debet in se saltem esse reale habitus, quem causat: ergo debet esse reale; tunc sic: sed ens rationis esse reale in se non habet: ergo ab illo nullo modo potest specificari habitus realis.

2° probatur minor: ens reale non potest esse specificativum extrinsecum habitus supernaturalis: ergo nec ens rationis esse specificativum extrinsecum habitus realis. Consequentia probatur. tanta enim maior proportio est inter ens rationis, et habitum realem, quanta inter ens reale, et habitum supernaturalem: sed ens reale non potest esse specificativum extrinsecum habitus supernaturalis, ita nec ens rationis potest esse specificativum extrinsecum habitus realis.

Resp. ad

R. ad replicam negando minorem; admissa maiore; distinguo ens debet esse reale, ut quod, nego antecedens, ut quo, concedo antecedens, et nego consequentiam. ad 2.am antecedentis, secto antecedente; distinguo consequens: debet esse reale, ut quo, concedo consequentiam: ut quod, nego consequentiam. admissa subsumptione distinguo, quod ens rationis continet esse reale, ut quo, concedo, ut quod, et negatur consequentia. Habere esse reale, ut quod est habere entitatem realem, quod non convenit enti rationis: habere esse reale, ut quo est habere connexionem ad causam esse realem et bene stat, quod ens rationis non habeat primum, habeat 2.m: sic species impressa, per quam cognoscitur substantia realis; talis species, ut quod est accidens, ut quo vero substantia, id est continens substantiam repraesentative. Similiter obiectum materiale specificans actum [illegible] rationis spiritualis, tale obiectum, ut quod est materiale, ut quo vero est spirituale, id est virtualiter continens, ut continens causam habitus realem.

Ad 2.am [illegible], secto antecedente, nego consequentiam, admissa pro distinguo ens: in esse entis, concedo antecedens; in esse causae, et effectus, vel in linea obiecti, nego antecedens, et consequentiam: quod ens rationis in ratione obiecti per se petit actum, et habitum realem per quem cognoscatur, vel quod non det actum physicum [illegible], nec habitum physicum [illegible], per quem cognoscatur: non vero ens reale petit habitum supernaturalem: unde habitus supernaturalis est improportionatus cum ente reali; non solum in esse entis, sed etiam in linea obiecti: habitus vero realis est improportionatus cum ente rationis in esse entis; non vero in linea obiecti: unde habitus realis potest ab ente rationis specificari: non vero habitus supernaturalis ab ente reali.

Sed dices replica; inter ens reale, et rationis non solum in esse entis, sed etiam in esse obiecti est improportio. pro minore: inter habitum supernaturalem et ens naturale, non solum in esse entis, sed etiam in linea obiecti est improportio, itaque ut ens naturale non potest habere, ut specificativum, existendum habitum supernaturalem: ergo similiter inter ens reale, et rationis non solum est improportio in esse entis, sed etiam in linea obiecti:

ita, ut ens n̄ possit h̃re, ut specificativũ extrinsecũ habitũ realis.

Prob. 2a: extrinseca importat in esse entis reperta inter habitum superna-turale, et ens naturale infert impossibilitatem in esse dti; ita, ut habitus supernaturalis n̄ possit specificari ab ente naturali: ergo etiam extrinseca importa-ta in esse entis reperta inter habitum, seu actum realem, et ens rationis infert impossibilitatem in esse dti: ita, ut habitus realis n̄ possit specificari ab ente rationis.

Respondeo ad neg. maiorem, ad minorem, concedo, reperta entis; negatur cons. et rao disparitatis est; quia habitus supernaturalis est supra omnem exigentiam entis naturalis, quapropter ens naturale n̄ habet connexionem cum habitu supernaturali: unde aliquid naturale n̄ est medium ad cognoscendum aliquid supernaturale, necnon naturale exigit ab habitu supernaturali; quia aliàs ens naturale haberet connexionem cum habitu supernaturali, quod specificativum habet connexionem cum specificato: unde inter ens naturale, et habitum supernaturalem est impossibilitas in esse entis, et etiam in esse dti: e contra contingit in ente rationis, quod cum ab ente reali, cum quo tanquam cum causa habet connexionem: unde est medium ad cognoscendum aliquid reale; quia habet effectum est medium, per quod cognoscitur eius causa, quapropter in linea entis salvatur impossibilitas inter ens rationis, et ens reale; et sic ex eo, quod ~~aliquid naturale n̄ est medium ad cognoscendum~~ ens naturale n̄ possit specificare habitum supernaturalem, n̄ sequitur, quod ens rationis n̄ possit specificare habitum realem, sicut nec ex eo, quod aliquid naturale n̄ sit medium ad cognoscendum aliquid supernaturale sequitur, quod ens rationis n̄ sit medium ad aliquid reale cognoscendum.

Ultima arg. ens rationis n̄ potest esse obiectum primarium alicuius scientiae: ergo n̄ potest esse obiectum primarium habitus Logicae, quamvis possit esse secundarium. Prob. ant. ens rationis est obiectum secundarium scientiae: ergo n̄ potest esse obiectum primarium alicuius habitus scientiae. Prob. cons.: eo ipso, quod ens rationis sit obiectum secundarium dumtaxat, n̄ potest primario specificare habitum scientiae: ergo n̄ potest esse obiectum primarium habitus Logicae. Cons. constat, quod obiectum

q. obiectum primarium habitus, illud specificat primario. ant. ita prob. non potest specificare actum primarium hic; siquidem obiectum secundarium potest non specificat pot, nec eius actus primarius: ergo non potest specificare actum primarium huius, q. in actus primarium hoc: ergo nec habitum huius, q. specificat ab obiecto, mediante actu primario, prius specificato ab obiecto.

Dices. argu: eo ipso, quod omne rationis sit obiectum visibile secundarium hic non potest aliquem habitum huius specificare: ergo nec habitum huius. ant. prob. eo ipso, quod visibile rationis sit obiectum secundarium attingit per eundem habitum, per quem attingit visibile reale, quod est obiectum primarium: ergo visibile rationis non potest aliquem habitum huius specificare; siquidem potentia attingens unum obiectum, ut primarium, aliud vero, ut secundarium non specificat ab obiecto secundario, sed a primario. ant. prob. obiectum primarium, et secundarium per eundem habitum attinguntur sub eadem ratione formali: ergo eo ipso, quod visibile rationis sit obiectum secundarium hic attingit per eundem habitum, per quem attingit visibile reale, quod est obiectum primarium hic.

R. ad argum. negando ant.; ad cuius prob. respondemus hic pondere; quod omne rationis, ut visibile continet intra obiectum primarium hic. verum aliomodo concedendo ant., ut negando cons., ad cuius prob. negat ant., ad cuius prob. distinguo ant., ut obiectum secundarium potest esse, concedo ant.: sub alia ratione considerata, nego ant., et distinguo consequens, ut obiectum secundarium potest esse, concedo ant.; sub alia ratione, nego cons., et eodem modo distinguo consequens.

Ad confirmationem, negando ant. ad cuius prob. distinguo ant., si attendat, ut visibile secundarium potest, concedo ant., si aliter attingat, nego ant. et distinguo consequens, ut obiectum secundarium potest esse, concedo cons., sub alia ratione, nego cons.

Et

et ultimus ans distinguit: si attingat obiectum secundarium solum, sub secundarium quod solo ans; an ille attingat, nego ans, et distinguo cons eodem modo. ens rationis, ut scibile in com. habet rationem obiecti secundarium habitus, et tamen istam rationem non attingit per secundum habitum, per quem attingit scibile reale, quod est obiectum primarium habitus, scilicet metaphysica, et sub eadem ratione formali; quod metaphysica attingit scibile reale creatum in com., ut obiectum primarium, et scibile rationis in com. consideratum, ut obiectum secundarium, et utrumque sub eadem ratione formali, scilicet sub ratione entis, vel sub abstractione ab omni materia positiuè: ens uero rationis, seu scibile particulare non habet rationem obiecti secundarium alicuius habitus; quod tantum est obiectum primarium habitus Logicæ, per quem attingit sub speciali ratione, sub qua distincta a ratione formali obiecti cuiuslibet alterius scientiæ, et abstractione ab omni materia negatiuè, sum istam rationem specificat actum suæ Logicæ.

So 3ª, scibile rationis particulare, quod ut obiectum Logicæ assignatur non potest esse obiectum primarium alicuius habitus, sed scientiæ. Probatur per minor. scibile rationis ratione totius datum est obiectum secundarium habitus, et habitus scientiæ scilicet metaphysicæ: ergo scibile rationis particulare non potest esse obiectum primarium alicuius habitus scientiæ. Probatur consequentia, scibile rationis particulare continet sub scibili rationis in com.: sed scibile rationis in com. est obiectum secundarium habitus, et habitus scientifici, ergo debet assignari de scibili rationis in particulari contento sub illo. Consequentia probatur. ens reale creatum in com. est obiectum primarium metaphysicæ et non ens creatum in particulari scilicet animalis, sub illo contentum habet rationem obiecti primarij metaphysicæ: ergo ab opposito, quod scibile rationis in com. est obiectum secundarium habitus, et metaphysicæ, etiam scibile rationis particularis sub illo contentum erit obiectum secundarium habitus, et metaphysicæ.

R. ad replicam nego minorem, ad cuius probationem, transeo antecedens, negatur consequentia, ad cuius probationem distinguo ans: si scibile rationis particulare sumatur, ut continet omne scibilis in com., sub ratione scibilis per metaphysicæ, concedo ans; si.

Scibile vero particulare ut dicit, ut substantia per rem sen-
sibilem, nego ant., concedo, consequentiam modo sensibilem entis
tot. particulare materialiter tantum continet sub scibili totius in com.,
non formaliter: et concedo consequentiam loquendo de scibili totius par-
ticulari, ut formaliter stante sub scibili totius in com.; ad ... ...
distinguo ant.; etiam actualiter substantia illa stantes habet rationem
obiecti primarii metaphysicae, quatenus sub illo continetur, concedo ant., aliter
considerata, nego ant. et accidens vel substantia sub ratione entis
continetur sub ... primario metaphysicae, sed sub ente reali creato:
Si autem accidens considerat, ut substantia per rem physicam mate-
rialem, tunc ista res non habet rationem obiecti primarii metaphysicae, nec
sub illo formaliter continetur, et solum materialiter consideratur loquendo
de scibili totius particulari, ut stando sub scibili totius in com.

Et bene stat, quod scibile totius in com. sit obiectum secunda-
rium metaphysicae, et quod scibile totius particulare sit obiectum pri-
marium alicuius habitus, licet non ut formaliter stans sub scibili totius in
com., ut videtur in sequenti exemplo, quo applicato ad praesens omnes
fere replicae instant. Privatio in com. est obiectum secundarium metaphysicae, si-
quidem convenit adaequate enti reali positive, quod est obiectum primarium
metaphysicae; et tamen privatio particularis, ut privatio formae substantialis
etc. est obiectum physicae inadaequatum, quod sunt ex principiis entis
realis, de quibus agit physica, ut de obiecto primario: unde licet ta-
lis privatio, ut stans sub privatione in com. tantum sit obiectum se-
cundarium metaphysicae, tamen talis privatio, quatenus est privatio formae sub-
stantialis Gabrielis habet rationem obiecti primarii physicae, et etiam metaphysicae: si-
militer stat, quod scibile totius in com. sit obiectum secunda-
rium metaphysicae, et quod scibile totius particulare sit obiectum
primarium alicuius habitus, et haec de hac quaestione, et de toto
tractatu per ...

QVÆSTIO SECVNDA DE ENTE ROIS

ART. I

AN SIT, ET QVID SIT ENS ROIS?

§. I

Resolvit 1a pars arti, et 2a illam arguitur.

AD intelligendum huius difficultatis notandum est, quod aliquid potest tripliciter dici ens rois 1o: quia habet esse in roe, ut cognitum in cognoscente, et in isto sensu entia, quae cognoscuntur, omnia possunt dici entia rois. 2o quia habet esse solum in re sine ullo fundamento in re, ut chimera. 3o quia habet esse in roe, et habet fundamentum in re, ut genus quod quamvis in sua natura reperiatur, quatenus in intellectu reg. ut in toto generis, ut speciei, et similibus, quatenus attribuuntur rei in esse quod habet in re, de hoc ente rois inquirimus an detur et quid sit.

CCo dantur entia rois, quamvis aliqui, et pauci negaverint, affirmant tamen omnes autores, quorum pro est noster, quae est expressa de re 4o metaphisicae lec. 4a, et 1a pte q. 1a art. 1o. in corpore, et aliis in locis. Probatur ratione: ens rois est, quod tantum habet esse obiective in intellectu; ergo de facto dantur entia, aut quasi entia, quae tantum habent esse obiective in intellectu concipienti; ergo certum est dari ens rationis. ma

ex

exclusione pat. Min. pr.: nam illud habet tantum esse intellectum, de quo nullum esse potest verificari per veram enuntiationem, nisi esse obiective susceptibile ab intellectu; sed dantur plura entia, de quibus nullum aliud esse potest affirmari vere: ergo de facto dantur entia, aut quasi entia, quae tantum habent esse obiective in intellectu recipiente. Min. pat.: quia hujusmodi sunt inter illa extrema, quae nullam realem distinctionem habent inter se. [deleted] format distinctionem, ut inter attributa divina, quae sunt idem realiter: ergo talis distinctio est distinctio rationis; quia si esset distinctio realis, jam attributa divina realiter distinguerentur, quod nullus dixit: ergo dantur plura entia rationis, de quibus nullum aliud esse potest affirmari nisi esse obiective susceptibile ab intellectu.

Q. 2o prin-

cipaliter nostra conclusio: quia hujusmodi format hanc propositionem: homo est species, recipit, quod ex parte praedicati aliquid tribuit subiecto; sicut in aliis propositionibus; sed illud, quod recipit et tribuit subiecto, non est aliquid reale: ergo est aliquid rationis; et sic datur ens rationis. Cons. est legitimum; maior est certa. Min. etiam constat. Nam alias etiam Petro quilibet individuo attribueret illud praedicatum, et sic haec praedicatio esset vera. Petrus est species, quod non potest admitti: ergo si illud, quod recipit [deleted] hujus in tali propositione non est aliquid reale. Prob. ans.: quia universitas vere et realiter potest praedicari de omnibus individuis; ergo si illud, quod recipit ab intellectu, tribuit subiecto in illa propositione, et esset aliquid reale vere et proprie tribueret Petro, et cuilibet individuo, et sic cum hoc nequeat fieri, evidenter colligitur, tale praedicatum esse aliquid [deleted] rationis.

Arguitur 1o contra conclusionem. Quia quidquid habet esse actuale praeter Deum, producitur ab aliqua causa; sed ens rationis non habet causam producentem: ergo non datur ens rationis. Prob. min., si aliqua causa esset maxime hujus; sed hujus nequit esse causa entis rationis; quia ens rationis non habet causam sui. Min. pr.: hujus operatur media actione reali; sed causa realis operans positione reali semper producit aliquid

aliquid reale: ergo hic nequit esse causa entis rationis: et consequenter non dabitur ens rationis.

R. ad argumentum negando minorem, et distinguendo maiorem ad vniversalitatem negatam etiam minoris, ad vniversalitatem dicto minori; semper producit aliquid reale in effectu primario, concedo minorem; in effectu secundario nego minorem et consequentiam: dicto concesso eodem modo. effectus namque primarius potentiae est actio huius, vel effectus primarius seu huius vniversalitatis procedentis a nostro intellectu est aliquid reale scilicet ipsius, vel species expressa: ens vero rationis est effectus secundarius resultans ad positionem effectus primarij.

Sed contra replicatur 1º, intellectus noster non potest habere ens rationis in effectu secundario: ergo solutio nulla. Probatur minor: non solum effectus primarius, sed etiam secundarius procedens a causa reali debet esse realis: ergo ens rationis non potest esse effectus secundarius nostri intellectus. Probatur antecedens: vterque effectus procedens a causa reali fiat influxus, vel actus reales: ergo vterque debet esse realis: probatur consequentia: ideo primarius effectus causae realis debet esse realis, quia fiat realis influxus: sed etiam effectus secundarius causae realis fiat reales influxus: ergo etiam talis effectus debet esse realis.

Dico 2º. sed ens rationis non est effectus secundarius nostri intellectus: ergo. Probatur minor: actio, per quam producit talis effectus secundarius est realis: ergo illud, quod secundario producit. Consequentia est certa, et antecedens probatur: illud, quod resultat primario ad actum realem debet esse media actione reali: ergo si actio est realis etiam illud quod secundario producit. Probatur consequentia: etiam si potentiae resultent secundario ad actum, qua producit essentia, quia sunt esse media actione reali et aliquid reale: ergo illud, quod resultat secundario ad actum realem est aliquid reale.

Dico 3º. effectus secundarius causae formalis realis est realis: ergo effectus secundarius causae efficientis realis est aliquid reale: antecedens patet. denominatio namque extrinseca est effectus ~~secundarius~~ secundarius causae formalis, et est aliquid reale; nam vt infra dicemus non est formaliter aliquid rationis, et consequentia a paritate videtur.

2º

q.o sicut causa phys. in suo genere det esse effectui, ita causa efficiens suo effectui communicat esse: ergo quomodo fuerit causa erit effectus.

AD 1.am replicam R. neg. 2.do min., ad cuius prob. neg. ant.: ad cuius prob. sub. ant. neg. cons.; ad cuius prob. dist. mai.: q. primario terminat, conc. mai., q. terminat absolute nego min.; sicuti n. ideo effectus primarius act. aumentativi e quantitas, q. terminat aumentationem. d.o q. primario terminat, et dist. min.: terminat primario nego min., terminat secundario conc. min., et nego cons.: sicut n. valet effectus secundarius aumentationis terminat aumentationem, ergo debet esse quantitas, sicut primarius, q. talis effectus, q. secundario, et n. primario terminat aumentationem e illud quamvis effectus primarius sit quantitas, imo secundarius alicuius actus semper e diversus a primario; ut pat. in suo primario, et secundario generationis humanae: ubi primarius talis actus e homo, secundarius vero, ut post hominis, et alia eius accidentia: in utraque enim mea aumentativa, et generativa tri primaris, et secundaris ut tri realis: non in act. productiva met. trin.; q. in illis actibus reperit cuius influxus realis, n. talis, quatenus terminant ad suum primarium, sed etiam quatenus terminant ad secundarium n. ita hoc contingit in act. productiva nostri, q. quatenus terminat ad secundarium effectum, scilicet ad cuius rationis n. per verum influxum realem, sed per metaphoricum, vel fictitium per accidentem ab intellectu fingente.

AD 2.am replicam d.o neg. 2.do ant., ad cuius 2.am dicito ant.: illud q. resultat secundario det esse media act. reali, vere influente nego ant.: influente metaphorice sed conc. ant. et nam unius, de quo loquimur

et

cui est in ... efectus, neque influit, ut causa realis, influxu neque in-
fluxu, sed influxu metaphysico, ut est hic esse ... ra-
tionis: a paritate de partibus dicatur: quod partes conducunt ad
actus reales, quae producit essentia, in qua partes reales continentur,
unde quamvis secundario resultent habent esse reale. **A**d 3um

replicans dicendo, nunc negat causam: et disparitas consistit in hoc,
quod causa physica dicitur esse effectui primario, et secundario se commu-
nicando: unde nunquam effectus causae physicae ab ipsa causa
physica distat, et ideo si causa physica est realis, etiam eius effectus ha-
bere debet entitatem realem, atque causa efficiens non tribuit esse
effectui physice communicatum per influxum, et ita si influxus est
verus, et realis: effectus habebit entitatem realem; si vero influxus
non est verus, sed metaphysicus effectus poterit esse ens rationis. **Q**uarto:

si daretur ens rationis, sequeretur, quod posset existere partio sine essen-
tia generica sine specifica: sed totum hoc implicat: ergo non datur
ens rationis. Probatur sequela: si daretur ens rationis, tantum consisteret in
cognosci ab homine; sed homo cum sit praecisivus potest cognoscere ra-
tionem genericam specificam etiam sine partibus: ergo posset exi-
stere essentia entis rationis sine partibus: et vero generica sine spe-
cifica, et cum hoc implicet in existentibus realibus etiam implicare
dicit in entibus rationis. **A**d hoc antequam respondeamus su-

pponendum est, quod est duplex sententia: 1a asserit quod esse entis rationis non potest cog-
nosci sine partibus: 2a asserit quod essentia entis rationis potest cognosci sine
partibus: iuxtaque primam sententiam ad primam concessa sequela nego minorem, et ad
probationem concessa maiori et minori negatur consequentia, et ratio disparitatis est, quod tam partio,
quam essentia et entia rationis distincta libere ab te, cum

causa

Causa prima praecedentia. Ratio autem realis non accedit libere ad actu illam producente, quae nascitur resultat ad actum producentem existentiam ac proinde licet propter hanc rationem nequeat esse realis sine illis partibus existentibus, bene potest esse entis rationis habere existentiam sine partibus. = 2a sententia asserit, quod licet tunc sit liber ad hoc, quod producat, tamen esse entis rationis sit de facie illam producit, a necessitate tamen ad possibile producendum: unde in hanc opinionem nihil juvat argumentum: sicut tamen ex assensu praemissarum necessitat ad assentiendum conclusioni.

§ II
RESOLVITUR 2a PARS ARTI.

Secunda conclusio, ens rationis tantum esse obiective in intellectu. Haec est definitio entis rationis, quae deducitur ex Doctrina Sti. de ente, et essentia cap. 1o. et 5o metaphysicae lect. 9; et aliis in locis: et explicatur sic. ens rationis est illud, quod dividitur contra ens reale; sed ens, quod tantum habet esse obiective in intellectu dividitur contra ens reale: ergo ens quod tantum habet esse obiective in intellectu est ens rationis ex vi te sumptum. Probatur minor: ens, quod habet esse effective, aut subiective non dividitur contra ens reale; siquidem omnia entia, quae effective aut subiective in intellectu sunt aliquid esse per se ipsis in sui, et sic sunt entia realia: ergo solum ens, quod tantum habet esse obiective in intellectu dividitur contra ens reale, ac proinde solum illud est ens rationis. Firmatur

1o haec ratio; nam talis definitio explicat naturam entis rationis per eius genus, et differentiam: ergo recte per illam definitur ens rationis. Patet, quia in praedicta definitione ly esse ponitur loco generis. aliae vero particulae ~~...~~ videlicet tantum obiective in intellectu explicant differentiam entis rationis ab ente reali, de hoc enim nequit ...

univisivi, qd tandem esse obtive intu, ut constat; gº &c.

Sdo nunc tem dicimus: ens rationis non pot habere esse obtivum intu; qm neque eius esse intentionale pot in habendo esse obtive intu. Pr ante esse obtivum in tm cognosci ab illo; O ens rationis non pot cognosci ab intu; O non pot habere esse obtive intu. Min pr 1º. cum, qd cognoscit obtum, est prius cognoscibile; sed ens rationis non pot esse prius cognoscibile, antequam cognoscatur: gº neque cognoscit obtum. Deinde: ens rationis habet esse per actualem cognitionem: gº antequam cognoscatur non habet esse, consequenter nec cognoscibile.

2º pr eadem min: cognitio, qua ens rationis cognoscit, vel est prior illo, vel posterior, vel simul cum illo. neutrum vero dici pot: gº intellectus cognoscit: Min pr, et in primis quoad 1am: nam impossibile est cognoscere, vel intelligere, aliquam actionem cognoscitivam, quin eius obtum intelligatur, siquidem talis actio dicat ad obtum: gº actio, quae cognoscit ens rationis, non pot esse prior illo. = qd autem talis actio, seu cognitio non possit esse posterior pr: nam si actio cognoscitiva esset posterior ente rationis, nullatenus ens rationis haberet esse operationem, sed supponeretur factum ante ipsam operationem, qd est contra definitionem a nobis assignatam: gº actio, qua cognoscit ens rationis non pot esse posterior illo. = qd autem talis actio non possit esse simul, constat; nam ens rationis resultat, et sequitur ad actionem hanc: gº talis actio nequit esse simul; et sic de 1º ad ultimum sequitur, qd ens rationis non habet esse obtive intu.

Relictis quamplurimis locutionibus, quae ab auctoribus hic arguo solent adduci, pr et prius notando, qd cognitio, seu actio quae fit, et cognoscit ens rationis, habet duplicem virtualitatem, et una ratione facit ens rationis, et una alia illud iam factum cognoscit: et illa 1a vocatur

formalis

maliter vocat dictio: 2.a contemplatio. quo supposito ult.
ad argum. nego ant. ad cuius prob. negat maior. ad cuius prob.
dicto ant.: cum ratio habeat esse per plures actuales cognitiones
ut dictio est ratio ant., ut contemplatio est nego ant. et dicto
cons. eodem modo. itaque cum cognitio, ut dictio est, sit prior
se ipsa, ut contemplatio, etiam ens habet per illam cognitiones dicti,
iam supponit factum, et constituit cognoscibile antequam
cognoscat cognitio contemplativa, et tamen ens rationis est prius cognoscibile
antequam cognoscatur: et exemplum huius est manifestum in ipso verbo mentis, quod dicitur esse prius 2.um
quod contemplatio est, et posterius 2.um quod est effectus dicti: similiter
ergo dicimus de ente rationis vel cognitione.

Ex quo patet solutio ad 2.am minoris prob.: dicimus enim, quod cognitio, qua ens
rationis cognoscitur, est prior illo 2.um quod dictio est, et posterior 2.um quod
contemplatio, et ens rationis non resultat, nec fit per illam actionem
ut contemplatio, sed per illam, ut dictio est.

Sed 2.a haec solutio est contra
ipsius: ens rationis nequit habere esse per actionem, ut dictio
est: ergo ruit solutio. Probatur ant. 1.o: si ens rationis haberet esse per actionem
ut dictio est, ei non verificaretur definitio assignata: ergo non fit
per actionem, ut dictio est. Cons. probatur: ens rationis, ut a nobis definitum
est, quod tantum habet esse obiective intellectu, sed hoc quod sit effectus dicti
non verificat dicto, quod tantum habeat esse obiective intellectu.
Minor probatur: tantum habere esse obiective, est tantum habere esse intelligibile, sed effectus dicti, ut talis, solum explicat
entitates: ergo ex eo, quod sit effectus dicti non verificat, quod tantum
habeat esse obiective, ratione sui. Minor: idem est esse de linea obiectiva,
ac de linea intelligibili: ergo illud tantum habet esse obiective,

tantum

tantum habet esse intelligibile.

Confirmatur 1º quia ens rationis habent esse [illegible] ad actum ut dictio et nihil aliud erit, quam esse effectum dicitur ergo de illo prout sic verificatur, quod sit ens rationis in rigorosa acceptione. Confirmatur 2º quia, ut supra diximus, ens rationis efficiens non est ens [illegible] dictum sed ens rationis, ut effectus dicitur ens rationis effective ergo de illo prout sic verificatur, quod sit ens rationis in rigorosa acceptione.

Ad hanc replicam respondeo negando antecedentem, ad cuius probationem concesso maiori nego minorem, ad cuius probationem concessa maiori nego minorem, ad cuius probationem distinguo maiorem: tantum habere esse obiective per actum, ut contemplatus et tantum habere esse intelligibile concedo maiorem: per actum, ut dictio, nego maiorem. Ita quod ens rationis non tantum dicit ordinem per actum, ut contemplatio, sed etiam per actum, ut dictio; atque inde licet separatum ab actu, ut contemplatio et tantum habeat esse intelligibile, non vero separatum ab illo, ut dictio, quia ab illo prout sic suam entitatem participat.

Sed dices: ens rationis, ut separatum a dictione non potest dicere ordinem [illegible] separatur ab illo non salvat conceptum entis rationis. Antecedens probatur: [illegible] conceptus intellectus per actum, ut dictionem, non quia considerat, ut nunc dictum, non dicit ordinem ad effectum intellectus: ergo similiter quod ens rationis considerat, ut nunc dictum non dicit ordinem ad effectum.

Respondeo ad hanc replicam negando antecedentem, ad cuius probationem concesso maiori, et minori, negatur consequentia. Et ratio disparitatis: quod verbum mentis est proprie effectus intellectus, siquidem vero, et reali influxu illud producit; unde ad talem actum separatum nequit habere denominationem entis vere, et proprie, ut effectum; atque inde

dicit

dicit ens rationis effective, et lato modo. et vero ens rationis est nullus actu influentis influxu improprio, et methaphorico, ac inde potest retinere rationem obiecti practici. = Et his habetur solutio ad rationes oppositas, illa namque solum dicunt entia rationis effective, et lato modo, esse obiectum effectus in rei veri, et realis influxus; sed vero illa, quae ad quem metha-phorico influxu concurrit. igitur illa, ut diximus, entia rationis in stricta acceptione.

ARTUS II.

IN QUO ENS RATIONIS CONSISTIT

§ Iᵘˢ

RESOLVITUR DIFFICULTAS, ET IN QUO STATUIT

Cum essentia entis rationis, et vidimus arto (?) ante, sit esse tantum obiective in intellectu, ut plenius intelligatur, quaerit in praesenti, hoc talis essentia entis rationis, sit esse obiective in intellectu, quod possit salvari denominatione extrinseca, aut in illa consistere. et pro huius intelligentia est notandum duplex est denominatio alia intrinseca, et extrinseca alia: intrinseca est illa, quae provenit a forma existente intrinsece in subiecto denominato: v.g. paries denominatur intrinsece albus ab albedine intrinsece recepta in pariete. Denominatio vero extrinseca, est quae provenit a forma extrinseca in alio subiecto existente v.g. paries denominatur visus extrinsece ab actu existente existente: et obiectum denominatur cognitum extrinseca cognitione existente in homine.

Hoc supposito aliqui asserunt quamlibet denominationem extrinsecam esse ens rationis. alii vero asserunt solum illas de-

nomi

nominatis, quatenus recipiunt ab his: hanc autem refutant Complutenses hic disp. 2a, q. 3a numero 9: juxta quam sententiam ens rationis solum consistit in illo esse cognito, quod res habet, ex eo, quod actu cognoscatur. = alii vero ex opponitur docent nullam extrinsecam denominationem esse ens rationis, sed ens reale; ac proinde, quod nullum ens rationis formaliter consistit in extrinseca denominatione cogniti; sed rationem esse entis rationis sitam esse in aliquo esse fabricato, seu resultante ex actu intellectus; et quod intrinsece obiectum denominet: quod quidem esse resultat ex eo, quod hoc recipit extrinsecam denominationem a modo supra explicato: haec sententia est Thomistarum pluribus in locis, ut videre est apud Complutenses loco citato, quam probatur sit.

Conclusio: nulla denominatio extrinseca proveniens a forma reali est ens rationis. ut probatur, omnis denominatio extrinseca a forma reali proveniens est aliquid reale, sed nulla est aliquid rationis. patet consequentia, et antecedens sic probatur: denominatio extrinseca proveniens a forma reali est effectus formalis formae realis: ergo debet esse aliquid reale: patet consequentia: effectus formalis alicuius formae nihil aliud est quam ipsa forma communicata; sed forma extrinseca communicata est realis, ut supponimus: ergo denominatio illa proveniens tamquam effectus formalis est aliquid reale.

Sed dices quod illa denominatio extrinseca nihil ponit intrinsecum reale in obiecto; et si quid aliquid in illo intelligitur debet esse quid rationis.

Dico: illa denominatio extrinseca, etsi non ponat aliquid intrinsecum reale in obiecto denominato, ponit tamen aliquid extrinsecum reale: ergo debet esse realis: probatur antecedens: illa denominatio, ut diximus, est effectus realis alicuius formae realis extrinsecae: ergo ponit aliquid reale extrinsecum in obiecto. = 2o ante omnem operationem intellectus (imo etsi non daretur intellectus) paries v.g. dicitur visus formaliter ab actu extrinseca in hoc

exis

existente; id autem ad operationes hujus non det, eam rationis: ergo illa extrin-
seca denominatio non est aliquid rationis. Maior probatur ante omnes operationes
hujus potentia visiva dicitur potentia videns: ergo etiam obiectum dicitur visum
ante omnes has operationes. Antecedens patet, et consequentia probatur: quia videns et visum
sunt correlativa: ergo implicat significari, quod sit potentia potentia videns
ante operationes hujus; et quod ante tales operationes obiectum non dicatur potentia
visum.

3. Arguitur secundo contra istam 2am: extrinsecae denominationes sunt entia. Vel non
sunt entia realia: ergo sunt entia rationis. Maior est certa, minor probatur, et
1o sic: extrinsecae denominationes nihil reale ponunt in subiecto
denominato: ergo non sunt entia realia. Antecedens probatur: si aliquid reale po-
neret, illud esset nova entitas realis; sed per extrinsecas deno-
minationes non ponitur nova entitas realis in subiecto denominato,
quia alias subiectum realiter entitative mutaretur, quod est falsum: ergo ex-
trinsecae denominationes nihil reale ponunt in subiecto deno-
minato: et consequenter extrinsecae denominationes non sunt entia realia.

2o probatur minor: extrinsecae denominationes, vel sunt substantia, vel accidens re-
ale; quia ens reale adequate dividitur in substantiam, et accidens;
neutrum potest dici: ergo non sunt entia realia: minor probatur quoad 1am partem:
nihil substantiale ponitur in potentia [illegible], quod videatur: ergo extrin-
seca denominatio visi non est substantia. = quoad 2am partem probatur minor:
accidens inhaeret subiecto, quod denominat; sed extrinseca deno-
minatio visi non inhaeret subiecto, quod denominat: ergo non est accidens.

Confirmatur in Deo dantur extrinsecae denominationes sicut
Creatoris, Domini Visi, et Politi, sed tales denominationes non sunt reales:
ergo sunt entia rationis. Probatur minor: Deo non potest aliquid reale in tempo-
re advenire; sed tales denominationes extrinsecae Deo in tem-
pore a primis creaturis adveniunt: ergo non sunt aliquid reale, sed [illegible]
ali

aliquid novi. Rv

Redarguo sequela maioris negatur, ad cuius probationem

quod Deo addito aut nihil reale intrinsecum ponunt, concedo antecedens: nihil rea-
le extrinsecum, nego antecedens, et hoc reale extrinsecum est forma realis, extrin-
sece applicata subiecto per suas relationes ad illud; et negatur consequentia ad antecedens probationis,
distinguo maiorem: tota entitas realis intrinseca subiecto denominato, nego
maiorem; extrinseca et subiecto denominato, concedo maiorem. et distinguo minorem, et consequentiam
iuxta distinctionem maioris. Ex quo solum sequitur, quod Deus mutetur
extrinsece, id est secundum suas relationes de subiecto creato.

Ad quartam probationem minoris

respondeo nego antecedens: aliquando enim extrinseca denominatio est entitati
substantialis, scilicet quando forma a qua proveniunt est substantia: aliquando acci-
dens, scilicet quando forma a qua proveniunt. Ad probationem primi antecedentis, concedo
antecedens, et consequentiam, quod talis extrinseca denominatio provenit a forma acci-
dentali. Ad quartam probationem antecedentis dico maiorem: quidquid, quod denomi-
net intrinsece, concedo maiorem; quod denominat extrinsece nego maiorem,
et sequela minoris nego consequentiam.

Ad confirmationem respondeo sequela maioris ne-
gatur minor, ad cuius probationem distinguo maiorem: per modum praedicati intrinsi-
ce, concedo maiorem; per modum praedicati extrinseci, nego maiorem:
et sequela minoris distinguo consequens: est aliquid reale intrinsecum ipsi
Deo, nego consequens; extrinsecum Deo, nego consequens: nec per hoc,
quod ponatur in subiecto aliquod praedicatum extrinsecum in tempore, sequitur,
quod Deus mutetur aliquomodo; sicut nec per hoc, quod tale praedicatum
Deo deficiat: sed tunc solum est mutatio creaturae, a qua provenit
tale extrinsecum praedicatum, sive extrinseca denominatio.
Sicut ex eo, quod Deus modo faciat aliqua, quae antea non fecit, non
sequitur quod Deus mutetur, sed quod creatura mutetur: solum namque creatura
per extrinsecam denominationem mutatur: item, quod [illegible] mutatur

non

nat Deus, nisi etiam quod extrinseca denominatio reali, in recto creato requirit connexa cum forma denominante extrinsece eam, quod non est in Deo.

Arguitur 2°: extrinseca denominatio cogniti, scilicet esse cognitum, est ens rationis: ergo male non est univer- salis vera. Antecedens probatur: extrinseca denominatio cogniti solum habet esse obiective in intellectu: ergo est ens rationis. Consequentia est nota: antecedens vero probatur: extrinseca vero denominatio cogniti non habet aptitudinem rei ante considerationem nostram: ergo solum esse habet per considerationem nostram: ergo solum habet esse obiective in intellectu. Consequentia est nota; 2a huius probatur: ideo ens rationis solum habet esse obiective in nostro quod solum suum esse habet per considerationem nostram: ergo si extrinseca denominatio cogniti solum suum esse habet per considerationem nostram erit ens rationis.

Respondeo: adiunctum negando antecedens ad eius probationem concesso antecedenti et 1a consequentia, nego 2am. quae innititur sic. Species expressa solum suum esse habet per actum, seu considerationem nostram: ergo est aliquid rationis, non valet consequentia; antecedens est verum et consequens falsum, quia species expressa est ens reale, adiunctum consequens probatur distinguo antecedens: quod solum suum esse habet per considerationem nostram ut quid fictum per illam concedo antecedens; aliter nego antecedens, et distinguo consequens in homine similiter, scilicet ut quid fictum concedo consequens: aliter nego consequens.

Sed 2° repli- catur: ideo ens rationis est aliquid fictum, quia per considerationem habet, quod solum suum esse habet per considerationem nostram: ergo si extrinseca denominatio cogniti solum suum esse habet per considerationem nostram erit aliquid fictum, et ob id ens. Probatur antecedens, quia aliqua res non habet suum esse per considerationem nostram, bene sequitur, quod non est aliquid fictum: ergo a opposito, quia aliquid habet solum suum esse per considerationem nostram bene sequitur, quod est aliquid fictum.

Rx

Ad replicam neg[ati]ve arg[umen]ti, q[uo]d licet in t[ali] specie expressa, quae n[on] e[st] aliquid fictum, d[a]r[e]t reale; et t[ame]n tamen esse habet p[er] videratem [illegible]; ideo e[st] ens rationis, aliquid fictum, q[uod] ut effectus secundarius inhaereret causae efficienti causaturae per actum suum metaphorice influentem. Ubi tamen esse habet juxta dicta ant[ea]: species q[ua]d expressa e[st] causata p[er] actum suum vere, et n[on] metaphorice influentem, e[st] aliquid reale: extrinseca autem denominatio effectus p[ro]pter actum suum, est identificat cum illa; et sicuti actio n[on] e[st] aliquid fictum, ita nec extrinseca denominatio cogniti, cum sit cum actu suo identificata: et sicut actio suum habet esse subjective in te, ita extrinseca denominatio cogniti, quae e[st] eadem entitas cum illa.

§ [illegible]

PONITUR [illegible] ENTIS RATIONIS [illegible] QUITUR.

Q[uaestio] ... esse entis rationis consistit in quodam esse ficto, seu metaphorico ob[jec]ti repraesentati ad modum entis realis, q[uod] e[st] breviter rationi: nam illud e[st] subjectivum esse alicuius rei, quo p[otes]t dici a[b] o[mn]i re; n[on] ens rationis, q[uia] illud esse fictum dic[itu]r ab o[mn]i ente reali: q[uo]d esse entis rationis in entitate fictitia, et metaphorica consistit. Maior e[st] certa, et minor p[ro]b[atur]: o[mn]e ens reale habet esse a parte rei: et illud esse fictitium nullum esse p[ote]st habere praeter esse objectivum in te: q[uo]d p[er] huiusmodi esse [illegible] sufficienter dist[inguitu]r ab o[mn]i ente reali: et sic in tali esse fictitio consistit ens rationis.

Dici- tur: ens rationis p[ro]pter e[st] medium inter ens reale, et purum nihil, [illegible] illa entitas ficta, in qua v[erbi gratia] [illegible] chimaera consistit

ens

ens rationis, et medium inter ens reale et purum nihil: ergo in tali entitate ficta consistit ens rationis. Minor patet: quia ens rationis participat rationem entis superioris, et non competit ipsi esse verum et reale. Minor probatur: illa entitas ficta, quae ab intellectu fit ad modum entis realis, participat aliquod esse obiectivum diminutum, cum sit facta ad similitudinem entis realis: ergo est medium inter ens reale et purum nihil, et hoc requiritur ad esse quidditativum entis rationis: ergo in tali entitate ficta consistit.

Arguitur 2º: ens rationis requirit habere esse fictitium: ergo in tali entitate ens rationis non consistit. Antecedens probatur: tale ens fictitium distinctum ab omni ente reali, vel sequitur actum intellectus, vel illum antecedit: quod neutrum potest dici: ergo ens rationis non requirit habere esse fictitium. Minor quoad utramque partem probatur: nam si ens rationis sequeretur actum intellectus, esset ens fictum, quod verum et reale ens: ergo non sequitur actum intellectus. Antecedens probatur: nam ens rationis tantum habet esse obiectivum intellectus; quod quidem sequitur ad actum intellectus non solum habet esse obiectivum, sed esse effectum intellectus: ergo si ens rationis sequeretur actum intellectus non esset ens fictum, quod verum, et reale ens. Minor probatur: ideo species expressa requirit esse aliquid, quod tantum obiective existat in intellectu, quia sequitur ad cognitionem actualem intellectus, tanquam aliquid effectum ab eo procedens: ergo si ens rationis sequeretur ad actum intellectus non haberet esse obiective in intellectu, verumetiam esset effectum intellectus; et ideo non esset ens rationis stricte sumptum.

Ad hoc argumentum respondeo negando antecedens; ad cuius probationem distincta maiori negatur minor quoad utramque partem: et dicto ultimum antecedens: ideo species expressa requirit esse aliquid, quod tantum obiective existit in intellectu, quia sequitur cognitionem actualem intellectus praecise nego antecedens: quia participat esse verum, et reale solo concedo antecedens: et nego consequentiam. Dispositio autem consistit in hoc, quod species expressa, et habitus intellectualis non ideo sunt entia realia

realia q[uae] efficiunt actu; et q[uo]d participat a cognitione, a qua effe-
ctive redduntur in esse objectivo, et fictitio, et etiam esse verum
et reale, cum sint qualitates [illegible], et realiter inhaerentes sibi,
et non tantum cceptibiles objective. Et tamen ens rationis, tantum parti-
cipat a cognitione esse objectivum, et spectat ad cognitiones fingentes
ut objectum effectum, neque ponitur rationi entis rationis, quod sequatur
per modum effectum actualem considerationem. nam in ratione entis ens
rationis [illegible] complexum nequit exercite existere, quin
praesupponat aliquam cognitionem fingentem per modum causae, unde
etiam non sufficiat ad rationem entis rationis esse effectum, ut patet
in specie expressa, sufficit, quod spectat ad cognitiones fingentes
ut objectum, et effectum.

2º Quaeres illa entitas methaphorica non
cceptibilis actu; ergo in illa esse entis rationis nequit consistere. Ans. probatur quia
nullum habet esse nequit cognosci aut concipi actu; sed illa entitas
methaphorica nullum esse participat ante actualem considerationem:
ergo illa entitas non est cceptibilis actu. Major est Philosophi lib. 1º posteriorum capite
2º dicentis: quod non est non scitur. minor vero etiam constat, quia ens rationis habet
esse per actualem considerationem: ergo illa entitas ante actualem consi-
derationem nullum esse participat, et sic in illa ens rationis consistere
non potest.

Ad hoc argumentum respondetur negando antecedens; ad cujus probationem dico majorem; quod nul-
lum habet esse in se, vel in alio nequit cognosci actu concedo majorem;
quod nullum habet esse in se, et in alio habet esse nequit cognosci actu ne-
go majorem; et eodem modo distinguo minorem, et nego consequentiam. itaque nihil
potest cognosci, quin ante cognitionem sit, vel in se, vel in alio: illa enim
entitas, quae actu fingitur ad similitudinem entis realis, etsi non
habeat esse in se ante cognitionem, quia cognoscitur virtualiter
existit in alio, id est in specie entis realis, ad cujus similitudinem
fra-

praevaricat. 2ª

Di, ut tali entitas cognoscat debet habere ante ad cognitionem suum esse prius: ergo ruit doctrina. Consequentia proba- tur entitas separata, ut obiectum cognoscibile specificativum necessario, sed obiectum specificativum debet habere suum esse ante ad cogni- tionem, quam specificet: ergo ut tali entitas cognoscat debet habe- re suum esse prius ante ad cognitionem. Probatur minor: specificati- vum ipso, ut tale respicit cognitionem, quam specificat, ut cau- sa extrinseca; sed causa praecedit suum effectum: ergo obiectum specificativum debet habere suum esse ante ad cognitionem, quam specificat: ergo illa entitas nullum habet esse praecedens cogni- tionem necessario, nequit cognosci ab ista.

R. ad hanc replicam nego Consequentiam: ad eius probationem, distinguo minorem: sed obiectum speci- ficativum debet habere suum esse ante ad cognitionem, si separa- tur ad cognitionem necessario, ut effectus, nego minorem: si separetur, ut obiectum specificativum tantum, modo dicto concedo. Itaque illa entitas metaphysica ex ipso separata ad cognitionem necessario, quia ut effectus est, et cum habeat rationem specificat, sed potius dependet ab ista tamquam effectiva. Secundo modo re- spicit cognitionem per modum obiecti contemplabilis; et cum habeat rationem antecedit illam: licet enim specificationem ante- cedit suum specificatum. quod manifeste patet in verbo men- tis, quod essentialiter pendet a cognitione actuali necessario, et habet rationem obiecti specificativi; et cum unam rationem ante- cedit cognitionem necessario, et cum aliam ea lateroqui, ita similiter in nostro casu, et sic de hoc articulo.

ARTVS. III.

VTRUM ENTIA RATIONIS EXISTANT PER EXISTENTIAM SUI FUNDAMENTI, VEL PER PROPRIAM EXISTENTIAM.

§. I.

RESOLUTIO DIFFICULTATIS, E NOSTRA C.C. P.

In entibus rationis, sicut in entibus realibus essentia, et existentia distinguuntur entitative; aliaque est entitas essentiae, et alia entitas existentiae: ens quippe rationis, et habet esse possibile ante ad esse existentiae, sicut entia realia ante suas existentias, et habent esse actuale, seu existens per existentias, per quas ultimo ponuntur extra suas causas, quae est effectus existentiae. Dubitatur ergo an existentia propria ipsius entis rationis sit distincta ab existentia fundamenti? Nec procedit quaestio de existentia virtuali, quam ens rationis habet in suo fundamento, in quo continetur: sicut quilibet effectus virtualiter existit in sua causa, in cuius virtute continetur; sed de existentia formali procedit quaestio, per quam redditur actu, et formaliter existens.

Suppono ad istam quaestionem ens rationis non existere ante considerationem intellectus; quia cum omne ens rationis actibus intellectus producatur, non potest habere existentiam ante tales actus: sicut quilibet effectus realis non potest habere existentiam ante actum causae, per quam producitur: unde veniunt, qui existunt principii ad producendum, quod ens rationis non potest existere per existentiam sui fundamenti; quia alias deberet ens rationis a parte rei ante considerationem intellectus, et independenter ab illo, solum causant, quod ens rationis ante quam

obiectum

ad hoc producat non potest existere per existentiam sui fundamenti; non solum per accidens, quod semel producta ejus ratione non possit illi remanere existentia fundamenti, per quam reddat existentem, ad eum modum, quo per generationem substantialem producitur subsistit in ulteriori, quod generatio et talis pars subsistit de novo producta reddit existentem per existentiam substantialem ... fundamenti, quem supponit ante generationem, ex quo non bene quod pars, quam acquirit per generationem existat ante actionem generativam, ex eo, quod existat per existentiam suam ... illam quae reddit existentem, et hoc modo debemus discurrere in relatione rationis.

Sed contra hoc praesuppositum objicitur: in Deo ante actum nostrum datur relatio rationis; ergo suppositum non est verum: antecedens probatur: Deus denominatur formaliter Creator ante actum nostrum; sed dicitur formaliter Creator per relationem rationis, quae refertur ad creaturam: ergo in Deo datur relatio rationis ante actum nostrum. = 2° probatur antecedens: ante omnem considerationem nostram Deus terminat relationem creaturae ad ipsum Deum terminatam; sed Deus ... terminat in ratione termini talis relationis per relationem rationis: ergo ante considerationem nostram datur in Deo relatio rationis. Probatur minor: relatio creaturae terminatur ad Deum, ut ad suum relativum; sed Deus terminat in ratione termini relativi per relationem rationis: et non per relationem realem; ergo ante omnem operationem nostram datur relatio rationis.

Confirmatur: in Christo Domino ante omnem considerationem nostram datur relatio rationis: ergo probatur antecedens 1°: Christus Dominus ante omnem considerationem nostram dicitur formaliter filius Beatae Mariae: ergo per aliquam relationem; quia denominatio filii est relativa. At non per relationem

pertinens; id est per relationes reales Christo Domino in tempore advenientes, quibus ille non est capax: ergo per relationem rationis, et sic in Christo datur relatio rationis ante operationem nostram.

Quaeres 2o probatur antecedens: Christus Dominus ante operationem nostram est terminus relationis maternitatis, quae est in Beata Virgine Maria, Domina: sed ratione huius talis relationis refertur per relationem rationis: ergo datur in Christo relatio rationis ante operationem nostram. Probatur minor: Christus Dominus refertur in ratione huius talis relationis per relationem, non per relationes reales illi advenientes in tempore; quibus talis non est capax: ergo per relationem rationis.

Ad objectionem negando antecedens; ad cuius probationem distinguo maiorem: denominatur Creator formaliter, formaliter active concedo maiorem: formaliter relative nego maiorem. Et distinguo minorem: formaliter relative concedo minorem: formaliter active nego minorem, et consequentiam. Deus enim ante operationem nostram, quam ponitur relatio rationis in Deo, dicitur formaliter Creator active; id est per actionem creativam, quae formaliter est in Deo, et qua formaliter dicitur creare creaturas; nondum dicitur formaliter creator relative: illa denominatio est fundamentum illius; et sic ratione illius potest dici Creator relative fundamentaliter tantum.

Ad primam confirmationem negando minorem, ad cuius probationem distinguo maiorem: ut ad nos relativus intrinseci nego maiorem: ut ad relativus extrinseci concedo maiorem: et relativus hoc secundo modo habet Deus a relatione creaturae, a qua extrinseci denominatur nos relativus.

Ad confirmationem secundam negando antecedens, ad cuius probationem distinguo antecedens; dicitur formaliter filius, formaliter transitive concedo antecedens: formaliter relative nego antecedens: et consequentiam. Christus Dominus dici formaliter transitive filius Beatae Virginis Mariae non est per relationem; id est per hoc quod est trahere generationem Beatae Virginis Mariae, quae talis denominatio 2a

rela

relatiua. = ad 1am prob. anti. R. sicut ad 2am prob. anti. po-
siti indirecte. Hic supositis sit.

CC. ens rationis non potest exis-
tere per existentiam sui fundamenti. sicut existentia sui fun-
damenti [illegible] sit realis; stat quod ens rationis in ente reali fun-
datur: sicut existentia fundamenti existentia rationis [illegible]
censis ens rationis in altero fundat. haec est [illegible]:
existentia fundamenti entis rationis adequate cum fundamen-
to, illique alligatur extr.: ergo per tales existentias non potest existe-
re ens rationis. Con. prob. quod ex adequate existentiae fundamen-
ti cum ipso fundamento infertur nullum aliud posse existe-
re per existentiam fundamenti nisi ipsum fundamentum. si-
cut ex adequate forma substantialis cum una materia infertur quod
non posit aliam informare. Ans. ad 1. existentia fundamenti est mo-
dus illius, atque ultimus fundamentum ultimo terminans in
linea entis: ergo adequato, extr. alligatur cum fundamento.
Ans. prob.: et omnia pro rationis modus extr. alligatur cum re, cuius
est modus: ergo existentia fundamenti entis rationis extr. alli-
gatur fundamento, cuius est modus. Ans. pro exemplo. Unio
Petri, quae est modus terminans Petrum cedentem, ita alligat
Petro, ut non posit communicari Paulo, illum que cedentem ter-
minans: similiter hibus, et [illegible] curuitas Pauli, quae sunt modi
illius, ita alligantur illi, ut non posit alteri communicari, ibi-
dem depromere videre: ergo uerum est ans.

2. pro cl. alia ratione:
si ens rationis existere per existentiam sui fundamenti, existen-
tia sui fundamenti esset infinita: ergo cum existentia fun-
damenti infinita non sit, per illam ens rationis non potest existere. Ans.
prob.: in tali casu existentia fundamenti non solum [illegible]

deret ad unum ens rationis, verum etiam ad plura, immo et ad infi-
nita quantum est ex se, posset esse se extendere ad entia re-
alia, ita ergo videre existentias; ergo esset infinita, cum esset;
quia talis existentia esset illimitata, et ita infinita. Antecedens probatur: si-
cut existentia unius hominis posset se extendere ad alium hominem etiam
posset se extendere ad plures homines, et ad infinitos quantum est
ex se, immo et ad Angelos intellectualiter possent videre exis-
tentes: ergo similiter si existentia fundamenti entis rationis posset ex-
tendere ad unum ens rationis supra illud fundatum posset
etiam se extendere ad plura, et etiam ad entia realia
a fundamento distincta, quae posset videre existentia; et
ratio entis, et essentiis est; quod ut ait Philosophus 4° metaphysicae tex.
79. ubi pluralitas non facit differentiam, nec facit infinitas. ex quo
infert Philosophus; quod si plura corpora possent esse in eodem loco,
etiam possent esse infinita, si essent possibilia; et ad
nostrum propositum infertur, quod si eadem existentia posset com-
municari duobus entibus [illegible] etiam infinitis si essent
possibiles.

§ II

PPONVNTVR, ESOLVNTVR ARGA

Arg. 1° contra 2am et 3am eius conclusionem: existentia fundamenti entis rationis non adequatur ipsi fundamento solius: ergo per illam potest ens rationis existere. Antecedens probatur: existentia entis realis non ita adequatur enti reali, ut non communicetur enti rationis: ergo existentia fundamenti entis rationis non ita adequatur, et alligatur ipsi fundamento solius. Antecedens probatur: species impressa entis realis non ita adequatur illi, ut non repraesentet ens rationis, ut tenet Conclusio; ergo existentia entis realis non ita adequatur enti reali, ut non communicetur enti rationis. Confirmatur: sicut existentia est ultima actualitas

entis

ultimo re extra suas causas constituens in linea entis; ita species impressa est prima constituens obiectum in actu 1° intelligibile: ergo sicut species impressa entis realis non ita adaequat illi, ut non repraesentet ens rationis, ita existentia entis realis non ita illi adaequatur, ut non se extendat ad ens rationis, illud quod reddat existens.

Respondeo ad argumentum negando antecedens; ad cuius probationem negatur antecedens; ad eius probationem concesso antecedenti, negatur consequentia; ad eius probationem concesso etiam antecedenti, negatur consequentia: et ratio disparitatis est quia species impressa est prima constitutiva, idest pertinens ad lineam obiecti: existentia vero est actus ultimus entitativus, idest pertinens ad lineam entis; praeterea ea, quae pertinent ad lineam obiecti sunt magis ampla, quam quae pertinent ad lineam entis: quia ea quae sunt in linea entis valde diversa in linea obiecti conveniunt; ut homo, et Angelus valde differunt in linea entis, et tamen in ratione obiecti conveniunt, et per easdem species impressas repraesentantur, ex quo non valet in forma, eadem species impressa repraesentat hominem, et Angelum de facto: ergo per eandem existentiam existunt homo, et Angelus; antecedens est verum, et consequens falsum: similiter est consequentia facta in argumento, scilicet eadem species impressa repraesentat ens reale, et rationis: ergo eadem existentia existunt: antecedens est verum, et consequens falsum: sicut eadem visione possibile plures homines vident, non tamen eadem existentia existunt, ita similiter.

Secundo replicatur: etsi existentia sit ultima actualitas in linea entis non sequitur, ens reale, et ens rationis non existere eadem existentia: ergo antecedens probatur: etsi visio sit ultima actualitas in linea visibilis non sequitur, eadem visione, qua videt hominem, non videat equum: ergo etsi existentia sit ultima actualitas non sequitur, quod eadem existentia, qua existit ens reale non existat ens rationis. Consequentia probatur: sicut existentia est ultima actualitas in linea entis, ita visio in

in actualitate: sicut enim ipsa esse sit ultima actualitas, potest eo-
dem enim ad plura diversae naturae sub ut ad hominem, et equum, et leo-
nem; ita existentia cum sit ultima actualitas poterit eadem exi-
stentia ens reale, et ens rationis existere.

Ad hanc replicam negatur an-
tecedens pro quo nullo modo negatur esse, et ratio disparitatis est quia esse-
io est ultima actualitas entis, et est in linea entitativa. at existentia non
est in linea entis; actualitas autem entitativa per modum habet latitudi-
nem, et extensionem; quam actualitas entitativa non habet ut supra
diximus: ergo licet diversa in esse entis, ut homo, et equus in esse en-
tis visibilis conveniunt, et ideo visi dicuntur per eandem visionem. exi-
stentia vero est actualitas rei in esse entis: unde cum in esse entis ens
reale, et ens rationis sint extra distincta non conveniunt, ut per ean-
dem existentiam existant: sicut ergo homo, et equus in linea entis
differunt non conveniunt ut eadem existant existentia, quamvis
conveniant, et eadem visione videantur.

2o. Arguitur, simulque impugnatur nostra
ratio etc: esse existentia entis realis, quae est propria illius ut distincta ab ente rationis
illi sit adequata, et non possit enti rationis communicari, quin sit infinita potest
per dari, et de facto debet dari existentia entis realis, quae enti rationis commu-
nicetur, quin sit infinita: ergo ratio dicta non probat etc. Antecedens probatur: etsi spe-
cies impressa propria hominis ut distincta ab equo, et leone, ita sit illi adequa-
ta, ut non possit equum, et leonem repraesentare, quin sit infinita.
per de facto datur species impressa, quae simul repraesentet hominem, equum,
et leonem quin sit infinita; siquidem per eandem species impres-
sas finitas cognoscuntur ab Angelo: ergo etsi existentia entis rea-
lis, quae est propria illius, ut distincta ab ente rationis non possit communicari
enti rationis, quin sit infinita, dabitur per aliam existentiam, per quam
simul existant ens reale, et ens rationis: antecedens est certum, consequentia

apo-

ē ponitate illat.

D hoc arguq neg.de anq; adeiq eq iusto anti negat. Coa: et ratio disparitatis ē supra data; qr species ēpro- obtiua; unde eadē, ut cum obto; existentia vero ē actualitas entitatis; et iter existentia enti reali, cui adequat; et impetrat hoc argum supra allato exemplo: etsi eadē species impresa hominem, et equum, et leonem representet pro inde infert, quod det in illis eadem existentia creata: g. minus debet inferri; quod eadem existentia faciat existere ens reale, et rationis; et iter neque ex eo, quod ens reale, et rationis per eandem speciem impressam representent, potest inferri, quod existant eadem existentia propter dicta in exemplo anti.

Sed 2.e: etsi daret existentia entis realis, per quam ens rationis existeret, adhuc talis existentia non esset infinita: g. talitio dorsae nulla. An. pr.: ideo talis existentia esset infinita, quod contineret eminenter ultimam differentiam entis rationis; sed etsi talem differentiam entis rationis existentia entis realis contineret adhuc non esset infinita. g. Min. pr. 1o: species impressa entis realis continet eminenter speciei impressae entis rationis ultimam differentiam, et tamen non ē infinita: g. neque existentia entis realis esset infinita, etsi ultimam differentiam existentiae entis rationis contineret. Mai. pr.: species impressa entis realis representat ens rationis, illud quod vadit in actum intelligibile: g. continet ultimam differentiam speciei impressae rationis entis.

2o pr. min.: anima rationalis continet ultimam differentiam animae vegetativae, et sensitivae, et tamen non ē infinita: g. existentia entis realis non esset infinita, etsi contineat ultimam differentiam existentiae entis rationis. Coa ē nota. Mai. pr.: anima rationalis potest esse vegetativa, et sensitiva, et ē de facto; quod ē predicatum differentiale animae vegetativae, et sensitivae: g. continet ultimam differentiam animae vegetativae, et sensitivae.

E.

R. ad replicas neg. ant.: ad eius prob. subsumari ne=
gat. min.; ad eius prob. neg. mai.: ad cuius prob. subsumanti neg. sub.:
quia, licet ens rationis habeat species impressas proprias, per quas cognoscatur; et
etiam, licet species impressae enti reali repraesentent ens rationis, non continet ul=
timam differentiam speciei impressae entis rationis: quia dato, quod species im=
pressas ens rationis habeat, istae repraesentant reddit intelligibile tanquam
obiectum primarium. Species vero impressa enti reali solum reddit ens ratio=
nis intelligibile secundarium, ideo non continet ultimam differentiam speci=
ei impressae enti rationis, admisso, quod talis species detur.

Ad 2um prob. mi=
noris resp. neg. maiorem; ad eius prob. negat. mai.: quia alias anima rationalis pro=
haberet esse differentiae equi, et leonis, si prius haberet sensitivum differentiae ani=
mae sensitivae, quod nullus dicit, solum quia anima rationalis continet esse
sensitivum, et vegetativum genericum animae sensitivae, quia vegetativum,
et sensitivum differentiae animae vegetativae est distinctum a sensitivo ani=
mae rationalis. Confirmatur hoc exemplo adducto, quamvis anima rationalis con=
tineat vegetativum plantae, et sensitivum bruti scilicet leonis, et equi, non
anima rationalis potest habere maiorem perfectionem plantae, neque maiorem perfectionem equi,
et leonis; sed solum maiorem perfectionem hominis, quae est subiectum capax ad recipi=
endum esse vegetativum, et sensitivum illius; ergo nisi existentia
entis, entis realis aliquo modo contineret existentiam existentiae entis
rationis, casu quo illud contineret communicari enti reali, esset
illius capax.

3° arg. Signum ad placitum, ut ante docuimus, homini=
bus constituit in ratione signi per relationem rationis; sed talis relatio existit per existen=
tiam sui fundamenti: ergo ens rationis existit per existentiam sui fundamen=
ti. Minor probatur: talis relatio semel posita in signo perseverat deficiente
consideratione nostra, quae fuit producta: ergo existit per existentiam sui fundamenti.
Confirmatur: quia non potest ~~existere~~ per propriam existentiam rationis existere. ergo haec

desinit

deficit deficiente sideratæ nego: q. Ant: deficiente sideratæ nego, perseverat lignum ad placitum volux uº impositæ ad significandum, et sicq. ab illo tu sideravit ll. signa ad placitum: q perseverat relatio rationis, quæ constituit lignum ad placitum. Cons. constat, quia nil potest permanere deficienti ejus forma constitutiva.

Confirmatur: per existentiam unius entis realis existit aliud ens reale, ergo etiam per existentiam entis realis existit ens rationis. Cons. à paritate constat, Ant. probatur: per existentiam entis per se substantialis materia existit, ergo per existentiam unius entis realis existit aliud ens reale.

Ad argumentum nego minorem: ad ejus probationem nego Ant.; ad ejus probationem dist. Ant.: perseverat forma nego Ant.; perseverat fundamentalis concedo Ant., et nego Cons.: quia lignum ad placitum, et alia similia instra, deficiente forma, quæ constituunt, solum perseverat fundamentum, quod est perseverare fundamentum signi; unde licet dicatur lignum, eo ut exerceat munus signi, nullo perseverante forma, nec denominatur talis formaliter, ut communiter dicitur in practica designis; unde ad 1um denominatum, sequitur quod perseverat relatio rationis, nego ad 2um.

Ad confirmationem, nego Ant.; ad ejus probationem, concesso anteced., dist. Cons.: aliud ens reale per se potest, concedo Cons.; non ita potest, nego Cons.: materia enim est pura potentia realis; ea quia, ex forma substantialis constituit una essentia, in qua ut in subiecto adæquato recipiatur existentia dimanans à forma; existentia vero realis, et rationis non constituunt unam essentiam, neque unum subiectum adæquatum existentiæ, et sic non existunt eadem existentia.

Ex dictis infertur unum Corolarium, quod etiam existentia entis rationis sit; ad quod dico, quod existentia entis rationis est quidam modus entis rationis per se, cujus actus per causas suas per quos producit esse entis rationis; per quos

per eius modum ens rationis ultimo ponitur extra suas causas in actu reali, quia in actu 2° habere solum esse obiective in intellectu: sicut existentia realis est quidam modus realis, per quem ultimo ponitur extra suas causas ens reale.

ARTICULUS IIII

RESOLUTIUE EFFICIENS RATIONIS

§ I

CONCLUSIO NOSTRA STATUITUR.

Ex dictis articulo 1° huius quaestionis constat ens rationis non habere ueras causas, siquidem non recipit ueram, et realem fluxum, sed resultat per actus reales intellectus, quod est habere causas metaphorice; eo igitur modo, quo ens rationis est capax causalitatis quaeritur quae sit potentia per cuius actus producitur. quidam enim asserunt, et affirmant ens rationis fieri per actus cuiuscumque potentiae, siue intellectiuae, aut sensitiuae, siue appetitiuae. eorum, qui asserunt ens rationis existere in extrinsecis denominationibus, plerique dicunt, quod ens rationis fit per actus cuiuscumque potentiae, siquidem ad actus cuiuscumque illarum sequitur extrinseca denominatio. = Alii dicunt, solum intellectum facere entia rationis. = Alii uero asserunt non solum intellectum, sed imaginatiuam entia rationis facere. Alii etiam faciunt idem de uoluntate.

CONCLUSIO nostra est solum intellectum facere entia rationis, ut clarius constet, et ex eius dictis probatur, et probatur sic. Illa potentia cognoscitiua, et spiritualis solum attingens facit entia rationis; sed solus intellectus facit ens rationis; ergo ille solus est cognoscitiuus attingens solum spirituale. Antecedens quoad primam partem probatur: illa potentia potest fingere facit entia rationis, cum ens rationis fictum sit; sed potentia non cognoscitiua

sensitiua, et uoluntas, et appetitus sensitiuus nihil fingunt, cum solum nequeant tendere in objectum realiter ab alia potentia propositum: ergo solum potentia cognoscitiua facit entia rationis.

Quoad 2am partem probatur ... entis rationis, est esse spirituale quoniam ... quid, ... scit modo, quo est, liquidum non est sensibiliter corporeum; ergo illa potentia attingens obiectum spirituale facit entia rationis, liquidum potentia, quae facit ens rationis, illud idem ... percipit, et attingit: ergo sensus, sive interni, sive externi, qui solum attingunt obiectum materiale sensibiliter non faciunt entia rationis, et id solum habebit ...

§ II
PPONVNTVR ET SOLVVNTVR ARGA

Arguitur 1o contra nostram conclusionem quatenus sensum internum facere entia rationis ex Divo Thoma 1a parte q. 12 art. 9 ad 2um: ubi sic ait: imaginatiua ex praeconceptis speciebus montis, et auri format speciem montis aurei. Ex quibus uerbis sic infertur: ergo in operatione imaginatiua datur species repraesentans montem aureum, et similiter datur mons aureus, qui est obiectum repraesentatum, sive sic, est ens rationis chimericum, quia mons aureus: ergo in operatione imaginatiua ponitur ens rationis. Respondetur

Ad argumentum admittendo uerba Divi Thomae, et debent admitti, explicari, et dicit Caietanus ex illis illatum, datur species repraesentans montem aureum quoad uniones chimericas montis cum auro, non ... repraesentans partes reales aggregati. Licet unio non chimericas illarum ... Caietanus. Unde in operatione imaginatiua non datur mons aureus ... quoad uniones chimericas montis cum auro; sed datur mons aureus materialiter idem, tantum partes tales agre

aggregati, ut obtus cadit speciei repraesentatus. Quin tuto cum-
pta dicit, quod montem aureum esse chimericum, nisi dicat montem
aureum, pro toto tali aggregati, scilicet monte et auro, quae sunt entia
realia, bene; si vero dicat unionem chimericam talium partium, quae
unio repraesentatur per species partes ab imaginativa, nec cogno-
scitur ab imaginativa; quia talis unio sit quid spirituale, et ut
non sit materialis, nec sensibilis non potest cognosci a potentia sensitiva, ut est
imaginativa, nec per eius species repraesentari, quae etiam est speciei
sensibilis.

Ad secundum phantasia apprehendendo chimeram, hoc est
aliquod compositum ex capite hominis corpore formicae, et caudam serpentis,
apprehendit eius partes adunatas, et ad integrantes tale compositum,
quin inde nequaquam patitur apprehendendo montem aureum apprehendit
partes eius, et unitas, quod est cognoscere res aliter ac est, ac si inde fuit
ens rationis.

Rex dicit, negando antecedens, quia ut chimera apprehendatur ab imagi-
nativa, et non omnes sufficit ei repraesentare ipsas partes vel-
uti unitas sicut repraesentantur per species singulares, quae cum
multae sint ob defectum distinctionis, et claritatis in una videntur, et qua-
si unus obtus repraesentatus percipiuntur.

Quaeritur secundo: an dicere spec-
lentia satis communis inter thomistas, quae asserit cogitativam hominis, et me-
moriam seu reminiscentiam formare propositiones singulares, et discurre-
re circa singularia: quod satis aperte videtur colligi ex D. Thoma 1a
parte q. 78 art. 4 circa finem corporis. quo sententia supposita
sic fit argumentum. impossibile est formare propositionem, aut discursum facere, quin
interveniat separatio unius ad aliud, scilicet subjecti ad praedicatum, vel
e contra, et antecedentis ad consequens; quae separatio relatio est: ergo si cogitativa, et
memoria propositiones formant, et discursus faciunt, relationes rationis fingunt. Cum
videtur

uidet bona, q supponit ca prefata ratio, ro rao ppes, et discursus

jam a dicti. pp, in illis autem puerilis includit ens ronis. ans

uo pt, nam plura absolute, et sine ordine cognita, aut plures cogni-

ones inordinate componunt aliqd, quale e ipsd, et discursus, n. fa-

ciunt; alias in brutis, in quibus plures cognitiones, discursus, aut

App. pareat: q impossibile e frari ppes, aut discursus facere quin

interveniat comparatio unius ad aliud, qd e facere ens ronis. Confir-

mat hoc argum: ut prefate por ca ibi se ipsa n possint dis-

currere, ex coniunctis ad eas possunt: q huic ut vis et

ex ipsa virtute n possint ens roni facere, poterunt ex coniun-

ctis ad eas. ans supponit, et cons videt certa a paritate roni.

Ad hoc argum, qd difficultate n caret, r. dicendo, qd

si admittat prefatas poas predictas ppes facere, et perfecte

discurrere sequitur intentus; cum contra n ad minimum

tales discursus esse perfectos; qd imperfecte concipere, et discur-

rere, tandem n. absurdum, ideo e qd etiam singularia cognoscant; et etiam substi-

tuere qd tali modo comparandi, syllogizandi talibus poas in

illis imperfecte e; qd deficit eis fra complexa, et perficiens, ne-

que frali comparatio, sive relatio roni unius ad aliud; et talis compa-

ratio sive relatio sine cognitione n fit, aut subsistit; nec cogni-

tio horum potentiis ad illas pertinet; qd insensibilis, et immaterialis,

e. Actus autem cognoscibile absoluti poas e sensibile, et matle;

neque opponimus huius possunt dicere autores illius opinionis, q̄

com dicit, qd reminiscentia a fle, et matle discurrit circa

singularia.

Vade in praedicto dicto Ans: impossibile e frari discursus

lectus perfectus, et fle tales, quin intervenit comparatio, que

e relatio roni; cons Ans: imperfectus, et matle tales, quin

admit

adhuc cognitionis nego ant., et cons., ad prob. dist. ant. plures cogni- tiones omnino inordinatae discursus non faciunt, concedo ant.: materialiter et fundamentaliter ordinatae non faciunt discursum, subdistinguo ant. perfectum, concedo ant.: imperfectum, sive dicitur ordinationi, et materialiter tales, nego ant., et cons.

Ad confirmationem respondetur: dist. ant.; ex viventibus adhuc possunt discurrere perfecte, et propriissime, nego ant.: imperfecte, concedo ant.; et nego cons.; tum, quia facere cognitiones, quo modo cumque est de actibus perfectioribus difficillioribus tamen; potentia autem, et causa inferior participans virtutes superioris, non potest exercere istas in ordine ad actus perfectissimos, et difficillimos causae superioris; sed in ordine ad actus imperfectiores. Sicut caelum participat ab intelligentia motrice virtutem quamdam viventium imperfectorum, non autem perfectorum. Discurrere autem isto modo circa singularia circa propria separata, et illius cognitio, non difficilis, aut perfectus actus est, unde talis modus discurrendi destinari potest ad istos sensus. Tum, quia ait D. Thomas, prima fit cognitionis, quia sensus nititur apprehendere quod non est, et ideo fingit illud ac si esset ens. Hoc autem huiusmodi potentiae non possunt facere, quia apprehendendum quod non est ac si esset, attingit ipsum non esse, non esse autem [illegible] tantum est attingibile a potentia cuius objectum est ens universalissimum, quae est solus intellectus, non autem a potentia cuius objectum est ens particulare, ut est quilibet sensus; discurrere autem est de una in aliam cognitionem venire, quod potest fieri absque propria separatione ex vi alicuius similitudinis, aut realis connexionis inter objecta sensibilia, quod est materialiter, et imperfecte discurrere, et hoc concedere sensibus internis non est inconveniens;

3º Arg., et procedit de sensibus externis:

potentia

potentia visiva quoties cognoscit illud aliquid, quod non est in re, similiter cognoscit rem aliter, ac est in re: ergo potest [illegible] rationis. probatur consequentia: nam ens rationis non aliter fit, quam cognoscendo quod non est, ac si esset, vel rem aliter, ac est; ergo quoties aliquid ex his modis cognoscitur tantum habet esse obiective in potentia cognoscente, atque [illegible] + probatur prima pars. nam potentia visiva vidit colores iridis ad modum aliorum colorum, et in iride revera non sunt, quod constat dicitur quod illi non sunt veri colores, et tantum apparentes: ergo cognoscit quod non est ad modum entis. = 2º homo videt se in speculo, et tamen homo in speculo non est, ergo idem, quod prius. Secunda, quoad secundam partem

Item homo vidit se in speculo oculos dextros tanquam sinistros, et litteras scribat apparet inscribens [illegible] quamvis dextra haec faciat: ergo potentia visiva potest cognoscere rem aliter, ac est in re. = 2º probatur eadem pars: videnti vitrum viride omnia, cuiuscumque coloris sint, apparent viridia, et videnti per vitrum triangulare, quae sunt unius coloris apparent in diversis coloribus: ergo potentia visiva videt rem aliter, ac est.

Respondeo ad argumentum negando antecedens. ad primam partem [illegible] secunda probatio. Distinguo maiorem, negando minorem. Colores illi veri, et proprie tales fieri ex respectu lucis in partibus illis; ut exponit Divus Thomas 3º metheororum lectione [illegible] et non habent esse fixum, et permanens; et dubium [illegible]. ad probationem dicatur veram [illegible] videlicet illos colores esse veros, et permanentes, sicut alii, falsos autem, si negent eius esse, et quasi veri coloris ut pote oppositum Divi Thomae super allegato, [illegible] asserunt, sed quandoque colores intimi habeant [illegible] negativas veri coloris. = ad 2am nego consequentiam, et illi videt imaginem, seu figuram quae repraesentatur in speculo facta, illam autem primam, [illegible] quomodo probat Divus Thomas

D. Thomas loco allegato q. 4a a. 1o, et in q. disp. 10a q. 1a, art. 7o et 2a pte q. 3a art. 3o, unde non concludit haec via quod potentia visiva ignoraret, quod non est ad modum entis. = Ad 1am confirmationem pbs 1i antis et certo anti, quod experientia uerum esse demonstrat, nego consequentiam, quia imagine, quae uidetur per oculum dextrum, qui tamquam dexter uidet et in eo, uerum est imaginem ita non uideat oculum correspondentem, aliter [illegible] quod uidetur ex eo, quod species rei figuratae, in quibus consistit [illegible] figurat imago in speculo ad speculum per angulos rectos [illegible] ad angulos refringuntur; unde non est uidere rem aliter ac est. = Ad 2am secundo anti, quod etiam experientia demonstrat, et distinguo consequens uidet rem aliter ac est positiue nego consequentiam, negatiue [illegible] consequentiam. Ignorat uerum aliter ac est positiue cognoscere illam [illegible] modo [illegible] [illegible] illi non [illegible] quod [illegible] ignorauimus [illegible] [illegible] [illegible] hunc modum aliquid haec obiectiue [illegible], quod intendebat [illegible] negatiue est cognoscens non cognoscendo modum ipsius clari, et distincti, aut ignorare duo obiecta [illegible] diuersitate, in [illegible] inter se, quod [illegible] [illegible] imperfectionem [illegible] [illegible] speciei, [illegible] ratione [illegible] medii [illegible] [illegible] [illegible] corruptam [illegible] [illegible] lingua dulcia amara uidens.

Ad [illegible] autem [illegible] applicatam obiectioni ad consequentiam, distinguo modo ignoratur [illegible] hunc modum haec nullum esse obiectiue in re, [illegible] [illegible], quod in se non [illegible] autem modo [illegible] in calitus [illegible] illius anti [illegible] similibus, nam [illegible] uisus colores uidet [illegible] [illegible] ubi [illegible], an in obiecto, an in medio, et sic [illegible] positiue cognoscit; et infirmus [illegible] dulcia non dulcedinem, [illegible] amaritudinem percipit, [illegible] indispositionem organi non [illegible] recipit [illegible] [illegible] hoc est species dulcedinis, et sic aliter ac dulcia [illegible] aliter, ac [illegible]; unde aliter negatiua [illegible] ex qualitate medii [illegible] incapacitate sensus ad [illegible], [illegible] non concludit [illegible] [illegible] sensus externus [illegible] [illegible] [illegible].

Deniqz argr. fundamento [illegible] ad quandam voluntatem entia rationis facere. p[roba]tur, quia [con]parat unum ad aliud facit, quod ad tales [com]parationes resultet relatio [illegible] rationis; [illegible] voluntas [com]parat unum alteri, [illegible] pius uno bono omnibus alterius [illegible] [con]sequitur, quod [illegible] ex eo, quod voluntas [com]parat unum bonum alteri et [illegible] dicit [com]parativa, [illegible] [illegible] entis rationis.

Confirmatur multoties voluntas fertur in bonum apparens illud [pro]sequendo, [illegible] bonum [illegible], ut quando aliquis laqueo se suspendit [illegible], quod non est bonum voluntati [illegible] sequitur intellectus bonum, voluntas in hujus modi [pro]sequente [con]ficit ens rationis, siquidem fingit bonum, quod amat, et illud [pro]sequitur, intellectus in re.

Respondetur negando minorem ad cujus [pro]bationem dist. antecedens omni... uno bono alterum [pro]sequitur [illegible] independenter ab hac nego antecedens; [illegible] alterum [pro]sequitur ab hac [illegible] [con]cedo antecedens, et disto consequens: quod [pro]venit quia ex eo, quod voluntas [com]parat unum alteri executive [con]cedo consequentiam antecedens [illegible] nego illam. Itaque quod voluntas [pro]positio uno alterum [pro]sequitur [pro]venit ex directione, et [com]parare [illegible], sic illas [illegible] [illegible].

Respondetur dist. ultimum consequens, quod [com]parat unum alteri [illegible], et executive [con]cedo consequentiam [illegible], et [illegible] [com]parativa, [illegible] [com]parative nego consequentiam; licet enim admittamus, voluntatem unum alteri [com]parari, quod hujus modi [com]paratio [illegible] ens rationis [illegible] exercite, quam [illegible] non potest ex tali voluntatis [com]paratione ens rationis resultare, [illegible], quod ens rationis [con]stitutur in actuali cognitione a potentia, voluntas autem non est cognoscitiva, et [illegible] nec entis rationis factiva.

Ex eadem doctrina [illegible] ad [con]firmationem, dicendo, quod si in bono apparenti a voluntate amato [illegible] aliquod ens rationis [illegible] fabricatum ab intellectu;

eo, qd nihil post amare voluntas, quia proponitur ab intellectu unde uonitas in bono apparenti non efficit voluntatem, sed ab intellectu, et proponit illam voluntati, ut illam prosequatur.

ARTUS V

VTRUM ENS RATIONIS HABEAT SPECIEM IMPRESSAM, ET EXPRESSAM PROPRIAM, PER QUAM COGNOSCATUR.

IAM vidimus in summulis, quid sit species expressa, seu verbum: species autem impressa est qualitas quaedam immissa ab obiecto, quae mentem reddit in actu primo intelligibilem. Nunc inquirimus, an ens rationis habeat species impressas, et expressas proprias, per quas cognoscatur; an vero per species entis realis cognoscatur? Circa difficultatem duae versantur sententiae, et etiam inter Thomistas versatur aliqua diversitas.

§ I

DUAE CONCLUSIONES PROPONUNTUR.

Prima conclusio: ens rationis cognoscitur per species impressas, et expressas entis realis. Haec conclusio est quoad primam partem. Ens rationis est umbra, et similitudo entis realis: ergo cognoscitur per species impressas illius. Antecedens est certum, et consequentia probatur: nam per species impressas unius rei potest cognosci alterum, quae ei similis est; sed ens rationis est similitudo entis realis: ergo cognoscitur per species impressas illius. Antecedens probatur ratione desumpta ex Divo Thoma 1a parte q. 12, art. 9 dicente: Si intantum aliquid cognoscitur, inquantum eius similitudo est in intellectu, et non per directam similitudinem, per similitudines sibi similes: ergo si per species impressas rei similis potest cognosci aliquam; ens rationis cognoscitur per species impressas entis realis, cuius est similitudo.

Secunda pars [illegible] eadem ratione

rone: nam eadem species, quae repraesentat unum immediate et directe, potest repraesentare aliud mediate, et indirecte, sicut mediate repraesentat et ad immediate repraesentatum: Et sic licet ens rationis, ut ens reale, ad cuius similitudinem fit; nam species quae nata est entis realis cognitionem, sive cognitionem illius, est eadem species expressa quae repraesentat ens reale, potest repraesentare ens rationis. = Et ad mentem; quod non quaelibet ens reale deservit ad cognitionem entis rationis; sed solum id ad cuius similitudinem fit, seu cognoscitur tale ens rationis. Ad

Ad 2. Licet ens rationis cognoscatur separate a speciebus entis realis, potest adhuc ex se producere species expressas, et impressas, per quas cognoscatur. Probatur ergo primo primo: ens rationis potest esse obiectum quod, et immediate cognitum: ergo potest elicere species expressas proprias entis rationis. Antecedens patet: quod dicimus, quando nescimus nunc ex speciebus cognoscitur hoc ens rationis immediate, et directe est: ergo in ista cognitione producit species expressas proprias entis rationis, illud immediate repraesentantes, et cum cognoscatur ad ens reale. Confirmatur: sicut ens reale immediate, et directe cognitum: ergo quod species proprias repraesentat, sic similiter ens rationis. Ad

Ad 2. pars. licet noster potest fingere repraesentativas species alicuius obiecti, cuius non habuerit species imaginativas, recipiendo illud per species totius cum aliis speciebus praeceptis, sicut recipiendo illud ens reale, quod est fundamentum entis rationis ut ad cuius similitudinem fit, et cognoscit potest hoc producere species impressas repraesentativas entis rationis immediate, et directe. Antecedens supponit, et fundatur in doctrina Thomae, hoc admittens in aliis potentiis. nam imaginativa ex praeceptis speciebus montis, et auri format species montis aurei; et hoc ex similitudine imaginis, format

prau pot species illius cuius e imago; ut videre e in D.Tho 1. p. q. 12, art. 9. ad 2um. Ecce n° a paritate [illegible], nam n e maior ratio, ut hoc aliquis concedat, et [illegible] de aliis [illegible], et n concedat [illegible] entis rationis: [illegible]

§ II.
PPONUNTUR, ET SOLUUNTUR ARGA

Arg. 1°: nam species entis realis e naalis similitudo illius: g n pot esse species entis rationis. Cons. pat: nam id, qd e naalis similitudo unius obti, n pot esse naalis similitudo alterius: g si species entis realis e naalis similitudo illius n pot esse species, s. similitudo entis rationis. Ans. pat nam [illegible] hoc, ut equus habeant aliquas convenientias, species, seu similitudo hominis, qd adequat cum ho, et e naalis similitudo illius, n pot repraesentare equum: g qd e naalis similitudo unius obti, n pot esse naalis similitudo alterius; et sic species entis realis n poterit esse species entis rationis, nec illud repraesentare.

Ad hoc argum. r. dist. do ultimum ans: species hominis n pot repraesentare equum, qd nullum ordinem dicit ad illum, sdo ans, ex alio capite nego ans. Ratio est, qd res aliqua cognoscatur per similitudinem alterius, provenit ex eo, qd habeat connexionem cum illa ad cuius similitudinem cognoscitur, et cum ens rationis habeat connexionem cum ente reali, dicatque ordinem ad illud pot cognosci per eius speciem; licet n habeat tantas convenientias cum ente reali, ac habet ho, et equus.

De hac [illegible] nam solutum argui pot a paritate existentiae entis rationis, qd licet n pot existere per existentiam sui fundamenti: g neque cognosci per species impressas, et expressas illius. Ceterum hoc argum. videre in art. 3 huius q.is, et solutiones, quae ibi assignantur, quae optimae sunt, [illegible]

ex

Ex quo colligit semper cognosci ens rationis per species alienas, et adhuc quod cognoscit per species obiectiva proprietates competentes cum connotatione ad illas species entis realis que deserviunt ad producendum ipsum. = Ab aliquibus dicitur semper habere ens rationis species proprias, quatenus species, quibus cognoscitur illi deserviebant. Sed hi effugiunt difficultatem ea de specie entis rationis inquirimus, ut a dicto ab ente reali species, quia autem species entis realis, per quam exibit ens rationis sit propria. Non est questio de nomine, et nihil soluit ad rem.

ART. VI

QUID SIT 1a ET 2a INTENTIO, ET AN SIT QUID REALE VEL RATIONIS?

§ VI Cus

IN QUO EXPLICATUR PER DAS CC

Pro complemento intelligentiae obiecti logicae, quod videtur 2a intentio, ut iam manet dictum, vertitur indubium presens difficultas, et licet de titulo supponendo 1o, quod ad hic non sumitur intentio pro actu voluntatis respiciente finem, sed pro actu intellectus tendente in obiectum.

2o Suppono, quod tam 1a, quam 2a intentio accipitur et formaliter et obiective: 1a, et 2a intentio formalis sunt actus intellectus, et 1a intentio obiectiva est illa que respiciunt 1o, et 2a intentio formalis. Rursum 1a, et 2a intentio formalis, et possunt accipi pro ipsis actibus intellectus, ut sunt tales, aut pro qualitate, ut sic etiam appellantur 1a, et 2a intentio formalis. 1a intentio formalis sic accepta est ille actus, quo intellectus tendit in res

q. illud, quod per intus, ergo hic supponit 1as dicit 2a intentio-
1a autem, et 2a intentio obiectiva nihil aliud sunt, quam obiecta 1a et 2a
intentionis perspicue prout terminus, ut talia; de 1a, et 2a intentione formali non est dubium,
cum aliquid reale sit, totus est dubius, de 1a, et 2a intentione obiectiva.

Pro quo est supponendum, quod in praesenti etiam huiusmodi 1a, et
2a intentio, vel obiecta earum possunt sumi complexe, vel simpliciter, ut obiecta sunt, vel ma-
teriale, substracto scilicet. Decipit nos paries esse visus obiectum, substracto, et
materialiter est ipse lapis, formaliter autem est lapidem esse visum: sic enim 1o modo acci-
piantur certum est abstrahere ab ente reali, et rationis, quia huiusmodi
obiecta possunt esse realia, vel rationis; quia quilibet gradus entis potest
esse materialiter substractus alicuius 1ae, et 2ae intentionis obiectivae, ut homo animal,
vel aliud ens rationis, ut privatio, vel negatio: de obiecto autem formali est du-
bium, de quo est quaestio.

Dico 1o aliquam 1am intentionem formalem esse aliquid reale, ali-
quam non aliquid rationis, probatur haec 1a quoad 1am partem: nam potentia nostra
nostra 1a cognitione aliqua obiecta attingere: ut homo, vel lapidem. Quod
talia obiecta, prout sic attacta sint aliquid rationis, vel aliquid reale.
Non est certum ex terminis: nam homo et lapis 1as sunt attacta, et non re-
ales; si obiecta formaliter rationis 1as sunt res. Et prout sic non sit aliquid rationis,
erit aliquid reale: ergo formaliter, ut obiectum, est aliquid reale.

Probo 2am partem.
Dico: nam potest aliquid ens rationis esse formale terminare actum huius
1ae intentionis: ergo huiusmodi 1a intentio obiectiva sumpta sic, ut in
praesenti loquimur poterit esse aliquid aliquid rationis, probatur antecedens:
nam ex eo, quod lapis videatur, potest potentia nostra attingere visionem lapi-
dis extrinsece in illo receptam ad modum alicuius formae intrinsecae
positivae, in cuius attingentia fit ens rationis: et sic prout sic lapis
attactus potest esse formale terminativum 1ae intentionis: ergo potest aliquod ens rationis
esse formale terminativum huiusmodi 1ae intentionis.

2a concl.

2° Ult: ois 2a intentio sbli ē aliquid rationis, et pr.
ens rationis ē illud, qd tantum habet esse obiective in intellectu; sed tantum
esse huiusmodi 2e intentionis obiectivum ē tantum esse obiectivum in intellectu: g°
ois 2a intentio sbli ē aliquid rationis. maior constat ex coi paritione
autem pr: nam 2a intentio sbli respicit pro obiecto sbli, ut diximus 2a
intentione; sed 2a intentio sbli respicit pro obiecto sbli aliquid cuius tantum
esse ē esse obiective in intellectu: g°. Minor pr: nam 2a intentio sbli ē
illud, quod non potest de aliquo obiecto dici, illud tantum, qd habet coordina-
tionem ad alia: g° ex parte 2e intentionis obiectivae, seu obiecti tantum se habere di-
citur ad alia: g° ē aliquid rationis,
quod, cuius tantum esse ē esse obiective in intellectu; g° ē aliquid rationis.

Hic etiam breviter agemus de fundamentis istarum in-
tentionum rationis: quo advertendum, qd in istis 2is intentionibus rationis, etiam
in primis, quae sunt aliquid rationis, ē triplex relatio, et ē relatio 2i effectus,
nempe illud esse obiective 2i primus passive acceptum: et ē relatio trans-
cendentalis, seu 2us dici, scilicet eodo effectus ad suam causam: de
his relationibus, quibus ad propositum attinet, solet in praesenti inquiri,
an habeant fundamentum ex parte rei? ad quod etiam dictae res pon-
demus.

De his intentionibus, quae sunt aliquid rationis dicimus, qd habent
fundamentum tam proximum quam remotum: pr. exo, qd sunt
relationes praedicamentales, et proprius istarum relationum ē utrumque fun-
damentum habere: g° — Dc qd autem huiusmodi fundamen-
ta sint ex parte rei manifeste pr, cum sint entia realia: nam
2a intentio generis in lapide habet pro fundamento remoto proprias ratio-
nes intentionis, ut pro fundamento proximo ipsas cognitas extrinsece ut
particulares: similiter 2a intentio speciei respicit pro fundamento
remoto proprias ... ; ut pro fundamento proximo ipsas ... extrinsece
extrinsece ad obiectum ...; sed oia sunt aliquid reale ex parte
rei: g° 2a intentio obiectiva, quae ē aliquid rationis habet ex parte rei tam

fun

fundamentum proximum, et quasi remotum.

De 2is intentionibus dicimus, quae, ut diximus aliquid rationis sunt, diximus, quod fundamentum proximum aliquando est reale, aliquando rationis: fundamentum vero remotum est aliquid reale à parte rei, de fundamento proximo patet; quia huiusmodi 2ae intentiones proxime fundantur in 1is, et ideo 2ae non conveniunt; quia 2ae intentiones, ut diximus aliquando aliquid reale, aliquando vero aliquid rationis: ergo fundamentum proximum istarum 2arum intentionum aliquando est aliquid reale aliquando vero aliquid rationis. = De fundamento remoto, quod sit aliquid reale patet: quia fundamentum proximum, ut diximus est 1a intentio: ergo fundamentum remotum erit fundamentum proximum huius 2ae intentionis remotum ergo 2ae. Tunc sic quia fundamentum proximum 2ae intentionis est aliquid reale, et à parte rei, ut diximus: ergo fundamentum remotum 2arum intentionum est aliquid reale.

ART. VLTIMVS.

VTRUM ENS RATIONIS EDUS FACTA PER... PERTINET ILLI.

§ I.

PRIMA CONCLUSIO STABILITUR.

Pro intelligentia dicti difficultatis, notandum est, quod Deus cognoscit omnia entia rationis à nobis facta; nam cum Divinus intellectus comprehendit attingat et divinitati cognoscat nostrum intellectum, et omnes operationes eius, hinc fit, quod etiam ~~…~~ dicta debet cognoscere: et cum ista nostri intellectus fabricatio entia rationis ex hoc infertur, quod Deus cognoscat entia rationis à nobis facta, quo supposito sit.

Prima conclusio, nulla ~~…~~ entia rationis, quae Deus efficere potest. Haec conclusio

Et 2º a expressa D. Thomae in 1 sent. dist. 2ª, q. 2ª, art. 3º: illam est tradit Caietanus 1ª p. q. 13 art. 5. et probatur ente rationis quimerico, ut mons aureus. hoc enim rationis valuisset ex eo quod extrema, quae realiter separata, ab his, ut coniuncta concipiantur; Divinus modo concipiendi repugnat his Divino: ergo istius entis fabricatio repugnat. Minor probatur: res aliter quam in se sunt concipere dicit fictionem, et imperfectionem repugnantem huic Divino concipere ut coniuncta illa, quae realiter separata sunt concipiendo est res aliter ac sunt in se: ergo talis conceptio repugnat huic Divino.

Confirmatur, et urgetur haec ratio: omnis falsitas divino huic repugnat; sed concipere illa extrema, ut coniuncta est falso concipere: ergo Deus Divinus non potest facere ens rationis. Minor probatur: in Divino huic non datur simplex apprehensio ut in nobis, ut pote imperfectionis involvens, sed aliis iudiciis: ergo si illa extrema conceperet, ut coniuncta, eam coniunctio in re non esse falso Deus iudicaret, et ideo non potest facere ens rationis.

Dices cum Arrubal hoc argumentum solum convincere 1ª forma, et Durandum, et alios asserentes, Deum illa entia rationis fabricare posse 1º, et per se efficiendo, nullo habito respectu ad nos, non tamen convincere argumentum, quod dicat Deum efficere non valet concipiendo, ut iam ab his humano fabricata, in qua nulla iudicii falsitas incurrit; cum non iudicet illa obiecta esse coniuncta ex solis intelligit esse notitia, in quo clare constat nullam intervenire falsitatem. Sed contra:

actio non facit unum ens, et supponit illud factum, ex cognitio quae Deus cognoscit ens rationis, illud factum, perinde supponit ex qui nostro intellectu: ergo talis cognitio ens rationis non facit neque illi existentiam communicat.

Dices, ex qui intellectu Divino non communicari praedicta enti rationis conditiones, quas antea habebat. Unde [illegible]

bonas existentias; cujus esse entis rationis sit objective cognosci, et pro existentiis potest existere, quod cognoscendo valet tradere.

Sed 3.º: nulla entitas existere valet duplici existentia sibi adaequata, et à duobus adaequatis causis, solum realiter non potest dependere; sed ens rationis à me fabricatum existit adaequate per existentiam existentiae meae cogniti illi communicata, et adaequate à mea intellectu dependens: ergo nequit alium divino pendens; et ab illo nobis existentias recipere.

Respondeo 2.º in 2.º: ut Deus ens rationis dicatur efficere, non sufficit nobis existentias communicare, sed etiam ejus entitatem debet efficere, sed omnino, quod Deus easdem entitates à me effectas iterum efficiat, cujus fieri et justi manentes deinde non esse adesse: ergo repugnat quod Deus illud ens rationis efficiet. Consequentia bona, minor certa, et major probatur: humanitas Christi Domini est realiter existens in sui actu unitiae, atque denuò solus actus, non sit tamen duas entitates, non dicitur excusabilis actu producere, et aliqua causa dicatur talis tum alicujus requiritur, quod entitates producat.

§ II

Possit Deus relationes rationis efficere non potest.

Respondeo 1.ª conclusio: Deus nequit efficere relationes rationis, haec conclusio etiam dicitur prima, sed Deus non potest effingere; tunc sic relatio rationis, quae cum ipsa sit resultet ex eo, quod ea, quae reverà sunt inter se relata, ad invicem intellectu ut relata cognoscantur: ergo Deus nullas relationes rationis efficere valet.

Respondeo 2.º conclusio specialiter: si aliquas relationes rationis, posset Deus efficere maximè rationes ideales, quibus repraesentantur ideae, sed istas non potest

respectu Dei efficere: ergo nullam relationem rationis potest Deus efficere.
Minor est certa per modum probat. Item, quod Deus cognovit suam essentiam,
ut est in se Essentia Divina nullum [illegible] dicit ad Creaturas:
ergo Deus nequit illam, ut ad creaturas relatam cognoscere;
et consequenter ideales rationes nequit efficere. = Deus etiam, quod Deus
[illegible] doctrinam nequit efficere distinctionem rationis distin-
guentem illam quae reperitur distincta n. 9. = Deinde est, quod existi-
[illegible] [illegible], quod Deus praedictos effectus efficere; contra [illegible] fal-
[illegible] in omni [illegible], ergo et [illegible]. Sequela probatur. Si namque Deus praedic-
[illegible] effectus efficeret, illos pateret ex vi cognitionis, qua [illegible]
essentiam cognovit, ut imitabilem a Creaturis; sed praedicta cognitione
omnino nihil in Deo, vel minus, quam illa qua creaturas
cognoscit, ut potentiam imitari Divinam essentiam: ergo.

Dicendum est [illegible]
essentia Divina absolute considerata nullum ad Creaturas non dicat [illegible]
[illegible], ut imitabili, ab hac, et illa Creatura in particulari
[illegible], ut imitabili, ab hac, et illa Creatura in particulari
[illegible], et cum illam Deus cognoscat
[illegible] ad illam importat, et cum illam Deus cognoscat
non solum absolute, sed etiam imitabilem ab aliqua alia crea-
tura contra fit, ut illam respiciat, ut dicentem nullum ad Creaturas,
et illam non respiciat, neque ex tali modo cognoscendi [illegible] [illegible],
quod [illegible] ante cognitionem non dicat nullum, sed ex vi cognitionis, nullum dicit; unde
cognitio [illegible] [illegible] illa non antecedit cognitionem, [illegible]
relata ex vi cognitionis.

Ad 2m. immitabilitas Divinae essentiae etiam ab
hac, et illa Creatura non reperit ex vi cognitionis, sed videtur ante ad illam:
ergo in ratione immitabili nullum denominationem ad creaturas importat, [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] ex vi cognitionis; sed imitabilitas
Divinae essentiae ab hac, et illa Creatura non reperit ex vi cognitionis: ergo necesse
etiam cognita esse, ut imitabilem cum [illegible], ut relata cognoscitur: [illegible]

Coa, q̄ tali cognitio adæquat cum illa, ut imitabilis; q̄ ā ut imitabilis vero n̄ dici, qd̄ cognoscit, ut inimitabilis minime, ut relata cognoscis.

§ III
PRBNVNTve, ESOLVUNTra ÆREA
3ª 1am CC

Arg. 1º contra cl. Deus cognoscit entia ronis: ergo Deus facit entia ronis. Ans suponit. et Coa p̄: esse enti ronis esse cognosci ab in. ; D ens roni habet esse cognitum ab in. Divino: ergo Deus facit entia ronis.

Dices esse enti roni n̄ consistere solum in hoc, q̄ a esse cognitum quantum ad extrinsecam cogniti denominatem, q̄ cum hoc sit aliquid reale, requirit esse alicujus enti ronis existentia, solum consistit ens ronis in aliquo intrinseco consequuto adillo, supra qd̄ cadit denominatio cogniti: unde etiã Deus oe ens ronis cognoscat n̄ idinde sequitur Deus illis existentiam tribuere.

Sed contra. Deus cognoscit oia entia ronis: ergo n̄ solum illis comunicat extrinsecam cognitionis denominationem, D etiam consequuntur ex sui cognitione: cum ergo ens roni in aliquo consequuto cognitionis consistat, Deus existentiam illi comunicabit.

R. concedendo ans, et negando consequentiam, ut dicitur, qd̄ ex sui cogniti Divinæ consequat intrinsecus; hoc namque solum potest hum. Creatus. q. ob sui imperfectum potest illa, quæ n̄ sunt conjuncta, ut conjuncta relata cognoscere, et illi tribuere aliquid, qd̄ n̄ habebat in se, secus in hu. Divinus, q. oia cognoscit sicuti sunt.

Sed contra in ente ronis cognito a Deo datur aliquod esse objectivum intrinsecum; D tale esse objectivum n̄ fuit

tibet esse exse neq. exui cogniti creati, quae ab aeterno non exis-
tit, ergo ex[istenti]a hic divina habet esse: ergo aliquid intrinsecum in ex parte rationis
resultat ex cognitione divina.

R. quod non omni cognitio dat esse intrin-
secum enti rationis, sed illa, quae practice illud attingit, nullum
tamen ens rationis attingit. Tunc enim ens rationis cognoscitur
speculative, quando per modum quidditatis attingit, scilicet tamquam
positivum, scilicet ut existens cognoscitur ex vi alterius praecedentis cognitionis,
quod illud cognoscit, prout existens concipitur ex vi cognitionis praecedentis,
hunc dicitur practice cognosci; et ex vi illius cognitionis immediate
aliquid in rerum causis, quod existat: quod autem Deus non dans existen-
tiam enti rationis propter supradictum dat esse, quod quando hanc de-
tinens aliquid audit: propterea dicimus, scilicet falsum significans inde-
cando, cognoscit dari verum esse, cum sit nullatenus speculative
faciat.

R. ergo: illud hic humanus ens rationis format: quod illud quod
non est ad modum entis concipit; sed etiam hic divinus ens rationis, quod
in se nihil est, ad modum entis intelligit: ergo potest efficere ens rationis.
Minor probatur: quidquid aliqua potentia attingit ad modum sui obiecti primarii
specificativi attingit; et sed circa hic creatus ens rationis ad mo-
dum entis realis cognoscit, quod ab illo specificatur, ut totum hic
ens divinum; ergo quidquid cognoscit Deus debet ad modum entis
cognoscere.

Dices 1o. verum hoc ultimum concedo, scilicet intelligatur ex parte
cognoscentis, et obiecti motivi: secus vero ex parte obiecti terminativi,
nam hoc secundo pertinet ad perfectionem hic divini illud, quod non est ut
ens cognoscere, sed ut ens rationis fieri debeat cognosci, ut ens
etiam ex parte obiecti.

Sed contra explico. nam etiam divini nullum obiectum

adequatis motivus rei Divini, et alias terminativus: ergo sicuti quod adequate in ratione conceptus motivi debet Divino cognoscere omnia ad modum ipsius conceptus motivi, ita similiter in ratione conceptus terminativi debent omnia cognosci ad modum conceptus terminativi.

2° cognoscere omnia ad modum entis rationis per intelligentis non sufficit, ut ens sit conceptus adequatus rei Divini, quod sit adequatus conceptus omnia debent cognosci ad modum entis rei Divini conceptus. Argumentum probatur: res humanus adhuc hoc statu cognoscit omnia specificativo modo expresse cognoscenti; atqui eius adequatus conceptus hoc statu non est ens spirituale, et materiale, ergo.

Respondeo: in Divino non repugnat esse actus distinctus ratione nostra: alterum praecisivum, et affirmativum, alterum negativum, et mediante primo modum negat adequatus conceptus. Sed actus non est ens rationis; sed secundus. Deus autem ens rationis non affirmative, et praecisive, et negative, per modum purae negationis cognoscit.

Sed dicit: Deus cognoscit ens rationis praecisive, ergo nulla solutio. Argumentum probatur: Deus cognoscit plures propositiones affirmativas, quae de ente rationis possunt fieri, et facto fiunt, ergo Deus praecisive cognoscit ens rationis. Argumentum probatur: Deus cognoscit ens rationis fabricatum ab intellectu humano, aut fabricabile: ergo Deus cognoscit aliquas propositiones affirmativas, quae possunt fieri de ente rationis, et facto fiunt: tunc sic, et Deus vere, et praecisive attingit: ergo attingit praecisive ens rationis.

Ad argumentum distinguo iuxta utramque solutionem nec illam diversam indico. Quo attento, quod ens rationis ut ob re Divino cognosci possit, bis absolute, per ordinem ad rem nostram primo modo respicit negative, et per modum purae: 2° modo praecisive, et affirmative cognoscit; et huic primo modo inerit obiectio facta, 2° solutio

necesse ad hoc, quod absque contradictione attingat naturam, quod cognos=
cat ~~et~~ a distinctione divini entis. = Unde in nostra sententia diversa mini=
debet cognoscit ad modum obiecti primarij; ideo, propter illius cognitio
naturam, ad eius similitudinem attribuendo illi entitatem divinam
simpliciter compositionem neque naturam, nec ista mihi neque tamen; ratio
tamen eius modo; ad hoc autem, quod ex ratione factam a Deo est
modo debebat circa ipsum veritatem, quod est omnino impossibile: nec consequentia
... explicatur convincunt aliquam obiecti perfectam. 3 argt.

Deus simul cum re creato efficit ens rationis sine ulla imperfectione.
ergo et se solo illud efficere potest absque ulla imperfectione. Ans[umptum] probatur:
Deus causat simul cum re nostro actus intelligendi etiam spiri=
gentes, cum non sit malum culpae, neque illi repugnet, ut potest in
Christo Domino, qui omnes eius actus in finem ultimum dirigit; etenim
rationis efficit, ergo tunc relatis conformatur simul cum re humano cau=
sabitur a Deo absque ulla imperfectione. Resp. 2° ... ideo ans. si aliqua

imperfectio esset maxime fictio, illaque non requiritur ad ens rationis fa=
bricandum; ergo. Maior est certa, ut aliquod ens rationis de facto efficiat
nam non sufficit cognoscere extrema, ut relata relatione reali. Et sufficit illa
cognoscere ut relata relatione rationis; et in hoc nulla intervenit fictio,
quod omnimoda cum obiecto adaequatio; ergo non requiritur imperfectio ad con=
... rationis fabricandum. Maior est certa; quod natura hominis noster na=
... relationem universalitatis naturae communicat per operationem individuis,
non cognoscit naturam relatam relatione reali; ergo ... ratio non est mirum
... cognoscit in aliquo obiecto, ponit in illo ex
... illius actus, etiam si ante illum non conveniat; et in hoc nulla
intervenit fictio, et est cum obiecto adaequata talis cognitio; ergo
talis cognitio adaequat eius obiecto, et sic in tali cognitione nulla fictio est.
ad hoc

Ad 2am aequum 2a neg. ans: ad eius prob. 2um ans: negat cons: quod enim rationi fabricatio non deneget Deo: quod imperfectus sit eius rationis, quod potest imperfectus in modo procedendi tunc repugnantis: alia enim sit imperfecta non pertinent imperfectus in modo agendi et procedendi; sicut tali actio in principio primo effectivo sui importat.

Ad 2um eius 2a negando ans. ad eius prob. respondendo maius, et nego minus: ad eius prob. 2a nego maius: et nequit signatum non ignorant relata, et relata relatione reali, caeterum in exercitio cognoscunt, aeli cuius realiter referent et sicut illud, quod exercet sit relatio rationis, per suum exercitio, et reali apparet: in hoc namque illius efficientia consistit, quod id, quod non est, aeli esset attingat, sicut voluntas appetit bonum apparens, in quo non revera bonum non est, et ut verum bonum appetit; ergo similiter: ad exemplum ibidem petitum negat ans.

Arguitur 3o contra nostram rem: signum ad placitum in natura sensus per relationem rationis constituit, quod potest efficere signum ad placitum, et de facto, quod plurima agit, ut patet Gen. 9o Arcum meum ponam in nubibus caeli, ut sit signum foederis. Ergo Deus potest eius rationis efficere. Minor probatur authoritate adducta.

2o ratione: Deus potest imponere omnia ad significandum; sed ex impositione divina constituunt signa ad placitum; ergo Deus potest efficere signa ad placitum. Minor probatur, quia ex impositione humana constituuntur ut eum in ratione signi, ergo a fortiori id habere poterunt ex impositione divina.

Respondendo maius, et nego minus, sicut Deus arcum signum foederis posuerit, non, ut signum per ipsum constituit formaliter, quod pactum suum certantibus ipsum, eo ipso quod imponit arcum ad significandum, tali namque acceptio rationis communicaret, per quem sit in ratione signi constitueret.

Ad 4.um, etiamsi ecesso anti negat. Cons. quod impositio humana coordinat, secus quod divina.

Si keepones exeo impositio humana res communicat in nostra mente, quia impositio practicus ordinans communicat in nostra mente, quia est impositio practicus ordinans ... res ad significandum, quia ipsa non ordinet de ipsas, debet prius ab alio ordinari, ... impositio divina est impositio practica ordinans voces ad significandum: quod debet illas cum ordine, quas revera non habet, supponere: et sic aliquid esse rationis illi communicabit. Ad non explicans ...

... relatione rationis et neg. mirum: cum namque illa impositio divina ipsas voces, ut est in se cognoscat, non potest illas, ut relatas divina ... cognoscere ipsas, et ... communicare. ... habet cognoscere ipsas et eas ... cum suo significato absque illa impositione cognita, et relatas voces cum suo significato absque illa impositione cognita, et relationem facta cum rationis.

Ultimo arguitur quia ... D. Thomas

in 1a parte, q. 15. art. 2. in solutione ad 2um: ubi expresse docuit, quod Deus quibus dicuntur ideae, causant ab intellectu divino comparante suas illas rebus: cum quo Deus isti rationi sint sit coens, quod Deus divinus fuerit entia rationis. Id ipsum docuit ... Ang. Doctor q. 3a de veritate, art. 1o ad 2um, et in aliis locis.

Respondeo cum solutione D. Thomae debere intelligi ... de causalitate fundamenti, non vero de causalitate efficienti, sensus filii, ... D. Thomae 1o, Deus non ... causat fundamentum illarum rerum: quo negquit intelligi ... causalitate fundamenti illarum rerum ... fundamento. 2o fundamentum illarum rerum praevenit ... divinas comparantes: quo negquit fundare plures res Deus.

3o quia D. Thomas exeo docuit res causari a Deo, et solvit plures res, ... ideas Deo ab aeterno; ... ab aeterno existant ... et ... causent a Deo non solum ... intra

~~instat~~ intendit declarare.

4° q.a D. Th. dicit de istis relat., quod causant ab Deo, et non ab hu. creato, et si causarentur ab hu. creato efficient. salvat. esset illa negativa: ergo: = 5° nego D. Th., ut deponder, quod causant. essent ab hu. divino cognosci rerum idealium; et adhoc, ut fundamento causent. naturas non erat, ut cognoscerentur ab eo: ergo.

6° Verba D. Th. sunt intelligenda de causat. forti, et non de fundamentali ~~nec~~ ~~rationi~~ rerum rationi: ergo solutio vult. Minor. D. Th. ait, quod illis rel. causantur a Deo comparante eas cum alijs: ergo debent intelligi de causatione formali. Conf.: quod D. Th. in prima parte q. 28, art. 2° dicit, quod aliquod nomen significatur, ut ea quae dicuntur ad aliquod tantum in apprehensione rationis conferentis unum ~~donum~~ alteri, et tunc est relatio rationis tantum: et in opusculo 55 docet, quod universalitas non est ex eo, quod est in anima, et ex eo, quod comparet ad singularia: verba illius intelligunt de conferentia, et comparatione formali: ergo pariter in praesenti.

et 2° Cont. ratione: ideo hu. humanus causat relationes rationis formales, quia comparat unum alteri: ergo si Deus causat hoc rerum idealium comparando eas secum ad eas causabit formaliter.

Ad argum. 3° iuxta solutiones ibi assignatas, ad veritas earum praedicat. aliud esse fundamentaliter causare, aliud esse formaliter: hoc ipsum asserit solutio, cuius verum est. = Ad eas dicto maior: fundamentum remotum, concedo maior; proximum nego maior, et minori sub. nego cons.: quia disparitas in ratio distinctiva consistit in eo, quod est in his ideis, quod rationes ideae non salvant ante cognitionem, sed sistit in esse divina cognita a Deo, ut imitabili, cuius rei ubi sine rei idealis, petunt fundamento eas, in cognitione; contra attributa ante cognitionem negamus, et ideo ante illa proximum fundamentum dat ad distinctiones, quas invenit hu. creatus, quod

quod licet creatus illas essas, et diversas cognoscerct, effingeret

plures imitales res, nec plures res imitabilitatis, quae ad hoc

exigebant plures res imitabilitatis cogniti in Deo.

Ad quas, ut

replicas vero, scholas intendere D. Thomas fundamentales dixit

ideales ab aeterno, non formales. Et causalitas fundamentalis

quae cuique creato negatur, sui Divino reddit, et eodem modo

ad quas replicas vero.

Ad quas vero nego consequentiam, et ad auctoritatem D.

doctoris dico, ibi loqui de conjunctionibus...

et separatione... ens rationis sit fictum

fictum quod comparat fingendo res, fingere non invenit...

fingeret negat... intelligenda de causalitate, et separatione rerum idealium tantum fundamento, non autem

formali; et quod vero ad quas consequentia a ratione petitam.

D.; Cognitio formativa

entis rationis necessario non exigit esse fictitium: quod licet Deus separat... essas

entis rationis... efficit ens rationis sine fictione... Et ens rationis sit in intellectu

quid fictum, potest causari a cognitione non fictitia; quod non requirit necessario quod

cognitio formativa entis rationis sit fictitia: ... effectus fictus,

et imperfectus potest a causa non fictitia produci: quod etsi ens rationis sit

intra quid fictum, potest a cognitione non fictitia, et perfectissima produci.

Antecedens: effectus realis, potest a causa non reali procedere: quod effectus

fictus a causa perfectissima, et non fictitia. Antecedens est certum, nam

res creatae sunt reales, et cedunt a Divina ...

R. nego

ultimam consequentiam; et ratio disparitatis est, quod necessario effectus realis debet

provenire a causa perfectissima quae in... absque eo, quod

fundatur in causa ... imperfectio realitatis effectus. Et cum

perfectio

perfectio: sic deus prę,stit, ex parte effectus, et concomitans ipsum: Ceterum esse fictum non solum importat imperfectum ex parte effectus; sed etiam ex parte cognitio; quia in tantum aliquid habet esse fictum, in quantum cognitio attingit, quod non est, ac si esset; cognitio autem ista non videtur ficticia, aut inde danda in Deo.

Quod cognitio entis rationis in se ipsa non est ficticia: 2° solutio ruit. Maior patet: cognitio productiva entis rationis est vera; ergo in se ipsa non est ficticia: Antecedens probatur: cognitio attingens obiectum sicut est in se, est vera; sed huius modi est cognitio productiva entis rationis; ergo est vera. Minor probatur: cognitio ista attingit ens rationis tribuendo illi esse rationis, et non esse reale; quod ens rationis solum habet esse rationis; ergo attingit cognitio productiva, ut est in se.

Respondeo distinguendo ultimam maiorem tribuendo illi esse rationis, quod est esse verum, nego maiorem; quod est esse fictum, concedo maiorem. et distinguo minorem; et alias istud esse est aliquid fictum concedo minorem, est aliquid verum nego minorem, et consequentiam. Nam illa cognitio practica dicitur vera, et perfecta, quae tribuit effectui entitatem veram, et realem, qualis est cognitio practica Divina tribuens creaturis realem, et veram entitatem; et sic ista cognitio attingit res practice, ut est in se, cognitio autem formativa entis rationis cum practice attingat esse fictum, et metaphoricum, quod ipsi communicat debet esse cognitio ficticia, et imperfecta attingens rem aliter, ac est in se.

Sed ut magis elucescat veritas doctrinae principalis contra illam potest replicari. Cognitio Divinae comparantis essentiam suam ad res absolute verificat multiplicitatem idearum in Deo; ergo etiam illius cognitio verificant formaliter rationes ideales: Antecedens est certum in Doctrina. Ea autem probatur: Haec multiplicitas requirit verificabiliter essentia Divina dicatur multiplex respectu ad creaturas, ergo. Antecedens probatur: ad hanc multiplicitatem verificandam non sufficit, quod essentia Divina cognoscat, ut diversimode imitabilis a creaturis, comparatio requiritur, quod

multi

multiplicitas ex parte Creaturarum. Arg. 3o: stat bene cognosci essentiam Di-
vinam, ut dicentem modo imitabilem à diversis Creaturis, absque
cognitione pluralitatis idearum multiplicitatis ergo. Arg. 4o: stat bene cog-
nosci essentiam Divinam in ratione operis productivam esse plurium
Creaturarum, et operis diversimode participabilem ab earum essentia
Creaturarum, et operis diversimode participabilem ab essentia
sine cognitione alicuius multiplicitatis ergo; pariter stat bene cognosci
essentiam divinam in ratione ideae ut diversimode imitabilem ab
essentiis, absque cognitione alicuius multiplicitatis, et sic ad verificandum ideas
non est necessarium esse plures ideas.

Ad hoc argumentum respondeo ultimo ante negando
consequentiam; et ratio discriminis est, quia essentia nunquam in ratione operis consideratur, ut
virtus, et perfectio intrinseca ipsius naturae Divinae constituens ipsam in ratione
virtutis, et perfectio intrinseca principii productivi sive ad intra, sive ad extra; unde cum perfectio po-
tentiae sequatur denominationem naturae, quam efficit, quae est extrinseca
effectus, et aliàs essentia divina virtualiter simplicissima ideo est, quod multiplicitas
extrinseca Creaturarum productarum, vel productibilium, tribuat denomi-
nationem multiplicitatis operis, nec sint plures operis; ceterum essentia in ratione
ideae, et exemplaris consideratur ut essentia Divina omnium Creaturarum, quarum
multiplicitas sufficit, ut essentia absolute denominetur multiplex in
ratione ideae talis fundamentaliter.

Et ratio huius est, quod ad denominationem
significatam per nomen relativum sufficit, quod existat fundamentum signi-
ficatum per nomen relativum sufficit, quod existat fundamentum ... Crea-
turae; unde Deus dicitur absolute Creator, et Dominus, eo ipso, quod Crea-
tura sit subdita à Deo; quod nunc existit fundamentum relationis Crea-
turae sit subdita à Deo; et nunc existit fundamentum relationis, ut index absoluti
rationis, et Domini, ut ait D. Thomas 1a parte art. 7o q. 13, et inde ex absoluto
dicitur aliquid significatum ad placitum absolute dicitur designum positi-
va impositione, quae est fundamentum: cum autem hoc nomen idea, et
pluralitas idearum sit nomen importans relationem, ut expresse docet
Aug. P. 1a parte q. 34 art. 3 ad 4um. sit consequens, quod denominet positivo
fun

fundamento proximo, scilicet cognitione comparante fundamentaliter, seu cognoscente comparabilitatem essentiae cum creaturis.

D. Contra, ut divina essentia est idea creaturarum, et ut est illis per indistinguibilitatem reduplicationis perfectio esse, et creaturarum: quae non accipit denominationem multiplicitatis a creaturis, seu illam non sumit essentia in ordine ideae; ergo par ratione essentia, ductiva creaturarum non respicit ipsam divinam essentiam creaturas: quia non perfectio illius, et creaturarum. Consequentia autem probatur quia essentia in ratione ideae sumit denominationem multiplicitatis a creaturis, quia est perfectio illarum: ergo per eandem rationem essentia sumit denominationem multiplicitatis ut idea.

R. Negando antecedens, negando consequentiam ad probationem dico antecedens; quia est perfectio illarum per modum exemplaris, ut quod dico antecedens; per modum causae efficientis, nego antecedens, et consequentiam. Simile argumentum posuit D. Thomas 1. parte q. 15 art. 2. Idea est principium cognoscendi, et operandi, ita ars, et sapientia; quia in Deo non sunt plures artes, et sapientiae: ergo neque plures ideae. Ad quod sic respondet: quod sapientia, et ars significant, ut quo Deus intelligit, sed idea, ut quod Deus intelligit. Deus autem non solum intelligit multa per essentiam suam; sed etiam intelligit se intelligere multa per essentiam suam, sed hoc est intelligere plures rationes rerum, seu plures ideas esse in intellectu eius, ut intellectas. Ecce quomodo unificat multiplicationem idealem, quia cognoscit essentiam, ut exempla creaturarum. Ceterum essentia cum dicat rationem causae non exemplaris, et effectivae, non admittit multiplicitatem a creaturis resultantem; quamvis unum sit, quod dicat relationem rationis ad ipsa, sicut pater Deus, Creator etc. unica relatione respiciunt plures filios, plures servos, et plures res creatas, non autem multiplicem, et haec de hac q.

QVESTIO TERTIA.

DE VNIVERSALIBVS IN COI.

Tractatus huius, et praecedentes a methaphisica Logicae emendi: tractat quaecunque, in ipsis apud eas: idaeam de universalibus tractat quae communitates a multis abstrahere dicuntur, quae ante de universalibus, in quantum docet praedicata superiora de inferioribus praedicari; et univoce habita notitia generis, et nam quidditates rerum ... ignoscant, et arum rationem scientifica investigent.

ART. I.

QVID, ET QVOTUPLEX SIT VNIVERSALE

§ I.

PRONITUR DOCTRINA HUIUS QUIS

Vniversale communiter significat idem, ac illud, quod aliqua unitate ad plura se extendit; et hoc a singulari differt, quia illud non respicit plura: unde iuxta diversos modos respiciendi plura, quae a universale, aliud dicitur universale in causando, aliud in essendo, et aliud in repraesentando, aliud in essendo; et aliud, ut loquitur illud, in praedicando.

Vniversale in causando est illud, quod non ... determinatur, et determinat effectus, sed indifferens ... pro producendis pluribus, et diversis effectibus. quod ratione Deus denominatur causa universalis omnium creaturarum, quae de nihilo creavit, ... et sol dicitur causa universalis rerum sublunarium, quia eius causalitas extendit universaliter ad generationem cuiusque rei sublunaris. Vniversale in

dicendo

significando, seu in repraesentando, est illud, quod repraesentat plura: et quod species impressa Angeli repraesentative respicit plura distincte repraesentando, dicitur universalis in repraesentando; et etiam hoc genus [illegible] ex[illegible] notitiis [illegible]. Universale in essendo: est illud quod est unum et est commune aptum ad essendum in pluribus, ut natura humana denominatur universalis in essendo, quia est una in omnibus individuis.

Tandem universale in praedicando, est illud, quod potest de pluribus praedicari, ut natura quae eiusdem ad essendum in multis est praedicabilis de eisdem, et singularis in differenter. De primo universali non agit [illegible], nec de 2º, quod universale in causando [illegible] et [illegible] est quid singulare, ut patet in Deo, qui singularis, et licet in causando sit universalis: agit ergo de universali in essendo, et praedicando: quod huiusmodi universale pertinet [ad] logicam.

Unde ex hac definitione universalis in essendo infertur, tria requiri ad esse universalis; 1um, quod requiritur unitas communis. 2um est aptitudo respectiva; et 3um pluralitas inferiorum, quae relative respiciunt ob hanc aptitudinem, et sine his requisitis nulla natura valet denominari universalis in essendo.

Universale etiam dividitur in universale logicum, et metaphysicum: et antequam universale logicum definiatur, notandum est, quod hoc nomen universale logicum est nomen connotativum 2ae intentionis: et ideo habet duplex significatum, unum materiale naturam; et aliud formale, scilicet 2am intentionem, quam natura habet [illegible]. hoc praenotato universale logicum sic definitur: unum in multis et de multis: ita D. Thomas, et cum Philosopho 1º [Peri]hermenias lectione 10º, et 7 metaphysicorum lectione 13, et 14. ubi aiunt, quod universale est quod pluribus inesse natum est: quae aliis verbis sic explicat: unum aptum esse in multis, in qua definitione unum ponitur loco generis, et per hoc convenit universale logico cum metaphysico, in multis ponitur loco differentiae; et in hoc universale logicum differt a metaphysico: nam universale metaphysicum

necesse

hoc esse unum abstractum a multis, quod multa respicit per modum ... et sunt ad genus, sc. de ... ni a quo: Ule ... genus respicit multa, ut sunt ... quibus est praedicabilis.

Veritate etiam, illas partes ... in multis; naturam, ut ... ubi optime explicatur: nam ... ad ulitatem ... non dicunt abstractum, aptitudinem, ... exigit ad ulitatem ... abstractum, et aptitudinem, ... in multis, et postea subsequitur. quod ... naturam apta, non actu esse in multis, et postea subsequitur passio ulis, quae praedicabilitas de multis.

Ule methaphisicum est unum positivum abstractum a pluribus; sive est natura simpliciter una ... quae praecisa, aut abstracta a pluribus differentiis. v.g. natura humana ... praecisa, aut abstracta a pluribus differentiis ... individualibus ... quibus numerice multiplicatur: dicitur uli methaphisicum ... quibus numerice multiplicatur: dicitur uli methaphisicum ... a ... quo infero, quod ad ule logicum non sufficit abstractio unitas naturae a pluribus, sed insuper requiritur, quod natura abstracta ... respectiva aptitudine ad plura.

Etiam colligitur, quod ule logicum ... importat relationem superioritatis ad plura, et pro fundamento praesupponit unitatem positivam, sive unitatem praecisionis: unde etsi ... nit unitatem positivam, sive unitatem praecisionis: unde ... aptitudinem relativam, quae respicit plura inferiora; fundamentaliter praesupponit unitatem praecisionis, et idcirco nequit denominare naturam, quae non praesupponitur abstracta, et praecisa a differentiis inferioribus; quia ... abstractione natura non esset simpliciter una, sed plures.

§ II.

Aliquae objectiones contra dicta solvuntur.

Primo arguitur. natura divina est una in tribus divinis personis, de illis praedicatur: et similiter ... est unum in multis, de quibus

quibus etiam praedicatur, etiam natura divina non est ulli, neque ens dici-
bile: ergo quaestio non est bona. = Confirmatur implicat esse esse unum, et
esse in multis; ergo distinctio claudicat. Antecedens probatur, esse unum, et esse in
multis opponuntur: ergo implicat esse unum et esse in multis. Antecedens probatur:
esse unum dicit esse indivisum, et immultiplicatum: et esse in multis
dicit esse divisum, et multiplicatum: ergo esse unum, et esse in mul-
tis opponuntur: ergo implicat ulle esse unum, et esse in multis.

Ad argumentum

respondetur ex doctrina D. Thomae opusculo 56: quod universale debet esse unum, et multa, id
est unum in statu abstractionis, et plura in statu reali contractionis: quapropter
natura divina, etsi sit, et praedicatur de tribus divinis personis
non dicitur universale; quia natura divina, ut communicatur ad personas non dividitur, nec
multiplicatur, sed una numero, et indivisa in tribus personis manet.

Ad id, quod dicitur de ente. vel distinguo majorem ens est unum unitate
univoca nego majorem: unitate analoga concedo majorem, et est ulle dicto minorem
stricte sumpto nego minorem. late sumpto concedo minorem, et nego consequentiam.
Itaque quamvis ens sit in pluribus, et praedicetur de illis, non est universale: quia
non habet unitatem univocam excludentem omnem diversitatem; unde tamen
transcendentia, quae analogice praedicantur de pluribus, solum dicuntur universa-
lia reductive, et impropriae, non proprie quia carent unitate perfecta.

Ad confirmationem respondeo distinguo ultimum consequens. esse unum, et esse
in multis opponuntur; si reperiantur circa eundem statum et eandem pro-
prietatem concedo consequentiam. circa diversum statum, et diversam proprietatem nego
consequentiam. Itaque universale est unum in mente et in multis a parte rei: et hoc
nullo modo repugnat, quia cum sint distincti status mens potest admittere op-
posita praedicata, licet illa non admittat circa eundem, et proprietatem.

2 Arguitur: natura ulli non est definibilis: ergo male
definitur. Antecedens probatur: quidquid est definibile debet esse unum unifor-
mum, consequenter definitionis; sed enti reali, et rationis, substantiae, et accidenti,
quibus

qui aliquid convenit intrinsecè alicui, ut datur aliquid commune = nisi, quod non est aliud ab eo distinctum. = Confirmat, ut non dicitur à singulari, quod doctrina conse[quen]ter exse[quitur]. Contra proper singulare homo unitatem perfectam, et ulterius non dicitur à singulari. Praeterea singulare ...

Ad secundum, dicitur per dictam majorem: licet univocum, vel absolute ... denominative solo majori; ideo absolute nego majorem, et dicto majori: non datur aliquid commune univocum absolutè, et solo majori: denominativè, et accidentaliter nego minorem, et concedo majorem; dicitur in Dialectica de termino æquivoco, quod denominativè subiit rationem univoci, et negatur; sic possit potest dari aliquid commune univocum substantiæ et accidenti, enti reali, et rationi, scilicet intentio ... immo etiam ... in ratione ... conveniunt univocè.

Ad confirmationem respondetur, quod esse singulare dicat unitatem perfectam, carentem aptitudine ad essendum in pluribus; nam singularitas ita dicitur ... ut reddat eam omnino indivisibilem, et incapacem ... dividi ... quæ per se nobis esse in multis, aut pluribus communicari modo divisibili: quare per unitatem ulterius importat in dicto communicabilitatis, et aptitudinis ad plura; et hoc universale, et dicitur à singulari.

ART. II.

AN DETUR UNIVERSALE MATERIALE ... FUNDAMENTO A PARTE REI SUMPTUM.

§ I.

VERITAS NOSTRAE CONCLUSIONIS MANIFESTATUR.

Supponitur, quod in universali logico duo inveniuntur, videlicet materia ipsa, quæ denominatur à ... et dicitur universale materiale ... et pluribus ...

ipsa 2° intentio, seu relatio rationis, quae dicitur universale, fundamentum, aut forma rei: et nostro ordine procedamus agentes de ipsa natura, et abstractione et forma de ipsa forma, quae principaliter a Logico respicitur; cum ergo universale per abstractionem ipsa, quae denominatur, inquirimus in praesenti: an detur hoc abstractum a parte rei, id est an detur natura, quae possit denominari?

Pars negativa tenuerunt Heraclitus, et Cratinus, asserentes in rebus non naturas universales, sed esse singularia, et sic ideas tollebant de medio. a qua tanto parum distat opinio nominalium asserentium tollendi dari res, et voces universales, quibus a parte rei non correspondet aliquid commune, et universale: sicut Plato dicitur non dari ideas a parte rei, nec dari naturas universales.

Dico, quod a 1° Cc°. datur universale sumptum pro fundamento in rebus: hanc tenet communiter Philosophorum 2° Platonis, et methaphisicus recte, scilicet tractavit, alia non sunt a rebus separata, sed in singularibus. Ratio est: a parte rei datur id quod praedicatur, in quo plura individua conveniunt, nam Petrus et Paulus conveniunt in natura humana in quo sunt similes, ergo a parte rei datur universale fundamentalis. Consequentia probatur: universale fundamentalis est praedicatum, in quo plura conveniunt, et quod est combinabile per ab individuis, in quibus reperitur, ut ad illa posset referri, et illis praedicari: ergo si hoc datur a parte rei, dabitur etiam universale fundamentalis.

Confirmatur hoc: de facto methaphisica veri constat praedicatum de ente in communi, materia, ente aliquid in singulari, sed si a parte rei non esset fundamenta, id cuiusmodi constructio esset falsa: cuius veritas sumatur ab eo, ut est, ergo a parte rei datur universale fundamentalis.

Nunc probatur contra 2° Heraclitus, et Cratinus: nam a parte rei datur Petrus etc., v.g. albedo; sed Petrus huiusmodi est aliqua natura denominabilis a 2° intentione universalis: ergo ... Minor probatur: Petrus talis est natura existens in pluribus individuis

individui dari; ergo est natura denominabilis a 2a intentione universalis: Consequentia patet, et antecedens probatur: quia natura denominatur individua, quia non est haec in particulari, aut illa, cum talis designatio nationis desit, non est hic homo in particulari, aut ille, cum talis designatio desit; non est hic homo in particulari; ergo est natura in communi, quae explicet conditiones individuales istius, vel alterius hominis; ergo est natura in communi; ergo cum talis defectio de facto detur in re, etiam debet dari denominatio illius, quae est natura in communi.

Confirmatur hoc etiam natura humana quae est in Petro non potest fundare universalitatem, quia ipsa natura in Petro existens est denominabilis a 2a intentione universalis ... talis natura in re non est denominabilis ... ergo quod est in Petro existens potest etiam ... a singularitatibus ... etiam quae est in Petro ... sumpta potest denominari universalis: ergo etiam quae est in Petro ut existens natura nequeat talis natura denominari, in Petro est ut existens natura ... denominabilis est a 2a intentione universalis: et ita a parte rei datur universale fundamentaliter.

§ II
PROPONUNTUR, ET SOLVUNTUR ARGUMENTA

Arguitur 1o. quidquid est a parte rei est singulare; ergo a parte rei non datur universale: probatur antecedens 1o. quidquid est a parte rei est existens, et productum; sed productio, et existentia est rei singularis; ergo quidquid est a parte rei est singulare. 2o probatur consequentia: quia singularitas opponitur cum universali; ergo quidquid est a parte rei est singulare.

Confirmatur 1o: illa darentur universalia a parte rei, quae illa sunt de universalibus, et corruptibilibus; sed hoc dici non potest; ergo a parte rei non dantur universalia. minor probatur: quia universalia, quae reperirentur a parte rei essent corruptibilia, et contingentia, quia essent identificata cum singularibus, quae singularia ... sunt corruptibilia, et contingentia; ergo et universalia cum ipsis identificata ... corruptibilia, et contingentia; ergo.

Confirmatur 2o: non de singularibus, et corruptibilibus datur scientia: ergo ... pro hoc non sunt ponenda universalia: Consequentia probatur: de corruptibilibus demonstratur ... mutabilitas, et singularibus incertitudo, et contingentia: ergo.

Ad argumentum: dicto antecedens: singulare ..., et universale fundamen

damentalit° 2do ant: ulis singulare nego ant; et dicto cons; ulis sub 2do cons, fundamentalit° nego cons. nam à parte rei datur identificatio cum singularibus, et sic ulis est tale fundamentalit°, et haec pat ad probationem huius anti.

Ad probationem anti 2ⁱ; illam quare, quod à parte rei datur ule separatum à singularibus, quod nos fatemur, non autem probat, quod à parte rei non dentur naturae ules singularitate, tum identificatae cum singularibus: in Petro enim v.g. ratio alis identificatur cum eius singularitate, per ipsa ratio, tum ratio alis fundamentalit°, quatenus est ipsa, quae in Petro existit potest praescindere à singularitate: quod autem opponitur singulari non est ule fundamentalit°, sed ule separatum à singularibus.

Ad 1am confirmationem, concessa maiori, nego minorem: ad probationem dicto ant. essent corruptibilia ... rone singularitatis 2do ant, ... nego ant: nam ex se, sed ... principiis scientiae non causant corruptionem, sed potius pendant veritates scibiles, quatenus ab ... illa rone ule ... nihil apparet, quod possit mutari, imo potius, quae de illis fiunt, ... veritati ... : et docet D. Thomas 1 parte q. 8 art. 4 ad 1um.

Ad 2am confirmationem dicto ant: de singularibus, et singularitate demonstrat ... existente nego ant: signate 2do ant, et nego cons. nam in quantum in ipso modo corruptibilitati, et ... pendent naturam cognitam in actu signato, et denominative dicunt alia.

Tertio arguitur ule est unum in multis, sed à parte rei non datur natura creata, quae sit una in multis: ergo à parte rei nullum datur ule. Minor probatur: quaelibet natura creata est divisa, et multiplicata in singularibus: ergo à parte rei non datur natura, quae sit talis. = Confirmatur ~~...~~ natura in ... ...

q in re n̄ ē ul̄e: Cōā p.ᵗ: nā̄ aliā ē ulē in re, ac in ītlē, q ē in ītlē ē ulē, p unitatem univocam, in re ē collectā

p unitatem collecti.

Ad argum 2ᵐ: qd ā pte rei n̄ dat ulē phy:

q n̄ dat ā pte rei nā̄ una in multis, nisi p abstract.ᵉᵐ ō lin-

gularibus: datur ulē fundamentaliᵗ, quatenus ā pte reperitur

nā̄ v.g. humana cujus rōnis in oībus indiuiduis, et hæc

cujus sit abstrahibilis p intellectum ā oībus indiuiduantibus, hinc

ē qd in re ulē fundamentaliᵗ dat. Ad confirmat.ᵉᵐ 2ᵃ illa

ē qd in re ulē fundamentaliᵗ... nego cōā: nā̄ enim

... nego cōā; qd, est necessariā nego cōā. nā̄ enim

ē ulē phy indiuiduum, fundamentaliᵗ autem ē ulē in re, et hæc

ē diversitas quam ~~perfecte~~ permittit nā̄ āpte rei, ac in ītlē.

Ad 3ᵐ argū: ulē in re ē identificata in singularibus; ē

singularia et multa, ergo et ulē: qd ulē in re nihil aliud ē, quam collectio singularium: et et ulē dat ulē in oībus, et oībus, n̄ autem

in pluribus singularium: et confirmat hoc, totum nihil aliud ē, quam ptes simul sumpte;

inoībus: confirmat hoc, totum nihil aliud ē, quam ptes simul sumptæ;

qd nā̄ ulē sparat, ex totum rei ī partioribus, ergo nihil aliud dicit āpte

rei, quam ptes simul sumptas: et ergo ulē in re ē collectio plurium

singularium.

Ad argum 4ᵐ deswmaē dicto mimᵐ: ē multa orta mul-

tiplicantur ex principiis physicis ptibus, mag. specifice nego minᵐ: orta ex

principiis ~~mat~~ materiis ..., et dicitur eorum eodem mō: ut

nego ultimam cōā: nam cum in nā̄ specifica singularia cujus

conveniant, inde euenit, qd det hoc fundamentum, ut nam ālin-

gularibus prescindere possit, ac proinde sit dat ulē fundamentaliᵗ

ā pte rei, sed nā̄ gaudens unitate, et contingentia in principiis

physicis, et specificis, in quibus nulla ē disconvenientia, aut plura-

litas.

Ad confirmat.ᵉᵐ dicto maᵒʳ: totum integrale, ut ē quasi inte-

grale

grale solo maior: totus potale nego maior: et dicto minor; separato totus integrale nego minor, et totus potale solo minor, et nego consequentiam. natura tota humana est in quolibet individuo humano, et sic est totus potale, id est gradus quidam superior continens partes, scilicet ad inferiora. Totus quo integrale, ut lignum habet individuitatem in se ex partibus simul sumptis; et ideo totus lignum non est in qualibet parte singuli ligni; at quaedam totus lignum dicit unus ex collectione earum partium: natura autem alias non habet unitatem ex partibus, sed inferioribus simul sumptis; sed ex principiis suis propriis, quae unitas specifica et univocam habet.

§ III.
Quaestio. Quomodo opponuntur a Scoto illam Aristoteles

Quaestio. Conclusio: implicat dari a parte rei naturas alias separatas a singularibus. Haec conclusio est contra Platonem; et probatur. Omnes naturae existunt a parte rei, praeter divinas, est producta per singulares actiones; sed quaelibet actio productiva res singulares producit: ergo implicat esse productas a parte rei naturas separatas a singularitate. Minor probatur. Omnis actio productiva producit res sub existentia; sed res producta sub existentia est singularis: ergo etc. probatur minor: existentia cum sit ultimus terminus naturae est actus rei singularis: ergo res producta sub existentia est singularis: ergo impossibile est, quod a parte rei existat aliqua natura communis separata a singularitate.

Quaestio.

Conclusio: natura alias ut est de essentia Petri, haec cum per actionem est extra Petrum est alia: ergo talis ratio non est separata realiter a Petro. Consequentia probatur: implicat, quod aliquid sit de essentia alicuius, et quod sit ab illo realiter separatum; sicut implicat aliquem vivere per vitam in alio existentem, et ab illo realiter separatam; ergo cum ratio alias ut rationalitas est de essentia Petri non potest ab illo realiter separata existere.

dispu

Obijcies 1.º contra hanc conclusionem: nam in rerum natura dantur universalia, ut dictum est: ergo debent dari obiecta illarum etiam in re: sed universalia, seu obiecta universalium debent esse à singularibus separata: ergo in re dantur talia naturae realiter separatae à singularibus. Consequentia maxima videtur certa; nam universalia sumunt suum esse ab obiectis, ac proinde sicut universalia existunt in re, etiam debent existere obiecta. Minor autem sub sumpta probatur: nam obiecta universalium debent esse perpetua, et incorruptibilia: ergo debent esse naturae realiter à singularibus separatae. Consequentia probatur: si non essent separatae à singularibus, talia obiecta non debent esse perpetua, et incorruptibilia: ergo debent esse naturae à singularibus separatae. Consequentia probatur: si non essent separatae tales naturae deberent esse cum ipsis singularibus, quae sibi [illegible]: ergo non essent perpetuae, sicut et ipsa singularia non sunt.

Ad hanc obiectionem,

quae est potissimum argumentum Platonis [illegible] antecedente dicto concessa: ergo in re debent dari obiecta illarum, quae debent esse positiva in re, seu debent dari obiecta contemplata, distinguo consequentiam: debent dari in re existentia nego consequentiam: universalia enim sumunt suum esse non ob obiectis, sed ab ordine ad obiecta; unde optime stat, quod existant universalia, quin earum obiecta existant, imo et hoc necesse est cum omne existens sit singulare (ut diximus) et hoc patet manifesta instantia in scientia de rosa: v.g. quae existit in hieme, non existente eius obiecto, scilicet rosa, et ratio est, nam universalia obiectivantur ob existentia, quae solum videantur esse suis obiectis, et ignorantes illius cum ipsius sui partibus, quod quidem nulla ratione pendet ab existentia. Et sic patet ad minorem subsumptam: et ad illius probationem dicimus, quod obiecta universalium debent esse naturae aliquae, non quidem existentes in re separatae ab aliis, sed naturae aliquae solum videntur obiective abstractae contemplantur ab ipsis singularibus, et tales naturae sunt sine praedicatis essentialibus perpetuae saltem negative; quod etsi sunt identificatae cum singularibus, et cum illis desinant esse, hoc non [illegible] ratione singularitatis,

non autem

naturas veri sui, tum distinctas virtualiter a singularibus.

2° obiicies, et principue contra 2am conclusionem nostram, cum natura humana sit producta per esse a parte rei, sit et non singularis: ergo illa ratio nihil probat. Consequentia probatur; 2a intentio, quia retinuit naturas universalis logici, fuerit producta a causa singulari, scilicet ab homine, et producte logicos, non retinuit singulares: ergo etiam natura humana sit producta non exit singularis; ergo poterit esse universalis.

Ad hanc obiectionem nego antecedens; ad cuius probationem, retenta maiori, et minori nego consequentiam, nam non repugnat, quod una entitas singularis sit universalis in causando, seu in repraesentando; quia plures effectus causat, et plura repraesentat, ut patet in Deo, et in [illegible]; tamen repugnat, quod 2a intentio illa rem entitative singularis sit et denominative sit universalis, id est, per denominationem naturas abstractas a singularibus; tamen illa posita a Platone esset universalis, et multis rebus, et sic infinita manet, quod repugnat rei physice existenti.

3° obiicies. Si darentur naturae universales separatae a singularibus non verificaretur, quod omne effectum causatur a sibi simile: ergo ut hoc non falsificetur, debent dari tales naturae. Consequentia probatur: dantur quaedam plures causae universales, scilicet, ut tale principium verum teneat, debent istae causae et effectus habere naturas universales, et esse principia, et causare res habentes tales naturas. Consequentia probatur: si effectus essent singulares, causae universales producerent sibi similia; ergo.

Ad hanc obiectionem nego consequentiam, ad cuius probationem dico quod causa producit sibi similem, si fit univoca, concedo antecedens, et aequivoca nego antecedens: causa autem aequivoca cum dimanat effectus diversae speciei non producit sibi similem formaliter, sed solum virtualiter, unde non necesse, quod producat separata a singularibus.

obiicies

Obijcies ultimo, et stringes: Deus adaequatus nri intellectus debent admitti naturas illas separatas a singularibus ? Deus propriis nostris sequitur: atqui intellectus nequit directe attingere naturas singulares cum singularibus identificatas. Maior probatur: nam quidquid identificatur cum singularibus materialibus est pure materiale: atqui intellectus nequit attingere aliquid pure materiale; ergo intellectus nequit directe attingere naturas materiales cum singularibus identificatas: Minor probatur. Intellectus est potentia pure spiritualis; sed materialia, et corporea nequeunt directe attingi a potentia spirituali: ergo intellectus nequit attingere aliquid pure materiale. Minor probatur. Sed sensus est potentia materialis, non potest alia per sensus spiritualia attingere: ergo potentia spiritualis nequit per ipsius naturas corporeas, et materiales percipere. Consequentia probatur: nam sicut spirituale est improportionatum cum potentia corporea, ita materiale est improportionatum cum potentia spirituali: ergo sicut obiectus pure spirituale a potentia corporea percipi non potest, ita obiectus materiale a potentia spirituali percipi non potest, et sic intellectus solus potest percipere naturas illas etiam ab omni natura separatas.

Ad hoc argumentum dico transeat maior, et nego minorem et eius probationem maioris: distinguo minorem: non potest attingere naturas materiales immaterialiter, et pure spirituali abstrahendo ipsas a singularibus, quibus realiter identificatur, nego minorem: non praesupponendo realem et entitativam abstractionem, aut separationem specierum modi naturae ab individuis, transeat minor; et nego consequentiam: itaque non intellectus potest directe attingere naturas materiales abstrahendo a conditionibus individualibus, et idcirco, ut intellectus eam cognoscat non requiritur quod correspondeat ei natura aliqua realiter entitative, et realiter separata a materia: sed sufficit, quod modo spirituali talis natura attingat, hoc est per species immateriales, et intelligibiles, abstra-

abstrahendo ipsas naturas à singularitatibus, quibus realiter identificantur, non autem praesupponendo realem abstractionem huiusmodi naturarum ab individuis.

Ad paritatem de sensibus corporeis R. dando disparitatem: et ratio est, quia virtus sensus corporei est virtus inferior seu creata, et ideo sensus nequit se extendere ad ea, quae sunt virtutis superioris. Virtus autem superior potest attingere ea, quae sunt, vel pertinent ad virtutem inferiorem modo eminentiori: et idcirco etiam anima per sensum non valeat attingere res spirituales, hae possunt attingere vel cognoscere res materiales, ut patet in Deo, et in Angelis, qui defacto intelligunt res materiales, quamvis ipsi sint substantiae pure spirituales; Ex quo infertur, quod si darentur naturae universales realiter, et intentive abstractae à singularitatibus, ut Platonici asserunt, non essent universales in essendo, et in causando. Quia ad hoc, ut essent universales in essendo requirebatur, quod de illis singularibus, à quibus abstrahuntur, tales naturae praedicarentur. Et cum hoc non possit esse eo ipso, quod intentive abstrahantur à singularibus, inde est, quod non essent universales in essendo, et in causando.

ART. IIII.

VTRUM A PARTE REI DETUR ALIQUA UNITAS IN NATURA DISTINCTA.

§ I

ALIQUA PRAESUPPONUNTUR, ET NATURA CONCEPTUS STABILITUR.

Supono ex praecedentibus, quod à parte rei dentur naturae universales fundamentaliter, idest, naturae denominabiles à secunda intentione universalis, et cum iste debeat esse unus, ut ex eius definitione patet, ante quam denominetur universalis,

fiat

fctr, que illi ouerit per operationem, tractamus, agendum est de unitate, de unitate ipsius naturae, seu habeti denominabilis illis, et quia desertio huius quod pendet ex notitia unitatis, prius uidendum est, quid nomine unitatis intelligamus.

Igitur teste Diuo 8 metha ph. cap. 6 unum est ens indiuisum in se, et diuisum a quolibet alio. quare unitas erit entitas indiuisa, siue carens diuisione, unde dicit de materia unitatem positiuam et de forma carentiam diuisionis, et iuxta diuersum modum excludendi diuisionem, diuersa unitas consurgit.

Primo diuiditur unitas in realem et rationis. unitas realis est carentia diuisionis realis. unitas rationis est carentia diuisionis rationis. unitas rationis est duplex. una rationis ratiocinatae, et est illa que habet fundamentum in re: ut unitas, quam habent Petrus et Paulus ratione naturae humanae; alia est rationis ratiocinantis, et est illa, que in re non habet fundamentum. ut sicut si dicamus Petrus, et Paulus per modum unius indiuidui.

Deinde unitas realis est duplex, uidelicet transcendentalis, formalis, et numerica. transcendentalis est illa, que sequitur ad gradum entis. ex eo, quod aliquid sit ens, est unum, quod est indiuisum in esse entis: unitas formalis est carentia diuisionis formalis: et haec est multiplex iuxta multiplices rationes formales repertas in quolibet indiuiduo.

Uerum unitas formalis in tota sua latitudine est duplex: alia positiua et alia negatiua. unitas formalis positiua est illa que per carentiam diuisionis formalis importat diuisionem omnimodam adhuc a principio materiae: et hoc modo loquimur quando dicimus unitas formalis positiua. quod loquimur quando sic est natura indiuisa formaliter, quod est simul precisa, et abstracta a singularibus. unitas uero formalis negatiua: loquimur dicit carentiam, et negationem diuisionis per principia formalia. et hoc

om

m° à pte rei Petrus, et Paulus dicunt unus filis, q. ora predicata essentialibus nullas habent divisionem.

Denique unitas realis numerica quae clara est, ac unitas materialis est entitas indivisa principia materia: et huius modi est unitas quam habet quodlibet individuum: itaque unitas est maior, quam non admittit illam divisionem: quo supposito dico ... dari à parte rei unitatem numericam. Datur enim v.g. à parte rei est unus in numero, id est unus singularis non habentis divisionem aliquam, neque est in re fundamentum aliquod ad illam: praeterea in dubio certissimum est, an praeter istam unitatem numericam, detur etiam in re unitas formalis aliquo modo distincta ab illa.

Concl. à parte rei datur unitas formalis aliquo modo distincta à numerica. et probatur: à parte rei datur entitas carens divisione formali: ergo à parte rei datur formalis: ant. probatur: datur in Petro v.g. natura humana, quae est distincta in re ... ; et haec in Petro non est divisa formaliter, siquidem Petrus à parte rei non habet plures naturas, sed unam, et tamen unitas formalis quae est alia realis: ergo à parte rei datur entitas carens divisione formali. ad ... unitas formalis — confirmatur: quia ideo à parte rei datur unitas numerica: quia entitas carens divisione materiali datur: ergo si à parte rei datur entitas carens divisione formali à parte rei datur entitas formalis.

Quod autem talis entitas aliquo modo sit distincta à numerica probatur: quia entitas, ad quam sequitur unitas formalis est aliquo modo distincta ab entitate numerica: ergo etiam unitas. Antecedens probatur: nam predicata specifica aliquo modo à numericis distinguuntur. Consequentia probatur: ubi est distinctio aliqua inter formas est etiam inter praedicata ad illas sequuta: ergo si distinguitur entitas formalis ab entitate numerica etiam unitas formalis ab unitate numerica aliquo modo distingui debet.

§ II.

PPONUNTR, ET SOLVUNTUR ARGA

Arg. 1o. à parte rei non datur nisi unitas numerica; ergo non datur unitas formalis. Cons. prob.: à parte rei non datur nisi singulare, quod est singulare solus tamen unitas numerica; ergo à parte rei solum datur numerica unitas: explicatur: quidquid existit à parte rei est singulare et supra diximus ergo à parte rei non datur nisi singulare.

R. ad hoc argum. neg. cons.: ad cuius prob. dicimus majori, nego minorem, etsi enim quod existit à parte rei sit singulare, tamen, ut supra diximus in singulari existunt quaedam praedicata materialia, à quibus unitas numerica desumitur, et praedicata formalia, à quibus sumitur unitas formalis specifica, seu generica, et per hoc patet ad explicationem.

Sed 2o obiicies: etsi à parte rei dentur praedicata materialia, et formalia, tamen à parte rei non possunt dari unitas formalis et numerica: ergo est nulla. Prob. cons., et si dentur praedicata formalia, et materialia à parte rei, tamen non dantur plures entitates, quod unitas sequitur, et passio ad eas; ergo neque dantur plures unitates.

Ad hanc obiectionem dicatur, quod etsi à parte rei non dantur plures entitates, dantur tamen plures ~~unitates~~ ~~[illegible]~~, ~~[illegible]~~ gradus entitatis, ut constat ex dictis, et hac ~~[illegible]~~, ut dentur plures unitates, commodius quam entitates dentur, neque diximus dari quod unitates formales, et numericas, ut duas unitates absolute, et realiter, sed tamquam diversitates et carentias divisionis in eadem entitate identificatas, aliquam distinctionem dicunt.

Arg. 2o. si aliqua unitas formalis daretur à parte rei esset illa

illa, quia quae duo individua sunt unius formae. Ergo non datur. quae nulla. Probatur minor, a parte rei duo individua eiusdem speciei habent diversas unitates, quae non sunt unius formae, ergo etc. antecedens est certum, et consequentia probatur: quia esse unius formae, et habere similitudinem unitatis formae opponuntur. quia cum diversitate formae non opponitur unitas formalis, quia duo individua eiusdem speciei habent diversas formas in re non poterunt esse unius formae a parte rei, et ideo non dabitur unitas formalis.

Respondeo ad hoc argumentum. nego minorem, ad probationem distinguo antecedens: habent diversas unitates materiales concedo antecedens; diversas formales nego antecedens: et distinguo consequens: quae non sunt unius unitate, et utique concedo consequentiam: unitate similitudinis distinctis, et convenientiae nego consequentiam. Similiter aliud non sunt unius unitate positiva formali concedo consequentiam; unitate formali negativa nego consequentiam. Itaque esse unius formae non opponitur huic, quod est habere distinctas materiales, et entitativas praedictae unitatis formalis. Unitas formalis pugnat cum distinctione pro propria. Aliud est habere distinctas formas, aliud distinctas ... quia duo individua eiusdem speciei habent distinctas formas, ... distinctas formas quod idem est, ac habere unitatem formalem distinctam materialiter, formam quae est unius negative, quae carent distinctione propria formali.

ARTICULUS IIII

QUAMDIU DETUR IN ENTE HAEC UNITAS FORMALIS, et numerica?

§ 1.

Resolvitur difficultas Articuli 1.

Ex dictis in antecedentibus constat, in uno quoque

re pe

re periri vnitates formaliter et numericam, formaliter quod esset separatas a numerica; et singularisatam cum illa, quam identificatam existere. Constat etiam predictas unitates aliqualiter inter se distingui: modo inquirimus quenam distinctio inter illas intelligatur.

Pro eius intelligentia notandum quod distinctio est carentia identitatis ut supra insinuavimus agentes de distinctione que versatur inter logicos docentes, et dicentes, et supposito quod distinctio diximus de distinctione eius quod tam distinctione reali quam rationis addendum est quod distinctio realis est alia formalis, et materialis alia. Distinctio formalis est illa que datur inter ea que non sunt eiusdem naturae. Ut distinctio que datur inter hominem et equum. Materialis est illa que invenitur inter individua eiusdem naturae. Rursus distinctio realis est alia essentialis, et alia accidentalis: essentialis est illa que datur inter diversas essentias v.g. inter hominem et equum. Accidentalis est illa que datur inter accidentia rerum: v.g. inter hominem album, et nigrum.

Hoc supposito: et supposito quod unitas formalis non distinguatur realiter ab unitate numerica. Solum versatur an tales unitates distingui ratione, sive admittit alia distinctio media inter illas imaginata Scotus, quam vocat ex natura rei, et hanc dicit intervenire inter naturam, et eius singularitatem, et gradus metaphysicos eiusdem individui et inter attributa Dei. Existimat enim quod tunc cum aliqua identificantur realiter in eadem entitate, et non habent quod unum sit de ratione alterius, illa identificantur formaliter ex natura rei, quia inde retinent actuales distinctiones ante opus intellectus: et in hanc sententiam meo iudicio incidunt hoc, qui admittunt distinctiones reales formales inter actus, et potentias, et modos: talis enim distinctio realis formalis, hoc est media inter reales, et rationis, quod non, hoc iam est illa Scoti, et cuncti eisdem fundamentis. ac ita, licet vis, aliquid ex assignatis extremis debet pertinere; sed non potest pertinere ad realem

ad reales, nam haec non datur inter illa quae identificantur realiter, ut sunt motus, actio, et passio, ut illi autores supponunt: ergo talis distinctio chimerica est, sicut illa quam asseruit Scotus.

§ 2us

Prima conclusio proponitur, et probatur

Prima conclusio: impossibilis est distinctio ex natura rei media inter distinctionem realem, et rationis. Probatur: nam inter extrema contradictorie opposita non datur medium. Sed distinctio realis, et rationis opponuntur contradictorie: ergo non est possibilis distinctio media inter illas. Probatur minor: distinctio rationis est quae datur per operationem intellectus, realis vero non datur per operationem intellectus, cum inveniatur in re: sed dari per operationem intellectus, et non dari per operationem intellectus; inveniri in re, et non inveniri opponuntur contradictorie: ergo.

Deinde probatur haec conclusio: distinctio adequate dividitur in realem, et rationis: ergo non datur distinctio media. Consequentia patet. Antecedens probatur: ens adequate dividitur in reales, et rationis: ergo etiam distinctio: consequentia patet: nam distinctio habet easdem latitudines quas ens, cum sit eius passio: ergo si ens adequate dividitur in reale, et rationis, adequate dividitur distinctio in realem, et rationis.

Dices contra conclusionem: ad hanc rationem, quod distinctio ex natura rei datur ante operationem intellectus, sed quod non omnis distinctio ante operationem est realis, quia alia est realis, et alia ex natura rei.

Dico: sicut ens quod datur a parte rei independenter ab operatione intellectus est reale: ergo omnis distinctio independens ab operatione intellectus est realis. Nam ens reale est illud quod invenit a parte rei, et sicut ens adequate dividitur in ens reale, et rationis, et non relinquit locum ad ens medium, ita distinctio sequuta ad ens adequate dividitur in realem et rationis, et non relinquit locum ad distinctionem mediam, et ex natura rei.

Contra: Scotus hanc distinctionem asseruit praecipue inter relationes divinas, et essentiam, et inter eius attributa. 2° probatur nostra conclusio

loquendo

loquendo de essa, et relatis. Maior, sed eius Disiunctiones. Minor, quia disinctas, et Disiunctas habemus distinctiones medias. Minor, quia prius intendit. inter relatis, et essentias non interuenit distinctio ex natura rei: quod talis distinctio Chimerica est: Antecedens patet. Illa, quae distinguunt sola ratione, distinguunt ex natura rei; sed relatio, et essentia distinguunt sola ratione distinguunt: ergo non distinguunt ex natura rei: Minor patet: authoritate Concilii Florentini sess. 19: ubi haec habentur verba, loquendo de diuina essentia, et relationibus ista namque sola ratione, et intelligentia differre creduntur. idem asserit D. Bernardus super Cant.: ergo non distinguunt ex natura rei ante opus intellectus. R. Scotistae

Respondeo sola ratione sumitur ratione pro sola distinctione ante opus intellectus facta: unde non colligitur, non dari distinctionem ex natura rei inter essentiam, et relatis.

Sed contra primo: nam, et essentia, relatio. Concilium pro eodem accipit distingui sola ratione, ac distingui sola intelligentia. sed distingui sola intelligentia est distingui per opus intellectus: ergo. Respondeo. nam quoniam Doctores loquitur de distinctione per quam illam explicat Concilium distinctio per rationem: ergo pro eodem accipit distinctio sola ratione ac distinctio per intellectum.

§us III.

Argumenta contra istam conclusionem proponuntur et soluuntur.

Arguitur 1º. inter aliqua, quae realiter idem non significant, necesse est concedenda aliqua distinctio ex natura rei: ergo talis distinctio ex natura rei dabilis est. Antecedens patet. aliqua, quae realiter idem non significant, debent diuersis definitionibus, de ipsis quae uni ficat, propria contradictoria; sed inter ea, quae diuersis definitionibus definiuntur, et de quibus propria contradictoria opposita verificantur, nisi est concedendo distinctio actualis ex natura rei: ergo verum est antecedens. Maior patet.

in actu

in actu et passive, nam D. et relativus, illa enim realiter communicatur: ille autem scilicet relativus non sunt realiter communicabiles: ideo et aliis, et aliis similibus, quae omnia realiter identificant, diversis definitionibus definiuntur, distinctisque praedicata contradictorie opposita verificant. Minor licet: idem realiter sit et non habet plures essentias, sed unam, ita non potest pluribus definitionibus definiri, idem quod realiter nequeunt praedicata contradictorie opposita convenire: ergo talia distinguuntur realiter ex natura rei.

Ad hoc argumentum

respondeo negando consequentiam, ad cuius probationem dicat, quod illa, quae realiter identificant, definiuntur diversis definitionibus inadaequatis, non tamen diversis adaequatis, quia non definiuntur prout sunt in re, sed prout concipiuntur ad[...] quatenus in re sunt virtualiter distincta: et haec distinctio virtualis sufficit ad verificanda praedicata contradictorie opposita, ut docet D. Thomas 1. p. q. 31 art. 1 ad 2um, quia etsi verificentur de eodem [...], non tamen de eodem, [...]; unde in hoc sensu intellecta maiori et sequela negatur minor; ad cuius probationem distinguit antecedens: et idem [...] si sint realiter, et nego tamen illud, si sit idem realiter, virtualiter tamen [...] distinctum, et sic contingit in exemplis adductis.

Hoc argumentum patitur instantiam manifestam ad hominem contra Scotum: Ve, nam inter naturam filio communicatam, et communicatam Spiritui Sancto, Scotus non dat distinctio ex natura rei: et tamen de illa prout in filio verificatur, quod sit foecunda, non tamen de illa prout communicata Spiritui Sancto, quae non sunt praedicata contradictoria: ergo nec ostenditur in exemplis adductis inferentur ex ista ratione distincto ex natura rei.

Vnus sit: nam ista causa non valet [...] Scotus relatio Paternitatis non fuit communicata entitative filio: natura vero entitative fuit communicata: ergo inter illas invenit distinctio realis entitative: ergo nec causa, quam contra nos constituit, bona est, eadem enim ratio militat in utraque.

Sed contra hanc solutionem replicatur 1°. quia si vera identificata, omnes distinctiones intra ipsas inquirunt praeter [illegible] oppositionem et ante operationem intellectus habent actu oppositionem; ergo oppositio actualis causatur a distinctione actuali: quod illa habent distinctiones actuales. Minor probatur: oppositio causat distinctionem actualem; ergo actualis oppositio causatur a distinctione actuali: et consequenter si ante operationem intellectus datur oppositio actualis, debet dari actualis distinctio, et haec erit ex natura rei.

2° replicatur: omnis definitio debet esse adaequata: ergo illa asserens praeter assignata [illegible] definitionis inadaequatis nulla est. Consequentia probatur: omnis definitio debet esse de re prout in re, non prout a nobis ficte apprehenditur; ergo omnis definitio debet esse adaequata. Minor probatur: quia si esset de re prout a nobis ficte apprehenditur, esset falsa, cum non exprimat essentiam rei prout in re [illegible] nostras defectuosas apprehensiones: ergo omnis definitio debet esse prout in re, et non de illa prout ficte apprehenditur.

Ad 1um Respondetur 1°. cum Caiet. 1. p. q. 31. art. 1. in fine, quod distinctio est causa oppositionis contradictionis non solo distinctio actualis, sed etiam virtualis, unde distinctio actualis est quasi causa univoca oppositionis actualis. Distinctiones virtuales est quasi causa aequivoca talis oppositionis, et ad hoc, quod effectus ponatur in re, et actu existat sufficit, quod una ex illis causis videlicet univoca, vel aequivoca actu ponatur in re, atque inde sufficit, ut actu detur oppositio, quod detur actu distinctiones virtuales.

Ad 2um dicatur, quod definitio nostra est defectuosa vel ex excessu tribuendo ei, quod in re non habet, et ista nullo modo est bona, vel non explicando totum, quod in re habet res, et hoc ultimo solum laborant definitiones assignatae, quae quidem verae, et bonae sunt, cum tamen ad res, quae habet distinctiones obiectivas virtuales, quod sufficit ad diversas oppositiones multiplicandas.

2° arguitur.

Vº argt. qui ppia loquendo de essa Da, et relatibus: Ante oiz opez ttis aliquid affirmat de essa Da, qd negat paternitati. ergo quo antus opez ttis disguunt. Ans pr. essa Da a in nuit apprimedinez, et identificat cum tribus Dnis personis, et ante hez ttis opz hoc paternitati denegat: gº &.

Opr. nar distio convenit int relatez et essaz Daz, quaz int deitatez et ipsuz Deuz: dista distio rois: gº illa debet esse ex naa rei, et int tales distio ex naa rei dabitis.

Rv. ad hoc arguz, qd dessa divident, et terminat virtus Beatorum qui illaz attingunt, et e lase hoc mº nihil affirmat de essa Dª qd n affirmet de relatibus. et uº dividerit, ut objicit menti Beatorum, qui pperfecte, et pluribus respectibus illaz attingunt sic pot de essa affirmari, qd neget paternitati. Qre thus ad hoc sufficit distio virtualis int illa. itaqz semper e verum dicere in re qd pater e idez cum filio in naa, qquis in relatis disguant, et hoc illi convenit, qª e prato infinitez, qd pot cum alio identificari, et disgui realr ab illo.

Doª. q hec Coabi in pnt essa Da coicat intelligibilr mentibus Beatorum, et n paternitez: gº paternitaz disguit realr ab essa: gº pot eazdem roez hec coa e bona: essa Da coicat filio, et n coicat paternitez: gº disguit realr ab illo. Ans e verum in nra stª gº opaz Doz, igº argt cum eadez fra.

Ad hanc Rcaz R. de essa anti nego coaz, et rao disparitatis stat in hoc; qd coº Beati e intuitiva terminatqz ad essaz, ut e in se, et illius rao ad oia alia prato Dª, unde si coiz adessaz haret, sequeret distio realis int illaz, et relatis. at uº essa Da, ut dista virtualr a ~~Patr~~ Paternitate ratione tus comunicabilitatis ad intra oig n opetit, ergo inde n e eadez rao.

~~Contra~~ ad opez

Ad 3um dicendum quod in distinctio ratione est magis, et minus, unde minus, quod debet distinctio rationis in Deum, et ipsam Deitatem, et quod etiam debet talis distinctio inter naturam et relationem solum enim requiritur quod distinctio illa habeat maxime illa.

§us IIII

Secunda conclusio proponitur, et contra illam arguitur.

2a Conclusio. Unitas generis, et numerica, et ideo dicimus de gradibus metaphysicis non distinguunt realiter, nec ex natura rei, sed distinguunt per rationem. Haec conclusio, quoad 1am partem est Divi Thomae 1a parte q. 16 art. 3, et 2 metaphysicae lectione 12, et ratione deducta ex eius doctrina. Quia gradus unius, seu metaphysici conveniunt ab eadem forma substantiali: ergo etc. Probatur idem: quia nullus individui dualitatem habet formas substantiales plures: unde ab eadem anima habet Petrus, quod sit substantia, vivens, sensibile, rationale, et hic homo: ergo non distinguunt realiter ante Divi Thomae beatitudine, et contra sic inferunt, unde clarat quod gradus metaphysici sicut partes animae ergo. Deinde partes non distinguunt ab ipsa forma: ergo nec possunt inter se distinguunt. Patet consequentia, quia quae sunt eadem uni tertio sunt eadem inter se. 2a pars conclusionis ex dictis in 1a conclusione patet. 3o inductive constat, quod tales gradus, utpote manet non distinguunt realiter, et distinctio ex natura impossibilis: ergo distinguunt ratione. Patet consequentia quia alia distinctio non remanet.

Obiicies 1o contra istam conclusionem: ante per rationem differentia individualis est extra essentiam naturae specificae: ergo ante adoptionem distinguunt unitas numerica a specifica, in ratione: consequentia patet, et antecedens probatur: quia differentia individualis ante adoptionem addit aliquid supra naturam specificam: ergo. Antecedens probatur: ante adoptionem convenit naturae negatio divisionis materialis; sed hoc convenit illi ratione differentiae individualis et non ratione sui: ergo differentia individualis ante adoptionem addit aliquid supra naturam specificam, et sic unitas numerica ad tales differentiam individualem sumpta distinguitur ab unitate specifica.

Instr...

Dstr. id, per quod constituitur Petrus v.g. ut hic, distinguitur à parte rei à differentia, absque per quod constituitur homo Petrus: ergo id, per quod est unus formaliter distinguitur ab illo, per quod est unus numero. Ans. pr. ex natura id per quod constituitur homo est quid commune, ergo in dividuis, et id per quod constituitur, ut Petrus, est proprium illius, ergo non commune: ergo.

Ad hoc argumentum

Respondeo distinguendo Ans.: differentia individualis est extra essentiam naturae specificae, à parte rei virtualiter, et metaphysicè concedo Ans. formaliter, et actualiter nego Ans. Differentiae enim individuales ante operationem intellectus identificantur realiter cum natura specifica. ergo non identificatur quamquam falsum est dicere, quod à parte rei una non sit alia physicè, et actualiter et formaliter, quamvis verum sit, quod metaphysicè consideretur differentia individualis extra essentiam naturae specificae, addit enim aliquid supra naturam specificam considerata etiam metaphysicè, et ad hoc ut exclud[?]is patet, sufficit ista distinctio virtualis, seu formalis.

Sed dices: actualiter Petrus v.g. non habet distinctam essentiam à Paulo: ergo actualiter est ipsa differentia individualis Petri est extra essentiam naturae specificae. Ans. est certum, siquidem Petrus, et Paulus non differunt essentialiter. Cons. vero pr. Si differentia individualis Petri non esset actu extra essentiam naturae specificam Petrus, et Paulus actu, essentialiter distinguerentur, sed hoc est falsum: ergo. Minor patet: differentiae individuales essentialiter differunt: ergo si illae non essent actu extra essentiam specificam illorum Petrus, et Paulus essentialiter differrent: ergo si essentialiter non differunt est quod actu differentia individualis est extra naturam specificam.

Ad hoc Respondeo, quod etsi Petrus, et Paulus non differant essentialiter, habent tamen essentiam realiter distinctam, quod non est idem non habere distinctionem essentialem, ac distinctam essentiam; illud est verum, aliud falsum. nam distinctio essentialis sumitur penes gradum formalem, et cum hic non sit formaliter in utroque diversus, non habent distinctionem essentialem: distinctio autem essentiae sumitur penes differentiam individualem, seu partem materialem, et cum hae sint realiter

reali dista in utroq. hinc dist. essen., et exist.

Ad primum

R. neg. ans., ad cuius pro. distinguo ans. 1a pte: id, q. constituit Petrum, ut hoc, e quid coe oi individuo similitudinem, et conve-nientiam, qua fundat 2do ans.: e q. coe pter nego ans., et cons.: dicimus q., q. natura hum.a, qua Petrus constituit, ut hoc nullatenus e coe alijs individuis ptr. opositam singularitatem, et hac, unde natura, qua e in Petro realiter n. e dista ab illa, qua e in Paulo, et tamen gaudent dist. virtuali, quo fundat.

Si dicas, id, q. q. constituit Petrum, ut hoc fundat relationem similitudinis, et identitatis cum alijs individuis et id, q. q. constituit, ut Petrus n. fundat relationem dissimilitudinis: sed idem n. pot. fundare relationes oppositas: ergo dicendum e, q. ista duo constitutiva distinguuntur ante opus intellectus.

R. q. idem virtualiter distinctum pot. fundare relationes oppositas, ut in sto. Scoti idem realiter entitative, et tamen distinctum ex natura rei pot. relationes entitative distinctas fundare, ut pat in actu, et pot.

Objicies 2o: oes gradus metaphysici n. sumuntur ab eadem pa.: ergo. Ans. pr. 1o genus sumitur a natura, tamen Physica, et differentia a fo.; ultimus gradus metaphysicus: q. 2o gradus ind. individualis sumitur a materia signata, indiuiduationanq. n. sumitur a mat.: ergo n. oes gradus metaphysici sumuntur ab eadem fa.

Sr. gradus corporietatis v.g. in Petro n. sumitur ab anima: q. ans. q. Doctor 2 cap. 3. de ente, et essa; ubi ait, q. ho componitur ex corpore, et anima, ss ex duabus rebus 3a res, corpus hoc negat ali, et rationali. Sed gradus ali, et rationalis sumuntur ab eadem fa.: ergo gradus corporietatis n. sumitur ab eadem fa.,

à qua

àqua alii gradus sumunt.

Ad hanc dicentes Rt. negando ans., et ad pbm. dicas, qd qdo dicit Philus, qd gus sumitur à mãa, n. debet intelligi sitr, sd per quas similitudines, seu proprietates, qu sumitur à gradu superiori fre apprehendi, et in ppa adulteriores fines ad quas disparat, ut mãa ad fras. = Ad vero confras dicas, qd individuatio sumitur à mãa, ut à pio 1o et radicali; proxe vero sumitur à fra inqu causa fris, ac inde n. distingunt ab illa, neqs ab alijs gradibus realis.

Ad confras Rt. neg. doctrinas, ad cuius pbm. dicas, qd Phus n. intelligit per corpore gradum corporietatis, nec mãas tes nude sumptas, sd ipsas mãas tas dispositas, et organicas; hoc autem modo ceus corpus includat ipsas mãas, quas n. dicit anima, distinguunt inter se, tanquam dentes. hic autem loquimur de gradibus metaphcis, qui sumuntur ab eadem fra, et dicitur hoc mo intellecti distinctiones int. homines, et scotistas.

Arus. V

Utrum ptr. rem detur unitas positiva in nãa, ut sit unis ex parte rei?

§us Ius.

Aliqua presuponuntur ad intelligentiam art.

Ad intelligentiam huius art. supono 1o. ex supra dictis, qd nãa quælibet existens in rerum nãa hab duas unitates, spficas, et numericas, et qd unitas n. pot spectare nãe roe unitatis numericæ: qa hæc convenit ipsi nãæ singulari, cui per se universalitas repugnat.

deinde

Deinde e notandum: quod cum unitas sit causa in multis, ... esse in multis, 1mo

ut sic commune multis, 2do aliqua natura potest esse in multis.

positive, quod videlicet maneat in se una actu repertum in multis.

ad eius modum, qua natura quae una manet, reperitur in pluribus divini-

nis personis. Alium modo negative idest quod natura una manens non

repugnat, nec determinata ad aliquid singulare. Alio etiam modo potest

dici natura communis negative etsi non ita proprie dicatur, videlicet quod natura

non repugnat pluribus communicari, et ex hoc quod illi non repugnat, dicitur

communis pluribus negative.

Deinde ulterius suppono omnium quod

natura v.g. humana a parte rei est communis, ut ... negative, hoc est, et

ratio est quia natura humana existenti a parte rei in individuis non repugnat

... Ulterius

abstrahitur ... de quo aliquid supra dictum est.

Suppono quod unitas requisita ad ... non est unitas negativa,

sed positiva, et ratio est, quia ut dicitur in ... ut est unum in multis:

sed ut natura aliqua sit ... debet esse una in multis: per hoc, si natura

non esset una idem non multiplicata in multis, talis natura non esset una,

sed aggregatio plurium in eadem ratione: quod ut natura sit ... debet

esse una, quod indivisa, et multiplicata maneat in pluribus simul

reperiatur, ergo habere debet unitatem positivam, non negativam, quia haec natura convenit singularitati.

Deinde notandum est, quod

natura quaelibet in ... potest considerari. 1o Divina; ... pro-

ut ... accidentibus; 2o. prout ... in

singularibus. 3o ... v.g. natura humana divina

nihil aliud dicit, quam ... haec ... esse, ... natura qua-

... in Petro, et Paulo ... et quatenus abstra-

hit, et praescindit ... unde ... natura

... positivo, et ... v.g. natura humana,

...

hęc prata el roale, et prata negatiua, quę pendet in[illegible] potti-
li, ut naq humq Deus se conveniunt hęc prata negatiua n' esse in-
sensibile, dicere irroale: quapropter hęc prata positiua, quę con-
niunt naq Deus se, in sol statu deberent illi competere, neq[illegible] opp[illegible]
illi convenire pot: naq aute[m], ut in singularibus conveniunt pro-
p[ri]a accidentalia v.g. hoi convenit esse albus &c. ipsi vel naq
humane, ut in ea conuenit 2a intentio speciei, aliis 2a intentio
generis.

§ II

Relatis Sententijs nra CC° Statuit.

His suppositis, q[uae]stio in hac p[ar]te restat 1a. Sta. asserit
a p[ar]te rei, et ant[e] ad[ve]rsus opus dari in naa unitate sufficientem, et
ait tis ptr. De scotus cum Fonseca lib. 1 meth. cap. 28. q.
18 art. 2° sect. 1. 3. et 4. differunt in scotiste, et Fonseca in
ma° ponendi unitatem in naa, naq scotiste cum suo autore
[illegible] asserunt qd naa Deus se h[abe]t unitatem positiuam com-
pluris quam quidem retinet in statu [illegible]. Fonseca affirmat
naam Deus se habere quamdam unitatem ulam et hanc n' retinet
in singularibus ab illa in esse naam Deus ant ad[ve]rsus opus.
2a Sta. negat, naam Deus se habere unitatem positiuam com
pluribus positiue, et n' vult affirmat, qd a p[ar]te rei, sive ant
ad[ve]rsus opus n' dat unitatem positiua, sive naa vlis ptr.
hęc e D. Th. opusc. 55. et 56, et 1 p[ar]te q. 75 art. 2, ad 2um, et 1ap.
de ente, et essa, c. 1 et nostrates com[muniter], pro quo sit CC°.
A p[ar]te rei n' dat[ur] naa unitas ptis positiue, com
pluribus, sive naa vlis ptr. Naq si a p[ar]te rei daret[ur] talis
naa vlis, l unitas, competeret Deus se, l[ibet] ut in singularibus,
Dc in nullo statu illi competit. g. min[or] p[ro]b[atur]. quoad 1am p[ar]tem. 1°. Naq
si talis unitas conveniret naq Deus se, etiam conveniret in singu-
laribus,

laribus; sed non convenit naturae talis unitas prout in singularibus, ut satis
fonseca: ergo neque illi competit. Prob. 2. pars; quidquid convenit naturae simile
illi convenit in omni statu: ergo &c. Ans. prob. quidquid convenit naturae simile
illi competit absolute, seu tanquam praedicatum essentiale; sed quod convenit
alicui essentialiter, semper illi debet convenire in quocumque statu: ergo &c.

Resp. prop. illa maior paralis 2a fonseca; nam per naturam sine abstr. sol.
intelligit hic author naturam in singularibus, sive naturam cum singularitatibus
[illegible], in qua natura ipsa ipse fatetur, quod natura cum singularitatibus non competit
unitas, nec [illegible]; quod naturae abstracta a singularibus non dant
unitatem, nec [illegible]; quod naturae abstracta a singularibus non dant
adtu operis: ergo a parte rei non datur natura una, seu habens unitatem
communem pluribus positivam.

Quod autem naturae prout in singularibus
non spectat unitas communis, prob. quod natura prout in singularibus habet
repugnantiam, ut sit in pluribus, seu multis: ergo &c. Ans. prob.
natura humana v.g. prout in Petro habet repugnantiam, ut sit
in Paulo: ergo. Ans. prob. natura humana prout in Petro est iden-
tificata cum singularitate Petri: ergo repugnat, quod sit in
Paulo. Cons. prob. repugnat, quod sit singularitas Petri idem
realiter cum singularitate Pauli, alias repugnaret, quod Pe-
trus, et Paulus essent idem realiter: ergo etiam repugnat, quod natura
Petri sit in Paulo. prob. haec consequentia; natura singularitas Petri est
idem realiter entitative cum natura Petri: ergo impossibile est quod sin-
gularitati Petri repugnet identificari cum singularitate
Pauli, quin etiam repugnet ipsi naturae cum singularitate
identificatae.

Resp. 2o. Ans. in rerum natura non datur natura creata, quae
non sit realiter identificata cum singularibus, in illis quae existunt,
ut supra diximus; sed natura existens in singularibus non est una,
eadem in omnibus: ergo a parte rei non datur natura singularis potentia. min. prob.

si natura

Si nãa hum.ª esset una in singularibus oĩbus, esset eadem nãa in xp.º D.no et in Juda proditore; ac proinde eadem nãa hum.ª esset in cœlo gloriosa, et in inferno damnata; Sed hæc oĩa sunt ridicula: ergo et id, ex quo sequuntur: ergo est id à parte rei Dicendum nãa unitis, seu coĩs pluribus positiue.

R.dent Scotistæ cum modo de subtili, quod nãa humana, quatenus est de se est una, et eadem realiter in oĩbus indiuiduis, ac proinde etiam quatenus est de se in singularibus retinet unitatem positiuam; impeditur autem à contractis indiuidualibus, ne sit eadem realiter in singularibus.

Sed hæc solutio non penetrat rerum nãæ vim, fundamentum; contra illam sic insurgo 1.º quia falsum est, quod nãa, quatenus est de se habeat unitatem positiuam coem pluribus, quia si talem unitatem haberet, implicaret, quod nãa contraheretur per contractas indiuiduales determinantes ad unam singularitatem: ergo cum de facto sic contrahatur, dicendum est, quod nãa, quatenus est de se non habet unitatem positiuam coem pluribus. Ant. probatur: quia contractio hum, et talem non patitur nãa prata positiue repugnantia prorsus contrarialiam cum forma intellectualis posset contrahi per differentias materiales et nãa atis per uiuens insensibile usque arbores; sed singularitas contractis indiuidualis singularium positiue repugnat vnitati coi pluribus positiue: ergo.

2.º nam si nãa, quatenus est de se competeret positiue esse unum, et idem in oĩbus singularibus nullatenus posset impediri ab illis talis unitas, et identitas: ergo. Ant. probatur: quia nam tam sublunari, quatenus est de se competit inclinatio positiua ad oẽs formas substantiales successiue recipiendas, ideo cum sub una forma est inclinata positiue ad alias successiue recipiendas: ergo pariter si nãa hum.ª de se esset una, eadem realiter in oĩbus singularibus, etiam hoc haberet, ideo cum est contracta, per indiuiduales, nec ab illis posset impediri, ne de facto ita esset.

3.º nam dato, quod nãa hum.ª vel quatenus est de se esset coĩs pluribus positiue, tamen identificata cum singularibus impeditur contractionem totam, et defaci.

Vt de facto sit vna, et com̃is pluribus positiuè, imò illi sit sic repugnat, q̃ à p̃te rei n̄ dat n̄ra, quæ n̄ sit identificata cum singularitate: ergo etsi n̄ra s̃m se spectat vnitatem positiuam, in qua c̃ à p̃te rei. talis vnitas illi repugnat, et ita à p̃te rei n̄ dat vnitas com̃is positiuè sufficiens ad esse ũlr.

Vltimo p̃t c̃tra cl.º d. hoc

3ª sectio — Ipse enim, in 1º dist. 3, q. 1 postquam dixerat, q̃d quælibet n̄ra, siuè generica, siuè specifica ẽ vnaè pluri com̃is plenarius cont. vlis ũlis, ut in eodem. asserit § 2º 3ª, q̃d nulla n̄ra ẽ vlis à p̃te rei, impedicando, cuius vocem dedit, q̃ hoc cõuenit n̄ræ ex p̃te modi cõcipiendi, ex q̃bus sic insurgo: N̄ra à p̃te rei n̄ pot esse prædicabilis ũlr: ergo neque vlis ũlr. in eodem. Cõ̃a p̃t. q̃a prædicabilitas ẽ passio vlis, ut habetur in diffinitione tradita ab Aristo; et in sto. doct. n̄ra nequit esse sine passionibus; q̃ l. dicendum debet q̃d prædicabilitas cõuenit à p̃te rei, q̃d ipse negat, l. tenet asserere, q̃d n̄ra à p̃te rei n̄ pot esse vlis ũlr.

§us III.

Proponunt̃, et soluunt̃ arg.a c̃a istam Cl.em

Arguit 1º aduers. q̃d n̄ra s̃m se n̄ h̃t vnitatem talem positiuam sufficientem ad ũlitatem. Pr̃a arg. hum.a s̃m se ẽ vna, et com̃is pluribus; q̃ h̃t vnitatem positiuam requisitam ut sit vlis. Cõ̃a p̃t. et cõ̃s p̃t. n̄ra s̃m se h̃t vnam esse distinctam ab esse cuiuscunque alterius: q̃ n̄ra s̃m se ẽ vna; q̃a vnum nihil aliud ẽ, quam ens indiuisum in se et diuisum à quolibet alio, q̃d autem sit com̃is p̃t. 1º. N̄ra hum.a s̃m se h̃t aptitudinem, ut sit in multis; q̃ ẽ vnum in multis: cõ̃s p̃t. n̄ra hum.a s̃m se n̄ ẽ singularis, et repugnantia ad essendum in multis, venit à singularitate. R̃o o. D.

Ad hoc intendim. n̄ra hum.a s̃m se

sm le respicit plura individua: g° c° est pluribus. ans pt. nam in hoc distinguit natura humana ab Angelica, quod illa tantum respicit unicum individuum, in quo reperitur. natura humana respicit plura individua, in quibus reperitur; g° natura sm le respicit plura, et aliam l una: g° vltra.

Ad hoc argum. Ds. neg. ans. ad pbam, pt. pte distinguo ans, habet unam aliquam unitate considerata ab ipsa pro ans, unam unitate vel positiue, et coes pluribus nego ans, et coam natura enim humana sm se, nec dicit esse unam, nec plures positiue; id autem est permittit.

Dices 2a pte; Unitas e passio entis: sed natura humana sm se e entitas positiua; g° in illo statu habet unitatem positiuam.

Ad hoc distinguo maior. unitas e passio entis, unitas positiue, l. negatiue pro maior. unitas tantum positiua nego maior: et concessa mi, nego coa. nam, ut diximus natura sm se, nec una, nec plures, l. dic, quod unitas e passio entis existentis, non autem sm oes ... proprius, ut videt dici de bonitate, quae autem tantum e passio entis existentis. Nam unitas sumpta pro ipsa e, quod singularitas, quae existentiam importat, et loquimur de unitate quae natura competit apte rei; g° hanc intendit argum. assumere sm se.

Ad 3am pcs 2a ptis aliis argi, distinguo ans, habet aptitudinem positiue nego ans, negatiue, seu negatiuam pro ans, et nego coam. Ad pcas. dis. pro, quod natura sm se non e singularis; et nego, quod habeat aptitudinem negatiuam. ex hoc enim solum sequitur, quod natura sm se tantum habeat non repugnantiam negatiuam non uo positiuam.

Ad 2am pcs eiusdem antis, nego ans, ad aliam pcam etiam negat ans; rn enim distinguunt ptes, illud, id g° natura humana a pte rei reperit individua, et positio in pluribus natura humana, quod tria aliis non

latiat

latiat aptitudinem naturae humanae quae unicum individuum. Claritatis gratia dicitur: natura humana secundum se respicit plura, quibus illi non repugnat, distinguo antecedens: natura humana secundum se respicit plura quibus non repugnat partiri in plura, concedo antecedens, quod distinguit a natura Angelica, cui repugnat dividi in plura individua. Respicit plura positive vocem alicuius entitatis distinctae ab unitate numerica nego antecedens, et consequentiam.

Contra hanc solutionem respondetur. Natura humana secundum se exigit plura individua positive: ergo ruit solutio. Probatur antecedens 1o. natura humana secundum se positive est materialis, et corruptibilis: ergo positive exigit plura individua. Contra probatur: quod natura Angelica positive est irreceptibilis in materia, unicum tantum individuum exigit: ergo etiam potest consequentiam, nam irreceptibilitas naturae humanae unus positivus habere debet ad plura individua.

Urgetur 2o antecedens: natura humana positive exigit sui conservationem; sed hanc non potest naturalis habere nisi in pluribus individuis: ergo positive exigit plura individua.

Respondetur nego antecedens ad cuius probationem distinguo consequentiam: ergo positive exigit plura individua, unam, et indivisibilem manentem in se nego consequentiam, exigit plura, in quibus potest dividi, et multiplicari concedo consequentiam.

Ad alia probationes respondetur ideo verum quidem esse naturam Angelicam, ut positive immaterialem, et irreceptibilem unicum individuum tantum exigere ad sui conservationem, et naturam humanam v.g. ut positive materialem exigere plura. Caeterum ex hoc tantum probatur quod Angelica non multiplicabilis, et quod humana multiplicabilis; ad hoc autem quod esset ultra requirebatur, quod una manens, et indivisa in se plura respiceret, quod nullatenus competit naturae humanae secundum se.

Utrumque confirmatur dicitur. aliquid fuerit naturae secundum se, quod non fuerit in omni statu: ergo [illegible]

99. 5. Dr. nulla ē. arg. pp. nāa sim. se rē. detrata, et nāa in Petro ē detrata: ḡo aliqd quenit nāe sim. se, qd illi n̄ quenit in oi statu.

Qfr. etsi nāa hum.ª sim. se esset vlis n̄ seqr., qd in Petro n̄ sit vlis: ḡ rao Dr. nulla arg. pp. etsi nāa huma sim. se n̄ sit detrata, tn̄ pot in Petro detrata ē; ḡo simil.ᵉʳ

Dr. huic argo, aliqs huius frē rōnes rōten dus ē, ut supra supposuimus, qd quę aliqua prata possunt quenire nāe hum.ᵉ sim. se. uno m.º positiuē, et hęc st prata essentia, semperq. quenientia illi in quocunq. statu repiciat. rg. rōi positiuē, et sim. se quenit esse ēl rale, et semper in quocunq. statu de illo verificat. Alia st prata negatiua quenientia nāe sim. se negatiuē; et hęc st oia prata accidentalia, quę prata n̄ ē necesse, nāe quenire in oi statu: rg. Ito sim. se n̄ ē albus, et in Petro ē albus: rao ḡ Ibi. Ite procedit de pratis, quę positiuē quenuint nāe.

Quod magis declarat. nāa sim. se, nec ē ape rei, nec nec in tus, sed alteratq. statui ē accidentalis nāe sim. se, onde hęc pratio ē uera nāe sim. se n̄ quenit, esse ape rei, qª facit hunc sensus rē de csa nāe qd ab ape rei, hęc autem ē falsa, nāe sim. se quenit esse ape rei, qª nāe sim. se prata, quę st essentia, quenient. ad alia uº prata accidentalia indifferent se habet nāa, ac si inde dicat, qd negatiuē illi quenit.

Idem qs dicimus de nāe qpte. nāa sim. se n̄ ē detrata; vera omnino ē, qr negatiua ē, et facit hunc sensum, n̄ de tra nāe detrao, ex quo n̄ seqr. qd in Petro n̄ sit detrata qpt. rōes dictas. hęc autem qpt ē falsa, nāa sim. se ē indetrata, qa affirmatiua ē, et facit hunc sensum, de csa nāe ē indetrao; ex quo bñ seqr., qd in Petro n̄ esset detrata: his facile tam argo, quam Qfirmationi Respondebit.

Ad 3ᵘᵐ ē.

[illegible] 5.° Cl.: naa hum.a sm se e indeterminata positive; g.o esto nulla e. Ant. pb. naa hum.a sm se n e determinata positiue, et natura hum.a sm se e: g.o naa hum.a sm se n e determinata positiue. nct hec Coa. nam arguit à negatiua ad affirmatiuam variato prato pene fi-nitus, et infinitus, et patet instantia, quae e bona Coa; et ... simili pat. Petrus n currit, et Petrus e; g.o Petrus e n currens.

Alliqui hoc argum. elucidant: Ad ad illud meo videri facile e soluere, do Coam tenere, ex illo tantum seq., qd naa hum.a sm se sit aliud à dett.e, qd pratus infinitus aliud negat, et affirmat aliud, ut in summulis habetur. hec enim g.o Petrus e n currens, sensus non infinitans sumptus facit hunc sensum: Petrus aliud a currere, l Petrus facit aliqd qd n e currere. similiter hec g.o: naa hum.a sm se e n determinata, sensu infinitans sumptus facit hunc sensum: naa huma sm positiue e aliud à determinat. qd nos libenter fatemur g.o naa phice considerata, nihil aliud e, quam naa, et pra videt. al rale, et methce considerata nihil aliud e quam esse al rale, cui nec determinat., nec n determinat. positiue conuenit.

3.o arg. Dico

Dtr. Si naa hum.a sm se esset indeterminata positiue n sequeret qd in quocunque statu esset indeterminata: g.o huiusmodi dicta nullas. Ant. pb. et si naa Gabrielis v.g. sm se, et esset sit singularis, et determinata; n seq., qd in quocunque statu illi competeret singularitas; g.o similiter. Ant. pb. et si naa Gabrielis v.g. sm se, et esset sit singularis, et determinata n seq., qd in quocunque illi spectat singularitas, quia quando est in statu abstractis, ut conce asserunt hisce: g.o similiter etiam si naa huma sm se esset singularis n seq., qd illi spectat in omni statu.

Dis. Q. Roe

qd conuenit naa sm se, positiue debet illi conuenire in omni statu: g.o sm se positiue sol esse ... determinata: Conc. V habitus sm se e qualitas permanens, aut difficilis

aut difficilis mobilis loto, et in accidere; et ab extra vere ut hoc pot illi n. spetere: ergo similis.

2° quantitas tamen est indivisibilis, etenim divisibilitas n. convenit illi in omni statu, ideo in omni individuo: ergo ~~[illegible]~~. Celum nanque est quantum, et non est indivisibile; imo illi repugnat dividi propter sui incorruptionem; et minimum est etiam quantum, et etiam ~~quantitate~~ quantitati repugnat dividi.

Ad hoc argumentum R. neg. cons., adversus probationem, negoltiaris ant., ad illius probationem distinguo ant.: natura subiecti pot esse talis, ut huius illas adequate, et tamen de recipientes nego ant.: illas inadequate, et methaphisice reducentes omnino ant. Dico enim, et hoc in sua voce supponunt (et ratio replicae, quae possit occurrere) supponunt, inquam, utcumque, quod natura tamen exigeret à nobis adequate, et per omnes prius exquo evident inferunt, quandoquidem in quocumque statu debet illi spetere debitum, vel indebitum licet tamen de illi conveniret: per quas quod singularitas species naturae Angelici n. spetit illi tamen de tali methaphisice, quod deus phisice, ac proinde in hujus illas recipiente ad modum verum moralium pot esse talis, hoc autem n. convenit sui naturae humanae tamen de.

Ad 3um respondeo neg. cons., ad cuius probationem distinguo ant.: habitus tamen de est difficilis mobilis absoluto exactivum, et in actu 1° subdo ant.; est difficilis mobilis in actu 2° nego ant., et cons., quoniam habitui spetit tamen de aut aeternitas et positive n. de, quod attendit sit difficilis; ac proinde ab extra impediri; quod pre sive illi ~~[illegible]~~ spetit exigentia immobilitatis, et ita in quocumque illi spetit.

Ad 2am respondeo dicat, quod de ratione quantitati n. est divisibilitas phisica, quae etiam dicitur separatio unius partis ab alio; sed methaphisica divisibilitas, quae attendit in ordine ad hujus designatio-nis unius partis extra alium; haec ergo convenit positive quantitati, ac proinde

Iuvenit

conuenit ipso, et minimo, et tale quod quum illi non conueniat diui-
sibilitas physica.

2.ᵘᵐ Arguitur: datur a parte rei vna vna, et indiuisa natura, quae
sit in pluribus: ergo a parte rei datur natura uniuersalis. Antecedens probatur: natura humana datur a parte
rei in Petro, et Paulo, et tamen vnitas manet vna, et indiuisa formaliter: ergo. Minor probatur:
vnitas formalis, idem est, ac carentia diuisionis formalis: ergo sunt vnum formaliter. Probatur: inter
Petrum, et Paulum datur relatio identitatis in natura; sed talis relatio extra
rationem fundatur, in vnitate: ergo Petrus, et Paulus sunt vnum formaliter.

Ad hoc argumentum respondetur negando antecedens; ad probationem, concessa maiori distinguo minorem.
in illis manet vna et eadem formaliter eadem vnitate, ac in se formaliter nego minorem;
diuersis vnitatibus, et indiuisionibus ideo minorem, et in eodem sensu dico
quae concesserunt, et similiter dico quantum ad alias probationes. Dicimus ergo, quod cum vnitas
formalis, indiuisio, et carentia diuisionis sit, quod dicitur ad formas; et a parte
rei non datur vna forma: v.g. vna anima rationalis, quae sit in Petro, et
Paulo. Quod tot sunt formae, quot sunt indiuidua, sic omnino dicendum est quod
a parte rei non datur vnitas formalis, quae sit communis Petro, et Paulo; sed tot
sunt vnitates, quot sunt indiuidua; cum tamen dictae vnitates
compatiuntur quod Petrus, et Paulus habeant a parte rei vnitatem similitu-
dinis, et conuenientiae, causatam ex similitudine, et conuenientia
formarum, sed haec non aliqua forma in vtroque existens natura, sed potius
supponit distinctas formas: sic ergo Petrus, et Paulus non sunt diuisi
per suas formas naturae, id est per suas specificas, ad hunc sensum, quod
habeant naturas distinctas specie, sed quilibet eorum distinguitur ab aequo,
sed tamen diuisi per diuisionem formarum, quae habent distinctas formas realiter: vt autem
natura a parte rei esset vna requireretur, quod natura esset vna
indiuisa.

Ad probationem respondetur concessa maiori, distinguo minorem; quod talis
relatio fundatur in vnitate formali specifica seu similitudinis, et conue-
nientiae concedo minorem; vnitate formali nego minorem, et distinguo consequens eodem modo.
itaque

Itaque talis relatio fundatur in unitate convenientiae, et similitudinis, quam habet Petrus, et Paulus in natura specifica, quae convenientia non est aliqua parte existens in utroque a parte rei; [illegible] relatio a parte rei inter duo alba non fundatur in aliqua unitate convenientiae communi utrique, et a parte rei existenti, sed praecise in convenientia, et similitudine.

Ultimo requiritur

ut possit esse replica: a parte rei natura humana quae est in Petro, et Paulo [illegible] unica [illegible] cum [illegible] debet esse unus; [illegible] quod natura humana a parte rei est una.

Dices 1o: a parte rei [illegible] debet praecedere [illegible] est universale: quod debet praecedere quamlibet actum [illegible] a parte rei datur universale.

Dices 2o: a parte rei datur [illegible] ultimum: quod a parte rei datur natura communis pluribus. [illegible] pat. et [illegible]. Substractus [illegible] est illud supra quod fundatur intentio 2a universalis, quae est [illegible]; sed haec [illegible] fundatur in natura una communi pluribus: quod si a parte rei datur substractus huius [illegible] intentionis, datur natura una communis pluribus.

Dices 3o: a parte rei datur singulare: quod et universale dari debet, [illegible] universale, et singulare sunt correlativa: quod si a parte rei datur singulare, etiam dari debet universale.

Ad hoc argumentum R. [illegible] majorem, distinguo minorem, [illegible] debet esse unus [illegible], [illegible] minorem, [illegible] nego minorem, hoc etiam argumentum [illegible] supra manet.

Ad 1am

[illegible] majorem [illegible] majorem, distinguo minorem [illegible] est universale [illegible] nego minorem; [illegible] minorem et [illegible] majorem [illegible].

Ad 2am [illegible] distinguo [illegible]: a parte rei datur substractus [illegible] remotus

remotum ideo antecedens proximum nego antecedens, et consequentiam: ratio autem intentio universalis subiicitur immediate non in remoto, sed in proximo, et hoc ut infra dicemus est natura omnia ... ut non apta rei.

Ad 3um distinguo antecedens: aptitudo rei dat singularem formaliter ideo antecedens, singulare potentia nego antecedens, et hoc etiam modo ideo liberum, sed dat universale fundamentaliter singulare autem potentia ... praeter rationem, ... relatam rationis ad universale potentia humanum et naturam illo-rum dat aptitudo rei.

ARTICULUS ULTIMUS.

PER QUEM FACIEMUS TRACTATUS FINEM VELOCIUM

FRLR.

§us Ius.

Explicatur dificultas, et referuntur sententiae.

Non loquimur in presenti de universali in tota sua latitudine, ut ... abstrahit ab universali in causando, in representando et in essendo, sed solum de universali in hoc ultimo considerato, quod hoc solum ad presens attinet: et cuius universale inessendo sit potentia alius metaphysicum, et logicum aliud, et utrumque fiat per operationem intellectus. Cum autem unum illorum inveniri aptitudo rei, ... dubitare, per quam abstractionem fiat, de principalius de universali logico inquirimus, aliquid tamen dicemus de metaphysico.

Pro cuius intelligentia est notandum cum communi authorum, quod cum universale sit quaedam accidentale, a quo in-de debeat distare ex parte materiali, et formali: universale metaphysicum ... esse tanquam ... praeter unitatem positivam, ...

apti

aptitudinem negativam, quam habet natura ex eo abstracta a singularibus, et sic ratio ista methisica, ut supra diximus, est natura abstracta a singularibus: quare natura abstracta erit primum materiale vlitatis: vnitas vero prioreritica erit forma, seu primum forte, ex quo infert, quod hoc vle forte est quod absolutum, sed non quod respectivum, seu relativum.

Vle autem logicum constituitur forte, relatio nature ad inferiora; vnde ipsa relatio rationis erit forma, seu principium forte: natura vero denominabilis erit primum materiale, et in hoc vle logicum forte erit quod respectivum, seu relativum, non quod absolutum.

Etiam Considerandum Charitatem gratia quod fundamentum, seu habeas denominabile a forma vlis, et ipsa forma, per quam constituitur debent distingui, id est fundamentum et ratio fundandi ipsam formam; et hoc est id, melius quo natura vedit capax recipiendi formam denominantem ipsum vle. Et in contra: aliud est fundamentum proximum et aliud remotum: proximum est quod per... Remotum autem est illud adequatum et remotum secundum formam in quibus ex supposito, quod forma vlis, debeat poni, per quam eius actum, et per quam operationem ponatur tali forma. Et exinde etiam intelligitur, per quam operationem ponatur fundamentum proximum, vel fiat natura capax recipiendi talem formam.

Pro cuius intelligentia, antequam autorum referamus sententias, explicandus est modus cognoscendi nostri huius, vel quomodo fiat cognitio, ut exinde appareat quomodo, et per quem actum huius fiat vle. = Quod igitur omnis nostra cognitio ortum habeat a sensibus, primo operatione sensus, quam habet: fit ergo sensatio in sensibus externis per hoc, quod obiectum sensibile imittat species intentionales suiipsius representantes, quae impressae sensibus facit sensationem circa tale obiectum, deinde

Deinde ex tali sensatione sensibus externis imprimunt aliquas species intentionales sensibus internis, quibus impressis producunt species expressas, media qua fit sensatio interior, et quod tales sensationes sunt circa singularia appellant phantasmata, quia illa repraesentant individuum cum proprietatibus singularibus pertinentibus ad tempus cum certo tempore.

Rursus cum homo non sit pura visio, et actu omnes attingens sensus singulare, fit inde, quod omnes potentiae in sensibus, vel phantasmatibus non possit attingi ab homine, cum potentia sic non sint actu intelligibilia, sed singularia: unde ut prima sint intelligibilia ab homine oportet, quod denudent conditionibus individuantibus, et separent ab omni singularitate, et hoc perficit intellectus agens, cuius est proprium munus denudare phantasma a conditionibus individuantibus petita species, quae in sensu interno seu phantasmate directe repraesentabat Petrum, Paulum etc. iam directe solum repraesentant naturam humanam, et haec denudatio vocatur abstractio intellectus agentis, quia potentia sic abstrahit, et separat naturam a conditionibus materialibus.

Ulterius cum natura sit abstracta, et iam non quid ut singulare, iam etiam est omnibus primum intelligibile ab intellectu possibili, seu passibili (qui ita denominatur, quasi patiens illas recipiendo) quapropter autem intellectus agens sic species abstrahentes sensibus possibilis; qui tali specie impressus, seu fecundatus producit in se ipso expressas species, seu verbum mentis, medio quo cognoscit naturam sic abstractam: et hoc potest fieri duobus modis, primo quod intellectus possibilis cognoscit naturam praecise secundum suam praedicata essentialia, non cognoscendo singularia, quod est cognoscere naturam abstractam, non tamen ut abstracta, et haec cognitio dicitur abstractio praecisiva

seu

hys possibilis; pertinetq ad 1am eius opem.

Planè abstractem precisivam aliqui cum mo. ortiz dividunt, in abstractem precisè, seu negativam, et positivam; et 1a ab illis vocat precisiva precisè, seu negativa, quâ tantum solum cognoscit naa, et nullo mo. singularia. Alia autem positiva appelat, quâ n solum cognoscit naa, sed ipsa singularia tanquam term, à quo abstrahit.

2o. 2mo. pot hys cognoscere naam abstractam cum ordine ad singularia tanquam term ad quem, quae vocat separativa, et vocat simplex, seu pot. esse simplex, et composita separatio simplex, est qua hys cognoscit naam cum ordine ad inferiora absque affirmate, et negate. Et haec pertinet ad 1am hys opem. Separatio uo. composita est qua naae attribuit singularitam media actuali predicate. Et haec pertinet ad 2am hys opem.

Ex quibus ita suppositis surgit diversitas opinum. aliqui enim asserunt cum mo. soto, unle fieri per abstractem hys agentis. alij uo. cum mo. ortiz per abstractem hys possibilis affirmant fieri. Alij uo. sequentes eos per tertiam separatem simplicem fieri affirmant. Et denique alij per separatem compositam fieri uole contendunt. Ad veritatem resolutem sit.

§. II.

Proponitur 1a cclo., et contra illam arguitur.

Prima cclo. unle metham contendo fit per abstractem hys agentis, et etiam per abstractem positivam hys possibilis. haec cclo. breviter probatur: nam unle metham, ut diximus in prio. arti. est naa abstractam et precisa à singularibus; sed per utramque abstractem redditur naa abstracta et precisa à singularibus; ergo per utramque abstractem fit unle metham contendo. Cons. est legitima; mar. constat ex dictis: min.

etiam

Chias pat: nam p abstractem hum agentis, ut diximus explicando cius munus p quo abstrahit, et apparet non a singularibus, sed a differentiis individuantibus. Deinde p abstractum praecisiuam hum possibilis non sic abstracta cognoscit: ergo utramque abstractionem attingit non abstracta, et praecisa a singularibus: et consequenter p utramque fit unte methaus. Quo fi Cl.: nam unte methaus attingit p unitatem praecisiuam, tum repugnantiam negatiuam ad essendum in multis, sed hoc fit non exutrisque abstractionis: ergo p neutramque fit vte methaus sti. minor p. et inprimis de la abstractione: nam p abstractum hum agentis non fit una, (repraesentatur ut una siquidem sine differentiis individuantibus, p quas multiplicatur, repraesentatur, et consequenter fit non repugnantiam ad essendum in multis: ergo ex ui abstractionis hum agentis fit non unitatem praecisiuam, sed negatiuam. De alia abstractione praecisiua hum possibilis eius probatur illa min. nam p hanc abstractionem cognoscit non eo modo quo repraesentatur in specie impressa abstracta in hum agente; sed in tali specie repraesentatur non cum unitate praecisiua: ergo p talem abstractionem cognoscit non cum unitate negatiua, et consequenter p utramque abstractionem fit vte methaus sti.

Obiicies 1o contra hanc Clem: vte methaus non potest fieri utramque abstractionem: ergo Cl. quoad unam partem falsum asserit. p Ans: si fierit p utramque abstractionem dareretur unte methaus specie distinctum (siquidem abstractiones sunt actus reales, et specie distincti, et consequenter hanc debent terminos specie distinctos) sed hoc uidetur inconueniens: ergo unte methaus non fit p utramque abstractionem. Resp.

Ad nullum esse inconueniens

nium in hoc, quod det. Repr. unte methaph., aliud videtur in esse repre-
sentativo, et aliud in esse cognito: per abstractionem quod huius agentis fit
unte methaph., quatenus abstrahit species impressa repraesen-
tans eius unitate, et aptitudine naturae ad essendum in pluribus in sen-
su explicato: et per abstractionem huius possibilis cognoscit naturam cum ea-
dem unitate, et sic potest appellari unitas in essendo.

Objicies 2º per tales
abstractionem naturam non fieri unam, quia nescio uti metho. ...ergo per tales abs-
tractiones nihil habet natura, quam id, quod illi secundum se competit; sed natura secundum se
repugnat esse una, nec plures, ut supra vidimus: quod per tales abstractiones
non fit una. Probatur maior: per tales abstractiones solum cognoscit naturam secundum sua
praedicata essentialia; sed hoc illi competit secundum se: ergo per tales abstractiones solum habet
naturam id, quod secundum se illi convenit.

Respondeo negando antecedens: ad minorem prob. distinguo maiorem:
per tales abstractiones solum cognoscit naturam secundum sua praedicata essentialia positive
abstractam et praecisam a singularibus, concedo maiorem; secundum sua praedicata
essentialia quomodocunque inspecta, nego maiorem; et similiter negatur minor cum
consequentia: natura igitur secundum se negative, seu permissive se habet ad esse unam,
vel plures; ad esse abstractam, vel contractam; et solum dicit positive esse
et rationalem; per tales autem abstractiones repraesentatur, et cognoscitur natura
abstracta: unde aliquid competit naturae per tales abstractiones, quod ipsi secundum
se non competit nisi permissive.

Secundo: quod per tales abstractiones huius agentis
non fit una, quia nihil ... Antecedens probatur: nam si natura fieret una per tales abstra-
ctiones, vel talis unitas esset realis, vel rationis: non primum, quia illi aptere rei conveni-
ret, ut patet, neque secundum: quia huius agens cum sit cognoscitivum non potest tri-
buere naturae unitates rationis: quod abstractione huius agentis natura non fit una.

Respondeo quod ex vi solius abstractionis natura fit una unitate praecisionis,
quatenus per unam speciem repraesentatur tamquam repraesentata diver

sitat

litate, et pluralitate inferiorum quibus abstrahit; hec enim unitas non est realis, ut patet in argumento, nec realiter intrinsece ea, alioquin, ut arguitur, possent in proprietate realiter non habent tales unitates; ergo unitas realis extrinsece operationis non excitatur abstractionis; et hoc sufficit ad nostrum intentum.

§ III

Statuitur 2a conclusio, et contra illam arguitur.

2a conclusio: abstractiones agentis, et abstractiones precisivas sive negativas possibiles non fit universale logicum formale. Hec conclusio quoad primam partem, que attinet ad abstractiones agentis, sive mi... evidenti probatur. Universale logicum dicitur, ut patet ratione: quod actio operativa huius ... producit universale logicum; hinc sic, ergo agentis non sit cognoscitivum, nequit facere, per rationi: quod neque potest facere universale logicum formale. Antecedens ... continetur manifestum: quod universale formale est ... ad ... formale logicum ... 2a in ratione ... ut dictus manet ... aliquo ... erit aliquo formalis rationis. Ex optima infertur ... lumen ... ex ... intellectus agentis: quo ... infert evident, quod abstractiones agentis non sit universale logicum formale.

Quoad 2am vero partem videtur quod nec per abstractionem precisivam, sive negativam possibilem, fit universale logicum formale. Probatur 1a: talis abstractio cognoscit naturam eo modo, quo representatur per species abstractas per intellectum agentem; sed per tales species solum representatur natura cum unitate negativa, et cum non repugnantia: ergo per talem abstractionem non fit universale logicum formale. Maior cum minori evidens est, et ita dictis: et consequentia probatur. Nam universale logicum formale est unum in multis, id est, respiciens multa positive, ut ex ipsa

dicendi,

dicendus patebit: ergo licet talis abstractio solum ignoretur non a
cum unitate negativa seu non repugnantia pro illo non fit unde
Logicum formaliter.

Obijcies contra 1am hanc conclusionem. Unde Logicum formaliter constituitur per intentionem universalis; sed haec fit per abstractionem intellectus agentis: ergo per illam abstractionem fit unde Logicum formaliter. Minor probatur ipsius testimonio D. Thomae opusculo 2 ex 4 q. 81 art. 2 ad 2um. ubi ait: quod intellectus ipse abstrahit (nempe ab individuis) ad quod sequitur intentio universalitatis: ergo sententia D. Thomae per abstractionem intellectus agentis fit unde Logicum formaliter.

2um testimonium est etiam ex prima parte q. 79 art. 5 ad 2um. ubi ait: quod intellectus agens causat unitatem, quae est unum in multis. Sed unde Logicum formaliter, ut ex dictis constat patet, est unum in multis: ergo sententia D. Thomae intellectus agens per suam abstractionem causat unde Logicum formaliter.

Ad hoc argumentum etiam concessa maiori neg. minorem: ad 1um testimonium D. Thomae dicendum, quod dupliciter potest exponi. 1o quod ibi loquitur D. Thomas de intentione, sive de obiecto quo constituitur unde metaphysicum, quod quidem fit formaliter per intellectum agentem, ut supra diximus; non loquitur de intentione formali attributiva universalis Logici. 2o et magis ad mentem D. Thomae dicatur, quod ad abstractionem intellectus agentis sequitur intentio universalis non proxime sed remote consideratur, quia cum talis intentio formaliter fit per actus rationis, et sequitur ad actus non cognoscitivos praesupponit abstractionem intellectus agentis, donec per actus cognoscitivos illam naturam attingentes dicitur, quae est in se.

Ad 2um testimonium D. Thomae, ad quod intellectus agens esse idem in omnibus individuis in 2o argumento assumit illam partem in multis, non autem in se; propterea ad illud argumentum; ideo tantum dicit, quod intellectus agens causat unitatem abstrahendo a materia. Quod nos libenter fatemur, ex quo infertur illam autoritatem esse falsam, et non ad intentum, cum D. Thomas non in responsione ad 2um, ... aliquo afferat talia
verba

verba, et aequa dthz n' possunt tradi [illegible] vitare speciej.

Obijcies 2°: fieri aliqd vle, e fieri indiferens ad plu=raj: D' p hz agentes fit naa indiferens ad plura; g° p ethz fieri vle fit: mari certo, et mir p[illegible] g° [illegible] naa ve indiferens ad plura, qd e obstracta a illis, a quibus habat repugnantiaz indiferentis, D' p obstractes hz agen= hi naa e obstracta, a multis in ditis dui; g° e indiferens ad plura.

Confirmat hoc: fieri vnle fit e fieri fit intelligibiles D' p obstracties hz agenti fit fit intelligibile vle; g° par fit naa vig fit fit obthz hz [illegible] tales obstractes fit vnle fit.

Ad hoc argu disto mary fieri vle e fieri ad indiferens ad plura positiue sedo mary, indiferens ad plura negati= ue, sue p [illegible] repugnantiaz nego mary: et disto miny p ob= stractes hz agenti naa fit indiferens positiue nego mi= ny; negatiue sedo miny, et nego Cseq. ony vle leuny repiciens multa, et hz, ad quaz D' habitudine: naa u° ob= stracta p hz agentes n' respicit positiue, D' negatiue sehet circa illaz: et hoc mo illos ognosuit hz positiue p obstrac= tes praecisiuas, unde p nullas fit vle logicy. Ad Cfr. vir. sedo maium, ne= go miny loquendo de vle logo fit: ad pos dicat, qd vle in= repraesentando, sue fundamentale hz obthz fit hz. vniuer° fit sue logiy n' e obthz fit significatiuus hz, cuiq dt expressio.

§ IV.

Proponitur tertia cc°, et prouatur

tertia

Tertia cclo per abstractionem possibilium possibilis non fit unle logicum fortr; ponit tn per illam fundamentum proximum ad tribuenda. Haec cclo habet 2 partes, et quoad 1 sic probr. quia unle formale logicum, ut eximius dr pat, est unum in multis, ut explicat Dthus, et debet esse unum aptum ad essendum in multis, sed per tales abstractiones non cognoscit natura ut apta ad essendum in multis: ergo per tales abstractiones non fit unle logicum formale. Minor pr. ad unum aptum ad essendum in multis, requiritur quod natura libera sit una, et respiciat multa tanquam terminos ad quos; sed per tales abstractiones natura non fit una: ergo neque fit unum aptum ad essendum in multis. Mior pat, et ex dicendis magis constabit. Mior vero sic probr. Per tales abstractiones tantum cognoscuntur inferiora tanquam termini a quo abstrahit: ergo non cognoscunt tanquam terminus ad quem, quod natura requirit, ut apta ad essendum in multis.

Dico eo ipso, quod per praedictam abstractionem tantum cognoscant inferiora tanquam terminum, a quo natura fuit abstracta, implicat, quod per eandem cognoscant ipsa inferiora tanquam terminus ad quem: ergo necessario requiritur alia actio comparativa. Ans probr. 1o quia per actiones, quae cognoscunt cclo, ut illata ex praemissis, etsi cognoscant praemissas, ut ex quibus, ut fert communi sententia patrum, nequeunt tn cognosci praemissas, ut in quibus, seu ad quem comparat cclo; ergo necessario alia actio dista, seu ipsius comp. plis, ut aliqui volunt, seu [illegible], ut aliqui defendunt: ergo ut cognoscant inferiora, ut terminus ad quem natura comparat, necessario requiritur alia actio dista ab illa, per quam cognoscunt ut terminus a quo abstraxit.

2o probr. Ans: ut authores contrarii assumunt dista actio est, per quam cognoscit natura positive sine comparatione ab illa, per quam cognoscunt inferiora, ut terminus, a quo abstraxit: ergo a fortiori necessario est dista actio, ut cognoscant ipsa inferiora, ut terminus ad quem. Consequentia pat. quia magis distinguunt actus per terminos, ad quos, quam per terminos,

a quibus

à quibus. ergo ultimatè debetur actio ad ignorandas ut à quibus fuit abstracta natura, nec tamen distractio, ut ignorentur inferiora, ut hus, ad quem separatis.

Probatur quoad 2am partem videlicet idem dictum abstractum ponit fundamentum proximum uli Logici. ergo illud est fundamentum proximum ad aliquam formam, ad quam immediatè sequitur forma ulis. sed denegatam abstractam per actum positivum immediatè sequitur forma ulis: ergo per talem abstractum ponit fundamentum proximum. maior certum et probatur mox: actus separativus simplex, ut in praedicato ponit forma uli Logici: sed quod immediatè antecedit ad istum actum est abstractio positiva non possibilis: ergo ad necessariam abstractam tali abstractione sequitur immediatè forma uli Logici; et consequenter illa ponit fundamentum proximum uli Logici patet.

§. V.

Proponuntur, et solvuntur Argumenta contra istam Conclusionem.

Argumentum 1o: per abstractum positivum non possibilis ponitur fundamentum proximum ad ulitatem logicam: ergo per ipsam fit ule logicum patet. antecedens probatur ex 2a parte nostrae Conclusionis: et consequentia probatur: quia sine positivo fundamento, et termino statim resultat relatio: ergo sicut actus positivus non possibilis ponit fundamentum proximum ad relationem rationis, ponit ipsa relationem.

Ad hoc argumentum respondeo: concesso antecedente, nego consequentiam: ad cuius probationem dicitur doctrinam debere intelligi de relationibus realibus, non de relationibus rationis; quia cum talis relatio rationis sit aliquid ens rationis petit, ut per actum intellectus immediate ad illum tractatum producatur. et hoc argumentum est manifestam instantiam in doctrina magistri. Ottiz 3am quem potissimum est argumentum positivum; ipse enim advertit, et supponit in tract. de ente rationis, Deum ponere fundamentum proximum relationum identitatis, et tamen adverit requiri aliquem actum non creati fingentis tales relationes rationis: ergo absolutè illa maior, vel illa propositio antecedens ab ipso assumpta,

positio

positio fundo d. n. e vera, et d. nt. ex dicto Phi. n. Leg. in relationibus rois, ꝯ in realibus.

Sed adhuc contra solutionem instabis 1°: quia relatio rois habet esse ad modum relationis realis, cum fiat ad eius similitudinem; ꝯ relatio realis n. habet esse per actum ad ipsam tractam directe; ergo relatio rois debet habere esse n. per actum ad ipsam tractam directe, ꝯ per resultantiam ad positionem fundi proximi.

2° quia illud dictum Phi. de facto salvatur in relationibus rois: ergo et potest tenere in relatione realis Logici. Ans. pbatur: predicabilitas e relatio rois dicta, et fundata in 2a intentione rois; ꝯ per actum, qua ponit fundum, ut illi essentiis, ponit etiam relatio rois predicabilitatis: ergo de facto illud dictum Phi. salvatur in relationibus rois.

Ad 1am replicam r. dist. mai. relatio rois potest esse ad modum relationis realis, cum fiat ad eius similitudinem servata pro parte omnimoda, nego maiorem: aliqua similitudine servata, dist. maiorem; et d. esse mini nego Cons., ad hoc enim, ut relatio rois habeat esse ad modum relationis realis, sufficit quod sicut relatio rois tendit, ita relatio realis tendit, n. vero requiritur, quod producatur eo modo, quo relatio rois; et ratio e: quia relatio sit ens rois petit ad sui existentiam cognitionem n. qualemcumque, ꝯ ordinantem unam ad aliud, et sic n. potest habere esse per actum ad fundum tractum. Et hoc instat manifeste: quia relatio predicamentalis, ad cuius similitudinem fit relatio rois tamen esse petit suam realem existentiam; relatio vero rois n. petit suam existentiam: ergo similiter potest dici de actu productiva.

Ad 2am replicam r. nego ans., ad cuius pbationem concessa mai. dist. min.; et tamen resultat predicabilitas resultantia vera nego ans.; resultantia largo modo accepta

ↄdo min., et nego Coeq. dicimus ergo, quod praedicabilitas resultat ab actione adaequata, quae trahit ad relatam unitatem; ↄd eadem actio, quae trahit ad relatam unitatem, potest adhuc tamen inadaequatum esse ↄd praedicabilitatem trahi; quia ut diximus, cum dicitur linea relativa; actio non tracta ad fundum relati unitatis, ut dictum manet, non ordinat ad aliud; et sic nec tamen inadaequatum esse potest ad aliam actum trahi. 6° argumentum: et potest

esse replica ↄdicta: non implicat, quod actio producens fundum producat relatam: ergo huiusque dicta falsa est. Antecedens probatur: non implicat, quod eadem actio hic simul ↄgnoscat inferiora, ut terminus a quo abstrahit, et ipsa, ut terminus ad quem ↄparatur: ergo non implicat &c. Antecedens probatur: eadem actio voluntatis potest esse aversiva et ↄversiva ↄd ita ↄparantur se aversio, et ↄversio, sicut abstractio, et ↄparatio: ergo eadem actio hic potest esse abstrahens ab inferioribus, et simul esse ↄparativa. Minor cum Coeq. constat: maior etiam patet: nam qui peccat mortaliter avertitur a Deo, et ↄvertitur ad creaturas: ergo eadem actio voluntatis potest esse aversiva, et ↄversiva.

Ad hoc argumentum primo nego Antecedens; ad minus probans nego etiam Antecedens; ad illius probationem distinguo Antecedens: eadem actio voluntatis potest esse aversio, et ↄversio non eiusdem termini nego Antecedens: sub diversis ↄdo Antecedens. Actus enim voluntatis, et quilibet motus cum habeat ↄplus terminus, unus, a quo egreditur, et alterum ad quem tendit, et simul ↄvenit illi esse aversivum, et ↄversivum ad aliud: verum cum hoc ↄvenit non eiusdem termini, quod enim avertitur ab Hispali v.g. ut iter agat ad Xeritium, non respicit, ut terminum, ad quem procedit civitatem Hispalensem, sed Xeritium: non ergo eadem actio potest respicere tanquam terminum, ad quem separati ipsa inferiora, et comparative respicere

Sed dices

Sed dices eadem actio voluntatis potest esse aversio, et conversio respectu eiusdem termini: ergo male dictum est. Antecedens probatur: quia qui odio habet Deum, avertitur à Deo, et convertitur in ipsum: ergo eundem terminum. Antecedens probatur: non convertitur ad creaturam: ergo ad ipsum Deum.

Ad hoc argumentum dicitur: quod actus odij Dei inquantum aversivus distinguitur à se ipso inquantum conversivus; quod inquantum conversivus respicit ipsum Deum, ut potentem malum infligere poenae, et hoc modo mediatum respicit ipsum Deum, ut summum bonum creaturarum, et ut finis est; quod voluntas nullo odio sequitur bonitatem boni: inquantum aversivus respicit ipsum Deum, ut est finis ultimus creaturarum, quod per se necessitat voluntatem ad illum amorem prosequendum; unde ex parte ipsius sancti odij Dei, quod ex parte obiecti distinguibilis est, ipsa formalitas, ut sunt, possunt eundem terminum, licet eadem actio secundum distinctas formalitates respicere, ut terminum, à quo, et ad quem; non tamen eadem actio abstractiva in nullo sensu potest esse separativa, ut diximus.

3.º argumentum. Natura per abstractionem positivam nec possibilis est una, et aliquod habet aptitudinem ad multa: ergo per illam fit universale Logicum. Probatur consequentia quia per nam universale nihil aliud est, quam eximium differentiis, quod est unum aptum ad essendum in multis. Et antecedens probatur: per talem abstractionem natura habet unitatem positivam; ergo natura debet intelligi cum aptitudine ad illa.

Respondetur: aptitudo positiva naturae ad inferiora nihil aliud est, quam quod positive respiciat inferiora, in quibus esset; sed per praedictam abstractionem hoc modo cognoscitur natura: ergo. Minor probatur: per talem abstractionem cognoscitur natura, et etiam inferiora; sed ista nequeunt cognosci, nisi in eis cognoscatur natura: ergo. Probatur minor: inferiora nequeunt cognosci nisi cum praedicatis essentialibus; sed unum ex praedicatis essentialibus est natura: ergo nequeunt cognosci, nisi in eis cognoscatur natura.

Ad hoc

Ad hoc argum. r. 2.º quo ans: het aptitudinem ad multa negative, et absolute, omnitto ans: aptitudinem positivam, sive relativam nego ans. ratio ut bene advertit mag. Joannes à S.to Th.a naa. abstracta talem dum het aptitudinem absolutam, seu quae explicat non repugnantiam, non het aptitudinem relativam; quia istam vocat naa comparatio simplex.

Sed 2.a replicabis 1.º aptitudo importat naa ex vi dictam esse respectiva, quoniam vult ipse ans; pa: nequit intelligi aptitudo sine aliquo termino; quo talis aptitudo est respectiva. Ans pa: aptitudo ex termino est aliquid quod nequit intelligi sine aliquo termino. = 2.º naa pro ut abstracta aliquid debet importare positive, quia illi dum de non conveniebat; sed naa dum conveniebat aptitudo negative = quia illi prout abstracta conveniebat aptitudo positiva.

Ad 1.m replicam dicitur 1.º ad argum, quod non omnis aptitudo est relativa; nam alia absoluta, et alia est relativa, et 1.a het naa prout talem abstractam; 2.a vero per comparationem; de qua infra latius agemus. = ad 2.m replicam dicitur, quod naa dum de non conveniebat esse unam, et plures positive; sed utrumque permittit, pro nunc autem convenit illi incentivam positivam, et utique aptitudo positiva, sed non ad essendum in multis, sed ad repugnandum ad illa, quod quidem naa dum de neque aptitudini conveniebat.

Advertendum 2.º notando, quod inferiora a parte possunt sumi, 1.º inferiora praedicati. 1. inferiora abstracti, seu derivationis, vel inferiora, de quibus naa superior praedicatur. et haec sunt Petrus, et Paulus vel homo. 2.a sunt inferiora, de quibus abstrahit naa, et haec sunt individuationes Petri, et Pauli. Hoc supposito dicimus, quod pro abstractionem positivam ignoscunt inferiora, sed individuationes autem convenit naa, quibus abstrahit, non vero ignoscunt inferiora praedicati, et individuationes naa

naã invenit, sigl. tum, relati pratibili, vrali;

§ VI.

Proponit 4am ccº, et 2a illam arguit

Eo 4a cc°. q ab notis, aparativa, propositas n̄ sit vnle logus, fo. hęc ccº brevitr, notando qd aparatio, posito ē, ptex: alia, qua p intentio prat signati denaa, utqdo dico, hō ē spais, et alia, qua p intentio ignorcit tantu in exercitio, utqdo dico hō ē al; sd nullu ex hiṡ sit vnle logus plo; q°. min p. plo ptr; q fac-tus, qua ignorcit signate eius vnii n̄ fit; aliās Deus ignorando eius vnii ōme fabricatus illud faceret; qd p talis aparatus n̄ sit vnle logus fo.

Prob 2a. ⁿo ptr, etiam ꝓmis 1o. q talis actus sit relatio priti: qo n̄ relatio vlis. = p, et hoc magis declarat: q actuali proctio ē actus 2us prabilis, et ideo supponit eam prabilis potentiam; sd prabilitas, cuius sit passio vlis, illud supponit vnitatem: q de 1o ad ultimum prodctio actuali supponit vle sibi vnitatem; et ideo n̄ fit p aparatus apositam.

Objicies 1o. 2o illam ccam: q illa actus sit vle logus p quam ignorcit naa, ut una in multis: sd hoc mo ignorcit, p aparatam apositam: q illa fit vle logus fo. mai ē desto vlis. min u° sic pbo: ignorare unam in multis, ē ignorare unum affirmaci de multis; sd naa ignorcit affirmari de multis p aparatam apositam; q°.

Ad hoc argum 2a. distinguo maiorem: q quam ignorcit naa, ut una in multis, vilicetium neg° maiorem; q quam ignorcit naa ut una in multis relative 2do maiorem: et sub eadem dist. distinguo minor, et nego conseq. Esse namque, et ti veluti ultima actualitas vnitatis vlis n̄ ē esse in multis,

Sd posse

quod posse esse in multis, ut patet ex eius definitione: et hoc illi convenit per relationem rationis, quo natura refertur ad plura, in quibus potest esse: esse vero in multis est actus accidentalis illius, ut patet in tertio, cuius ultima actualitas, ut eius essentia est exponere prius; quod posse illas exponere, et hoc illi convenit per relationem prius ad propria, ut patet.

Ultimus

Ultima conclusio proponitur, et probatur.

Ultima conclusio, universale logicum formaliter fit per comparationem simplicem, qua cognoscitur cum ordine ad inferiora, et haec conclusio est fere omnium Thomistarum, et etiam Scotistarum, et tenet quae magister Sanchez. Et probatur 1º auctoritate Divi Thomae 1º perihermenias lectione decima tertia, ubi ait: quod homo attribuit hanc relationem naturae intellectus secundum quod comparat eam ad res, et clarius quaestione 7 de potentia articulo 11 ait quod homo adinvenit relationem generis, et speciei videndo ordinem eius, quod est homo ad res. Idem asserit articulo 48 cap. 1º ubi interrogat, quid sit universale? respondet: primo ex mente Divi Thomae universale logicum formaliter fit per comparationem simpliciter.

Ad has auctoritates respondet magister Ortiz, Lelius existens ... quae ad cognitionem reflexe, sive signate, vel uno quae ad relationem, et quae ad fieri, et esse directe.

Sed nec solutio in multis deficit. 1º quia Divus Thomas locis citatis, et praecipue opusculo 48 loquitur de eo quod illis asserit transfieri per comparationem simplicem: ergo ante talem actum non supponit factum.

2º quia ipse Angelicus cap. 1º art. 17 eadem asserit, quod homo apprehendit

ordines

ordinem intra ea quae intra tales ordines non dicebat, et sic fit intentio generis, et speciei: ergo ex mente ipsius antecedentibus talis ordinis non datur relatio rationis. Nunc sic est quod intellectus magis ... talis ordo ignoscit per separationem simplicem: ergo per illam fit.

2° probatur nostra conclusio: quia universale formale non fit per abstractionem ... agentis, nec per actum praecisivum ... possibilis, nec per positivum eiusdem ..., nec per separationem compositivam: ergo praecisive per separationem simplicem. Consequentia patet: quia sufficienter enumeratio ... est ...

3° et a priori nostra conclusio probatur: universale logicum formaliter est relatio rationis secundum esse: ergo fit a ... non ignoscente absolute: ergo ab intellectu unum ... alteri separante. Antecedens patet: nam universale logicum est aptitudo formaliter ordinata ad multa: ergo formaliter est relatio rationis secundum esse. 1° ... conclusio probatur: nam ens rationis non habet esse a se, ... absolute ignoscente ... alia, ac ... habet esse relativum: ... debet ignosci ab intellectu non absolute ignoscente, sed relative: ergo per separationem simplicem ... unum ad alterum ordinante, ... conclusione.

§ Ultimus

Proponuntur, et solvuntur Argumenta

Argumentum 1°: universale logicum formaliter non est relatio rationis secundum esse: ergo non ... actus separationis. Consequentia videtur ... Antecedens autem probatur: utraque formaliter est relatio transcendentalis, ergo non est secundum esse. Antecedens probatur: utraque consistit in aptitudine, et potentia; sed omnis aptitudo, et potentia est relatio transcendentalis, non secundum esse: ergo. Probatur minor 1°: potentia ... et habitus in ratione talium ... constituuntur per relationem transcendentalem: ergo omnis potentia, et aptitudo formaliter non constituitur per relationem secundum esse. 2° eadem minor probatur: quia secundum Aristotelem relatio secundum esse formaliter consistit in actu: ergo non potest constituere potentiam, nec aptitudinem.

Dicitur hoc: quod relatio secundum esse petit ... existentes

tentes, ad dissas relatio transcendentali, quae ibus exigit possi-
biles; et contra hoc ipso quod inferiora, et non exigit existentias
illorum: quod non est relatio sim esse. minor probatur. nam Angelus ut in pa
dicemus, est ulis, et tamen non exigit existentias plurium individu-
orum, alias deberent plures Angeli numero dari quod

Contra hoc argues
3º. neg. ans. ad prob. nego etiam ans. ad illius prob. sub distinctione
maiori: distinguo minorem, id omnis aptitudo est rel. transcendentalis,
omnis aptitudo, et potentia in ordine ad proprium perfectivum concedo minorem:
omnis aptitudo, et potentia in ordine ad aliud a se, et adequate nego
minorem, et nego conseq. Duplex namque est aptitudo, seu potentia, alia quae est
in ordine ad aliquid proprium perfectivum, et haec constituit relationem
transcendentalem, alia ut in ordine ad aliud adequate,
et haec constituit relationem sim esse, quae doctrina exemplis
patet in instantiis allatis: potentia namque, et habitus, si comparentur
ad obiecta, ut quo perfectiva sumuntur, constituunt relationem trans-
cendentalem, si vero videantur a se in ordine ad aliud
pure, et adequate constituunt relationem sim esse: quod nobis
docuit Ang. D. 1 p. q. 13 art. 7, et ad instantias aliquid di-
cimus, quod potentia, seu aptitudo constituens ulitatem est respectiva
vere, et proprie, et tamen optime potest constituere relationem sim esse.

Contra hanc solutionem 3º: dicto ans. relatio consistit in actu
referendi concedo ans.: in actu exercito nego conseq. Vle autem
loquimur formaliter non consistit in aptitudine, ut ad multa referat, sed
in aptitudine, ut sit in multis, et haec aptitudo potest esse
relativa formaliter, ut apparet in illo, quod constituit potentiam ad respondendum
et haec aptitudo, seu potentia constituit formaliter relationem propriam.

Ad 3am dicitur 1º. quod potentia [illegible] realiter exi-
stens, ut [illegible] notat magister Sanchez, [illegible] relati-

voi, qd relati reali. = 2° dicat, qd exmo respiciendi naa Anga ꝑparat ad suum individuum, et ad plura ꝗquivalens; et hoc sufficit, ut petat tmum realiter existentem.

Q° Argt.

ꝗ ꝑparatus simpliciter n̄ pot fieri relatio naæ ad inferiora: ꝗ° neqꝫ ulla logica, stt. Ans ꝑt. talis relatio ē in esse, ut diximus; sed relatio in esse nequit fieri ꝑ ꝑparatum simpliciter: ꝗ. maior ē certa. talis relatio nequit fieri nisi ꝑ actum, et ꝑ̄mir ā qua etiam fit relatio inferiorum ad naam; alias daret unum relativum sine altero, sed Phi asserunt esse simul naa, et ꝑgnitae; sed ꝑ actum ꝑparativum simpliciter relatio inferiorum ad naam n̄ fit: ꝗ. ꝑr mir. ꝑ ꝑparatum simpliciter ꝑgnoscit naa in ordine ad inferiora: ꝗ n̄ possunt ꝑgnosci inferiora in ordine ad naam. alias tn eiusdem tmi darent tmum, ā quo, et ad quem, sed id, qd in 3a ca ꝑbavimus: ꝗ° &c.

R. ad hoc argum 1°. qd relatio inferiorum ad naam n̄ fit ꝑ eandem actum, qua fit relatio naæ ad inferiora; sed distinctum: ad ꝑꝗ n̄ simul sint naa, et ꝑgnita dicat, nego ꝗ°. ꝗ n̄ obest, qd in his simul dent duo actus subordinati, et quorum fiat relatum, et alius correlativum; ut pat in relatis subiti et ꝑvati, quæ tn simul ꝑgnita, etn fiunt ꝑ actus distos, ut de se pat.

Q° 2°. qd eadem relatio ꝑparativa simplex, et pot facere relatum inferiorum ad naam, et naæ ad inferiora sm tmum tendendi, quamvis n̄ sm tmum referendi, qd ad sum n̄ exigit actio distincta, cum n sit distinctum tmum: hoc enim invenit in xa ꝑalite relati, et referente. = 1. dicat, qd eadem actio ꝑparativa simplex petit eandem relatum in utrumqꝫ tmum; qd ut supra diximus, utraqꝫ relatio ē eiusdem lineæ relativæ.

Sed 3a

S.D. 2º hanc solutionem repugnat: quia illae duae relationes nequeunt 111

[illegible]: quod erit ... Ans. prob. tales relationes sunt oppositae: quae per eandem actum non possunt fieri. — 2º: quia si per comparationem simplicem fieret relatio inferiorum ad naturam, eadem actio posset fundamentum proximum utriusque relationis: quod contra dicta. Ans. prob. fundamentum talis relationis sunt inferiora cognita directe; sed per nullum actum ante comparationem simplicem inferiora cognoscuntur directe, ut patet discurrendo per singulos: quod verum est ans.

Ad 1um.

Explicatur r. negando ans.; admissa forma distinguo ans.: tales relationes opponuntur privative, et non actus illas attingentes, nego ans. opponuntur relative, concedo ans.; et nego conseq. Oppositio autem relativa non arguit oppositionem in actibus cognoscitivis, ut contemplatio est; quia secundum Arist. sunt simul natura, neque in actibus, ut dictio est; secundum Phys. sunt simul natura, et cognita relativa.

Ad 2um r. quod non negatur, quod inferiora directe attingantur, et in illis reluceat ratio fundamenti proximi; sed sufficit, quod in directe ipsa cognoscantur; hoc autem non fit per comparationem simplicem, sed per abstractionem possibilium, quae possibilibus inferiora cognoscuntur, ut terminus, a quo abstrahitur.

3º arguitur alio fundamento magis. Ratio ut quaelibet causa rei resultet sufficit actum absolutum directe attingentem ... et indirecte causam rei; sed ante comparationem simplicem adest cognitio directe tendens ad ... et indirecte ad causam rei: quod ante comparationem simplicem fit relatio logica forte.

D. Ei. per comparationem simplicem ponitur actum 2um accidentalitatis: quod per illum non fit forte. Ibi patet, et ans. prob. ... debet

debet habere aliquem actum accidentalem, in quo liber [illegible]
id quod refertur non dat alium actum accidentalem; ergo minor probatur.
[illegible] esset maxime esse in multis; id hic nequit esse
non dat alium. Minor probatur. esse in multis, [illegible] praedicatum [illegible]
identificatum; id non [illegible] praedicatio actus [illegible] praedicabilis, et non
universalis; neque [illegible] esse in multis per identificatum convenit naturae
ex parte rei, non universali logico praecise; quod est ens rationis; ergo d.

Ad hoc argumentum

= [illegible] distinguo majorem. ut resultet ens rationis, quod est relatio nego majorem; ut
resultet aliud ens rationis absolutum omnino majorem, et concesso minori, nego
consequentiam; quia argumentum a superiori ad inferius affirmative, quod non
[illegible] probatur; et sic non valet haec, quae est similis forma: est aliquid homo: ergo
[illegible] esse, ita ex eo, quod [illegible] possibilis fiat ens
rationis absolutum, non sequitur, quod fiat per illam relatio universalis logica.

[illegible]

= negato antecedente, ad [illegible] nego [illegible]
majori, nego minorem: ad [illegible] majori, distinguo minorem quoad
[illegible] praedicatio est actus [illegible] nego minorem. est actus [illegible] universalis
[illegible] inadaequatum [illegible] minorem. In praesenti autem actuali, et
[illegible] consideratur ipsa affirmatio unius de alio, et [illegible]
esse in multis; [illegible] est actus [illegible] praedicabili. [illegible], quod esse in multis
est actus [illegible] universali, [illegible] eius esse est posse esse in illis: et hoc tenet,
verum in [illegible] admissa [illegible] respondendum ad argumentum [illegible]
[illegible] dicebamus, quod praedicabilitas, et universalitas [illegible] per eandem ac=
[illegible], ita in [illegible] possumus dicere de actibus [illegible] huius [illegible]
esse.

= Solvitur [illegible] doctrinae tenemus dicendum est, quod nec praedicabilitas
fit per eandem actum, qua fit universale, nec actus [illegible] universalis fit per eandem
[illegible] actum, qua fit actus [illegible] praedicabilis. Id [illegible]

propter dicendum modum attingendi Deum. et si quid aliud inter argumentum, respondemus diximus sic non est proprio arte, et resolutorie dicimus, et gratis admittendo opinionem probabilem responsum dedimus. et haec de hac quaestione.

QVAESTIO 4a PRAEDICATIONIS

ART. 1us

QVID REQVIRATVR AD VERIFICATIONEM PRAEDICATIONIS.

§ vnicus.

Resoluit difficultas, et ad obiectionem respondetur.

Suppono, quod praedicatio est attributio unius ad aliud, sive affirmative, sive negative, et hic actio praedicabilis ad quod opus pertinens est septem; alia vidit filios, et alia obstinatis, est ipsa attributio facta per alterius per ponentem, et dividendo. Obstinatio est identitas extremorum, inter quae fit attributio affirmativa, vel est separatio et distinctio illorum, si est negativa quam doctrinam nos docuit D. Thomas cap. 4 de ente, et essentia, et late explicat 1a parte q. 86. art. 2; quo supposito sit

CC°. ad verificatio propositionis affirmativae requiritur identitas extremorum, per tam[?] est, quia est modus significandi, ita, ut si aliquod extremum deficiat, deficit verificatio praedicationis. et probatur: nam praedicatio propositionis affirmativae significat, vel importat unionem extremorum vidibit lecti, et praeti; sed unio extremorum

requirit

requirit identitatem inter illa, non tantum in re, quam in modo signi-
ficandi: ergo unio 1a. ... quoad extrema ... desinente
sa identitate tantum in re in praedicatione affirmativa nullatenus ve-
rificari potest unio illorum, quae importatur per tales praedicationes, igitur
verificetur talis praedicatio affirmativa natio exigit, necessitatem
extremorum tantum in re ... [illegible] ... verificatio
esse, ... rei, et sic identitas formalis, quae importatur in prae-
dicatione formali ad identitatem rei ... debet: ergo nullatenus ve-
rificari potest unio, ... identitas extremorum, quae importatur in
praedicatione affirmativa ... existente identitate ... [illegible]

Deinde
diversus modus significandi, etsi extrema in re sint idem,
destruit unionem extremorum, quae importatur in unione affirmati-
va, ergo talis unio etiam exigit identitatem tantum in modo signi-
ficandi: antecedens probatur nam haec praedicatio ... est falsa,
etsi extrema in re sint idem, ut constat, ... alia ratione, nisi
quia inter extrema adest diversus modus significandi: ergo iden-
titas quoque ad modum significandi etiam exigitur ad verifica-
tionem propositionis affirmativae.

Obijcies 1o hanc ... haec praedicatio ...
est ... est vera, etsi quodlibet extremum significet quam-
libet partem ... distinctam ab alia: ergo ad verificationem propositionis affir-
mativae ... ex vi modi significandi importatur identi-
tas extremorum.

Ad hoc ... ex ... cap. ... et etiam quod
est possibile considerari tantum ... explicitum, ... tantum id quod implicite
claudit ex vi modi significandi: 1o modo ... 2o
autem modo ... totum ... et continet in se totum, quod ...
ex parte ... ; ergo ... haec praedicatio est
...

e reali, facit nunc sensum, licet aliter in hac realitate, qui sensus certus est; dicta propositio adversi- ficatur autem propositio negativa sufficit, quod vel non existentia extremorum, vel separatio, vel impossibilitas illorum, quo- dque circa ipsam non est specialis difficultas.

ART. II.

QUOMODO VERIFICENTUR PRAEDICATA IN NOMINIBUS CONCRETIS, ET ABSTRACTIS.

§ I.

Explicatur difficultas, et prima sententia statuitur.

Cum praedicata fiant in nominibus concretis, et abs- tractis prius notificanda est differentia, quae versatur inter talia nomina, ut inde clarius pateat verificatio illorum. Concre- tum autem, et abstractum in re idem significant, distinguuntur tamen ex modo significandi: abstractum namque significat talem formam, id est, non permixtam aliis: v.g. albedo in nomen abs- tractum, significat formam ipsam nudam, et separatam ab aliis, ac inde ex vi modi significandi quodam explicite sumitur, ut pars subiecti. Concretum vero ex vi modi significan- di significat formam, ut permixtam aliis praedicatis, subiecto, et ut significat per modum totius.

Ex quibus infert, quod nomina abstracta solum supponunt pro forma, quam significant; et ex modo significandi

nec

nec ~~[illegible]~~ connotant, nec significant, aliud, quam ipsas formas; nominantur tamen etsi significent formas, supponunt pro subjecto, supposito, cui conveniunt ipsa forma, et hoc nomen homo supponit pro habente humanitatem,

His suppositis. concreta, et abstracta alia sunt substantialia, alia accidentalia: substantialia: v.g. homo, humanitas &. accidentalia albus, albedo & insuper alia sunt intentionalia, seu a signata, alia intentionalia genus, generitas, et hujusmodi: decideamus hic nostram difficultatem, et inquirimus quomodo verificentur praedicationes in praedicamentis nominibus; ubi advertendum, quod solum loquitur de praedicatione formali, et directa, in qua videlicet praedicatur de subjecto, aliquid superius, l. aequale, l. aliud quod sit forma, nam talibus non correspondet identica in directa, istas namque reducunt ad suas positiones.

Prima conclusio concreta tam accidentalia quam substantialia recte adinvicem praedicantur. Probatur ista conclusio. quia tunc est vera praedicatio, quando intervenit identitas extremorum tam ex parte rei, quam ex parte modi significandi, sed ita contingit, quando unum concretum de alio praedicatur praedicatione formali et directa: ergo praedicatio concreti de concreto vera est. minor probatur: nam in his praedicationibus v.g. homo est animal, albus est coloratus, et aliis similibus intervenit identitas ex parte extremorum tam rei, quam etiam modi significandi: ergo minor vera. Unde patet ex explicatis nominibus significatis et concrete infertur: ergo.

Objicies contra hanc conclusionem: nam haec praedicatio est falsa: homo est animal: ergo ratio conclusionis nihil probat. consequentia patet. haec praedicatio est falsa: homo est non animal: ergo et illa. Confirmatur. ideo ista est falsa, quia in illa praedicatur pars physica hominis de subjecto; sed etiam in alia praedicatur pars methaphysica hominis de subjecto: ergo si una falsa est, ita, et alia.

2.a

Rᵉ. neg^do. clar.: ad cuius prob. dico abstracti negat cōa. et vāc iam supra ē insinuata videtur, qd. sc. abstractum etsi concretum explicitum sit pars, qd. tn ē concretum significat pars, ut permixta aliis, sicut subiecto, et ptoto form concretum implicitum; quapropter ex vi modi significandi significat, ut totum posse concretum in pōa permixtē, qd. ē in pōa. Mao, autem ex pte rei significate, et ex vi modi significandi tantum significat pars duntaxat ptii; qd. neminem est; id in abstracto significat; unde cum pars non verificetur de toto, inde fit qd. talis prdicatio falsa ē.

§. II.

Statuitur secunda conclusio.

Suppono, qd. tam concreta accidentalia, quam substantialia veré ad invicem praedicantur: nunc dicendum ē an abstracta tam substantialia, quam accidentalia veré praedicent ad invicem. Et claritatis gratia notandum ē 1º. qd. nomina abstracta possunt significare partes realiter distinctas. v.g. humanitas, et equinitas, albedo, et nigredo, &. partes sola rōne distinctas. v.g. animalitas, albedo, et color; nō ē inpresentiarum dubium de abstractis significantibus partes realiter distinctas; etsi si aliquem illarum invicem sublato inveniant; qd. si certum ē nō posse ad invicem praedicari: hoc ē falsa praedicatio; albedo ē dulcedo; et ratio horum ipsa à nobis insinuata ē; quia videtur abstractum sicut supponit pro pra, qd. illud totum significat ad dissparatam concreti.

Solum ē difficultas de abstractis significantibus partes sola rōe distinctas, et quae se habent per modum inferioris, et superioris, et de accidentibus supponimus cum cōi autorum posse ad invicem praedicari dum pstato significent partes essentialis superiorem sub stantiam, et inferiorem, albedo ē color,

color

color e qualitas, et sic manifestum est quod per sensu accidentali, ut dicti a substantiali per se, et simplex sunt totus, et totus, tamen quod sunt partes, et eius istas partes accidentales, quae sunt partes ipsius sensi accidentalis, spatium inter se esse, ut superiores, et inferiores possunt praedicari, ut totus esse, et omnes tales partes sunt accidentales.

Quapropter tota pendet difficultas de abstractis substantialibus; an videlicet abstractus genericus v.g. alitas, ita usu de humanitate pars, et supponimus, esse hypostatico in sensu identico sumere; unde tota est difficultas an sit vera in sensu formali, pro quo sit.

2a C. Animalitas, et humanitas, et abstracta huiusmodi sumpta specificative, et quoad implicitus sumi ad invicem praedicant, sumpta humanitate reduplicative. 1a pars huius Cl. patet ex superiore notatis, quod nomina abstracta significant pro vocibus inferiores, et superiores; sed animalitas sumpta specificative significat partem superiorem ad humanitatem, ut sic se patet: ergo etc.

2a pars eius patet: quod sic tota sumuntur reduplicative tantum significant, ut partes, quoad explicitus, sed una pars negat de alia praedicari praedicate formali: ergo omnia argumenta, quae contra istas C. possunt fieri optime solvuntur ipsa C. bene intellecta; quapropter illa omnibus, de nominibus et intentionibus idem prorsus dicendum est.

QVÆSTIO QVINTA
DE PRÆDICABILIBUS.
ART. I.
AN PRÆDICABILIA SINT TANTUM QUINQUE
§. I.

41 ponit

Proponitur n̄ra cc.º et p̄uatur.

Non querimus in presenti numerum, et divisionem prædicabilium ex parte rerum valium; nam satis patet, quod sit multitudo; de numero illorum querimus ex parte actus intentionis ulti: et quod videntur sint diversi modi ultdati; an igitur sint 5, ut Porphirius retullit, scilicet genus, species, differentia, proprium, et accidens? an vero sint plura, ut alij putaverunt? et quo sit.

CCº tantum dant 5 ultia, seu prædicabilia assignata à Porphirio, hæc ccº est, esse ulti consistit in comparatione, seu in unius naturæ ad plura inferiora, et tantum 5 modis potest natura comparari ad inferiora: ergo tantum sunt 5 prædicabilia. maior cum cca è nota, et minor sic probatur. natura quelibet tantum potest comparari ad inferiora, prout quod illis essentiale, et l. accidentale; si essentiale, l. tanquam tota illorum essentia, et sic è primum ulte seu prædicabile, quod è species; l. tanquam pars essentiæ, seu tanquam pars materialis, et sic è 2um prædicabile, quod è genus; aut tanquam pars formalis et sic è differentia: si vero natura comparetur ad sua inferiora tanquam aliquid illis accidentale; l. tale accidens dimanat ab ipsa essentia, et sic è 4um prædicabile, quod è proprium; l. tale accidens mere provenit ab extrinseco absque necessaria connexione, et sic è 5um prædicabile, quod è accidens. ergo tantum dant 5 ultia, seu prædicabilia.

§. II.

Argumenta proponuntur, et solvuntur contra istam ccem.

Argt 1º ad probandum esse plura ultia, quam 5. nam existentia, et mors, et alia similia possunt de multis prædicari, et tamen non pertinent ad quidditatem rei, ut patet, nec accidentalia; quia nec, ut propria passio dimanant ab essentia, neque ut accidens, quia non absunt, nec adsunt sine subiecti corruptione: ergo in nullo ex ānumeratis continentur; et tamen plura ulti, quam 5.

ad hoc

Ab hoc argu. q nunc v. transeat mai. et nego min. q. ultima pte. Atq. qd nec ut accidens; ad prob. dico, qd qd dicit, qd accidens n pot abesse, l adesse absq subi corruptne, debet intelligi, qd pot abesse et adesse sine corrupte metaph. quidditatiue subti, n u. phisice: sic enim e intelligenda diffo accidentis, et in hoc sensu existentia, et mors, et alia similia, lt n possint abesse sine phisica corruptione subi; tn possunt abesse absq destructe quidditati, qd n contingit in ppio, qd e tuy proprium (qd soluit alia replica) q lt ab inferiori infert e visibile: go realis ita ex destructe ppij pot a posteriori inferri destructio esse.

2.o arg. adidem diff.o infima, et subalterna constituunt duo pdicabilia; g tr plura quam 5. Ans pt.: nam pdicari in qd de pluribus differentibus specie, et in qd de pluribus differentibus numero constituunt duo pdicabilia sc genus, et species: go pdicari in quale de pluribus differentibus specie, et etiam in quale de pluribus numero differentibus constituunt duo pdicabilia.

Si dicas, qd rao quare genus differt ab specie n e pcise assignata, sed genus pdicat in qd, ut pars materialis ess hois: species u., ut totum; utraq autem diffa conuenit pdicari in quale, ut pars fris esse, unde n constituit duo pdicabilia.

Dices 2.o qd haec assignata diff.a int talia pdicabilia n exprimit in diffe illorum: g illa n distinguunt. = 2.o nam pdicari p modum totius, et p modum ptis etiam conuenit diffe atomae, et subalternae: g nulla disparitas. Ans pt.: nam h aliquis dicat hoc e sensibile pdicabit partiale; si u dicat hoc e rationale pdicat diffam totalem (totam enim, et adaequate differt ho ab alijs p hoc, qd sit rationale) g verum e Ans.

Ab hoc argu. bene ibi int argdum respondum e; et solam

et solùm addet, quod sit genus infimum, et subalternum solum distinguunt accidentale. Quod sunt eundem esse respiciendi in priora, ita dimitur diffª infima, et subalterna.

Ad 2ᵐ replicam dicat: quod indefinitus non possunt multoties exprimi omnia, quae concurrunt, et sic per diffª explanare intendunt; unde semper stare debemus ad eorum doctorum expositionem, et ab ipsis intuebat diffª iam dictam. = Ad 3ᵐ dicat, quod etiam vocale non explicet totam quidditatem; quod non exprimit genus, necessariam diffª; eum non exprimat diffª subalternam.

3 argumentum adidem: natura humana supposita cum ratione Verbi Dei praedicatur de Deo: haec enim est vera praedicatio: Deus est homo. etiam non praedicatur esse; quod praedicata homo in tempore convenire Deo exprimunt, et quod est esse aliquid ab aeterno illi convenit: neque accidentale per propria passio, quod talia praedicata redimunt ab essentia divina; nec accidentale contingentem; quod unio praedicatorum hominis cum Deo est substantialis, facit quod Deus verè, et univocè sit homo cum Petro, et Paulo: ergo praeter enumerata praedicabilia datur aliud praedicabile.

Respondeo ad hoc argumentum concedo majorem: nam univocè est praedicabilis natura humana de Deo, Petro, et Paulo, ut docet D. Thomas 3ª parte q. 16 art. 1. et nego minorem quoad 1ᵃᵐ. nam Deo, ut subsistenti in natura humana, et supposito incarnato, essentiale est esse hominem, et ad primum ibi necessario dicat quod praedicata hominis in tempore conveniant Deo, ex hoc non infertur illi non convenire esse, supposito tamen natura humana.

Sed dices: quod haec propositio Deus est homo ab aeterno est vera: probatur consequentia: quod propositiones essentiales ab aeterno sunt verae; ut haec: homo est rationale; consequens est falsum, cum ante incarnationem falsum propositio esset falso, ergo et illud ex quo sequitur. = ad hanc replicam dico: nego consequentiam: ad probationem dicat, quod

ppter absolute, ut illa in argum. assignata est, externo est verbo, nimirum ratio esset ex eo, eliamus suppositum facere, ut stringit in nostro casu.

Argt 4°. ad quandam, probabilia esse paulisora, quam s. proprium, et accidens non differunt essentialiter: ergo probabilia non sunt 5 praet. Cons, et Ans prob. utrumque praedicat in quale, et modum praedicandi, ergo propter hunc utrumque, cum alias haeant dictum, differentia athoma, substantia non distinguuntur essentialiter: ergo similiter proprium, et accidens.

Si dicas proprium, et accidens differunt essentialiter, quia unum praedicat necessario, cum separabiliter: aliud vero contingenter, et separabiliter.

Contra: quia haec differentia non est essentialis: ergo mi. ratio. Ans prob. haec differentia est ex parte materiae (quod enim proprium sit necessaria, ipsum contingens similiter materiae, in qua exercet) et diversitas materiae, et accidens pertinet ad ver, ficandam probationem: ergo. mi. prob.: ideo genus, et species, quae denominant substantiam, et accidens, ens reale, et rationis logicae, et essentialiter non differunt; quia ista differentia se habet ex parte materiae: ergo similiter.

Ad Argum bene ibi. solum adde, quod differentia inter duo probabilia, non est differentia pure ex parte materiae: ad quod ex illa materia oritur diversitas essentialis in modo praedicandi: nam nec ex stagiams probabilis essentia differt a demonstrativo, et iste attingit proprium propriae, aliud vero aliquod accidens commune quod invenire subtile.

Ad replicam nego ans: ad probationem omnissa maiori, negamus: ad cuius probationem distinguo causam, quod probatum nego ans; et quando non fundat diversitatem, et modum praedicandi concedo ans, et nego cons. substantia autem, et genus sub non fundat diversum modum praedicandi ab accidenti, quod subindicit 2a intentio genesis, ac proinde logice non distinguuntur: at vero proprium, et accidens fundant diversum modum praedicandi.

Ant.

ART. II.

UTRUM SIT GENUS AD QUINQUE PRAEDICABILIA.

§. I.

Aliqua praeponuntur, et nostra conclusio stabilitur.

Ut directè quaestioni respondeamus videndum est primo, an inter aliqua distinctis [licant] vle, et praedicabile? nam Scotus q. 15 Logicae, et eius sequaces non distinguit Scotus; et probabilitatem dicunt esse de essentia universalis logici, et 3a u° D. Thomas, quem sequuntur omnes eius discipuli: et ratio est clara, quia, ut supra diximus universale formaliter sit per separationem simplicem, quaenam separat naturam aptam ad essendum in multis; et haec est differentia, ut patet ex definitione tradita à Philosopho; sed ex eo, quod natura, ut apposita ad essendum in multis ad ista comparetur sequitur, quod de illis possit praedicari, sive ex eo, quod sit in illis sequitur, quod de illis praedicetur: quia de essentia universalis nec est praedicatio, nec probabilitas: quod enim ad essentiam sequitur, illam non constituit: quia est posterior, et posterius illius quibus supponitur sit.

Conclusio tertia genus ad quinque praedicabilia. antequam haec conclusio sit probata praeest advertendum est, quod quando dicitur, quod universale est genus ad quinque praedicabilia non debet intelligi de praedicabilibus formaliter; sed de illis ut sunt universalia, sic genus est. et ratio est, quia universale formaliter non comparatur ad praedicabilia, ut genus formaliter, sed ut ista ad suas partes. Dicitur autem, quod est genus ad quinque praedicabilia, quia ita enumeravit autor huius libri, ut per partes ad essentiam cognoscendum declararet. Sic ita declarata conclusio probatur primo ex D. Thoma 1° contra gentes cap. 32. ubi ait: quod omne, quod univoce praedicatur, est

genus, l. species, l. differentia, l. proprium, l. accidens. quae ex mente D. Thomae omnia praedicabilia conveniunt univoce in hoc, quod est de pluribus praedicari: quod in universali, quod idem est.

Ad 3um respondeo quod genus est, quod univoce, et in quid praedicatur de pluribus differentibus specie; sed universale est huiusmodi respectu 5 praedicabilium: ergo est genus respectu illorum. maior est certa. minor quatenus ad omnes partes probatur: nam universale praedicatur essentialiter de 5 relatis: haec enim praedicatio, genus est universale est essentialis. et ratio universalis est superior, et univoca, cum in illius participatione unum praedicabile non dependeat ab alio, sed omnia aequaliter rationem universalis formaliter participant: et alias ipsa praedicabilia inter se specie distinguuntur. ut autem ante diximus: quod universale praedicatur in quid univoce de pluribus differentibus specie, ergo verum est quod universale reflexum, ut verius est proprie sit genus ad praedicabilia relata.

S. II.

Proponuntur, et solvuntur argumenta contra istas conclusiones.

6 Argumentum 1um. Si universale esset genus ad 5 praedicabilia contineretur sub genere 1o praedicabilium (omnia enim genera sub illo continentur) sed hoc implicat: ergo non est genus universale, et proprie. maior est certa. minor probatur: divisum enim sit superius ad membra dividentia implicat quod sub uno illorum contineatur et non contineatur sub alio sic enim non esset superius, sed inferius respectu illius membri: sed implicat, quod universale, quod est superius sub genere contineatur; ergo non reflexum potest esse genus.

Ut huic argumento respondeamus notandum, quod 2a intentio universalis et idem de qualibet alia potest sumi dupliciter. Primo in ratione ut in quo, idest, prout est id, quo natura reddit universalis, et ad plura respicit. 2o ut quod, sive ratio, quae libet abstrahebatur ab sui inferioribus et separata universalis ad illa pertinens, et haec consideratio sumitur ex natura communis, cum sit reflexiva potest quasi cum aliis 2is intentionibus a se factis

iterum

ctionem ēdere, et illam ēparare, illi qst. in hure aliq cum intentiones, à qua participet etiam denominationem, ut patet. quib

Quibus suppositis infra dr. dicto maram ule ētinet sub genere denominatiue, do maiorem antecedentem nego minorem. et sub eadem dist. distinguo minorem, et nego conseqm. illa enim intentio, quæ ante ētinuit ulē, cum abstrahibilis sit à suis inferioribus, et ad illa ēparari possit, subire pot denominationem generis: unde denominatiuè ptissimè est inferius ad genus; genus ult. et oia alia pradicabilia antecedenter sunt inferiora ratione ulis.

Sed contra uidetur stare 1°: quia ule esset genus denominatiuè, etiam uliter illi conueniret denominatiuè, sed hoc implicat: ergo illud, ex quo sequitur. mar pbatur: generi conuenit ante esse ule: ergo si genus pradicatur denominatiuè de uli etiam uliter de ipso dici debet denominatiuè. Ans est certum et consequentia; quia quando aliquod pradicatur accidentaliter, et denominatiuè de subiecto, quod ante conuenit pdicato accidentaliter dicitur de subiecto. pono exemplum, quod albus accidentaliter dicitur de hoē, etiam color, qui ante conuenit albo accidentaliter, et nominatiuè dicitur de hoē: ergo si genus accidentaliter et denominatiuè dicitur de uli, etiam ipsa uliter dicta de genere ante, pradicabitur accidentaliter de uli.

2°. quia ad ēparat, et genus ad hoc, et equum non pot esse denominatiuè, aut accidentaliter inferius ad hoc, et equum, etiam qa hoc, et equus ante diuidunt al, hoc accidentaliter nequit esse equus: ergo si ule esset genus non posset esse inferius ad ipsum genus; nec genus, et differentia possent esse species ulis accidentaliter, aut denominatiuè.

ad 1m

Ad 3. replicam 2am nego maiorem, adverte pro textu ante negat. Cons. ad primum per signum maius. quando aliquid praedicatur accidentaliter de deno- bito, quod quod esse sumit praedicato, accidentaliter dicit de subiecto, tale praedicatum sumat subiectum per ratione dicti, et praedicati, et aliunde solum ante: si aliunde illi sumat nego ante, et cons. sic exemplum. dulcedo solum sumit albo accidentaliter, eo quod qualitas esse praedicato esse sumat, sed accidit accidentaliter subiecto, scilicet albo, sed esse. quod aliun- de, et non a praedicato illud habet. sic dicimus in praesenti, quod esse ratio ge- neris accidentaliter sumat alii non tamen aliter ipsa, quod illud non habet a ge- nere, sed aliunde illud participat.

Ad 3. 2am. nego cons: et ratio dis- paritatis: nam homo. equus, et alia ex se dividunt entitatem, et praedicata re- alia: unde nec [deleted] alia potest esse inferius denominative, nec homo potest esse aequus denominative; esse tamen ubi sub ratione entitatis rationis, quam habet in superius esse ad specie, sic sub ratione non est entitati sit inferius, quod praedicata in plures ut praedicata rationis, realiter.

2o arguitur, universale non praedicatur univoce de suis praedicabilibus, nec etiam esse: quod non est genus eorum illorum: cons. optimum infert. ante autem probatur 1o quoad 1am partem, quod ni- hil dicitur univoce de substantia, et accidenti; sed via 1a praedica- bilia praedicantur esse; alia vero accidentaliter: quod ubi de illis non dicitur univo- ce. 2o ratio superior, quae in habitis in ultimis differentiis dicitur non dicitur univoce, sed universaliter modi a ultimas; quod - probatur minor: quod abstracta ultima differentia, quodlibet praedicabile et ... illud est ubi, quod in utraque praedicatur ubi de multis: quod ratio ubi transcendit ultimam differentiam praedicabilium.

Quoad 2am partem videtur, quod ubi non praedicatur esse. probatur ante 1o: quod ubi, ut nuper diximus est genus denominative, et praedi- cabilia etiam ut species denominative: quod ubi solum praedicatur denominative, et esse

et non essentia de praedicabilibus: ergo non est genus. = 2º: quod praedicabile [illegible], ut supra etiam diximus, est passio universalis: ergo praedicatio universalis de praedicabili est praedicatio esse de passionibus, et non essentia requisita ad rationem generis.

Ad hoc argumentum. Respondeo negando antecedens quoad utramque partem; ad primam probationem distinguo: nihil dicitur univoce substantiae et accidenti, in esse entis, concedo; in esse ... : distinguo maiorem; in ratione 2ae intentionis ... universalis nego maiorem, et sub eadem distinctione distinguo minorem, et nego consequentiam. Sicut enim substantia et accidens in esse entis analogentur, in esse intelligibile possunt univocari: ita similiter, licet substantia et accidens in esse entis sint analoga, ut tamen substantia 2ae intentionis possunt subire denominationem univocam.

Ad 2am rejecta maiori, nego minorem, ad probationem dicas quod illa 2a intentio abstracta erit universalis denominative; quod universalitas est quoddam accidens rationis, cuius modo et substantiam abstrahit a reali et rationis; ita 2o intentio universalis se inveniunt in ultimum differentia ... probabilibus, et ad illa comparatur, ut totum essentiale continens in potentia suas differentias: 4º ... reali et irreali.

Ad 3am ... probationis ... [illegible] argumentum principalis habetur solutio in responsione ad 1um argumentum. = Ad 2am opinionem respondetur ex explicatione nostrae conclusionis, cui ... videat ibi.

In calce huius ... adnotare, quod universale est genus immediatum ... ad 5 probabilia: et ratio est, quia prius intelligitur praedicari essentialiter et accidentaliter, quam intelligantur 5 modi praedicandi, et tria prima continentur sub praedicabili essentiali, et duo ultima sub praedicabili accidentali: ergo est genus immediatum ad praedicabile essentiale, et accidentale: mediatum vero ad omnia 5. Et etiam est adnotandum, quod illa duo membra, quae

immediate

formali dividunt ut in o debere intelligi de praedicato essentiali, et accidentali, ut cumque, de praedicato essentiali, et accidentali superiori, de inferiori.

ART. III.

AN SIT BONA DEF^O GENE^RIS TRADITA A PORFIRIO.

§ I

Proponitur, et explicatur def^o generis

Genus [illegible] a Porfirio definitur genus est quod praedicatur de pluribus differentibus specie in eo quod quid, quae definitio optima est [illegible]: quia illa est bona definitio quae [illegible] ex genere, et differentia, sed huiusmodi est tradita definitio: ergo est bona. [illegible] certo, [illegible] per partes talis praedicatum convenit genus [illegible] aliis probabilibus [illegible] per illas partes differentibus specie, differt genus ab specie quae de [illegible] tantum numero differentibus praedicatur, differt quoque ab aliis praedicabilibus, quae [illegible] possint de pluribus specie differentibus praedicari [illegible] aliquae differentiae genericae, [illegible] subalternae, [illegible] sensibile, in hoc [illegible] habet in illis, cum [illegible] differentia [illegible] eo quod de pluribus differentibus specie [illegible], ut patet in rationali; unde in istis [illegible] habet [illegible] praedicari in quale [illegible] [illegible], et esse convenit praedicari de pluribus specie differentibus, [illegible] genus [illegible], et ab intrinseco [illegible] [illegible] differentias specie dictas.

Per illas particulas in eo quod quid; differt genus specialiter a differentia, quae praedicatur de suis inferioribus in quale quid. praedicari in quid est ita praedicari, ut praedicatum explicet

[illegible]

quod dicit subiectum; idest, quod ipsum tale praedicatum significandi illud significet per modum per se stantis: praedicatum, in quale quid, idest, quod ipsum tali praedicato significandi illud significet per modum adiacentis, sive per modum alterius adiacentis; et hoc modo differt praedicatum, quod dicit de praedicato substantiali, tamen ex modo significandi importat per modum qualificantis subiectum.

Ad dubium in quaestione ultima sub intelligitur in quaestione, ut genus differat proprie a specie, cum competit praedicari complete, idest, explicans integram, et adaequatam essentiam, nec potest illius, [struck] quod in definitione generis inveniri, non superiora inveniendi, et non differendi, et nihil optimae tradita generis definitio.

Ad interrogationem an definitio sit descriptiva an universalis: ad quod cum communiter respondeo talem definitionem esse descriptivam, quod sic probatur. Quae ex communibus probatur, illa est definitio descriptiva, quae non tradit per propria genus, et differentiam, sed per propria passiones; sed huius modi est definitio generis; ergo est descriptiva. Probatur minor. Quia tradit per praedicabile, et praedicabiliter, ut sic est passio universalis ut sic: quod praedicabiliter tali, ut de pluribus differentibus specie est passio tali universalis: ergo non definitio descriptiva est.

Si dicas, haec definitio tradit per unum genus et differentiam; ergo est universalis etiam probatur. Genus propriis generis non est universale praedicabile; quia de omnibus praedicatur, non praedicabilium, et praedicabile; sed est universale: ergo in definitione per praedicatum, per proprium genus definitur.

Ad hanc dico ut in argumento antecedens; ad probationem nego iterum antecedens, ut habet ex doctrina opposita 28 capite quod universale est proprium omnibus praedicatis praedicabilius universali, ut de ista demonstrat

Logica

logus probabilitatis, ut propria passio, et sumitur de solo genere + praedicari de sit, ut propria passio, et hic talis definitio descriptiva est. = Haec autem generis est talis definitio: quod genus est unum aptum ad essendum in multis specie differentibus; in eo quod quid in complete.

§. II

Pronuntiatur argumenta contra 1.am definitionem generis.

Arguitur 1.o contra illam particulam specie differentibus: quod etiam generi convenit praedicari de pluribus solo numero differentibus: ergo illa particula male assignatur. Antecedens probatur: quod animal verbi gratia praedicatur de Petro, et Paulo, qui solo numero differunt; ergo praedicatur de pluribus numero distinctis.

Contra valide dicere, quod animal mediante specie praedicatur de Petro, et Paulo, non autem immediate. = Dices in quo valet, quod animal praedicatur de hoc, vel illo animali, quae sunt individua generica; sed haec praedicatio est immediata de pluribus, quae solo numero differunt: ergo etc.

Alia via impugnatur dicta particula, nam etiam generi convenit praedicari de pluribus genere distinctis: ergo dicta particula non explicat ipsum adaequate generi proprium. Antecedens: genus supremum scilicet substantia praedicatur de coelo, et generatione de la [illegible], et hoc, quae genere differunt: ergo praedicatur de pluribus genere distinctis.

Ad hoc argumentum bene ibi solum addi quod genus potest optime praedicari de pluribus numero differentibus mediate, hoc ipso quod de pluribus differentibus specie praedicatur: individua namque continentur sub specie; et quidquid praedicatur ut de aliquo etiam praedicatur de omni contento sub illo, tum illud principium dici de omni, et dici de nullo.

Ad 2.am replicam dico quod etiam dicitur genus praedicari mediate, licet sint

sint ItEnsa in eadem specie infima licet indiversa: exprimunt enim individua generica gradum genericum individuatum, n(on) exprimendo gradum speci(fi)cum mediante, quo sub genere continentur illud tamen includunt, et mediante eo pertinent ad genus; n(on) tamen individua tantum se pertinent, neque de illis est genus praed(icatum).

Ad 2um pro auct(ore) dicto ant(ecedens): genus praed(icatur) de generibus, ut genera sunt, (con)c(ed)o, nego ant(ecedens), ut sunt species subalternae, dist(inguo) cons(equens), et nego cons(equentiam). Sensibile autem, ut sub(ie)cit(ur) genericum proximo substantiis individuis intentae speciei, et dicto per dic. considerat genus supremum praed(icatur), n(on) v(er)o de illo, sim(iliter) et differentia est sub.

3o Arg(uitur) contra illam partem in q(uid): nam praed(icatur) in q(uid) etiam convenit aliis a genere, ergo n(on) recte ponit(ur). Ant(ecedens) pro(batur): praed(icari) in q(uid) incomplete de pluribus differentibus specie etiam convenit diff(erenti)ae genericae: ergo convenit aliis. Ant(ecedens) pro(batur): sensibile nam praed(icatur) de leone, et hoe in q(uid) incomplete, quae pars essentiae hoi: ergo &c.

Dices, quod diff(erenti)a generica n(on) praed(icatur) in q(uid) simpliciter, sed in quale quid; genus v(er)o praed(icatur) in q(uid). Contra replica etiam diff(erenti)a praed(icatur) in q(uid): ergo omnes ad hoc n(on) it dispar(ita)s. Ant(ecedens) pro(batur) 1o diff(erenti)a est pars diff(init)i essentiae; sed dico praed(icatur) in q(uid): ergo etiam diff(erenti)a. Videm(us) ant(ecedens) pro(batur) quod nobiliori diff(erenti)a quam genus: ergo nobiliori modo debet praed(icari); sed nunc sic est: praed(icatur) in q(uid) est nobilius quam in quale: ergo diff(erenti)a competit praed(icari) in q(uid).

Ad replicam nego ant(ecedens): quod de illius pro occasione mei dico nam sed praed(icatur) in q(uid) pro nunc nego minor(em) ant(ecedens). praed(icatur) etiam in quale quod sed minor. Diff(erenti)a enim sit complex tamen ex genere, et diff(erenti)a praed(icatur) in q(uid) sed a genere, et

inquale voci diff. 1. alii distinguo minor; de passio praedicat in-
quod ex parte rei praedicat, seu significat; omnitto minor; ex modo
significandi nego minor, et nego conseq: nam saltem una pars
dicti Tertii differentiae praedicat in quale; quod est nomen denotativum, et sig-
nificat per modum qualificanti.

Sed dicet: nomen praeda per differentiam non
qualificat, at nos fatemus: quod ex modo significandi non praedicat
per modum qualificantis, contra probat: modum praedicandi sequitur mo-
dum essendi: quod si nomen praeda non qualificat, nec significat per mo-
dum qualificantis.

Resp: concesso ante, nego conseq, ad probat distin-
guo ante: modum praedicandi sequitur modum essendi in re nego
ante: modum praedicandi sequitur modum essendi in re, idem ante
et nego conseq. nam licet in re differentia non qualificet, at concipitur a
nobis concipitur ut forma actuans, et determinans genus; ideo
concipitur a nobis per modum qualificantis, et hunc modum essendi
sequitur significatio, seu praedicatio.

Ad argumentum jam solvitur antecedentis huius ex
simplici dicat, quod licet differentia sit nomen nobilis in genere ex parte
rei significatae, ex parte tamen modi praedicandi, seu significandi
non praedicat in quid, sed in quale juxta vocem dictam.

ART. IV.

QUID SIT DEFINITUM, NEC DEFINITIVE GENERIS

§. I

Aliqua supponuntur ad solutionem art.

Implicatum minus agreditur difficultatem, cum tamen a dicto secun-
di accidentalis realis, quam vocamus genus entis, et idem est de aliis pra-
dicabilibus secundum rationem dicentes secundam intentionem vocum, ut dicente nam quae
denominat genus; unde dicitur illa philosophandum, et de aliis
realis accidentalibus, est de primo.

Pro intelligentia est notandum, quod in
genere, sit in quolibet recto accidentali, quae possunt considerari:
1º natura ut talis, quae est subjectum; 2º forma simpliciter; 3º natura ut
subsistat forma. 4º forma ut ornetur, aut denominat subjectum. 5º
aggregatum ex forma seu 2ª intentione et subjecto. v.g. in hoc concre-
to album potest considerari, et corpus simpliciter, et albedo simpliciter,
et corpus, ut substat albedini, et albedo, ut denominat
corpus; et demum aggregatum, seu compositum ex corpore, et albedi-
ne: inquirimus quod quidem istorum sit definitum in definitione generis, vel
alterius secundi accidentalis.

Et in primis cum communi auctorum suppo-
nendum definitum in hac definitione neque natura simpliciter, nec 2ª inten-
tio simpliciter. Item quod de natura simpliciter: quia de ea simpliciter non tractat
Logicus; nec definitio assignata explicat eam naturam, aut proprietatem,
ut constat ex praedicta definitione sit Logica, et aliquid ad Logicum atti-
nens explicat, sed cum quod natura de nominalibus simpliciter sumpta
non potest esse definitum huius definitionis. Item etiam de forma 2ª intentione
simpliciter probatur quod Logicus non agit de 2is intentionibus simpliciter sed adiacentibus
1ª: praeterquam quod hic definitur 2ª intentio in concreto: quod non 2ª intentio
simpliciter.

Etiam suppono cum supradictis, quod concretum accidentale sit
natura principaliter, et primario significet per contractionem, contra quam
disputat mag. Joannes a Sancto Thoma, simpliciter illa non supponit, sed pro
subiecto; quapropter in summulis doctissimus hanc propositionem asseveravimus

dus est ens reale; tamen esse [illegible] est 2a intentio, quamvis ens reale significatum huius termini [illegible] sit 2a intentio, non tamen est id pro quo [illegible] supponit.

Ultimo supponendum quod [illegible] accidentale non [illegible] vera [illegible] quidditativa; non enim significat [illegible] inequale; ut ait [illegible] metheq [illegible] explicata esse [illegible] ut tanquam [illegible] explicat esse accidentium per [illegible] nominis = [illegible] habet [illegible] quidditativam [illegible], ut [illegible], ut ipse Ang. [illegible] cum Arist. docet loco citato, quibus suppositis

§ II

Ponitur 1a conclusio, et contra illam arguitur.

Prima conclusio. [illegible] in [illegible] generis, l. alterius [illegible] accidentali non aliqua 3a entitas, seu quidditas resultans ex subiecto, et [illegible] accidentali: haec conclusio est [illegible] multis in locis praecipue capite 7o metheq. ubi [illegible] ponit [illegible], et [illegible] ex mente Phi., et [illegible] non resultare aliquam quidditatem ex subiecto, et [illegible] accidentali, [illegible] accidens constans ex rebus diversis [illegible]; [illegible] accidens [illegible] non est [illegible], [illegible] non est una quidditas: [illegible] mentem [illegible], et Arist. illud non potest esse [illegible] in [illegible] accidentali.

2o [illegible] ratione

[illegible]: ex subiecto, et accidenti nequit resultare aliqua 3a entitas, [illegible] per se, unitas, quae non sit substantia, l. accidens; cum ens reale adequate dividatur in substantiam, et accidens, ut omnes [illegible]. [illegible] illa 3a [illegible] resultans ex subiecto [illegible] accidenti non potest esse substantia, cum una ex [illegible] sit accidens: neque accidens, cum una pars sit substantia; alia media non sit assignabilis, cum non detur medium inter substantiam, et accidens: [illegible] ex illis resultare non potest aliqua [illegible] per se una, seu aliud ens per accidens, idem,

[illegible]

quidam conveniunt et aggregantur ex substantia et accidente: tamen sic ens per accidens non est definibile: quia definitum indefinite convenit accidentali non quia una unitas resultans ex substantia, et forma accidentali.

Objicies contra hanc conclusionem: illud est definitum proprium definitionis logicae, cui proprie convenit definiri, sed definitio logica competit composito resultanti ex subiecto et forma: ergo illud est definitum proprium huius definitionis. Maior est certa et minor probatur. Indefinite convenit natura, quae praedicatur, et ratio praedicandi, quae est 2a intentio, et neutrius per se, sed cuius ordinate se habent: ergo ipsum hoc est definitum huius definitionis.

Ad hoc argumentum respondetur reservando maiorem; nego minorem; ad eius probationem dico quod disiunctio antecedentis; in definitione convenit natura, et 2a intentio, utrumque in recto nego antecedens; unum in recto, et alterum in obliquo concedo antecedens, et nego consequentiam. Sicut enim dicebamus ex substantia, et accidenti non resultat una unitas definibilis, ita similiter ex natura alia, et 2a intentione nequit resultare aliquid definibile vera definitione Logica; unde si definitur, unum in recto ingreditur, aliud vero in obliquo.

Dico 3o.

Logica intendit definire genus, sed nemo per illud compositum resultans ex natura, et 2a intentione: ergo illud compositum est definitum. Minor probatur nam genus est, dicit natura superioris: ergo in ratione generis ingreditur natura aliqua quae est de esse inferiorum, et 2a intentio, quae natura ut superior continetur, et sic ex natura, et 2a intentione est definitum. Ab ultima consequentia: quia ad rationem hominis ingreditur corpus, et anima et sic resultat compositum definibile: ergo similiter.

Dico 2o. definitum generis non simplex entitas; quia compositum est definitum. Probatur: definitum generis est ens reale, et rationis non seorsum, sed simul: ergo non est simplex entitas. Ens probatur genus est quod praedicatur

ad prat. et superi y modus superioris: ad hoc n. hat nisi quod
solus nãa identificata cus inferioribus, et simul ex 2º intentio
qua nãa í superior: q.º &.

3.º n minus explicat y hoc nomen genus subal-
ternus, et prã. quas y hoc nomen iustus; et hinc huius stat defso
Aphi, physica enim moralis agit de iusto, et arithmetica
de numerato: q. limitur hoc nomen, hoc sposituy genus de-
fsibile.

Ad 1.am replicas recta maior, nego minor; ad eius pr.
ommisso anti negat. Coa: adstius Ad y dicto arg: q.º in-
grediunt. corpus et anima in recto 2do cont; ad probitè
nego ans, et coa: in sposito enim subtli utrumque mãa, et
fra ingreditur in recto, q. mãa in linea sunt substantia, habet
esse pura poa, et fra in linea substantia é actus eius, ac proinde
resultat spositum defsibile; alias in recto accidentalii, eius
defne. si attendat ad id, quod supponit in recto ingreditur
nãa, cum 2 intentio; si vero attendat ad id, quod significat rec-
tus accidentale 2a intentio in recto ingreditur; non vero nãa: ac proinde
inde nunquam resultat unus spositum defsibile.

Ad 2.m dicto ans:
n. é simplex entitas; si attendat ad rectus nego ans: si ad rectus
et obliquus attendat ommisso ans, et nego coa. = Ad 3.am
quod idem dicimus de hoc nomine iustus, et numerus; in enim phia
moralis defst spositus resultans ex subtio et fra, iustus pro-
tinentibus, si utrumque in recto ingrediat, 2 unus in recto, et
alterius in obliquo; et idem dicimus de numero.

§. II.

Proinitur 2.º art.º, et prouat ratione ...

2.º art.º

2a. Conc. Si in defin. generis attendat ad id, quod defin. supponit; definitum in recto est natura, et substat 2 intentioni, si vero attendat ad id, quod significat definitum debet esse 2a intentio, ut denominat naturam, haec conclusio sic proposita sit ab aliquibus sustineatur, in conclusione est facile ab Thomist. instructo quorum, et praecipue sapientissimo mag. Soto, qui in fine cap. de genere, haec fert verba, ut 1. argumento respondeat: itaque, ut in terminis dicam definitionem 2as intentionis quod, si attendamus ad id, quo supponit definitio debet intelligi, ut proprie loquatur, est definitio rerum quae substant 2ae intentioni. Et haec est doctrina D. Thomae in cap. de ente et essentia, et quamquam aliud dixerit non est audiendus in schola Arist.; sentit quod iste mag. esse naturam, ut substat 2 intentioni, si attendat ad id, quo definitio supponit, idem meo videri tenent magistri nostri à Sto. Thoma, mag. Ortiz, et Prado, et omnes Thomistae idem tenent inferiores sequentes D. Thomam cap. de ente, et essentia.

Quae probatur.

1a pars nostrae conclusionis sic probatur; quod terminus accidentale supponit pro abstracto, seu subiecto, non pro forma, ut in notabili ultimo supposuimus: quod in definitione generis si attendat ad id, quo supponit, id, quod 1o intelligitur, et principaliter est natura, seu subiectum; et non est de formali quod principale est substractum, ut substat 2 intentioni, non ut est forma.

Probatur illud est definitum quod principale stelle ordine suppositionis cui quo definitio convenit; sed cui natura definitio convenit definitum, quod ergo ad id quo definitio supponit est natura, ut substat 2 intentioni. Probatur minor: nam ut supra diximus q. 4 de praedicab., haec praedicatio vera; natura praedicat: quod definitio convenit cui natura, non simpliciter, sed ut substat 2 intentioni: et tamen ipsa pars sic est definitum praedicabile.

Quoad 2am partem sequitur, quod si attendat ad id, quod terminus significat;

definitum

destiny quod principaliter et 2a intentio, ut denominat naam, hec cc.o pr. autoritate d. Thome 5 methaphisice lect. 9 ubi ait, quod denum aceidentale l, et per se deby fieri significat, ut debiliy ad sequenti, et hoc ipsum asserit Scotus eodem loco, quo commente Arg. 2. ubi in dessine generis ad id, ad significat attendat, principale destiny quod l 2a intentio, ut denominat naam.

§ IV.

Proponunt, et solvunt arga contra istam cc.em

Objicies 1o: et precipue contra 1am partem. subiectum generis accidentalis nequit desiri: quod ergo attendat in dessine generis ad id, a quo desio generis supponit, naam non est destiny quod principale. Con. pat. et ant. pr.: subiectum generis est indiferens ad ens reale, et rationis; sed quod est indiferens, ut non explicat aliquam entitatem naturalem nequit unica dessine desiri: ergo subiectum generis accidentalis seu generis nequit desiri.

Ad hanc objectionem negando antecedens: ad cuius probationem distinguo majorem: subiectum generis est indiferens materialiter, et in esse entis seu materialiter: pertur, et in esse subiecti capacis recipientis 2am intentionem generis, nego majorem: et sub eadem distinctione distinguat minorem; et eodem modo coem. itaque verum est, quod subiectum generis non est determinate ens reale, vel rationis; sed verum hoc, quod est ens reale, vel rationis materialiter non est ad rationem subiecti explicantis capacitatem ut denominetur a 2a intentione generis: unde licet subiectum generis prout explicat differentiam, et dicerentur non posset unica dessine desiri. Tamen prout exprimit rationem subiecti capacis, in qua convenit ens reale, et rationis, potest optime dicta dessine desiri.

Objicies 2o contra eandem cc.em: quidem implicatio verum quod unica denominatio habeat duplex destiny quod principale:

ergo falsum

q falsum assumit. ans patet, tum q ad hoc requireret ens per accidens posse definiri unica defne [struck through]. et hoc implicat, ut ex dictis patet: q ea tum ex quo sequitur. Pr sequela: ideo ens per accidens non potest unica defne definiri; q habet complexum essentiam et complexum autem debet correspondere complex defio. et nunc aduertimus, q defio unica habet complex defiiti q principale, sue diuersas acceptiones q et pot contingere q unica defne complex sit defiti; et tunc, q ens per accidens definibile sit.

Resp. etiam q quelibet defio non differt a alio defto, nisi quoad implicitum et explicitum. q hic unadefto unicum defitum debet esse. Ans etiam q defio conuertitur cum defto, et totum defto generis conuertitur cum esa, et non cum intentione. q defitum q presse est naa, et 2a intentio.

Ad hanc dicendum q

Pr negatio ans, adiuuans per negationem sequelae ad sum dicat q q dicimus, q debet attendi ad id, quo defio supponit naa in defitum inrecto, et quod, volumus dicere q etiam esta explicat hoc eius implicat q in defne generis. ng. non explicat esa accidentis; et volumus dicere, q defio explicans etiam accidentis non supponit ipso accidenti, et presubito, seu naa a tali fa, l accidenti denotata.

Alij dicunt q defio generis q hoc est spectale in sermonis accidentalibus, uidelicet, q primo suppo-nunt et aliud significant: supponunt quidem pro naa et signi-ficant fram. unde pot defitum diqui ad defnem sermo sub q supponit, a eo de q significat: ac propterea unicum defitum est assignabile tantum illius.

Vnde in fra dicens ans: defio alicuius quiditatis subsistentialis concedo ans alicuius sermonis accidentalis nego ans

u...

et subdistinguo, n̄ distingui a suo desto 2.m in pratabilitate, tm qd illi corre-
spondet ido ani, tm aliqd protensit negat ani eum enim substit
extra i sphæram, seu extra etiam accidenti, i. sideret, per destionem,
n distinguit ab ipsa deste, si ad id qd quo supponit attendat, sicut inspiciat
id, qd significat ab illa desto.

Ob. 3a q. qd destio generis conuenit eum naa
et n eum 2a intent. ergo hoc e speciale in ista destione, et ratio e supponere
significata, ergo eum sereta, [illegible] supponat pro uniuersalitate
sua, et aduersitatem prati requirat, qd extrema supponant [illegible]
[illegible], inde e, qd hec pratio absolute e uera: naa [illegible] prat. Et ipsa
natura n e ens reale: at si hoc supponit, qd ista e uera, naa e aliqd
[illegible] et n aliqd reale. At ita ista e uera, naa [illegible] prat. [illegible] 2a in-
tentio generis.

Sed instabis: qd ex hoc solum e [illegible] [illegible] desto n esse
destionem quod, sed quo: qd 2a [illegible] pte [illegible]. ergo sequela. Qd illud e destio
quo, [illegible] alicui conuenit destio; sed [illegible] 2a intent. conuenit naa prati,
que e destio generis: ergo ipsa e destio quo, et n quod.

Rndeo sequen-
[illegible] adeuias [illegible] ommissa mari [illegible] [illegible]: [illegible] 2a intentio conue-
nit naa [illegible] prati [illegible] [illegible] [illegible], conuenit prati [illegible]
[illegible] supponitur, et enim naa indigeat 2a intente, ut [illegible] ipsam uti-
litatem, et pratabilitatem [illegible], ac [illegible]: in esse pratabile, et
[illegible] n conuenit naa, sed 2a intenti; unde semper remanet destio
[illegible], ut explicauimus, et aduerte, qd [illegible] [illegible] 2a intentio [illegible]
[illegible] pte [illegible] destionem, et ex alia [illegible] destio quo in genere
loquuntur: [illegible] e idem prati in quo [illegible], et destio, et quo, [illegible]
[illegible] sit id, quo attingit [illegible], et id quo, [illegible] destio. [illegible]
[illegible] eodem, et eandem instantiam [illegible] in ipso [illegible] [illegible]. 2a enim intentio
[illegible] sit id, quo [illegible] [illegible], n e [illegible] quo, sed quod [illegible]. et idem
[illegible]

per in aliis mille exemplis. Et etiam ratio manifestat: quia isti amatores ipsam primam intentionem esse definitionem formale asserunt uerba definitionis dicentis. Primum accidentale esse qualitatem significare... Ex his uerbis loquitur prima intentio non solum esse definitionem quo, sed quod. Et primo ut ait definitio significat, ut quod et a contra in sua definitione, quia significat: quo est in definitione ut quod est.

Ponitur tertia conclusio, et prouatur

3.ª conclusio explicata ut supra posita. Remanet difficultas, quale existit definitio sit principalius in definitione secundum rationem accidentalis. ... aliqui ... et plures ... in manuscriptis dicunt esse ... per substantiam ... aliqui ... et sapientissimus magister ... definitionem principaliorem ... esse prima intentio in recto, et ... denotat ... ... quam ... aliquo, et illos ... definitio secundum accidentalis ... intendit nobis ... explanare ... accidenti ... quod formale definitionem est ... intentio ... uidetur certum ... docet ... inquirunt quorum accidens in recto definitionem ... quod ... pertinet ad quidditatem accidentis, nisi ad ... extrinsece: quia requirit esse definitionem quod ... accidenti explanari intendit.

Est ... loquendo specialiter de ... genere: quod definitionem formale in recto ... definitio debet esse aliquid ... et in recto ... sed ad logicam: quia 2.ª intentio est definitionem in recto ... quia logica agit de 2.ª intentionibus ... haec est definitio logicalis ... per ... tionibus ad ... quia ratio definitionis ... reale ... intentio, ut ... optime ... definitionem formale et principalius ... intentio, ut ... non ... est ...

... Sequitur ...

§ Ultimus.

Proponunt[ur] et solvunt[ur] arg[umen]ta contra istam c[onclusion]em

Arg[uitur] 1o: illud e[st] principalius destum alicuius destis, cui convenit, cum quo talis destio ...

Contra arg[umentum] ...

Sed contra hanc solut[ionem] ...

R. ...

ad 2m

Ad 3um replicam: dist. nego minorem, admissa prima; nego consequentiam illam distinguo: quod praecise nego illam, quod ita quod aliter est differentia inter subiectum, quod supponit pro eodem quod significat, illam concedo. Utenim supra diximus, haec est differentia inter concretum accidentale, et illud, ut supponit pro subiecto, et illud significat, istorum pro subiecto supponit et significat formam; ergo inde tria est differentia principale ut est quo supponit differentia, non tamen 2o, quod subiectum pro quo differentia accidentalis supponit est extra essentiam illius.

Ad 2um dicitur, quod licet in logica ad modum significandi attendatur ad diversificandum naturam, non ut differentia formalis et abstracti: licet enim differentia accidentis in concreto, et abstracto, diversis differentiis accidentalis propter varietatem subiecti; tamen non differentia est accidens principali inspectum.

✠ Dicunt: Id differentia principaliter differentia generis, quod principaliter hoc nomen significat; sed per hoc nomen genus principaliter significat naturam denominatam genere: ergo ipsa et ... inter non formaliter est differentia in ipsa differentia generis. Maior est communis. Minor probatur: id primo dicitur, ut indico abstractum genus; quod formaliter importat formam generis; sed hoc non est genereitas, ut dicitur patet: ergo praeter naturam, et moventer ... et inter formaliter significat: praeter haec non: naturam formam generis, sanum significat naturam ... in toto: sed haec formaliter praeter dicitur, formaliter non praeter formam generis.

Ad hoc argumentum dist. consequentiam, distinguo minorem: si attendatur ad modum significandi nego minorem, si ad rem significatam attendatur nego minorem, concedo distinguo consequentiam. Verum enim est, quod in concretis accidentalibus, si ad modum significandi inspiciatur principale significatum, concreta, et pro quo secundum supponit est natura, aut subiectum: non si ad res significata attendet

attendat; hocque mo 2o intro e principaliter significatum, et dictum de ipsius principalis.

Ccontra hunc art. videat authores ipsius disputationis, quo modo natura quis deridet, et in inferioribus pret. — Et etiam quo modo intelligat illud dictum Phi, id quod lumin. a natura, vel ipsa appe. — Attendat brevit. ius nat. forme e ste ra dicimus, quod in genere et rato; i al rej. in hac pretio: ho eo ex modo suspiciendi signi=ficat, ut totum potestate: quod totum potestate prat. sumo ad rej. signifca=tum, un prat. attendat, cum n signi facitur ut totum potest, quod ut pars solum cuius nat. sensitivae; de hac n prat, ut totum po=tale, et ut pars, si ad rej significatum attendat.

Addubius qui cujusvis bonitate dicemus, quod loquendo sphr quis, co dici suminunt aspect, tum quod diversimode inferat, a prout cuius, ut sumit esse naturae, ut sonat gradum imperfectum, quem lumin. ab illa; vocatq. ss nat., quod solum gradum spectat, ut ipsa in alterius sit ultima, a quo lumin. differ. sicut n spha loquamur, praedicatum remote dicendum e cuius differ.: nam in rebus corporalibus, in materialibus, quis remote lumin. a nat.; quod nat. e radix ois qualitatis. in rebus iu, quae ex parte nae quis sumit aspectum, tumquod dat gradum imperfectionis.

ART. V.

AN SIT BONA DEFO SPECI V SUBJICIbilis, et praedicabilis, et quomo se habeant isti nis, in speciei.

§. I

Duae definitiones Speciei assignantur.

Post quam egit Porphirius immediate de specie, quae est universale quoad relationem; quare nos post speciem de individuo, quod est quoad relationem agemus: generis namque de specie, et speciei de individuo praedicat. unde Porphirius de specie reperit duo, unum subjectibilitatis ad genus, quod illi subjicitur, et alterum superioritatis ad individuum, quo modo superioris de illis praedicat, quapropter Porphirius hunc speciei respiciendo duplicem Porphirius definivit speciem, 1º sic: species est quae sub assignato genere collocatur, et de qua genus praedicatur. 2º sic: species est, quae de pluribus differentibus numero in eo quod quid complete praedicat. 1º definitio est speciei, ut subjecti. 2º vero speciei, ut praedicabilis.

Optimas definitiones omnes admittunt, quia illa praedicabilis ab alio praedicabili distinguit. et hoc patet quoad 1am. quia speciei in ratione subjecti est quoad relationem generis: quae bene explicat in ordine ad genus, quod de ipsa, ut superius praedicat. = quoad 2am etiam patet; quia cum hic definitio speciei, ut ubi optime in ordine ad inferiora definitur, cum per hoc cum oriatur convenientiam. per illam particulam de pluribus differentibus numero, distinguit, quod mediate praedicat de pluribus numero differentibus, non dicendo totam essentiam, contra partem de variabilem essentiam. species vero praedicat immediate dicendo in actu totam essentiam. per illam particulam in eo quod quid differt ab aliis minus praedicabilibus, quae tantum praedicant in quale.

Objicies 1º contra 1am definitionem speciei: definitio speciei subjecti convenit individuis, quia subjiciuntur generi, quod de illis praedicat: ergo non est bona. = dicimus; quod individua subjiciuntur generi tantum mediate, non vero immediate; sicut species: imo individua generica, hoc est, hoc animal, etc. non subjiciuntur generi immediate, ut genus est, sed ut species est, ut supra diximus.

Sed dicens: si haec praedicatio hoc animal est animal esset praedicatio speciei etiam ista hoc rationale est rationale, et haec substantia est substantia. essent

praedic.

praeter speciei; et hoc est falsum, ergo et illud. minor probatur: rationale, ut tale requirit comparari, ut species, ad hoc, et illud rationale, et limitari substantia in ordine ad hanc, vel illam substantiam: ergo. Consequentia probatur: nam species, ut talis connotat existentiam, et differentiam; et rationale, ut tale, non connotat existentiam, et differentiam, imo potius est differentia speciei; etiam substantia est genus generalissimum: ergo nec rationale, nec substantia possunt praedicari de pluribus differentibus numero; et consequenter hoc etiam non praedicatur, ut species.

Respondeo quod rationale, ut immiscet speciem, sit differentia speciei, et non importat existentiam, et differentiam; neque species in comparatione ad hoc, vel illud rationale ratione speciei incomplete induit, et sic praedicatur, ut species de individuis incompletis. Idem dicito de substantia, imo consideret rationale in ordine ad hoc, vel illud rationale importat numero existentiam, et differentiam, scilicet ex differentia et tali differentia individuali, nec ex rationali, et tali rationali: et limitatur substantia, ut sic stabit per hanc, vel illam substantiam; et etiam dicuntur totum esse in actu, atque adeo sunt species.

Objicies 2º ad idem: in illa definitione committitur circulus vitiosus: ergo non est bona. Antecedens probatur: nam species definitur per genus, et genus etiam definitur per species: ergo committitur circulus vitiosus. — Dices: genus non est notius specie: ergo non recte definitur species per genus. Probatur consequentia: quia definitio debet esse notior definito, et ultimo eius partes clariores debent esse: ergo idem.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem distinguo antecedens: definitur per genus in recto nego antecedens in obliquo concedo antecedens. et nego consequentiam: quia relativum per alterum in obliquo, non committitur circulus vitiosus, ergo sic explicatur communiter. — Ad confirmationem recto antecedens nego consequentiam; vel distinguo praecedens tanquam per partes intrinsecas concedo consequentiam; tanquam per terminos habitudinis nego consequentiam: ad confirmationem concedo antecedens intellectus depositus intrinsecis; nego depositis idem extrinseco; et termini definitur per partes tanquam per terminos extrinsecos,

et in

etiam ipso non est clarior pro.

§ II

Resolvitur 2a pars arti, et 1a conclusio statuitur.

Conclusio quam prius ut certam supposuimus, nempe intentionem ut subtilis, et ut praedicabilis esse diversas relationes adaequate, quod sic manifestatur. nam tales respiciunt distinctos terminos, et fundamenta: terminus enim speciei, ut subtilis est ipsum genus quod supponimus, cui subjicitur: fundamentum vero illius est inferioritas, seu dependentia a genere: at vero terminus praedicabilitatis sunt inferiora, de quibus praedicatur: fundamentum vero illius sumitur ex ipsa unitate, nam in qua species inferior est indivisibilis: quod tales relationes sunt ex aequo diversae. patet consequentia: quod relatio sumit suam unitatem, seu diversitatem a fundamento, et termino: quod si habent distinctos terminos, et fundamenta diversa, distinctae relationes debent esse. in quaestione quod in praesenti, quomodo se habeant tales relationes, id est, an reperiant disparationem quae illam constituat speciem tamquam praedicabilem. quae etiam sit prior, quae suppositio.

Primae conclusio in 2o praedicabili possunt saepe praecidere, et disparate praedicabilitas, et relatio subtilis. haec conclusio probatur. 2om praedicabile non habet esse tale quomodo cumque. Deinde ut subordinatum: quod quod admittit ut subtile minus amplius illo, non potest disparate ad illius constitutionem se habere: hinc sic, et per hoc, quod species quae subjiciatur est minus ut est, quam genus: quod relatio subtilis non disparate se habet ad eam ut praedicabilis.

Subordinatio causae 2ae ad 1am non se habet disparate ad ipsius causae 2ae constitutionem, quod per talem subordinationem reddit limitatam, quod ubi per ordinationem speciei ad genus reddit species ut est limitatam, et minus amplam. talis subordinatio, seu subjectio non se habebit disparate ad ~~[illegible]~~ praedicabilis constitutionem.

obijcies

Obijcies 2° contra nostram conclusionem: nam potest dari subsistens species, quae non sit predicabilis, ut patet in natura Ang.: et etiam species predicabilis, quae non sit subsistens, ut patet in substantia, quod praedicatur de hac, et illa substantia; ergo nunc est species praedicabilis, non subsistens, ergo non est debilis a tertio gradu superiori, cui subsiciatur; ergo relatio subsistens, et praedicabilis non speciei non habent connexionem.

Respondeo quod relatio subsistentis in specie addit nihil adueniens ut praedicatur de individuis; ergo accidens tantum habent talem intentionem. Contra respondeo. Etsi species non esset subsistens genus, praedicatur de individuis; ergo ad nihil adueniens relatio subsistentis.

Ad hanc objectionem 2°, et quod pertinet ad naturam Ang. postea differentiae et late dicemus, ad illud de substantia dicitur, quod quod praedicatur de hac, et illa substantia non praedicatur, ut species, quia incomplete praedicatur, et ut supra diximus praedicat praedicatione generica etc. — Ad responsionem dicatur, quod relatio subsistentis tantum nihil adueniens addat ad praedicabilitatem absolutam, non addit ad praedicabilitatem limitatam.

§. III
Statuitur 2° conclusio, et contra illam arguitur.

Conclusio. Constitutiuum esse speciei, ut est 2ª praedicabile, distinctum ab aliis est relatio praedicabilis non subsistentis. Haec conclusio est communis inter thomistas, et conformior veritati. Probatur ratione. Nam praedicabile esse debet constitui per relationem totius ultimi dicentis unum ad plura solum numero differentia; sed haec est relatio praedicabilitatis: ergo intrinsecum, et esse constitutiuum est praedicabilis est relatio praedicabilitatis. Minor cum conclusione tenet, et maior sic probatur. Species in tantum est unum de praedicabilibus, in quantum participat rationem uniuersalis; sed quidem, ut supra vidimus, praedicabilia sunt species uniuersales: ergo constitutiuum medium esse debet esse intra latitudinem, et relationem uniuersalem; ergo per unum ad plura solum numero differentia esse

constituit
patet haec

pat specialissima Coa. q. species, inter subalternas, subjicit universitatis, n. respicit proprie inferiora, sed ut superius, sed subjicit; sed ut est dicit res ad inferiora: q. n. ... subalterna ... rationes praedicabilis ... est.

Objicies 1°. contra hanc CCl: speciei proxime ingeniis soli e, convenit esse quo relativum generi; ... ingeniis ... quo relativum n. e praedicabile ... subalternis, ... ingenis species e ... subalternis ... respicit id, cuius quo relativum species et quo relativum ... respicit ... generis quo relativum ... subalternis: q. d.

Objicies 2°. ... magister Joannes a S.to Thoma ... speciei convenit esse quo relativum ... totas esse, et proprissimas ... ratio e praedicabilis nego maiorem: ... species dicit ratio quasi ... dependentes ... a genere ... et sub eadem distinctione ... proprie ... et neget ... dicimus ... quod species propriissime, et est convenit ingeniis e ... praedicabile esse superior ad ... in ... et hoc illi convenit ratio relationis praedicabilis: ... q. ... dependenter, n. e tam ampla ... illam que genus ... convenit, dicit etiam tanquam ... subalternis ... quo relativum generis.

Objicies 3°. species subalterna ... n. ... in ratione ... speciei ... e, quam species infima, sed n. ... in ratione ... relationes subalternis, et sunt species subalternae ... praedicabile: q. ... species subalternae n. ... illas ... minor ... praedicari de pluribus differentibus specie, ... etiam ... supremo, nec praedicari de pluribus differentibus ... speciei infimae: q. ... subalternas ad genus.

Ad ...

Ad hanc obj. dicitur esse disparitatem int. species infimam et subalternam, nam: species neque subalterna non habet esse ulem in roe speciei, et in roe gnis; hit enim ulitem, et prabilitem ingd incplete; subalternatem autem hit in roe speciei subtem, quatenus sicut gnis in inferiori subjicit; unde in alia roe hit ulitem, videlicet sui derivata, ut genus; et in alia roe hit subtem, scilicet ut species. at vero species infima non habet ulitem in roe gnis et in roe 2i prabilis ingd xplete, et ideo ulitem p prius ē in illa, ut continet 2m prabile, quam subtitem.

Objicies 3°. et praecipue 2a roem nam clii. nam p relatem subtis continetur species infima ē sub ulis: ergo p talem relatem continetur in roe 2i prabilis. Ans. pbr. species infima ē ulis, in quantum participat roem coem ulis, quae ē roe gnis ad 2 prabilis; et unum et gs participat genus infimum illi subjicitur. ergo.

Ad hanc dicitur dicit, non idem oio prabilia esse ulia, et participant roem ulis p habitudinem ad illud, et quia aptū ad prandum de multis, ut supra dicebamus.

§ IV.

Statuitur. 3a clo, et contra illam arguitur.

3a clo. in specie 2o prabili. prior ē prabilitas, quam ratio subtis, et haec non dimanat ab ulite prcisse accepta, et ab illa infima dicit roem quantitatis, et unitatis. haec clo hit 2plem ptem; et quoad 1m manifeste pat ex 2o clo, quia illud prius intelligit in aliqua re, quod ē eius intrinsecum, et esse continentium; et quod dicimus intrinsecum, et esse continentium speciei, ut ē 2m prabile ē prabilitas, et non relatio subtis: ergo illa erit ipsa prior.

Quoad 2am ptem scilicet quod subtitem

non dimanat

n dimanet ab ulti, ingsy tali pt. q° [illegible] prabile esse i ed=
dem ulte, et tamen e aliqs superias esse respicies inferiora n° dis=
ta: q° ex tali ulti n posse intentio dimanare. ans pat, et loa
pt: q° ex ulti in linea superioritatis inferiora respicienti
talis sequi por aliqd, qd sit de linea superioris, n° id qd
sit inferioritatis, alias una linea ex alia diuersa, et opposito
dimanaret: q° subtilitas nequit ab ulti ingsy tali dimanare.

Quandoq opposite dic pt. q in specie [illegible] prabilis sitti=
deo tas sit subiectis a gn, et respiciendi inferiora;
n dimanat ab illo, tm qd respicit inferiora; q° tm qd e
limitatus, et subtilis gn. = qd quidem declarat hoc exemplo.
In creatura alie partes sequunt ex eo, qd e ens creatus, et alie
ex eo, qd e ex nihilo. nam in hoc, ex eo, qd e realis sequi in=
clinatio ad virtutes, et ex eo, qd e defectibilis, e ex nihilo
sequi peccabilitas; limitis in causa 2ª ex eo qd e causa ti=
ua n sequi subiectio, et inferioritas, de ex eo, qd e talis, ulr
limitata, et finita: q° limitis in specie sequi intentio sub=
lis ex eo, qd e ualis, de ex eo qd sit tali limitatus ute, et quo=
ratus.

Objicies 1° hanc ccm, et praecipue 1ª eius partem. sub=
jicibilitas in specie prius inuenit: q n probabilitas. ans
pt. talis subtilitas speciei e, quia immediate n dicit subtilis gnis;
de immediate subtilitas prior e ultitate: q° pt. min. prior e spe=
cies esse nam 1ª eius e gnis, quia 2ª habilitas eius infe=
riores; et hoc qd 2ª habit gnis subjicit ipsius prior e
subtilitas. maior pt. q idea illa nam specifica e prabilis,
q° 1ª stat ex gn, et diff, l. ad minus hoc supponit, eius sit
cies intrinsecus ultimatius respiciens eius inferiora, e quia
dem e qd extrinsecus eius speciei: q° prius e subjicit gni, quia
qd

quod respiciat hoc inferiora.

Ad hanc distinguo 2. negando cons.; ad cuius probationem nego minorem; ad illius probationem nego minorem. ad illius probationem distinguo maiorem: prius est relatio generis, quam quod sit species praedicabilis physice, seu methaphysice loquendo concedo maiorem, logice loquendo nego maiorem, et negatur minor: quia relatio generis quae pertinet ad ipsam constitutionem specificam non est subalternitas constitutiva eius nam pertinet ad ipsam tantum se. subalternitas vero est relatio qua species coordinatur generi, et sic considerando subalternitas prior est universalis praedicabili, scilicet relatio ulterior, et praedicabilis, quam subalternitas.

Quarta obiicit magis. Dicendo: quia illae duae intentiones non habent esse ad libitum respicientem et ordinantem sed fundantur in primis: quia ordinari debent iuxta ordinem suorum interiorum; sed prius est fundamentum, seu principium interioris subalternitatis: ergo prior est relatio subalternitatis, quam relatio praedicabilis.

Ad hanc replicam respondeo illam tenere secundum universalem nam tantum se, in cuius prius intelligitur fundamentum subalternitatis, non vero in illius tamquam est species collective, ut est universalis praedicabile: et ratio est, quia relatio subalternitatis invenitur in specie non tamquam constituens, sed tamquam [illegible] sed tamquam modus detrahens ipsam esse praedicabilis, et divinitas non solum in Patre, Filio, et Spiritu Sancto, sed prius intelligitur ratio divinitatis, quam ratio [illegible] ita similiter in nostro casu, et ad illud, quod addit; quod non ad libitum intellectus fingit illas intentiones, dicimus, quod ad libitum illas fingere, quando invenit fundamentum, ut prius fingat relationem praedicabilis, quam relationem subalternitatis, ut ex dictis patet. [Corollarium ex dictis infertur.]

Corollarium ex dictis infert.

aliud dubium solet hic moveri an scilicet species subalternis sit uti

ad quod

ad qd dr negative, et ga. nam species ut subli. ostqz dicit ny ad qus ig ut sic n e utis. Coaz: ut, ut superius ex- picit inferiora; sd pr species ut subli tantu respicit qus, ut sibi superius, ig n e utis.

Objicies 1o cra hoc quq libet species catenus e utis, quatenus participat utite coz. ad spe- bilia, que e generica utis. Dunz sed participat qus inqtu subjicit ubi p modu speciei: g unus sed e ute inqtu spe- cies subtilis, erant rao speciei subtilis e adequata rao utis.

Objicies 2o. species ut subli e precisibilis ab hac 3. illa specie subli: g e probilis et utis: = 3o objicies: qus, ut ute speciei subli: g species, ut subli e utis. patt ra: dicit ad specie subtile: g species, ut subli e utis. patt ra: nam correlativa st in eode gne.

R ad 1m dicitur disquomi- nus. ly inqtu dicente rae pte nego minus: dicente rae coz. ly inqtu dicente rae, pte nego minus: dicente rae coz - comitante, et accidentale, rato minus, et nego coz: quelibet species subalterna enz e de rae utis; g dr e apta participare esse in multis, et hoc mo participat utite, ue rae generica utis, ex inde deroat his nam subtile utis.

Ad 3m disquo anz, ut subtilis in exercitio, et pte nego anz: ma subli rato anz, et eo dem mo coaz. nam species quatenus respicit qus ne probilis, sd quatenus alia considerata respicit inferiora = abeo 3o solui debere a 3a objic: g ex illa sequeretur, in- dividua, et ut subti species p modu sui essentia: di- gnio coaz: correlativa st in eode gne relativo ter- minando opposite, rato coaz: terminando utite nego coaz, q relatio utis, ut talis e ad inferiora. antea 6 an rao ang dicalit species probilis 3. qua resolvit difficultate generica ...

antea

ART. VI.

An natura Angelica sit specie separabilis?

§. I

Resolvitur difficultas, et vera sententia elligitur.

Celebrem inter doctores rem agitare intendimus, de natura enim Ang. vg. Gabrielis inquirimus. an tamen capax denuo speciei subsistentis, sit etiam capax denuo speciei separabilis, sive [illegible]. = et ut det locum disputati suppono cum D. Thoma, ex eius discipulis 1a parte q. 50 art. 4. repugnare etiam attenta absoluta Dei potentia plures Angelos solo distinctos intra eandem speciem; quia videlicet Angeli carent materia, quae est principium multiplicationis numericae.

Ut autem videatur, quod natura Ang. sit species probabilis, et talis; supponendum ubi diximus cum D. Thoma 1a parte q. 13. art. 9. et Caiet. cap. 5 de ente, et [illegible] q. 11. exigit ubi aliud secundum rem, et rationem: et aliud secundum rationem tantum. Ubi secundum rem, et rationem est natura existens, et potens physice existere in pluribus individuis abstracta ab illis: et haec ratione dicuntur ubi natura humana vg. et natura solis, quia etsi sol unum tantum habeat individuum, potest tamen physice plura habere.

Ubi autem secundum rationem tantum est natura abstracta, et praecisa ab una singularitate, et per [illegible] receptam in singularis, ex modo quo intellectus recipit per indifferentes. quia est dicta ad plura individua, [illegible] illam in se habeat, nec possit physice habere, cum est enim naturam Ang. ergo esse ubi secundum rem, et rationem, ut constat ex dictis: quapropter difficultas adhuc

latis ꝑcedit diversitas in voc[abu]l[o] tantum. Suppono deinde

linaa subiecti recipiat adequate, et ratione inde nullitas
pot denotari uti, quia videlicet ratione tu recepto fit elit singu=
laris, et in quod ipsa singularitas sit praedicatum specificum, de modo
ellis nec adequate recepte, et mi illi ratione tu repugnant
plura individua, ac proinde n[on] est locus, ut ludire possit deno=
tari uti; unde si nec Angelicus utitur, quaerere pot, debet
inadequate recipi.

Pro quo est advertendum, quod licet ali=
quando adequate, et tunc est integrum quod unico recepto recipit
quidquid[o] ... praedicati quidditativi, quae in re habet: sic eg. quod re=
cipit hoc, ut al totale recipit adequate nam humanum recipi=
dat altotale ... omnia praedicata ... hominis. Nunc vero recipit inadequate
quaedam res aliqua, quod recipit n[on] in omne praedicatum, sed
illi speciei; sic quod recipit natura humana, in quod totalis est, etiam
in quod alterum.

Posit nunc Angelica si adequate, et in quod est inde
videretur, dicit gradum specificum, etiam individualem, ideo
cum sit natura immaterialis, et ꝑ se subsistens ꝑ seipsam individuatur,
et sunt ab eadem praedicatione dicunt utrumque gradum, ac proinde nam
Angelica utrumque dicit adequate videretur; inadequate vero
inspecta illum dicit gradum specificum, ꝑ ut ꝑcise illum ab
individuali, punctum difficultatis residet hic an nunc An=
gelica possit sic inadequate recipi, an hic an sic ꝑcepta
possit denotari speciei praedicatis, et uti.

Quibus suppo=
sitis sepius est ista negans, quam tenent post ... in lo=
gicis, et ex nostris Fortinus. Obiic, quod problematice utramque opinionem defendit
quaeris.

quamvis affirmativam probabiliorem iudicet Rmus. Mag. Martinez de Prado. = 2a Sent.a opositum affirmat nam Angca inadequate accepta mentalis, et probabilis: sic eam fere omnes existimantes esse Dni Angei q. de spec. realibus (scotus in art. 2. ad 4um, et aliis in locis quam et nos amplectimur, qualis sit

§ II

Nostra cc.o ponitur, et prouatur

Naa Angca inadequate accepta absolute, et simpliciter potest denotari species ultima, et probabiliter ultima loga, et in rigore tantum. hæc cc.o probatur 1.o ut aliqua naa sit capax denotationis ultimæ logæ, et in rigore tantum, sufficit, quod possit concipi absque singularitate, quod illi pro sic non repugnet pluralitas illorum; at totum hoc habet naa Angca: ergo absolute potest denotari ultima logæ. maior supponit ut certa. nam ex dictis ultima simpliciter, et non obliquè, in rigore tantum, nec etiam aliter quo debet esse de nomine. minor ut inquam difficultas est; et in primis quoad 1.am partem videtur, quod naa Angca possit praescindi à singularitate. probatur 1.o quia singularitas, seu individuatio non est de statu esse specifico naæ Angeæ: ergo ipsa naa specifica concipi potest absque singularitate, et individuatione. Ans. pat.; quia singularitas non est propria generalium nec differentiae naæ Angeæ. (ut apud omnes certum debet esse) quia singularitas nequit esse de statu specifico naæ Angeæ. Cons.a probatur, ex quo singularitas non sit de statu specifico naæ Angeæ, nulla repugnantia, imo nec est aliqua ratio cur non possit ipsum gradus specificus absque singularitate; maxime cum naam Angcam cognoscamus connotative, et ad modum naarum materialium, in quarum talis praescisio datur: ergo dicendum est posse optime praescindi naam Angeam à singularitate.

2a pr.

Ad 2um illud min. principalis: etiamsi idem animae rationalis sm̄ Thos adaequatus assit [illegible] tribus gradus vi-
tae sentiendi, et ratiocinandi; hoc n̄ obstante potest inadaequate
concipi sm̄ quod dat gradus vitae, et n̄ sm̄ quod dat alios
gradus. similiter in eo de Angelo, etsi eadem pro Angela
perfectio gradus genericus, et differentialis potest nihilominus gra-
dus genericus a differentiali praescindi: quare potius etiam eadem pro
Angelica adaequate inspecta gradus specificus, et individua-
tio conveniat, potest nihilominus gradus specificus praescin-
di ab individuatione, si inadaequate Angelus concipiatur.

Deinde ad min. principalis quoad 2am partem vi-
detur, quod nec Angeli, etsi praecise a singularitate non repug-
nant plura inferiora: 1° nec Angeli ut sic praecise non repug-
nat esse in pluribus: quod ille putat [illegible] non repugnans plura inferi-
ora. Conseq. est cum D. Tho. et clare expressus D. Thom. q. de spiritu-
alibus creaturis art. octavo ad 4 ubi sic ait: Tunc hoc albedo
prohibet haec [illegible] plura individua, ex hoc quod est al-
bedo, sed ex hoc, quod in hac, quod pertinet ad rationem individui. Ita
natura huius Angeli non prohibet esse in multis ex hoc quod est na-
turalis ordinis rerum, quod pertinet ad rationem; sed ex hoc, quod non est na-
ta recipi in aliquo subiecto, quod pertinet ad rationem individui. in
quibus verbis expressus habet rationem [illegible]. Angelus enim D. Thom. remo-
vit totam repugnantiam nec Angeli per id, quod pertinet ad rationem
individui, et alias dicens non dari totam repugnantiam mul-
tiplicabilis per id, quod ad rationem speciei pertinet: stando in doctrina
Angelici D. dicendum est quod nec Angeli, ut praecise a singula-
ritate non repugnat esse in pluribus per consequens quia [illegible]
totaliter dicit id, quod pertinet ad rationem speciei, et nihil quod rationem indivi-
dui pertinet.

Ad hanc

Ad hanc rationem aliqui respondent D. Thomam intelligi debere in hoc sensu: videlicet, quod natura Angeli ex conceptu suo, natura specifica, ut abstrahit a materiali et immateriali, non repugnat esse in pluribus, repugnat tamen ex modo talis naturae specificae videlicet immaterialis, ut per se ipsam individuatur.

Sed haec solutio ipsa se aduersatur verbis D. Thomae, quae supra posuimus illa ratione 1°. quia D. Thomas expresse loquitur de natura Angeli secundum statum suum prout specificam, et peculiarem illius, ergo non loquitur de natura communi naturae specificae prout abstrahit a materiali et immateriali. 2° Deinde quia D. Thomas non dicit in quibus probabilibus non prohibet esse in multis ex hoc quod est natura, sed in tali ordine rerum: ergo loquitur expresse de natura Angeli secundum statum specificum prout propriam, et peculiarem eius: patet consequentia, quia sic sumitur in tali ordine rerum contra alios, ut constat.

3° D. Thomas facit paritatem inter hanc albedinem, et naturam huius Angeli: ergo loquitur saltem de natura specifica huius Angeli, ut dicta a modo albedinis huius: alias non esset paritas, seu comparatio: et inter loquitur non magis de modo specifico huius Angeli.

2° eadem minor principalis quoad 2am partem probatur: implicat intelligi in aliqua natura repugnantiam ad plura, non intellecto eodem principio formali talis repugnantiae (sicuti etiam loquendo implicat intelligi effectum formalem alicuius formae ipsa forma non intellecta) at in natura Angelica, ut praecisa a singularitate non intelligitur principium repugnantiae ad plura, quod impossibile est, ergo ut sic intelligatur eius repugnantia ad plura. Probatur minor. principium pleno repugnantiae ad plura in qualibet natura est determinatio ad unum, et haec determinatio ad unum est differentia individualis: sed natura specifica Angeli praecisa a singularitate, est differentia individuali praescindi: ergo in natura Angelica praecisa non intel-

ligit

[illegible] principium pte repugnantiae ad plura.

Dices ad [illegible] hoc argumentum, quod etsi natura Angeli sum[...] explicitum possit [illegible] singularitatem, et quod [illegible] explicite non intelligat principium pte eius repugnantia ad plures, tamen non potest [illegible] singularitate implicita; quod [illegible] immaterialitas, et ideo indivi[...] [illegible] ipsa natura specifica, et eius ab immaterialitate nequeat praescindi [illegible] nec a singularitate: et cum haec implicito dicunt [illegible] [illegible] utile [illegible] [illegible].

Sed [illegible] sit, an singularitas implicita [illegible] in hoc [illegible] [illegible] [illegible] hoc [illegible] argumentum dicemus; nunc autem [illegible] solutio [illegible] in Angelo: nam illud quod claudit implicite in [illegible] natura [illegible] specifica Angeli [illegible] ad [illegible] specificam: [illegible] in illo clauderet singularitas, [illegible] ex aliquo [illegible] ad naturam specificam Angeli repugnaret esse in pluribus; quod est [illegible] [illegible] in verbis supra assignatis.

2º nam immaterialitas, [illegible] intrinseca naturae specificae, non singularitas, ut supra vidimus: [illegible] ex hoc, quod natura specifica Angeli non possit praescindi ab immaterialitate, non inde bene deducitur, quod a singularitate praecise non praescindatur. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non possit praescindi ab eo, quod est illi essentiale et intrinsecum, ita potest optime ab illo, quod non est illi essentiale, [illegible] praescindi.

3º [illegible] gradus genericus in Angelo sumatur ob eadem pro indivisibili, a quo limitatur specificus, potest ab illo praescindi: [illegible] limitatur [illegible] gradus specificus, et individualis ab eadem pro sumatur potest unus praescindi ab alio.

2º respondebis

R.° [2.°] respondebis ad argum. supra factum, quod licet natura Angelica praescindat à singularitate, non tamen à radice unius singularitatis, l. ab spiritualitate completa, quae cum sit radix summae incommunicabilitatis in natura; etiam est radix unius singularitatis.

Sed permisso an haec radix detur singularitati, de quo postea aliquid dicemus, communiter haec esto impugnatio, ut diximus, non quaecumque immaterialitas est radix unius singularitatis, ut manifeste patet in gradu generico; quae exquo recipit natura Angelica, ut incommunicabilis innotat non inde bene deducitur, non posse à radice unius singularitatis praescindi.

R.° gradus genericus perfecte praescindit à radice singularitatis; quod etiam gradus specificus potest praescindi ab illa. Ratio quia ideo gradus genericus praescindit à radice singularitatis, quia ille constituit in ordine ad se, ipse vero respicit ad aliud, quod radicat, sed gradus specificus constituit in ordine ad se, et respicit diversum constatum à gradu individuali; quae inter se distinguuntur, et unum ab alio praescindit potest perfecte.

§ III.

Proponuntur, et Solvuntur argumenta

1.° Arg. Natura Angelica est ex se singularis; quod non potest recipi, ut aliis. Consequentia patet, quia si natura humana esset singularis non posset recipi pro aliis, ut ait Doctor in cap. 4 de ente et essentia: quod si natura Angelica est ex se singularis nequit recipi, ut aliis. = tum etiam quia ultimitas opponitur singularitati. Tum etiam quia si natura Angelica esset ex se alia ab aliis nullatenus cum fundamento in re posset recipi, ut singularis; quia si est ex se singularis, non potest recipi ut aliis; eadem ratio militat in utroque.

num

tiez lexigl. neq. Qdnq. esti singularizi pot̃ suppli-
cere: q limitet.

Arg. autem principale sic p̃bat. q̃ sinesset estti singularit̃s eius multiplicatio n̄ adesset q̃ eius essentiael̃ ex p̃te de p̃ota Dei absoluta possent esse plures Angeli n̄ distincti: q̃ Q. — Q. q̃ sinesset singularitas, etiã si a nobis se sufferet s̃m se p̃servatis sic natura hum̃ã, q̃ hoc e̊ expresse q. Q̃. [illegible] ut supra suppositũm: q̃ est essti singularitas. — 3.° q̃ Angelus existit singularis p̃ immaterialis, ut ait D. Thom. q̃ immaterialitas, et irreceptibilitas immaa e̊ de essentia Angeli: q̃ etiã singularitas.

Omnibus vero his Arg̃tis, quæ ab authoribus possunt videri et distinguo sing. Ant: natura Angelica e̊ estti singularis, si adequate, et physice consideretur, cõ Ant: si inadequate, et methaphisice, nego Ant. Et cõq natura Angelica est ultra singularis physice, compute in se considerata, non methaphice, et s̃m rõnem specificam. Singularitas Angeli inquantum est p̃ta negũ, nec differentia Angelus existens in suo specie, quæ quidem includitur ille opertes a p̃te rei, et s̃m se considerata, et sub dicta distin̄ distinguat Consẽ: q̃ n̄ pot suppli, ut alii si adequate, et s̃m rõnem speci- et s̃m se considerat cõ Conseq; inadequate, et s̃m rõnem speci- ficam suppiat, nego Conseq.

Ad 2m idem p̃z; dicens, q̃ si singularitas esset de essentia naturæ humanæ s̃m rõnem specificam talis naturæ, n̄ posset suppli, ut alius, n̄ si talis esset p̃ratus esse s̃m rõnem individualem. — Si dicatis q̃ a nobis natura huma adequate, et p̃ p̃prias species sufferet humanæ, ac p̃inde nunquam posset suppli sine singularitate. Ad 3m [illegible] sit in natura Angelica, ut ex dictis patet.

ad 2m

Ad 2um dicat[ur] ... antecedens negatur ... cuius doctrina venit in hoc: quod si natura Angelica esset universalis, tale gradus specificus illius naturae, cuius ... sit gradus naturae; et ... gradus specificus naturae ... talis, cuicumque individuo talis naturae ... debeat ... quod natura Angelica esset universalis, non posset esse singularis ... naturae, ... individuum: ... in casu nostro.

Ad ultimum ... dicat, quod ... esse individuum, et individuatio ... gradus ... illius; unde implicat, quod ... et ... Emmanuel intelligat, et quod ... et singularius. Natura Angelica non esset singularis ... modo naturae et inadaequate: ... inadaequata natura ... ab illa. ... individuum naturae Angelicae non potest esse ... quod nos libenter fatemur.

Ad 1am ... antecedens dicat, quod ... Angelos non posse non multiplicari, ... haec multiplicatio naturae Angelicae repugnat, non debet intelligi de natura Angelica logice sumpta, ... physice ... et adaequate.

Ad 2am ... antecedens ... nego sequelam, ... huius cognoscens naturam Angelicam, ... illa ... in Angelo, ... et ... quod illi physice ... Angelus illam non facit ... ita nec ... illa hoc non ...

Ad 3am ... Supponendo quod in Angelo distinguitur gradus genericus, specificus, et individualis: ... isti gradus ... in natura; quod ob eadem ... individuali ... adaequate ... natura Angelica ... et esse singularis: ... illa inadaequate ... gradus

Spec-

specie fica, ut præcisa à gradu individuali, ut sic quod sit im=
materialis, non pertinens ad eius gradum, sed pertinet ad gra=
dum specificum cum tali est esse. Unde in forma distinguo
Ans: Angelus constituit singularis per immaterialis pertinen-
tes ad gradum specificum nego Ans; per illas pertinentes ad gra=
dum individualem, sedo Ans; et nego Cons per ea quæ dicta.

Sed hac solutae replicat; etiam si Angeli natura
inadæquate sumpta suscipit univoce ad ulterius ergo multoto
Ans. prob: atqui si inadæquate sideret suscipit, ut radix unius
singularitatis, sed esse radicem unius singularitatis constat
ulterius, ut nos supra in formaliter mus; ergo suscipit &c. minus
Consequentia tenet; maior probatur 1o esse radicem unius singulari-
tatis spectat Angelo secundum gradum specificum, et non secundum gradum
individualem ergo etiam si sideret secundum gradum specificum suscipit
ut radix Ans per gradum individualis, ut pote constitu-
tivum singularis, est tum radicatum ergo non est radix; et in ratione
gradus specifici spectat Angelo esse radicem unius singu-
laritatis. 2o

Resp. maior. illud debet esse radix unius singula-
ritatis in Angelo, quod, si secundum quod est affirmatio multiplicatur
in natura humana, illa secundum quod natura humana plura individua re=
dicat; sed radix multiplicari in natura humana non est materialis
pertinens ad gradum individualem, sed illa quæ pertinet ad gradum
specificum ergo similiter radix unius singularitatis in Angelo
non est immaterialitas quæcumque, sed illa quæ pertinet ad gradum
specificum: maior consideret proportione servata minor
prob. 1o antequam sit Petrus, et Paulus est capacitas
seu radix in natura humana, ad quem plura ergo radix ad mul=
tiplicatis non pendet in natura individuali. Deinde, sed in
gradu

gradu specifico naturae humanae.

Ad hanc replicam, nego antecedens

probatione nego majorem, quia licet ista sit differentia inter angelum: esse radicem unius singularitatis in uno Angelo sive gradus specificus, ut radicat proprias passiones, et sive quod necessario supponit est gradus specificus, et [illegible] mathematica Angelus nego consequentiam: quia talis gradus radicat subsistentiam, et alia accidentia communia, et sive quod necessario dicit gradus individualis secundo antecedens, itaque, ut diximus in qualibet natura est gradus specificus sive quia talis natura radicat proprias passiones, et iste semper, quod ista methodo videtur dici debere: aliusque gradus, sive quia radicat subsistentiam, et accidentia communia, necessario appellatur gradus individualis sive ens materiale, quae est radix individuationis in rebus materialibus ipsa potest considerari, vel sive quod est pars ex ipsis compositi, vel sive quod est signata quantitate, et sive hanc non radicat individuationem, nisi sive [illegible]: et similiter.

Aliter

Vel omissa maiori nego suppositum minoris. Status enim specificus in natura humana non petit radicare esse, quod natura tali modo individuatio se [illegible] magis. = Vel dicat, quod natura humana sive suus status non radicat, quod entitas a parte rei radicat plures individualitates, et similiter de natura Angelica dicendum est, et ratio huius est, quod si natura humana esset sive status specificus competeret plura individua habere, etiam illi conveniret prius in Petro, quod quod adaequate natura sive status specificus convenit in omni statu: cum autem hoc, quod est plura individua positive exigere illi non conveniat prius in Petro, et ex dictis satis manifeste constat: inde fit, quod natura sive status specificus et si sit materialis, non conveniat plura individua radicare.

Ad secundum hanc solutionem, notare licet, quod natura humana positive est alis

a ceteris; et limitatur de natura Angelica dicendum est: quod potentia debet plura respicere: Unde est ut tam speciem quod tam illud respicit esse plura.

Quaeres ... natura humana ... universale tam ... etiam ... considerata ... debet plura respicere et ... etiam illa ... speciem ... exigere plura.

Respondeo ... dicendum ... tamquam denominative et ... quod natura humana est ... nego ... considerata ... esse ... Angelica ... quod natura ... utraque ... diximus ... nec est una, nec multiplex: quamquam ... est indifferens ... negative: ... potest multiplicatas exigere.

Ad ... quod ... dicitur ... utroque ... quod ... non est una ... respicere multa ... non est ... non una pluralitas ... considerata ... esse plura; aliud est ...

Quaeres ... quod est impossibilis ... relatio ... impossibilis ... impossibilis ... relatio ... plura ... individua in natura Angelica impossibilia sint, etiam ex ... absoluta ... et relatio ... impossibilis ... natura Angelica.

Ad hoc ... omnino ... dicitur ... plura individua ex ... natura Angelica nego ...

ex ste individuali ideo mity. plura enij individua repugnat
nat Ang, ut hab ex D tha ex prohs, que ad species pertinent,
de ex illis que pertinent ad rationes individui unde inadequate, et
sim sue specifice scepta pot plura repiceri.

D. Sed hanc solutionem im-
plicatur quia nat Angeli etiam inadequate scepte, et sim sue spe-
cifice repugnant plura individua: ergo nulla solutio. Prob. antec.
nat quatenus sic scepta recipit ut immaterialis; ergo illis quatenus sic
repugnat multiplicatio. Confirmatur: nat hec est bona consequentia
probando: nat specifica est immaterialis; ergo incorruptibilis pluribus. =
hae enim unit D thom loco supra citato ad probandam immultipli-
cationem intra eandem speciem de forma absoluta; ergo si nat Angeli
adhuc inadequate scepta est immaterialis, non potest multiplicari.

Quidem ans. prob. nat Angeli sic inadequate videlicet scepta reci-
pit, ut forma completa, et per se subsistens; ergo illis quatenus sic repugnat plura-
bus communicari; patet sic, quia forma immaterialis, et per se subsistens complete
induit, ut ait D thom 1a parte q. 13. arto 9, et q. 50 supra citata
sine etiam: quia ideo in te nat Angeli repugnat pluribus communicari quia in te
est forma completa, et per se subsistens; ergo si nat Angeli recipit, ut forma
completa, et per se subsistens illis quatenus sic recepta etiam repugnat multipli-
catio. Ans. prob. nat Angeli adhuc inadequate recipit in ratione
formae immaterialis, et distincta ab anima rationali, que est forma incompleta, et
non per se subsistens: ergo nat Angeli adhuc inadequate recepta est forma
completa, et per se subsistens.

D. hanc replicam neg. ans.: ad cuius
probationem distinguo maiorem. nat Angeli adhuc inadequate recipit, ut im-
materialis immaterialitate specifica, ut pertinente ad gradus specifi-
cos, ideo concedo: pertinente ad gradus individuales nego ans, et cons.
illa enim bona est a priori quia distinguit ab immateriali adequate

supra

cupta, idq; quia pscindit ab specifico gradu, et in hoc sen=
su procedit Coa. Dtq: instantia semper adder in genere=
nerico, q. e immaterialis, et tn ex illa n. bene deducit immul-
tiplicatio numerica Anglorum; ut stat.

Ang. Dentisq.

neg. Ant. Nam naq. Anga inadequate inspecta n.
dicit, ut spsa spleta, et p. se subsistens splete, q. et dict-
dicit, ut sp. spleta, et alia accidentia Cor. n. radicans in se
mis subsistentia, et alia accidentia Coro n. radicans in su
specifico, qd in gra individuali, et sumitu ad pe nego ans
videtr, qd sine gra individuali dcepta intelligat, ut sp.
videtr, qd sine gra individuali dcepta intelligat, ut spa
spleta; et in hoc distat ab anima rationali, q. est anima
rationalis splet ad subsistendum p. mag, ita naa Anga p. gra
individualis, et nullo m. p. mag; et p. hoc ab anima rationali distinguit.

Sed hanc solutz repsto. Naa Angz sim. gen. quia
sieus repugnat multiplicatio numerica. q. nit alio. Ans
patet. Naa Angz sin illus sit repugnat mea phisica; q. re-
pugnat multiplicatio. Coa pz. principium adequatz multi-
plicatis numericz in qualibet nao specifica e mao phi-
sica: q. si naa Angz adhuc sin sit inadequate repugnat
mao phisica, multiplicatio numerica repugnabit.

Ad hanc replicam negdo Ans; ad cuius pbationem re-
cnti, negat Coa; ad cuius pbem distinguo Ans: principium multipli-
cationis numericz individuorum materialium, quae de facto dant,
vel sunt possibilia, e mao phisica, concedo; individuorum spiritualium,
quae exsi sit n. repugnant nego Ans, et Coa; itaq. e certz mao
phisica esse sit adequatz multiplicati numericz individuorum
materialium; cerum n. e adequatz pri individuorum spiritualium:
et qd nos asserimus, qd naa Angea exuillius sit inadequ-
quati plura individua n. repugnant, loquimur de multiplicat.
indiv

individuis spiritualibus adhuc certum est quod si darentur talia individua, essent possibilia, nam Angelus ex se illius status posset illis communicari, quia ex se illius nullam repugnantiam importat ad huiusmodi communicationem.

Sed instabis: adhuc individua spiritualia sunt impossibilia: quia natura Angelica repugnat multiplicari in pluribus individuis spiritualibus: Antecedens est certum, et supponitur in materia. Consequentia vero licet repugnantiae sit multiplicatio, repugnat multiplicatio, sed individua spiritualia quae sunt tales multiplicationes numericae, repugnant, quia ipsi naturae eadem inadequate sumptae repugnat multiplicatio individuorum spiritualium.

Respondeo ad hanc replicam, concesso antecedente, nego consequentiam, ad cuius probationem distinguo maiorem: repugnat multiplicatio physica, et possibilitas, concedo maiorem: multiplicatio logica, et per se repugnantia, nego maiorem, et admitto minorem: et distinguo consequens: quia ipsi naturae repugnat multiplicari ex se illius esse, quod hic est intrinseco et ab intrinseco nego consequentiam: repugnat illi quasi ab extrinseco et physice, concedo consequentiam: ut enim haec multiplicatio sit impossibilis, et repugnet physice, sufficit repugnat ex se status naturae: et haec non repugnantia, quasi ab intrinseco ipsius naturae sufficit, ut logice dicatur ulterius sine ratione.

Replicatur 2o contra principalem quia ut aliquo modo sit ulterius non sufficit, quod ex parte naturae non repugnent plura individua, sed quod individua sine se non repugnent; ad hoc implicat: ergo probatur minor. Quia sicut ad ulterius requiritur quod naturae non repugnent plura individua, ita etiam requiritur, quod plura individua non repugnent subiici tali speciei. Ergo etc.

Ad hanc replicam, distinguo maiorem, ut sit ulterius sine ratione et ratione, concedo maiorem: sine ratione tantum nego maiorem: Ma enim

velut S'uli ~~sm . . .~~ ... tantum in se plura indeu positi-
divum, et in se pro unum positivum, et plura non repugnantia.

3° arguitur ab inconvenienti: si natura Angelica esset ulis,
... Deum esse ulem; consequens est falsum: ergo natura Angelica neque
esse ulis. Probatur sequela: ideo natura Angelica est ulis, quia a nobis in-
adequate concipitur; sed etiam natura divina a nobis inadequate con-
cipitur: ergo si natura Angelica esset species praedicabilis, et ulis, etiam
natura Dei esset ulis.

Confirmatur hoc: sicut angelus sit ... singula-
ris, potest a nobis inadequate concipi, et per sic ulis denomi-
nari eodem modo singularitas est de essentia Dei videtur physice, et ...
... adequatum (natura enim Dei non distinguitur metaphysice a singularitate)
ergo sicut natura Angelica potest esse ulis, ita natura Dei si inadequate con-
cipitur.

Respondetur ad argumentum sequela negata; ad probationem distinguo majorem, quia a nobis
inadequate concipitur quomodocunque nego majorem; quia inadequate
concipitur, et aliud in illo ... non implicat singularitas, nec aliud
repugnans ulitati ... majorem; et distinguo minorem: concipimus naturam
Dei inadequate, et aliud cum singularitate implicita ... ...
minorem; sine illa nego minorem, et consequentiam; et ratio discriminis est
... a nobis in ... videlicet natura Dei etsi inadequate
a nobis concipiatur, et ... modum naturae quidam explicitum, in illo ...
... implicat singularitas, ... cum quidem ... natura Dei sit
... infiniti simpliciter, et actus purus, ac inde ...
... ... fit ... ... in quolibet ... dato impli-
cite includat omnia ... physice Deo ... ...
alias ad illa se haberet impotentia, ... natura Angelica potest ...
... sine singularitate ... ... supra assignatas: ad confirmationem
eodem modo respondendum debet.

Ad ...

Dices tandem, q^a nãa Ang^a in sua specie ẽ infinita [illegible] limitũ, p^r infinitatẽ in nullo sm^{ti} ordine p^t reperiri sine implicita singularitate, et sic dispositio nulla ẽ.

R. ex citata explica. tolla infertur, Angelus sm^{ti} suus adequatus n^o posse esse talis, q^d positiue sm ipsus ẽ infinitus in sua specie, n^o u^o sm oes suus, q^d n^o ẽ infinitus simpl^r, et D tantus sm q^d. natura q^o ẽ infinita simpl^r. unde in quolibet sm satis implicite [struck] praeter debet oia alia praeto.

1° arg^r. nãa Ang^a n^o ẽ praedicabilis de pluribus uniuoce: g^o nãa Ang^a n^o ẽ denominabilis ulis positiuè. Arg^r p^r. indiuia nãe Ang^e, quos fingimus, aut n^o repugnare diximus n^o conueniunt int^r se uniuocè: g^o nãa Ang^a n^o ẽ praedicabilis de illis uniuocè. Arg^r p^r. indiuidua, quo de facto gaudet nãa Ang^a, ẽ physicus, et simus, et vos tale, et alia indiuia, de quibus repugnarent dicere nãa si talia sm ios tantus, et ad indiuidua rai, et ad indiuidua rois n^o ẽ praedicabilis, sine coi aliquaratio uniuoca, & nec ad ens reale, et rois; g^o.

R. q^d talia indiua si n^o conueniant in esse absoluto, n^o conueniunt in esse relatiuo: unde neg amus, q^d indiuidus, q^d de facto hẽt nãa Ang^a sit quo relatiuus eius sm esse phisicus, et sm esse logicus; in quatoẽ conuenit cu aliis indiuiis uniuocè.

Dices hanc solutiõ repellr: D nec p^t logicè indiuidus, q^d de facto dat^r conueniẽ uniuocè cu aliis, que p^r n^o repugnantia possint dari: g^o. Arg^r nãa Ang^a v.g. Gabrielis ẽ praedicabilis de indiuo, q^d de facto hẽt ut equalis de equali, et n^o ut superior de inferiori: g^o tale indiuus n^o conueniret uniuocè cu aliis neq logicè, nec in roe tri. Arg^r. neg q^d dico Gabriel ẽ Gabriel

[illegible] sicipio nag. Gabrielis, ut adaequata cum unico indiv.: nam hoc è dicere: Gabriel totam nam. speciei Gabrielis habet:

Quo natura è am. Resp.

Ad hanc resp. distinguo Ant.: suscipio natur. ut adaequata cum unico indiv. ex parte subi. talis propositionis, [illegible] Ant.: ex parte praedi., nego Ant. Cum autem omni praedic. partic. [illegible] suscipit ab hac propositione talis pro quatenus significat naturam [illegible] inadaequato naturae, et suscipit [illegible] quatenus significat indiv. talis naturae [illegible] praedi. ut aequalis de aequali.

Dices: haec loquutio ita: praedi. in talis propositione attribuit subiecto sicut non talis praedi. è in subiecto; [illegible] è in subiecto, ut aequalis illi: ergo praedi. ut aequalis. — ad hanc resp. distinguo maiorem ex parte rei praedicatae, tum praedi. [illegible] modi praedicandi nego maiorem; unde quod dicitur [illegible] è [illegible], quae praed. de Petro è non singularis quae è in Petro. modus autem praedicandi talis naturae cum indiv. [illegible] ad plura [illegible] limitatur in propositione.

§. Ultimus.

Ultimum argumentum proponitur, et in illo resolvitur quomodo genus in unica specie servari potest, et species in unico individuo.

Ultimo argumentatur: cum plures species repugnarent, non possent alias denotari: ergo similiter, si species solum unicum indiv. habet, nequit denotari aliis [illegible]. Ant. certum videtur, et [illegible] [illegible] quia [illegible] denotatur in ordine ad species, ita species in ordine ad individua: ergo de utroque eodem modo discurrendum è.

Occasione huius articuli hic movetur aliud dubium; an scilicet genus conservari possit in unica specie, et species in unico individuo? Quo dubio resoluto, solutionem habebit argumentum. = Ad quod respondendum suppono, quod genus potest sumi triplici sensu, physice, metaphysice, et logice. Physice nihil aliud est, quam ipsa natura, quae a tali intrinseco gradu denominatur sub sua formalitate ectilia. genus metaphysice consideratum, est potentialitas eiusdem naturae in ordine ad diversas species. denique logice inspectum nihil aliud est, quam ipsa relatio rationis eiusdem naturae in ordine ad suas species; quae triplex consideratio etiam invenitur in ipsa specie ~~iuxta~~ suam naturam.

Certum enim est, quod genus physice consideratum salvari potest in unica specie, et species in unico individuo: quia isti gradus a parte rei existunt physice indentificati in quolibet individuo. quare tota difficultas solum procedit de genere, et specie ~~metha~~ metaphysice, et logice consideratis: an videlicet potentialitas generis salvetur in unica specie, et similiter speciei potentialitas in unico individuo, quod supponitis sit

Conclusio 1a genus metaphysice consideratum nequit salvari in unica specie: bene tamen species in unico individuo. Haec conclusio quoad primam partem docet a Philosopho 4 Topic. cap. 2 ubi ait: omne genus plures sub se species, quae licet non sint genus omnino: quae verba conclusionem esse expressa Divi Thomae.

Probatur quoad 1am partem, quia genus methaphysice inspectum dicit intrinsece, et essentialiter potentiam, ut perfectibile per plures differentias; sed haec nequit intelligi adaequate, et complete per unicam differentiam; ergo ut adaequate, et perfecte intelligatur, exigit plures differentias. Sive species - minor ex dictis patet. minor vero licet quod potentia esset perfectibilis per plures actus, non intelligitur adaequate perfecta per unum, si adhuc restat, ut per alios perficiatur: ergo dicendum est potentialitatem generis non

ad

adequate perfecta per unicam speciem, et inde nec potest in illustrari.

Quando ergo Ptes scilicet, quod species conservari potest in unico individuo etiam docet D. Tho. q. post. ubi sic ait stringit autem salvari speciem in unico individuo: quod est de mente D. Th. — voce autem stat. quod species ad differentiam generis, sit totum actuale, et sicut dicit potius esse perfectibilem per differentias individuales, necesse illi adduxit aliquam perfectionem: quod independenter ab illis intelligi species eius esse perfecte adequata, siquidem nullam ab illis accipit: quod conservari potest in unico individuo.

Unde iuxta hanc Ptes et doctrinam, ad quod facit D. Th. disparitatem reddendo datam inter quandam Ptes, scilicet, quod ideo genus non posset tale denotari, substantialem habet unicam speciem, quod hanc non salvavit eiusque potentialitatem esse. species autem est ex se habet: quod est totum actuale.

Secundo contra hanc Ptes, concludens autem obiicies 1o. sicut genus est determinabile per plures differentias specificas, ita species per plures differentias individuales: quod sicut non conservat in unica specie, nec species in unico individuo.

2o. Obiicies; ideo species potest dici totum, eo tamen habeat unicum individuum quod est in proximo, et quando inadequate concipit, sed totum hoc non sufficit: quod per minor gradum genericum physice invenitur in Angelo, idem, quod tamen esset unica species, esset in proximo, et quando, ut superior illa superesset, et in adequate attingeretur. et tamen non posset genus denotari potest: quod similiter dicendum est de gradu specifico physice in Angelo respectu.

3o. sicut genus in unica specie non habet omnem perfectionem, ad quam est in potentia, ita species in unico individuo non habet omnes differentias individuales

duales, adquas ē in poā, q̄ tr gūs tale ptr n̄ denoāt inordine ad unicā speciē; ita simili speciē &c.

Ad replica 1ᵃ distinguo ant; lz, tr dicente omnimodā paritatē nego ant, aliquā paritatē dicentē ommitto ant, et nego cōā. disparitas stat in hoc, q̄d gūs ctr ē in poā ad plurēs differ, unde nisi detr talis pōalitē n̄ saluat; ut pat inor pōalite intrinseca et ctli. at uᵒ species de sua intrinseca roe n̄ ē poā, ad actus: eius enī pōalitē passiva ē p hūs et denoatiui, n̄ uᵒ ctli: aes inde eius intrinseca pfectio saluari pot in unico indūo.

Ad 2ᵃ ommissa cauli iuxta ppiōs maā nego mīrē ad 1ᵃ distinguo maā. gradus genericus ē in poā ante, et à natis supeint inadequate, ppt superior in roe quidditatis pōalis, et 2ᵃ hēbilis ommitto maā. in roe extensiōs nego maā, et ocusa mīrē, nego cōā. tr nanq̄ ille gradus phisicus est in praento plimitedē, et quidditate, et aliquomᵒ superior sua diffa ohente; n̄ ī superioritatē requisita natiō ad ulitē genericā. hęc enī ctli respt, ut diximus, poā intrinsecā ctlē pfectibilē; et ōnt, ut valeat plurē diffē possibiles denini ctu.

Ad 3ᵃ ex dictis, q̄d gūs ad pfectē diffōnes ē inpoā intrinseca, et ctli; aes coenē ll impossibiles ll diffē ctli impotens gūs, nullus ē in poā ctli ad res impossibiles. species uᵒ cstr n̄ ē in ppa ad diffē induales, q̄ illa abistis n̄ pficit, quin potius diffē induales ā specie pficiunt; aes inde n̄ tenet paritas.

ART. VII.

quid

QVÆSTIO INDIVIDVI, et INTENTIONALITER ACCEPTUM.

§. I.

Proponitur de ratione individui intentionaliter accepti.

Ut prima pars huius acti resolvatur notate, quod in individuo intentionaliter sumpto tria reperiuntur. Prima natura speci: fica composita ex quo, et differentia. Secunda differentia numerica, seu modus in: dividuationis, quo reditur natura. Et haec duo in omnibus individuis substantialibus, et accidentalibus reperiuntur. Tertium in individuis substantialibus praeter haec duo reperitur quidam modus substantialis, quod est complementum ipsius individuationis et singularitatis, quod quidem vocatur subsistentia, qua redditur natura incommunicabilis non solum inferioribus, sed etiam alteri supposito; hoc praenotato Porphirius sic definit individuum intentionale: individuum est, cuius collectio proprietatum, quae in uno est, in alio reperiri non potest. Proprietates, dictas locus Porphirius comprehendit Beatus Albertus magnus sub his carminibus sequentibus. =

Fra, Figura, Locus, Tempus Cum Nomine, Sanguis,
Patria sunt ~~Semm~~ Septem, quae non habet unus, et alter.

Quae omnia sic explicantur **Fra** id est complexio. **Figura** idest dispositio partium. **Locus** idest domus, in qua natus. **Tempus** idest instans generationis seu nativitatis. **Nomine** est id, quo appelatur. **Sanguis** idest genus, seu propago. **Patria** idest urbs, in qua educatus est: quae omnia duobus individuis vel duobus hominibus sim: mul inesse non possunt. quia etiam numquam accidit duos homines eiusdem complexionis, eiusdem faciei, et eidem ingenii, symboli, et nominis,

eiusdem

cipiis partialibus eodem loco natis, ita, ut nullum vestigium discriminis, quae desunt, in illo inueniatur.

Circa hanc descriptionem

de qua notandum est quod in illa solum definit individua substantiae completae, nam solum haec proprie possunt generatio, educatio etc. = Cuius adiuncte, quod in ea nota individua substantiae completae definit, quod solum individua humana, et bruta; nam individua inanimata dictas proprietates non conueniunt, et aliquando inter se ita sunt similia, ut discerni nequeat inter illas, ut patet in duabus guttis aquae.

Sed quia haec definitio individui vel individuationis sumit, quod proprie assignatur, ideo melius D. Thomas illud definit dicens: individuum intentionale est indistinctum in se, et distinctum a quolibet alio. idest (ut magis explicat ipse Thomas magister) est id, cui repugnat diuidi in alia plura in eadem ratione: quae definitio vel individuationis conuenit. v.g. Petrus, et idem est de quolibet alio, quod est unum in se, et distinctum a qualibet re; et indiuisibile in alio Petro, licet enim sit diuisibile in corpus, et animam; quia tamen non diuidit, quod diuidat in ea, quae singula sint idem adaequate cum ipso, nec plura in ratione Petri, ideo absolute dicitur indistinctum, et indiuisum.

Obiicies contra 1am definitionem: quod in definitione dicitur tota collectio proprietatum vel intelligitur de proprietatibus illis in communi, vel de singularibus, et de natis: illud falsum est, quod alteri non conueniat, quia collectio earum in communi potest alteri conuenire: v.g. eadem patria, idem sanguis etc. ergo non debet intelligi de proprietatibus in communi. = neque 2um potest dici scilicet, quod definitio loquatur de hac natura propria, quod sic probo. quia si hoc modo intelligeret frustra diceret, quod tota collectio non est in alio, quia nec una proprietas individuata potest in altero esse, v.g. haec figura, quae tamen non accidens nequit in diuersis subiectis inueniri: ergo nec definitio intelligi debet

de hac

de hac n° proprietate.

Ad hoc argum. 2° dicendo, desf. intelligi debere de collect. n. in com., & singulari, ut ad pp. dicat. qd n. loquimur desf. praedicatibus reduplicatiuis, ut individuatis, hoc enim m° conuenirent circa uniuersalia, et idem f idem desfiniret; ac n. com. nulla in particulari posset alteri conuenire; qr. vero in argum. assignata; & loquimur de illis quorum ... in principia individuati: q. ita designant, et dictant ... ita designant, repetiri n. possunt: et quamuis haec individua, quae in alio repetiri n. possunt: et n. aliquas proprietates, quae individuati extrinseca adhaerent, ut n. ..., nomen, sanguis, locus, & possunt aliis conuenire, n. ille, quae intrinsece denotant, ut fro., figura, &c. unde oportuit de tota collect. loqui.

§ II

Por. desf. indui 2° intentionatr. proposita examinatur

Porphirius duas proponit desf. indui 2° intr. acceptae. 1ª ex parte praedicabilis dicens: individuum est illud qd de uno solo praedicatur. 2ª ex parte subiecti dicens: individuum est, qd continetur sub specie. et ea alterius desf. adiunctae, individuum est, quae, et ... quae dum singularis qd p illas solum desf. individuum, pars est ... ultimo diuisa ab aliis, et incommunicabilis v.g. Petrus.

Obiicies 1°: qr. praedicatio de se ipso praedicatur est praedicatio identica, ut si praedicatio, in qua Petrus de se ipso praedicatur dicas Petrus est Petrus; ita praedicatio, in qua individuum de Petro praedicat dicas Petrus est hic homo: pat. com., nam erit identica, ut si dicas Petrus est hic homo: pat. com., nam ... in 1° idem de eodem praedicat, ita in 2°.

Ad hanc dicitur maior. Tota ... ratio ad ... repetat individuum contra illam com., ait ... idem

idē esse prati de uno tõto, ac identici prati; nos autē uerio-
rantes mag. negamus Cõa, nã terminus idē de eodē prat in 2°
prati, in diverso m° significat, et sicipit eadē re [illegible] Dici-
mus, ac p. 3o. hõ, quod diversitas sufficit ad prati plu, ut
ipse mag. Joannes a S.to Thõ fatet q. de pratibus, et sunt pluie
dicta 2ª pratio.

Objicies 2°: indiuus prat de pluribus n° differenti-
bus, ut si dicas Petrus ē indiuus; Paulus ē indiuus: ḡ male
definit p hoc, qd ē prati de uno tantum. = Ad hoc distinguo
Ant: rao indiui prat in Cõi, et spuale, sed ant: in particu-
lari nego Ant. hic enī n° desuit Porphirius rao indiui
in Cõi, d in particulari, et de tate.

ART. VIII.

AN STATUENDA SIT BENE RATIO COMMUNIS INDIVIDUO?

§ I.

Resolvitur difficultas, et 1ª Cc° ppt, et pbat.

Inquirimus in presenti an sicut a Petro, et Paulo reg. abstrahit
rao hum., in qua Petrus, et Paulus conveniunt, sit etiā abstrahibilis
aliqua rao Cõi, in qua analogice de indiuo conveniant. negarunt
aliqui putantes, indiuits esse l° diversas, sbus convenientia in rao-
ne sit Canis cõlesti, [illegible] Dc. ex terminis hoc n° distante sit.

Prima

Cc°. dabilis ē rao Cõi in indiuo ab omnibus abstracta: hec Cc° pbat°
autate D. Th. 1 pte. q. 3. art. 9. ubi ait: Sit indiuus, sive persona in-
communicabilis sit, ipse tm modus existendi incõibilis pot esse ōibus cõe.
ḡ tm mente Ang: D. Th. dat tali rao Cõi in indiuis.

2°

quae conveniunt in ali-
2° Prop. quaelibet natura aliqua conveniunt in ali-
qua ratione com., talis ratio, in qua conveniunt, potest illi abstra-
hi. Pr. o̅ia individua conveniunt in hoc, quod est esse individua, et ab-
stracti ab quolibet alio: ergo ab illis ratio com. abstrahibilis est.
Objicies 1°

quod si individuum superest in com. praeter de pluribus, quod individuum ... quod tan-
tum deberet praedicari: ergo non est talis ratio com. = 2° individuum est com-
bus debere praed.: ergo non est talis ratio com. Pr. illi repugnant plura de-
magis singularia quam non ...: ergo illi repugnant plura de-
Resp. potius dicuntur ratio com. omnibus individuis repugnaret.
Ad 2um dices

... quod illa ratio com. praeter quod explicitus, et in specie, ... con-
... talis ratio abstracta ...
... abstracta, ut infra dicemus, et talis ratio ab
individuum ..., quod ... de... vagum = Ad 2um co-
... individuo abstracto repugnaret de pluribus dici, nec
... individuo vago.

Pro 2° et 3° objectionibus occurritur.

... ratio com. ...
... ratio com. dicit analogice, quae non trascendit
... ultimas differentias, ut infra dicemus, et ratio individui inclu-
... in ultimis diff. ..., quod talis ratio dicit analogice
... certa videtur, et mirum ... quod illa ratio com. individui abstracto, ...
... ratio individui, ... hoc ... dici ..., ... Alii autem
... ratio individui ... et ... ana-
... dicat: quod talis ratio includit in ultimis differentiis
ga, nec univoce.

Objicies: ... diff. individuales, et o̅ia individua ...
... conveniunt in com. ... ratione convenientes, ...
... abstrahitur ab quolibet alio: ergo ratio illa
... indistincta, ... univoca = ... prima ... probabile uni-
... com. est omnino eadem, ... univoca
... univocus

vocis scilt diffa darj, et in diffa includit ultimas diffas, alia diffa n. est; qd etsi diffa individui in dicta individui includat, pot tño esse univoca.

Ad hanc objectj. distinguo añt: tñ est cole voc univocatis tm qd rño añt. simplr nego añt, et cöq: nã rño illa cois n. prscindit perfecte a diffjs individualibus particularibus, qd cert aliter includit, et cuilibet in particulari manet intime rño indiuiduandi ..., ultimas diffas individuales ... cendit, e ... rño abstracta coi n. pot univoca denotari.

Adsq dicat paritate potius ... nobis stare: et enj diffa n. pot perfecte prscindi a diffjs, qd similiter ultimo includit, ita similiter diffa individualis, et ut illas equivocatio dicendum e. qd praedicabile n. dici tale in ordine ad diffas, qd in ordine ad individua, a quibus prfecte abstrahit, et nunquam. dicit ... univocum.

ART. VIV.

Utrum Dtus 3um Praedicabile tandem Diffo Tradita a Porphio convenit Diffae in Coi.

§. I.

Aliqua notabilia de diffae diffe traduntur

Antequam de diffae diffe, que 3um praedicabile ..., dicendum, notandum e 1o qd diffa, ut hic e, ... tripartia, et distinguens unum ab alio, et hoc dicit a Porphirio in coem, ppria, et ppriissimam. diffa cois e accidens coe 3 praedicabile, hic fo, quaeunaque differt ab alia accidentr, ut Petrus albus, ... albedine dist a Petro nigro. diffa ppria e accidens inseparabile, quo ppe unum dist ab alio: ut ... risibilitas hõe distinguit a equo. diffa ppriissima e illa qua una res ab alia ... dist, ut hõ distinguit ab equo, ... hac diffa nulla ... assigno

assignabilis est secundo in textu Porphirij. Sed inqualiter diximus tales differentias reduci ad differentias communes, quia licet differentiae individuales sint substantiales, et substantiales per illas duo individua differant, non in substantia, et accidentales, accidentalitate sunt probabilis, ut supra diximus, et in praedicamentis de essentia, communes et aliis similibus.

Secundo notandum est, quod differentia proprissima est duplex alia subalterna, et infima alia subalterna est quae dividit genus, et illud constituit, ut sensibile quod dividit substantiam, et constituit animal, est illa quae praedicatur de pluribus differentibus specie, ut sensibile de homine, et de equo praedicatur differentibus specie. Secundo infima sive athoma est quae dividit genus, et constituit speciem, ut rationale dividit animal, et constituit hominem, est illa quae praedicatur de pluribus numero differentibus: ut rationale praedicatur de Petro, et Paulo.

Ex quo infertur, quod in qualibet differentia duplex est habitudo, unus ad genus per modum dividentis illud, alius ad speciem per modum constituentis, et alter ad individua quatenus praedicatur de illis, ut rationale per modum illius, et alter ad individua quatenus praedicatur de illis. ut rationale dividendo est dicitur ad illud, quia illud dividit, et rationale dicitur ad speciem quatenus constituit hominem, ut patet Bruto, et ad species dicitur quatenus de illis praedicatur mathematice illius: et ad Petrum, et Paulum quatenus de illis praedicatur.

Unde differentia sumitur, ut in textu, et sic a Porphirio definitur est quae subaptè nata, ea, quae sunt sub eodem genere separat. et constitutiva uniuscuiusque speciei sic definitur est id, quo species genus excedit. ut rationale sic definitur est quae praedicatur de homine excedit, ut probabilis sic definitur est quae praedicatur de pluribus in quale quid. Et dicendum est nulla difficultas contra tres has definitiones, quae dare clarum sunt solum quod est difficultas contra differentias, quae sunt.

Et communes istius differentiae praedicatur circa partes explicando, quod est probabilis ex aliis probabilibus. illa parte in quali probabilis convenit differentia cum aliis

q̄d ponit loco diff. etc. ex illa ē aduertendus, q̄d tantus ē id q̄d essentialis, nec quidditatiuē, nec substantiuē. nam illa praria semper assignat ex parte rei significatae, ex parte modi significandi q̄d substantiuē, et adiectiuē: quapropter non dicit in quid, sed in quale; q̄d differentia quasi qualificatiua generis, cum detrahitur eius qua explicatur essentia manet 1a pars arti: unde solum restat occurrere: an sic praedita differentia in communi de qua [illegible] quo supposito sit.

§ II

Resolvitur 2a pars huius articuli

Rdi. CC.o differentiae essentiales non possunt dari per repugnantiam: dari autem per non repugnantiam differentiae accidentales. haec 1o quoad 1a partem sic probatur: q̄d differentia essentialis debet dari per praedicata quidditatiua: ergo per praedicata quidditatiua positiua: et sic nequit dari per praedicata per repugnantiam seu carentiam.

Quoad 2a partem sic probatur. q̄d ad differentiam accidentalem sufficit q̄d in ista ponatur aliquid, q̄d sit qualecumque, per q̄d conueniat, et aliquid, per q̄d differat, et per non repugnantiam ad aliquid potest aliquis eum alio conuenire, et per non repugnantiam differre: sicut vg. duo homines caeci conueniunt in non repugnantia ad uidendum; et tamen non repugnantia differunt a lapide: ergo potest poni in differentia accidentali loco generis, et etiam loco differentiae non repugnantia ad aliquid: et sic dantur differentiae accidentales per non repugnantiam.

Obijcies 5o contra 2a partem sic: q̄d differentia debet explicare naturam definiti: q̄d non potest explicari nisi per aliquid positiuum, et non per non repugnantiam: patet consequentia: q̄d differentia per praedicata per non repugnantiam solum explicat q̄d res sit, non uero q̄d sit: ergo non explicat naturam definiti.

Rdo. totum argumentum militare de differentia essentiali, non uero accidentali: et

ratio est: quia definitio accidentalis non explicat quod non sit, quod qualis sit, et
per consequens per aliquid per repugnantiam non convenientia possit dari. Aliquid

definitio sub specie athoma, et causae, et indifferens ad plures actus
inaequales quatenus optime potest definiri in ordine ad actus perfectissimus:
etiam si omnibus inferioribus positive non conveniat, quod per repugnantiam:
unde potest ... sic potest definiri ... per ... puer ...
pide ... etiam si hoc per ... et ratio est: quia virtus cuius
... non conveniat ... per non repugnantiam, et ...
... maxime ... per actus perfectissimus. Hoc modo ad-

aliquos ... explicat in hac per dicunt, in aliis
subalternis, et infimae esse eiusdem infimae speciei in toto prae-
... et inde quod definitio tradita ... sub-
... perfectissimus positive; infimae
alternae; quae explicat actus perfectissimus, et iuxta hanc explicationem
convenire definire per repugnantiam,
facilis est totum argumentum. Aliam viam mediae facilioris praedicta

... potest explicari ... notando: quod quae potest ... definiri
... quae ... in re conveniunt,
... accidentia realia, quae ...
... hoc, quod ...
... specificativae: unde huiusmodi definitiones dicunt ...
absolute ...

Primo potest definiri per accidentia ... quae ... conve-
niunt ... et ... per ...
... ad reale et irreale: ...
... sunt ... definitio ...
definitio ... huiusmodi definitio non convenit ... definitio
... est quae
immutas

immediate ad reale, et irreale, nisi reduplicando hanc [illegible] alij.

Hoc supposito est dicendum, quod depositio explicata per non repug-
nantiam fuerit differentia in communi reduplicative hanc [illegible] differentiae
quae abstrahit ab infima, et subalterna, et ratio est quia haec non re-
pugnantia est praecise appellatio supra rationes communes differentiae; et non repug-
nantia autem esse reale, et irreale appellat supra [illegible] communes alij;
unde patendum est quod haec depositio non fuerit differentia infima absolute sed
reduplicando [illegible] communes differentiae, quae per talem depositionem [illegible].

Objicies 1° [illegible]
quod depositio fuerit superiori reduplicative, et sub qualitate, nul-
li ex inferioribus fuerit absolute, ut patet in exemplo allato
de alij, quod [illegible]; sed tradita depositio differentiae fuerit differentiae sub-
alternae absolute, cum ipsa praedicet de pluribus specie differen-
tibus: ergo per hanc differentia non [illegible] depositio in communi.

Respondeo quod differentia sub-
alterna praedicat de pluribus differentibus specie positivis: depositio
vero intelligit depositive per non repugnantiae, per explicatum praedicati
positivi: unde nunquam verificatur, quod communi superiori cum redupli-
catione fuerit, inferiori fuerit absolute.

ART. X.

DE DIFFERENTIA CONSTITUTIVA UNIVERSALIS, E PRAEDICABILIS IN ORDINE AD SPECIEM QUAM CONSTITUIT, ET IN ORDINE AD INFERIORA?

ad delit

Ad disis huius arti. supponendus e 1º qd diffa 3ª pratilis, n prat, ut diffa de aliis diffbus libi inferioribus, ad ut speciis, et ultima quidditas subti, ut hidicas hoc rale e rale; — 2º supponendus e, qd diffa hec cons pratio n 3ª, sed 2ª pratilis e. — hec cons pratio n 3ª, ad 2ª pratilis e.

ffa, ut supra dicebamus, constituit speciis, ac jinde de illa inmte prat, mte nº de indiui; dicitis namq prat. quatenus ipsa participans rons specifica, quibus suppositis.

§ Vnicus.

Nra conclusio opt, et 3ª illam arguit

Ccª: diffa n constituit ulis pr ordinem ad indiua hec cap. pr. Vle costi constituitur ad speciis, et pr ordinem ad indua hec cº pr. Vle cotti const. hui pr ordinem ad plura inferiora: qº n pr ordinem ad speciis. an par. qd qdlibet ule in particulari debet participare rons ulis, ut lic, ad ut excidus diffa hec e unus in multis: ad multas pilice. qº qdlibet ule pr ordinem pr ous ad plura inferiora constituitur. Coau pr. qd speciis, de quo diffa prat, nec e plura, nec inferioritas dicit, cuj talis pratio sit equalis de equali: qº illas respiciendo n respicit plura, et sic nec in ordine ad illas constituitur ulis.

Objicies 1º: 3ª hanc cui: ule fctu constituit in ordine ad sua immta; ad immta sua diffe e speciis: pr prius eng inuenit diffa speciei, qua indiui; ergo fctus ad speciis dandas ulis diffe, n uero pr ous ad indiua.

R. qd ule fctu constituitur in ordine ad sua immta, si illud, ut ad inferius respiciet, et cuj diffa n respiciat speciis, ut ad inferius, ad potius, ut ad equale ideo infert, qd n illius ut ad inferius, ad potius, ut ad equale ideo infert, qd ru illius fctu, n ulis.

Sed contra hanc solutionem repti: qº ut ali qd constituat in roe ulis sufficit, qd respiciat id qd tale virtuale e pluries: qº sufficit, ipsas

ipsas nās repsicere, quę in ipsa sua radicalit. plura indiua continet. ans. pr. est aliquis. sit huius, n. neg. pr., q. immediatę sit plura, et sufficit, q. immediatę significet nās, quę coi sit pluribus; q. limitis, ut alię q. sit ipsa, sit sufficit, q. immediatę respiciat nās, quę in poa, uel in radice plura contineat: ps. Cons.: n. ratione ł. dicere mi. coi significare plura diuisiuę, quę de voce uli, plura respicere; q. ad rog mi. coi sufficit significare nās, quę sit coi pluribus: q. limitis.

Rō. ad hanc replicā, neg. to ans.; ad illius pb. nego ans. nego cons., et rao dispositiui est in hoc, q. rao mi coi sita ē in hoc, q. significet nās pluribus coēs, nec ē alius mūs significare plura univocē; n. cuius dicit huius coi ps hoc, q. significet plura imme. nti, alias equiuocus esset; unde coitas in no attendi debet ps hoc, q. nāa significata sit pluribus coi: at uō rao coi uli, cuius spectat ad uoce, q. ipsi nāe significate assistit in roe positiua pluries, una illa, ut in inferiora respicit, n. erit uli. sola.

Obijcies 2º: q. q. suerbitiv de uli, ut uel ē, et ipsius sola ē uli: q. differ. prat suerbitiv de specie, n. sollus, ut subiectas gri; q. etiam, ut in poa continet indiua; q. diff. ps ius ad specis continet uli. sola. mi. ps. sic: q. specis quatenus multiplicabilis in inferiora n. sollus dicit genus generici, q. etiam differ. ps quas continet: unde q. sit speciei multiplicat; q. hoc hēt sola roe diffē: q. diffa prat sola de specie, ut uli. sola.

Rō. hoc argu. vt admissa mai., min., nego cons., exquo enim diffa prat de specie, ut continente in poa plura indiua, n. deducit, q. possit hēat roe uli; q. videtur tantum praedicari illa, ut continentia equalit mathēa, n. u. ut se poni in Logica, et rao ē, q.

q. spe

q. species, ut inspecta a differentia et quatenus plura habet in se, ne ulla logice, sed tantum methaphisice; unde quamvis reperitur ... methaphisice. = Et differentia de specie ... utraque tamen methaphisica. = Et retorqueo argumentum: si differentia est soli, sed ... quatenus species reducitur esse, quatenus est ... : ergo similiter quatenus species ... hoc non admitti debet. Ergo differentia illa quae respicit, erit ... soli.

ART. XI.

QUOD SIT PROPRIUM 4um PRAEDICABILE

§ I.

Presuponuntur aliqua, ad ... cessibilitate.

Ut ad rem propius ... probabilis ... Porphirius ... proprium ... notandum est 1°. quod hic ... accipi posse, quod est soli speciei, et non omni individuo ... : ... quod omni speciei ... soli homini, et non omni. 2°. quod omni speciei ... soli : ... omni homini ... soli : ergo etiam ... omni soli : ... semper, ... est semper. 3° quod soli, et omni, sed non semper, ... homini; nam ... homini. 4° quod omni, soli, et semper, ... risibile ... homini; nam ... non semper, semper tamen risibilis est.

Notandum est 2°, quod haec divisio est analoga, cujus ratio est, quod ratio proprii simpliciter ... uni membro scilicet proprio 4° modo, et aliis ... quod ... divisio, quod simpliciter uni membro ... de illis dicitur ... divisio analogae ... analogica: ergo tradita divisio analogae est. ... proprium 1° modo deficit a ratione proprii ... proprium 2° modo non soli speciei, 3° modo ... non semper; ... proprium 4° modo, cui omnia haec ... proprii ... ultimo

Ultimò nota quod definitiones traditae à Complutensibus solum de potentia propria, et abstractione tertii probabili: cum in hoc dicant proprium potentiis aperte nihil, tradunt alias definitiones proprii quarti probabilis desumptas ex D. Thoma opusc. 48. sic: proprium est quod praedicatur de pluribus inaequaliter accidentaliter, et necessario: in praedicari de pluribus convenit proprium cum aliis praedicabilibus; in inaequaliter differt à genere, et specie, per accidentaliter differt à differentia, et per necessariò differt ab accidenti quinti praedicabilis; quamvis supposita hoc modo explicata definitione quarti probabilis, adhuc remanet difficultas in assignando quaenam sit abstractio quarti probabilis.

Conclusio

Solum proprium quarto modo est abstractione sui, et proprium intentionis quarti probabilis. Haec conclusio sic probatur: illud proprium est abstractio quarti probabilis quod simpliciter, et in omnibus modis distinguitur proprium ab accidenti communi, quod est quintum probabile; sed solum distinguit simpliciter proprium quarto modo: ergo. Minor est certa, etenim proprium aliis aliis modis convenit cum accidenti in communi; nam primo convenit cum illo secundum, et accidens, sed proprium primo et tertio modo non conveniant soli, et simpliciter; et proprium secundo modo non convenit omni; et quae conveniunt cum accidenti communi ab illo simpliciter non distinguuntur: ergo ista abstractio non distinguit ab accidenti communi, et sic solum proprium quarto modo est abstractione quarti probabilis.

§ II.

Proponuntur, et solvuntur argumenta contra istam conclusionem.

Objicies 1°. proprium, quod est tale in actu est hoc est abstractione, est proprie quarti probabilis; atqui non modo proprium quarto modo est hoc etiam spectat ad quartum probabile. Minor probatur: illud est proprium ab essentia, quod dimanat ab ea, sed proprium tertio modo dimanat ab essentia quamvis non semper dimanet, ut patet in motu gravium extra centrum, et in capacitate, ergo ita de aliis proprium et per proprium quarto modo.

Ad 1um objectum distinguo maiorem, nego minorem, ad cuius probationem concessa etiam maiori distinguo minorem. dimanat ab ipsa essentia metaphysicè, et sim

et sim principia specifica nego minorem. Dimanent sue tam principia ad principia materialia quoad minorem, et nego consequentiam: tamen ad principia materialia quoad minorem, et nego consequentiam: trimus inclinatalia principiorum, v.g. esse medicum logicum, et haec inclinatalia principia, v.g. esse medicus logicus, et haec inclinatio supponunt naturam independentem, et alia huiusmodi, tunc supponunt naturam independentem, et alia huiusmodi, tr supponant natur... hae omnes non sequuntur ex illa, sed ex in fluxu Dei: limitatio contingens supponit hoc, non sequitur ex natura sua, et ex individuali dispositione huiusmodi: quae ratio valet, cum qua gravis est quies, l. motus distinctivae.

Ad instantiam quae habet dubitatio

propriis quod ... praticabile dimanat ab aliqua habitu: ... quod non dimanat a ... materiali physica... per non ... quod notabile est praticabile. ... Respondeo ad hoc argumentum ... nullus alterius ... praticabile ... nullus ... non dimanat a habitu, ut docet ... pluribus locis: unde ad generandum ... praticabile ... materia ... rata, non physice.

Obijcies 2°: modus praxandi, et alij ... non spectat ad ... praticabilem quod pertinet ad illam ... praticabilis. Contra patet, quia ad aliud pertinere debet talis praxandi modus... ... et excludentes ... ... dicendi modi praxandi ... Ad hanc dicendum ... dici ... praticabilis ut ... patet ... quod ex illa solum infert, talem modum praxandi ... pertinere ad ... praticabile, simpliciter ad ...

Obijcies 3°: nam esse logicum ... notio, l. accipitur pro inclinatione ad logicam, l. pro habitu logicae: ... ... secundo modo est proprium ... modo acceptum: ... pro modo, ... inclinationis ... habitu logicae est ... communi ... est proprium 4° modo acceptum; ... pertinent

ptinens ad S. prabile. = Ad negado min. et pte, adps dico, qd habitus i accidens coe hoibus, non tamen Cetteris, Cerebri, et alic aliquo m° p alterari; venit soli hoi.

Obijcies ultimo: Canascere venit alys, adi dy, ergo n soli hoi; et non alteri alligat, ut exemplu ppriy in 3° m°. = R. qd soli hoi venit ppric canescere in tempore senectutis, et ny alia alia hent pilos albos, non tamen Canos.

ART. XII.

QUESTIO VNICA. DE 5. PRÆDICABILI. ACCIDENS BONÆ DE 1. ET 2. INTENTIONALITER ACCEPTÆ.

§ I.

Spt. defio accidentis i intentr sumpti

Iure optimo accidens 5. prabile postponitr a Porphirio alys 4 prabilibus, qd de pluribus dicitr, nec ut qd dimanans ab ea de contingent prat. unde a Porphirio intentionalr, ide, sm qd ipsi venit a pte rei. hic desfr; accidens e qd pot. ab esse, et adesse absqe subti Corruptione, et postea ob ipso dividit in accidens separabile, et inseparabile. Separabile e, qd a subto separi pot. ut sedere, et dormire in hoie. inseparabile e, qd a subto separari nequit, ut nigredo in Corbo. hic tradit Porphirius alias species accidentis in coi, quas omnitto, qa cuy predicta coincidunt, illas qd ad= sunt ipsas in presenti actu. loqui tenty de accidenti prabili, non autem pramentali. accidens autem pramentale e, qd ponit subtis in pramento, habenti esse p se, et dr accidens pramentale hic

tenere in alio, id est alieni inhaerens; accidens vero praedicabile est quod potest
ponit prato entis, et optime per praedicta definitio de praedicabili accidens
l. intentionalis accipitur: et, ut magis perspiciat tradita de suo lib.

§ II

Aliqua argumenta proponuntur contra istam conclusionem

Arguitur 1º definitio tradita non potest esse accidentis l. intentionalis nec naturis praedicti praedicta. Probatur: accidens l. intentionale cum pluribus dicit tam accidentia realia, quam vera; tam existentia, quam ca... et aliis modis, quae omnia, quae ad praedicabilia spectant: ergo analogum est, sed analogorum non potest dari unica definitio: ergo
... illorum; tene hic, et analogorum non potest dari unica definitio; ergo neque illa tradita competit accidenti l. intentionali in specie.

Ad hoc argumentum, nego consequentiam, ad cuius probationem, concesso antecedenti, et ... distinguo minorem ... sumptum, non potest dari definitio unica analogorum, quae sit essentialis et quidditativa, concedo minorem: quae sit descriptiva nego minorem definitio ..., quae dat accidenti et de aliis descriptiva ... explicans ... analogum, non est essentialis ... descriptiva, id est, explicans ... et hoc modo debet intelligi tradita quae exigit accidens praedicabile, et hoc modo debet intelligi tradita definitio.

Contra arguitur contra eandem definitionem: dat aliquid accidens, quod non potest abesse, vel adesse absque subiecti corruptione: ergo male definitur accidens praedicabile per hoc quod potest abesse vel adesse absque subiecti corruptione. Probatur antecedens. ... non datur absque subiecti corruptione: ergo antecedens verum.

Sed aliqui conveniunt ad asserendum definitionem debere intelligi de accidenti, quod realiter, et physice a subiecto separari potest: ac proinde asserunt, ... continuo nec esse accidens praedicabile. Ceterum quod hic modus dicendi est contra modum loquendi ... et aliis, ut ex praedictis patet, hic probatio, autem; et quod alius, ut ex ... praedicti patet, hic pratio corporis

Corpus enigen non pertinet ad aliquod ex supradictis praedicabilibus; ideo est impugnabilis a nobis relinquitur.

Respondeo in adverkendo ad Dt. q. de spiritualibus creaturis art. 96 ad 7. quod illi praedicti abesse, et adesse in definitione accidentis, debent intelligi, quod potest abesse, et adesse per affirmationem, et negationem, non physice, et realiter. unde iuxta hanc explicationem dicat, quod nigredo Corbi non possit adesse absque corruptione physica ipsius Corbi, bene tamen potest adesse, et adesse absque corruptione per hoc, scilicet per affirmationem, et negationem et idem est de aliis accidentibus inseparabilibus.

Ad 2am. 1o. nego quod hoc possit nigredo adesse corbo sine eiusdem corruptione; quia ergo antecedens. hec propositio est falsa: Corbus non est niger: ergo nego quod hoc possit nigredo abesse Corbo sine corruptione eiusdem. 2o. ex illa legari tales definitiones non esse accidentis 1o intentionaliter sumpti, sed 2o intentionalis inspecti; et falsum est. Ad antecedens, idem est abesse, vel adesse est subiecto iam explicatum, ac posse affirmari, aut negari de illo salua eius esse; sed affirmari, et negari non convenit accidenti tam eas, quae ei conveniat a parte rei, sed per hoc, ut logicae: ergo illa definitio tamen accidentis 1o intentionalis inspecti.

3o. instabis: ergo habere absque eiusdem corruptione intelligeretur per affirmationem, et negationem, etiam proprie passionis definitio accidentis non conveniret, sed hoc falsum videtur ergo illud, ex quo sequitur. maior patet, quia et sic non corrupta, nec destructa esse non potest adesse per hoc negari risibilibus, cum non sit eius contrarium: ergo illi conveniet definitio accidentis in praedic.

4o. est, quod dari aliquid praedicatum accidentale, quo demum destruit subiectum esse: ergo et prius antecedens. mors est proprium accidentale est alii: ergo docile est. maior eius constat per: mirum dicere, posita morte in quo eius non sit indiuus alii, et etiam destruit subiectum nec alias anima: ergo &c.

ans. pr

ctus g.: sunt alii tm ie non videns sensibiles, et n. opponit cum im mortis, nec quia q. mors e privatio vitae; q. dat acci dens, quod non post ponere salvo tamen nat. tm li.

Arg. replica, ir. nego ant.: adeoque tq. distinguo ant.: absolute data ratio ant.: cum addito Sensibi sub alternatio, distinguo intellecta de indivi transcurante et cons. nam esse indivi corpo phisice destruat ammitto ingredine, tm esse, et quidditas ... destruct, cum n. de pendeat, nec fieri ... specici Cordine. atq. adeo cum illo addito e ... q. sensibilitas, nec ... post separari de hoc; q. ... adeo dicit de illo in ...

Rad. in instantis nego ant.

ad ... distinguo maius, idest adesse, et abesse, ac posse affir mari pendentem ... maius, ... nego maius, et distinguo minor, ... affirmari, et negari, ... accidens ... pendeat nego minor, et cons. Nam accidens separabile tm ea, que ... et q. ... pendeat posse affirmari ... quidditatem, ... hoc ... et talis desio sit accidens ... intentionalis inspecti.

Arg. dicat;

... non posse negari ... accidens ... accidens ... de ratione tm: hoc enim pratio ... negati, et ... de ratio tm: hoc ... alba, nec nigra, et hoc falso: ... ma ... tm ... sensibili: et ratio e, ... pratio dimanat ... in quo ... debet includit tali, ... dicit, ... dimanatio, ... dicit, q. ... dimanatio ... et ... unde ...

ad ultimum

Ad ultimam nego antecedens, ad cuius probationem distinguo maiorem: mors in praedicamento accidentali est alterius. mors in specie concedo maiorem; mors in facto esse, nego maiorem; quod non potest poni absque subiecti corruptione si ponatur in specie nego minorem, si in facto esse ponatur concedo minorem, et nego consequentiam: nam mors in facto esse non est in praedicamento accidentali alterius, in praedicamento illi repugnans, sicut enim sumatur mors in specie, est quod absolute accidit ad ultimum [illegible]: hinc mors accidentalis a subiecto praedicatur, et hoc modo non corrumpit [illegible] nam alius.

Ultimo arguitur: datur aliquod praedicamentum esse, quod possit adesse et abesse absque subiecti corruptione; ergo definitio non bona, cum aliis a definito conveniat. Probatur antecedens: haec praedicatio Deus est homo in esse; etenim esse homo potest abesse, et adesse absque subiecti corruptione: ergo dabitur.

Respondeo ad hoc, quod ex suppositione quod Deus assumat naturam humanam, talis praedicatio est inseparabilis [illegible] supponendo illam; atque praedicamentum accidens numquam [illegible] ad [illegible]. Videatur [illegible] haec late per D. Thomam 3 parte q. 2. art. 6 in corpore, et ad 2um.

§. III

Praedicatio accidentis communis intentionalis in specie.

Accidens commune, ut est quintum praedicabile, sive ut intentionaliter sumptum sic a Porphyrio definitur: est quod inaequaliter contingit de multis praedicatum, per praedicatum convenit cum aliis praedicabilibus: per contingenter differt ab aliis: contra illa praedicantur de multis nota, quod possunt esse dicta numero aut specie: et ut plenius haec definitio percipiatur, dispiciendum qualia sit [illegible] praedicabili, et antequam [illegible] habeatis primo advertite; quod accidens in abstracto, et in concreto debet esse [illegible] abstractus [illegible] praedicabilis: accidens in concreto: [illegible] albus: cum dicat accidens [illegible]

pot

post comparationem ad inferiora, ipsius albedinis, quae est inferiora ex parte rei, v.g.
ad hanc, et illud album. et etiam post comparationem ad inferiora ex parte subiecti
mutatam: v.g. ad Petrum, et Paulum. Si comparetur ad inferiora sic dicta,
esse, et ut species praedicatur; unde haec praedicatio est praedicabilis. hoc album
est album; quia non eius inferiora comparatur, ut ista quidditas. Sic
comparetur ad inferiora ex parte subiecti accidentaliter participantia, conv-
enit ad inferiora sic dicta accidentaliter, et praedicatio est praedicabilis dicitur. Ex his facile
est dubium quoad aliquid, et ut sit solutum quoad ...
est solutio dubii quoad aliquid; et ut sit solutum quoad inde sit.

1a Conclusio. inferiora sunt praedicabilis ut subiecta, et denominativa a prae-
dicabilis ... absolute intellecto. haec 2a est manifesta: quia
non, nec a parte rei absolute intellecta. haec 2o est manifesta: quia
praedicabile est illud, quod de suis inferioribus praedicatur accidentaliter; ergo solum
de subiectis, et denominativis manet post accidentaliter, non dictis, et
intellectis per se: ergo conclusio vera.

Obiicies. inferiora sunt praedicabilis debent
esse illa, a quibus per modum superioris abstrahit album, v.g. ... per se
esse illa, a quibus per modum superioris abstrahit album; sed haec sunt inferiora sunt
subiecta, nisi intellecta ab albedine: quia haec sunt inferiora sunt
praedicabilis. maior eius ... probatur: quia ... praedicabile debet
abstrahere a suis inferioribus, quatenus sunt similia, sed nec ...
abstrahere a suis inferioribus, quatenus sunt similia, sed inferiora haec in
entitate in illa re, quae ab illis abstrahit. ergo inferiora haec ...
conveniunt in albedine esse, ergo accidentaliter: quia ab illis ... con-
veniunt in albedine esse, et accidentaliter: quia ad illis conve-
nientes albo sunt abstrahit; et sic ... est praedicabilis.

Ad hanc dicitur non
concessa maiori, nego minorem. ad cuius probationem concessa maiori nego minorem:
quia inferiora v.g. alba conveniunt in hoc, quod sint denominabilia
ab albedine, et hoc modo sunt inferiora sunt praedicabilis; et in hoc,
quod sunt alba, quatenus sic sunt inferiora absolute, et ut species.

2a Conclusio ...
ex omnibus praedicatio sunt praedicabilis requirat existentia subiecti, nisi ...
solum ... esse sunt praedicabilis ... haec conclusio est quoad ... probatur debet.

Quia in

quo capacitas accidentalis creatura est non absolute per a' nempe: quae significat independenter ab existentia extremorum, et tamen non existente subiecto non esse eius capacitas. = quoad tertium quoniam pars sic probatur: quod aliquid probabile esse solebat pro abstrahendo quantum est ex parte neque ad praedicandum de multis: quod si ista plura non dentur actualiter, solebat illa vel cum sit praedicabilis. sic explicata conclusione, et probata nil in illa se offert. et haec dicta sufficiant de hoc actu, et haec est.

QUAESTIO VI. DE ANTEPRAEDICAMENTIS.

Non est a nobis posita solet agere Aristoteles de praeambulis ad praedicamenta, vocantque quasi capita libri, et continentur in capite, in quibus agit de illis, de quibus nasci videntur causis praedicamentalis: de his sermonem instituimus, et postea de ipsis praedicamentis agemus.

ART. I. QUID SINT ANTEPRAEDICAMENTA

Antepraedicamenta sunt, quae sunt praecognoscenda ad debita disponenda praedicamenta, quae quidem in genere sunt 3, in specialia autem sunt 7 scilicet 3 definitiones, duae divisiones, et duae regulae. 1a definitio est aequivocorum, quae sic definitur: aequivoca dicuntur, quorum nomen est commune, ratio vero nominis significata est diversa, et debet intelligi, quod est omnino diversa, quia sub aequivocis comprehenduntur analoga, in quibus quamvis ratio per nomen analogum significata sit diversa, non omnino diversa. 2a definitio est univocorum, quae sic definitur: univoca sunt

Illa

illa, quorum nomen ē cōe, rāo q̄ nomen significato ē eadē. id
ē omnino eadē. 3a diffō ē denominativorum: denoīativa
dicuntur quae ab aliquo nomine appellantur, cum deo[?] [illegible],
[illegible] cum diffa à casu: ibi diff. n intelligitur, quod desinant
casu grammaticalis, id, quod differant in cadentia tantum, hic
denoati: ergo albus ē denoativus, ab albedo ē nomen, à quo de-
noat.

Nec valet dicere, quod denoativa sunt univoca, ut lial[?] [illegible]
significat [illegible], quae ē omnino eadē in hoc, equo, et leone: quo
n recte assignant denoativa, ut ante praedicamentis dictus a[illegible]
vocis. Resp.

Resp. denoativa esse univoca probo, n̄ esse univoca=
ca ante praedicamentalia, quae haec sunt cōa, significant for-
mas candi omnino; esse quod praedicabili: quod in praedicamentis definitur uni-
voca, quae talia sunt intra idem praedicamentum: denoativa definitur aequi-
voca, quae [illegible] comparantur ad res alterius praedicamenti; de quo accidenter praed.
etiam sunt ante praedicamenta dicta de univocis.

Prima divisio ē eorum,
quae dicuntur cum complexione, ut homo albus, alia sine complexione: ut ho.
et 1a dicitur complexa, et 2a incomplexa. 2a divisio ē 4 dimembris,
[illegible] membra sufficienter explicat. alia sunt [illegible], ut ho
[illegible] alia singularia, ut Petrus, et Paulus.

Prima regula

cum quod piam de quopiam praedicatur. quod praedicatur de praedicato praedicatur
de subiecto: ut de hoc praedicatur est, ut ali subiecto, etiam
de subiecto: ut de hoc praedicatur [illegible]. et intelligitur regula de: si praedicatur de
[illegible] praedicatur subiecto intelligitur de praedicatis essentialibus, quae etiam dicuntur de subiecto
essentialibus: alias n teneret regula; quod n valet: ho ē [illegible], et equus: quod ho
ē equus. quod [illegible] dicitur quid, accidentaliter de praedicato [illegible], n [illegible]

qd dicat de lato illius. et rão explicati regula ē, quia dat ad co-
prehendendum quomodo intra idem prædicamentum fiat subordinatio de in-
ferioribus per super- intra idem prædicamentum cum non accidentaliter pro

2ª regula ē: genera diversa non subalternatim posita diversas
specie habent differentias. genera subalternatim posita nihil prohibent
easdem habere differentias. Exemplum est primi regula ē in substantia, et qualitate,
quæ cum sint genera, quorum unum sub altero non continetur, diversas spe-
cie habent differentias. Exemplum est primi ē in viventi, et animali, quia
ē genus contentum sub viventi habet easdem specie differentias, ita ut distinctio
universalis et distinctiva alterius, ut sensibile ē differentia dividens vivens,
quod ē genus, et constituens aliud quod etiam ē genus.

Quæ autem ista ante prædicamenta sint
necessaria cognitu ad comprehendenda prædicamenta, sic ostendit, ut in loco
vocis differentia ante prædicamentorum, quæ dicunt ea quæ sint series, subcoordi-
natis prædicamentorum, ut etiam in particulari quæ intra idem prædicamentum de-
bent collocari univoca et ab illo excludi æquivoca et denominativa.
et necesse ē illa ita cognoscere quæ prius assignatorum deserviunt cognos-
cenda, similiter necesse ē cognoscere incomplexa in prædicamento, quæ complexa
excludant, et quæ ponunt in prædicamento alia sunt individua, alia genera
et species, et ideo oportet scire, quæ sint complexa, quæ incomplexa,
quæ individua, et quæ alia, et similiter quæ intra idem prædicamentum con-
stituantur, et de omnibus contentis intra idem prædicamentum alia quæ
directe collocantur in prædicamento; ut genera et species, alia recto ordine
eorum prædicamentum et differentia, quæ cognoscit ... dicimus traditorum regularum
Unde cum hæc omnia sint necessaria cognitu ad prædicanda prædicamenta,
sunt de illis necesse ē disputare, quomodo relato ea ponere. de ana-
logis, quæ sub æquivocis comprehenduntur aliqua oportet ex-
aminare, quarum cognitio ita necessaria ē sed ... Theologicis, ut si-
ne illorum cognitione nullus melius addiscere possit, ex ignorantia
quorum de analogis plures in aliis scientiis originari errores, ... ipso sit.

art.

ART. II.

QUID, ET QUOTUPLEX SIT ANALOGIA, ET QUAE EIUS DIVISIONES?

§. I.

Resolvitur 1a pars articuli

Aris., ut in alio art. inquirit, vr. p. dist. analogo= rum. analoga sunt, quorum nomen est commune, ratio vero per nomen significata partim est eadem, partim diversa. in hoc, quod est habere nomen commune conveniunt cum univocis, et aequivocis, a quibus differunt, quia analoga cum univocis, et aequivocis, a quibus differunt, quod ab univo= cis differunt, in quibus est omnino eadem, neque est omnino diversa, quod analoga differunt ab aequivocis, in quibus ratio per nomen signi= ficata est omnino diversa.

Dividit analogia in analogiam attri= butionis, quae etiam vocatur proportionis, et analogiam proportionalitatis, quae, divisio traditur a D. Tho. q. 2. de verit. art. 11. analogia attributionis est, cuius nomen est commune, ratio vero per nomen significata est eadem tantum, diversa tamen habitudine ad illud. ut sanum est analogum, significata traditur di= attributionis, eadem est sanitas, sed tale nomen significata traditur di= versa habitudine, quod ad opus dicuntur analogata, scilicet urina, et medicina, quae respicit sanitatem, ut lucem intrin= sece. Medicina respicit sani= tatem, ut causa illius. urina vero respicit illam, ut signum illius.

Analogia proportionis sunt quorum nomen est commune, ratio vero per nomen significa= ta proportionaliter est eadem, ut visus est visio corporalis, et intellec= tus est analogum proportionis: quia visio corporalis se habet ad videndum

ad videndum sese ostendendo ei res visa, ita pariter intellectio ad intelligendum sese ostendendo ei res intellecta; unde intellectio dicitur visio, similiter, et similiter principium dictum de corde et fundamento domus est analogum proportionis, quia ratio principii proportionaliter convenit eis intrinsece; et ita est de principiis ... ita similiter hoc modo ... domus principiat domum.

§. II.

Proponuntur conditiones pro analogia attributionis, et proportionis: et objectiones contra illas solvuntur.

Tres conditiones assignant pro analogia attributionis. 1o est, quod ratio analoga sit in analogato magis principali intrinsece, et in aliis extrinsece. 2a conditio est extrinseca; quod ratio analoga non multiplicatur ad multiplicationem analogatorum; quia eadem numero est in omnibus: cujus ratio est, quod talis ratio analoga solum reperitur intrinsece in analogato magis principali, in aliis vero solum extrinsece; nullum vero forma realiter multiplicatur, nisi realiter multiplicentur ea in quibus intrinsece est: ut eadem numero visio attingit plura obiecta visibilia, et quamvis obiecta visibilia multiplicentur, non multiplicatur visio; quia tantum est extrinseca in talibus obiectis.

3a conditio est, quod in definitione analogatorum minus principalium ponitur analogatum magis principale, ut si definiatur medicina, ut sana: medicina est causa sanitatis animalis; cujus ratio est, quod talia analogata respiciunt denominationem per ordinem ad analogatum principale, in quo intrinsece reperitur ratio analoga.

Pro analogia vero proportionis aliae 3 conditiones oppositae assignantur. 1a est, quod ratio analoga est intrinsece in omnibus analogatis. 2a est quod talis ratio analoga multiplicatur ad multiplicationem analogatorum. 3a conditio est quod in definitione

unius

vnius analogati n'ponit' aliud. Analogia proportionis dividit' in analogiam proportionis propriæ, et in analogiam proportionis metaphoricæ. Analogia proportionis propriæ est, quando ratio analogata propriè repe[ritur] in omnibus analogatis, ut quando ratio principii reperit' in corde, et fundo domus. 2a est quando ratio analogata uni propriè, et alteri impropriè et metaphoricè dicitur, ut cum dicitur pratum ridere, quia dicitur de risu homin[is] metaphoricè de floriditate prati.

Arguitur: 2a pars dictionis analogorum attributionis. ens analogia attributionis dicit' de Deo, et creaturis (videlicet ergo est de essentia analogi attributionis quod ratio etiam reperiatur intrinsecè in creaturis; sed substantiæ, et accidentis), ergo ratio entis reperit' intrinsecè in creaturis, ergo ultimatè certa, et in ... creaturis intrinsecè in eas creaturis, ergo ... in illis ratio entis intrinsecè invenit'.

Ad hoc argumentum resp. nego minorem; adeo quod distinguo ... ratio entis reperit' intrinsecè in creaturis, ratio entis, quæ fit analoga analogia proportionis concedo; ratio entis, quæ fit analoga analogia attributionis nego ... ens enim analogia gaudet ... creaturarum; ... ens enim, ut abstrahit a creato, et increato dicit' de Deo, et creatura analogia proportionis, intrinsecè quod in Deo reperit' ens ... intrinsecè reperitur in Deo, ... significatum hoc nomen ens dicit' analogia attributionis de Deo, et creaturis, ... tale ens solum reperit' extrinsecè in creaturis, in Deo enim intrinsecè.

Contra: Deus, et creaturæ analogia attributionis ad Deum, et creaturas intrinsecè reperit' in creaturis; ergo ... creaturas, ut analogatum intrinsecè ... ens; ergo ... creaturis, ut analogatis analogia attributionis ad Deum, creaturam intrinsecè ... in illis ... creaturæ ... analogatum attributi.

sit, in quantum illa effectus Dei; ergo creatura, ut sit effectus Dei, sit intrinsece ens, siquidem quatenus effectus Dei sit, participat intrinsecam entitatem, quam intrinsece habet: ergo creatura, ut analogatum attributionis sit intrinsece ens.

R. ad replicam nego minorem, ad eius probationem nego antecedens. Ad cuius probationem distinguo maiorem: in quantum sit effectus Dei in genere causae finalis extrinsece, concedo maiorem: in quantum effectus Dei in genere causae efficientis, nego maiorem, et distinguo minorem; ut effectus Dei illam causantis efficienter concedo minorem; ut effectus Dei illam extrinsece denominantis nego minorem, et consequentiam. Creatura enim, ut analogatum attributionis, designatur, et de Deo ens dicitur analogice analogia attributionis, non dicuntur entia formaliter per entitatem intrinsecam, quam intrinsece habent: sed denominantur extrinsece entia ab entitate existente in ipso Deo, sed quatenus [illegible] modo dicuntur entia per participationem, quia includunt intrinsecam entitatem mediam, quae dicitur habitudinem ad Dei entitatem, a qua extrinsece denominantur entia, ens prius dicitur analogia attributionis, de Deo, et creaturis, quae analogia attributionis, siquidem prius est creatura intrinsece ens, quam extrinsece denominetur ens a Dei entitate: siquidem id est fundamentum eius.

Nec valet dicere quod creatura non potest denominari extrinsece ens ab entitate Dei, quia eius entitas Dei sit entitas per causam, si creatura ab illa denominetur, diceretur creatura ens per causam, quod repugnat creaturae, cum sit ens per participationem. Nam creatura ut analogatum attributionis non dicitur ens ab entitate Dei extrinseca ipsi, sed a propria entitate sibi intrinseca.

R. quod creatura bene potest denominari ens ab entitate per causam, sicuti denominatur extrinsece cognita, et volita per causam: unde creatura potest denominari ens per causam

extrinseca

extrinsice, et non intrinsece, sicut generaliter = l. 1° dicat
ad quamvis entitatem, licet ex solum denotet exemplar
extrinsecum, deinde intrinsece dicitur, ut quamvis in genere extrin-
sece respicit, quod denotat ens extrinsece partium pariter a Deo.

Arg. 2°: 2ª ratio: dici analogum attributionis, ut sanum
dicitur de animali, urina, et medicina analogia attributionis: et in-
ratio, tale nomen significatum sit sanum, intrinsece respicit
in animali, urina, et medicina; ergo 2ª ratio non recte assignata.
Maior quoad 1ª partem; 2ª urina esse sanum, esse signum sanitatis
animalis; ergo urina ut sic intrinsece sanitatem, seu entitatem
animalis, et medicina ut sic intrinsece causam signum sanitatis animalis, et urina, et medicina conti-
tatem, seu entitatem esse illius: non enim urina, et medicina
munus intrinsece significatur, causam sanitatis animalis, sanitatem existentem
in animali, quae potius se habet per effectum; ergo sanitas intrinsece
respicit in urina, et medicina. Ergo.

Resp. ad argumentum, nego maiorem, nego minorem;
ad eius 1ª partem: dicitur maior, esse sanum fundatur solo maiorem: esse
sanum formaliter, nego maiorem: et distinctio minoris, distinctio. Sanitas formaliter,
nego consequentiam. Sanitas fundatur solo consequentiam in urina et medicina respicit
ratione intrinseca, cuius 1° significat sanitatem animalis, 2° illam causat
et similiter respicit in illis ordo ad sanitatem animalis, deinde inveniunt hoc in
ratione analogationis, formaliter, ideo totum hoc est fundamentum, ut denotent fundamentum
extrinsece, tamen a sanitate intrinsece existente in animali, quae est ratio ana-
loga significata per nomen analogum, sicut sanum: nempe sanitas
est ratio analogia analogia attributionis, ut abstrahens a sanitate,
quae est talis causa, ut respicit in medicina, et a sanitate, quae est ta-
lis repraesentativa, ut respicit in urina, solum, ut importat sanita-
tem formaliter talem; haec enim solum intrinsece est in animali, in urina, et me-
dicina tantum extrinsece. sola dependentia. § 4. Utrum transcendentia careant analogia, l. ... difficultas est ...

Utrum

ART. III.

AN PRÆSCINDENDA SIT ANALOGIA SOLA DEPENDENTIA.

§. I.

Resolvitur difficultas, et nostra conclusio stabilitur.

Cum triplex sit analogia attributionis, scilicet proportionalitatis, et propria, oportet examinare, quod fundamentum ex quibus omnibus detur analogiis, et cum dependentia sit una ex causis, ex qua sumunt aliqui authores omnis analogia. Et notandum: quod dependentia unius ab alio potest esse in esse particulari: ut filius Regis dependet ab illo non in esse communi hominis, siquidem salvatur ratio propria hominis, quin generetur a Rege; sed in esse particulari, scilicet in hoc, quod est genitus a Rege, et sic numerus quaternarius dependet a ternario in esse communi numeri, siquidem dari numerus non includens ternarium, scilicet binarius, sed in esse particulari scilicet quaternarius talis numerus est.

Etiam notandum est, quod potest etiam esse dependentia unius ab alio in ratione communi: ut accidens dependet a substantia non solum in esse particulari, sed etiam in esse communi, scilicet in esse entis, et creaturæ etiam dependent a Deo in solum in praedicatis particularibus, sed etiam in esse communi substantiæ, et accidentis.

Regula ad cognoscendum quando solum dependentia datur est, quando unum in suo conceptu communi definitur, et aliud ingreditur eius definitionem, tunc definitum pendet ab illo in esse communi: ut quando definitur accidens quatenus ens dicitur, quod est ens in alio, scilicet in substantia. Et similiter creatura est ens a Deo participatum. Ex quo sit

Prima conclusio: dependentia unius ab alio in esse communi reddit talem rationem communem analogam, non equivocam, analogia attributionis. Probatur: Tunc ratio sit analoga ex eo quod, tunc

talis ratio communis partim convenit, et partim differt ab alio, quod alteri convenit, et e converso, quod alterum sine dependentia ab alio convenit, aliud vero inseparabiliter cum dependentia ab illo, in quo partim reperitur quae dependentia in ipsa vera communi ratione cadit.

Quid sit analogum analogia attributionis — dicendum est, quod in tali ratione analogata minus principalia dependent a principali, quoad talem formam, ordine ad principale analogatum, quod tali forma analogia attributionis, sive ratio communis est analoga in ipsorum analogia attributionis, quod in denominatione talis formae dependent ab illo. Talis est, quod in analogia attributionis analogato principali quoad communem formam, ut analogata minus principalia denominantur a tali forma, in ordine ad magis principale. Et dependent in ordine ad illud, cum quo sit connexa, et ideo analogia attributionis dicitur, quod dependentia unius ab alio in ratione communi dicitur talis ratio analoga analogia attributionis.

Arguitur contra istam definitionem: dependentia unius ab alio in ratione communi utriusque: quod talis dependentia falso assignatur, ut causa analogiae attributionis. Antecedens probatur: creatura in ratione communi entis non dependet a Deo: quod non datur dependentia unius ab alio in ratione communi utriusque. Antecedens probatur: creatura in ratione entis non dependet a Deo: quod creatura non dependeret a Deo in ratione communi entis. Probatur antecedens: si creatura in ratione entis dependeret a Deo, sequeretur quod Deus in ratione entis esse ipso dependeret, quia cum convenit formaliter reduplicatione reduplicativa, convenit etiam omnibus talibus formis: quod ne hoc dicatur, oportet dicere creaturam in ratione entis dependere a Deo.

Ad argumentum negatur antecedens, ad cuius probationem negatur antecedens: ad cuius probationem dicitur antecedens: licet in ratione entis reduplicative sumpto ideo antecedens ...

Si autem

si autem velupiet tot enti inadequate sumptum, in quo sensu dedit aliquis, nego ans, et cons. Ratio enti adequate sumptum claudit Deum et creaturas, et sic claudit esse independens, et esse Dei, et esse dependens, et esse creaturae: quod quia dicit, quod creatura in ratione communi entis, et in quantum ens dependet a Deo intelligitur pro de ratione communi entis, ut continetur creaturis in infra sua latitudine, ex quo non sequitur sumptum in quantum ens esse dependentem.

Sed 3.º Creatura non solum pendet m.º explicato a Deo in ratione communi entis, quae fuit est analoga analogia attributionis, sed etiam in ratione communi entis, quae est analoga analogia proportionalitatis: ergo dependentia non solum est causa analogiae attributionis, sed etiam proportionalitatis. Probatur cons. Creatura non solum quatenus est existens est ens, sed etiam quatenus intrinsece est ens participatum a Deo, sed non solum ratione creatura fuit est analogatum attributionis, verum etiam analogatum proportionalitatis: ergo creatura pendet a Deo in ratione communi entis analoga utraque analogia.

R. distinguendo ans. prima parte: dependentiam per accidens se habentem ad analogiam proportionalitatis, conc. ans. per se concurrentem ad talem analogiam, nego ans, et cons. Creatura constituitur in ratione analogati proportionalitatis quatenus habet suam intrinsecam entitatem. Ratio est, quia creatura suo m.º habet ad suum esse, sicut Deus ad proprium esse: quod vero in tali esse creatura dependeat a Deo per accidens se habet ad analogiam proportionalitatis, quin unum analogatum in ratione analogati dependeat: unde datur analogia extra transcendentia, licet aliquis sit per accidens, quod dicit hoc genus: quia post potest dari hoc creatum dependentia, quam habet creatura in suo intrinseco esse a Deo, per se inferat analogiam attributionis inter Deum, et creaturam

quod ex tali

qe x tali dependentia cū creatura dicere ordinē ad Deū ... ea, ab illo qd creatura denoali expii ... analoga analogia cū intrinsecè: ... tali ratio entis e analoga analogia attributiōis ad Deum et creaturā.

§ II

P. pr 2.ª et 3.ª Cl.º

Secunda Cl.º illa transcendentia dicuntur ... analogiā proportionis inter illa, quæ transcendit. ... Cl.º ratio cōis transcendens eo, quod talis e eadem ... et ... diversa intrinsecè ... in illis, quæ transcendit: ergo transcendentia ... analogiā proportionis ... ergo ratio ... simpliciter inveniunt in roe entis, quæ talis ... transcendit ... e ... et etiam ... ergo ratio ... quæ ... includit differt ... et quia ratio differt ... aliqd, et non nihil: ergo p entitate, quæ opponit ... nihilo.

... qd substo, ... de quantitate, et de aliis ... et abstrahit à cpleta, et incpleta, ... transcendens analogicè ... substa ... cpleta ... transcendens, unde ... in pr... ... et ... adilla.

3.ª Cl.º inæqualis participatio alicuius rōis ... rōis e ... analogiæ stante inæqualitate in roe cōi, roe cōis ... ratio diffe analogicè dicit ... et cōi ... ratio diffe ab illa inæqualiter participat. ... diffe ... 3.ª ... Cl.º hinc ratio cōi ... eadem et ... diversa: ergo e analoga ... intrinsecè ... cōi inæqualiter participata ...

reicit

requirit: etiam disconveniunt, q[uia] illa inequaliter participant, ut dicitur in exemplo apposito. Prob[atur] ant[ecedens]: q[uia] q[uan]do datur inequalis participatio alicuius r[ati]o[n]is co[mmun]is, talis r[ati]o [pro]pria est eadem, p[er] q[uam] diversa, licet inequalitas talis reperiatur ex parte inferiorum, n[on] ex parte co[mmun]is r[ati]o[n]is n[on] e[st] analoga, q[uia] inequalitas inferiorum requiricat diversitatem in r[ati]o[n]e co[mmun]i, quamvis inter h[a]ec sequens teneri inequalitas: q[uia] h[a]ec inequalitas n[on] e[st] in r[ati]o[n]e co[mmun]i aliis, sed in eius r[ati]onibus particularibus, talis inequalitas n[on] tollit omnimodam unitatem a r[ati]o[n]e co[mmun]i aliis: [ergo] licet datur inequalis participatio alicuius r[ati]o[n]is co[mmun]is datur analogia.

Arg[umentum] 2° [ill]a q[uae] insufficienter [com]municat r[ati]o transcendens conveniunt in r[ati]o[n]e co[mmun]i transcendenti sine disconvenientia in illa: [ergo] r[ati]o transcendens n[on] e[st] analoga. Cons[equentia] [pro]b[atur]: r[ati]o ... et hominis ... conveniunt in r[ati]o[n]e entis, illa transcendenti, sed illa differunt in r[ati]onibus particularibus: [ergo] in r[ati]o[n]e co[mmun]i transcendenti conveniunt insufficienter sine disconvenientia. [Pro]b[atur] min[or]: r[ati]o ... n[on] differt ab homine ..., q[uia] ens, sed q[uia] tale ens, et ens intrinsice includitur in ipsa differentia inclusiva: [ergo] r[ati]o ... et hominis ... n[on] differunt in r[ati]o[n]e co[mmun]i entis, sed in r[ati]onibus particularibus.

2° [pro]b[atur] min[or]: r[ati]o simplex est ens, et ... simplex est ens ... hominis: [ergo] in r[ati]o[n]e co[mmun]i entis n[on] differunt. [Pro]b[atur] ... q[uia] ... simplex e[st] al[iud], et equus simplex e[st] al[iud], h[om]o, et equus in r[ati]o[n]e co[mmun]i aliis n[on] differunt, sed omnino conveniunt: [ergo] q[uia] r[ati]o ...

R[espondetur] ad arg[umentum]: neg[o] ant[ecedens]: ad eius [pro]b[ationem] d[istinguo] ... maj[orem], negat min[orem]; ad eius [pro]b[ationem] d[istinguo] ant[ecedens]: n[on] differt q[uia] ens, q[uia] co id, sed explicaret ideo ant[ecedens]: q[uia] ad id, sed implicat, nego cons[equentiam], et ... itaq[ue] r[ati]o co[mmun]i entis transcendens ... differ[unt], r[ati]o ... et homini- bile, quamvis n[on] explicat ipsa entitates intrinsecas, et particulares

Differ[entias]

differ, illud in implicite continet, quod non possit perfecte praescindi ab illis: unde in ratione communi entis continet id, in quo conveniunt, et id, in quo differunt.

Ad 3um dico minorem, ratio autem negatur consequentia: et ratio disparitatis est, quia ratio aliis perfecte praescindit a differentiis hominis, et equi: unde non continet aliquid, in quo redeat discrepantia, ratio vero entis transcendentis non potest perfecte praescindere ab illis: ergo reale, et diminutibile non perfecte praescindit ab illis, quos ratio includit; unde cum tales differentiae sint diversae causae etiam diversitatis in ratione communi entis, in qua includuntur. [illegible] analogum in modis inferioribus [illegible] explicat [illegible]

ART. IV.

AN ENS SIT ANALOGUM RESPECTU INFERIORUM?

§ I.

Explicatur titulus articuli [illegible]

Ens accipitur participialiter, et nominaliter: ens participialiter sumptum significat esse existentiae, quod cui convenit, illud de quacumque creatura fiat, solique Deo competit: ens vero nominaliter sumptum significat esse essentiae, sive essentiam, et sic opponitur nihil, estque de quacumque re praedicabile. Accipitur 2° in 2a acceptione, et dicitur de rebus, ita cuius inferiora sunt membra, in quae dividitur.

Etiam est notandum, ens in tota sua latitudine dividitur in ens reale et rationis: ens vero reale dividitur in creatum, et in ens increatum. Ens vero reale creatum in substantiam, et accidens; etiam in ens completum, et incompletum; aliaque sunt entis divisiones, quas

non est necesse referre tradentes eas authoribus. De ente ergo, ut sub se continenti membra praedicta diuisum, inquiritur an sit analogum ad illa? quod supponimus sit.

Dico: ens est analogum ad ens reale, et rationis; ad Deum, et creaturam, ad substantiam, et accidens utraque analogia. Et ratio: ens ad membra relata se habet, vel univoce, vel aequivoce, vel analogice; sed non primo, neque secundo: ergo tertio modo quoad utramque partem est Arist. 4 metaph. cap. 2. lib. 11. et D. Thomas [?], et 1a parte, q. 13 art. 5, cum communi, et ratio: Unio [?] communis significata hoc nomine ens non est omnino eadem, quod requirebatur, ut esset univocum; nec est omnino diversa, ut requirebatur, ut esset aequivocum; sed partim est eadem, quia omnia inferiora entis conveniunt in entitate; et partim diversa, quia inaequaliter participant rationem entis a suis inferioribus: ergo ens ad sua inferiora non se habet univoce, vel aequivoce, sed analogice. Itaque omnes causae assignatae ad eandem analogiam reperiuntur in ente respectu suorum inferiorum: ergo non est univocum, vel aequivocum ad illa, sed analogum. Ante non indiget aliqua ratione, quia tales causae applicatae ad inferiora entis.

Quod autem gaudeat ens utraque analogia, scilicet et quoad attinet ad analogiam proportionalitatis manifestum patet, nam differentias rationis entis, cum omnes modos, et differentias transcendat, ratio in illis debet intrinsece inveniri: ergo est analogum analogia proportionalitatis. Quoad analogiam attributionis difficultate non caret; et sic probatur: quia creatura potest extrinsece ens denominari ab entitate, quae in Deo reperitur; et similiter accidens ab entitate substantiae: ergo dici debet ens analogum analogia attributionis. Contra est evidens, et ante probatur; et etiam accidens sit ens intrinsece ab entitate in ipso existente, attamen cum hoc patitur, quod ab alio extrinsece denominetur: ergo cum analogia proportionalitatis compatitur analogia attributionis.

Sed contra

§ II

Ponunt. et solvunt. argumenta

Arg. 1°: ens est pure equivocum ad Deum, et creaturam, ad ens reale, et rationis; quia inter Deum, et creaturam; inter ens reale, et rationis nulla datur convenientia: ergo est equivocum in illorum. Ans quoad 1am pars prob. inter Deum, et creaturam datur infinita distantia: ergo inter Deum et creaturam nulla datur convenientia. Ans constat; quia Deus est infinitus, creatura est finita, sed infinitum infinite distat a finito: ergo. Cons. prob. quia distantia inter aliqua minuit convenientiam in illis, et ponit diversitatem: ergo quanto major distantia est inter aliqua est major diversitas in illis: ergo quando distantia est infinita diversitas est infinita, et nulla relinquitur convenientia: sicut actualitas tollit potentialitatem, ubi est infinita actualitas et in illo nulla relinquitur potentialitas: ergo similiter quia distantia tollit convenientiam, quando est infinita distantia inter aliqua, nulla inter illa relinquitur convenientia, sed si omnino diversa ex quo manet consequens est ante probata: quia ens reale, et rationis magis differunt, quam Deus, et creatura.

Aliter: 2°. homo vivens, et mortuus non magis conveniunt in entitate, quam homo vivus, et mortuus; sed homo vivus, et mortuus omnino differunt in ratione hominis: ergo similiter ens reale, et rationis in ratione entis. Prob. min. homo vivus est animalis, mortuus deficit vita, sed oculus depingens in se habet, et oculus, cui deficit visus, est oculus; et Arist. 2 de anima, text. 9, ait, quod equivoce dicitur oculus, et omnino differunt oculo habente visum: ergo idem dicendum est de homine mortuo.

Dicendo loquendo de ente in tractatu inferiorum. Deus, et creatura, substantia et accidens, ens reale, et rationis magis distant et differunt, quam terrestris, marinus, et latrabilis; sed hoc non differunt, quam canis terrestris, marinus, et latrabilis; sed hoc nomen canis est equivocum ad canem terrestrem, et marinum: ergo hoc

nomen

nomen est ait quo eoq ad Deum, et creaturas subsistens, et accidens de-
manat. quia cum terminus univoce conveniat in eo alii, fit in eo generi-
fica, quae convenientia inter Deum et creaturas, subsistens, et accidens, est aequ-
alis, ergo non datur.

R. ad argum. nego ant. ad cuius probationem,
dico ant. negat cons. ad cuius probationem distinguo ant., minuit con-
venientiam univocam concedo ant., analogam nego ant., et distinguo
cons. est minor convenientia univoca concedo cons., analoga nego cons.
et contra maior differentia, quatenus differentia opponitur con-
venientiae univocae, non quatenus opponitur analogae. et distinguo
ant. et min.: differentia est infinita ut opponitur univocationi concedo ant.,
ut opponitur analogae convenientiae nego ant. et sane nullam intelli-
gitur convenientiam univocam, bene tamen analogam. univoca con-
venientia requirit inter res subiectas genere conventas. minuitur subsistens,
et sunt quae dicunt infinita distantia, quae sub nullo genere conve-
niant, potest dici minuitur talis convenientia, convenientia autem ana-
loga inter aliqua attenditur per hoc, quod proportionem habeant, tale quod
sicut unum se habet ad suum esse, ita aliud ad proprium suum esse
proportionem habet, quae convenientia non tollitur per infinitam distan-
tiam, quod excusat, quamvis subsistens et accidens magis dis-
tent in eo etc., quae cor. et fundatur demum in eo prin-
cipio; nomen enim est analogum, quod per prius ad diversa porte-
tiora.

Arg. 3 contra prob. antis, subsumit maiorem, negat min.: dicen-
do, quod Philosophus dicit quod aequivocum est aequivoce et analog.,
et aequivoce sumitur ut opponitur huic voci univocae, non ut
opponitur huic voci analogae. hoc enim nomen aequivocum dic-
itur quod significat analoga, et Philosophus definit aequivoca subsistens
comprehendit analoga.

Ad 3.

Ad 1.um dico. diff. maiorem, magis differunt ab[s]oluti ... maiorem quatenus significant p. hoc nomen canis nego ... maiorem, concessa minori negatur cons. hoc nomen canis signi- ficat illa significata ob[?] illa convenientia, ... hoc no- men ens sic significat sua significata ... ut inveni- ... convenient significat; ut etiam aliquod nomen sit univ- ocum, aequivocum, et analogum, n. attendit ad convenientiam, et disconvenientiam, quam absolute habent eius significata, ... quam habent, quatenus prius significant.

Ad 2.um ens e[st] univocum ad Deum, et creaturam, quia Deus e[st] mensura creatu- rarum: quia convenit univoce cum illis. ... cons. quia mensura, et mensurata debent esse eiusdem rationis ..., quae ... eiusdem rationis univoce conveniunt: quia Deus, et creatura univoce con- veniunt. ... maior. quia mensura, et mensurata debent inter se adaequari, quae ... quantitas magna n. potest esse mensu- ra quantitati parvae, ... quantitati ... aequali: quia men- sura, et mensurata debent esse eiusdem rationis.

Ad 3.um creaturae ... cognoscuntur a Deo per suam essentiam: quia essentia divina convenit univ- oce cum creaturis. ... principium medio quo cognos- cit aliquid debet convenire cum illo, quod cognoscit: quia si creaturae cognoscuntur a Deo per suam essentiam, essentia convenit univoce cum creaturis: est enim eiusdem rationis cum creaturis.

Respondeo ad argumentum ... distinguo ... negando cons. ad ... nego ... maiorem ... mensura quantitativa ... ens: mensu- ra ... exemplaris nego ... et ... quo cognos- ... quae sit ... ex exemplari nego ... eodem modo. Deus e[st] mensura creaturarum quatenus exemplar,

qd creatura imitatur à quo tanquam ab ea increata efficienti, et originali dependent, ut qd participant ab illa. unde creatura non est ejusdem rationis cum Deo, quo Creaturae, ut creatura et increatum, qd illum in rone mensurae creaturarum non est ejusdem rationis, neque convenientiae mensurant.

Ad 3um resto ant., nego cons., ad eius pbat. dicit ans debet esse ejusdem rationis, qd non stinet eminenter tota objta, ut cognoscibile ideo cons., qd illud eminenter stinet, nego ans., et cons. dtu, ut principium cognoscendi eminenter stinet oia obja creata, ut per rationem principii excellentioris, et supereminentis supra oia obja creata: unde non est ejusdem rationis cum illis. unde firmus manet qd ens est analogum ad praedicta membra.

ART. V.

Us. ADBEST ITus Cos ENTS ASus INFE= RORBUS OIN PRAECISUS?

§. I.

Resolvit difficultas, et proponuntur sententiae.

Non procedit praesens difficultas de ente, ut analogum attributionis; quia in analogis attributionis, cum ratio analoga intrinsice est in analogato magis principali, in aliis vero extrinsice repertâ, videtur esse communis analogis. procedit igitur difficultas de ente, ut est analogum proportionis ad sua inferiora, scilicet ad Deum et creaturam, substantiam, et accidens, et alia; sive quae ratio reperitur intrinsice in his inferioribus, procedimus quod illis unius est rationis analogatum, et quae de ente dicendae sunt limitantur explicando

de caeteris

de cæteris oppositis analogis. Circa advertendum est aptos esse conceptus, alium formalem, et obiectivum alium. Conceptus formalis est actus noster, quo quis obiectum cognoscit, et repræsentat. Conceptus obiectivus est ipsa ratio obiectiva, seu obiectum repræsentatum. De utroque sigillatim [illegible] procedit difficultas, licet loquamur de conceptu obiectivo, quatenus licet praecisus; circa dari conceptum formalem praecisum. Quod dari conceptum formalem repræsentantem praecisionem entis nihil aliud est, quam dari conceptum formalem repræsentantem praecise entis, et adæquate eum praecisum a suis inferioribus: licet non dari conceptum obiectivum entis praecisum, nec formalem, quando conceptus formalis non repræsentabit eum ut praecisum ab inferioribus. Circa advertendum est, quod procedit difficultas de conceptu entis, ut utroque praecisio, et cum praecisio, ut habet intuito difficultatis, ita ut non totum solum conceptus entis non explicet inferiora, sed ea ita implicite contineat.

Ad quam difficultatem respondit prima affirmativa, quam tradit Scotus in 1º dist. 3º q. 3ª, et dist. 8 q. 2ª, quam sequuntur eius discipuli. Quam amplectitur Pater Suarez disp. 2 metaphysicæ sect. 2ª nº 8, Hurtado, et alii, qui non eadem via cedunt, ac Scotus, qui asserit talem conceptum entis praecisum esse univocum ad hæc inferiora, quod est contra [illegible] pluribus in locis; alii vero etiam asserunt dari conceptum entis omnino praecisum ab inferioribus, et alia vero sententia negativa afferunt talem conceptum esse analogum. Alia vero sententia est negativa, quam tenent [illegible] principaliter Thomistæ, quam ut [illegible] sequuntur, [illegible] recentiores.

§. I.

Probatur nostra, quod duplici ratione quatuor

CC: n pot dari stus entis praecisus praecise a suis inferioribus: quia status ille quo ens praescinderet a substantia et accidenti, ideoque a ceteris inferioribus entis, relinquit inclusum in illis: ergo non datur status entis praecisus praecise a suis inferioribus. Cons. est nota, quia id quod praescindit ab alio separat ab illo, illud quod excludit: unde si praecise praescindit, non potest manere inclusum in eo, a quo praescindit. Ant. vero prob. quia status quo ens praescindat a substantia, ipsa substantia, a qua praescindit, remanet ens; ergo status quo ens praescindat a substantia et accidenti manet inclusum in ipsa substantia. Prob. ant. tum subsistentia status quo ab illo praescindat ens opponitur nihilo: sed nihilo remanet ens, quia quaelibet res sua entitate opponitur nihilo. Ergo ipsa opposita datur ens praecisum, et etiam datur id, a quo praescinditur; et id, a quo praescinditur, non est nihil: quia praecisio est unius ab alio, in quo continetur; non a nihilo, quia in nihilo non continetur ens: ergo id, a quo praescinditur est ens. Et ut petitur praecisio entis a substantia, ipsa substantia remanet ens.

Sed dices ad hanc rationem, quod posita praecisione entis a substantia ipsa substantia remanet ens non formaliter, sed exactive seu denotative, id est, connotando, quod non tollit praecisionem. Contra in primis: exigentia seu virtus denotativa reperta in substantia, posita praecisione entis a substantia habet radicem et fundamentum, in quo fundetur; et non fundatur in nihilo: ergo in ente ei opposito: ergo quacumque praecisione entis a substantia posita manet ens inclusum in ipsa substantia.

Et hoc etiam manet relicto alio celebri, quod solet adduci, scilicet, quod ens praescindit negative a suis inferioribus, hoc est cognoscendo ens et nullo modo inferiora entis: non vero positive, hoc est cognoscendo sine inferioribus, et etiam cognoscendo inferiora, quin cognoscat ens.

Dicetur

Dicitur, inquam, maxime quod talis propositio negativa, vel est imperfecta, vel imperfectam [illegible] dicat id omne faveat, nec de tali propositione [illegible] difficultas, sicut non impugnatur ex dictis: quod [illegible] ens praescindat a [illegible], maxime includens in ipsa [illegible]: et [illegible] praescindat, sicut positive positiva, sicut negativa [illegible] ex eo [illegible], quod ens est praecise [illegible] ultimo, et transcendens [illegible], quamquam [illegible] claudit in [illegible], et modi [illegible]: siquidem [illegible] modi, et differentiae [illegible] ens, ipsae differentiae [illegible] includunt in ente.

Nec valet

dicere [illegible] positive, [illegible] quod nullo modo includatur [illegible] differentias [illegible] propositiones claudit [illegible] ens in [illegible] non claudit [illegible], et differentias [illegible] ens, quin aliquo modo includat [illegible], et [illegible] quod [illegible] ens, quin aliquo modo [illegible] differentias [illegible] nota, quod [illegible] in [illegible] ens [illegible] includeatur in [illegible] claudit in [illegible] differentias [illegible], quod [illegible] claudit in [illegible] ens [illegible] claudat in [illegible] differentias, et ex eo, quod [illegible] ens non claudit [illegible] claudant in ente, quod ens non claudit [illegible] claudat in hoc, [illegible] claudit [illegible]: [illegible] ens [illegible] siquidem [illegible] non includit [illegible] ens [illegible] claudat in [illegible] differentias [illegible] differentiae [illegible] claudunt in ente [illegible].

Respondeo: ad [illegible] nego [illegible], ad [illegible] negat [illegible], ad [illegible] distinguo maiorem, quod claudit in illis, [illegible] transcendens [illegible] maiorem: quod claudit in illis, ut [illegible] nego maiorem: et negat [illegible] loquendo de [illegible] transcendenti, ad [illegible] nego [illegible]: quod [illegible] claudit in hoc, ut [illegible] generalico [illegible]

nos

hoc totum mathematicum: unde cum sit totum essentiale claudit necessario partes, quae libere possit esse tota non obtinet hoc, quod non imponat, dependentiam includentem ad partes excludit alias partes, sine quantum non dat hoc. ens ii° vero ratione, non habet, ut partes componens cum illis, quod ex modo, et ente resultet unum tamquam simplicissimum indivisibile: unde minime se includant.

Ad 3.m Cum ad inconveniens: videntur tamquam principia entis perfecte a suis inferioribus, ut esset omnino cum aliqua inferiora, sicut ad Deum, et creaturas, substantia, et accidens, quod dicam non potest esse univocum ad illa inferiora; quia non possunt dari tamquam entis principia, a suis inferioribus perfecte. minor, quae negat ad Deum, et accidens principaliter patet. si enim esset univocum ad Deum, et creaturas, substantiam, et accidens, esset genus ad illa; sed non potest esse genus ad illa: ergo neque univocum. minor nota, quia aliquo non daretur genus supremum. minor autem patet. quia intellectio conceptus esset unicum in multis, et de multis praedicatur: et sic esset omnis quod habet omnia requisita ad rationem generis, sed non esset species, nec accidens, ut suorum inferiorum, quae essent distincta praeter, nec esset species, sine differentia, quod aliquod daret aliquid prius generis supremum, sub quo continetur, sicut species, et differentia sub genere continent: quod esset genus.

spont, et excludunt ...

§. II.

Proponunt, et Solvuntur argumenta

Arg. 1.° contra 1.° ex D. Th. 1.° p. q. 13. art. 3. ad 2. ubi haec habet verba: ad 1.m quod dicendum, quod substantia, quantitas, et qualitas, et ea, quae sub se continent, distinguntur, applicando ens ad aliquam quidditatem, seu naturam. Sed tamen Deus non ens praescindit a suis inferioribus, sicut a substantia, quantitate, et qualitate et aliis: ergo tamen sicut Deus ens continet praedicatione substantiam, quantitatem etc.

Sed ad

[illegible] ad 2am cum [illegible] aliud requir. perfecta perfectio: quod [illegible] hoc est ens dicit perfecte praescindit ab illis, excausidens, quantitas, et qualitas,

perfecte praescindit ab illis.

R. explicando D. Thomam, et dicimus

quod Ang. Doctor loquitur de ente imperfecto, et hoc quod [illegible] de ente ut ipsum est, et simplr. ad [illegible] res requir. [illegible] quod dicit perfecte praescindere, excausidens, cindat, quod dicit in hoc, quod ens non explicat [illegible] tantum implicite continet. ad [illegible] requir. perfecta perfectio: unde [illegible] quod ens non perfecte praescin- dat cum de hoc non loquatur D. Thomas, inde [illegible] dat ab suis inferioribus.

Sed contra hanc explicationem reclamat D. Thomas

explicandus, quod D. Thomas ibi loquitur de ente perfecto; quod non recte expli- catur [illegible]. post quam in praedicto loco dixit D. Thomas substantia, quanti- tatis qualitatis continere ens aplicando ens ad aliquam quidditatem, hoc nam [illegible] sic non autem aliquid bonum addit per superiori, [illegible] et in ultimis verbis dixit unde non dicit ens, ubi D. Thomas [illegible] [illegible] additum supranum, quod accedit substantiae, quantitati, et qualitati, de- negat bono enti, de ipso enti imperfecto, [illegible] perfectio [illegible] addit explicite significare non intendit D. Thomas substantia, quantitas, et qualitas inxtamentum D. Thomas [illegible] ens.

Ad hanc replicam [illegible] negando [illegible], adeuntes [illegible], dist. maior. D. Thomas denegat bono [illegible], et additum, quod accedit substantiae, et aliis inferioribus, denegat absolute nego maiorem: denegat [illegible] eodem modo maiorem; [illegible] quod bonum dicit ens imperfecte cum [illegible] limitatum, ac [illegible] minor; substantia [illegible] nego minorem: cum [illegible] limitata, [illegible] minorem, et negat [illegible]. inco [illegible] A. P. [illegible] tradite ad hanc replicam: nam quod D. Thomas docet, quod a substantia, quantitate [illegible] ens aplicando illud ad aliquam quidditatem, hoc nam, et post dicta verba [illegible] sic autem non addit aliquod bonum [illegible] ens, id est, bo- num [illegible]: nam cum bonum [illegible] enti, non aplicat ens ad aliquam, hoc nam, [illegible]

in qua

inquantum quod non repugnat ens, repugnat debere eius bonum, similiter quod licet bonum conveniat cum aliis transcendentibus etiam in hoc, quod etiam ratione imperfecta ens, differt nihilominus ab illis, in hoc quod dicit inferiora determinare ens ad aliquam quidditatem, sed non determinatum bonum autem amplius se extendit.

Arguitur 1° contra: ens non potest praescindi ab inferioribus, quae inferiora sunt de se esse entis: sed hoc falsum est: ergo ens potest esse quantum est praescindi ab inferioribus. Probatur: si inferiora essent de se esse entis ipsum esse contineret sed implicat ens contineri per inferiora: quia inferiora non sunt de se esse entis. Probatur minor: inferiora non esse intra rationem: quia ens non potest esse contineri per ipsa: probatur consequentia: ens non dicit nisi unum esse; sed continentia per diversa inferiora [unum] esse, non dicunt unum esse: quia implicat, quod contineatur per inferiora.

Dices: si ens continetur per inferiora praedicantur esse de ente, sed hoc implicat: quia non esset continetur per inferiora. Probatur minor: si inferiora esset praedicantur de ente praedicatur oppositum de opposito; sed hoc implicat, quia ens non potest esse praedicatur nisi de accidenti, et e contra; sed hoc est praedicari oppositum de opposito: quia major praedicatur de accidenti, quod sit ens: quia eius praedicatur de accidenti, quod sit substantia. Probatur consequentia: de ente dicitur esse, quod sit substantia; quia sic esset praedicatur de accidenti, eius de illo praedicatur substantia probatur consequentia: eius quidquid de quo quid praedicatur, id quod dicitur esse de praedicato dicitur esse de subjecto: quia si ens esset dicitur de accidenti, et de ente dicitur esse substantia, eius de accidenti debet dici, quod sit substantia.

Ad hoc argumentum concessa majori, negatur minor; ad cuius probationem negatur eius minor, et ad huius probationem concesso antecedente, negatur consequentia, ad cuius probationem dicitur majori: ens non dicit nisi unum esse univoce, nego majorem: analogum, concedo majorem: et distinguitur minor eodem modo. itaque licet verum sit, quod

inferi

inferiora sint entis diversas perfectiones nihilominus sitiunt-
ur entis ens, sed non inadaequate in ordine ad ens contrahunt:
quod cum ens sit analogum, medium inter univocum, et aequivocum
proportionaliter ipsa debet constitui: nam sicut univocum constituitur per unam
essentiam, et aequivocum per plures adaequate consideratas, analogum
constitui debet, non per unam, sicut univocum; nec per plures, adaequate
consideratas, sicut aequivocum, sed per plures inadaequate consideratas;
idem est dicere per partes convenientia.

Ad confirmationem negatur minor,

et huius probatio quod negatur etiam consequentia: admissa probatione de explicando
axiomate, quod namque verificari debet quod ratio univoca de uni-
versalitate, quod dicitur de praedicato, dici debet de subiecto:
vocis praedicata: ens quod dicitur de praedicato, dici debet de subiecto, quod sit vivens sensibile quod
tag. de hoc dicitur, quod sit animal, de animali, quod sit vivens sensibile quod
etiam debet dici de hoc: non autem verificari debet regula quod
ratio analoga de suis inferioribus praedicatur: patet in regula
illa est ante praedicamentalis, et praedicatur ad cognoscendum quomodo
superiora praedicantur de suis inferioribus intra idem praedicamentum; intra
praedicamentum enim solum continentur univoca, excluduntur analoga
ab ipsis univocis quod ponitur dicta regula: ut autem clarius
sciatur quare ad analoga non debeat adducendum est explicandum;
quod ratio analoga entis constituitur per inferiora inadaequate
considerata, et sic praedicatur ratio analoga entis de uno quoque inferiori
non prout adaequate considerata, sed in inadaequatione,
sed quo solum dicitur inferius illud de quo praedicatur: sit exemplum:
quod praedicatur ens de substantia non praedicatur, ut comprehendit accidens,
et alia inferiora, sed solum praedicatur ratio entis, ut dicitur esse
per se, univoca autem, quod praedicatur de suis inferioribus, praedicatur
secundum totam, et adaequatam rationem, ut quod dicitur de superiori, etiam
dici debet de inferioribus: hoc autem non contingit in analogis.

Ad 2am

Dices hanc solutionem explicat: ideo de analogis non potest verificari illa ergo, quod ratio analoga inadequate sumpta praedicatur de uno quo est inferiori implicat, quod ratio analoga inadequate sumpta praedicetur: quod [illegible] minor: si ens inadequate sumptum praedicetur solum de substantia ergo praedicatio illa erit identica: quod implicat ens solum inadequate sumptum praedicari de aliquo inferiori. Antecedens probatur: si ens solum inadequate sumptum praedicatur de substantia, praedicatur, ut solum continens substantiam: quod illa praedicatio erit identica. Probatur consequentia: ens, ut solum continens substantiam est substantia, et aliquid non dicit, nisi substantiam: quod in illa praedicatione praedicatur substantia de substantia, quae est praedicatio identica.

Respondeo: si ens solum inadequate sumptum praedicatur de substantia, et de quolibet alio inferiori verificarentur duae contradictoriae; quod hoc implicat, quod et quod praedicatur ens solum inadequate [illegible] dicatur. Probatur maior. verificarentur praedicari ens, et non praedicari ens: quod haec sunt contradictoriae: quod. Probatur maior. in hac propositione ergo substantia est ens, ens non dicit aliud [illegible]: quod in illa ens praedicatur, et non praedicatur. Antecedens est certum, et consequentia probatur. et quod praedicatur ens constat. quod autem non praedicatur sic ostenditur: ens est continens [illegible] substantiam [illegible], et alia inferiora: quod si in illa praedicatione deficiunt cetera inferiora, et solum ens dicit substantiam deficiendo debet ratio entis. Probatur consequentia deficientibus partibus constitutivis alicuius rei, ipsa res deficit: quod deficientibus inferioribus, quae continent ens eius deficit ipsum ens.

Arguitur. bene responsum est nec replicae enervant veritatem doctrinae, et sic ad primam replicam [illegible] nego minorem, ad cuius probationem nego antecedens: ad cuius probationem, transeat antecedens, nego consequentiam: ad minorem probationem distinguo antecedens: ens, ut continens substantiam, est substantia, et aliquid non dicit, nisi substantiam

signate

signate nego ant: explicite 2do ant; et dist. conseq: praet. subiecto descripta eodem modo explicato nego conseq; divisio modi, 2do conseq; etenim nam ens licet inadequate consideratum non dicat, nihilominus accidens, et alia inferiora implicite subiectum; nihilominus accidens, et alia inferiora implicite continet; unde licet non exerceat munus, et inferiora signate non illa continet: quatenus praet. solum, et exercet munus subiectum, et inferiora signate subiecto non est subiecto, et hoc explicat oppositum munus subiecti; ad quod est notandum ex St. Doc. q. 1 de veritate, art. 1. quod inferiora entis distinguuntur ab illo in hoc, quod explicant aliquid, quod nomine entis exprimi non potest, ait enim Doctor Ang. sum hoc aliqua dicunt addere super ens, inquantum exprimunt aliquid, quod nomine entis non exprimitur. ens enim solum dicit esse, et inferiora tale esse; et hoc sufficit ad hoc, ut ens inadequatum solum consideratum possit praedicare uno quoque inferiori, ut est superius, quod licet non sit superius ad invicem, et simplex, est tamen superius tum quod, et quoad explicari.

IIIIIIII Ad conseq. sub negato maiori; ad minorem sub neget eius maior; ad minorem sub dist. ant: in illa parte ens non dicit accidens signate, sed implicite nego ant: explicite, et explicite 2do ant; et neget conseq. ut enim ens deficiunt, necesse erat, quod inferiora deficerent, solum quoad explicitum, verum etiam quoad implicitum; unde ex argo solum sequitur, quod ens adequate consideratum deficiat, id est, quod non sit ibi sum totum et adequatum cum toto, non autem, quod non sit inadequate consideratum, solum cum sit exercendo munus oppositi subiecti, alioquin autem inferiorum solum signate continendo, et non hoc idem intendimus.

Arg. 3.° eo ens non posset praescindere ab inferioribus adequate, quod est analogum, sed analogum non est: ergo adequate, ergo recte poterit praescindi. sequitur: ens est obiectum metaphysicae: quod est

q̄ ē unico cuj. in n analogum, qui coā. methaā ē una sua simplx:
q̄ ens cius dbus debet habe unitatē simplx. qui coā. sunt
accipiunt suam unitatē, et specificatē ab illis: q̄ si methaā ē
una simplx accipit unitatē ab ente, ergo coceptus ens debet
habe unitatē simplx.

Ad hoc argum. in scā maiori, nego minorē
admitto qui scā ānii negat coā, et admitto qui scā
ctiā anti negat coā: admitto qui dicit Ans: sunt accipiunt
suam unitatē, et specificatē ab illis, ut quo, et ut quod
considerati seu Ans; ut q̄d solū consideratā nego Ans. q̄ si
methaā ē una sua accipit suam unitatē ab illo ut q̄d
considerato nego cons., ut quo seu cons., licet enim illa speci=
ficant sunt, et perfectē dent illi, n̄ tamen nihilominus, q̄ dictū
ut q̄d considerati, revelat tanta perfectio, ac in seipsis capti: suf=
ficit tm, q̄d ut quo, et in esse specificativo illā habeant.

De hoc enim sunt quam plurima
exempla, sufficiat unum, q̄d tenet, in nobis. Ita etiā illorum, q̄ etiā
hanc defendunt: ens rōis ē obiectum Logicæ, et sit Logica scientia realis,
q̄ ad hoc, q̄d specificet Logicā, dicunt satis, n̄ esse naturā, q̄d sit
aliquid reale, ut quod, sed sufficere, ut quo, et n̄ē inconveniens,
q̄ illud, q̄d ē aliquid rōis ut q̄d, sit reale ut quo. Sic n̄ē inconve=
niens, q̄d anima rōalis, quæ ē spiritualis, ut q̄d, ut quo sit,
et quatenus dat esse corpori, sit aliquid corporeum, et si=
militer species intelligibiles ut q̄d, et in esse entis considerate
accidentia sunt, et hoc n̄ obstat, ad hoc, q̄d species, quæ repræsentant
substantiā, ut quo, et in esse repræsentativo substantia sit, sic
discurrendum ē de ente, et enim ens analogum sit, et partes
sint, et ut q̄d considerata n̄ habeat unitatē simplx, q̄d illam habeat,
quo, et in esse specificativo habitus, sunt, methaā, n̄ inconveniens.

Argum

Se 3a. replic., sat optime, ens hanc unitatem simpl-
plm, quatenus specificat metheses: q. nullum est inconveniens in
hoc, quod ens possit praescindi ab inferioribus quoad coa: eo enim praescin-
dere non pot, quia est analogus, et intime imbibitus in illis differentijs, quod hoc
non implicat ad praecisiones: q. nullum est inconveniens in hoc, quod possit
praescindi. Sed mir. etsi ens sit analogus, dummodo non est exclu-
dere unitatem simplicem, hoc non inuenit, ut in ratione entis metheses illas
[illegible]: q. quod analogus non obstat, ut praescindi non possit. Et coa.
[illegible] in ente quatenus analogo cum unitate simplici, quia illas habet,
quatenus specificat metheses, in qua ratione non includit ens ad in-
feriora, sed solum ad ipsa alia: q. similiter ens poterit praescindi
a caeteris, dummodo solum ipsum respiciat, et nullo modo inferiora.

Ad hanc replicam [illegible] ente negando coam; ad
[illegible] sed [illegible], negando mir. adeoque [illegible], [illegible] ente negat
coa; ad huius [illegible] [illegible] entis negat coa; et ratio est, quia ens
in ratione entis praecisi ab inferioribus videatur in ordine ad ea quae [illegible]
praescindit; et cum non possit ita ab illis praescindi, quin illis includ-
datur, ut [illegible] saepius dictum manet, ut sic praecisum non est simplex
unum, sed tantum [illegible]. Sic ac [illegible] nullo modo videat ens in ordine
ad sua inferiora, sub qua ratione est analogus: unde ens [illegible] in
ratione entis sic unitatem importat simplicem: [illegible] [illegible] [illegible]
id, ad implicat tantum [illegible] [illegible] [illegible], quod explicat [illegible]
[illegible] simplici: et [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible], quod solum [illegible]-
bile simpliciter: [illegible] [illegible] id, quod explicat [illegible] [illegible] in ratione [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] simpli-
[illegible] simpliciter; et [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] simpliciter.

Argtum.

[illegible] non pot praescindi ens ab inferioribus, quia inferiora [illegible]
[illegible] entis; sed inferiora non [illegible] [illegible] entis: q. ens poterit praescin-
di ab illis. [illegible] mir: eo inferiora essent [illegible] entis, quod
ens

ens transcendens est; de transcendentia non potest facere, quod ea, quae transcendunt, sint de essentia essentiali rationi transcendenti: quia inferiora non sunt de essentia essentiali entis. Ad minorem transcendentia solum infert quod ratio transcendens sit de essentia essentiali inferiorum, et quod ratio transcendens includatur in illis; sed stat optime, quod aliqua ratio communis sit de essentia essentiali inferiorum, et quod includatur in illis; quin inferiora claudantur in ipsa ratione communi, et sit de essentia essentiali illius; ergo ex transcendentia non infertur, quod ea, quae transcendunt sit de essentia essentiali. Major stat et minorem probo: ratio communissima alicujus includitur in rationibus, et est de essentia essentiali illius; et tamen haec non includitur in ratione illa communi, nec est de essentia ejus: ergo stat optime, quod aliqua ratio communis sit de essentia inferiorum, et includatur in illis, quin inferiora sint de ejus essentia.

Ad hoc argumentum, negando minorem, admissa majore, et negetur etiam minor: et ad hujus probationem negetur major; nam transcendentia non solum facit, quod ratio transcendens claudatur inferioribus, et sit de essentia essentiali illorum, sed etiam infert quod inferiora sint de essentia essentiali illius, et claudantur in ipsa ratione transcendenti: et ratio est, quod ratio transcendens est, quod talis non claudit in inferioribus faciendo compositionem cum illis, sed imbibendo se in ipsis intime talis, quod ex illa, et inferioribus resultet una simplicissima natura.

Ad probationem admissa, et in transitu, ad duorum [illegible] illius: etenim quod ratio aliqua communis est de essentia inferiorum, et in illis clauditur faciendo compositionem cum ipsis; tamen nec inferiora sunt de essentia essentiali illius, nec clauduntur in ipsa ratione communi: hoc accidit in alietate, quae talis est de essentia [illegible], et componat cum altera differentia: unde haec non est de essentia essentiali alietati, nec in illa clauditur; secus vero si ratio communis sit transcendens, et intime imbibat inferioribus absque compositione aliqua, ut in ente invenitur.

ART. VI.

An ens completum sit analogum ad decem praedicamenta?

§. I.

Resolvitur difficultas, et vera conclusio statuitur.

Ex iis quae hucusque diximus de ente in tota sua latitudine, modo de ente completo, ut distinctum ab incompleto, procedit difficultas: sic igitur ens completum est ens ad decem praedicamenta analogum, quae hucusque de analogia entis, et de eius contra praedicato dicta sunt, eadem sunt applicanda enti completo circa decem praedicamentorum: ens igitur completum est, quod transcendit, et imbibitur in subsistentiis, et existentiis completis: dicitur autem aliquid completum, quia per aliquid completur ut in physicis totum physicum est ens completum in esse physico, et [illegible] subsistentia completur in tali esse, et totum physicum per esse ens completum in ratione subsistentis, et quatenus est completum hoc modo completur subsistentia, per existentiam redditur completum in ratione existentis: limito ens completum logice, seu metaphysice sumptum, debet per aliquid completi, ubi sola complementa salvantur in ente ante ad decem praedicamenta, ens completum non erit analogum ad illa; idem quod ens reddit completum non est aliquid reale ab ipso distinctum, nec per rationem perfecte distinctum; quod solum sit quod, seu quoad implicitum et explicitum: contrarium capositum sit. Ergo

Ens completum est analogum ad decem praedicamenta. Probatur sic: decem praedicamenta conveniunt simpliciter in ente completo: ergo ens completum est analogum ad illa. Probatur. Quia praedicamentum substantiae participat esse completum: quia esse simpliciter et independens, alia vero praedicamenta quae sunt accidentia participant esse completum, quidem esse tamen quod

dependet

dependet à subst., ut à toto, in quo est; ergo to praedicta ne-
queunt simplici mente cogitari, ut ens completum est analogum
ad praedicamenta. Prob. Conseq. ideo accidens nequeunt
simpliciter mente concipi, quia essentia eorum dependens à
substantia, accidens enim est à substantia ut à toto; ergo similiter, quia praedicamento
substantiae, substantiae completa et ens completum independens, caeteris
praedicamentis sunt dependentiae ab ipsa substantia completa, non
queunt simplici intellectu abstrahi.

2.° Probatur. Nam, quia praedicamenta
sunt genera infima, vel diversa: ergo ens completum non praedicatur uni-
voce ad illa. Prob. Conseq. Nam si ens completum ad praedicamenta esset univo-
cum, esset genus ad illa in praedicta intellectu actu ente; et sic
praedicamenta non essent genera diversa, quae petunt non conveniri in ali-
quo genere: ergo cum praedicamenta sint genera suprema, ens non est univo-
cum ad praedicamenta.

Diximus ergo ens completum actu claudit differentias
praedicamentorum: quia non est univocum, sed analogum, et cum tali modo sunt di-
versi claudunt inde diversitatem. Ens enim, ens completum reddit
actu ens completum per differentias praedicamentorum, ut per aliquid addens ad ipsas
differentias; sed non datur aliquid medians inter differentias praedicamentorum, quo ens
actu reddat completum (vel assignet quid sit illud): ergo ens completum
actu claudit differentias praedicamentorum, per quas actu reddit comple-
tum. (Proponuntur et solvuntur argumenta.)

§. II.

Proponuntur, et solvuntur argumenta

Argues 1.° contra 1.am: ens completum perfecte praescindit à
differentiis praedicamentorum: ergo ens completum est univocum ad praedicamenta. Conse-
quentia constat ex dictis actu ante: ubi diximus, quod si ens completum
perfecte praescinderet à differentiis, ut differentiis suis inferioribus, esset
univocum

170

vniuocum. Contra 3°. Ens completum secundum se praescindit ab entibus incompletis, ergo incompletum praescindit a modo suo principiorum, quae sunt entia incompleta.

R. negando antecedens, adiicio consequens, si enim antecedens negat suppositum consequentis, scilicet quod modi seu principiorum sint entia incompleta, sed completa quaevis ens ex modo significandi sint incompleta ex parte rei significatae entia completa sunt. vnde non faciunt compositionem cum ente completo, sed exercent completo, ex modo in parte sua completa, quae est ipsorum principiorum exaltatorum simpliciter.

Secundo dices: modi seu principiorum non solum ex modo significandi sunt entia incompleta, sed etiam ex parte rei significatae: ergo nullo modo: modi aliarum rerum scilicet modi conuenientiae negationis, ut subsistentia, et existentia non solum ex parte rei, sed etiam ex parte modi sunt entia incompleta, ergo similiter modi seu principiorum non solum ex parte modi significandi, sed etiam ex parte rei significatae sunt entia incompleta. Consequentia probatur. modi seu principiorum comparantur ad ipsa principia, sicut modi aliarum rerum ad ipsas res particulares: ergo si isti modi sunt entia incompleta ex parte rei significatae, etiam illi erunt ex parte rei significatae.

R. ad replicam, negando minorem; ad eius probationem concedo antecedens; nego consequentiam, adiicio consequens negat antecedens, et ratio est; quia modi rerum particularium faciunt compositionem cum ipsis rebus, et similiter, ut partes ad totum, quod enim ingreditur compositionem alicuius totius est aliquid simili rei, ex parte ordinatum ad constituendum totum, quod non est completum simpliciter. modi vero principiorum, non faciunt compositionem cum ipsis principiis, quia principia sunt simplicia. vnde ens completum claudit in se modos principiorum, ipsi enim modi clauduntur in ente completo non, ut partes in toto, sed tanquam in aliquo simplici completo solum ex modo significandi ab illo dicto.

2° arg.

2° Negat. accidens complexum univocum ad praedicamenta accidentis: quia etiam ens complexum est univocum ad ista praedicamenta. Consequentia videtur bona: quia ens complexum comparatur ad ista praedicamenta, sicut accidens complexum ad praedicamenta accidentis: quia sic accidens est univocum, etiam ens complexum. Antecedens probatur: accidens complexum significat formaliter omnia, quae esse in alio, in prima simplicitate conveniunt praedicamenta, siquidem quodlibet illorum est ens in alio ens, et omnia quae qualiter sunt entia in alio: ergo accidens complexum est univocum ad praedicamenta accidentis.

R. negando antecedens; ad cuius probationem nego antecedens: quia quamvis praedicamenta accidentis sint entia completa in alio, non tamen qualiter hoc, quod est esse in alio; quod cum de necessitate. quia esse in alio significans accidens complexum transcendit modos praedicamentorum; quia modi sunt etiam entia completa, quamvis ex modo significandi significentur, ut entia incompleta. unde tales modi pertinent ad extensionem accidentis complexi, sicut accidens, ut abstrahens a completo, et incompleto transcendit omnia accidentia completa, et incompleta. illa quae omnia pertinent ad extensionem accidentis, ut est commune tam completo, quam incompleto sic similiter accidens complexum transcendit omnia completa entia, et modos praedicamentorum, quia sunt etiam accidentia completa, et cum prout transcendens, non potest perfecte praescindi ab illis, quae transcendit, sed semper illa debet includere; sic etiam accidens complexum non potest praescindi a modis, sed semper illos includit; et cum tales modi sunt diversi in ratione accidentis complexi clarissime diversitatem: unde accidens complexum non potest esse univocum. ex quo sequitur, quod ex accidenti complexo per modum praedicamentorum, non fiat compositio, quae illis respondeat unum simplex genus, sicut ex communi ratione accidentis incompleti, et differentiis propriis accidentium non fit compositio, cui unum simplex genus illius correspondeat. [illegible]

ART. VLt MVS

Vtm DNTVR PRAESCISIONES OBIVAE?

§. I.

Explicat titulus et Referunt Sent.

Anteq. resolut. notand. est, qd sit praecisio: praecisio igit. est unius ab alio separatio seu exclusio. et ut ad praecisionem ... [illegible]

...

[illegible]

...

Deinde no= tandum est praecisio alia esse ... [illegible]

vg.

reg. theo. et quia pfectio in creaturis nunc fit, quin ea dz realis. Sto decipimur diversas, pfecties. v.g. in hoc creat, et etc. realis.

His suppositis, tota difficultas est de pfectionibus in creatis, an tale quod stipulatur hoc aliter, ut dicitur a realiter, tota illa distinctio teneat ex parte actus, quo ex causa pfectio, fortis; an in ex parte ipsius dni aliqd respondeat omnibus, quod alteri non respondeat, talis, ut distinctio non distincta, sed teneant ex parte intelligentis, et etiam ex parte dni, ut intellectus sit distinctio, et pluralitas rei intellectae? In qua difficultate aliqui Pr. Nominales sequentes nominales negant tales pfectiones distinctas, admittentes alias pfectiones, pfectiones. ex omnibus Theologis synonimae dependent, dari pfectiones distinctas: pro intellectu sit pro nra cc. ex argumento theologico

§. II.

Pro nra cc. argumento theologico.

Cc. decendas est pfectiones distinctas tam in creaturis, quam in Deo. hec cc. quoad pfectiones in Deo potius pertinet ad theologos, quam ad logicos; nihilominus tamen pro ipsa authoritate D. Thomae in 1º dist. 2ª. q. 1ª art. 3º. utilis est: Respondeo dicendum quod ut supra dictum est sapientia et bonitas et omnia huiusmodi sunt omnino unum re in Deo, et differunt ratione, et haec ratio non tantum ex parte ipsius ratiocinantis, sed ex proprietate ipsius rei. et quia intellectus noster non potest cum una conceptione intelligere ... et ideo oportet quod diversas conceptiones ... quae sunt diversae rationes, et quod diversa nomina significantia rationes illas, unde nomina illa non sunt synonima, in quantum significant rationes diversas, et paulo post infra unde patet quod pluralitas rerum istarum non tantum ex parte nostri intellectus, sed etiam ex parte ipsius Dei. quod etiam D. Thomas pluralitatem rationum ... pluralitatem rationum distinctarum.

Cc. 2ª

Cl. argio theologico valde efficaci, et antea

ta atque quasi pro supponenda: 1m est omnem propositionem sive fidei, sive vocalem debet

[illegible] correspondente propositionem doctrinae, et quae vocalibus non [illegible]

[illegible] propositionem fidei, quod vocibus significamus, quod in mente concipimus.

2m est: quoties propositio doctrinae omnino manet impugnata, tot alijs vocibus

[illegible] significet, veritatem, aut falsitatem manere immutatam. 3m est idem

propositionem doctrinae assentiri simul, et dissentiri impossibile

esse, quod [illegible] assentiri simul duobus [illegible], [illegible] dici-

te, [illegible] impugnat. 4m est, quod auditis [illegible] propositionibus

sive vocalibus eandem semper apprehendit propositionem doctrinae, quae

potuit illi assentiri, [illegible] aut [illegible] assentiri, sive [illegible], sive

illa propositionem significat, quod impertinens est variatio vocum in

apprehendentis semper idem significantem. His praemissis [illegible]

arguo: seclusa propositione doctrinae, quae audit hanc propositionem vocalem Pater

diversus a Filio eandem [illegible] apprehendit propositionem doctrinae, ac apprehen-

dit [illegible] a Filio; sed tenetur ex fide [illegible] assenti-

dit hac audita [illegible] diversus a Filio; [illegible] seclusa propositione

ni: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod audit, aut [illegible]

sive doctrinae, [illegible] propositionem est idem omnino: [illegible] quod audit [illegible]

[illegible], idem apprehendit, ac audiens, [illegible]: [illegible] quod [illegible]

utrique simul assentiri, [illegible] dissentiri; quod idem omnino [illegible] assen-

tiri simul et dissentiri impossibile est; sed [illegible] assentiri huic Pater diversus

a Filio, est catholicus, [illegible] assentiri isti [illegible] diversus a Filio, est haere-

ticus, [illegible] idem [illegible], [illegible] propositionem, [illegible]

in [illegible] [illegible] propositionis doctrinae.

Dicitur quod sublato [illegible]

doctrinae nemo potest assentiri huic propositioni, Pater diversus a Filio. Quin

assentiat huic [illegible] diversus a Filio, quod seclusa propositione doctrinae

[illegible] est idem omnino, iuxta nuper dicta; sed [illegible] quis assentiri

[illegible]

P

actus fidei [illegible], cum sit haeretica: quod nec [illegible]: quod seclusa divina praecisione deitica, nemo [illegible] eadem mysterium ~~fidei~~ Trinitatis audiens [illegible] de fide, quae ad ipsum pertinet, qualis est illatio, et dicens huius modi, [illegible] post [illegible] idem [illegible], haec sufficiant de [illegible] theologica, quae [illegible] superant captum [illegible]

Opponis contra quoad praecisionem incertabilem [illegible] Secundum adversarios datur praecisio [illegible]: quod debet dari praecisio divina. [illegible]: notitia [illegible], non solum est realis similitudo obiecti, sed etiam est idem ~~[illegible]~~ intentionale, et intelligitur in obiecto inesse repraesentative, ut docet D. Thomas [illegible], q. 14 art. 1. ubi dicit, quod [illegible] fit [illegible] media notitia repraesentativa rei cognitae, quod [illegible] ~~[illegible]~~ realitatis rei, et realis similitudo obiecti praescindit [illegible] a realitate: et [illegible] dividuat praescindit etiam divine: male quod et inconveniens admittunt adversarii praecisionem [illegible], et negant divinam.

Respondebis hinc [illegible] inferri, ~~[illegible]~~ praescindant denominative, et ~~[illegible]~~ extrinsece [illegible] praecisionem, non autem ~~[illegible]~~ quod in se, et divine praescindant. = Sed replicat quod notitia, et [illegible] est realis similitudo obiecti [illegible] imaginis, [illegible] ab obiecto (et iuxta illum [illegible] obiecto, ~~[illegible]~~ [illegible] notitia) quod [illegible] ~~[illegible]~~ realitatis praescindit [illegible] realitatis: ideo est, ~~[illegible]~~ quod [illegible], [illegible] similitudo [illegible] praescindi, quod [illegible], et differentiis in obiecto [illegible], et [illegible]

Quod [illegible]: [illegible] praescindere a singularibus, sequitur quod [illegible] divinum [illegible] sit [illegible] divinum singulare; sed hoc est falsum: quod [illegible] divine praescindunt a singularibus: maior patet, quod [illegible] divine non praescindens ab alio divine identificatur, et est idem cum illo alio, a quo non praescindit; minor [illegible]. quod [illegible], nullus esset differentia inter [illegible], et [illegible], quod [illegible] ad hoc, quod [illegible] attingit immediate singularia; ita et [illegible], quod est [illegible]

et [illegible]

... sin deuerit à ... cidia ... mir ... Silio ... prescindeunt à ... ... hoc ... singularibus ... ... dis- ... tegat ex ... ; ... iuxta illos ... singularis ... explicitè repraesentat immtè ... singularis ... repraesentabi- singularia ... illas imm ... singularis explicite

Dices; discrimen ... singularis explicite re-repraesentat singularia ... quo conveniunt singularia, et ipsa singu- praesentat id, in quo conveniunt singularia et ipsa singularia implicite, et ...

Dices 2º replicat: ... existat ... collectiva singularis, ac ... ideo ... per ... collectivo singularis, ac ... repraesentat ipsa singularia ... hoc est falsum: ... Collegium, ... abilitis praesumitur: ... pat: ... Collectiva ... significat immtè plura singularia in ... ... significat immtè plura singularia in ... ... convenientia: ... repugnant ... collectivi, ... conveniunt ... et ... Petrus est collectivus ... dicere Petrus est ... et ... falsum dicere: Petrus est collectivus; ... et sic de aliis; ...

Replicat 2º: et clarius ... in praesenti: ... significat ... singularia immtè ... Petrus est ... Petrus est ... sequeretur ... dico Petrus est ... assumptio, ... Petrus est ... in ... Joannes, et Franciscus, et Antonius ... est aperte falsum ... singula ... ... immtè significabatur ... debet convenire ... praeter ... immtè significatur (iuxta sententiam quam impugnamus) ... singularia: ... illa de ... ... correspondentia

§. II

Proponuntur, et Solvuntur Argumenta.

Arg 1º.

Arguitur 1°: potissimo contradictionis fundamento, quod dicit supponit. Cognoscitur animal in homine, et cognoscitur rationale cum illo identificatum, animal cognoscitur, et non cognoscitur; sed haec est contradictio: ergo admittendo praecisiones obiectivas, admittendae sunt duae contradictiones simul verae et simul falsae. Probatur sequela, quod sit vera, animal cognoscit, supponit; quod autem etiam haec sit vera animal non cognoscit sic probo: quia rationale non cognoscit, sed rationale est identificatum cum animali: ergo animal non cognoscit. Probatur consequentia: quia quod affirmat vel negat de aliquo, debet affirmari vel negari de identificato cum illo; sed animal est identificatum cum rationali: ergo quod affirmat vel negat de animali, debet affirmari vel negari de rationali.

Vel aliter potest proponi idem argumentum: quia animal non potest produci realiter quin per eandem productionem producatur realiter rationale (loquendo de animali, quod est in homine) quia sunt eadem entitas: ergo nec potest realiter cognosci animal quin per eandem cognitionem realiter cognoscatur rationale. Probatur consequentia 1°: quia utrobique est eadem ratio. — 2°. quia de eodem verificarentur praedicata contradictoria, scilicet, hoc ens cognoscit, hoc ens non cognoscit.

Hoc argumentum valde magnificant adversarii, sed nullam in eo difficultatem invenio, et in primis retorquetur in ipsos; nam si quid prius convenit, non solum non dari praecisiones obiectivas, verum nec formales, sed hoc ipsi negant, quod quo ipsi responderint, pariter nos dicemus. Sequela probatur: nam praecisio formalis terminatur ad animal, et rationale, quod inter, sit formaliter est unica cognitio, et ita sequitur illa contradictio, quod cognoscerentur et non cognoscerentur, quia non minus dicunt cognosci et non cognosci ex parte obiecti, quam ex parte actus, immo quamvis ad hoc non ponunt in re [?], quia cognitio terminatur ad obiectum.

Deinde respondeo ad argumentum illud sibi dicitur a D. Thoma 1. p. q. 85. art. 10. ubi ait, intellectus simplicitas [?] non haec [?]

r̃ haec locus pr sit enuntiativus, q̃ bus affirmat hoc ̃e esse illud, n̄ tn̄ quar antequ r̃ haec locus simplicis prsitiva, q̃ istu tn̄ aliq̃s enuntiate ̃e abstrahentis r̃ comendatiu, tenu aliq̃s fallite, ut alius sit mus hic in intellig̃tio, actus inesendo.

Deinde est, q̃d si illa cognitio esset adequata, compresiva, l quidditatiua implicaret, q̃d n̄ attingeret o̅ia; quę si vna identificata, ergo saltu ̃e inadequata, compresiva, cognoscere tn̄ unu sic; n̄ ̃e ̃adictio videre, cognoscere tn̄ unu rem, et n̄ tn̄ aliq: nam multoties lumine [illegible] de una sola, et in ipsis sentibus externis experimur dubiu de aliis. et in ipsis [illegible] quidditativus, q̃ dicimus, aut sitque, aut, aut. q̃ hęc compresio ̃e in sentibus obs̃ limitati ̃adicte oliis hęc compresio in sentibus obs limitati ex m̃o cognoscendi q̃d sola ptis, q̃ fundatus ̃e lux lumit ex m̃o cognoscendi imperfecto q̃d al aliq distinctiua ̄pt fundatus, et respondentus illius ad obiectu.

Ad principium arguit. q̃ distinctio alij etrealis, n̄ ̃e in obto, sed distinctio cognitis; q̃ distinctio, seu precisio n̄ dat expte obti, ̃e ex aliq expte cognitis. q̃ ans: q̃ antequam cognoscat al, q̃d ̃e in hoc, n̄ est aliq̃ expte sui, q̃d hęc ptis alud a reali sicut hoc, q̃d ̃e esse aliud a reali, quanit ibi cognoscit, et n̄ expte obti. q̃ tota distinctio dat expte cognitis, et n̄ expte obti.

Ad hoc argumentu, dist̃o ans: n̄ ̃e in obto actu, et ptis o̅do ans: n̄ ̃e in obto eminenter, fundamentaliter, seu virtualiter nego ans: posit in obto cogitatio in re sei o̅do cons: q̃ dist cons: q̃ precisio n̄ dat in obto, aut eminenter, et respondentia dat precisio virtualis in obto, aut eminenter, et hoc m̃o admittunt a nostris adversariis precisiones nego cons; et hoc m̃o admittunt a nostris adversariis precinduntur, et dist virtualis, quę ̃e in obto ̃e distinctiua ̄pt eminentia, et dist virtualis, quę ̃e in obto distinctiua.

Ad 2ᵃ explicat: q. aᵃ distio animali penit in Deo ppt mysterium ssᵐᵉ Trinitatis, quae cum huic similibus distinctionibus, non tamen illae distinctiones ad creaturas extendere — haec incorrentia solum probat, quod in creaturis non dentur solum virtualis, cum tanta perfectio, ac datur in Deo (quod nos libenter fatemur) non tamen inquit absolute non dari in creaturis: quod non omnia, quae in Deo sola ratione distinguntur, debent in nobis magis distincte differri: quod ergo, et bonum in Deo sola ratione distinguntur, et tamen in nobis non distinguntur realiter, et solum pro ratione; similiter in anima rationali, quae vegetativa, sensitiva, et intellectiva; etiam virtualis, et pro ratione distinguntur per aequivalentiam ad eorundem perfectiones in rebus inferioribus dispersas.

3º arguit quotiescumque cognoscit aliter homo, illa, quae in re est cognoscit, communis velit praescindere: quod in recto cognoscit entitatem rationalis, ut connotat operationes hominis, et ut est principium illarum. quod non praescindit a rationali solum in obliquo; pro Log: ideo ratio entis non praescindit a modis, quod etsi cognoscat explicite quidditatem in ordine ad esse, tamen in ea quidditate entis est eadem met cum modis (in ??? ???) quod similiter in praesenti.

Ad 3ᵃᵐ argumentum; ideo et unitas, et identitas aliter, et realiter sunt illae quae veniunt ab eadem forma, tamen distincte non sunt idem; quod licet distincte optat proprius diversus qui, non sunt in Deus propter vitam cognitas, et ita non cognoscit in recto forma, sed quod praescindit connotat operationes alias, et tamen continent proprietates in substantia constitutiva quaedam generis, quae distincte et extrinsece non idem eadem cum principiis constitutivis generis specifici, vel diversi; unde non variant illi generis praescindit tamen diversa connotata, ab extra, et ex parte communicatis; ut patet in genere specifico obedientiae, et genere celorum pro quidem quae distinguntur ab his ex parte nostri, et non in ordine ad diversa connotata.

nec

Nec idem est de ante, hoc enim in ma p̄ta ideo
n̄ p̄scindit quae n̄ dicit in re cor aliqua orata ad inventa
quam dicimus a m̄, sed distinctis, sed enim idem quod enim substa, enim
quam dicimus quantitas &c. et ideo n̄ dicit ordinem ad alia rae sui p̄scis;
ad rae m̄, in quibus esse imbibit, et o. quod instituit, imo n̄
torqueo argum in adversum: illi enim dicunt, ad omnia incor
à m̄, et distinctis, cum in qualibet m̄, (: distincta sit esse enim q
multo magis alitas p̄scindit omnia ō realitate, cum sit
alitas n̄ sit esse realitas, alioquin hoc sit esset equus
ex illa rego, quae sit eadem oratio, sit eadem in re, et haec de
hoc ~~argum~~ arto et haec qu.

QUÆS. 7. DE PRAMT.S

ART. I.

QUOT SUNT PRAMENTA?

§. UNICUS.

Expr. definitio prmtorum, et quot prmta sunt.

Pramto sive pramtorum, seu probilium ordinatio, ordo
sive coordinatio prmtorum, seu probilium:
tot sunt pramta, et quot sunt coordinatio prmtorum, seu probilium.
Et quamvis inter antiquos philos n̄ parum invenit dissidium
in colligendo n̄m pratorum, seu prmtorum, alii enim tantum ponunt,
alii duo, alii tria, alii 5, alii 11, alii 12, ut asserunt
p̄es Carmelitae in p̄senti arto Aristoles 10, et alii ponunt
10 prmta, in quo conveniunt com. his temporibus omnes, n̄ tamen dat
aliquatenus de more tractare sinceram talem n̄m prmtorum: ad m̄,
quia

quo tali, mu, pot ostendi h. r. in 3 ha 3 metaph lec. 9. —
quo supposito sit dico

Primo tres lo. prob. hoc hec ll° ad 3 ha
de ducta loco citato. vel tres primo quod sunt praed. praemissorum;
de lo sunt tales praed. pro lo, tres praed. i mir, coordinata, praemissorum
considerantur ordinem ad 10 substantiae, et tres lo coordinatae diverse
praemissorum in ordine ad 10 substantiae. pro tres lo coordinata praemissorum.
i mir. prob. de lo substantia praed. aut i illi esse accidentale
si 10 i substantia. si vero convenit ab intrinseco l. ab extrinseco.
si convenit ab intrinseco, aut hoc i accidens consequens ad
tute ad mag, et hoc i quantitas, l. consequens ad formam, et ta-
le i qualitas, l. i accidens respectivum, et tale i relatio, cum
i forma.

Si i accidens de sumpsit ab extrinseco, l. convenit ab
aliquo extrinseco n. h. habente praemissorum mensurae, et tale acci-
dens i habitus. l. se habente praemissorum mensurae, et si tali men-
surae tempus accidens resultans i quando. sic similiter
locus, accidens resultans i ubi, sicut in corpore locato di-
cetur ordo partium ad locum, accidens vero resultans i situs.
l. tale accidens de sumpsit ab extrinseco, ita de sumatur
ab extrinseco, ut tamen aliquid sit in subiecto, et h. sit in subiecto
tamen participatum tale accidens i actio, ut denotat agens,
sicut in subiecto tamen ius tale accidens i passio, et n. dantur
plura, nec pauciora coordinata praemissorum in ordine ad 10
substantiae. pro primo tres lo, scilicet Substantia, quantitas, qualitas,
relatio, actio, et passio, quando, ubi, situs, et ha-
bitus.

His suppositis, cum ea quae in primo collocant, alia di-
recte, alia ut reductive, l. n. directe ponuntur, restat nunc
assignare

obtinere condit. requisitas, ut aliquid dicatur in recto esse = constituere conditiones requisitas, ut aliquid dicatur in praedicamento esse [illegible]

cat. = 1a conditio est, ut aliquid ponat in praedicamento, debet esse aliquid reale univocum, et incomplexum: et ratio est, quia cum quod dicitur in recto praedicamento est ens reale, et in ordine, quae ponunt inibi directe, debent esse realia. Ratio est, quia [illegible], ergo inibi [illegible] directe [illegible] entia realia. Ratio [illegible] est [illegible] tempus est ordinatum [illegible], ut autem aliquid sit [illegible] debet esse univocum, et incompletum [illegible] aliquid [illegible] in recta linea praedicamentali debet esse reale univocum, et incomplexum.

2a conditio est, quod ponit directe in praedicamento debet esse ens per se et [illegible], quia entia per accidens important ens diversorum praedicamentorum, vel [illegible] importare [illegible] et accidens; unde [illegible] ad aliquid praedicamentum. = 3a conditio est, [illegible] quod directe ponat in praedicamento debet esse ens creatum; de hac autem conditione infra erit disputatio. [illegible] 27. [illegible] difficultas [illegible] explicat.

ART. II

QUID ET QUOTUPLEX SIT SUBSTANTIA

§. I.

Resolvitur difficultas e nostra [illegible]

Nomen substantiae in praesenti [illegible], quatenus idem significat, ac esse, significat aliquid [illegible] omnibus [illegible], qui [illegible] inibi [illegible] suas [illegible] esse, et [illegible] hanc [illegible] substantiae, quatenus significat id, quod ponit in recto praedicamento, et ut [illegible] dicto in substantia: igitur ad hoc [illegible] quod [illegible] [illegible] requiri; et substare accidentibus; et non esse in alio ut in [illegible], et esse per se.

aliq

Aliqui asserunt subsistentiam constitui per hoc, quod substantia accidentibus, alij asserunt subsistentiam constitui per negationem existendi in alio. alij asserunt subsistentiam constitui per hoc, quod est esse per se ens, seu ens, cui debitum esse ens per se, id est per se subsistere, existere independenter ab alio; sic enim intelligunt illa verba, cui debet esse ens per se id est independenter ab alio, et sic tanquam à substantia incompleta, quod est per se esse: et hoc etiam convenit substantiae incompletae, quae non pertinent directe ad hoc praedicamentum. Debet etiam tanquam à toto, quod solum convenit substantiae completae. Sit nostra propositio sit.

Dico: Subsistentia completa, quae per se praedicamentum substantiae constituit, constituit per hoc, quod est esse ens, cui debetur esse per se. Haec conclusio est expressa D. Thomae in 4. dist. 12. q. 1. art. 1o. et q. 2. ad 2. ubi ait, quod substantia est ens, cui debetur esse per se, quod tamen D. Thomae nostro conclusio est vera.

Probatur conclusio: subsistentia constituitur per id, quod in illa primo intelligitur: sed quod primo in substantia intelligitur est esse per se: ergo per hoc constituitur. Probatur minor: in substantia invenitur substare accidentibus, non esse in alio, et in substantia inhaerentiae, seu esse per se, ut nec est, nec est. Ergo quod intelligitur in substantia est esse per se est quod primo intelligitur in illa: probatur minor quod partes: nam quod prius est ens, habere esse in se, quam ad aliud comparari illi quod dare esse: ergo in substantia prius est esse ens in se subsistens, quam deservire accidentibus illis substando: ergo substare accidentibus non est quod prius intelligitur in substantia. Probatur etiam, quod substantia est ens per se, ideo, quia est ens potens substare accidentibus, et non è contra: ergo substare accidentibus non est quod prius intelligitur in substantia.

Quoad 2. partem eadem minor probatur: tum quia substantia est quoddam ens reale positivum quod primo in illa intelligitur, et tum constitutivum esse ens per se: tum etiam: quod negatio fundatur in aliquo positivo: ergo tale positivum ~~intelligitur~~ prius intelligitur in substantia ad negationem: tum denique: quod substantia oppositio non habet constitui per positivum, intelligitur...

n actuale, et apprehendibile unitur accidenti: ergo similiter substantia debet uniri per aliquid positivum, scilicet per esse per se, idest per quod addit supra ens, ut substantia naturalis et apprehendibilis, idest per hoc quod addit supra ens, et sic tunc intelligitur ens positivum, cui debet per se existere.

§ II

Proponuntur et soluuntur argumenta.

Arguitur 1º. Substantia, quae ponitur in nostro modo, solum addit supra ens negationem essendi in alio: ergo non dicitur per esse per se. Consequentia constat, quia substantia, ut dicta ab accidente, continet per id quod addit supra ens. Antecedens autem probatur: substantia non addit supra ens aliquid positivum: ergo solum addit negationem. Probatur antecedens: tale positivum non potest esse aliquid rationis, quia cum substantia sit verum ens reale, et aliquid rationis, ac etiam aliquid reale, quia quod reale positivum est in substantia, est quod claudit in ente, ergo non potest illud superaddit: ergo substantia nihil positivum addit supra ens. — Probatur ab opposito: nam, quia substantia dicitur a substando, ergo primum positivum substantiae est substantia; nam etiam, quia substantia dicitur abstracta, magis substantia quam accidens; ergo substantia magis substat quam accidens: ergo substare est primum positivum substantiae.

Respondeo ad argumentum: nego antecedens; ad cuius probationem distinguo antecedens: addit perfecte, et distincte addit, concedo; addit imperfecte, hoc est explicando, quod implicite continet, nego antecedens et consequentiam. Cum enim substantia, ut illa sit ens simplicissimum, non superaddit aliquid ad ens ut a parte, quia alias in substantia daretur compositio; ideo solum habet explicare modum primum substantiae, quod nomine entis non explicatur: et hoc argumentum instat in accidente, quod aliquid positivum continet scilicet positive inhaerentia, et tamen quod positivum reale est in accidenti est quod claudit in ente. — Ad probationem vero dicto, concedo consequentiam; tanquam ab effectu secundo, antecedens: tanquam a toto formali, nego antecedens.

Et primo

Ad 3m. quod dicit significare verum, vel falsum tanquam ex tunc, non tanquam praesens, vel concedo antecedens, nego consequens: Et enim non dicitur ab homo, non homo sunt, esse ab homo, idest ad vocale. Ad 2am. confirmationem, dicit loqui de substantia subiectata in id, quod accidentale est in substantia, non in paro ...

2o. arguitur. esse ... ut explicatur magis non invenit, of substantia completae: ergo nec ... assignat ... pertinentis de parte ad hoc ... antecedens: substantia completa quamvis non dependeat ab alio tanquam a subiecto in quo sit, dependet tamen ab alio tanquam a toto in quo est: ergo quanto minus, quae differentia ingreditur ... speciei, ut pars illius: ergo dependet ab alio tanquam a toto: ergo ... ut explicatur magis non nuncit ... substantiae completae.

R. nego antecedens: ad cuius probationem dico quod antecedens ut totum potentiale nego antecedens, ut pars actualis speciei, subdistinguo antecedens, et dico eodem modo ... enim, ut totum potentiale ponitur in praedicamento ... dependet ab specie tanquam pars a toto, sed potius species dependet a genere, in quo continetur, et hoc non salvatur in differentia, et ideo non potest poni directe in praedicamento.

§ III.

2a pars articuli resolvitur, et ponitur divisio substantiae, et eius proprietates assignantur.

Ad 2um, quod inquiritur in articulo dicitur, quod substantia completa dividitur in 1am et 2am. 1a substantia est, quae nec de subiecto dicitur nec in subiecto est. ut Petrus, hic homo. 2ae substantiae sunt, genera et species, sub quibus 1ae substantiae continentur. per illa verba, nec de subiecto dicitur. 1a substantia differt a 2a, quae dicitur de 1a, ut de subiecto

substo. per hoc dicitur de libero, qui obiecta nec in substo est,
differt 1a substa. ab indiviso accidentis, quod est in substo, et ex
hoc infertur quod 1a substa. est magis substa. quam 2a. quia 1a per se
substat accidentibus, et 2a substa substat accidentibus,
vel quia 1a substa. substituit non solum accidentibus, quod hic et substa-
ntiis; quod etiam ipsis 2is substituit.

Divisio assignata est accidentalis,
quia in illa dividitur substa. completa in duas, prius esse, quia accidens
dicitur: explicatur per exemplicationem per talia divisio; 1a itaque divisio
in 1a, et 2a iis est ac divisio dicitur in substantias, quae 1a per se substat
accidentibus, et in substantias, quae 2a substat accidentibus,
et eius substantia accidentibus sit accidentibus in substa., tali
divisio est accidentalis = 2o per explicari dicendo, quod nomi-
ne substa. 2a intelligitur substa. uls, et nomine 1a substa,
substa. singularis; et eius esse uls, et singularis, sit accidens
loco, in substa., in hoc sensu divisio est accidentalis, quae ex-
plicatio ex dictis 1a, et 2a substa. deducitur, quod 2a substa.
est genus, et species, quod est esse substa. uls. 1a vero substa. est, quae
non dicitur de substo, et quod significat substa. singularis.

Sed dices: 2a substa. prius
de 1a; ergo in bono divisa membra divisi debent non prius de alio:
ergo praedicta divisio non est bona. ... maior ... ad prius
de ... ; ... est 2a substa. ... quam ... et ... est
substa., ... indivis; ergo substa. est prius de ... ...

Nego maior,
ad cuius probationem dico: 2a substa. ... nego minorem, et ...
nego minorem; et in genere ... maior ... 1a et 2a substa.
... consequentiam, ... in fundamento ... substa. est prius
de fundato 1a; non ... 2a substa. prius de ... dicendo. 1a

substo

subsistentia 2a subsistentia, aut dicendo est singulariter esse quod 2o modo 1a et 2a subsistentia sunt membra dividentia et sic sistit non praeter subsistentia de 1a quod solus magister. ultimus proprietates substantiae assignant, et illas explicat.

§ Ultimus.

Proprietates substantiae assignantur, et illas explicat.

1a Prima proprietas substantiae est non esse in subjecto et intelligitur de subjecto inhaesionis siquidem est proprius 4o modo substantiae in communi. Et quamvis forma substantialis sit in materia, ut in subjecto, non tamen est in subjecto inhaesionis, sed est in subjecto informationis. = 2a proprietas est, quod omnes substantiae conditionis univoce praedicantur, quod est proprius 2o modo substantiae, quia omnis substantia et illarum differentiae conveniunt, non tamen illi soli, sed etiam conveniunt nobis aliorum praedicamentorum.

3a proprietas est, quod 1a substantia significat hoc aliquid. Secundo significant quale quid. Significare hoc aliquid est significare quod habet vocem substantiam. Significare quale quid est significare quod habet vocem praedicati, quod se habet ut forma substantiae. = 4a proprietas substantiae nihil est contrarium, et intelligitur de contrariis proprie sumptis, scilicet, quae sub eodem genere maxime distant et ab eodem subjecto mutuo se expellunt et sunt, sed substantia non sit in subjecto, non expellit contrarium a subjecto. Haec proprietas convenit omni substantiae, non tamen soli, quia etiam convenit quantitati; et quamvis aliqua opponantur substantiae, ut privatio opponitur formae substantiali, non tamen contrarie opponitur, sed privative, quia privatio, ut forma substantialis, non sub eodem genere: et similiter differentiae substantiales, etenim sub aliquo genere non sunt contrariae, quia non sunt in subjecto, sed sunt tantum diversae: unde si aliquando dicuntur contraria, non proprie, sed in lato acceptione. = 5a proprietas est, substantia non suscipit magis et minus, idest non intenditur et remittitur, quod omni substantiae convenit, sed non soli, quia convenit quantitati, relationi et aliis. = 6a proprietas est, substantia eadem manens est susceptiva contrariorum.

Circa has primas proprietates substantiae non est necesse aliquid dicere, sed circa

De eo quod se offert examinandum an sit propria substantiae quarto modo ille quaerimus, pro quo est notandum, quod quando dicitur substantiam esse subjectum accidentium intelligitur, quod est subjectum, ut substans accidentibus, et radicale quidem illorum, et per se principaliter substans ... ut substans radicale. Conclusio quod aliqui sentiunt non esse proprietatem quarto modo ... dicitur, et nostra conclusio substantia intelligitur de substantia creata ... quod substare accidentibus vel substans radicale vel principale conveniat omni substantiae, et illi soli: quod est proprium quarto modo substantiae. Conclusio in recto contra ... ex ... argumentorum.

Argumentum 1º: substare accidentibus primum convenit substantiae singulari, quae specifice: ergo non est proprium quarto modo substantiae. Conclusio ... quod proprie ... quae ... ad proprium quarto modo primum conveniat ... quae singulari, ut esse risibile primum convenit homini, quae ... quae singulari; ... quod homo est risibilis, ... Petrus est risibilis. ... quod ... homo ... et quod Petrus recipit calorem homo recipit calorem: ergo substare accidentibus primum convenit substantiae singulari, quae specifice.

Ad argumentum nego antecedens: ad cujus probationem ... Apprehendo ad ... ad apprehendendum, nego consequentiam; quia ... in ... substare accidentibus primum convenit substantiae specifice, quae singulari, ... receptio. ... propria passio substantiae ... bene ... : ... ridere non est passio hominis, ... adridendum est propria passio hominis, quae primum convenit, quam Petro, ... ridere, ... hominis conveniat.

2º argumentum: superficies substare accidentibus non est proprium substantiae quarto modo: ergo ... antecedens: quantitas est subjectum accidentium: ergo substare accidentibus non est proprium substantiae quarto modo. Antecedens probatur: superficies suscipit accidentia; ... superficies est quantitas: ergo quantitas est subjectum accidentium. Minor ... superficies recipit albedinem, et nigredinem: ergo superficies recipit accidentia.

Resp.

R. negōo ant. ad cuius ꝓbat. negat ant. ad cuius ꝓbat. distinguo mai: et subst. ꝓpriis terminis. ꝯcedo ant.: ut subst. radicale, et principale, nego mai; et eodem modo distinguo min. et conseq.

Sed st. quantitas incipit sṛmā, ut subst. radicale. ergo totū nulla: ant. p̄. quantitas remanens in eucharistia pot accipere sṛna accidentia; ergo talis quantitas ē subst. radicale talis accidentis. ergo quantitas incipit sṛa, ut subst. radicale. min. cum conseq. ē certa: mai autē ꝓbat. quia quantitas in eucharistia pot accipere calorē, et frigus. ergo etc.

R. explico neglo ant. ad cuius ꝓbat. dicto mai, distinguo min. ꝓ mi subsistentiam, ꝯcedo min.; ꝓ [illegible] et principalē, nego min. et distinguo conseq. eodē modo: subst. tm in nra sn̄ia ē subst. radicale et principale accidentiū, etc. ꝓ mu substituendum, et [illegible] suae ꝓprie subst.; ergo ꝓ mu principale subsistentiam. quantitas etc. si aliquando accidentia incipit sṛna, ut contingit in eucharistia. hic quantitas gerit vices subst. et hoc sn̄ naturaliter, ergo miraculosi illi ꝯvenit accipere ꝓ principaliter, et sṛnaliter sṛna, ut subst. radicale.

(antequam [illegible] an Deus ponat in ꝓmto subst. [illegible] respondent [illegible])

ART. III

AN DEUS PONATUR PMTO. SUBST. ?

§ I.

Referuntur sententiae et 1ª conclusio statuitur.

De subst. corporeis, et spiritualibus, ut nunc ꝯ positis, exigui ut dissensio est inter authores in ꝓmto subst. collocari, quod sub quo supremo subst. ꝯtinentur, atque de eo ē dubium an intra ꝓdictum subst. ꝯtineat ꝓ quo ē notandum, Deū gratia supremā

v.g. subditus quoniam &c. Et n. essent ex gratia, et dissa, quam si gratia supremo haberet hoc quod optime ponerent in promto, unde quod ponit in promto debet esse ex gratia, et dissa, vel esse aliquid supremus gratia.

In hoc articulo triplex versatur sententia. Prima affirmativa, quam defendunt nominales. Secunda Basquez tempore disp. 22 cap. 3. — 2a sententia, quae communiter viri asserunt Deus, ... linea recta, nec indirecte posse poni in promto, videri ... Comp. in logica disp. 12 q. n.os 30, et 31. ...

Prima Cl. Deus non ponit directe in promto subditus. ... 1a parte q. 3. art. ... directe ... in promto subditus, vel ponit, ut gratia supremus subditus, vel ... supremo subditus; sed nullo modo potest Deus in promto subditus collocari. Ergo Deus non potest in promto subditus. ... minor ... et quod non 1o modo possit Deus poni in promto subditus est manifestum. ... supremus ... praedicari ... in spiritualibus, et corporeis, si Deus esset gratia supremus in linea subditus, ... pertineret ad eas ... nemo ... ergo non ponit Deus, et gratia supremus in promto subditus. — quod 2a parte pr. si Deus poneret in promto subditus, in Deo daretur subditus, ... sub gratia supremo subditus, in Deo daretur ... in aliquo ... contradictio ... dissa; sed talis ... repugnat Deo: ergo Deus non potest poni in promto subditus. ... minor ... contradictio ex gratia, et dissa ... duo extrema mutuo se excludentia, ... ex ... excludit dissa; sed in Deo non est dari aliquid quod ... excludens ... a Deo ... quod ... infinitus, et omni ... excludens ... ergo Deo repugnat ... ex gratia, et dissa, et non poni in promto subditus.

Confirmatur hoc

Resp. hoc: repugnat infinitati Dei, quod limitetur, et quod ponit in modo limitat: ergo Deus non ponit diuersi in modo. Probo min: nam quilibet modus continet determinatam rationem entis, distinctum ab aliis modis, et sint omnes perfecti limitati, et finiti: ergo quod ponit in modo limitat. Confirmatur et ans probatur: nam fundamenta determinant rationem entis modo, l. diuerso: ergo modus continet determinatam, et limitatam rationem entis: et sint, quod ponit in modo limitat: ergo non debet excedere tale modum. Dicitur. Sequitur, et soluuntur argumenta

§. II.

Proponuntur, et Soluuntur argumenta

Obijcies 1o: compositio ex genere, et differentia non repugnat Deo: ergo Deus potest poni in modo. Probatur ans. compositio ex genere, et differentia est compositio rationis; sed compositio rationis Deo non repugnat: ergo compositio ex genere, et differentia. Probo min. distinctio rationis inter praedicata Dei non repugnat Deo: ergo nec compositio rationis ex genere, et differentia illi repugnat. Probatur cons. non minus Deus est unus, ac simplex; sed unitati Dei inter Dei praedicata reperta non obstat distinctio rationis; ergo nec simplicitati Dei inter Dei praedicata reperta non obstabit compositio rationis ex genere et differentia. Probatur cons. quod sicut tollit simplicitatem compositio, ita unitatem distinctio; sed salua unitate Dei datur distinctio rationis inter praedicata Dei; ergo etiam dabitur compositio rationis ex genere et differentia inter praedicata Dei saluaque lege Dei simplicitatis.

Resp. ad obiectionem, distinguo ant., nego cons.; ad cuius probationem, distinguo: distinctio rationis perfecta sine mutuo se excludentibus, nego ans; distinctio rationis perfecta implicitis, et explicitis, concedo ans; et nego cons. ad cuius probationem, concessa maiori, distincta minori iuxta solutionem datam; et nego cons. Inter praedicata Dei solum datur distinctio rationis perfecta implicitis, et explicitis, quatenus nostra mens concipit aliquod praedicatum Dei, in quo quamuis ibi non explicentur alia praedicata, ibi tamen implicite continentur; et hoc prouenit ex summa perfectione

et im-

et imperfecte non sunt, non potentia determinata, ut sic in se sola posse, ex omnino dici explicare. Si tamen datur in Deo distinctio [illegible] inter determinata, hoc quod unus perfectio excludat aliud extra omni posse; et [illegible] perfectio Dei est per infinitus: et omnis non datur in Deo compositio rationis ex genere, et differentia, quia in ista q.ne dicitur rationis fundat; potest tamen dari distinctio, seu compositio in l.o dicitur fundato, et talis compositio est compositio secundum quid, et dialectica, non vero compositio simpliciter, et logica, quae est ex genere et differentia.

Objicies 2.o: et [illegible] esse explicata

q.a dicta: ex quo quaelibet perfectio Dei sit simpliciter infinitus non tollit, quod detur in Deo compositio rationis ex genere et differentia: ergo posset talis compositio in Deo dari, probatur antecedens: nam si daretur linea infinita talis esset composita ex genere et differentia, siquidem poneret in puncto quantitatis: ergo ex quo Deus, et quaelibet perfectio Dei sit infinitus non tollit, quod detur in Deo compositio rationis ex genere, et differentia.

Ad hanc dicitur vero negando

antecedens: ad cuius probationem distinguo antecedens: si talis esset infinita in specie lineae, non vero in specie corporis, aut superficiei, concedo antecedens: si talis est infinita in specie lineae, et superficiei, nego antecedens, et consequentiam. Si linea talis esset infinita in specie lineae, esset tamen finita in rationibus corporis, et superficiei quatenus finita in his duabus speciebus quantitatis poneret in puncto, et esset composita ex genere et differentia; non vero quatenus infinita secundum longitudinem: sicut Christus nunc [illegible] suppositum Dei infinitus, et ex hoc capite non ponit in puncto substantiae; quia tamen habet in se naturam humanam, quae [illegible] in esse tali, Christus, et homo ponit in puncto substantiae, et alia in dicta natura humana; quia Christus, et homo est compositus ex genere et differentia convenit quod univoce cum aliis hominibus: et pro aliquo quod ponat in puncto sufficit, id rationes, quibus ponit sit creatus, et proprius

ex genere

exgu, et diffa, quamvis idroe, cuius n ponit' sit simpli infinitus.

D' l: edg ponit in mto subsist. e creatura, q de illo debet pcari glis suppmus talis mti, q e subsist. creata; D hec ppo e falsa Christus e creatura: q etiā hec e falsa, Christus ponit in mto; ... falsus e, q Christus ponit in mto. 2o Deus ponit in pmto e falsus: q etiā Christus ponit in mto, etiā e falsus. Coa: q bene valet Christus ponit in mto; D Christus e Deus: q Deus ponit in mto; D cl e falsa: q et aliqua premissarum, D n mir: q mai.

R ad ly replica, disguo maiz: q q ponit, ut vao sli, ... maiz, q q ponit absolute, nego maiz; et ... mini, si absolute pferat illa ppo, q illa denotat Christus esse suppositum Creat, ut dicebant Ariani: onde ne veniamus cum illis in mo loquendi, nec valet dicere illa ppo absoluta, sap esse negandas, si tamen dicas, Christus in qtus creatus e creatura, hec ppo e vera, et negans Coa, q in tali ppne appellat supra Christus, poni in mto n roe suppositi, D roe nat humana.

Ad 2 replica, ... ant, negat: cuius ppo, negat, illa Coa valere, q variat appelatio in premissis; in mai pdatus appellat supra Christus roe nat humana, n vo in mini, q esse Deus n ... Christo roe nat humana; ... exquo Christus ponit in mto n sequit Deus poni in pmto. Ex 3 2a ccl pt, et aliqua obiecta solvunt.

§ III.

Ppt 2a cc, q puat, et aliquae obe solvuntur.

Restat.

Restat nunc ut dicere an Deus ponat in praedicamento substan-
tiae reductive? ad quod negative re. quod sic ostenditur. Deus
non ponitur directe in praedicamento substantiae, ergo nec reductive. probatur consequentia:
perfectius 1o modo poni in praedicamento, quam 2o modo: sed illud propter suam
infinitatem perfectionem non potest poni 1o modo; nec 2o modo. probatur. quia, quod ponitur
2o modo est ens incompletum per se ordinatum ad ens completum directe po-
nibile in praedicamento, ut perfectio illius rei, cuius ponitur in praedicamento:
sed 2o modo poni est imperfectius, quam 1o modo poni, ergo non Deus repug-
nat etiam eo modo poni in praedicamento.

Dices hoc: sed quod ponitur reductive
in aliquo praedicamento non se extendit extra talem praedicamentum, ut punctus,
et unitas, quae reductive ponuntur in praedicamento quantitatis, quatenus
sunt illius principium propter illud non excedunt, immo sed non perti-
cipant totam perfectionem quantitatis non ponuntur in illo praedicamento di-
recte, sed tantum reductive, sed Deus sua ratione suae immensitatis,
et infinitatis se extendit ad omnia praedicamenta, ergo non potest contineri in
aliquo praedicamento reductive.

Nec obstat hoc, quod D. Thomas q. ... de
potentia art. 3 ad 2um ubi quaerens de Deo ait, post in dicit, quod
sit in genere substantiae per reductionem, ut principium, ut punctus con-
tinet genere quantitatis continuae, et unitas in genere numeri: sed sua
D. Thomas Deus reductive est in praedicamento substantiae.

Resp. D. Thomas expresse a-
lias 1a parte q. 3 art. 5; Deus non posse per reductionem contineri in ali-
quo genere, ut principium, et addit rationem: quia principium, quod redu-
citur ad aliquod genus non se extendit ultra illud genus: sic
punctus non principium nisi quantitatis continuae. = et in l.
q. 8. art. 1o ad 3um sic ait. non oportet, quod Deus sit in genere sub-
stantiae, sicut principium, quod sit principium huius in se ... per perfectionem generis:

quae

consequentia est ad antecedentia sit, quod sit in genere subsist. productus est principium. Sic intelligi debent, vidilicet principium terminus, et causa formalis, et omnia formaliter; non tamen principium terminus sub formali: ponit 2mo in formali causa, et formaliter ponit reductiue in formali; non tamen 1mo.

Neccubet dicere: Deus est ... esse productus in genere substantiae: terminus punctus in genere quantitatis productus; et punctus formaliter pertinet ad formas quantitatis productus: ergo similiter Deus.

Rursus illud verbum [illegible] [illegible] ... pertinere ad formas ... principij, diuerso modo dicto; aliter punctus est in formali, ut incompletus, et imperfectus ordinatus ad complemtum, ita etiam Deus, vel omnino repugnat ordinari ad aliud: ergo in praesenti data verbis ... optima.

Exgo in sero, quod Christus Deus ponit directe in formali [illegible] substantiae, quod [illegible]: quod ratio ponendi in formali est ... finita et substantialis; sed Christus Deus habet [illegible] substantiam finitam, et ... nobiscum: ergo ... ponit in formali substantiae. Minor est certa, quod Christus Deus habet eandem humanitatem, esse ... uniuoce nobiscum: ergo ... ponit in formali substantiae. et maior [illegible]: quod formalis est coordinatio [illegible] ... in quo superiora de inferioribus quidditatiue [illegible]: ergo ... in formali est natura finita. ... est certa, et ... non ... formali quatenus ... ordinant ... natura, tamquam a ... et non a substantia, est substantia ... tamquam ... ut in formali ipsa natura directe ponatur, ad quod ... ita, quod substantia sit infinita, quod est substantia increata, et infinita sit, ... natura potest poni in formali.

Sequentia

DE QUANTITATE SECUNDUM PERMANENTEM

ART. I.

QUID ET QUOTUPLEX SIT QUANTITAS ET AN REALITER DISTINGUATUR A RE EXTENSA?

§. I.

Examinatur essentia quantitatis

Inter omnia accidentia quantitas primum subiit, quia post ipsam tenet locum, quam post de illa primo, quia de aliis est agendum. Definitur quantitas in scholis: quantum est divisibile in ea, quae insunt, quorum utrumque est, vel unumquodque est aptum esse. Per hoc, quod est esse divisibile, differt quantitas a substantiis spiritualibus, quae non habent partes entitativas, in quas dividantur. Per illa verba, in ea quae insunt, differt quantitas a mixto, quia quantitas in partes dividitur, quae sunt in illo mixto, mixtum vero dividitur in elementa, quae non sunt partes, sed tantum virtualiter in mixto. Per alia verba differt quantitas a compositio substantiali, quia quamvis dividatur in materiam et formam, non tamen ipsae partes sunt aptae esse et existere una divisa ab alia; partes vero, in quas dividitur quantitas, una ab alia divisa, et altera ab alia ~~[illegible]~~ possunt per modum existere. Et quamvis ista sit communis definitio, quae [illegible], quia tamen aliqui defficiunt de rebus, in quibus non est explicatio, vel effectus solum explicant, non essentiam definiti dato, nunc est examinandum quid sit formale constitutivum quantitatis, ex quo constabit, an data definitio essentialis, vel descriptiva sit.

Pro quo est advertendum, quod in quantitate plura ~~[illegible]~~ inveniuntur. Scilicet extensio partium, et etiam extensio partium substantiae in ordine ad se, et etiam extensio partium in

ordine

in ordine ad locum, et quod sit proxime divisibilis in suas partes, et quod sit impenetrabilitas, et quod sit mensura substantiae, quamvis ratio fiat substantia eius magnitudinem extendendo, quod est prius mensurans, et ultra est mensura proxime, quae quamvis quantitas cognoscimus.

Ratio igitur prius, quo esse constituit quantitatem est extensio partium in ordine ad se, et quod sit: illud constituit quantitatem esse, quod primo intelligitur in quantitate, et radix aliorum eius praedicatorum; sed hoc est extensio partium in ordine ad se: ergo in hoc consistit essentia, et ratio formalis quantitatis, maior est certa, et minor probatur. Omnis effectus formalis quantitati conveniens supponit in illa extensionem partium in ordine ad se: ergo hoc est, quod primo intelligitur in quantitate, et est radix aliorum illius praedicatorum. Probatur antecedens discurrendo per omnes effectus quantitatis.

Extensio partium in ordine ad locum supponit primo extensionem partium in ordine ad se; quod prius est habere partes inter se extensas, quam extensas in ordine ad locum; sicuti quidem prius est habere esse in se, quam in ordine ad aliud: ergo extensio in ordine ad locum praesupponit extensionem in ordine ad se in quantitate. Praeterea quia, quod corpus Christi in sacramento sit sua quantitate, et tamen ibi non habet extensionem partium in ordine ad locum: ergo in hoc non consistit essentia quantitatis, sed in aliquo praeexistenti, quod est extensio partium in ordine ad se.

Similiter, quod quantitas esse sit divisibilis in suas partes supponit, quod quantitas habeat partes inter se extensas. Quia ideo dividitur in partes, quod habet partes: et est ratio ideo aliquid non est divisibile, quod non habet partes, in quas dividatur: ergo divisibilitas proxime quantitati conveniens, supponit in illa extensionem partium

in ordine ad

in ordine ad se = Similiter impenetrabilitas unius quantitatis cum alia supponit extensionem physicam in ordine ad se, siquidem supponit extensionem in ordine ad locum, quæ supponit extensionem: et etiam quantitatem esse mensuram substantiæ secundum ad extensionem physicam, siquidem, ut mensura manifestat nobis extensionem substantiæ, hoc [illegible] extensionis, et omnes effectus formales convenientes quantitati [illegible] dicant in extensionem physicam in ordine ad se, et inde esse quantitatis in tali extensione consistit.

Solvuntur adversariorum argumenta. 12 [illegible]

ait: forma tota quantitatis, quæ competit quantitati quatenus quantitas, est ratio mensuræ: ergo esse quantitatis formaliter consistit in hoc, quod sit mensura substantiæ, non in extensione partium in ordine ad se. = Probatur: ex Aristotele cap. de quantitate, [illegible] locum, et superficiem esse species quantitatis; sed locus, et superficies solum important diversitatem in ratione mensuræ, non in extensione partium in ordine ad se: ergo esse quantitatis consistit in ratione mensuræ, secundum quam ratione dividit quantitatem in diversas species quantitatis.

Respondetur: Philosophus loco citato non loqui de quantitate metaphysice, et secundum se considerata, sed quatenus attinet ad Logicam, quæ illam tractat, ut est mensura substantiæ. Unde tota forma quantitatis secundum se considerata est extensio partium in ordine ad se, et hinc procedit quod ratio formalis quantitatis, ut a Logico consideratur, est ratio mensuræ. = Ad probationem: Aristoteles loqui de quantitate prout a Logico consideratur, scilicet in ratione mensuræ, et ideo cum sit mensura extrinseca corporis locati, superficies vero mensura intrinseca, inde [illegible] assignant Aristoteles species distinctas in ratione mensuræ formalis, quamvis in extensione, quæ est tota forma quantitatis, locus, et superficies non conveniant; quia Physicus [illegible] agebat

ageret de quantitate secundum se, ubi de ratione non assignavit, locus, et superficies, ut species quantitatis dissus.

Explicata quantitate, et extensione, ut ratio eius proprietates veniunt explicandae. Prima igitur assignavit Philosophus. 1a est, quantitati nihil est contrarium, quae est proprietas quantitatis 2o modo, quia convenit omni quantitati, et non soli, siquidem convenit substantiae.

Nec contra hoc est: quod magnum et parvum reperiuntur intra lineam quantitatis, et tamen magnum et parvum sunt contraria; ergo quantitas habet contrarium. Respondeo: magnum et parvum non esse proprie contraria; quia eidem etiam diversorum possunt convenire. hoc enim modo quantitati convenit esse magnam non parvam et lineam vel aliorum magnorum habentis quantitatem.

2a proprietas est, quantitas non suscipit magis, et minus; quae convenit omni quantitati, et etiam substantiae. 3a proprietas est conveniens omni quantitati et illi soli, quod tamen quantitate dicitur aliquid aequale vel inaequale; et si aliquando substantia, vel qualitate dicantur aliqua aequalia vel inaequalia, tamen proprie, quae per similitudinem cum quantitate: et ratio est, quia aliquid dicitur aequale, vel inaequale, quantum aequali, vel inaequali mensura gaudet, et cum ratio mensurae illius proprie conveniat quantitati, etiam illi soli convenit facere aequale, vel inaequale proprie.

assignantur divisiones quantitatis

§ II

Assignantur divisiones quantitatis

Ad 2um, quod inquit in ordine dicendum, proprie divisiones quantitatis, quae vel dividitur in quantitatem continuam, et discretam: quantitas continua est cuius partes copulantur aliquo termino communi. ut linea, cuius partes in indivisibilibus punctis continuantur. Per terminum communem significatur aliquid

aliquod indiuisibile, quo due partes inter uniuntur. quantitas uero discreta est, cuius partes aliquo termino comuni non copulantur. ut numerus ternarius complexus tribus hominibus, qui non uniuntur inter se aliquo medio.

Diuiditur quantitas continua in lineam, et superficiem, corpus, locum et tempus. linea est quantitas extensa secundum longitudinem, uel cuius partes copulantur puncto. superficies est quantitas extensa secundum latitudinem, uel cuius partes copulantur linea. Corpus est quantitas extensa secundum profunditatem, uel cuius partes copulantur superficiebus. locus, ut patet ex Logica, est ultima superficies corporis continentis. ubi duo denotantur circa locum, et quod sit ultima superficies corporis continentis, et quod dicat ordinem ad corpus locatum ut contentum, ut uidetur in uase aque continentis, ultima interior superficies uasis est ultima superficies corporis continentis aliud corpus scilicet aquam, que ultima superficies uasis separata ab aqua est pro extrinseca dicitur superficies concaua separata ab ipsa aqua. cuius est pro intrinseca dicitur superficies conuexa. Tempus est numerus motus secundum prius et posterius. ubi numerus significat id, quo mensuratur tempus, cum mensurat motum, quapropter dicitur motus breuis, qui breui tempore finitur, longus uero qui multum temporis durat.

Quantitas uero discreta diuiditur in numerum, et orationem. numerus est multitudo numerata unitatibus. ut 3 hominibus numeratis numerus ternarius qui est omnis. alius est numerus numerans, et alius est numerus numeratus. numerus numeratus est ut numerare, hoc sunt homines siue plures equi aut alia plura.

aut aliq plura: numerus numerans ē ratio numerandi, ut: duo, & 6. &c.

Om̄ aduertendũ qd numerus ob- ius ē praemittis, et aliq transcendentalis. numerus praedicamentalis, id ē terminus ad formaliter quantitatis, a quo numerant res quantitate continua affectae; quae dicit qd ex divisione continui fuit numerus. numerus transcendentalis, est terminus ad hoc formaliter ē quo numerant res n̄ habentes quantitatem ut plures Angeli, et personae &c. Oratio ē mensura entis intellectivae ut si quis [illegible] syllabas, seu sermonis. oratio ē mensura syllabarum [illegible] ut si quis [illegible] breves aut [illegible], tales [illegible] merant, [illegible] quae [illegible] in [illegible] syllabarum [illegible] una syllaba [illegible] brevis alia longa [illegible] ordinate [illegible] ut 3 [illegible] aut [illegible] quae [illegible] species quantitatis [illegible] examinat.

§ I

Assignatur distinctio inter quantitatem, et quantum.

Ad 3. [illegible] an quantitas distinguatur realiter a re quanta, [illegible] a subiecto affecto quantitate. affirmative [illegible] quantitatem realiter entitative distingui a re quanta [illegible] quantum [illegible] realiter entitative distingui a subiecto, quod quantificat. [illegible] ē certum [illegible] vocant entitates [illegible] esse subiecto et accidens: [illegible] quantitas est accidens

dens reale realr entitative distingr à substo ꝑ anr:
de roe substi ē esse ꝑse. de roe accidentis ē esse
in alio, inhaerentis: Sed si eadem entitas esset substa
et accidens, qd ē quantitas, hinc accidens n haberet esse
in alio: Ergo accidens semper distingr realr à substa.
ꝑ minor in roe accidentis: esse in alio ē esse in subo. Ergo
si accidens, qd ē quantitas, esset idē entitative cū substa
n esset in alio, sed in seipso, et sic n haberet esse inhae-
rere in subto, qd ē de roe oīs accidentis realis.

Objicies 3a

Roe: substa n pot remanere, et existere separata à quan-
titate: Ergo n distingr realr ab illa. Conseqa videtur bona, qa
quae realr distingr pot unū existere separatū ab alio.
Ans. prob. Qa n videt qualr illa substa remaneret in
loco, vel extra locū, cū extensione, et distne partiū, vel sine
illa: Ergo substa n pot remanere separata à quantitate —

Disto ans.: Sicut enī quantitas pot existere
separata a subto, ut contingit in eucharistia, ita substa
existeret separata à quantitate et tunc remaneret substa
cū distne partiū, et ut partes uniuersi, quae manerent in loco
atqz extensione ordinaria partiū. = quodsi admisso ant.
n valet consa, qa possunt duo realr distingui, et tn unū
n pot ab alio separatū existere: ut materia 1a realr
entitative distingr à forma, et tn n pot existere separata
à forma.

ART. II.

QVÆ SIT SPECIES QVANTITATIS CONTINVÆ?

§. I.

Assignant Species quantitatis continuae.

Ad hoc est punctum conclusio, quod a superficies, linea, Corpus sunt verae et propriae species quantitatis continuae: et probatur. linea, superficies, et Corpus important diversos essendi extensos partium in continuatione: ergo sunt verae species quantitatis continuae. probatur antecedens: linea habet partes extensas secundum longitudinem, superficies vero secundum latitudinem; Corpus vero secundum profunditatem: ergo linea, superficies, et Corpus habent diversos essendi extensos partium. probatur consequentia: quia tales extensiones partium exigunt continuativa essendi diversa, quibus eius partes copulentur. Unde ostenditur quod eius partes copulent puncta, vel, quod eius partes copulent lineas; vel quod eius partes superficiebus uniant: ergo exigunt continuativa essendi diversa, et consequenter linea, superficies, et Corpus sunt verae et propriae species quantitatis.

Objicies 1.° contra hanc conclusionem: linea et superficies non sunt entia completa: ergo non sunt species quantitatis continuae. Consequentia constat, quia species in quolibet praedicamento sunt entia completa. Antecedens videtur: linea per se ordinatur ad superficiem, et superficies per se ordinatur ad Corpus: ergo linea, et superficies non sunt entia completa. Probatur Antecedens: unitivum medium quo uniuntur partes corporis; ergo linea per se ordinatur ad superficiem, et superficies ad corpus. Probatur consequentia: quia punctum est medium unitivum partium lineae, per se ordinatur ad lineam: ergo idem de linea respectu superficiei et superficie respectu Corporis, est dicendum.

Respondeo negando antecedens; ad cuius probationem distinguo antecedens. linea, ut indivisibilis secundum latitudinem per se ordinatur ad superficiem, concedo antecedens; quatenus extensa secundum longitudinem, nego antecedens: quod distinguo quoad 2am partem: superficies, ut indivisibilis secundum profun…

profunditatem, contra antecedens: et divisibilem secundum latitudinem, nego antecedens: et distinguo consequens, eo modo quo est medio unitiva, contra consequens, aliter, nego consequens. Ad cuius probationem contra antecedens, et consequens loquendo de superficie et linea ut sunt media unitiva: linea enim, est indivisibilis secundum longitudinem, et sic est species quantitatis continuae; et est indivisibilis secundum latitudinem et ut medium unitivum partium superficiei; 1º modo considerata non ordinatur ad superficiem; bene secundum 2º modum. Quod et sic solum est ens incompletum, limitatur superficies est divisibilis secundum latitudinem, et indivisibilis secundum profunditatem. 1º modo accepta est ens completum, et species quantitatis secundum 2º modum est ens incompletum cum se ordinatur ad corpus ut medium unitivum eius partium. Punctus vero quo uniuntur partes lineae secundum omnes rationes est indivisibile et sic secundum omnes rationes est ens incompletum in genere quantitatis.

Obiicies 2º. Linea penetratur cum punctis superficiei, et idem argumentum est de superficie vel corpore: ergo linea non est quanta, nec species quantitatis. Consequentia patet, quia de ratione quantitatis est impenetrabilitas. Et antecedens probatur: linea secundum se totam tangit partes superficiei, quas unit: ergo penetratur cum punctis superficiei. Notate consequentia, quia penetrari unum cum alio est illud secundum se totum tangere. Antecedens probatur: punctus continuativus partium lineae secundum se totum tangit partes lineae: ergo linea, quae est medium continuativum partium superficiei secundum se totum tangit partes superficiei.

Respondeo ad argumentum, nego antecedens; ad cuius probationem distinguo antecedens, quatenus est medium unitivum partium superficiei, contra antecedens; secundum omnes rationes, nego antecedens, et consequens loquendo de penetratione

[Ca]pite

proprie dicta, et quae requiritur, et ea, quae penetrant, habent extensionem, ad cuius probationem, ocurso ante, distinguo consequens, et medium continuativum totius, concedo, aliter nego consequens. lineae divisibilis tantum longitudine, et haec modo impenetrabilis cum alia quantitate, et in divisibilis secundum latitudinem, et vertice indivisibilis, et medium continuativum partium quantitatis, tangit ergo tunc utraque partes quantitatis, imo ex quo linea penetrat requiritur, et sit extensa, et quanto cum illa ea, quae sunt quanta, et extensa proprie penetrent. [illegible] excluduntur aliqua ab speciebus quantitatis continuae.

§ II.

Excluduntur aliqua ab speciebus quantitatis continuae.

2.a Conclusio: Locus, tempus, et motus non sunt species quantitatis continuae, loquendo de quantitate in suo esse considerata, sicut, ut dicente extensionem partium, ita dicta articulo 1. huius quaestionis. Constat probatione sic: locus non importat extensionem distinctam ab extensione superficiei, nec tempus, et motus important extensionem distinctam ab extensione spatii, in quo exercetur motus: ergo non sunt species quantitatis; siquidem species quantitatis debent importare extensionem distinctam partium ab qualibet alia quantitate. Antecedens probatur: locus, et superficies non distinguntur in extensione partium. Deinde motus, tempus: [illegible] motus habet extensionem magnam, et parvam, si spatium in quo exercetur est magnum, vel parvum: similiter in extensione omnes [illegible] tempus: ergo motus non habet extensionem distinctam a superficie, nec tempus, et motus extensionem partium distinctam ab spatio; igitur ergo non sunt species quantitatis.

Objicies contra hoc: tempus, et motus habent extensionem distinctam ab extensione spatii, in quo exercetur motus:

ergo Conclusio

Ergo Cl. a'ig ad tempus, et motus n. ī. verā. ꝑ 2ᵃ ant: ꝑ tempori, et motui, et cauz continuativa ti dicta a ꝑtibus spacij, et eius continuativus; ergo extensio temporis, et motus, ex eius ꝑtibus coalescens ī dicta ab extensᵉ spacij in quo fit motus. Ant ꝑ: ꝑtes temporis ti præteritus, et futurus, et cauz continuativa ti instantia præsentia: ꝑtes vero motus ti prius, et posterius, et cauz continuativa ti mutatio actu, quæ ꝑtes transeunt, et motus ti successivus, et continuativa: ergo dicitur a ꝑtibus spacij, et eius continuativus, quæ ti permanentia, et distinguunt cum permanentia.

R. ad hanc dicendum, negando ant: ad eius ꝑ nego ant. ad eius ꝑ, dicendo ant. distinguo cons; dico maior, trado cons; dico ꝑter, nego cons. Solum distinguit tempus, et motus ab spacio in eo, quod ī cum permanens; tempus vero, et motus entia successiva, quæ ī distinctio accidentalis in ipsa quantitatis, quæ utrumque in extensᵉ; hinc quia eorum extensio temporis, et motus communicat cum extensione spacij, ergo illi æqualis; an quantitas discreta sit species quantitatis. Solum numerus ē species quantitatis

ART. III.

AN QUANTITAS DISCRETA SIT SPECIES QUANTITATIS?

§. I.

Solum numerus ē species quantitatis.

Nomine quantitatis discretæ Numerus, et Oratio, et pote quantitatis discretæ de quibus dubitatur, an sint verus, et apte species quantitatis? ad quod dicens Cl. 1.

1ᵃ Clᵒ

17 — Probatur Consequentia: numerus est unum ens per se, species quantitatis: numerus habet extensionem physicam certo distinctam ab speciebus extensis alterius quantitatis: ergo unum ens per se est species quantitatis. Probatur antecedens: numerus habet extensionem physicam, quae non computatur aliquo modo, sicut aliae species quantitatis, ut linea, superficies, et corpus habent physicam extensionem certo modo computatam: ergo numerus habet extensionem physicam certo distinctam ab extensione reperta in qualibet alia specie quantitatis.

Objicies 2° contra istam conclusionem:

— quaelibet species debet esse unum per se; sed numerus non est unum per se, ergo etc. Probatur minor: numerus non est unum et completa species quantitatis. Major certa, et minor probatur. Numerus componitur ex pluribus entibus in actu, quae non est unum ens per se, sicut constat acervus lapidum, qui resultat ex pluribus lapidibus, quae sunt entia in actu completa, et ens per accidens. Ergo etc. Probatur antecedens: numerus componitur ex unitatibus permanentibus; sed quaelibet unitas permanens est ens in actu completum, quia unitas permanens est una quantitas continua unius individui, et plures unitates permanentes sunt plures quantitates continuae in pluribus rebus repertae, sive in aliis rebus corporeis una ab alia diversa, quae unitates permanentes, cum directe ponantur in praedicamento sunt entia completa in genere quantitatis. Ergo numerus componitur ex pluribus entibus in actu.

Respondeo ad hanc objectionem, concedo majorem, et nego minorem: ad cujus probationem, distinguo antecedens: completa in linea quantitatis continuae, concedo antecedens: in linea quantitatis discretae, nego antecedens, et consequentiam; ad probationem antecedentis, concessa majori, distinguo minorem: est ens completum in linea quantitatis discretae, nego minorem: in linea quantitatis continuae, concedo minorem, et distinguo consequens: quae sunt entia in altera

in actu, in linea quantitatis continuæ, et [?] linea quan-
titatis discretæ, nego Cons. Numerus enim ex se,
et simpliciter unus in linea quantitatis discretæ, qua talis, ex [?]
oportet solo unitatibus complexus, et quantitates continuæ re-
periuntur in [?] corporibus, ex quibus resultat numerus quater-
narius, licet sint entia completa in genere quantitatis continuæ, sunt
incompleta in complexo linea quantitatis discretæ.

§ II.

Excluditur Oratio ab specie quantitatis.

Dico 1º: Oratio non est vere, et proprie species quan-
titatis a numero distincta loquendo de quantitate ut hic consi-
derata, sicut quatenus dicit extensionem, et probo. Quia oratio non
habet extensionem physicam a numero distinctam, ergo non est species quantitatis.
Probatur Ans: Syllabæ constituunt orationem; sed etiam constituunt
numerum quemdam: ergo oratio non habet extensionem physicam distinctam ab ex-
tensione numeri: Deinde enim dicuntur numerus et oratio in hoc
quod physice orationi [?] physice syllabis; physice numeri possunt
esse permanentes et successivi, quæ non distinguunt orationem.
Dico 2º: Dicendum dicitur, quod oratio est species quantitatis
intelligitur loquendo [illegible] mensuræ
tum ista ratione Oratio est species quantitatis distincta a nume-
ro, quia habet diversam rationem mensurandi. Numerus enim so-
lum mensurat tum multitudinem ex numeratis. Oratio
vero mensurat tum longitudinem, et brevitatem. Unde istæ
duæ orationes temporis, sermonis in ratione extensionis, et men-
suræ tum multitudinis non differunt, quia utraque constat ex
tribus syllabis, differunt tamen in ratione mensuræ [?] orationi

Orati

oratio, quae est brevis, et longa.

Si dicas: numerus est unus ex speciebus quantitatis: ergo etiam oratio. Probo consequentiam: quantitas discreta adaequate dividitur in numerum, et orationem: ergo si numerus est species quantitatis etiam oratio. Probo consequentiam, quia nulla datur ratio tantum determinate unius de speciebus, ergo quare in unica specie numerantur: ergo si numerus non est species quantitatis, nec oratio etiam est species quantitatis.

Ad hanc replicam dico... nego consequentiam, ad cuius probationem dico, quantitas discreta consideratur, ut mensura, et sic considerata est extensio physica, et species vera quantitatis; nego autem quod tum illa quantitas discreta est idem cum numero in suo acceptio, quo modo philosophi supponunt numerum, et quantitatem discretam. Ut quod vero substantia corporalis sine quantitate habeat partes, difficultas est, et resolvitur.

ART. IIII.

Utrum substantia corporea sine quantitate habeat partes?

§ I.

Resolvuntur difficultates, quae referuntur.

Pro explicatione notandum est 1.º hanc difficultatem maxime hanc dependentiam ex nostro modo intelligendi pro isto statu, et hinc nostrum modum intelligendi pro isto statu a sensibus, et imaginatione dependens, et ideo possumus intelligere substantiam in se, et nudam ab omni accidenti, unde quando nitamur int

intelligere subst. sine ea, et quatenus repugnavit accidentia semper imaginamus illa; aut haec acci-dentia saltem illa, quae navia sunt, ut sensus interior cognoscit, qualitates quantitas, motus, etc. et alia similia in ipso statu vix hus her dependentia.

Quo notandum est, quod in hac re vitandus est error multorum, qui sequentes modum intelligendi dependenter a sensibus, concipere non valent quomodo substantia corporea ante ad quantitatem, quae est capax extensionis, non sit extensa, et quomodo talis substantia non sit in aliquo loco, et quomodo in tali casu non possit moveri motu physico. Quod ego sensibilia transcendens, et [illegible] cognitis sanctus intelligendum non cognosco potius in substantia corporea ante ad quantitatem, unde substantia ante albedinem non est, nec concipitur ab aliquo potius ut alba, sed solum ut albabilis; ita ante quantitatem non est extensa, sed extensibilis; quod esse extensum minus non est accidens substantiae, quam esse album; et quod divisibilitas proxima est passio extensionis, substantia ante quantitatem non extensa, ita non est divisibilis proxime, et tunc est indivisibilis privative, non positive, in quo decipiuntur adversarii dicentes, quod si substantia ante ad quantitatem esset inextensa, et indivisibilis, non posset esse subiectum divisibilitatis, et divisibilitatis, quod verum esset si positive esset indivisibilis, non tamen si sit indivisibilis privative, quod adveniente forma in aliquo subiecto desinit esse privatio talis formae in tali subiecto.

In hoc autem capite versatur ratio: Cum asserit, substantia ante quantitatem, hinc potius ratio substantia dicitur, et per quantitatem accidentium, secundum rationes huius modi dividuntur, nam qui dicunt

dicunt

dicunt, et hæc divisio non datur ante quantitatem radicalem, ita aliqui thomistæ: alij dicunt talem divisionem esse ante quantitatem, sive radicalem, sive actualem: ita Suarez, et alij, quos refert Collegium complutense disp. 13. logicæ q. 9. nº 22. = 2ª sententia docet, substantiam ante quantitatem nullam divisionem habere, sed esse indivisibilem, et indivisam substantiam: ita plures thomistæ: videantur complutenses supra nº 36. [quo sit.]

§ 2ª 2ª sententia elligitur per cc. et 4ª.

§ II

2ª Sententia elligitur per cc. et probatur authoritate, et ratione

Cc.: substantia corporea ante quantitatem non habet partes integrantes, nec aliquas extensas entitates. hæc cc. est divi Thomæ 4º contra gentes. cap. 65 et 1ª parte q. 15 art. 2. et probatur authoritate ipsius: impossibile est quod una materia diversas, et dispersas formas recipiat, nisi in diversas partes; diversitas autem partium non potest intelligi in materia, non intellecta divisione, nec divisio, non intellecta dimensione; quod substantia quantitate sublata permanet indivisibilis, ut dicit 1º physicorum: ergo secundum divum Thomam substantia corporea ante quantitatem non habet extensas partes, nec divisionem.

Probatur cc. ratione: quia materia ablata quantitate, vel est simplex, vel composita, si simplex non est divisibilis, nec divisa in partes; quia, quod partes habet non est simplex. Dicere secundum est impossibile: quia si mixtum, quod vel est compositum 1º compositione, vel 2ª, Secundum dicentes hoc, ut ergo non videtur nota, quod non datur compositio media et mixta, quoad hoc partes &c. quod compositio sit expressa, et actu simplex; et hæc implicat in materia 1ª, siquidem pura potentia nullum includit actum: ergo non est composita 1º composite.

Nec sufficit dicere non implicare, magis quia haec aliquas

actua

actualitatis entitativae substantiae partialis, medijs quibus
reperit aliquam compositionem substantialem in ipsa materia prima = Neque
sufficit, quod omnes istae partes entitativae materiae sunt eiusdem rationis,
et ordinis: sed non est assignabilis ratio, quare una magis, quam
alia habeat rationem actus partialis, et alia rationem potentiae, quod ad compo=
sitionem requiritur

Nec 2a pars compositio in materia non inuenit, quia talis compositio
supponit [illegible]; Deinde non est compositio in materia prima: sed nec 2a. materia [illegible]
quod 2a compositio sit ex substantia, et accidentibus substantiae, et omnibus [illegible] +
compositionem: hoc est absurdum dicere etiam apud [illegible]; dicant igitur
nobiscum, substantiam non habere partes ante quantitatem.

Dices 1o. partes in=
tegrales inesse partis, et distinctionem earum causari ab accidentibus:
quia non possunt intelligi partes integrales in substantia corporea
sine accidentibus; et sic sine quantitate quae est [illegible] accidens
substantiae, [illegible] est certum, et clarum; quia caput, et pes. v.g. solum de
materiali significant substantiam, de formali significant istam, vel illam
figuram, [illegible], vel illis accidentibus: sed ante ad quantitatem et
ad alia accidentia non possunt intelligi in substantia neque pes,
neque caput, et ablata quantitate substantia manet indiuisi=
bilis, et sine aliqua extensione, et distinctione substantiali partium. patet

Contra, quia ratio formalis extensionis, et distinctionis est quantitas, unde ante
quantitatem, nec substantiae substantia habet partes extensas, aut dis=
tinctas. huius veritatis doctrinae est optimum exemplum in Angelo, qui
in sua natura est in loco per operationem tanquam per rationem formalem, et [illegible] ante
talem operationem nullo modo est in loco, nec substantia, sed solum est inuenien=
[illegible] tanquam [illegible] tanquam locatus in loco; quia ratio formalis
existendi in loco est eius operatio: sic dicendum est de quantita=
tate in praesenti, quae est ratio formalis extensionis, et distinctionis, et sic ante

illam

illa subsistentia in uno parte extensa, nec distinctas etiam subsistentias.
Argumenta proponuntur, et solvuntur. &c.

§ III.

Proponunt, et Solvuntur argumenta

Arg: subsistentia Petri ante ad quantitatem distinguitur à subsistentia Pauli: ergo etiam partes talis subsistentiae distinguuntur inter se ante ad quantitatem. Antecedens est certum, et in qualibet ex entitas, unitas, et distinctio conveniunt ab eodem principio, quod aliis nil habet dicere, id est per quod aliquod constituitur, distinguitur à qualibet alio: ergo si subsistentia Petri non constituitur per quantitatem salvatur constituta ante illam: ergo etiam erit distincta à subsistentia Pauli, sive quacumque libet alia. Et consequentia probatur: quia talis distinctio partium est eiusdem rationis cum distinctione totius, et conveniunt ab eodem principio; et tamen tota subsistentia Petri distinguitur à subsistentia Pauli ante ad quantitatem per totum ordinem ad illam; etiam partes erunt inter se distinctae ante ad partes quantitatis per totum eius ordinem ad illas, quod non videtur maior ratio quare ordo ad totum sufficiat ad distinguendum totam subsistentiam ab alia subsistentia totali, et ordo partis ad partem non sufficiat, et ideo subsistentia totalis Petri non distinguitur à subsistentia totali Pauli per quantitatem, et talis subsistentia non constituitur per quantitatem in suo esse totali, et etiam entitas subsistentialis partium non constituitur per quantitatem: ergo ante talem quantitatem distinguuntur partes subsistentiae.

Ad hoc argumentum

Distinguo antecedens, et nego consequentiam, quia in hoc articulo non loquimur de distinctione subsistentiae, qualis est distinctio partium integrantium totius integralis, unde licet ea, quae distinguuntur sint subsistentia, non tamen constituuntur illae in esse partium, et distinguens illas inter se est accidens sed est quantitas, et sic distinctio partium est accidentalis, et in ista Ergo, nego consequentiam, ad cuius probationem dico: quod distinctio partium non est eiusdem rationis cum distinctione totius; quia illa est subsistentialis, et

+ essentialis

essent, hæc autem accidentalis, et sic non deberet tamen abeo- dem principio.

Atque ideo nego minorem, quod ante quantitatem nulla datur pars partis in substantia, et sic quantitas distinxit partes partis in esse saltem, quod non minus est accidentalis esse substantiam esse extensam, et habere partes, quam esse actum, unde et esse actum nihil aliud est, quam habere quantitatem, et sic claritatis gratia potest distinguimus: entitatem substantialis partis non distinxit per quantitatem in esse entis, et substantiae concedo minorem: in ratione partis actus substantialis, nego minorem: et consequentiam.

Secundo contra partes: partes non habet aliud esse, nec aliam entitatem, nisi illam, quam accipit a partibus. Sed substantia totalis Petri ante quantitatem per suas ordines ad illas distinguitur a substantia totali Pauli: ergo partes per suam entitatem, quae totam substantiam totalem componunt, deberent distingui per ordinem ad quantitatem radicalem.

Ad hanc replicam respondeo, quod proprie loquendo substantia Petri non est totum, ut sit ens per se, et substantiale, quod totum partis dicit totaliter per ordinem ad partes componentes, unde cum substantia ante quantitatem non habeat partes, neque habeat rationem totius integralis, et quo procedit prima difficultas, haec de toto essentiali physico, de hoc enim nullus dubitat habere partes, materiam scilicet, et formam, ante quantitatem. unde distinguimus: substantia Petri distinguit a substantia Pauli in ratione entis substantialis, et in ratione totius essentialis, concedo minorem: in ratione totius integralis, nego minorem, quod isto modo esset dicit ordinem ad partes integrantes, quas sine quantitate nequit habere.

Sed adhuc replico: ante quantitatem reperitur in substantia totum partis, et totum substantiale: ergo. Probatur antecedens: quod substantia est subjectum quantitatis: sed tota quantitas recipit in tota substantia

et prius quantitatis in prius ubi: [illegible] Et ex hac ratione tota quantitas subiecto antecedit totum quantitatem, ubique prius ubi debeat antecedere prius quantitatis: [illegible] pat, quod subiectum debet antecedere formam in receptibilitate.

Contra hanc resolutionem [illegible], quantitas recipit in subiecto in temporali a se distincto, et similiter prius qua-

\+ litatis in prius ubi a se distinctis in una prius; ad impugnatum [illegible]: quod subiectum [illegible] in genere causae materialis, cum quo operit, quod quantitas antecedat in genere causae formalis, et sic numquam valeat,

\+ quod in subiecto reperiat prius ante quantitatem, sit exemplum in quantitatibus materiae, et formae, nam quamvis in genere causae materialis materia antecedat formam, in [illegible] in genere causae formalis antecedit materiam, et dat illi esse, et existentiam, numquam verificatur quod materia habeat esse, vel existere sine forma, sic proportionabiliter dicendum est in praesenti.

2° Arguitur: quoties aliquid dicit successive motum est, quod habeat prius correspondentem prius motum, quarum una post alteram fluat, ut patet in quantitate, et in aliis exemplis; sed subiecto corporis dicit successive in nutritione: ergo nutritio habet tempus, et consequenter subiecto habet prius.

Confirmatur, quod subiecto habet prius in nutritione, quia supponit augmentationem numquam motum, ratione cuius dicunt prius.

Sed respondetur: [illegible] nutritionis, quod subiecto est, est prior ratio augmentationis, distinctio prima intelligitur, ut patet [illegible] ante ad quantitatem dant prius in subiecto [illegible] Confirmatur: quod subiecto etiam partialis est subiectum prius quantitatis; Sed subiectum, ut subiectum antecedit formam, quae subicitur in ipso [illegible] pars subiecti antecedit prius quantitatis, et consequenter ante ad quantitatem subiecto habet prius:

Quomodo

Pro huius solutione notandum discrimen, quod versatur inter generationem, et nutritionem; quod in generatione intendit natura producere esse absolute, et ita prius intendit, quod id sit esse subst. substantiae. in nutritione non intendit producere esse, quod sufficere esse productum in ordine ad operationes, quas perfectum habet res producta acquisitionis quantitatis, et ideo in nutritione partiali prius intendit natura producere quantitatem, et secundario substantiam, quae subjectum illius, atque est ratio, quare potentia nutritiva ordinatur ad augmentationem ut teneat esse totius, et sic in nutritione intendit pars substantiae, non tamen quod intendit pars quantitatis, ex qua constituit pars substantiae in esse physico. Ex qua doctrina sic discurro subsumendo minorem: substantia antecedit quantitatem in tota substantia, sive causa materialis, sive minor: in tota causa formali, et finali, nego minorem: quod in his, quibus pars quantitatis antecedit substantiam in genere causae formalis, quod est pars partiali in toto physico, ut dictum est, et similiter in genere causae finalis, quod formalis per se, et primario intensive est substantia, quam quantitas, et constat ex discrimine assignato: unde quantitas antecedit substantiam in duobus generibus principalibus causarum et sic absolute erit prior pars quantitatis, quae substantiae licet pars substantiae antecedat in genere causae materialis, quod non est inconveniens, ut in exemplo de materia, et forma dictum est.

Ad 3am respondetur neque illa substantia producta in hac primo linea in genere causae materialis est dicta realiter intra lineam substantiae a substantia, quae praeexistebat in cibo, licet non est dicta. Quod cum quod dicitur est falsum: quod illud, ex quo dicitur [illegible] materia, quod utramque physicum: si distinctio ejus non sit dicta tanquam physicum, alias generatio, et nutritio non distinguerentur, discursus, ut pars quantitatis illo

priori

principio a quo antecedit, sive distinguitur realiter: ergo causa efficiens physica, et eius effectus non distinguuntur realiter: probatur cons.: quia substantia alita mediante nutritione est causa efficiens substantiae de novo productae; quae non distinguitur a parte praecedenti realiter: ergo.

Ad hanc replicam respondeo: quod materia nutrientis seu illa substantia de novo producta est idem realiter actualiter quoad substantiam et existentiam cum nutrito in illo principio a quo distinguitur sive ab illa quoad eandem substantiam substantialiter realiter potentialiter, idest genere per negationem realem ad extremum nondum realiter potentialiter distinctum a praeexistenti parte, cum quo tamen erat in eodem principio, in quo distinguuntur realiter actualiter distinguuntur realiter actualiter tota quantitate. = unde si
probatur distinguitur maiorem: distinguitur realiter actualiter quoad substantiam in illo principio nego maiorem: distinguitur realiter potentialiter, concedo maiorem, et sic consequentiam nego consequens: ergo distinguitur, ut pars actualis, nego consequentiam: ut pars potentialis, concedo consequentiam, ex qua euidenter aliud inconueniens alla(?) in dicto casu, tantum sequitur quod effectus non distinguitur realiter a sua causa, quod ad hoc ut salvetur vera causa, et verus effectus sufficit, distingui, et in instanti, a quo distinguuntur realiter potentialiter, et quod in facto esse, et in instanti, in quo distinguuntur realiter actualiter, quod totum contingit in nostro casu, licet hoc quod substantia non habeat a se, sed aggenitam.

Arguitur 2° ex plurima authoritate D. Thomae et 1a 2ae in 4° Ethicorum q. 2. art. 2. incorporea, ubi sic ait: totum in quo substantia componitur ex suis partibus, scilicet integralibus, sensibilibus, unum simpliciter; nam totum est unum, et substantia simpliciter; partes vero non entia et substantia in toto: ergo in mente Divi Thomae manifestum est, substantiam in illa realiter substantialem hic partes integrales substantiales; alioquin non esset totum, nec unum simpliciter, sicque partes ex quibus constat non essent substantiae.

2° au

Ad 2. authoritas est in 3 pte q. 76. art. 1. ad 1. dicitur ibi aut ex vi huius, Id ex vi Sacramenti in hoc Sacramento continetur quod ad speciem panis, non totum corpus, id totum corpus, ut alia virtutes, Id ex vi Sacramenti, h ex vi concomitantiae: & loquit D. Thom. quantum ad quantitatem dimensivam in substantia.

Ad 3. authoritas est intelligenda esse de partibus radicalibus et potentialibus, non de partibus realibus actualibus, quas in eo potius quantitas, ut Capreolus, Cajetanus et alii docent, et sunt partes oppositae unius, eo quod oppositio illa subsistit non sit realis partis, sed desideratis distinctionis actualis Id totis virtualibus, et aequivalens.

Ad 2. authoritatem vero, quod omnes termini ex ea quantitate sumi solebant, et intelligere partes Id radicalis quae nomina carnis non significant, et carnis, Id totas quantitate, figuram alii et accidentibus frigiditatis, humiditatis, dicibilitatis motionis, quae omnia terminos partis quantitatis continent sub speciebus ex vi Sacramenti.

D RELAIONE E^R NM PMM.

ARTI.

QVD ST RELATO E^T TVM PM TVM E QVOTVPEXST.

§. I.

In quo essentia relationis explicatur breviter.

Arist.

Adverte. post quantitatem dicitur agit immediate quod sit qualitas perfectior illa, et aliquomodo prior sit, aliquae enim relationes supra qualitatem fundantur: quam in plures praeterea sint ipsa quantitate, ideo dicitur potius numerus insinuit, quod de qualitate. Quare [illegible] ignorent potius advertendum est, ad hoc praedicamentum solum pertinere relationem realem, quae est pura in visceribus [illegible]; et tamen est quod cum divisus in [illegible] de qua hic potius intendimus est realis, ut [illegible].

Est notandum quod relatio realis est duplex; alia transcendentalis, alia secundum dici, alia praedicamentalis, alia secundum esse: relatio transcendentalis est entitas absoluta, quae non potest explicari nisi in ordine ad aliud ut potentia, et habitus, quae sunt entitates absolutae et non possunt explicari nisi per [illegible] ad [illegible] relatio vero praedicamentalis est cuius totum suum esse est in ordine ad aliud: ut paternitas, cuius totum suum esse est in ordine ad filium. Prima [illegible] relatio per omnia praedicamenta divagatur, quia cum omnia illa sint entia creata, et dependentia explicari non possunt sine ordine ad Deum, et quod haec est relatio secundum quod dicitur secundum dici.

Quae-tandum est [illegible] dicitur [illegible] quaecumque relationes ad hoc praedicamentum pertinet; per relationem dici a parte rei his temporibus nemo negat, sequitur a parte rei dari paternitatem creatam, et filiationem creatam, quae sint relationes praedicamentales, quod sit in patre exercitio quo pater generat filium datur illa relatio realis patris ad filium, ita similiter in creatis exercitio quo pater generat filium resultat relatio realis. Relatio tamen realis in Deo ad hoc praedicamentum non pertinet, sed solum relatio realis creata, et finita ut ex supra dictis patet.

Est notandum quod ut ista relatio in re ponatur aliqua requirebantur

runt

-runt. sit subjectum reale, in quo recipiatur; fundamentum reale supra quod fundetur, et terminus realis realiter existens. 1um certo constat, quia relatio praedicamentalis est ens accidentale reale, unde requirit subjectum reale, in quo sit; 2um sic manifestatur, quia relatio est minimae entitatis, adeoque non datur per se motum, et cum est ens reale non per se producitur, sed consequitur; ergo quasi pro fundamento reali indiget, ad quod sequatur.

3um autem scilicet, quod terminus sit actu realis existens, docet ab Alb. Mag. 2o de generatione cap. 12 et sic ostendit, quia relatio realis est, quatenus ad aliud refertur; sed sicut exigit fundamentum reale supra quod fundetur, ita exigit terminum realem realiter existentem.

Duae sunt principales proprietates relationum; 1a est, quod relativa dicuntur ad convertentiam; dicitur ad convertentiam est, quod unum explicetur in ordine ad aliud; ut sic est pater alicuius filii est pater, et est filius alicuius patris filius est. = 2a proprietas est, quod relativa sunt simul natura, et cognitione; esse simul natura est, quod simul existant: esse autem simul cognitione est, quod simul cognoscantur, ita ut unum sine altero nequeat cognosci.

Aliae proprietates etiam solent assignari relationi praedicamentali ad differentiam transcendentali, scilicet, quod respiciat suum terminum, ut purum terminum: id est, non respicit illum ut causam, vel effectum, nec ut terminum causationis, nec ut in operatione, per quod a relatione transcendentali etiam differt, quae cum ista sit ipsa entitas absoluta, nequit esse purus terminus.

§ II.

Divisiones relationis praedicamentalis proponuntur.

Multiplicit relatio multis dividitur: et 1° dividitur in relationem mutuam, et non mutuam: relatio mutua est illa, cui ex parte termini correspondet alia relatio eiusdem ordinis, ita ut utraque sit realis, utraque creata, vel utraque increata. v.g. relatio Patris ad filium; non mutua est illa, cui ex parte termini, aut nulla relatio, aut relatio rationis correspondet.

2° dividitur relatio in relationem aequiparantiae, et disquiparantiae. 1a est, cui ex parte termini respondet relatio non solum eiusdem ordinis, sed etiam eiusdem denominationis, ut patet in duobus albis, in quorum relatio similitudinis invenitur. 2a est, quod ex parte alterius extremi non respondet relatio eiusdem denominationis. ut patet in Paternitate cui ex parte termini, non alia Paternitas, sed filiatio correspondet.

Plures relationes ex parte fundamenti, a quo sumitur genus relationum dividitur in tria genera relationum propter triplex genus fundamentorum. 1um genus sumitur ab unitate, et aequalitate, et quia ista sint propria quantitatis modis, lo[...] dicitur 1um genus relationum, quod in quantitate fundatur: ad quod genus pertinent relationes similitudinis, et dissimilitudinis. 2um genus fundatur in actione, et passione, ad quod genus pertinent omnes relationes, quae in principio causae fundantur. 3um genus est, quod fundatur in ratione mensurae, et mensurabilis: ut scientia, et scibile.

Sufficientia huius divisionis manifestatur ex D. Th. 5 methaphysicae lectione 17. quia cum omnis res, sive substantia, sive accidens possit esse subiectum receptivum relationis, non tamen potest esse fundamentum illius, nisi sit principium, ratione ordinandi unum ad aliud: sed solum erunt fundamenta relationum mutuarum illa, quae induunt rationem ordinandi unum ad aliud, sed talem ordinationem exigentiam habent, tunc sic. Si quod ordinat ad aliud

ad aliud, l. ordinat tm esse, l. tm virtutis operativæ, l. tm convenientiæ numericæ, et tm convenientiæ numericæ est fundamentum relationis similitudinis, et dissimilitudinis, l. e fundamentum relativi [illegible]. et tm virtutis operativæ, seu opus est fundamentum relationis [illegible]. et tm esse est fundamentum mensuræ, et mensurabilis: quæ divisio tradita adæquata est.

ART. II.

[illegible]. Relatio a suo fundamento realiter distinguatur?

§ I.

Referuntur sententiæ, et vera elligitur pro conclusione

Certamus hic cum authoribus admittentibus relationem prædicamentalem esse accidens speciale, speciale, inquam, distinctum ab aliis [illegible] quia [illegible] speciale, inquam, essendi, seu pari tendendi [illegible] rationem, relatio, inquam, quia [illegible] ad aliud nihil agendo intrinsece, et [illegible] operatur. Vir quærimus, an talis relatio realiter distinguatur a parte rei a suo fundamento proximo; nam realiter distingui a termino remoto nulli est dubium. Totus igitur est difficultas an a parte rei a fundamento proximo distinguatur, an relatio similitudinis fundata in unitate duorum albedinum a parte rei distinguatur ab unitate, seu ab albedine &c. et sic de aliis.

Circa quod versatur duplex sententia: prima negativa, quam communiter [illegible] defendit, altera affirmativa, quam docet communiter in schola Thomæ; quod [illegible] nos statuimus.

Relatio realis prædicamentalis realiter distinguitur a suo fundamento proximo: Conclusio ita colligitur ex D. Thoma 1. p. q. 28. art. 2. ubi hæc habet verba in corpore articuli, quod continet sub significatione nominis relativi (scilicet fundamentum) et aliud [illegible].

in Deo

inde autem non aliter, de una eadem: ergo secundum mentem Anci pri
relatio mutua realiter a parte rei a fundamento distinguitur.

Alii tamen ...

ad suum sensum voluntatis praedicta verba applicant, et sic illa
intelligunt, dicendo debere intelligi sic, quod in creaturis
relatio non identificatur cum suo, quod relatio in sua significatione
est, quod cum tamen non identificetur: atque inde relatio est indistincta
... et cum esse ... suo ...

Deinde, quia haec interpretatio
adversatur ipsi literae: ... ad ...: quia dicit,
in creatura praeter id, quod ... sub significatione nominis re-
lativi est alia res, ... interpretatio ... et fundamentum
... in significatione nominis relativi: ergo praeter illam debet ... alia
res, et illam ... dicit: ergo ...

Ratio a priori: quia una ... quod de
ratione relationis mutuae est ordinare unum ad aliud, in quo consistit pul-
chritudo, et perfectio universi; atque dicimus esse ponere pulchri-
tudinem universi in aliquo ente reali, et non in aliquo ente ratio-
nis distincto: ergo relatio mutua realiter a fundamento ... distinguitur.
Maior ... q. citata ... ubi ait: quod perfectio, ut pulchritu-
do universi non solum consistit in aliquo inhaerente in ...,
sed etiam in ipso ordine rerum, et dispositione earumque ... etiam
... quod bonum, et perfectum, ... sequantur, implicat
quod alia ... perfectio, et pulchritudo realis universi, et quod non
sit aliqua entitas realis, in qua talis bonitas consistat. ...
... nihil facit ... ergo ... relationem ad ... per-
fectionem debet esse aliqua realis entitas dicta a ...
ordinante.

... quod inter ... creaturas, ... distinctio realis inter

dico, quod una essa petit distinctionem ex essentia; ac alia essa, hac eng. ratione [illegible] amicitiam realem distinguuntur a substantia; et relatio petit distinctionem ex attendi, ac res abducto; cum relatio nempe eius esse sit ad aliud res in obducto; sic substantia est a se; sic amicitia est ad [illegible] substantiam. relatio autem datur ut universum sit [illegible]: ergo relatio distinguitur realiter a fundamento, sicut sit substantia sine amicitia.

Est a posteriori nunc. Cl. [illegible]; ergo ut supra dicebamus separatio est signum realis distinctionis; sed relatio separari potest a suo fundamento [illegible]: ergo ab illo realiter distinguitur. [illegible] minor. nam per hoc quod unus albus desinat esse, alter non destruitur; et tamen relatio deficit: ergo potest destrui relatio, fundamento manente, et sic ab illo realiter distinguitur.

§ II

Argumenta contra opponuntur, et solvuntur.

Argumentum 1°: contra cum ex D. Thoma. opusc. 48. cap. 4°. ubi ait non est intelligendum, quod similitudo [illegible] sit aliquo in [illegible], alio ab ipso albedine, sed [illegible] ipso albedo ut se habet ad albedinem Platonis, ut ad terminum; et reddit rationem, quod similitudo advenit substantiae sine sui mutatione. = et cap. 3 [illegible] objiciens, quod contra hac puncto non distinguitur: respondens, quod relatio distinguitur a fundamento, quod dicit suum fundamentum et oppositum non, quod non dicit fundamentum, sed [illegible] differt a sua parte, quod dicit plus quam pars. in quo sunt [illegible] difficilia in verbo: [illegible] quod similitudo non est alia ab albedine, sed ipsa albedo. = [illegible] quod fundamentum non mutatur per adventum relationis ergo etiam accidit eodem et [illegible] pluribus in locis. =

Ergo

D[illegible]; quod ista Doctoris relatio dicatur fundatum, et hic: ista
terminus dicit utrumque partem, in quo nobis opponit, quatenus
asserimus relationes à suo fundamento, et potiori iure à termino esse
distinctas.

Ad hoc argumentum, quod inhaerere possimus est quod subti-
lis ostensis huius Doctoris redit, ad locum in quo, n. in primis, quod
verba relata immediate opponuntur illis, quae Doctoris contra
quaeremus, ut de se patet. Et nec videri manifestius ad
hibenda esse dicit principii, quae illis ex opere quod extra dicit.
Antiquius non est Ancilla dictum, l. ad minus est sub dubio: quod
quod dicit de hoc ista, dicendo, quod relatio non est distincta
alia res a fundamento sumpta re in illa rigoroso: quod
est quidam modus ipsius fundamenti, in quo nobis non est contrarius Doctoris
hoc eius ideo supra defendimus.

Ad 2um, quod fundatum
non mutatur per adventum relationis mutatione physica, quae
aliquid producit, et contingit in alterare et mutare, eius adventu
relationis non dicit per modum, quod valet ad posterius fundamenti,
et tamen eius comparatione quod fundatum mutetur mutatione metaphorica, quae
consistit in hoc, quod aliquid de novo sibi fundamento addatur.
Doctor hic loquitur de mutatione non de ista, ut patet ex
ipso textu, quia ipsius metaphorice intrandum erat eius ibi
locum, quod solum ad hoc modo dubitat per modum, et
non ad alia, ut loquentes patefiant.

Ad 3um. Doctoris asserere
relationes non importare diversas rationes, quae in illis sub-
sistimus, de extrinsecus ista, et hic inspectus, quod ista
Doctoris ibidem ait, quod ipse dicit, quae in hoc dicunt diversas
res extrinsecus.

2° arguitur

2º Arg. pro hoc, quod aliquis incipiat de novo habere relationem similitudinis, vel nihil reale illi superadditur: ergo relatio a fundamento non distinguitur realiter. Prob. ant. Non datur causa productiva talis entitatis: ergo nil reale illi superadditur. Prob. ant.: nec fundamentum, nec terminus est causa talis entitatis. Quod non datur causa productiva probatur, nam datur casus in quo vel fundamentum, vel terminus est albus in isto pago, et alter in India de novo nascitur, iste est albus in Hispania manet, et incipiunt esse similes albedine, et similis albedine non est quod nascitur alter in India, nec pro hoc dat illi novam entitatem causatam, nec etiam nova aut productio: ergo fundamentum in tali casu non est causa talis entitatis.

Dices 1º: quod si relatio realiter a fundamento distinguitur, cum illo faceret compositum, et de se patet, quod relatio cum fundamento talem compositum non facit: ergo nec distinguitur a fundamento. Min. est Doctoris Capit.: et q. 7 de potentia art. 8. et cuius ... quia unus albus pro hoc, quod alteri ad alium refertur, non est magis compositus quam antea: ergo etc.

Ad hoc arg. 2º neg. ant., ad prob. neg. ant., ad illius prob. dicitur, quod causa realis relationis est fundamentum non quod causa productiva, productionem vero actualem est, sed causa est dimanativa: dimanat namque relatio a fundamento. Et possunt ab illo dimanare, cum haec tantum postulat, quod talis entitas non dimanat statim atque datur talis terminus albus, quod incipit esse similis, quod talis dimanatio exigit tanquam conditionem sine qua non, quod ponat terminum, scilicet alium, ut albus, quo posito statim resultat, seu dimanat relatio. Et pro hoc aliquando incipit in natura humana Christi Domini, a qua non dimanat propria subsistentia, quod est impedita pro subsistentiam Verbi: dimanaret tamen si illa dimitteret

similitudinem cum tot sint tot, nec ad hoc, quod requiritur, quod tot albus in Hispania existens sciat alium album esse, quoniam quod apud Indios, quod ad resultantiam relationis hoc tot albus sit connotative, ad quam non exigit cognitionem, ut dixi patet.

Arguitur primo: quia in 4° dist. 6 lectio 3 parte 1°, et pluribus aliis in locis expresse asserit relationem realem rerum creaturam [?] suppositam fuisse cum eis: unde doctor loco in argumento adducto aliquid dicit quod relatio tamen simul ad, non facit compositionem cum fundamento, non vero tamen simul in, quod videtur posse doctor aut sequentium ad id quod per unum album post productum alterius albi magis compositum sit, quam antea quando erat duntaxat.

3° arguitur: eo posito, quod existant duo alba, existit nulla relatio realis in illis resultans similitudinis: quod impertinenter ponitur relatio realis dicta. Probatur antecedens: nam Petrum esse similem in albedine, nihil aliud est, quam Petrum esse album, et Paulum esse album: nam eo ipso, quod uterque sit albus, quamvis nulla relatio sit, maneret Petrus esse albus, et etiam Paulus: quod essent similes: quod relatio similitudinis non distinguitur a suo fundamento.

Si dicas: quod ante ad relationem similitudinis illa duo alba dicuntur similia fundamentaliter, non vero formaliter; sed antequam resultet in hoc visibilitas formalis, tamen radicaliter dicitur tot visibilis.

In 2° est: quod sine fundamento ponitur alia similitudinem, formaliter distinctam ab illa, quod fundamentum vocatur: quod etc. = et etiam nam sit impossibile, nulla relatione resultante illa duo alba essent formaliter similia; nam quae maior similitudo, quam quod uterque albus sint distinguuntur [?] vi suae.

Ad hoc dicitur bene, nulla pars [?] est ad id explicandum, quod

quod talis filius similis huic fundatur in Christo, contra et in aliis supra traditis; unde non sine fundamento illa pono: — ad 2um tamen dato quod sit possibilis separatio talis huius non resultantia relationis, dicendo quod tunc et si unionem resultaret inter materiam et formam talis in talis unione existente non dicuntur materia et forma uniri sed per tantum radicatas: ita dicimus in proposito.

Ultimo dices: quod non implicat quod eadem entitas sit quod absoluta, et relativa: quod dicitur. 1o contra. quod relatio mutua... mutua est ad se relata, quod in ordine... realiter ipsa... et ex alia parte alia ... relatio est unica ... est in ordine ad aliud: quod. — quod magis urget, non implicat, quod eadem entitas habeat in se ... opposita, sive quae opposita ... inrelationem mutuam, quae in se habet eius relationem, et ... et relatio in ... opposita.

Hoc ergo ut pluries premat eos, quod ... quam possit ... defendunt; quod nos tamen initio atque maxime ... non ... illam non admittimus. ... ... nihil convincit: ... ut in ... defendamus, ex doctrina illius ... ... qualiter ... ponderabimus dicendo, quod in qualibet relatione inveniuntur duo ... ... complexionaliter, una sive quod refert ad aliud, quae appellatur ... referendi ... sive quae ... aliquid relatum, quae vocatur ... terminandi, dicimus quod ... requiritur distinctio realis inter illud, quod refert, et illud, quod terminat, non tamen inter relatum ... terminandi, et ... ... referendi. unde ... relatio sit ... ... referendi ... Creaturam ad Deum, non requiritur ... non requiritur distinctio realis inter ipsam relationem ... ... terminandi, et ipsam

sive

tm̃ q̃d ẽ rã̃o respiciendi .D. int ipsas relatis, et dicis, q. i. hũs tran̄s, quis n̄ sit rao tranẽ, et p. hoc pat ad explicatis.

ART. III.

A QVO SVMATVR VNITAS SPECIFICA, ET NVMERICA RELATIONIS.

§. Unicus.

Posito rr. p duas cc. et solvuntur arga, quæ cõ illas pont.

Prima cc. relatio specificatur à fundto ad tm̃: unde cũ ftis specificativa relatiõ sitis ẽ fundtis, tm̃ autẽ sitis reuerit ex quasi tm̃; et int relatio spr̃e n̄ specificatur à tro, ad tm̃: et rão ẽ, q. et relatio respiciat fundtis, et tm̃ diversimode tm̃, na fundtis respicit, ut id a quo hit esse, à tro autẽ n̄ hit esse, sed ad tm̃: unde si specificationẽ dendtes cũ ftis, sitis à fundto specificatis, si autẽ n̄ dendtes cũ ftis, pot dici, qd ab illo specificatis, ut à pude trõ.

2ª. cc. unitas numerica relatiõ sumit à fundto, eo q. unitas cuiusque sumitur, cũ sit unitas mealis sumit à subto: q̃ à fundto. = D. fr. q. unitas numerica cũ sit mealis explicat entitatẽ; sed relatio, tm̃ qd respicit tm̃, hoc ẽ tm̃ tm̃ ad n̄ explicat entitatẽ: q̃ n̄ à tro, sed fundto desumit unitas numerica.

Obijcies ctᵃ 2ᵃ et 1ᵃ cc. q. eadẽ relatio pot respicere duos tros diversæ speciei: et diversæ relates possunt eadẽ tm̃ respicere: q̃ tm̃ nullo mõ specificat. Pñr. filius unica relat. trãt ad relatẽ Patris, et matris,

matris, quę speciem dignit, ut ait D. Thom. 3. p. q. 35 art. 5. ad

Ad hoc accedit Ferrar. 2. contra gentes cap. 12.
quod in filio etsi sit una relatio, non sunt duę filiationes, ut docuit, quod asserit ipse D. Thom. loco citato ad 3. dicens, quod ex parte filii, respectu relatio secundum nominis [illegible] correspondet [illegible] relationi paternitatis, l. dico cum D. Thom. [illegible] ad 3. quod relatio filii ac matris dignit speciem inadequata, cum unica relatio possit esse optime correlativa duplici relationi inadequatę, quę ex illis unicam relationem adequatam attinitur.

Dicentibus, quod D. Thom. asserit 1. p. q. 32 art. 2. quod duę relationes non sint diversę speciei, quod ex opposito unica relatio eis correspondet, et sic relatio filii, et matris unica relatio ex parte filii non potest [illegible].

Ad W. D. Thom. loqui de relationibus adequatis, et completis, non de illis, quę sunt incompletę, et inadequatę, istę namque unica tamen relatione [illegible] possunt, ut ipse Ang. M. fatet 1. p. q. 35 art. 5.

Obiicies 2o. de eodem [illegible], quod omne accidens respectivum specificat ab eo, quod respicit, ut à capite filii: quod ut à capite filii specificat relatio à termino. Ans probatur: quia quod D. Thom. 1o. 2ę q. 54 art. 2o. ait omnia, quę dicunt ad aliquid, dignit secundum diversa correlativa ad quę dicunt. Ex capite filii [illegible], quę attendit ad diversa correlativa, quę ad ipsa dicunt: quod de [illegible] in [illegible] [illegible] motus specificat à termino, et potentia, et habitus ab obiectis, unde specificationem accipiunt.

R. hoc esse verum loquendo de accidentibus, quę dicuntur transcendentalia, et [illegible] debet intelligi ad D., ut ipse hoc discrimen assignat, et inter habitus reales, et motus in 3o. dist. 8 q. 1a art. 5 ad 4.

Obiicies

Objicies ultimo 3.a 2a ccs: quia relatio dignit pntos: quia per illam formaliter unitas numerica ascenditur. Prob. ans: quia ut supra diximus separatio dignitas evidens distinctio relatio paternitatis ad unum filium et separabilis à relatione ad 2m quia huius modi relatio realis persona dignit.

R. ad hoc argumentum, quod mortuo 2.o filio non destruit entitas relationis, sed denotatio intrinseca pti ad illum, unde semper remanet entitas intrinseca relationis, quae de se sufficit ad referendum ad plures filios possibiles: denotatio m intrinseca ad 2m deficit ad defectum non entitatis, sed extrinseca denotationis.

Si instabis quod implicat, quod destruat intrinseca denotatio, quin destruat aliqua entitas: quia prob. ans. intrinseca denotatio est aliquid reale intrinsecum, quod non sit aliquid uis, nec aliquid extrinsecum: quia quod destruit aliqua denotatio intrinseca aliqua entitas destruit.

Ad hanc instantiam negando ans: ad prob. distinguendo ans. est aliquid reale intrinsecum denotatio extrinsecum, conc. ans, est aliquid reale absolutum, nego ans: quia distinguo quoad denotationem, conc. cons; quoad entitatem nego cons.

ART IV.

AN RELATIO RELATIVA AD RELATIVUM SIT ABSOLUTUM?

§ I.

Referuntur sententiae et 1.a conclusio proponitur, et probatur.

procedit

Procedit praecedens difficultas tam de relatione mutua quam de non mutua, et quod inquirimus est, an ex parte fundamenti ipsius fundans, et relationem ponimus; ita exigentiae terminari debeat poni non solum entitas absoluta, sed etiam alia relatio, ita, ut salvet quod relatio formaliter ad relationem terminetur: an vero solum ex parte non aliquid absolutum praeter illud sit dumtaxat. Circa quod triplex versatur sententia.

1a sententia defendit omnes relationes, sive mutuas, sive non mutuas ad absolutum terminari. quam solus tenet, et est extra scholam Thomae. = 2a sententia opposita docet, scilicet omnes relationes formaliter ad relationem terminari. = 3a sententia media via asserit relationes mutuas ad relationem formaliter terminari, non vero relationes non mutuas; in quo sit.

Prima conclusio: relatio non mutua terminatur ad aliquid absolutum. haec conclusio colligitur ex Philosopho in praesenti; et 5 metaphysicae textu 2. ex Thoma hic lectione 17, et 1. p. q. 30 articulo 7 ad 6. et q. 7 de potentia art. 8 ad 10; asserentibus relativa non mutua non esse simul natura, sed huius relativi esse prius natura ipsa relatione: ergo ex Philosopho, et Thoma, relatio non mutua ad absolutum terminatur.

Deinde ratione nostra conclusio probatur. nam in relativis non mutuis, ut a multis designantur, tantum datur relatio ex parte unius extremi: ergo talis relatio non terminatur formaliter ad aliquam relationem, sed ad absolutum. antecedens est certum; et consequentia probatur: ut relatio illa formaliter terminaret ad relationem, terminus formaliter deberet esse relativum; sed non est formaliter relativum: ergo non terminatur ad relationem formaliter. probatur antecedens. terminus constituitur formaliter relativus per relationem; sed talis terminus non habet relationem: ergo non est formaliter relativum.

Tertio ex omnibus solvendi hanc vocem ob adversariis. nam Fonseca 5 metaphysicae cap. 15. q. 2. sect. 4. magister Sanchez

Sanchez, Ot̃hr, cum asserant relatio non mutuam ad relationem et transcendentem; has relationes transcendentales ad relationem rationis, quod fingitur ex parte alterius extremi.

Dico secundo: quod creatura ante quam sit respectus ad Deum, ut declaratur, quod ante quam sit non dat relatio rationis; quod talis relatio non mutua non trans ad relationem potest fabricari.

2º contra Sanchez, quod ante quam sint rationis creaturarum relatio ad Deum haec sit materia, quae est quod absolutum non est potest; quae est quod relativum. = Ad hanc solutionem opinionem reicit mag. Ot̃hr: quod haec materia non potest trans relationem, nisi ut affectam tota potentia; quae est tota potentia transcendentalis: sic potentia visiva non potest attingere subiectum parietis nisi ut affectum colore, quae est tota potentia transcendentalis potentiae visivae: quod tota falsum est.

3º respondet mag. Ot̃hr, quod, deficiente relatione rationis, ex parte Dei pro non identitatem deficit etiam relatio creaturae ad Deum ob defectum materiae potentiae, etiam si sit de nostro fingat relationem rationis, statim in creatore resultat relatio realis.

Dico hanc totam impugnari est 1a Dist. Colibeto 7 art. 10 ad 4um, ubi ait, quod hoc ipso quod substantia creata comparet ad Deum sequitur aliquod accidens, scilicet relatio creationis, et terminatur: unde sicut Deus non potest facere, quod creatura non dependeat à Deo. ita nec potest facere, quod sit sine huiusmodi accidentibus: ubi dum negat expresse Deum posse conservare creaturam sine relatione materiae (transcendentalis enim non est accidens, sed ipsa substantia creaturae) et praedictus author hoc realis debilitate non sit. Ex quo evidenter apparet falsitas huius solutionis, et expresso 1a dictio mentis Ant. Div., quae in omnibus, et maxime in his ita expressis, sequi debemus: quod sic

2º impugnat ordo inter partes universi, et corpora-

rea

creatura n̄ dependet ab hoīe, et pro beneplacito hoīs, ꝙ relatio creaturæ ad Deum, et creaturæ n̄ mutuæ sit relatio ratiōnis mentis ordinem inter partes universi: ꝙ in sua existentia n̄ dependet à voluntate [illegible] humani.

Aliquorum

respondendi est Caiet. 1a pte. q. 3. art. 7 Nazarij ibidem, et Soma; dicentium; relatio n̄ mutua transit ad relationem extrinsecum; dicunt enim, ꝙ relatio creaturæ ad Deum denominat ipsum extrinsece relatum; atque sic Deus extrinsece relatum [illegible] relatio creaturæ.

Sed 2a; ꝙ in Deo n̄ repugnet denominatio extrinseca relationis à relatione creaturæ, in eo [illegible] tandem n̄ ē extrinseca denominatio ꝙ entis absoluto Dei: ꝙ [illegible]. ꝙ arg. 1o. ꝙ [illegible] [illegible] debet dicere realiter a [illegible] relatione [illegible]; [illegible] relatio ipsi opposit; ꝙ nil [illegible] ipsi oppit: ꝙ implicat, ꝙ relatio à se ipsa [illegible].

2o arg. ꝙ quelibet [illegible], sive absoluta sive respectiva intrinsece, l. extrinsece afficiens aliquod subjectum, l. hoc independenter à se ipsa debet supponere in subjecto, l. hoc [illegible] sua affectione: ꝙ relatio v.g. creaturæ extrinsece Deum afficiens independenter à se ipsa debet supponere in Deo [illegible] sua affectione. [illegible] [illegible] in arte videndi, quæ independenter à se ipsa supponit in pariete [illegible] sua affectione v.g. colorem; sed [illegible] in [illegible] habitibus, et [illegible]: ꝙ [illegible], et [illegible] relatio ad se ipsam [illegible] n̄ potest.

§ II

Proponuntur, et solvuntur argumenta 2æ istam [illegible]

Arg. 1º ex D. Thõ q. 21 (?) Scotiby cap. 11 ubi ait: qd n. pot intelligi aliqd relative, nisi cõveniat illud relative dicat: et loqr D. Thõs de relatĩ int Deum et creaturas, quae e n. mutua: ergo relatio n. mutua sm D. Thõm ad relativum trah. = Cfr. D. Thõs 1. p. q. 13 art. 7 ad 2. alti: cum dicit, qd relativa esse, e aliud se habe; per hoc aliud intelligit correlativum, qd n. prius e simul natura: ergo sentit, qd oĩs relatio respicit suum term. correlativum, qd e simul natura.

R. ex forma dicendi, qd hic tm̃ n. pot plura intelligere, ut si locu ... naturali cognoscit aliter, ac D. intell.; et Deus, et dicitur a parte rei n. relatus et n. distans, ut relata et dista apprehendit: similiter creatura ante quam intermedie hic dicit relatam realiter ad Deum, nisi e 2a. Unde n. dicit D. Thõs. qd n. pot esse relatio ad unum extremum, quin ipsum sit relatio, D. qd n. pot ignorari, qd illum unum e; ceterum n. 2a nos aliqd hic.

Ad 2m dico, qd hic relatum n. mutuum pot explir. considerari, l. ut intelligitur, l. ut intelligit natura. 1º md e absolutum: 2º vero md e relativum. cum autem superius dent sm qd a nobis concipiunt, hic dicit relativum, l. sm qd a nobis concipit, l. sm rei, ut e in relatione mutua, l. sm rem, ut e in relatione n. mutua; et hoc md loqr D. Thõs. = l. dicat, qd ibi D. Thõs loquentur fuit de relativis mutuis, quae sunt simul natura.

Arg. 3º oĩs relatio transcendentalis respicit suum term., et proprium term., sed hic relatio n. mutua trahit ad absolutum, n. respiceret suum term., ut proprium term.: ergo. maior pat ex discrimine assignato int relatam praedicamentalem, et transcendentalem. minor pr. absolutum quatenus tale n. pot nos proprium term. habere suam relationem; D. E nos suum mensuratum: ergo.

sicut

si creaturae [varient] ad Deum sub sua esse absoluto, ipsum Deum respicerent, ut causam suam, et sic de aliis: ergo licet relatio non mutua variet ad absolutum non respicientem, ut perfectum, causam, vel mensuram.

Ad hoc argumentum secunda maiori, nego minorem; ad probationem, quia variat appellatio ab entitate rei ad causalitatem rei, et sic mutua relatio praedicamentalis in re sit causa vel mensura, non tamen respicit, ut causam vel mensuram sub ratione terminantis: et tamen ut purum terminum. Sicut enim ipse Deus potest respici à creatura, ut causa efficiens, vel ut ultimum intelligibile; ita potest respici, ut causa vel mensura, sub qua ratione ad illum relatio terminatur, et ut est purum terminum, et ad illum, ut sic relatio praedicamentalis tendit.

Argumentum 3.º in favorem 2.ae sententiae, sumendi argumentum praedicamentum, nec enim non implicat, quod una relatio ad se ipsam terminet. Sequitur est talis modus defendendi. Et arguitur supposito priori, quod in qualibet relatione est distinguibilis duplex ratio, alia referendi, et alia terminandi, quo supposito sic arguitur: dat relatio de facto, quae ad se ipsam terminet: ergo non implicat. Probatur antecedens: quod relatio mutua, ut sic potest ad aliquam relationem referri; alias duae rationes relativae mutuae assignarentur. Ergo ad se ipsam terminat sub ratione terminandi.

Respondeo: hoc argumentum magis urgere contrarios, quam nos: quod ex illorum sententia sequeretur descriptio quae generalissimi relativi; concessis, et probationis etc. negando antecedens; ad probationem dicitur, non sequi illud inconveniens; quod rationes referendi, et terminandi habent relationem sub duo rationibus partialibus ultimatis rationes adaequatas relativae mutuae: unde potest dici, quod hae relationes mutuae reducuntur, et indirecte quasi complementum pertinent. [illegible]

§. 3.

§ III

2.a Conclusio proponitur, et probatur

2.a Conclusio: omnis relatio intrinseca mutua, tam in genere, tam in genere ad relativum suum terminatur. haec conclusio communis est inter nostrates; contra [illegible] Philosophos, et [illegible] pluribus in locis. Probatur 1.o ratione: relatio, et eius terminus debent esse simul natura; sed relatio, et terminus absolutus, ut relatio paternitatis, et subiectum filii non sunt simul natura; ergo quaelibet relatio mutua ad relativum terminatur. Probatur minor: relatio filii resultat ex ipso subiecto filii, et generatione passiva; quia ipsum subiectum, tum absolutum, quod in filio reperitur, est prius ipsa relatione filii; ergo non est simul natura cum relatione patris.

Respondent adversarii ad hanc rationem, quod licet unum [illegible] quod generationis passivae sit prior relatione filiationis, non tamen prior paternitate, quae illam terminat.

Contra 1.o: quia haec solutio [illegible] infert intentum authoris illius: quia nullo alio principio omnes ex hac solutione movent ad salvandum nullam relationem ad relativum terminari; ex illa hoc non infertur: quia. Probatur minor: quia solum relatio filiationis supponit generationem activam [illegible], si quidem dicitur ea generatio passiva, atque consequenter filiatio: quia solum filiatio, non absolutum, quod in Deo reperitur non est simul natura, et non nec ad absolutum terminatur.

Contra 2.o: quia haec solutione destruunt relationes transcendentales; si quidem ex illa sequitur, quod causa in actu respiciens effectum non est cum illo simul natura; et effectum ut [illegible] dicitur relatione transcendentali, non intrinseca: quia ex minus dependit una cum alio, quia si hoc, quod non esse simul natura, iam authoris reducat relationem transcendentalem, natura debet imaginare aliquam causam differentialem; nunc sic, et non relinquit aliam nisi quod relatio intrinseca ad relativum terminetur: ergo.

2.o Probatur conclusio: inter relativa mutua datur mutua relativa oppositio;

Et hæc mutua relatio opponit illis duo inter relatos, et hinc relativis: Et hinc patris relatio mutuæ debet esse relativum: quia minus quam opposita mutua relatione subsistit in mutuo ex duobus extremorum adinvicem; at hæc mutuum hinc nil aliud, quam relatio: quia in relatis duo opposita = hinc etiam quia relatio non opponit tum relati absolutum, ut patet in personis divinis, quæ ipsa opponunt, ex relatione distinguntur: quia non in hoc patet absolutum, ut de Fide, at relativum. quia habemus de qua nunc quæ relatione hic ipsum dicere debemus.

§. IV

Proponuntur, et solvuntur argumenta contra

Arg. 1º. hinc relatio mutuæ est principium relatæ: at correlativa sunt simul natura: quia relatio mutua non natura ad relativum. minor cum compar. major autem quia relatio resultat, posito fundamento, et termino extra eorum proloquium: quia sic fundamentum est ipsa relatio prius natura, ita similiter hinc.

Resp. quoniam cum quia extremo non fundandi relationem est tota ratione alterius oppositi; at tamen fundamentum est entitas absoluta: quia extra ratione alterius oppositi, quia minor. quia tota quare filius fundat alteram relationem ad Deum Patrem, dubitaverunt a Deo Patre: quia similiter tamen quare non filius relationem omnis ipsa filius.

Ad hoc argumentum, nego majorem; ad cujus probationem distinguo ans. relatio resultat, posito fundamento, et termino, radicaliter, conc. formaliter, sub ans, sub filio, nego ans, et cons.: quia non relatio resultat ex parte utriusque extremi: unde hic dicitur adjungi ad hanc relationem resultantis actio, quæ est fundamentum relativi Patris, et actio passio, quæ simul est hinc, et fundamentum relationis filiationis.

Ad hoc dico quia tota quare filius fundat relationem ad Deum. ag.

ē generatio passiva ut tãq fundandi relatione Pr̃is: ā generatio activa, ut tãq fundandi relatione ē ipsa relatio filiationis; et relatio filii est refundendi Pr̃em. ꝙ filius ē ipsa relatio Paternitatis.

Sed d.; q relatio Pr̃is reg. n̄ refert ad relationem filii patri: ꝙ necessario ad relationem. Confirmatur probatur ꝙ. nam q filiatio refert tãq ad eum qui generavit, ꝙ Pater, ut Pater n̄ ē ea filius, ꝙ simul natura cum illo: ꝙ etc. = tunc ut q relatio dissimilitudinis refert album ad nigrum, et n̄ ad relationem similitudinis, quae reperitur in nigro: ꝙ etc. ꝙ etc. relationes inter similes, quae quia parantur, q relatio similitudinis, quae reperitur inter albos, iam nigrum n̄ refert ad aliam relationem, sed aliud quod ...

Respondeo negando ant., ad probationem distinguo maiorem: filiatio refert filium ad eum generantem tanquam ad terminum, concedo maiorem: tanquam ad terminum formalem, nego maiorem, et concessa minori, nego consequentiam. quia relatio filii reg. ... pro generantis, iam n̄ distinguitur a relatione terminantis, cum hanc tamen n̄ ut primum terminum respiciant, sed, ut eam. Ad confirmationem dicatur similiter, q relatio albi per dissimilitudinem n̄ refert illud ad nigrum, tanquam ad terminum quo, nec refert, q relationes sint similes, ut quod, sed dissimiles, ut quo, in eius voces refundendi et terminandi dissimilia, et relatio n̄ ē terminus ut quod, sed terminus quo, sub quo refundendi, et terminandi.

Sed instabis: termini relationis paternitatis n̄ potest dare ꝙ filius aliqua relatio, quae tamen ut quo sit terminandi: ꝙ ruit solutio ad ant.; relatio maternitatis B. Mariae ē eiusdem speciei cum aliis aliarum mulierum ꝙ fundatur in actu et passione. ꝙ terminus relationis B. Virginis ex Christo Domino n̄ datur alia relatio, tanquam quo terminalis

relatio

relationis, quia vidque coniungere per ea quae sunt alia relationi
... patet Cons: quia si esset relatio ... exigeret
correlativum ... in quolibet ... non exigeret; ergo
si in casu posito non inveniret, nec ex hoc ... relationi
... nec exigit.

Ad hoc ... quod ... natura humana Christi
... exigebat ... propria subsistentia, per quam
... autem hoc non habuit in ... Incarnatis, ... relatio
relatio maternitatis ad Christum Deum, per quam ... hoc
incapacitatis ... suppositi non potentis ... valere
... ad relationem, ... quo non ... qui sit ... eius ...
specie relatio maternitatis ... B. Virg. ... in exemplo posi=
to de Christo Domino manifestat.

Arguitur 2°: relatio definitur per ...
non ... ad aliquid relationem. ... Cons. si esset aliqua relatio, esset
notior, et ignotior, et committeret circulum vitiosum. ... ans.
quia paternitas v.g. definitur per filiationem, et filiatio per paternitatem;
et hinc paternitas est clarior filiatione, ... ut definita ...
est quod ignotius: ex quo aliaque plura sequuntur inconvenientia,
quae exiguntur, ut ... ad omnes definitiones.

Ad hoc ... quod unus
relatio non definitur per aliud, sed ut supra diceb amus non specificatur
a termino; ... ad ... : et hoc modo nullus sequitur inconveniens ex
allatis: ... quod definitur in ordine ad ... in ... quae ...
... relata. nec committitur circulus vitiosus; quia ... ut
talis non ingreditur definitionem correlativi in recto, sed in obliquo.
et ... habet ... unum ... quia refertur ad aliud,
et alius ... quia ... alia relatio; non ingreditur definitionem sui cor=
relativi. ... respondendi ... et ... non omittit
circulum vitiosum, quia ... hoc ... definit.

De qua

DQ. QUARTUM PRAEDICAMENTUM.

ART. Unicus.

Quid sit existentia quarti praedicamenti?

§ I.

Explicatio qualitatis et 3 illius proprietates examinantur.

Iure optimo Arist. aliis sex praedicamentis qualitatem anteponit: quia illa in multis excedit, et 1° eius defin. nobis aperit; postea 2° illam dividit. qualitas, quae ut ab Arist. defin: qualitas est, qua quales esse dicimur, et nominamur. et haec ut hoc ubi cognoscatur, recolligendae quae superius dicebamus, videlicet nullum praedicamentum, cum genus supremum defin. gaudere rigoroso, et illis illud quoad nos explicamus, et cum qualitas in concreto quoad nos notior sit qualitate in abstracto, hoc sufficit, ut per traditam defin. qualitas describatur; et licet qualitas et quale idem ex parte rei significent, significant, non tamen ex modo significandi; quod sufficit, ut non definiat idem per idem.

Alius D. 1 p. q. 18. art. 2. sic illam explicat, qualitas est accidens dispositivum subiecti in se ipsa: et quamvis alia praedicamenta etiam disponant subiectum, ut quantitas etc., hoc tamen quod disponere, seu qualificare subiectum vel complete, et intrinseco rigore aliis praedicamentis non convenit, sed proprium est qualitati, ac proinde recte illam per traditam defin. nobis describit D. Thom.

3 qualitatis enumerantur proprietates Arist. 1° est habere contraria, ut albedo contrariatur nigredini, haec tamen proprietas omni qualitati non convenit, quia figura, et figurae non opponitur. 2° proprietas est

cum

[illegible] magis, et minus, hoc magis, seu minus [illegible] in subiecto; quod non convenit qualitati; ut patet in [illegible], et figura circulari [illegible] circulus magis [illegible] alias. = 3° proprietas est, quod qualitates aliqua dicuntur similes et dissimiles, quae proprietas [illegible] convenit qualitati: [illegible] aliqua dicuntur similia, dissimilia, hoc tamen non [illegible] convenit qualitati [illegible]

§ II

Divisio qualitatis [illegible] proponuntur

Primo dividitur qualitas in habitus, et dispositiones, et ista vocatur 1° species qualitatis, quae sic definitur: est qualitas [illegible] disponens subiectum, et habitus, [illegible] dispositio dicitur sic definitur: est qualitas ex natura sua difficulter mobilis a subiecto: ut [illegible].

2ª species comprehendit naturalis potentia, et impotentia, et sic definitur est qualitas proxime ad opus ordinata; et nota, quod [illegible] habitus ordinatur ad bonum, vel malum opus, hoc est [illegible] habitus ad bonum opus; alius [illegible] ad malum: non tamen idem convenit habitus [illegible] potentia [illegible] naturalis potentia [illegible] dicuntur potentiae [illegible] bonum, et malum, [illegible] habitus [illegible].

Naturalis autem potentia, et [illegible] definitur sic definitur: est potentia perfecta ad actum perfectum ordinata; ut potentia [illegible] in [illegible], [illegible] est potentia debilis, [illegible] imperfecta ad actum imperfectum ordinata, ut potentia [illegible].

3ª species comprehendit passiones, et passibiles qualitates: et sic definitur est qualitas [illegible] alterationem causa. passio autem est qualitas transeunter

recepta in subiecto, et robur ex verecundia &c. possibilis qualitas; 3ª qualitas permanens in subiecto recepta, ut color naturalis albus, et pallidus. = 4ª species complectitur formam, et figuram: et hic desumitur a majori ex trahe quantitatis corporis. forma distinguitur a figura, quia forma convenit rebus artificialibus ex trahe quantitatis; figura convenit rebus naturalibus.

Circa hanc divisionem aliqua dubia hic movent authores: an videlicet detur talis divisio adaequata, et qualis sit? et ea facile solvuntur qualitates dividendo, non ex alia videtur assignabilis, et consequenter talis divisio est adaequata = Alii communiter authores concedunt 4 species qualitatis adaequate differre: solum est difficultas, an habitus et dispositio inter se essentialiter differant? conclusio [illegible] ponitur, et [illegible] argitur

§. III.

Nostra conclusio proponitur et contra illam argitur

Conclusio: habitus, et dispositio distinguuntur essentialiter, et sunt duae species qualitatis. hoc conclusio hic fit. quia habitus et dispositio tinea habent propria essentia, et specifice diversa, ergo distinguuntur essentialiter: Causa patet, et deinde fit. quia habitus ex natura sua, et ab intrinseco est difficile mobilis a subiecto; dispositio vero ab intrinseco, et ex natura sua est facile mobilis a subiecto; ergo hoc est propria essentia diversa. fit minor quia habitus procedit ex frequentibus actibus, quae firmant se et ex natura sua, ut firme et perpetue opinio, et vitius, quae sunt dispositiones de se fiunt, et facile transmutantur, quia vitius est virtus, et opinio cum sua formidine: ergo habitus ex natura sua, et ab intrinseco est difficile mobilis a subiecto: dispositio vero facile mobilis a subiecto.

Contra hanc doctrinam vestris potest deficere aliquis

1º

Primo. q. poa, et impoa patibla, patibili qualitas accidentis differunt, et tn potentibilis qualitas e difficile mobilis a subiecto, et potentia e facile mobilis, ex hoc ipso differentia et impoa vim sciendi posuit: quod hec [illegible] differentias ad distantias ea inter habitus et dispositiones.

2.° q. dispositio ab intrinseco e difficile mobilis a subiecto: quod haec nō distinguitur ab habitu. 3.° ars: actus scientifici ab habitu scientifico, et calentes tam dispositus, cum ad partes qualitatum pertineant, et tn ab intrinseco sunt difficile mobiles: ergo &c. probatur minor, q. actus scientifici insiliunt cum perfectionis, et invariabilibus, licet pariter cum dicuntur, atque insiliunt habitus ab ipsis actibus producuntur: ergo actus scientifici ab intrinseco, et ex natura sua sunt difficile mobiles a subiecto.

Ad 1.m replicans dicat, q. potentia, et potentibilis qualitas tam sua natura inspecta, nec una habet esse difficile mobile a subiecto, nec altera facile mobile habet esse ex se. Est dicimus esse ortus ab alteratione extra: cum illa una facile mobile a subiecto, alia videlicet difficile mobile conveniant ab extrinseco; hoc est, ex subiecto; unde solum accidentia differunt. Poa u.°, et impoa etiam differunt accidentis, quoniam et eadem pona naturalis desinere impoti, et ab extrinseco potest esse, et de facto e impoa.

Ad 3.m nego ars, ad prob. dicat, q. actus scientifici, etsi innitantur principiis perfectis, et invariabilibus, q. tn illis innitunt per modum motus, et fluxus tantum sunt capaces, ut ab extrinseco sint difficile mobiles, ex natura habent oppositum, quod non contingit in habitibus per eos assignatos.

Deinde quo

D.S.F. x VLTM PMS E P.S T PMS

ART. VLTIMVS

Q. SNT 6 VLTMA PRA E POS PMA

S. I

De sex pmtorum pponuntur.

Breviter Arist. perstrinxit ... de sex ultimis pmtis; circa illa nil ... quae in brevi ... bimur, et int. sex pmta ... locum tenet Actio, quae sic defft. i fra, qua ostinit aliq. in actu ... agens: ... ut ab agente. vg. de ambulatio, qua ostinit hoc in actu ... de ambulans, quae actio ... ... a tuto, ... a ... ... ; siquidem a ... ... separat.

Passio vero, quae ... locum obtinet ... fra, qua ostinit aliq. in actu ... recipiens. vg. calefieri. Actio autem, et Passio dividunt in varias species Actio, et Passio ... diversitatem ... ... in ... et accidentis. = ... pprietatis Actio, et Passio ... ... , quod Actio, et Passio ... ... , quod suscipiunt magis, et minus, quae pprietates conveniunt Actio, et Passio, ... considerantis, ... pprietatis.

Circa ista pmta ... authores disputare an dicant ... , an ... phl. in quo authores ... ... antiqui, quam moderni ... ... , ... quidam putantes ad pmta ... ... requiri ... reale; ... int. pmta ... maxima assignari debet, ... int. Actio, et Passio reale ... distinctio ... indicantes ... requiri ad ... pprietate

prima stabilienda dictis pte, alterat, Actio, et Passio dignē realis, et solu pte: et hoc quidem probabiliter, iudicio, et sic pro: quod illa quae dignitatem soliditatis, quamvis non realis, sufficiunt ad minuendam prima diversam: Ex pl haec eius Actio, et Passio non debent realis digne. quod argumentum dictis assignata debe= mus inter duas lineas, quae inter duo gradus, quamvis generalissimas. Ex solo eius dictae ptibus solvat linearum diversitas; et par in vero, et bono: quod simi= liter.

Primus Vbi sic defr: est circumscriptio passi= va corporis à circumscriptione activa loci proveni= ens, et est notandum, quod Vbi non est ipsa res, quae in loco, nec ipse locus, sed tamen dicit relationem in corpore eius dependentia à loco: adeo eius modus, quo relatio in fundamento eius dependentia à loco resultat.

Circa ad verte, quod Vbi est duplex: aliud definitivum, quod est Vbi Angelorum, esse enim ita est in uno loco, quod non est in alio, et est in toto in toto loco, et toto in qualibet parte. aliud est Vbi circumscriptivum, quod rebus corpo= reis proprium est, et sic explicatur id esse enim, ita ut sit in loco, ut tota sit in toto loco, et pars in parte loci: et hoc Vbi proprie pertinet ad hoc praedicamentum, quod ad hoc solum pertinet Vbi extrinsecum eius locatum, non vero Vbi internum à re locata, et est Vbi definitivum. Vbi circums= criptivum dividit in sursum, et deorsum, ante, et retro, dextrum, et sinistrum. Praeter autem huius praedi, est solum manifestatio quantitativis

primus

Praedicamentum Quando sic definitur: est accidens, quod ex adiacentia temporis relinquitur, et resultat in rebus ex dependentia a tempore, ut ab aliquo extrinseco. Et de hoc praedicamento dicimus, ut de praedicamento Ubi, quod praedicamentum Quando nec est res, nec tempus, sed accidens resultans ex hoc, quod res tempori coniungatur. = Species huius praedicamenti sunt praeteritum, praesens, et futurum. = Proprietates autem huius praedicamenti solum conveniunt rebus incipientibus, et desinentibus esse, quae hic tempore mensurantur.

Praedicamentum Situs sic definitur: est ordo partium in loco; seu est actio disponens partes in loco. Est disparatum ab Ubi, quia Ubi quantum solum est in loco, ita, ut una pars sit extra locum alterius: Situs vero ad hoc addit, quod partes sint cum ordine, et dispositione in loco: v.g. quod corpus sit erectum, sedens, vel ambulans, et quamvis semper situs dependeat a loco, tamen non est idem Ubi, ac Situs, quia solum Ubi est quasi fundamentum, sine quo non potest dari habitus; potest tamen Ubi variari, invariato manente situ, ut v.g. quod aliquis iter agit, et movetur in navi, tunc enim variat locum, quod motus navalis, non vero variat situm, quia corpus remanet cum ordine eodem, et dispositione partium. Species huius praedicamenti diversificantur per locum. = Proprietas ipsius praedicamenti est rebus corporis convenire.

Praedicamentum Habitus est quoddam accidens, quod relinquit ex adiacentia vestimenti. Ubi nota, quod non est hoc praedicamentum corpus, nec indumentum, sed accidens ex utroque simul naturaliter resultans: et hic Habitus hic non convenit, qui disponit bene, vel male subiectum; quia hoc ad 1am speciem qualitatis pertinet; sed convenit, ut diximus, pro accidente resultante ex tali adiacentia. = Hoc praedicamentum dividitur in varias species pro diversitate indumentorum. = Proprietas autem huius praedicamenti est solum rebus corporeis convenire

convenire: alii idcirco dicunt praedicata illa quae ultimis formis assignantur ab authoribus. Ratio; quia non habent [illegible] [illegible], quod non bene recipiunt ex modus.

Circa ista praedicamenta solent authores hic disputare, an consistant in aliquo extrinseco, an vero in aliquo intrinseco, et an sint absoluta, vel relativa? Ad primum respondeo breviter non. = et ad ista dicas, quod per dicta praedicamenta non est denominatio extrinseca, quod sic manifestatur: extrinseca denominatio non constituunt formas dictas, adeo, quod per intrinseca, à quibus proveniunt: ergo non denominatio extrinseca. Ante probatur, quod extrinseca denominatio fit effectus secundarius fit: effectus autem secundarius eiusmodi fit ad eandem speciem pertinet, ac primarius, ut omnes non possunt nullam quam superiorem pertinere: sed omnes secundarii ad eandem speciem spectant, ac primarius; unde dicta subsilere invenit: ergo.

Alius etiam breviter dicimus 6 ultima praedicamenta non esse relativa tam esse, secundum, quod sic probo: quod ista ultima 6 praedicata enumeravit Arist., ut dicta quam praedicamenta relativa ergo non sunt relativa praedicamentaliter, secundum esse. Ante à nullo potest negari. Conclusio vero sic probatur. quod si essent relativa praedicamentalis ad praedicamentum relativi reductione spectare debebant; ut manifestum, omnis namque relatio praedicamentalis ad praedicamentum relativi est ad superiorem quam pertinet: ergo. Postpraedicamenta explicantur, et declarantur.

§ II

Post praedicamenta explicantur, et declarantur =

Aliud quod in arte requirit in explicando post praedicamenta, quae quidem non per ordinem praedicamenta dicuntur: et sunt 5. Primum oppositio, et nota, hic non loquimur de oppositione dialectica

dialectica, id est de illa, quae inter propositiones versatur; de oppositione, quae est 4plex: 1a est contradictoria, quae versatur inter ens, et non ens. 2a est privativa, quae versatur inter formam, et eius privationem, ut lux, et tenebrae; 3a est relativa, quae inter formas relativas invenitur, ut paternitas et filiatio. 4a est contraria, quae versatur inter formas absolutas, et positivas, ut albedo, et nigredo.

2us postpraedicamentum est prioritas, quae 5 modis contingere potest. 1a est prioritas temporis, quo modo pater in creatis prior est filio. 2a est prioritas consequentiae, quando ab uno ad aliud non valet consequentia, bene tamen e contra; hoc modo ens est prius substantia, quia non valet, est ens; ergo substantia. alia est prioritas ordinis; hoc modo, qui primo loco sedet est prior sedentibus post ipsum, alia est prioritas dignitatis; quo modo praelatus est prior subditis. alia est prioritas naturae, quae prioritas datur inter ea, quae sunt simul tempore, unum tamen est causa alterius, et hoc modo sol est prior sua illuminatione. alii prioritatem assignant theologi, quam vocant prioritatem originis, illam quae reperitur inter personas divinas.

3us postpraedicamentum est simultas, quae 3plex potest inveniri: 1a est simultas temporis, ut sol simul est cum sua illuminatione. 2a simultas naturae: ut relativa sunt simul natura. 3a est simultas, quae convenit a differentiis generis divisibilis, quae simul ad idem spectant.

4us postpraedicamentum est motus, qui pro diversitate est contra diversitatem motuum: unde motus augmentationis dicitur, qui ad quantitatem terminatur: motus vero alterationis est, qui fit per ... ad qualitatem. motus vero localis dicitur, quatenus motum habet ubi.

5us postpraedicamentum est habere, quod pro eodem accipitur, ac possidere. v.g. possidere pecunias, in quo sensu ad 1am speciem

quae

qualitatis, et usq ad ultimo modo: et q medio post que
p. 1° m° e haec aliqd tractando illud ad seq dispositis:
ut febris hic infirmus. 2° e haec p modus cadit, ut culpo
hic cui dentia. 3° e haec p modus ... ut vas ...
aqua. 4° haec aliqd removeas, ut columna hic do=
mus. 5° haec aliqd ... ut ... hic ... p.
hic ... et haec ... et haec ... q° ... dispositionibus.
... lit ... sint praecognita, et praecognitis. ... aliquo ...

QUAESTIO OCTAVA DE POSTERIORIB

ART. Ium

QUID SIT PRAECOGNITA, ET PRAECOGNITIONES?

§. I.

Aliqua praenotantur ad huius intelligentiam.

= Aristoteles antequam ... et quod sint praecognita et praecognitis, nobis notificet, tanquam ... fundamentum, ... dicens omnium aliorum, de quibus in his libris agit, praeposuit ..., scilicet: omnis disciplina intellectiva ex praeexistente cognitione fit. et dicit intellectiva ad differentiam sensitivae, quia in ... cognitio sensitiva fit ex alia praecedenti; alia praecedunt in interiori, ... in cognitione ... externi, quae non originatur ex alia cognitione praevia ... ex ... cognitio.

= ... quae ... disceptatio sint authores, an ... cognitione absoluta intelligenda sit, an ...

scientifica

da scientifica, et discursiua: et quia omnis cognitio intellectiua ex alia de facto procedat quaerens 1o [illegible] ex 1o; et originem ducit ex simplicium cognitione, haec tamen non deducitur ad infinitum [illegible]. unde tradito [illegible] intelligendo [illegible] discursiua, quae intelligitur est [illegible] 1o post. lect. 1. et ratio est, quia intentio Arist. est manifestare quomodo aliquid de nouo sciri possit, sine hoc quod procedat in infinitum, et circulum committat, quod necessario deducebatur, [illegible] cognitione, quae [illegible] acquiritur, [illegible] praecognitione praecedente, praesente, inferente, [illegible] illa [illegible] intelligenda [illegible] discursiue, [illegible] non [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] in his duobus 1o post. intendit Arist. agere de demonstratione et eius conditionibus. declarant praecognita et praecognitiones explicantur.

§ II.

Declarant praecognita et praecognitiones explicantur.

Pro cuius intelligentia notandum 1o quod cum cognitio, quae hic in[ter] sit discursiua, quae consistit in hoc, quod ex alio inferat aliud, illa, ex quorum cognitione infert aliud, erunt praecognita et cognitiones illorum, erunt praecognitiones. unde in qualibet demonstratione tria praecognita videntur: principium, passio, et subiectum. subiectum est illud de quo demonstratur passio. Passio est quae demonstratur de subiecto. principia sunt ipsae praemissae in modo et figura dispositae, quae cum suis integris principiis efficiunt [illegible] [illegible], id unum praecognitum appellant. ergo in hac demonstratione: homo est rationalis, omne rationale est risibile: ergo omnis homo est risibilis: subiectum est homo, quia de illo demonstratur risibilitas, quae est passio, quae hic demonstratur: et ipsae praemissae sunt principia, quae, ut patet, exhibent esse cognita, et similiter subiectum, et passio, et ratio est; nam ante

actua

intrinseca praeter duo extrema, supponit naturaliter tempore cognitionem unius eorum extremi: quod ante alterum ut, in quo solo consistit cognitio disciplinalis, per quam cognoscit quid de debent tria praecognitio praecognosci. =

2° nota, quod licet tria sint praecognita, tamen tantum sunt duae praecognitiones; et scilicet an sit, et quid sit. nam licet de passione possimus cognoscere, qualis est, et propter quid est: quia hoc fit per demonstrationem, per quam cognoscimus, qualis est passio, quae convenit subiecto, et propter quid illi convenit, ideo non sunt praecognitiones: et sunt duae duntaxat scilicet, scilicet an sit et quid sit. ut dictum.

3° nota, quod licet praecognitiones sint circa duo tantum, [illegible] specie tamen sunt plures: ideo an est dividitur in an sit rei, et in an sit veritatis. quatenus haec quae dicta est, de qua idem est quaerere an sit, et an sit vera: quod tunc esse est hoc verum. et similiter praecognitio quid est, est cuius complexi, et alia quid rei, et alia quid nominis, quatenus haec quod quid est propter quae vere dicuntur quid rei, idest, quae sit de esse rei, et dicitur quid nominis, idest, quid significet nomen; ergo supponitur sit. conclusio 1a.

Prima conclusio. Solum sunt duae praecognitiones in genere, et tria praecognita. haec conclusio quoad utramque partem probatur ex 1° sic: quod quae de quacumque tantum quaeri possunt, scilicet an sit, quid sit, quale sit, et propter quid sit: quae ultima quaestio possunt demonstrari, ut patet in demonstratione posita in 1° notabili: ergo tantum erunt praecognitiones aliae duae quam quaestiones, scilicet an sit, et quid sit. 2° pars ostenditur. conclusio demonstrativa ex cognitione praemissarum sequitur; sed in praemissis tantum sunt tria, scilicet subiectum, passio et praemissae ipsae, quae sunt principia: ergo tantum sunt tria praecognita.

2a conclusio

2° cō de subiecto non debet praecognosci veritas (hoc est an sit verum) nec actualis existentia, sed existentia possibilis, idest, an sit possibile. 1ª pars probatur: veritas solum cognoscitur de propositione; sed subiectum non est propositio: ergo de illo non praecognoscitur veritas. 2ª pars probatur: quia in hyeme potest fieri demonstratio de Rosa, et in hyeme Rosa non habet actualem existentiam: ergo actualis existentia non debet praecognosci. = 3ª pars probatur: nam licet possit demonstrari passio de subiecto, et subiectum; sed subiectum quod est impossibile non habet passiones demonstrabiles: ergo de subiecto debet praecognosci, quod est possibile.

3ª cō. de praedicato non debet praecognosci an sit? sed solum an sit verum; de passione vero non debet praecognosci an sit, et quid sit, sed solum quid nominis? Probatur quoad 1am partem, ex cō exdictis. nam praemissae, cum sint propositiones non habent aliud esse quam praeesse verum: ergo de illis non debet praecognosci quod sint, sed an sit verum propositio, vel an sint verae.

2ª pars cōnis explicatur: de passione non debet praecognosci, utrum sit a priori, nec quid sit: quia istae cognitiones sunt per demonstrationem; sed solum de quid nominis, hoc est, quid significet ipsum nomen. Probatur cō: nam si ignoramus quid significet hoc nomen visibile, non poterit homini attribui visibile nomen, et sic neque visibilitas poterit demonstrari de homine: ergo de passione praecognoscendum est quid nominis, et ita ad veritatem cōnis ipsius &c. Et licet propter eandem rationem debet etiam praecognosci de quid nominis de subiecto, et praedicato: nihilominus nihil sunt necessaria specialiter poni; quia passio nulla habet aliam maiorem praecognitionem. Opponit sic Doctores aliqua

§ III.

Proponuntur & solvuntur arg^ta

Objicies 1.° ... bonitas ... debet praecognosci ante demonstrationem ... tanquam ... praecognita ... nec ... cognoscit ... illationis, et bonitatem ... quamvis alia praecognoscat ... generabilis illius ... bonitas ... est etiam praecognitio.

Dico ... bonitas ... est praecognitio ... de quo in libro ... agit, non autem ... de praecognitionibus ... quae ... enumerata sunt.

Objicies 2.°, quod ante illationem ... praecognoscendum debet medium ... inferat: ergo aliud dat praecognitio ... = si dicas, quod medium praecognoscitur ... non tertium ... quod ex medio ... debet ... unde praecognoscendo ... medium intelligit praecognitionem.

Et instabis: etiam si medium sit ... debet esse praecognitum ... : ergo ... assignat, et ... praecognitio ... .

Respondeo ... , nego ... , et ... quod ideo ... praecognoscit, quia pertinet ad ... , tanquam ... , ex qua ... non autem ... , quod invenit in ... ; ... autem ... medium, ... ex ... non debet intrare in ... .

Objicies 3.° ... praecognitio, quod multiplex ... an sit, et quid sit ... : ergo non ... praecognitio ante demonstrationem. ... an sit Deus ... an sit generatio, ... aliquid ...

desit inquiit an sit bene, vel male cognitum? quod totum per discursum
fit; ergo ante talem discursum non supponebat cognitum; ergo dicendum est contra
quod illud, quod de subiecto praesupponitur, est an est existentiae? vel esse
sive veritatis? hoc secundum nequit esse, quia idem praesupponeretur de
subiecto, ac de praemissis, sive principiis; quod nec consequens tenet; ergo de
mi: quod existentia non requiritur ad hoc, quod subiectum sit scibile, cum
scientia abstrahat ab existentia; ergo.

Si dicas supponit existentiam
de possibili, non de actuali = Contra est quia de ente rationis datur
scientia, scilicet Logica, et tamen non praesupponitur eius possibilitas
cum non sit impossibile; ergo dicendum. Probatur: quia esse possibile
est idem, quod esse fictum, vel verum; ergo praesupponitur an est
veritatis, non est existentiae, ut contra dicta.

Alii doctores dicunt
quod an est subiecti supponitur in scientia, in qua de illo tractatur
tamquam de proprio subiecto, et adaequato, ita pro medio
intrinsecum non potest, et quando potest per propria extrinseca alicuius
scientiae: et ita Theologia probat Deum esse, mutuando principia a
Methaphysica, et Logica, etiam probat exemplo Metaphysica, dari ens
rationis. Physica vero non probat dari motum, sive ens mobile quod
est subiectum adaequatum, et probat dari generationem, quae est subiectum
inadaequatum illius.

Ad argumentum obiectum dicendum, quod an est non dicit
certe existentiam, sed possibilitatem, et sic ens rationis eius possibili-
tatem habet. Haec autem possibilitas non est praesuppositum de
veritate solum, complete, sive per modum enuntiabilis, sed tamen
ad realitatem transcendentalem. Nota tamen, quod haec possibilitas
non sumitur eodem modo, ac alia quae praestatur quidditativum, vel appellativum
exercet ordinem [struck] ad esse, quod est, existentiam quid-
ditativam: et sic haec pars adiungitur.

ART. II.

An cognitio praemissarum necessitet intellectum ad assensum conclusionis?

§. I.

Resolvitur difficultas communiter opposita.

Quaestio procedit de intellectu bene disposito, et libero ab impedimento, et cognoscente consequentiam illativam, et bonitatem consequentiae; de quo inquirimus, an cognitis praemissis, necessitetur ad conclusionis assensum? et nota, quod praemissae et conclusio possunt dupliciter considerari; 1.° secundum se, et absolute, et in ista consideratione non procedit difficultas, quia tamquam certum suppono, praemissas, et conclusionem cognosci diverso tempore.

2.° possunt considerari, secundum quod sunt disposita in modo, et figura, et praemissae adhuc isto modo possunt cognosci, vel per se, vel virtualiter in conclusione, et etiam conclusio considerari, secundum quod virtualiter est in praemissis; et nec isto 2.° modo procedit difficultas, quia secundum quod diversis actibus cognoscuntur praemissae, et conclusio: ergo hic indixit Arist. lib. 1. post. cap. 1. maiorem posse cognosci prius tempore, quam conclusio, minorem vero cognosci simul, quia quae, et qualis sit necessitas illa dicetur: = [illegible] nunc [illegible]

Nota, quod duplex necessitas alia quoad speciem; et alia quoad exercitium. 1.ª quia est haec necessitas ad eliciendum hunc intellectus speciem, v.g. assensum, vel dissensum: v.g. cum voluntas est determinata ad actum amoris, aut odii. 2.ª necessitas est quoad exercitium, et haec respicit actum, et sic explicatur absolute: et est quando non potest suspendere actum, aut separare ab illo, quia manet necessitata ad semper operandum: et isto modo necessitatur voluntas cuiuscumque beati

à bono

a Divinitate ergo: ad cuius amorem tolluntur beati etiam corpore

Hinc autem duplici necessitati duplex libertas correspon-
det: altera quoad specificationem, quae dicitur contrarietatis, quae versatur
habet circa actus speciei diversos, ut circa odium, et amorem. —
Altera dicitur libertas quoad exercitium, quae dicitur contradictionis,
quae versatur circa elicientiam, vel non elicientiam actus: quae supplet

CC. cognita manifeste, et mihi necessitat hominem quoad
specificationem ad assensum Conclusionis: et etiam quoad exercitium. haec conclusio
habet duas partes. et quoad primam patet: nam praemissis [illegible] veris, et ut
tales cognoscuntur a nobis: ergo ex vi illarum non potest homo elicere
aliquem actum, nisi circa verum: ergo necessitat ad assensum [illegible].
probatur haec consequentia: nam circa verum non potest versari, nisi solus assensus:
ergo ex vi praemissarum necessitat circa verum, necessitat ad assen-
sum; et non ad speciem actus.

Dices hoc: si homo possit assentiri
in praemissis, dissentiret Conclusioni, assentiret, et dissentiret ei-
dem: sed hoc est inconveniens: ergo dicendum, homo non posse dissen-
tire: nam cum Conclusio teneat, et manifeste [illegible]: nam assentiendo prae-
missis, assentitur in [illegible] virtualiter Conclusioni, quatenus continetur
in praemissis: ergo si postea dissentiret Conclusioni, quatenus continetur
in praemissis, haberet assensum, et dissensum circa eundem.

Quoad 2am
partem, scilicet, quod homo ex assensu praemissarum necessitatus
quoad exercitium ad assensum Conclusionis probatur 1°. et est pro [illegible] dubio
D. Thomas 1. 2ae q. 17 art. 6. et praecipue 1. p. q. 82. art. 2° ubi
ait: quod homo necessario inhaeret praemissis, et conclusionibus habentibus necessariam
connexionem cum illis: ergo tum mentem D. Thomae nostra tenet Conclusio. —
Hoc autem ex hac authoritate deducitur circa quam aliqua
quae [illegible] intellectus connexionem necessariam non potest aliquid [illegible] ad
omnem

vny, quin ad aliq[uem] non ex suppositione, Et gratia Vi-
cenati natio rebellant potty; et ut non supponitur tho
aux necessitate neg[atur] ccº ad premissas p[ro]cedentes naniq: q
ex suppositione, q[ui]a his premissis assentiet necessitatur ad ccᵗⁱ
assensum.

Rationem q[uod] cc: agens naturale cum omnibus naturalis in
actu l[ocat], et applicato obiecto, ccᵃ q[uod] agere debet, tunc na-
turo operat[ur] absq[ue] eo q[uod] à voluntate impediri possit; unde
si semel obiectum visibile ante oculos, et tunc habet oculos
apertos necessitat[ur] ad aliquem actum, quin à voluntate
impediri possit; et huiusmodi se habet his ccᵃ assensus
ccᵗⁱ, supposito evidenti premissorum assensu: q[uia] [illegible]
nis, q[ui]a his tunc procedit, ut ait d[ivus] Thom[as], ut agens naturale,
et dias premissæ illum illuminant, et obiectum applicatum: q[uia]
habet om[n]ia requisita n[ecessa]ria ad eliciendum talem actum, Et omnem
etiam ad assensum ccᵗⁱ necessit[at]ur quoad exercitium.

§II

Proponuntur et solvuntur arg[umen]ta

Arg[uitur] 1º ex d[ivo] Tho[ma] 1ª 2ᵃᵉ q. 9 art. 1. ad 3 ubi ait, q[uod]
voluntas movet [intellectum] quoad exercitium actus, q[ui]a ipsum verum q[uod]
dam verum in particulari, continet sub ratione boni; Ad voluntas
necessitat[ur] quoad exercitium ab aliquo bono in particulari: q[uia] ad
nullum actum in particulari [intellectus] movet voluntas natio quoad exercitium;
et sic his n[on] e[st] necessitatus ad aliquem actum in particulari eli-
ciendum. hæc ultima cons[equen]tia prob[atur]: q[ui]a si ois motio quoad exercitium
provenit à voluntate, et ad nullum exercitium in particulari e[st] neces-
sitata voluntas, nec [intellectus] erit necessitatus.

Ad hoc argum[entum] si admittitur authoritate exclusa nang[ue]

quæ

necessa tantum lege, quod voluntas non necessitat ad aliquod bonum
in particulari, primo quod hoc facta applicatione ad aliquod obiectum non
necessitetur quoad exercitium, quod semel facta applicatione iam
non dependet hoc in operatione a voluntate: tum semel applicato
obiecto credibili ad posse utilium necessitatur voluntas ad non
impediendum ad tale obiectum credendum; unde licet non absolute,
ex suppositione tamen voluntas necessitata est ad non impedien-
dum hoc; ne actus eliciat conclusionis assensum.

Sed instabis: quia
hoc obiectum etiam tenet de assensu praemissarum, non tamen oppon-
itur conclusionis: ergo debet [illegible]. Antecedens. quod adhuc supposita appli-
catione hoc ad assensum praemissarum non stat non esse applica-
tum ad assensum conclusionis: ergo d. [illegible] antecedens. quod conclusio est distinctum obiectum ac
praemissae: ergo hoc requirit distinctam applicationem: ergo etc.

Respondeo negando antecedens; ad
probationem distinguo antecedens: est distinctum obiectum, et aliud formaliter cum praemis-
sis, concedo, cui debet attendi, quoad antecedens; non est tum, et ratio forma-
lis, nego antecedens, et consequentiam. obiectum enim praemissarum, et conclusionis se habet
per modum unius obiecti rationis formalis, quod ita se habet; unde se-
mel hoc adversus, scilicet ad praemissas applicatus, sentit applica-
tus ad conclusionem, et patet in ipsa voluntate, quae licet intendit ali-
quem finem ratione sui media.

Arguitur 2°; nec hoc per suam voluntas
habet dominium vel suorum actuum, excepto actu indeliberato
propter suam imperfectionem, et visione clara Dei propter maximam perfectionem;
sed hoc vel dominium non tollit per assensum praemissarum: ergo his
positis adhuc potest hoc suspendere actum conclusionis. Consequentia. probatur minor: nam
quod adhuc illis suppositis assensus conclusionis in nobis actio posita
cadens sub illo dominio voluntatis: ergo per actum: quod alternatio
talis

talis assensus pendet à voluntate: ergo etiam applicatio ad talem assensum.

Ad hoc argumentum respondetur, quod licet superior dicunt, quod necessitas ex suppositione non tollit libertatem, nec id bene dicimus, quamquam hoc solum acceperat necessitatem absolutam. ita dicimus, quod etsi intellectus liber sit, non tamen necessitatur necessitate absoluta ad assensum conclusionis, sed solum ex suppositione applicationis ad assensum praemissarum. Licet per multis, quos diximus putamus, dicunt, quod ex suppositione, quod ipse producat argumentationis, necessitatur ex suppositione ad producendum problema. unde ad hoc contra illos eodem argumento possumus arguere; et quidquid illi dicant ad hoc pro solutione sui argumenti, habeant.

3um argumentum. adhuc positis praemissis evidentibus potest homo manere liber circa assensum conclusionis: ergo non manet necessitatus. probatur antecedens 1o. quia ex duobus praemissis hac dispositis, potest homo inferre conclusionem in Barbara et in Baralipton: ergo adhuc positis praemissis, manet homo liber quoad exercitium. probatur antecedens, quia voluntas, praesupposita intentione finis, permanet libera, si adsint plura media, ad quod voluerit eligendum: ergo similiter.

Ad hoc argumentum respondetur negando antecedens: ad cuius probationem distinguo antecedens: potest inferre duas conclusiones immediate, nego, antecedens; unam immediate, et alteram mediate, concedo antecedens: ex quo sequitur, quod necessitatur solum ad assensum conclusionis directe, hic est prius, ut immediatus effectus praemissarum: ex quo postea, facta conversione talis conclusionis elicit assensum conclusionis indirecte: et ratio, quia conclusio indirecta non sequitur ex praemissis per se primo, et immediate, sed mediante conclusione directa, in qua continetur; quatenus haec conclusio directa

potest

pot in illa eventi.

Ad 2.^m n̄ valet, q̄ nos experimur, q̄d pro libito singulaliter ex illis eludimus: q̄ d.: = hoc enim etiam cum passio fit immediate cum experimentis antmtis, possumus pro libito 13, et 23 possis ante 13 cognoscere: q̄ d.

Vel 3.º ar. principale à paritate; q̄ positis præmissis practicis practicè voluntatis regulantibus, n̄ necessitat hoc practicum ad ducendam conclusionem practicam: q̄ patet nec hoc speculativum, positis præmissis speculativis, necessitabit. ar. p̄t q̄ nam cum hoc voluntatis regulando sit vo dia libertatis ex modo p̄ponendi seq. voluntatis executio: q̄ licet præmissæ practicæ necessitarent hoc practicum, voluntas ex necessitate operatur circa bonum sic p̄positum: negatur sic; q̄d voluntas à nullo bono invia sic p̄posito necessitari pot: q̄ d.

Ad hoc argumentum in neg.^do 13 ar.; ad 13 illius p̄s bene ibi exponendo q̄, et q̄ explicite dicat, q̄d hoc necessitat ad cum directum, q̄ in hac immediate, ut cum naturalis inclinat, q̄uis aliquando præcedens, q̄ n̄ penetrat regulam boni liberis cum possit indirectum colligere; q̄d hinc eludit indirecte ratio; et circa naturam ratio agens p̄ducit motum p̄ errorem, et cum naturalis inclinat, q̄uis aliquando p̄ accedens, possit ad indirectum trahi; et hinc eludit indirecti.

Ad 23 ant. p̄s dicat, q̄ syllogismus practicum mere practice distinditur; idem ut perfecte eludit convenientiam operandi l. n̄, hic, et nunc hoc modo considerans n̄ necessitat hoc, nec voluntatem; et rao; q̄ sic participat efficaciam ab incli-

-nate

nat. educatati lub noi boni, consuaicati, ng quali vnu geñsqz, talis sibi junis ui dat; unde nec a vel de̅ti̅late, ut participat̃ ñ appaut omnimodo tao uui-praeñi: at uº in hq Ulagimo demonstrativo, cujus illius veritate ēcedueatur aliqḡ ñ dicitur, omnimodo tao ueri apparet, et sic nessicitat hq,

Ex dicis infert, eqḡ suppositis pgmissis quabilibq nq ñ nessicitat., nec quoad specie, nec quoad exercitium, ad assensum ccl. quabilis, ut tao ē, qḡ eo ipso, eqḡ sint quabiles movet ad sui assensum cum formidine ptis oppositae: q̃ eadem nessicitant ad specificatum; siquidem inibi ñ apparet vera manifesta, qḡ ē hq; q̃ multo minus quoad exercitium nessicitant hq, ut de se patet: ex hac e̅t bene intellecta oia arga ctr hoc solvent. avnq 3ª assensum pgmissarum suarum afficiant ad assensum ccl. D. 1º effferunt 1º, et 2º cc.º ppr. suz. ad ipsae

ART. III

AN ASSENSUS PRAEMISSARUM CONCURRAT EFFICENTER AD ASSENSUS CCⁿⁱ? 2 plr.

S. Iº

Referuntur sententiae et nra ccº

Pro dissp. ee resolutorie dicen. pt, et 2ª lq. abeedamus advertendum ēprius, ... ipsa, et ... ; ... ipsi actus hq, sua assensus, quq ipsi indicamus. Sobrie ... accepitur, ... que assensus attinguntur. Ut in hoc ... quando ... pgmissis

xit

[Marginal note, right:] verius claritatem ... intelli dicendum esse damus ad assensum ... ccl. pgmissae lumini possunt

[Marginal note, left:] claritat, pgmissae possunt ...

ait Stapl. in 1° Priscorum textu, & apud D. Thom., quod premissae moraliter concurrunt ad conclusionem, ad 2° illi prebent materiam, ex qua conficiatur conclusio, ex qua constat debet in premissis ratione. Unde tota difficultas est de ipsis premissis formaliter, aut de ipsis assensibus, de quibus dicendum est, an concurrant in aliquo genere causae, et in quo genere causae influant.

Conclusio quod 3plex est sententia. 1a est aliquorum dicentium in nullo genere causae premissas concurrere, quae sententia his temporibus ab omnibus est derelicta cum contraria expressa inveniatur in textu. 2a sententia asserit premissas concurrere ad assensum conclusionis, in genere causae formalis extrinsecae, quod fuerit extra scholam D. Thomae. — 3a sententia defendit premissas in conclusionem influere in genere causae efficientis; quam 1am pro conclusione eligo.

Conclusio: premissae formaliter, seu assensus premissarum effective concurrunt ad assensum conclusionis. Haec conclusio est expressa D. Thomae 1° post. lec. 3. ubi inquit: Quod premissae sunt causae efficientis, et activae ipsius conclusionis; & dum mentem D. Thomae premissae formaliter effective concurrunt ad assensum conclusionis.

Ratio nostra conclusionis: illud quod afficit potentiam, in actu 1° proximo, et illam intrinsice terminando ad aliquem actum, effective concurrit cum potentia; sed hoc modo se habent premissae ad assensum conclusionis: ergo ad illum effective concurrunt. Probatur minor: nam potentia de se impotens est complete, et in difficultate ad conclusiones cognoscendas de more naturae, et fiunt dicta: ergo potentia fit complete ad efficiendas conclusiones per assensum premissarum. Antecedens probatur: quod conclusio est veritas mediata; sed potentia de se non est potens ad attingendam veritatem absolutam, et immediatam: ergo ut veritatem mediatam attingat, complet per assensum premissarum.

Confirmatur: intellectus sicut complet virtutem potentiae redditur, ad effectus mediatos, talis, quod ad illum effective concurrit & similiter. Antecedens est certum, et conclusio apparet ex terminis

ug ē Cōo accōma, q̄ sic se hēt fīnis in operabilibus, ita prīa in speculabilibus.

Ad hanc vōg 1ᵃ respondent aliqui, q̄ discursus assimilat motui, in quo ex uno transitur ad aliud, unde sic una pars motus requirit aliā; ita una cognitio in discursu aliā requirit.

Sed 2ᵒ: q̄ hęc sᵗᵃ inco, q̄ in eo discursus motui equiparat nullā causalit illi dat, Et hoc ē ex pp̄se 3ᵒ Phis, ut hēt ex dictis; ipse enī ait, q̄ oīs doctrina, et disciplina ex preexistente fit cognitē. Ubi fit sine aliqua causalitate dandae debet mariō: ꝗ falsa ōino traditur sᵗᵃ.

Praeterea quod ita sit non requirit int discursus in lucalis, et discursus sm causalitatem. discursus enī sm causalitatem non solum importat successionem cognitionum unius post aliā, sicut se hent ptes motus, sed etiā ordinem illuminanti, quatenus ex magis noto ad minus notum procedit.

Praeterea quod pt premissae currunt illuminatiuē q̄ non pp̄ icii ut pars motus ad aliā pte. ꝗ. Cōe q̄ eo ipso, q̄ premissae illuminent nos, et cōnem inferat, non attingunt ab ipso sunt: q̄ discursus sicut se hēt motus, Et in se claudit causalitatem effectiuā.

Quod aliqui vero: q̄ premissae concurrunt ad assensum cclōis in genere causae ptis extrinsecae declarantis, in hoc gnē causae, ut lumen videtur causat assensum cclōis.

Sed contra ē: q̄ fra extrinseca ē obiectū, vel idea exemplaris: Sed premissae ptis nec sunt obiectū, nec idea exemplaris: q̄ non concurrit in genere causae ptis extrinsecae. Premissa quoad 2ᵃᵐ ptem: q̄ Cōne hēt tum

obiectum

sortis, a quo specificat, scilicet intra veritas: ergo assensus praemissarum nequit esse assensus conclusionis, nec etiam potest esse obiectum, quia illius intrinsece actuat. = quoad 2am partem videlicet quod non sit idea exemplaris probatur: quia assensus conclusionis non potest ad instar assensus praemissarum, vel exhiberi sit attributo, ut de se manifestus est; siquidem assensus uniuscuiusque dicit in assensu alterius illius manifestando, et illuminando non per limitatis: ergo etc.

Deinde probatur; idea, ut ab omnibus admittitur, nec est actus, nec verbum, in quo contemplatur obiectum; sed est aliquid effectum realis, ad quem agens aspiciens operatur; sed ut isti authores nobiscum sentientes, docuerunt, praemissas esse actus ipsius, attingentes obiectum: ergo non possunt esse idea exemplaris.

§. II.

Argumenta proponuntur et solvuntur.

Arguitur 1º: tantum quolibet effective praemissarum potest attingere ad conclusionem demonstrative: ergo praemissae formaliter non habent virtutem, nec complent eius potentiam. Probatur antecedens: assensus conclusionis solus est vitalis et praesentatio obiecti; sed potentia ex se impotens ad quemlibet actum vitalem, supposita specie repraesentante vera obiectum, siquidem mediante specie potest in actu 1º repraesentare obiectum: ergo nihil amplius requiritur.

Respondetur 1º: non minus pendet volitio ab apprehensione, quam conclusio a praemissis; sed illa solum se habet extrinsece: ergo similiter. Respondetur 2º: quod 1a apprehensio solum se habet extrinsece per modum iudicii: ergo similiter praemissae extrinsece se habent ad assensum conclusionis: quia similiter, licet solo, ad speciem determinant potentiam ad obiectum per modum conclusionis.

Ad

Ad hoc argumentum, quod si aliquid posset saluari, etiam ex praemissis solis, necnon in genere causae efficientis, verum etiam in genere solis extrinsecae, et ratio: quod si verum dicit, quod hic cum speciebus tenet ex solis, ad aliquid erit aliquis diuersus nauiis a praemissis conueniens. Unde ... quod hic adhuc cum speciebus impressa ... tenet ex solis ...; quod est cognitio mentalis, quae exigit pariter ex alio, ut tradit extrinsecus. Unde hic etiam sit potentia vitalis, sit instrumentum speciei impressae ..., impotens est ad eliciendum actum, ... ut ..., sicut praesupponat determinatum a praemissis.

Ad 2um, concesso antecedente, nego consequentiam, et ratio est, quia volitio sit actus alterius potentiae ab intellectu, et potest ab apprehensione pendere, tamquam a principio effectiuo, et nec in hoc genere pendet ab intellectu, sed tamen, ut a conditione extrinsece applicante obiectum volitionis ... est actus ... a quo elicit actum praemissarum, ... optime potest ab illis causari effectiue.

Ad 3um ... dico: quod ideo apprehensio effectiuo non influit in iudicium, quia iudicium nullo ... pendet ab illa in aliqua specie, ... obiectum ... quasi dispositio, et ...: actus ... pendet a praemissis, tamquam a determinante ... ad assensum illius.

Sed instabis, etiam praemissae solae debent ... ad assensum ... cum illo ... ergo etiam species impressa debet ... ad obiectum attingendum non ... cum ... in genere causae efficientis ... similiter.

R. quod ... species impressa ... illa effectiue ... ergo ... difficultatem ... effectiue: ... nego antecedens. ... et nego

et nego cons., et disparitas existit in hoc, quod species genitricis obiecti, et se tenet ex parte ipsius, ac proinde illi solum tribuit concursum solum extrinsecum, at vero assensus praemissarum non ex parte obiecti, sed ex parte nostri se habet ipsa intellectus virtute, et prop. consistit cum illo effective concurrunt.

2° Arg. quod omne agens in instanti agit, in quo est in actu; sed hoc nequit de assensu praemissarum verificari respectu conclusionis, quia non influunt effective. Probatur minor, quod tunc actu elicit assensum non existit assensus illarum, tum etiam, quod ut ait D. Thom. pluribus in locis, intellectus non potest simul plura cognoscere, sive intelligere: quod tunc assensum conclusionis elicit, sive efficit non potest esse simul intelligens praemissas. tum denique quia: quod ut stabilit. secedit in 1° capite libro poster. etsi assensus minoris sit simul cum conclusione, non tamen assensus maioris; sed assensus minoris non potest esse causa conclusionis: ergo.

Ad hoc argumentum resp. neg. minorem, quod ut probatur. dicitur tum assensus minoris in eodem instanti temporis existit cum assensu conclusionis quamvis non sub eodem instanti naturae simul intelligatur, quod causa ut causa praecipue efficiens prior natura debet esse suo effectu. unde ad 1um probationis resp. quod discursus non importat successionem actuum cum prioritate temporis unius ad alterum, sed sufficit, quod sit prior prioritate naturae.

Ad 2um probationis dicendum, quod D. Thom. solum intendit, quod intellectus non possit plura attingere uno eodemque actu, non tamen quod pluribus actibus plura possit intelligere maxime, quando obiecta sunt inter se subordinata, ut contingit inter obiecta praemissarum et conclusionis. = Ad ultimum dicendum, quod etsi maior simul tempore non existat cum conclusione, tamen existit minor, in qua virtualiter existit maior, ac proinde assensus maioris realiter, sed non formaliter existit, dum causat assensum conclusionis; quod tamen ma-

existit sufficit, ut utraque effective concurrat.

Si instabis:

Quatenus actus assensus illorum, et volitionis respiciant obiecta inter se obiecta subordinata non possunt esse simul; sed unus actus adveniente altero destruit: ergo etc. Probatur antecedens. Assensus principiis in actus [illegible], et [illegible] existentia ipsius lineae intellectivae; sed implicat dari duas existentias inadaequatas, et si respiciant intellecta subordinata ergo. [illegible] minor ideo [illegible] non dari existentias partiales sed implicat dari existentias inadaequatas, et incompletas, quando inter se sint subordinatae ergo.

Respondeo negando antecedens, ad probationem distinguo maiorem, et nego minorem; ad probationem distinguo antecedens, et nego consequentiam. et ratio disparitatis sita est in hoc, quod linea entis est magis limitata, propter quod eius existentia unius non potest esse existentia alterius, nec potest esse inadaequata, et ratio est quod linea intellectiva cum ex suo ab obiecto specificet, si obiecta simul possunt intelligi, simul etiam [illegible] actus [illegible] duorum obiectorum. [illegible] cum actio intelligens de se sit non solum ultima actualitas agentis, sed potest esse [illegible], [illegible], et [illegible], quod sit [illegible] alterius actus [illegible] utraque actio existere debet.

Dices [illegible] quod actus non dat actus [illegible] solus [illegible], et [illegible] praemissae effective non influunt in assensum [illegible].

Respondeo, quod sit actus [illegible] subordinati, quod [illegible], et [illegible] non ordinatur ad aliud [illegible], [illegible] actus [illegible], [illegible] ordinatur ad alterum potest esse coefficiens illius; siquidem illi [illegible]. [illegible] actus

actus

actum inter quem actum electi[onis] universali inde obtinet ad illum eo ipso concurrit cum quod assensum illum ordinet pro se ad assensum C[redi]t[ionis], et ideo in virtute obtineant optime possunt ~~ad~~ esse sint actus alterius effectivè causae.

Si adhuc instabis: Deus ex quate hnt: ideo praemissae effectivè concurrunt quia obtinuerunt potentiam in actu 1o. in actu 1o ponente, et illi coniunctim virtutem ad eliciendum assensum C[redi]t[ionis]; sed actio, ut actio non se tenet ex parte principii, sed est ultima actualitas, et qualitas agentis: ergo quatio nulla est, vel actio, ut actio requirit aliam actionem.

Respondeo actio, quaelibet habet habitudinem ad effectum, sed non secundum quam obtinet ipsum in actu 1o intelligentem; et est effectus ipsius; et secundum istum ipsum non determinat ipsum ad aliud effectum, vel actum producendo. aliud vero est, secundum quam universaliter obtinet effectum, vel actum producendo, et secundum istum ipsum determinat illi tribuendo virtutem ad eliciendum aliud effectum. et hoc patet exemplo in [illegible] omnis tenet [illegible], quod habitum quilibet per actum effectivè producit, et tunc fit similis actus, cum sit ultima actualitas agentis, non potest obtinere ipsam potentiam ad effectum in actu 1o, nec illi virtutem tribuere: ad quod non alio modo fit, quam dictat data.

Arguitur 3o. quod assensus praemissarum [illegible] concurrit illuminando ad assensum C[redi]t[ionis]; sed hoc modo non concurrit effectivè: ergo. maior videtur certa, praemissae namque [illegible] illuminando. minor probatur quod Logica concurrit ad alias scientias illuminativè concurrit effectivè: ergo similiter.

Ad hoc ergo [illegible] videndo disparitatem inter praemissas [illegible] assensum C[redi]t[ionis], et Logicam operativè ad alias Logicas, cum [illegible] intrinsecè ex sua intrinseca necessitate disponentem, inde

inde fit, quod licet illuminet ex parte obiecti, et non, quod effective non concurrat, sicut quod Angelus superior illuminat Angelos inferiores ex parte obiecti ad intellectus inferiores, superior effective non concurrit: praemissae autem sic illuminant ex parte [illegible], quod virtualiter continet ipsas [illegible], atque inde effective concurrit.

Arguitur 2º ex 3º principii insurrexit [illegible], si praemissae concurrerent effective ad assensum [illegible], sunt inquam causa efficientis [illegible], sed aequivoca non [illegible], quod assensus priores [illegible] distinctae speciei ab assensu [illegible], et potest a dicto habitu specie distincto: ergo. Nec [illegible], [illegible] quod aequivoca causa [illegible] proxima, [illegible] Animae [illegible] ingeniis alijs causis partialibus ad effectum producendum; quod inter assensum priorem, et [illegible] nihil mediat [illegible] nec ut aequivoca causa effective concurrunt.

Ad [illegible] insurrexit [illegible] praemissae effective influere potest Deus illarum efficientia supplere, quod Deus [illegible] causa potest [illegible] non repugnat. ergo. [illegible] sequitur [illegible] significari effective [illegible]: ergo [illegible] non aliomodo assensus praemissarum influunt [illegible] representando illud: ergo habent representare effective: quod idem, ac significare effective.

Ad 2º insurrexit [illegible], quod praemissae sunt causa [illegible] [illegible] causa principalis, et [illegible] virtus autem [illegible] aequivoca potest esse [illegible] proxime [illegible] effectum, ut calor in [illegible] generat carnem, et calorem immediate [illegible] proxime.

Ad 3º [illegible]. [illegible] efficientia potest [illegible] suppleri a Deo, sed [illegible] efficientia imploret aliquem specialem

modum

mus sine dependentia illius, sub qua Deus non potest efficere: sic optime potest Deus, ut dico, hos producere, non tamen illus generaret, nec ut producti à Deo denotant genitus: ita optime potest Deus, ut dico, eum assensum elicere, licet talis assensus non diceret esse scientifica per dependentiam esse, qui à priori habet esse.

Ad ultimum nego sequelam, quia ut dixit representare effectivè requirebat, quod premissa effectivè causent illud, quod representabant; cum autem premissarum assensus non causent obiecta, quae representant, sed esse assensus, qui in ipsis, vel aliis actibus, in virtute unionis continet; et inde fit, quod non refflex non esse dicit per significare effectivè; sic ex quo demonstratio actualis est tertia pars demonstrando, ut representat obiecta, ideo ex hoc non significat effectivè; ita in presenti dicimus.

antequam quot et quotuplex sit demonstratio. Dicimus assignantur duae definitiones demonstrationis, et earum particulae explicantur.

ART. IV.

QUID, ET QUOTUPLEX SIT DEMONSTRATIO

§. I.

Assignantur duae definitiones demonstrationis, et earum particulae explicantur.

Demonstratio, de qua praecipue in hoc articulo agitur, cum ex premissis in materia necessaria habeat per formam syllogisticam dispositis; ideo explicantes scopum de demonstratione agere: in qua, cum primum sit eius esse, inquirimus, licet sit secunda eius definitio. Prima definitio demonstrationis est per effectum, seu finem sic: demonstratio est syllogismus efficiens scire. Dicitur syllo-
gis

gismus, quod extrema, quae non uniat medius cum utroque ex-
tremo, non unit extrema inter se, nec demonstrat aliquid de
alio, nisi in virtute syllogismi, ad quem reducit.

Circa 2um par-
ticulae videtur apprehendendum sciri, advertendumque est, quod posse scire,
sive scientia apta dumtaxat: tum pro scientia actuali, sive pro atten-
tione scientifica, tum pro habituali, sive habitu, quod ab
quod ab actuali scientia producitur, et in isto sensu scientia producitur
a tota demonstratione adaequate sumpta. Si vero sumatur
1mo, sive pro attentione actuali, non a tota demonstratione, cum ipsa
scientia actualis in demonstratione claudatur, sed a praemissis
producitur effective, ut dictum est.

Ultimo sciendum est, demonstrationem syllo-
gismum constare ex veris, primis, immediatis, prioribus, notioribus, causis
quod conclusionis, pro cuius explicatione notare: causam esse in duplici
differentia. alia est in cognoscendo, et in essendo alia, videlicet,
a qua effectus in esse producuntur, et per quam ducit hic
in eorum cognitionem: ut ignis est causa caloris. alia est tantum
est in cognoscendo; illa nimirum, a qua effectus non producitur,
cognitio tamen ab illis dependet. quomodo fumus est causa
ignis. Quod igitur Arist. in hac definitione asserit, demons-
trationem procedere ex causis in essendo, et in cognoscendo,
debet intelligi, quod loquitur de demonstratione a priori, et
propter quid, quae solum definitione prius definitur.

2o noto, quod causa in essendo
alia est realis, et alia intellectualis. Causa realis est, quae re-
aliter producit effectum realem, ut realis dictum. Causa vero intelle-
ctualis est, quae non producit effectum, ratione tamen sive prioritatis
tantum, quod effectus a nullo alio, quam ab ipsa causa producuntur.

et

et talis est immutabilitas in aeternitate: Et haec quoad caput sufficiat ad verum demonstrationem procedentem ex causa.

3º nota, demonstrationem procedere ex causis tripliciter posse intelligi: 1º ex parte cognoscentis, et ex parte rei cognitae. 2º ex parte rei cognitae tantum. Primo procedit Deus, quod cognoscens procedit ad cognitionem effectus discurrendo per causam eius effectus: ut cognitio humana: tunc 2º procedit ex causa ex parte rei cognitae tantum, quod effectus requirit habere causam, quod simul, et eodem actu cognoscit utrumque, et non inferendo unum ex alio, et isto modo Angelus procedit ex causa incognita, quatenus cognoscit effectum cum causa, non cognoscit effectum per causam; quod non est cognitio discursiva, de qua in praesenti loquimur, hic praesupposita dicitur.

Cc.º optima est 2ª definitio demonstrationis haec cum ab omnibus tanquam vera recipitur, quae potius indiget explicatione, quam probatione, ideo quoad singulas partes explicatur, et in primis demonstratio debet esse ex veris, hoc est, praemissae debent esse verae; et probatur: nam scientia debet esse scita, et ideo semper debet esse vera; scientia semper inclinat ad verum: ergo praemissae debent esse verae, quia verum non potest inferri, nisi ex vero, et quamvis in conditionalibus ex falso possit sequi verum, non potest illatione, hoc est causaliter, et demonstrative, ut loquimur in praesenti, ideo praemissae debent esse verae.

Ex quo sequitur, quod praemissae debent esse ex necessariis, et per se: hoc est, quod praemissae debent esse propositiones necessariae, et per se. nam scientia semper debet esse vera, et quod semper est verum, necessario est verum: ergo etiam praemissae debent esse necessariae; quia praemissae contingentes non possunt causare causam

semp

semper vera, et necessaria; et quod omnis propositio necessaria necessaria est per se; ideo etiam praemissae debent esse per se; et sic demonstratio procedit per se ex veris, et necessariis.

Debet etiam demonstratio procedere ex primis, et immediatis, ad denotandum, quod praemissae debent esse et priores, et probabiles indemonstrabiles, quod in processu tendendum, certa veritas est, vel quod praemissae sint omnino, et sit absolute, ut sit omnino primo semper: vel quod sint immediatae veritatis: quod si praemissae aliquo sint demonstrabiles, et media debent reduci in aliquid, quod primum, et indemonstrabile, quod ex primis procedunt, et immediatis veritatis.

3a, et 4a particulae explicantur explicando particulas ultimas, videlicet ex causis: quae ponitur ad denotandum, quod praemissae debent esse causa conclusionis, quod causa est illud, ad quod aliud sequitur, sed conclusio sequitur ad praemissas, sive ex praemissis: ergo praemissae sunt causa. Ex quo colligitur, quod praemissae debent esse priores, et notiores ipsa conclusione: nam quaelibet causa est prior suo effectu; ergo si praemissae sunt causa conclusionis, erunt priores ipsa conclusione: et ex consequenti erunt notiores: quod probatur quod unumquodque quod est tale, et illud magis: ergo si conclusio est nota propter praemissas, magis notae erunt praemissae. Post haec solvuntur argumenta.

§ II

Proponuntur, et solvuntur argumenta

Arguitur 1o illa est mala definitio, quae habet aliquid diminutum, sive redundans; sed haec est huiusmodi: ergo non est bona. Probatur minor 1a parte: omnis demonstratio debet constare ex necessariis, causis; sed in ista non ponuntur in definitione: ergo est diminuta.

ex ipso, quod demonstratio cedat ex causis, procedit ex prioribus et notioribus: quia illae particulae redundant.

R. negando minorem.

Ad probationem dico quod minor: non ponunt [illegible], transeat minor, non ponunt virtualiter in particula ex veris, nego minorem, ad probationem dico quod illae particulae ponuntur ad explicandum, quod praemissae debeant esse causa a priori, etiam illis in cognoscendo, quod etiam in essendo causa: et causa in essendo semper est notior, et prior causato non [illegible] effectu, ideo [illegible] continentur illae duae particulae.

Arguitur 2.o contra illas particulas veris, et immediatis: quia demonstratio, quae fit in Philosophia est propria demonstratio: et tamen non procedit ex veris, et immediatis: ergo definitio est mala. probatur minor: praemissae demonstrationis non sunt verae, et immediatae: ergo non procedit ex propositionibus veris, et immediatis. probatur: causae praemissae demonstrationis sunt priores, et immediatiores, ergo illae possunt esse praemissae demonstrationis: ergo praemissae demonstrationis non sunt verae, et immediatae.

Ad hoc argumentum dico minorem, non procedit ex veris, et immediatis formaliter, transeat minor; virtualiter nego minorem: nam praemissae demonstrationis reducuntur ad principia demonstrationis, in quibus continentur, et radicantur, et talia principia sunt formaliter immediata, quod sufficit ad demonstrationem.

3.o arguitur contra ultimas particulas: demonstrationes logicae sunt verae, et propriae demonstrationes, et tamen non procedunt ex causis notioribus, et prioribus: ergo definitio mala. probatur causa, quod illa logica sit vera, et propria scientia debet habere propria, et veras demonstrationes. et minor probatur quoad secundam partem: nam in logica propria possit velle demonstrationem [illegible] Philosophi; quod etiam velle eius sit ens rationis, non potest esse causa probabilitatis, quae etiam est ens rationis, quod ens rationis non habet causas: ergo demonstrationes logicae non procedunt ex causis.

quod

Quoad 2am ptem. formis principalis: omne ens inter ~~~ equalis entitatis, et cognoscibilitatis, cum sequat entitatem; hec: ergo demonstrationes logice non procedunt ex notioribus. = quoad ultimam ptem. formis principalis. quia in entibus rationis non reperitur ratio causae, et effectus, ut dictum est = ergo nec reperiri potest ratio prio- ~~~ ris, et posterioris, et sic logice demonstrationes non procedunt ex prioribus!

R. nego minorem, ad cuius probationem 13; distinguo minorem: de causa-litate non potest esse causa probabilitatis, et reali, concedo minorem; non potest esse virtualis, nego minorem, et hec est sufficiens, quia utilitas est ratio probationis ~~~ probabilitatis, et sic probabilitas potest habere causam nullam pro utilitate habere, et dicitur de immutabilitate, et eternitate.

Ad 3am ptem. minoris dicendum quod demonstrationes logice eo modo, quo procedunt ex causis, procedunt ex notioribus: unde licet sit nota, et essentia, notior est ratio utilitatis, quam ratio probabilitatis; sic et perfectionis entitatis est, quia prior est positio, et est in sua equalis perfectio, et entitatis in suo genere, et sic optime salvatur, quod demonstrationes logice procedunt ex notioribus, et ex his patet ad 3am ptem. minoris etiam.

ART. V.

DE DEMONSTRATIONE QUIA, ET PROPTER QUID.

§ I.

Proponitur divisio demonstrationis.

Celebris, et praecipua inter omnes divisiones est illa, qua dividitur demonstratio in demonstrationem quia, et propter quid: quam tradidit Arist. lib. 1 post. cap. 10. demonstratio igitur propter quid est illa, que non solum probat passionem inesse subiecto, sed etiam ostendit propter quid illi conveniat.

ostendit

ostendendo causam propriam, et adaequatam talis passionis. Demonstratio vero quia est illa, quae tantum ostendit passionem inesse subiecto non autem propter quid illi insit.

Pro Quaesito, [...] quod in praesenti non sumo causam, ut negationem [...] sumi; [...] est pura [...], et sic demonstratio quia fecit hanc [...]: Demonstratio propter quid hoc [...] hoc, ut in hac demonstratione Stellae non scintillantes sunt prope nos; Planetae non sunt scintillantes: ergo Planetae sunt prope nos; in qua deducitur Planetas esse prope nos, non tamen assignatur causa prius; nam non scintillare non est causa essendi prope nos; sed potius effectus: et talis demonstratio vocatur quia.

Pro quibus maiori explicatione [...] notandum, quod illa demonstratio potest contingere [...] primo quando per effectus adaequatos, et convertibiles procedimus ad causam, ut in demonstratione allata, in qua ex negatione scintillationis procedimus ad causam propriam talis negationis, scilicet Planetas esse prope nos. Secundo dicitur demonstratio quia, cum per causam remotam, et communem demonstramus effectum. Tertio contingit demonstratio quia, quando ex [...] demonstratis alternatim procedimus ad demonstrandas [...] alternatae.

Quibus praenotatis, quae in hoc articulo difficultatem [...] 1.o an sit divisio demonstrationis in quia, et propter quid sit adaequata? 2.o an sit divisio generis in species? 3.o an demonstratio quia sit simpliciter demonstratio? Pro resolutione sit

Prima conclusio divisio demonstrationis in quia et propter quid est adaequata. et prima: demonstratio propter quid est illa, quae concludit passionem inesse subiecto ostendendo propter quid illi conveniat. Demonstratio autem quia est illa, qua concludit aliquam passionem inesse subiecto,

non assignando vag[?] quare conveniat: et per consequens demonstratio non ad diversum [illegible] propter quid, licet sit adequata et demonstratio quia, licet procedat per effectum, licet per causam remotam: licet adducit causam adequatam est demonstratio propter quid: ergo divisio est adequata. Prob. conseq., quia ille vero includeret [illegible] oppositum [illegible] implicat intrinsecum [illegible] medium, seu [illegible] demonstrationis, [illegible] aliquam [illegible] non [illegible].

2a Concl.: demonstratio quia est absoluta, et simpliciter demonstratio. Prob. demonstratio in communi est syllogismus faciens scire; sed demonstratio quia est huius modi: ergo. Cons. tenet a definito ad definitum, et minor prob. scientia acquisita per demonstrationem quia est absoluta, et simpliciter scientia: ergo et ipsa est syllogismus faciens scire. Prob. ant. Philosophi gentiles habuerunt veram scientiam de [illegible] quod est. Deus est; illi non potuerunt habere propter quid, quia illum cognoverunt per effectum: ergo per demonstrationem quia: ergo scientia acquisita per demonstrationem quia est a posteriori vera, et propriè scientia.

3a Concl. divisio demonstrationis in quia, et propter quid est generis in species. Sic docent posterioristae, et ut ad praesens attinet. Haec concl. est 1a contra Carmelitanos [illegible]. Prob. demonstratio quia, et propter quid conveniunt in ratione [illegible] demonstrationis, ut patet ex praecedenti concl., et distinguuntur specie inter se: ergo praedicta divisio est generis in species. Prob. ant., quoad 2am partem demonstrationes distinguuntur ex principiis, seu mediis, ex quibus procedunt; sed principia harum demonstrationum distinguuntur essentialiter: ergo etiam demonstrationes. Prob. min. demonstratio propter quid procedit per causam adequatam; demonstratio quia per effectum, aut causam remotam: ergo sunt diversa principia, seu diversae praemissae, et diversus modus tendendi in conclusionem

etiam

et sint diversae speciei sit major, minor, et diversi [illegible] sint ad eandem [illegible] ex diverso modo procedendi oriendo ex [illegible] [illegible], et solvuntur arg[umen]ta.

§. II.

Proponuntur, et Solvuntur argumenta

Argu[itur] 1o. sciri res per sua genera per demonstrationem quae non est simpliciter: sed nec demonstratio quae [est] simpliciter demonstratio. Ergo [illegible] et ant[ecedens] pr[obatur]. Quia [illegible] habitus ex propriis rei causis genitus, et demonstratio a posteriori procedit ex propriis causis [illegible] effectibus: quia habitus genitus per illam non est absolute, et simpliciter [illegible] [illegible] definitio demonstrationis supra tradita non convenit demonstrationi a posteriori: ergo illa non est simpliciter demonstratio. pat[et] Cons[equentia], et ant[ecedens] pr[obatur]. demonstratio quae non procedit ex causis sed ex effectibus: ergo non convenit illi definitio.

Ad hoc argu[mentum] cum [illegible] [illegible] nego [illegible], ad cujus prob[ationem] distinguo, sive explico majorem: scientia est habitus ex propriis causis, sive in essendo, sive in cognoscendo genitus, concedo majorem: ex causis in essendo praecise, nego majorem: et demonstratio a posteriori non procedit ex propriis in essendo, concedo minorem in cognoscendo, nego minorem. nam licet causa in cognoscendo non sit simpliciter causa in esse entis, sive physice; est tamen simpliciter, et absolute causa in genere intelligibili posteriori, quatenus est sufficiens ad producendum scientificum assensum [illegible] pat[et] ad [illegible].

Contra arg[umentum]. Si demonstratio quae, et propter quid distinguerentur specie, causarent habitus specie distinctos; sed hoc est falsum: ergo [illegible], ex quo sequitur minor certa, quia aliter omnes conclusiones ex demonstratione quia et propter quid fierent per species diversas. et major, sive sequela [illegible].

neg

nq. illa demonstrationes diligant speciei, q. n. possunt generare eundem habitum sub specie.

R. nego maiorem, ad cuius probationem nego assumptum. Ratio, quia effectus idem sub specie potest procedere a causis tamen diversis speciei, ut hoc genitum, et hoc creatum et eiusdem speciei, et tamen procedunt ex causis diversis in specie. Sicut est creatio et generatio. Ita possunt, quia demonstrationes quae inter se differunt specie possunt causare eundem habitum scientificum, quatenus eundem causant obiectum quod ... in ultimo ...

QVÆSTIO VLTIMA DE SCIA

Postquam egimus de demonstratione, agimus de scientia in hac quaestione, seu habitu scientifico, qui effectus est demonstrationis causatus, ut ex perfecto effectu dignitas, et perfectio demonstrationis nobis amplius innotescat. Dicitur scientia habitus verus, certus, et evidens, ex propriis rei causis genitus. Habitus ponitur loco generis; in hoc enim convenit scientia cum opinione et fide. Per illam particulam evidens distinguitur a fide, quae est obscura; et per illam particulam ex propriis rei causis genitus distinguitur ab habitu principiorum, qui licet sit certus, et evidens, non generatur ex propriis rei causis. Unus vero alia subalternata, alia subalternans, et de eis ... Dicitur possunt quod ... subalternata ... subalternans sit ...

ART. I

DE SCIA SVBALTERNANTE ET SVBALTERNATA

DE EARUM SUBTONIBUS

§. I.

Proponitur quid requirit ad veram subalternationem, et quare quod scientia subalternata sit vera scientia.

Scientia subalternata nihil aliud est, quam scientia sub alia contenta, et scientia subalternata, et scientia subalternans, et quia multipliciter potest una scientia contineri sub alia, ideo multipliciter potest contingere subalternatio in scientiis: atque modo ponimus, modo principaliter agimus de subalternatione propria, quae contingit quando una scientia continetur sub alia, v.g. Arithmetica, quae agit de numero in communi est scientia subalternans musicae, quae agit de numero sonoro, et ista est scientia subalternata.

Ad subalternationem propriam quatuor conditiones assignavit Arist. lib. 1. post. cap. 12. Prima est, quod obiectum subalternatae contineatur sub obiecto subalternantis: 2ª est, quod obiectum scientiae subalternatae includat obiectum scientiae subalternantis, et addat supra illud differentiam aliquam accidentalem, differentiam autem essentialem scientia dicimus specificam. v.g. de hoc est subalternata scientia quae non addit supra genus differentias accidentales, et ideo, ... nunquam subalternatur scientiae.

3ª conditio est, quod differentia, quam addit, sit propria passio subiecti subalternantis, et tamen propria passio sit differentia, quodammodo accidentalis, non tamen pure accidentalis, et ... pertinet ad scientiam subiecti, quod scientia subiecti pertinet demonstrare passiones illius. 4ª conditio est, quod principia scientiae subalternatae ... a priori in scientia subalternante, tanquam ... supponit ...

Ciª

Cl.o: Scia subalternata e vere et proprie scia, cuius in habente scia subalternans, et habet statum perfectum scientiae. Haec Cl.o quoad utramque partem e certa. Et probatur quoad 1am ptem rone: tao substantialis scientiae solum attendit ratione certitudinis, et scientiae quae habet evidentiam summe exactam sine possibili errore (?), illius; sed habet certitudinem perfectam scia subalternata habere sine scientia subalternante: ergo sine tali scia erit perfecta, et vere scia.

Maior e certa, et patet in theologia: quae ponto (?) obiecta non habet evidentiam, sed solum certitudinem datam a fide, et minor probatur: nam deficiente scia subalternante, possunt principia scientiae subalternatae habere per fidem humanam; sed fides humana potest cavere certitudinem, quae excludit omnem formidinem, ut patet in eo, qui credit Romam esse: ergo scia subalternata potest habere certitudinem sufficientem ad inferendas suas cclus scientificas sine scia subalternante; et sic erit scia sine illa.

2a pars

Cl.ii probatur: evidentia in habitu scientifico e perfectio debita ipsi saltem quoad statum; sed hanc accipit scia subalternata per coniunctionem cum subalternante: ergo ex tali coniunctione, seu unione perficitur quoad statum. Maior videtur ex dicto scientiae, quae habitus certus, evidens, et cum evidentia e illi summa perfectio. Et minor cuius ostensionem per solam coniunctionem, seu unionem cum subalternante illuminantur principia subalternatae: ergo perficitur quoad statum. Deinde proponuntur argumenta.

§. II.

Proponuntur, et solvuntur argumenta

Argr 1o contra 2am dictam positionem. Scia subalternata non est (?) perfecta, sed per accidens; sed evidentia est ei per accidens

n. sat. uera, cū prialeia: q. sẽia subalternata n. ē
pria sẽia. mir. i stritt., et mai. p. bonẽ sẽiẽ superioris, et
talis diffẽa accidentalis ẽs pertinentia in actu ad diuer-
sa pr̄mta pertinentia, ut pat. in nº sonoro: q. existens sub
nº, et sonoro n. pot. fieri unũ p se.

Adhoc atq. n. neg. maiq.
Et ad pbaq. Dicat, q. si nũs, et sonoruq. sciderent sm se n. fa-
cient unũ p se, si autq. sciderent p mq. determinatis, et
determinabilis, facient unũ p se n. subsile, sd accilen-
tale, ut dicit de linea, et superficie, quæ lm. se sũ
duo entia in actu, et pr̄a duæ species quantitatis nihil-
ominus lm. si linea sciderent n. diuisibilis sm. prig.
dlũ, sd lm. q. ē p̄natq. latitudinis facit cũ illa super
priẽ, q. superficiẽ ē latitudo uata lineis: ita pariter q.-
uis nũs lm. se sumptus n. faciat unũ p se cũ sono-
ro, nũs, ut pnq. sonori, et sonorũ, ut natq. nũ, sciderent
unt ▬ unũ dbnq. p se subile.

Sd 3º. illud q. ē unũ p se
collocat directe in aliquo pr̄mto; sd nũs sonorus pertinet
ad duo pr̄mta: q. mir. e. sonorus pertinet ad 3ª speciẽ
qualitatis, et nũs ad pr̄mũ qualitatis: q. nũs sonorus pertinet
ad duo pr̄mta; cont. n. ē unũ p se.

R. dis 3do mir. nume-
rus sonorus pertinet ad duo pr̄mta, si utrunq. sideretur in
recto, sdo mir., si sonorus sit in recto, et numerus in
obliquo, nego mir. nq. si numerus numerus lm. se ad
qualitatẽ pertineat, quatenus uero sũungit cũ sonoro, pertinet
ad pr̄mũ qualitatis: sic linea lm. se ad ultimi speciẽ dis-
tinctiuam qualitatis, ut superficiẽ pertinet ad superf. ▬ ergo.

Arg. 2.º certitudo est de intrinseca ratione scientiae; sed scientia non per certitudinem distinguitur ab opinione, et fide; ergo assensus conclusionis v.g. musicae ex principiis per fidem à magistro acceptis non habet certitudinem: ergo non est scientificus; et consequenter scientia subalternata sine subalternante non est scientia. Probatur minor: certitudo conclusionis pendet ex certitudine divina praemissarum, sed non habens subalternantem solum assentitur, ut necessitatis, sed non habens subalternantem solum assentitur principiis subalternatae per fidem magistri, quae cum sit humana est fallibilis: ergo deficiente subalternante non est unde possit derivari certitudo ad assensum scientificum.

Ad hoc argumentum, concesso maiore, ad secundum distinguo minorem assentitur per fidem magistri ut personae particulari, nego minorem; ut docenti, et valorem eandem veritatem adducenti, concedo minorem. et ista certitudo moralis absque ulla haesitatione in principiis subalternatae sufficit contra CCS omnino certam moralem, licet non metheo: l. ut alii dicunt, haec certitudinem, et certitudinem, licet non inde in attestante ipsa principia, ut certa. Articulus 2.us à quo sumatur unitas, et diversitas specifica scientiae. §. 1.us aliqua supponuntur, et

...... in hac difficultate supponimus

ART. II.

A QVO SVMATVR VNITAS ET DIVERSITAS SPECIFICA SCIAE.

§. I.

Aliqua supponuntur et nostra conclusio proponitur et probatur.

inhac

In hac difficultate 1.º suppono, quod in qualibet scientia 3 possunt considerari unitates; numerica videlicet, specifica, et generica: numericam, per quam scientia est indivisa in se, et divisa a qualibet alia; hanc unitatem desumit scientia, sive est qualibet scientia deus ex unitate subiecti, de qua modo non est difficultas: unitas vero specifica est, per quam scientia est indivisibilis formaliter, et divisibilis materialiter. Et haec unitas sumitur ex unitate specifica obiecti specificantis. Unitas generica est, per quam scientia est divisibilis formaliter continens sub se plures habitus, scientias specie distinctas. Difficultas praesens non procedit de 1.ª unitate; sed de unitate specifica, et generica.

2.º supponendum est, quod in obiecti scientifici ratione formali sub qua est abstractio a materia, non quidem abstractio, quae est actio nostra, per quam redditur res extrinsece abstracta, vel separata ab alia, sed abstractio radicalis obiecti, quae nihil aliud est, quam ipsa immaterialitas obiecti, vel eius natura, quatenus non includit materiam: quae quidem abstractio sic dicitur radicalis, seu separata per nos, etiam formalis praeparata, vel abstractio totalis, ex ratione istius obiecti oritur formaliter in ratione scibilis sub suppositis dicitur.

Prima conclusio: Scientiae sumunt suas unitates, et diversitates specificas, ex unitate, vel diversitate specifica obiecti. Haec conclusio non admittitur a [illegible] Aristotele 1. poster. cap. 21. ubi ait, quod diversa genera scibilium sunt [illegible] cognoscendi; [illegible] modo cognoscunt ea, quae definiuntur cum materia, et ea, quae sine materia; et paulo post, cum enumerasset genera scibilium dixit: et omnibus his generibus diversis in diversis speciebus scibilium sunt diversi modi, et vias cognoscibilitatis: ergo [illegible] unitas specifica sumitur ex unitate specifica obiecti.

Ratio

Roc. pr. ma. cc°: licet tendentia in lucy dony ad my, quo qlibet mony ē tendentia in luy mē, ita qualibet tendentia ē mony ab unitate, l. diu ersitate specifica cui̅m unitatē, l. diuersitatē accipit specificē: ergo etiā licet illa accipiunt ab unitate, l. diuersitate specifica licet dō. mai cuy loā tenet: mir. cons. my alicuiy tendentiē sparat ad illā illiū finis, ad quē pla ordinat, et qualibet ab illo sumit speciē, et unitatē, ad qd̄ pla ordinat, cuy tit pp illud: ergo oī tendentia sumit liuy unitatē, aut diuersitatē specificē ē luo tō.

2ª cc°: unitas specifica sīē sumit ab unitate dō ā in esse entis, et in esse scibilis, seu in esse dō. hanc negauit Bozquy. cont. int. Doctores, et pr. à paritate in dō sensuy: color cont. quamuis in esse entis, et imagē qualitati n̄ sit speciy athomae cui diuidit in plures species alias, in pla in roē uisibilis, et dō ē species athoma, et dō sit pōa uisibilia una in specie athoma, qd ita n̄ esset, si accipe ret speciy ab dō in esse entis: ergo eodē m° licē n̄ accipiunt unitatē, l. diuersitatē specificē ab unitate specifica dō in esse entis, et pla in esse dō, et in esse scibilis.

3ª cc° rao pls sub qua attingit dō pla in esse dō licet, et sub qua dirigit ē abstractio à mat. et pr. in tanty aliqd ē cognoscibile in pp ē im materiale: ergo pla aliqd ē cognoscibile in pp abstrahit à mat. et sic aliqd pla dirigit in esse cognoscibili, et in esse scibilis penes maty, aut miy immaterialit, et abstract à mat.

ex quo

Ex quo legitur 1°, quod sicut scibile quoad subjectum, a immaterialitate quoad conceptum constituitur, ita scibile specificum conceptum constituit per talem modum immaterialitatis. = 2° sequitur, quod sicut datur triplex abstractio scilicet a materia singulari 1a, 2a a materia sensibili, cum accidentibus, 3a a materia intelligibili, ita datur triplex genus scibilium, et triplex scientia speculativa, quae abstrahit a materia singulari, et considerat sensibilia: mathematica, quae abstrahit a materia sensibili, et metaphysica, quae abstrahit ab intelligibili, et scibilium quorum diversae species scientiae per maiorem, aut minorem immaterialitatem constituunt. 2a pars et solvuntur argumenta

§ II

Proponuntur, et solvuntur arga

= Argumentum 1°: circa idem obiectum scientia abstractum datur pluribus habitibus specie diversis: ergo habitus non sumit suam unitatem specificam ab unitate obiecti formalis. Probatur antecedens: scientia, seu quaelibet eiusdem aliqua est, et opinio de eadem conveniunt in eadem ratione formali scibilis. et distinguuntur specie formaliter, ut de se patet; cum una sit scientia, alia vero opinio. Ergo quod conveniant in eadem ratione formali scibilis non impedit distinguatur specie formaliter. Probatur maior. nam scientia ergo, et opinio de eadem conclusione conveniunt in eadem abstractione formali ab omni materia. ergo conveniunt in eadem ratione formali scibilis.

= R. negando antecedens; ad cuius probationem distinguo antecedens: scientia, et opinio de eadem conclusione conveniunt materialiter, concedo antecedens; conveniunt formaliter, nego antecedens. quod obiectum abstractum ab omni materia, ut est attingibile per medium demonstrativum est formaliter diversum a se ipso, ut est attingibile per medium opinativum; quia secundum assensum circa illud diverso modo

atte

attactus sufficit ad diversitatem spei. Dico: sequitur ex hac

solutione, quod tam distinctio obiecti spei in ratione scibilis non sit abstractio a materia, sed medium diversum attingendi huius modi abstractus; consequentia patet. Sequela, ... logica est opinio de eadem re et diversifica[n]t spem, et ... de obiecto totaliter abstracto a materia, sed est obiectum eodem modo abstractum et per tale medium sub ... opinativum, vel demonstrativum attingibile. Ergo diversitas medii erit tamen spei distinctio obiecti, et non abstractio.

Ad hanc replicam dico quod diversitas medii non est tamen spei distinctio obiecti in ratione scibilis, sed solum est conditio, quae se tenet ex parte rationis spei obiecti: unde sublata hac conditione, non remanet ratio spei, et sublato medio demonstrativo, non remanet spei abstractio a materia, ut distinctiva obiecti scientifici spei.

Arguitur 2°: mathematica, et logica respiciunt idem obiectum spei sub eadem ratione, et tamen sunt duae scientiae: ergo unitas, et diversitas scientiarum non sumitur ab unitate, seu diversitate in ratione spei obiecti. Minor probatur: ratio, quae ideo logica abstrahit ab omni materia; tamen est obiecti mathematicae; sed abstractio est ratio spei formalis: ergo conveniunt in eadem ratione spei.

Dico, logica abstrahere ab omni materia negative, non vero positive: et iste modus abstrahendi ab omni materia spei, quod ... obiectum mathematicae.

Dico 2°: mathematica non solum agit de entibus realibus, sed de entibus rationis, ut dicitur, quae rationis in notione abstracta ... nata, et tamen non positive, sed negative abstrahit ab omni materia; quae est propria mathematicae. Ergo non solum est abstractio positiva, sed negativa.

ad

Ad hoc argum. 1o. contra statum, ad cuius impugnationem, distinguo antecedens: mathematica in statu agit de entibus realibus, et etiam de entibus rationis, concedo 1o, et ipse tamquam de parte subiectiva, nego antecedens: 2o, et extrinsice, ideo argumentum nego consequentiam. Quia ut aliqua scientia attingat 2o obiectum aliquod non est necessarium, quod directe sub eius abstractione contineatur, sed sufficit, quod dicat ordinem ad obiectum primarium, et quod contineatur sub eius abstractione, et sic quoniam eius abstractio positiva obiectum methaphysicae sit positiva poterit agere de ente rationis propter dependentiam, quam habet de ente reali sub abstractione positiva eiusdem, ut patet in scientia Dei, quae attingit creaturas possibiles propter dependentiam ad ipsam.

Ultimo argum. 1a. contra 2am conclusionem: scientiae nequeunt ab obiectis intelligibilibus specificari, sed specificantur ab illis in esse entis, ergo. Probatur antecedens: obiectum scibile in esse talis supponit scientiam prius in esse suo; sed nequeunt scientiae ab illo specificari, patet, causa quod specificatur, ut potest causa debet esse prior, et antecedens probatur: obiectum denominatur scibile ab ipsa: sed supponit scientiam a qua potest denominari.

R. dis. 1o ultimum antecedens: obiectum denominatur scibile a scientia extrinsice, ideo argumentum denominat scibile intrinsice, nego antecedens: et absolute scibile in hac ultima acceptione specificat scientiam, quod supponit ad illam.

Dices: ergo scientia specificatur ab obiecto in esse entis. Probatur consequentia: quod antecedit extrinsecam denominationem scibilis in obiecto pertinet ad quod entis; sed scientia specificatur ab illo, quod antecedit extrinsecam denominationem scientiae, ergo specificatur ab obiecto in esse entis. Probatur antecedens: quod extrinsecam denominationem scibilis antecedit in obiecto est sua actualitas, quae speculativa in specie sua

aeo minuit; cum hoc pertinet ad sup. entis quod totum quod antecedit existentiam et rationem pertinet ad sup. entis.

Ad hanc reply negat ant., ad cuius probationem dicitur quod maior est sua actualitas sub ratione entis perseitas, nego maiorem, sua actualitas etiam sub ratione entis intelligibilis, concedo maiorem, et concesso minori, sub eadem distinctione, negat consequentiam; quia et entitas dicit veritatem, et intelligibilitas, ut propositio nostra pertinet, quae veritas est a potentia obiectum, si autem ipsa ad entis quae ad veritatem, sua immediatitas presupponitur. Articulus ultimus de hac scientia et opinione pertinent in potentia in eodem subiecto circa eandem veritatem. § 1. Aliqua supponuntur ad intelligentiam huius articuli. Ut resolutio huius articuli manifeste appareat prius est supponendum.

ARTICULUS ULTIMUS.

De scientia et opinione possunt compati in eodem subiecto circa eandem materiam.

§ I.

Aliqua supponuntur ad intelligentiam articuli

Ut resolutio huius articuli manifeste appareat prius est notandum, in quo certa opinionem distinguitur, quae distinguitur a scientia, et ab alio quocumque habitu opinio quae in doctrina 1 post. cap. 26 alia est circa propositionem immediatam, et sine discursu; alia circa propositionem mediatam, cum discursu: haec sic ab Arist. definitur: existimatio una assentiens propositioni immediatae et non necessariae. Secundo modo accepta opinio sic definitur est assensus propositionis mediatae et non necessariae et quod ad veritatem necessariae, sive ex defectu perscrutabilitatis medii: post opinio ventura sic a doctoribus definitur: est ratio huius circa alterius partem contradictionis cum formidine

alterius partis

Et si eadem videtur esse difficultas in compossibilitate scientiae cum opinione, ac scientiae cum fide, ideo etiam ratio supponenda est quidditatis, seu esse fidei. fides igitur (et loquor de humana) est assensus de natura incertus propter contradicti⟨onem⟩ testimonium magnum. ex quibus definitionibus apparet differentia, quae inter istos habitus reperitur. scientia enim differt ab opinione, quia illa de contingentibus, et cum formidine alterius partis, scientia vero de necessariis, et per proprias causas agit. fides autem differt ratione cum certitudine, et innititur testimonium, cui intrinsice fallibilitas, scientia vero intrinsecam habet evidentiam, et infallibilitatem certitudini addit per illam.

Etiam est supponenda triplex combinatio fieri posse inter scientiam, et opinionem. 1a comparando actum cum actu scilicet assensum certum, et evidentem cum incerto formidoloso, et inevidenti. = 2a comparando habitum cum habitu, id est nempe habitus scientiae inclinatio ad assensum certum, et evidentem, et contrario habitus opinionis reperit, quo inclinet ad assensum inevidentem. 3a est inter habitum, et actum; ut si quis habeat habitum habitum opinionis, et eliciat actum scientiae. 1. 2a. Et ista triplex combinatio etiam potest reperiri inter scientiam, et fidem. de hac igitur triplici combinatione tam in fidei, quam in scientiae, et opinionis, procedit quaestio nostra.

Deinde ut extra obiecto certum supponi, quod de eodem obiecto potest esse scientia, et opinio, vel fides tam diversa comparatione. si aliquis dicat Deum esse causam, et opinetur, quod existimat per intelligentiam creatam. = potest esse etiam scientia, et opinio, tam fides de eodem per quae nos dicimus; si philosophus scit Deum esse, et rusticus hoc ipsum credit. etiam potest esse scientia, et fides de eodem cum per idem medium non dicitur

inde

in re, quae non potest generare ... sensatis naturis mediis
cum extremitatibus, et sic habet scientiam concl.; aliis autem
ob defectum acuminis tantum attingit opinative eandem
concl. Quaestio solum procedit de eodem obiecto, an eius dem homo
an videlicet idem possit simul habere scientiam, et opinionem de
eadem concl., sive per idem, sive per diversa medio. Quo supposito sit

§1

Prima concl. proponitur, et probatur.

Prima concl. actus scientiae, et actus fidei, et
opinionis non possunt esse simul in eodem homine circa eandem ve-
ritatem: hanc concl. defendunt omnes Thomistae, et probatur primo autho-
ritate D. Thomae. nam quaestio 14. de veritate art. 9. ad 6. inquit:
non videtur possibile, quod aliquis habeat scientiam, et opinionem
de eodem, quia opinio est cum formidine alterius partis, quam
formidinem scientia excludit: quae ex mente D. Thomae ve-
rum tenet nostra concl.

Probatur autem de ducta ex authoritate quia
quia actus scientiae, et opinionis in se claudunt oppositionem privativam:
quae non possunt esse in eodem simul. Consequentia patet, et antecedens
probatur actus scientificus cognitio est certa, et evidens
veritatis actus vero opinionis cognitio incerta, dubia, et for-
midolosa: ergo actus scientificus, et opinativus in se clau-
dunt oppositionem privativam. consequentia patet. quia incertitudo, et for-
mido, actus opinionis nihil aliud est, quam carentia, seu
privatio certitudinis convenientis actui scientifico:
ergo actus scientiae, et opinionis claudunt inter se oppositionem privativam,
et consequenter non possunt simul in eodem in homine.

Confirmatur, et magis praecedentem ratio declarat †
actus

actus opp(osi)tis assensus hujus illo tanquam termini directus aut fingentis
inter sua extrema connexa; at eorum firmat judicium contingentis
de tali veritate, et judicare decessitate contingentis opponitur
cum judicio decessitate judicantis ratio qualis hic in-
dicat actus scientificus: ergo non est in eodem de adequa-
citate assensus scientificus, et opinativus.

Ad hanc eorum respondent
contrarii 1°. quod oppositio non excipit formidinem positivè, et negativè;
unde non opponuntur privativè. 2° respondent, quod nunc illa indicant
contradictoriè, et privativè opponuntur, quando per idem medium habentur; non
quando per diversum medium opponuntur: unde talis per diversa media pos-
sunt simul spati actus scientiæ, et opinionis.

Solutio 2a. solo manet in ex[illegible]
de perfectione scientiæ, et opinionis; ex quibus scibilis habet formidinem, seu incerti-
tudinem oppositam privativè; et evidentia, certitudo, et infallibilitas
scientiæ est etiam positivè spectare.

Unde 1° et 2° solutio sic intelligo: quod utraque
sit opposita, et scientia per idem medium dicuntur oppositæ: sed est etiam per diversa
media [illegible]: quod hoc, quod sit per diversa media mutatio ad oppositi
cum oppositio sit circa idem subjectum: sed manet eodem subjecto semper manet
oppositio; ut patet in luce, et tenebris, quæ quamvis à diversis causis proveniant
semper remanent opposita in subjecto: ergo etiam eodem modo dicendum est
de eodem objecto actus scientiæ, et opinionis. Et 3° contra argumenta proponuntur.

§. III

Argumenta contra istam conclusionem proponuntur, et diluuntur.

Arguitur 1° authoritate D. Th. q. 67 art. 3. ubi absolutè dicit,
quod nihil prohibet, quod variantur in uno objecto, et in uno subjecto cognitio per-
fecta, et imperfecta ex parte medii, per quod unus homo cognoscere eandem ...

p. medium probabile et demonstrativum: quod absolute dici posse esse simul circa idem obiectum, et scientiam. si sint per diversa media:

quod medium probabile idem est, ac opinativum. = in auctoritate 3° dist. 21. quaest. art. 1°. qla 1a ad 2um ubi ait quod scientia, et opinio, quaequis sint de eodem non tamen secundum idem, sed secundum diversum, et ideo possunt esse simul: quod tamen intendit Doctor saltem per diversa media scientia, et opinio possunt esse simul:

Ad hoc autem dico admittendo verba Doctoris cum hac explicatione videtur, quod tamen Doctor solum intendit manifestare opinari posse stare in eodem subiecto de eadem veritate cognitum demonstrative, et quidem per medium probabile, quod tamen opus reflexum, ut supra diceramus, non in exercitio, et plus. ad 2um testimonium per dicat, quod ibi Doctor incidenter loquutus fuit, quod saepius facit, ut in aliis locis cognoscitur respondetur.

Dico ideo in tertio, 1°: quod cognitio, quae per medium probabile attingit conclusionem, supposita cognitione demonstrativa non est scientifica, nec falsa, nec erronea: quod in se generat opinionem: et ideo simul scientia, et opinio.

2° quod ex hac solutione infertur, quod Fides, et scientia possunt esse simul, quod est 3a Doctoris: quod tamen non est sustinendum per sequela, quod fides scientia per quam medium cognoscere in aliis designato, ut reflexa authoritatis dicentis esse vera credendum: licet hoc non teneatur sub scientia, et fide: nec sub scientia, et opinione

Ad 1am instantiam nego, quod talis cognitio, quae per medium probabile attingit conclusionem, elicitur ratione ab habitu scientifico, quod habitu existente scientifico circa illam, talis cognitio per medium probabile est cognitio certa, licet quodammodo non sit causaliter qualis quod ut distincta cum cognitione scientifica.

Ad 2um nego sequelam, et ratio est quod authoritas dicentis per medium

divi revelabile n[on] manifestat, eq. fide revelat[ur], et discursu colliget,
q[uod] simplici intuitu attingit, [del.] ex alieno arbitrio credere
pot[est] mot[ivum] authoritatis; medium u[er]o revelabile etiam medio revelan-
tiu revelat; et ideo hinc magis [del.] innotescit [del.] mag[is] re-
uelabilis, q[uod] medio alio numine [del.] lux adiuuat.

Arg[umen]to: uti
aeque lux, et q[ui] opp[ositu]m dicant q[uo]d fide media [del.] credunt, n[on]
q[uo]d discursu [?] &c. itaq[ue] eo ipso q[uod] [?] diuersa media attin-
gat seles aeque uerbant cit idem obiectum [?] diuersa viz; [?] oppo-
site esse c[ontr]a idem sub eadem ratione: [?] &c. nec certa ni determin-
[?] idem motiuum, [?] eandem eam fere, [del.] iudicium affir-
matiuum, et negatiuum in huius [del.] [?] mortui resurgant,
dicat opp[ositu]m: [?] [del.] attendendo ad eas [del.] supernaturales, eam
[?] dicere, q[uod] mortui resurgant, sub attendat ad eas naturales
etiam [?] dicere mortui n[on] resurgant: [?] oppo[si]to c[ontr]a idem obiectum n[on]
stat [?] diuersa media, [?] motiua attingat.

R[espondeo] ad argumentum neg[ando]
[?], et ante quam ad alias [?] [?] detorqueat argumentum
in ipsos [?], eq. affirment, quinimo eo [?] n[on] posse [?]
et error, [?] [?] diuersa media, et n[on] alia ratione id cogant affir-
mari, nisi [?] credant [?] diuersa media [?] [?] erronea, et lumi-
ne [?] arguunt opp[ositu]m [?] [?]: [?] similiter idem debent
[?] dicere [?] exemplis: et [?] huius e[st], q[uod] [?] ea, quae nam [?]
opponunt moralis, et quali [?] [?] habent, [?], et motiuo
diuersa, [?] [?] [del.] in luce, et [?].

Vnde ad argumentum dicit[ur], q[uod] idem obiectum
[?] diuersa media attingibile [?] [?] ratio, q[uod] [?] unum medium
[?] reuelabile [?] aliquam [?] [?] [?] [?] [?]
[?], [?] [?] attingit [?] medium [?]. [?] attingibile [?]

ē 2 lm̄ q̄d sub diuersa rōe ꝑti intrinseca, ꝯ̄ ibꝫ ex hiasca attingit.

Si 1º attingat optime pot. ꝯgnosci simul ꝑ actꝫ sci[illegible], et op[illegible], hoc tn̄ mº qº nō ꝑ cadit, ꝙ tunc ꝑ mediꝫ ꝓuabile nō attingit idꝫ possime obtꝫ, ꝯ̄ ꝑ mediꝫ scientificꝫ [illegible] ꝯgnoscit, et hoc stingit in ꝯpꝉ elata in actō; indiciꝫ tenē ad hanc ꝑꝫ morhoi relinquunt ex pōā patiꝫ, nō tū idꝫ obtꝫ ꝑtr, ac illud, in diciꝫ tractꝫ ad hanc ꝑꝫ morhoi nō relinquunt ꝑtr, ac illud, indiciꝫ tractꝫ ad hanc ꝑꝫ morhoi nō relinquunt naolibꝫ cais inꝑfecti, siue 2º mº sci deset nō pot ab eodꝫ sui simul attingi, cuꝫ idꝫ obtꝫ lm̄ eādꝫ ꝑtiꝫ clase, et obscure ꝑ diuersa media attingi nō possent.

3 arg. actꝫ sci et opīi nō possunt priuatē opponi: ꝙ possunt ēē simul, ꝓ antꝫ: isti actꝫ st positiui: ergo nō opponunt priuatiue = ꝯ̄t. ꝙ actꝫ opīi, et fidei humanę ē dispoitio adsciā, ut hēt ex dictiꝫ. p. 1. 9 artꝫ 3 ad 2ꝫ: ergo nō opponunt priuatiue ꝙ ēā: ꝙ calor disponit ad ignē cuꝫ igne nō opponit priuatiue, si ꝙdꝫ illo adueniente perseverat calor, ut dispositio ꝯcomitanꝫ: ꝙ similiter.

Ad hoc argꝫ dr. ꝙ lꝫ illi actꝫ ꝑtr sint positiui, exreint tn̄ imperfectionē priuatꝫ, et repugnantiā in eodꝫ subiō, quatenus dicunt clasitꝫ, et obscuritatꝫ. lꝫ ēēt fīa leonis, et equi ꝑtr sint aliquid positiuꝫ, exreint tn̄ imperfectionē priuatꝫ: = ad ꝯ̄ꝫ dicat, ꝙ opō disponit adsciā ꝑꝫ sue quatenus ē attingentiā mediꝫ ꝓuabilis; et hoc mº plenarie pot; cuꝫ ipsa sciā, ut ex dicti pot, intrinsicē disponit: nō ꝑ quanam quatenus ē alleniꝫ ueritati, cuꝫ formidine alteriꝫ ꝑtis, ꝙ hoc mº sciā desinit.

Ad instā: ꝙ ibꝫ opponit opō cuꝫ sciā rōe formidinis; ꝯ̄ pot saluari ꝯiunctio opinatiue purificata ab omni for

formidine: ergo tunc ita se patiuntur ut scientifica cognitio certa sit

dari: et minor: quia potest homo attamen per medio navis ad aliquid quandoque, quodque interea extimatur, cum apprehensio sit nostra, quae jam

in se sit contingens, quod intellectus casu homo procederet sine ulla formidine, hoc nequaquam fuerit ex eo, quod homo indicat tale medium

non habere necessarium connexum cum etc.: ergo etc.

Ad hanc instantiam respondetur, concedendo,

quod ex parte hominis purificat ab omni formidine, tamen oportet, quod talis

actus de facto non oportet non inveniri, sed cum firmitas, cum non formi-

do proveniat ex non penetratione medii, ita quod licet inextimatio

non careat formidine, tunc talis actus, ut docet Divus Thomas ait: non

erit assensus opinativus proprie, sed quidem actus ignorantiae pravae

dispositionis hominis. Quia talis actus nititur contra medium, et contra etc.

Arguitur. Primo non repugnat, quod homo ex uno unius medii

sit certus, et evidens contra aliquam veritatem, et ex uno alterius sit

inevidens, et incertus: ergo homo potest simul habere de eodem obiecto lig.

et opinionem per diversa media. Consequentia evidens est, et antecedens probatur non re-

pugnat, quod idem visibile uno oculo videatur obscure, et

altero claro: ergo non repugnat, quod eadem veritas intelligatur clare, et

obscure per diversa media.

Ad hoc argumentum respondetur negando antecedens, ad cuius

probationem dicendo antecedens, negatur consequentia: nos enim non negamus, quod eadem ve-

ritas ab uno actu clare, ab altero obscure attingi possit, sed

idem visibile ab uno oculo clare videri, et ab altero obs-

cure, unde paritas non tenet: si enim in quolibet complexo quaedam parti-

us homo inveniret, et potest utilior quali explicata est idem de

utroque dicemus.

Si dicetur: quod idem homo per diversos actus potest scienti-

ficari, cum non certificari de eodem obiecto: ergo per diversos actus potest

de eodem

de eodem obiecto habent formidinem, et firmitatem, certitudinem, et incertitudinem, et privationem actus oppositi: certificari, et non certificari, et privatio actus oppositi dicat, tamen per diversos, ideo possunt esse simul. Praeterea et iudicare, et non iudicare per unicum actum dicunt oppositionem, tamen per diversos: idem enim actus per 2um oppositum indicat non vero per 1um: ergo similiter.

Respondeo ad replicam distinguo: per idem actum certificari, et non certificari de eodem obiecto negative, concedo antecedens: positive, privative nego antecedens, et consequentiam. Et sit nam si quo modo privative, nego antecedens, et consequentiam. Explico: namque non quo modo privative, nego antecedens, positive, ideo solo quod ex vi actus incertificat, positive, sed solo quod ex vi ultimo circumstantiae incertificat, et tamen maneat inquietus circa certitudinem, et certitudinem illius, tamen maneat inquietus circa certitudinem, et firmitatem illam, quam a se attribuit, quodque non stringit in illis oppositum, ideo iudicare, et non iudicare, quod solum negative opponuntur. Et aliis habentur dicta. Ultimum per 2am et 3am illam solvuntur.

§. Ultimus.

Per 2am et 3am illam solvunt

2a et 3a: habitus lucis, et opinionis, opponantur inter se contrarie, scilicet, quod non possunt simul manere in eodem subiecto, bene autem possunt simul separari habitus cum actu. Et hic 2o Scotus possunt simul et quoad 13 dist. Quod dicunt aliqui Thomistae nam ipse Angelicus Doctor 3 parte q. 1 art. 3, et habeat, quod Dominus in rapta non deperdit fidem, ait, quod lumen gloriae infuit in illo per modum dispositionis transeuntis; ex quo habitus permanentis, sed per modum dispositionis transeuntis; ex quo inferunt, et in eo omnes Thomistae quod videt in Paulo supernaturalem gloriae visionem non infuit, quod habitus fidei, et lumen gloriae per modum habitus privative dicunt oppositionem.

Et quadruplex 13 probatur licet solvuntur.

Si implicat aliquem habere actus oppositos inter se, quin ipsi habitus ad ipsos proximi inclinantes non opponantur: sed in privilegiis actus lucis et

ea opinis intellectui privative opponuntur, habitus enim oppo-
nunt... jam. quod inclinationes aliquas infantis dicantur oppositas
in quantum ad motus oppositos inclinant: quod implicat, quod motus, [illegible]
nes dicant oppositos, et quod ipsae inclinationes non opponantur.

Sed ut aliquam
arguam facilius solvant adversarii, quod [illegible] nunc [illegible] expellunt
a [illegible], quod [illegible] perfecti, non quod [illegible] in [illegible] imperfecto, et [illegible]
[illegible]: ideo oportet, quod habitus accidens, quo [illegible] expelletur per-
fecti [illegible] inhaereat, sed advertendum de [illegible] inter habitus
[illegible], et alios quoscumque habitus, [illegible], [illegible],
quod [illegible] demonstratio unica, [illegible] perfecta, idem, quod clarum, et
manifestum [illegible] ratio [illegible] ipsa [illegible] generat
habitus perfectum, [illegible] 1a 2ae q. 51 art. 3. [illegible]
opinio, et quilibet alius habitus voluntatis, non ex uno, sed pluribus ac-
tibus fit perfectus. ex quo infertur, quod habitus [illegible] unicus actus
perfectus opponitur [illegible] habitui [illegible] opinionis, et ideo a [illegible] expellitur:
quod non [illegible] in habitibus ad voluntatem pertinentibus [illegible],
et ita [illegible] a [illegible], quod in [illegible] [illegible] remanet habi-
tus [illegible] imperfectus, [illegible] diximus.

2a pars est [illegible] actus, et ha-
bitus non [illegible] opponuntur, ut [illegible] habitus [illegible] manens, ac-
tus [illegible]: quod [illegible], et [illegible] unus [illegible] non expellit et
[illegible] simul possunt [illegible] in [illegible]. [illegible]
videtur, [illegible] pars [illegible] 1a [illegible] sic [illegible]. quod D. Paulus
non deperdidit fidem, quam habuit actus [illegible], [illegible],
[illegible]

Haec [illegible] pars est intelligi debet de habitibus [illegible] operativis
ad actus opinionis, fidei, [illegible], non [illegible] [illegible] et ratio est
[illegible], quod [illegible] actus [illegible] non opponatur habitui
opinis

op[er]is, q[uia] tn unicus actus sufficiens ē habitus sui generare; in[de] ē, q[uo]d r[ati]o efficacis, quia cat[?] [illegible] n̄ possunt actus sui, et habitus op[er]is, q[uia] quis actus op[er]is eius habitus sui [illegible] possit, et unicus actus op[er]is n̄ potest generare habitus op[er]is.

Arg. 1°. [illegible] actuali certitudo, et incertitudo, et evidentia, et obscuritas impossibilitatis [illegible] de re Ch[rist]o illa [illegible], ut virtualis sunt possibiles evidentia et obscuritas; et ab habitu sui, et op[er]is [illegible] venit talis virtualis, sunt possibiles certitudo, et incertitudo: q[ui]a simul [illegible] possunt [illegible]. [illegible] illa [illegible] habet de facto [illegible], sunt virtute simul ad certitudinem, et incertitudinem; [illegible] habet virtualem evidentiam, et obscuritatem: [illegible] [illegible].

R[esponde]o ad hoc arg[umentum] neg[ando] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] gat [illegible], unus [illegible] ē, q[uo]d cu[m] [illegible] extra [illegible] una maneat dicat inclinatio ad utrumq[ue] extremum [illegible] [illegible], [illegible] capacitas ad utrumq[ue]: et [illegible] habitus [illegible] illius indifferentiae [illegible] inde implicat, q[uo]d cu[m] inclinatio ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] maneat inclinatio ab op[er]is.

Arg. ultimo, q[ui]a habet [illegible] actualis [illegible] [illegible] sentia Dei, quatenus [illegible] author [illegible] [illegible] habet demonstratis de illa [illegible] n̄ [illegible] [illegible] habituales, quas Ch[rist]o illa habebat: q[ui]a possunt illi habitus [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] fides n̄ ammittit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quae firma mentis, et columnae fidei, aut [illegible], aut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] aufert, aut [illegible] [illegible] [illegible] Ch[rist]o illo [illegible], quae demonstrat de [illegible] [illegible] [illegible] &.

Ad hoc arg[umentum] [illegible] neg[ando] [illegible] [illegible] dicat, q[uo]d fides n̄ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] infidelitas, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aut [illegible] in Beatis: [illegible] [illegible] [illegible] Christianus [illegible] [illegible]

de

de aliqua veritate, de qua antea habebat fidem, talis impeditur fidem circa illam veritatem, sed non totaliter aufert: unde semanet semper cum fide circa [illegible] aliorum = Ad 2um dicit, quod Ecclesia non errat, nec fallit tradendo studium mathematicae, nam quamvis cum illo melius introducit fidem apud hereticos, et defendit ad impugnationem, nam quamvis etiam impediatur quoad actum, in semper remanet in praeparatione animi circa illum actum de moribus moralis. Et haec de hoc actu, et tota logica magna sufficiant dicta. Cedat quod hic laboravi in laudem, et gloriam omnipotentis Dei Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, Beatae Virg. Mariae del Rosario absque labe originali in primo instanti suae conceptionis, [illegible] Beati Patris nostri S. Dominici de Guzman, Ang. mei Praeceptoris Sancti Thomae de Aquino Doctoris, et S.E. Columnae Ecclesiae, Beatae Virg. Rosae de Sancta Maria de Peru: nec non cum aliqua veneratione Ill.mi ac R.mi D.ni, D.ni, ac semper D.ni D. [illegible] huius mei Col. Sancti Thomae de Aquino Hispalensis celeberrimi fundatoris, sive impositae meae Col. Mariae.

A. 1669.

FINIS CORONAT OPUS.

X

INCIPIUNT
IN OCTO LI=
BROS PHISYCO=
RUM, SEU
DE PHISY
CA
AUSCULTATIONE A=
RIST. COMMENTARIA
XAAD DTFAQ,

Bene scripsisti de me Thoma. Sunt verba Dei.

LECTORE SAPIENTISSIMO P. N. M. F. GAS-
PAR NIÑO CONVENTU

ET DISCIPVLORVM EIVS DOCTRINAM.

Hispal

Præ

PROEMIUM.

Quam latissimus Phiæ campus, dignus q̃de, q̃ in delicijs sit vobis dignior, quem toto mentis conatu prosequamini, et dignissimus, cuius lucem culturæ vestros semper obstituti sapo pro figatis. Vobis, o alumni dilectissimi, colendus libentissime nascit. Non ita q̃dem intra cerebellos medullas se perdit nec p̃ entis t̃rõis nebulas sermo disciplinæ pressus sit, et luce mod meridiana clarior uidenda uobis, et quasi manibus tractanda Phiæ pompa innotescit. Legere uia ingenij primæ auspicato p̃ ingant. at ultima Phiæ planities n̄ rasing cons̃ pennis, dum ussa uenit p̃quirit, que laboris credulitatis indefesso gradu depori.

Sed q̃ instituti nri leoma consp[illegible] ut Phia nrãlis que de naa et eius affectibus agit, [illegible] seclusis alijs [illegible], que Antonomasice Phiæ nomen obtinet, dicitur tractandus. de hac in cõi lumpta agit pr[illegible]s Arist. in his octo libris quos de phisico auditu, aut de phisica auscultatione uocat, q̃ auditoribus intentis indigent ad eius subtilis doctrinæ p̃cipiendæ: in his q̃ libris agit de p̃ncipijs entis mobilis nrãlis, de cãis, de motu, loco, ac tempore, de infinito, de primo motore. deinde in uarias species mobilitatis uarios edidit libros, de motu locali tam recto, q̃ circulari agit in libris de cælo, et mundo. de motu alterationis, augmentationis, generationis, corruptionis in libris de generatione, et corruptione. de formatione mixtorum imperfectorum, siue quæ in uisceribus terræ, siue quæ aere generantur in libris de mineralibus, et meteoris. de motu uitali animæ in uita uegetatiua, sensitiua, et intellectiua in libris de anima, et in libris de aliis, et eorum historia: de eius autem somni,

et uigi

& vigilię, de memoria et reminiscentia: de longitudine, et breuitate vitę, in paruis naalibus: et sic tota Phia exactissime supra oes nobis tradidit Arist.. huius ergo sic nobilissime praeludia in cosilia referenda pono, sectans breuitatem, alia vero discutiens, et quae disputatione digna inuenerim, more solito pcurram, alia minus necessaria ommittens, quod potius haec iuuant ad confusionem, quam ad claritatem ipsius suppositi.

QUAESTIO PROEMIALIS AD OCTO LIBROS PHICORUM, ET TOTAM PHIAM.

ART. I.

QUAENAM SIT OBIECTUM ADAEQUATUM, ET FORMALE PHISOFIAE?

§ I

Quędam supposita certa pmittuntur.

Pro resolutione huius difficultatis supponendum est, quod sit obiectum adequatum, vel inadequatum, vel quod sit obiectum formale, vel materiale, quod principalius, et minus principalius, et in hoc non est immorandum, o supponendum est, ut diximus in Logica in art. 7 de obiecto Logicae et sic ad alia supposita transeamus: quod cum Phia respiciat mobilitatem naalem, eiusque passiones demonstrandas de facto, illud nomen aptius explicabit obiectum Phicae, quod adequatius radicem talis mobilitatis exprimit: nomina inter quae versatur difficultas sunt sequentia, ens mobile, ens naale, substantia mobilis, substantia naalis, corpus naale, corpus mobile, seu sensibile: quae quamvis nomina idem in re significant,

diffe

differunt tm in mo significandi, q.a ens significat, q.d habet esse, substa, q.d habet esse p se; corpus, q.d dicat innadimensum, et sic e idem, ac corpus substa, seu substa corporea. Ly mobile significat, q.d pot moveri. Ly naale, q.d dicat maam, et fam, quae st pria motus. Sensibile autem, q.d substat qualitatibus sensibilibus calidi etc. et frigidi.

Hoc praenotato, q.d supponimus e, q.d tantum ens mobile, ut dicit radicem motus, et omnia connaturalia explicant obiectum Phicae. et primo substa sive substa voce ptinet ad Phicam, sub qua invenit in scia connexio eius passionibus; q.d hanc explicat obiectum Phicae sub voce entis mobilis, non sub voce corporis, aut substae. Pr. mir: substa sive substa voce explicat eius pla[?] ... et connectus cum passibus demonstrabilibus, sub qua intrat defi passus, nam eius passes defiunt p pria, et sola substa, et media illius defie demonstrent id, p q.d substa intrat defi passus e p q.d sola demonstrat, et connectunt pot. q.d indefa motus, q.e e praecipua passio n ponit corpus, aut substa, q.d praesile ens mobile, dicit enim, q.d motus e actus entis in pota sm q.d in pota: q.d aptius, et melius explicat obiectum Phicae p ens mobile.

2o debet esse certum Phicam esse veri, et pprie sciam; q.d pat, nam agit de mobilitate immobili, et p mus universales naalis demonstrando diversas mobilitatis naales p cas, et pria naalia, q.d naa mobilis obtinuit: q.d e veri, et pprie scia. Coa pat, ut ons pr. q.a obiectum Phicae abstrahit a maa singulari, et solum aternit maam sensibilem in coi q.a abstrahit a mobilitate exercita, quae solum fit exercit in singularibus; et sic agendo de mobilite in coi, et suis cais immobilibus cedit. pr. Coa: nam assumendo in coi ipsas

mu

mutabilitate n minus immutabile ē, q̃ immutabilitas ipsa; n enim minus verum ē, q̃ ipositus exsens ē corruptibile, l. q̃ Cœlum ē immutabile, q̃ Deus est actus purus: g. = etiam de Scientia certus. Phia esse etiam speculativa: et pr. q. n ē regula prima ali-q̃ faciendi, nec boni, l. mali operandi; q. precise speculatur mobilitate naalem: g. ē speculativa.

Supponendum ē etiam: obiectum ptle specificativum Phię n esse ens mobile put abstrahit a Corporeo, et Spirituali. et pr.: q̃ quod omnes ptes, et q̃ se sub specificativo alicuius pot, l. habitus videtur abiolo pa rae sui, et n precise roe alterius; q. l. Phia aliquo attingat res pure spi-rituales, n tn attingit eas roe sui, q. quatenus dicunt aliquam habitudinem ad mag Physica, seu ad motum corporeum. Deum enim attingit quatenus ē 1us prius, et causa universaris motus, seu actionis phi-sicę, et corporalis: q. Angelum, quatenus ē motor orbis Cœlestis; Intelligentiam roale quatenus actus corporis physici: g. nulla res pure spiritualis cadit ptle, et pte sub a ... Phię, q. solum secundario, et quasi p accidens.

Certum etiam ē obiectum Phię n esse ens mobile substantr, aut accidentr, q. ab utroque abs-trahere. et pr.: nam ens mobile substlr nihil aliud, quam subiectum mo-tus, seu mutationis substlis; seu id, q̃ per motum ordinatum ad frm substlem: et mobile accidentr ē, q̃ pot moveri motu accidentali, motu scilicet ordinato ad frm accidentalem; q. Phia naalis indifferenter agit de utrisque mutationibus motus accidentalis, aut substa-tlis: q. in 1o dum agit de maa 1a, quę mutatur substlr ad frm substa-tlem; q. etiam agit de Cœlo, q. solum accidentr pot moveri, ut pote mo-tu locali relato ad Dei: g. obiectum ptle specificativum Phię n determinate ē ens mobile substlr, aut accidentalr, q. abstrahit ab utroque.

Sed

Denique supponendum, quod ens mobile duplex accipitur, scilicet subjective, et terminative: ens mobile subjective est illud, in quo motus subjectatur. Terminative vero est illud, quod terminat motum: v.g. cum aqua calefit, ipsa aqua est ens mobile subjective; calor autem acquisitus per motum est ens mobile terminative. § 2us relatis sententiis vera eligitur, et probatur.

§ II.

Relatis sententiis, vera eligitur, et probatur.

His suppositis difficultas remanet (concessum inter Thomistas) utrum objectum Physicae sit ens mobile substantiale de se, illud quod constat materia, et forma substantiali; an vero etiam ens mobile accidentale per se, ita ut ingrediatur specificationem Physicae tale, quod ab utroque abstrahat. = 1a sententia asserit, objectum totale Physicae esse ens mobile, quod abstrahit a substantiali, et accidentali: ita Complutenses Disp. 1 in quaestione de objecto Physicae, quem sequitur Ferrara sapientissimus Joannes a Sancto Thoma, mag. Martinez de Prado, et alii quamplurimi Thomistae. = 2a sententia affirmat, objectum Physicae esse tantum ens mobile substantiale: ens vero mobile accidentale solum secundario considerari a Physica: ita mag. Soto, Complutenses mag. Ortiz, Lerma, et Parra, aliique Thomistae, quos [illegible].

Conclusio: objectum totale, et adaequatum Physicae est ens mobile substantiale: sic Philosophus 6 metaphysicae lect. 6a apud D. Thomam ubi ait; quoniam vero Physica scientia est circa genus quoddam entis, nam circa tale est substantia, in qua est principium motus, et quietis: ideo neque practica, neque factiva est. Et infra addit quod circa ens possibile moveri, et circa substantiam tantum est. quod explicans D. Thomas ibidem sic ait: dicit ergo quod scientia naturalis est circa ens singulare, sed circa quoddam genus entis, scilicet circa substantiam naturalem, quae habet in se principium motus, et quietis: ergo secundum mentem Philosophi et Angelici Doctoris objectum Physicae est ens mobile substantiale.

Nota circa conclusionem: quod objectum Physicae est ens mobile naturale, quod solum

istud ens mobile substantiale est ens mobile naturale: quod totum Philosophus est ens mo=
bile substantiale. mer ob oculos admittit, et quod expresse Divus Thomas 1 physicorum
lect. 1. ubi sic habet. naturalis autem Philosophia de naturalibus est, naturalia autem
sunt quorum principium est natura, natura autem est principium motus, et quietis in eo in
quo est: de his ergo quae habent in se principium motus est scientia naturalis. Nec dicas:
nec amplius in hisce motus quaestione est immorandum: mirum enim in qua
tota sistit difficultas circa hoc: nam si ens mobile accidentale esset
ens mobile naturale posset praestare, et tunc motum denotaret
naturalitatem, idest, posset facere, quod motus esset naturalis per conformitatem
ad ipsum ens mobile accidentale; hoc aperte solvitur: quod tantum ens
mobile substantiale est ens mobile naturale, et ipsi quod istud praedictam de=
notet naturalitatem post motum conferre. mer est certum et mirum quod: quod motus
istius denotat naturalis quatenus hoc, quod conformis sit subiecto entis mo=
bilis: sed non per conformitatem ad accidens: quod autem discurrendo per va=
rias motus species. 1º in motu locali, et si aliquis, quod ab eo de
loco deorsum adeunte sursum moveant, idest mediis lapis et
ignis: tunc lapis movetur violenter, ignis vero naturaliter, cuius diver=
sitatis ratio ea est quae dicitur; quod motus non est conformis subiecto
lapidis; bene vero subiecto ignis: ob hanc, nam si aliquid praeter subiectum
in subiecto ibi inveniret naturaliter, movet quod motus naturalis esset cum prima acci=
dentalia privatio, et ob ubi acquiritur per motum sic in ratione quod
esset.

Patet etiam idem in motu augmentationis; nam quod aliquid ens naturale
vg. homo non dependet nec a magnitudine, appropriata forma, appropria=
tum subiecto ex aliquo augmentatio est illi naturalis, sed ultra illum
non augeatur est violenta: cuius ratio est, quod tunc motus augmen=
tationis est conformis subiecto illius; verum vero et idem sit sit
conformis naturae quantitatis, etc. quantitas possit augeri ultra non ex=
aliquo a subiecto, ratio quod non magnitudinis hominis a quantitate
de

debuimit, quamquam oppositum oppositi e de n potest movere, et maior incrementum habere, atque adeo illud augmentum ultra magnitu= dinem exactam a subiecto naturae, quod totum non repugnat; ergo patet, quod motus augmentationis dicitur violentus, quod est inclinationi subiecti, cum contra sit in naturalis, quod eiusdem inclinationi fuerit conformis.

Hoc ipsum valet in motu intrinseco, prout est, et ut in omnibus motibus ad accidentia naturalia; supponendo doctri= nam Philosophi [illegible] art. 7: quod adsunt alterationes denotans sequuntur accidentia alterata ad non solum denotat specifico, deinde individuali, et quali graduali, ex quo fit, quod si subiecto sit subiectum qualitatis intensibilis, ut calor, petit, quod prae= dictus calor habeat totum intensum determinatum, ita ut haec natura= rum, et inclinatum subiecti, et tunc motus alterationis erit sim= pliciter violentus; eodem modo discurrendum est ~~[illegible]~~ de omnibus motibus ad accidentia alterati.

Itaque, explicatur magis hoc ratio: illud simpliciter, et adaequatum Physice dicere, quod est ulla passio, quam Physica demonstrat; quod ens mobile sensibile est huius rei: quod quia motus passio adaequata Physice est mobilitas naturalis; Physice solum radicatur in ente mobili substantiali: quod motus nam ut quantitas ergo potest radicare motum methice, vel mathematice quod sub= ducatur, natura potest illum radicare, ut naturalem, quod substantiali natura radi= cat in subiecto: quod probatur; nam si qua naturalis radicet in quantitate, posset quantitas naturalis augeri ultra magnitudinem subiecti, in quo est; quod cum quantitati sine ulla causa subiducatur repugnet ita le augmentum hoc est falsum, quod talis motus esset violentus, ut iam manet probatum: ergo.

Probatur principalis pars ex eo: nam dicere Physice est ens mobile naturale

naale; sed tantum ens mobile subsistens est huiusmodi: ergo solum ens mobile subsistens est obiectum adaequatum Physicae. Probatur minor: Ens mobile naturale est illud, quod constat natura; sed ens mobile subsistens constat natura: ergo solum illud est ens mobile naturale. Probatur minor: quia tantum materia et forma subsistens sunt natura; sed ens mobile subsistens constat materia et forma substantiali: ergo. Probatur maior, quia natura est principium motus eius, in quo est: ut docet Philosophus 2° Physicorum cap. 1; sed tantum materia et forma substantialis sunt principium motus: ergo solum tantum est natura. Probatur minor: quia principia sunt, quae non fiunt ex aliis, nec ex alterutris; sed ea, quae non componuntur ex aliis rebus, veniunt ex alio; sed solum materia et forma substantialis sunt huiusmodi: ergo solum materia et forma substantialis sunt principia. ... maior probatur: minor probatur: quia materia entis mobilis accidentalis est compositum substantiale, quod ex aliis fit, sive ex materia et forma substantiali: ergo natura compositi accidentalis nequit habere rationem principii; et ... Physic. tex. 10, et 11. Quamvis natura tantum dividit illam in materiam et formam substantialem, ... compositum accidentale posset rationem naturae diminute ... Philosophus in praedicta divisione. Adde, quod ... explicans textum Philosophi docet, quod ... compositum substantiale non est natura, sed ens ... naturae, ... compositum ex natura: ergo ... minime ... ratione.

Si respondeant compositum substantiale posse considerari materialiter, et in esse entis, et formaliter: 1° modo considerari non est natura, propter rationem in argumento factam; secundo 2° modo autem ..., quod ... tantum considerat, ut pars compositi accidentalis, et quod materialiter se habet, et ex aliis ... , ...

Sed haec est, quod sine fundamento adstruit, ... voluntarie in primis ... dicendo ... deducendo ab inconvenienti manifesto, quod contra illam nihil edit, ... principii ... , ... huius, quod est ex aliis compositum.

no

nam dicta aptitudo radicatio in quolibet spatio invenitur, quia illa sufficit ad intentum doctoris, sufficit etiam in quovis alio spatio, quod nullum admittet. Quinta quia dicta talis ... manifeste Doctor in loco proxime allegato, ubi asserit, impotentiam ... talis ... insufficiens est.

§ III

Arga proponuntur, et solvuntur.

Arguitur authoritate Doctoris 6 phis. text. 1º ubi ait hujus scientiae obiectum esse ens mobile simpliciter, non dico autem corpus mobile, quia omne mobile esse corpus probatur in isto libro. Ex quibus verbis sic fit argumentum: Doctor Philosophiae contra Doctorem non est corpus mobile, ergo non est ens mobile substantiale. patet consequentia: quia corpus mobile, et ens mobile substantiale sunt omnino idem: ergo cum Doctor docet obiectum Philosophiae non esse corpus mobile, videtur etiam docere non esse ens mobile substantiale.

Hoc argumentum urget etiam adversarios, nam corpus mobile, et ens mobile substantiale sunt omnino idem, ut in argumento supponit; sed contra Doctorem omne mobile mobilitate denominata in Philosophia est corpus: ergo contra Doctorem omne mobile mobilitate Philosophica est substantia, seu ens mobile substantiale, nullatenus ergo favet ... oppositum in praedictis verbis, in quibus solum dicit quaestionem, quae hic solet agitari, de nomine, quo obiectum Philosophiae debet appellari: et dicimus non debere appellari nomine Corporis, sed nomine entis, licet in re idem sint, eo quod obiecta scientiarum debent praesupponi in illis, ... Philosophia autem probat omne mobile esse corpus, eo quod omne mobile est divisibile, non autem probat esse ens, ... unde nomine entis, et non corporis debet appellari, ex quo patet Doctorem non negare obiectum Philosophiae esse corpus, sed potius id affirmat, siquidem asserit, Philosophiam probare omne obiectum esse corpus: sed quod negat, ut nos cum illo est, debere nomine corporis significari, ut in propositione

2 arg.

2º arg. ex illo celebri textu Philosophi apud D. Thomam 3. methe. lect. 6, ubi ait, quod si substantiis materialibus non sunt priores substantiae spirituales, scientia naturalis esset prima; sed si obiectum Physicae non esset ens mobile quatenus abstrahit a substantia, et accidentibus, adhuc de facto Philosophia non esset prima inter scientias naturales; ergo.

Hoc argumentum ingeniose contra nos adducunt ex Philosophia; sed solvendum est etiam ab adversariis; quia dato, ut ipsi volunt, obiectum Physicae esse ens mobile, ut abstrahit a substantiali, et accidentali, adhuc destructis substantiis spiritualibus, et consequenter destructa methaphysica, posset excogitari aliud obiectum inferius, ut ens mobile, prout abstrahit a naturali, et artificiali, violento, et libero: et adhuc Physica non esset prima inter scientias naturales, sed illa scientia, quae ageret de ente mobili sub abstractione nuper dicta.

Si autem ipsi respondeant non posse dari scientiam, quae agat de ente mobili sub tali abstractione, quia non sunt plura communia obiecto praedictis motibus, quae natura sua sint ad unitatem obiecti cuiuslibet scientiae, et quod motus artificialis, et violentus non sunt physici, sed naturales, de quibus solum agit Physica, idem nos affirmamus, et dicimus, et quod plures motus naturales dantur sub substantia, uti manet probatum, et pariter dicimus, quod motus non dicitur naturalis per conformitatem ad accidens, sed per conformitatem cum substantia; quia solum ens mobile substantiale est ens mobile naturale: mobile autem accidentale dicitur naturale, non quia ipsa natura, sed quia natura est operans conformis

ad

ad nam mobilis naturalis, quod est denati mobile substantiale; ad quod ad argumentum dicimus, quod [illegible] semper subsistit; nam ipse loquitur de [illegible], quae de facto dantur, et inter has nullum dubium, quod sit prima methaphysica [illegible] [illegible], [illegible] et principium, nec amplius potest colligi ex praedicta doctrina.

3um argumentum.

ens mobile accidentale est ens naturale: ergo pertinet ad [illegible] Physicae. Sed ens mobile substantiale probatur ante. Accidens est naturale ergo ens mobile accidentale est ens naturale probatur ante. Accidens habet in se, ut radicale principium motus independens a substantia: ergo est naturale. Consequentia patet, et ante probatur discurrendo per omnes motus species. 1o in intensione albedo nam [illegible] intensibilis independenter a substantia, non solum proxime, sed etiam radicaliter: ergo probatur ante. intensibilitas est passio qualitatis, et passio radicatur in subiecto, cuius est passio: sed qualitas est subiectum praedictae passionis, motus intensionis in qualitate radicatur: et [illegible] independenter a substantia qualitas est ut radicale principium motus intensionis.

2o probatur idem in motu augmentationis, cuius est, ut radicale principium est quantitas: ergo probatur ante: augmentatio fundatur in divisibilitate tanquam in [illegible] radice et fundamento; sed divisibilitas prius consequitur quantitatem: ergo augmentatio radicatur in quantitate tanquam in 1o radice. = 3o probatur ante. in motu locali ergo locum, qui est naturalis, ut supponimus, et [illegible] talis motus nequit accipere denominationem naturalis ab aliquo principio substantiali: ergo illam sumit ab accidentali principio; et sic accidens erit naturale [illegible] mir: ergo principia talis motus sunt accidentalia, scilicet [illegible] acquisitivum per motum, et privatio illius: ergo nullum est principium substantiale, a quo motus localis sumat naturalitatem.

Ad hoc argumentum [illegible] respondendo quantitatem, qualitatem, et [illegible] esse radicem

motus motus independent à subiecto, hoc tamen colet certe negari ab authoribus nostris. Ex hoc tamen minime sequitur esse naturalem; pro quo observandus motus potest considerari ipse motus, et duplex motus considerari ... praecise abstrahendo ab eo, quod naturalis, vel violentus sit, et tamen hanc considerationem secundimus possumus habere per radicem accidentis. Sicut physice consideravit ... in praesenti accepit, et sic nullatenus radicatur in accidente, sed in subiecto; aliàs omnis motus naturalis esset, si intentio naturalis ex qualitate ... cuius qualitatis accidentalis sit habere rationem intensionis exactus à subiecto: per cuius qualitatem ... motus, et motus intensionis habet: concedimus namque qualitatem radicare intensionem, negamus autem esse naturalem, et ad hoc debebat radicare motum ... naturalis est. = ad hoc pertinet ad 1um et 2um argumentum.

Ad 3um.

Quod prima, a qua ... naturalitas motus caelorum non est privatio, et ... motus, ... subiecti caeli, quia ille motus naturalis est (ut in 2o physic. dicit) nam ideo caelum est naturaliter mobile motu circulari, et habet formam sphaericam, quae est una alteram exigens subiecti: unde ideo subiectum ... motus, et ... reducuntur ad naturam, et formam subiecti caeli: at privatio non indiget radicare, quia prius accidens, et sic influit ... subiecti, in quo ... privatio accidentalis quaternus est prius motus naturalis non influit ... cuius sit negativum, et ... influunt ... in naturalitate motus caeli ad subiectum, et naturam caeli reducitur. ... privatio unde incipit ille motus, reducitur ad naturam caeli, quia radicat potentialitatem ad formam accidentalem diversae ubicationis ea, quod dum est in uno loco ... una privatio alterius; et hic motus naturalis ... obtinendus, et cuius privatio sit carentia ... subsistit ... subiecti, ...

...

sibiq ē de deni bile voc taalis.

Arg. 4.º obieq adequatq metheq ē

exq ut abstrahit à subsco, et aud dentis: ergo obieq Phicq ē exq mobi=

le ut abstrahit à substia, et aud dentali: ans ē certq, et coa

proto. naq ideo obieq metheq abstrahit mō dicto, quia tamq exq subs=

tale, quaq aud dentale continet sub abstrate absolamaa, quae ideo est

ē, sub qua metheq; et etiaq tamq exq mobile substiae, quaq aud=

dentale continet sub abstrate amaa singulari, seq discernentia

maq sensibilis, quae ē ratio, sub qua Phicq: ergo. = 2.º pr coa

naq ideo exq ut abstrahit ē obieq metheq, quia veritatq, quae ē ca par=

tio, quaq methca demonstrat de suo obto conuenit, nedum substiae,

et etiaq aud denti, ac quia etiaq mobilitatq, quae ē ca passio, quaq

Phica demonstrat conuenit omnigo enti, scit mobili substiae, ac=

ci dentali: ergo.

Ad hoc argum. rñ, ȝceso ante, neg. coas, ad 1.ª prob. neg.

gat ans, licet enim, ut aliquid attingat ab aliqua scia tanquam

obiq primarium partiale sit necesse, ut contineat, sub abstrate, quae

ē ratio tali scie, non tm ōia, quae sub tali abstrate claudunt

sub ratione obto primario partiali; quia stat in pariterq obi uicq=

liber scie, quae sub eadem abstrate continent, et tm obto primario

ē sit. alterq vero negat, et cōque attacta à tali scia tanquam specie

in illo obto partiali sub ratione sub qua talis scie dicenta. = ad

prob. manifesta ē disparitas int obieq metheq, et Phicq, quia quae

obi metheq ē ro entis, quae intrinsice requirit tam in substo

quaq in aud denti; et sic obieq utrumque continet sub ratione sub

qua metheq, fit inde utrumque proto, ratione cuiq obieq adequa=

tur metheq: ro uā quae attacta à Phica ē mobilitas naalis,

ut iam diximus, haec autem nullatenus reperit in ente mobili aud dentali:

unde ro obj attingi à Phica tanquam obieq pte 1.ª, quamuis substiæ

abs

animatè claudat.

Ad 1um Resp. neg. minorem, quod mobilitas, quae a Philosophia non est mobilitas, ut eiusmodi, quod mobilitas naturalis, quae solum de substantia demonstratur, nullo autem modo de accidenti, ut in probatione dicimus; mobilitas autem, et reliquae passiones, quas Metaphysica demonstrat de ente, conveniunt etiam intrinsece accidenti, cum sit intrinsece ens: quod si passiones, quas Metaphysica solum substantiae [illegible], ut in tractatu [illegible] idem de Metaphysica, ac de Physica esse dicendum.

2o arg. Obiectum cuiusmodi scientiae est illud, cuius principia traduntur in illa; sed in Physica traduntur principia entis mobilis [illegible]: ergo illud erit obiectum adaequatum Physicae. Resp. neg. min. quod principia quae Physica tradit sunt materia prima, forma et privatio; quae haec communia omnibus entibus. Resp. 2o neg. min., quod in Physica traduntur principia quae eiusmodi mutationes Physicae; quae sunt principia naturalia [illegible] communia [illegible] min.: quod multae dantur mutationes Physicae, quarum principia sunt accidentalia, ut patet in motu locali: ergo.

Hoc argumento possent probare dicti: obiectum Physicae esse ens mobile, ut abstrahit a naturali et artificiali, quod eorum munus principia sunt materia, forma, et privatio; hoc autem apud ipsos [illegible] agunt facere; unde, obiectum sit [illegible], Physica non agere de materia, forma, et privatione, ut sunt principia cuiuscumque motus, sed naturalis duntaxat, ut alia autem tantum sunt materia, et forma substantiales. ex quo ad 1am minorem, patet. ad 2am patet ex dictis: principia enim accidentalia naturaliter quae ad naturalem motum conveniunt, sed tantum materia prima, et forma substantialis, quae constituunt. ad 2am quod Physica sit una scientia sine speciebus atomis. Sed [illegible] explicat de difficultatibus, et una scientia statuitur.

VTR PHĀ SIT VNAS^m SPECIEM ATOMAM.

§. I.

Explicatur difficultas, et veraci statuitur

Supponimus ex dictis in Loga unitatem hujus desumendam esse ex unitate obiecti intellectibilis, et hanc sumi ex abstractione a materia, seu ex immaterialitate; modo inquirimus an Phia sit una solo in specie athoma, sm quod extenditur ad omnes tractatus (quos in proemio reliquimus) aut extendatur ad octo libros Phic. et quae hic sit diversitas secundum species: itautem, quod tot sint Phiae, quot tractatus, et hic erit una genere, et diversa in specie.

In qua difficultate 1a sta ostendit, Phiam sm quod se extendit ad omnes suos tractatus esse diversas species, atomas tamen genere, ita Cast. 1o post Cap. N. Ferrara 1o Phic. q. 2. mag. Ortiz in Loga tracta 6 conff. 3. Iominus lib. 2 methaph. et alij thoristae. = 2a sta affirmat Phiam esse unam sciam in specie infima, seu athomam ita mag. Scto. illmus Araujo libro 1o methaph. q. 5 compl. hic disp. 1a q. 2. Sapt. Joannes a Sto Thoma q. 1a arto 2o. Lerma, et alij quamplures. relatis in Lit.

CC. Phia est unius speciei athomae sm quod se extendit ad omnes suos tractatus. et prob. 1o nam omnia illa obiecta, quae sub eadem abstractione, et immaterialitate, ut decimus, de physicis consequuntur, et desunt, continentur sub eadem athoma subtilitate, specifica eius

eiusdem sunt; ex dictis ostenditur, quod in eis noster naturæ, hoc est mo-
biles entis, quæ gaudent unitate specifica, vel condentes ad speciem specifican-
dam unam specie saltem, mas ut autem supponit, et minor probatur, nam ostendit
dicendo agit de his animalibus, a mas singulari sed remendo mas
sensibilibus: ergo ad 1. nam ens in sua demonstratione cedunt omnia de-
monstrando mobilitatem naturalem dicitur ens; dum agit de his, et
de eis deficit ut eis magis in tantum cum agit de anima, et cum
deficit corpus et cum corpus mobilis: ergo nihil deficit, ut datum
de his quæ spectabit eis naturam sit omnis in specie atomorum.

2.º ex doctrina de his in primo ad libros de generatione,
nam ideo dicit prius agit in his octo libris de mobili, ut sic et
de eius passionibus, et postea in aliis libris descendit ad mobilia par-
ticularia, quod certa methodus, et ordo doctrinæ postulant, ut a no-
tioribus ad ignota procedat: notiora autem quoad nos commu-
niora, et exinde particularia ignorantur; ad naturam de gene-
ratione in communi non differt specie a natura de generatione in particu-
lari, quod nec natura de mobilitate, et sic sequitur diversa specie
saltem a naturalibus de particularibus speciebus mobilitatis in
particulari. 3.º ob ideo naturam de generatione, ut sic non sunt
diversæ specie saltem, quod procedunt per eadem principia, per quæ demonstrant passiones
generationis, ut sic, demonstrant etiam passiones in particulari, dino-
bilis, generabilis, et sic demonstrat per idem principium, per quod demonstrat
passiones generabilibus particularibus, ut generabilitas: ergo limitata
naturam mobilis naturalis ut sic non erit diversa a naturalibus,
quæ agunt de mobilibus speciebus motuum, quod per eadem principia hæc omnia
demonstrant. Sed 27 proponunt, et solvuntur argumenta

§. II.

Proponunt, et solvuntur arga

Arg. 1º ex D. Tha 1º post. lect. 21. ubi ait: aliud quoque subtilius est corpus naturale, et corpus mathematicum, et utrumque horum generaliter distinguitur in varias species subtilius secundum diversos modos, diversarum cognoscibilitatum; tunc sic: Obiectum totius Physicae est corpus naturale, sicut totius mathematicae est corpus mathematicum: sed sicut mathematica est una scientia tantum generice, et diversa in specie, quia ejus obiectum est unum scibile participabile in diversas species subtilius; sic similiter secundum D. Tham, Philosophia ob eandem rationem erit una tantum generice, et diversa in specie.

R. D. Tham nunquam dixisse, quod corpus naturale, ut mobile est divisibile in diversas species subtilius, sed solum dixit, quod corpus naturale est sic divisibile, sicut corpus mathematicum, ut ostenderet, quod sicut corpus mathematicum, ut mensurabile pertinet ad Geometriam, et numerabile ad Arithmeticam, ita ut quodlibet ex his obiectis non sit alterius divisibile in varias species subtilia, scilicet sub qua corpus mathematicum specificat Geometriam, et Arithmeticam; ita similiter dicimus, quod corpus naturale secundum quod naturale mobile specificat Physicam, et ut sic nullatenus divisibile; sed quia corpus naturale potest considerari, ut sanabile, et aliis, sub qua ratione pertinet ad Medicinam, et sub aliis rationibus, secundum quas consideratur ab aliis scientiis, ideo dixit D. Thomas, quod corpus naturale distinguitur in diversas species subtilius, nunquam tamen asseruit corpus naturale mobile, ut est obiectum Physicae esse divisibile in diversas species, quod erat necessarium ad intentum argumenti; et per hoc sit obviam obiectionibus, quae ibi solent opponi.

2º Arg.: nam diversa abstractio reperitur in libris de Caelo, ac in libris de generatione; sed diversa abstractio constituit diversam speciem scientiae, ergo. Maior supponitur, siquidem libris de Caelo abstrahunt a qualitatibus

sensi-

sensibilibus, à quibus non abstrahunt, et postea decernunt libri de generatione, et mixtis. 2. nam Arismetica, et Geometria continentur sub abstractione à materia sensibili, et tamen Geometria respicit quantitatem continuam, à qua abstrahit Arismetica continent diversas specie scientias: ergo vera est minor.

Ad hoc argumentum, non distinguo majorem; diversa abstractio reperitur in libris de Coelo, ac libris de generatione, diversa abstractio materialis, concedo majorem; formalis nego majorem. et distinguo minorem eodem modo, et nego consequentiam diversa enim abstractio materialis in eo consistit, quod aliquis tractatus respiciat diversum statum materialem, sive diversas materias abeles. Abstractio vero in eo sitae; quod per diversa principia formalia, et diversis mediis demonstrandi unam scientiam respiciat objectum distinctum ab aliis quod quidem non reperitur in Physica quae respicit omnes suos tractatus per eadem principia formalia, et sub eadem abstractione formali, ac proinde non constituit diversas scientias in specie; et quod non contingit in Arismetica, et Geometria, in quibus non solum reperitur diversa abstractio materialis, sed etiam formalis, quia per diversa principia, et diversis mediis formalibus demonstrandi nam diversa principia sunt illa, quae ostendunt magnitudinem, et mensurabilitatem quantitatis, quod pertinet ad Geometriam, ac illa, quae ostendunt eius multitudinem, et numerum, quod ad Arismeticam attinet, ac proinde non est idem.

3o argumentum. Liber de sensu et sensato specie differt a sensibus particularibus, quia respicit sensibile in communi abstractum à sensibilibus particularibus; et etiam octo libri Physicae agunt de mobilitate in communi abstrahendo à mobilitatibus particularibus aliorum tractatuum: ergo differunt specie in ratione scientiae.

Respondebis disparem esse rationem: nam sensus communis abstrahit à sensibilibus particularibus diversa abstractione formali, et formalis ratio, sub qua tendit in

in suis dictis et potentiis eminentior. at uero libri Physic. agunt
de mobilitate in com., et sic quod abstrahit abstractione totali a mo=
bilibus particularibus (scilicet de his quae pro eadem ratione, et [illegible]
demonstrant per quas per causas proprias mobilitates naturales parti=
culares) De Caelo abstrahit abstractione totali a mobilibus
particularibus, et quam ab speciebus.

2o. nam illa materiae
abstractio totalis octo librorum Physic. sufficit ad constituen=
dam diversam speciem scientiae: quod erat dicto. Probatur antecedens. materiae
abstractio totalis, quam habet quantitas ut talis supra quantitatem
continuam, et discretam sufficit, ut quantitas ut talis pertineat
ad diversam scientiam specie, scilicet metaphysicam, a Geometria, ad
quam quantitas continua pertinet, et ab Arithmeticam ad quam spectat
quantitas discreta.

R. nego antecedens ad probationem dicimus, quod quantitas, ut
talis spectat ad diversam scientiam, quatenus abstrahit diversa
abstractione totali, sed quod videtur pura entitas quantitatis, non
abstraheris ab omni materia. quantitas uero continua, et discreta constitu=
unt diversas scientias non ut partes subiectivae quantitatis, sed qua=
tenus habent [illegible] mensurabilitatis, et numerabilitatis diver=
sam materiam intelligibilem, a qua abstrahit quantitas ut talis,
ut spectat ad metaphysicam, ac [illegible] non idem.

Arg. 4o. nam sub-
abstractione a materia sensibili dant plures scientiae specie distinctae:
ergo etiam sub abstractione a materia singulari erunt plures scientiae specie
distinctae. Probatur antecedens: sub abstractione a materia sensibili dant Geo=
metria, et Arismetica: ergo sub abstractione a materia sensibili
dant plures scientiae specie distinctae.

Ad hoc quaeritur [illegible]. concesso
antecedente

anti, & nego Cons: nam ex eo, quod sub abstractione a materia singulari dant plures scientiae specie distinctae non bene colligitur esse unam tantum Physicam unitate generica, sicut ex eo, quod sub abstractione a materia sensibili dant plures scientiae, non bene colligunt Geometriam esse unam unitate generica, quod cum sit, quod ex abstractione colligitur unitas generica, ipsius sub abstractione in diversa prima potentia, & in diversa immaterialitate talium principiorum dant diversas specie scientias, & non aliter, omnes autem tractatus Physicae nedum incidunt abstractione conveniunt, & etiam incidunt principiis, & non solum defirmant immaterialitate reali, & ideo ad verificandum, quod sub abstractione a materia singulari dant plures scientias necesse recurrendum ad Physicam, & ad Medicinam, & ad alias scientias quas medias vocant, quae conveniunt quidem cum Physica propter modum abstrahendi, & obiectum materiale, quod respiciunt, ~~differunt in~~ specifice propter diversitatem principiorum physicae, & haec de hac

Libri 1i Phie.

LIBER PRIMUS PHISIC.

Princeps Philosophorum Aristoteles in hoc 1o libro, & ~~s~~ mittit primum ad ceteros, quos de Physico auditu scripsit, & aperit aptum modum procedendi, et doctrinalem scribendi: principia enim naturalia designat, & impugnat errores Philosophorum, qui non recte de principiis scribebant; & totum librum nonnullis capitibus perstringit nos breviter tractantes more solito procedemus. Quaeritur: de ordine cognoscendi quoad nos.

QUAESTIO I DE ORDINE COGNOSCENDI QUOAD NOS.

Quamvis alij disputent hoc in libris de anima satis in 3 capite 3tia textus Arist. hic vocat in disputatione ordo, et modus cognoscendi; et ideo, ut alijs more geramus aliquas hic discutienda. Circa 1am cognitionem ab [illegible] quo sit [illegible] an in processu scientifico procedendum sit a posterioribus, et causis [illegible] difficultas explicatur, et vera [illegible] statuitur.

ART. I.

AN IN PROCESSU SCIENTIFICO PROCEDENDUM SIT A PRIORIBUS, ET CAUSIS VEL A POSTERIORIBUS?

§. I

Explicatur difficultas, et vera sententia statuitur.

Ad intelligentiam huius dubij, et sequentium, supponendum est cognitiones nostras alteras esse sensitivas, intellectivas alteras, et per hoc tamen dubium [illegible] in nostra cognitione sensitiva semper praecedit intellectivam. Et ideo dixit Phylosophus: omnis nostra cognitio ortum habet a sensu; nunc autem inquirimus de cognitione intellectiva, et ordine in illa procedendi.

2º supponendum est cognitiones tam sensitivas, quam intellectivas alteras esse confusas, alteras vero distinctas. Cognitio confusa est quando aliquid cognoscitur non cognitis eius partibus. Distincta est e contra, quando aliquid cognoscitur illius partes distincte cognoscendo.

3º est notandum quod aliquid potest esse simpliciter notius, et potest esse notius quoad nos, et potest esse notius

notius simpliciter naturae. ens notius simpliciter naturae id, quod est simpliciter in natura magis cognoscibile, quare aliud, quod ipsam ostendit sit tale, et natura magis cognoscibile, et sicut magis cognoscibilis sit, quantum eius unumquodque sit cognoscibile in se, et in se in actu, illud erit simpliciter magis cognoscibile, et notius simpliciter naturae, quod habuerit magis de entitate, perfectione, et actualitate; et quae magis determinata sunt magis entia, et actualiora, quam minus determinata, illa erunt notiora simpliciter naturae, notiora autem nobis sunt, quae motum sunt magis proportionata, unde cum dicimus non sit in cognoscendo agens naturale procedens de potentia ad actum, illa erunt tunc nobis magis proportionata, quae fuerint magis potentialia. his suppositis sit.

¶ C.o ab universalibus ad minus universalia nobis procedendum in cognitione cuiuslibet rei. manifeste eius docet Philosophus in 1 physicorum cap. et tota expositionis doctrina sic in forma proponitur. naturale est nobis a notioribus ad minus nota procedere, sed universaliora sunt nobis notiora, quam minus universalia, ergo ab universalioribus ad minus universalia in cuiuslibet rei cognitione est a nobis procedendum. maior est certa, et minor probatur, quia magis confusa sunt nobis notiora; sed universaliora sunt magis confusa; ergo sunt notiora. maior probatur 1.o quia totum integrale est magis confusum, quam eius partes, sed etiam totum intelligibile unumquodque in se confundit, et includit partes; quod sit totum integrale ad sensum est magis notum, quam eius partes; ita similiter totum intelligibile quoad intellectum est magis notum, quam eius partes; et sunt confusiora sunt nobis notiora. =

2.o probatur maior: quia totum definibile est magis confusum, quam eius partes; sed magis notum nobis est totum definibile, quam partes definitionis; ergo magis confusa sunt nobis notiora. minor probatur, quod sunt magis confusa ea, quae magis confusa sunt illa, in quibus plura implicantur, et includuntur, sed in-

uni-

[illegible] plures rer in pro [illegible], quas in minus ul'bus plura impli[c]ant, et involvunt: g[e]nera e [illegible].

Sline universal dicitur Phi in [illegible] huius l[i]bri cap: q[uo]d sit in cognitione a notioribus nobis ad notiora in se procedamus; [quoniam] cum minus [universa]lia sint magis determinata, et magis actualia, sunt magis cognoscibilia in se: ergo cum procedamus ab [universalioribus] ad minus [universa]lia, utique procedimus a notioribus nobis ad notiora [naturae] [illegible] in se.

Sline etiam colligitur [ordo] [illegible] a Pho in praedicto capite, in cognitione [illegible] Phicae; [quod] cum in cognitione [illegible] [illegible], que a causis, et [illegible] [illegible] a cognitione [illegible] [illegible] debemus incipere [illegible] [illegible] [illegible] debemus incipere a notioribus nobis. [illegible] [illegible] [illegible] debitus [illegible] [procedendi] in cognitione [illegible] naturalis e, [quod] a cognitione [illegible] [illegible] in [illegible] procedamus, et ex inde ad cognitionem [illegible] in particulari descendamus. [illegible] [illegible] et solvuntur arguta.

§ II.

Proponuntur, et solvuntur argumenta

Arg. 1°: [quoniam] dicit Phus, [quod] ab [illegible] ad minus [universa]lia in cognitione e procedendum, [illegible] [illegible] de cognitione naturali, [illegible] de scientifica: [illegible] de naturali, [non] videtur [illegible] [illegible] ad intentum [illegible], [illegible] ad [illegible] ordinem cognitionis scientificae [illegible] Phicae, [illegible] [illegible] de cognitione scientifica, cum ista sit cognitio [illegible] per [illegible] [illegible], [non] videtur, [quod] in illo [illegible] magis [illegible] ad minus [illegible] procedat.

R, [illegible] Phus de cognitione scientifica per suas causas, et [illegible], [illegible] assignaret ordinem cognoscendi talia [illegible], recurrit ad ordinem cognitionis naturalis, et asserit, [quod] cum [naturale] sit, [illegible] a notioribus nobis, ad minus nota a nobis procedamus; [illegible] cognitione [illegible] alicuius [illegible] a [illegible] notioribus nobis debemus incipere; et

B.

2°

q ulteriora sunt nobis notiora ab initio in cognitione scientifica incipienda.

Contra arguitur: nam Philosophus 1. post. cap. 2. ait, quod nobis notiora sunt, quae sunt propinquiora; simpliciter notiora, quae a sensu remotiora sunt, eaque sunt remotiora, quae ulteriora sunt. in quibus verbis videtur manifeste contradicere his, quae diximus; imo, et his, quae ipse in hoc cap. docuit, quod probatur, nam cum propinquiora sensibus sint singularia, dum asserit propinquiora sensibus esse nobis notiora, sane affirmat, quod singularia sunt nobis notiora: quod opponitur his, quae diximus, scilicet ulteriora esse nobis notiora. deinde Philosophus ait, remotiora sensibus esse notiora simpliciter, et remotiora sensibus sunt ulteriora, ut ipse fatetur: ergo ulteriora sunt notiora simpliciter, non autem quoad nos.

Ad hoc argumentum dicitur, quod quod Philosophus asserit, quod propinquiora sensibus sunt nobis notiora loquitur de cognitione sensitiva non de intellectiva: propinquiora enim sensibus sunt singularia, quae sunt cognitionis intellectivae non solum non sunt notiora nobis, sed neque dicere cognoscibilia. unde semetipsum explicat Philosophus 1. phys. textu 49 dicens, quod sensibile notius est hoc, singulare sensu. quod vero in loco allato ait in argumento ait, quod remotiora sensibus sunt ulteriora loquitur de ultimis in causando, de totis videlicet separatis, quae sunt sensibus remotissimae, quaeque magis habent entitatis, et actualitatis, quam minus remota a sensibus sunt simpliciter notiora, non autem loquitur de ultimis in praedicando, haec etiam quamvis sint remotiora a sensibus, quam minus ulteriora, ut magis remota est a sensibus natura generica, quam species specialissima, haec cum magis habeat perfectionis, et actualitatis est magis cognoscibilis simpliciter, quam natura generica. an vero species specialissima sit prius cognita a nobis, quam illa supponunt, discutiemus, cum stabiliemus, vel statuemus.

ART. II

AN SPECIES SPECIALISSIMA SIT PRIMO COGNITUM A NOSTRO INTELLECTU

§. I.

Supponuntur aliqua, et vera conclusio stabilitur.

In praecedenti disputatione egimus de cognitione intuitiva, et de cognitione simplici confusa, et inquirimus an id, quod primò ab intellectu nostro de aliquo obiecto attingitur sit gradus specificus ultimus, ut vult Scotus in 1. dist. 3. q. 2., et eius discipuli; an vero sit gradus communissimus, ut docet noster Ang. D. et omnes Thomistae, qui nominibus et Scotus asserunt, primum cognitum a nostro intellectu non esse species specialissimas. Dissident tamen inter se in assignando gradum entis primo cognitum a nostro intellectu: in praesenti autem procedimus contra Scotum, et in sequenti contra communem inter Thomistas defensabimus.

Ante dubii resolutionem supponendum est contra Durandum, primum cognitum a nostro intellectu non esse singulare, quod spectat, nam ut in libris de anima dicitur, obiectum intellectus nostri est quidditas rei materialis, cuius intellectus non cognoscat abstrahendo a phantasmatibus, et a singularitate, et a conditionibus individuantibus: ergo cognitio intellectus circa suum obiectum debet versari: ergo primum cognitum debet esse universale, et non singulare. Item quia ut communiter docent Thomistae libro 3. de anima contra Durandum, singulare non est directe cognoscibile ab intellectu nostro, sed solum reflexe, et per conversionem ad phantasmata, a quibus fuit abstractum; sed prius cognoscitur ab intellectu id, ad quod directe fertur, quam id, quod indirecte, et per reflexionem attingitur: ergo prius attingit universale, quam singulare, quod supposito sit.

Vera conclusio contra Scotum: primum cognitum a nostro intellectu non est species specialissima. Haec conclusio est expressa D. Thomae 1 parte q. 85 art. 3. et omnium Thomistarum, nemine discrepante, et probatur ratione eiusdem D. Thomae: quia omne agens procedens

de pot.

de pôa ad actum prius attingit actum imperfectum, quam perfectum, atqui omne agens naturale procedens de pôa ad actum: ergo prius attingit actum imperfectum, quam perfectum: sed imperfectissimus actus cognitionis de qualibet re in cognitione entis, sive speciei specialissimae: ergo. Minor sub[sumpta] probatur quia illa cognitio est imperfectior, in qua pauciora involvuntur, et comprehenduntur; sed in cognitione entis pauciora res involvuntur, et non explicantur, quam in cognitione cuiuslibet alterius rei: ergo cognitio entis est omni alia cognitione imperfectior. Maior autem est ipse Magister, in qua tota vis discursus nititur, probatur, et suadetur tum ratione, tum ab exemplis: ratione quidem, quia actus imperfectus, cum sit medius inter ipsam pôam, et actum perfectum, et sit in pôa ad ipsum actum perfectum magis ipsi agenti in prima pôa existenti proportionatus; sed quodlibet agens prius elicit actum sibi magis proportionatum: ergo agens procedens de pôa ad actum prius elicit actum imperfectum, quam perfectum.

Patet ab exemplis 1°. nam generans, quod est agens procedens de pôa ad actum, prius attingit actum imperfectum scilicet embrionem, quam actum perfectum scilicet animal: ergo = 2°. nam sensus, qui est agens procedens de pôa ad actum prius elicit actum imperfectum sensationis scilicet circa singularia magis rem, quam circa singularia magis determinata, ut patet experientia, nam quando videmus aliquid a longe prius concipimus in illo rationem, quam hominem: ergo vera est illa maior. = Confirmatur: quia in statu ipsius rationis, prius de quolibet obiecto habet notitiam confusam, quam distinctam; et huius nulla alia ratio potest esse, nisi quia ratio est agens procedens de pôa ad actum prius eliciens actum imperfectum, quam perfectum: ergo pariter in nostro casu.

Rationi nostrae conclusioni retorquendo adversus Scotum illius fundamentum: nam (ut ipse Scotus concedit) illud prius cognoscitur a nobis, cuius singulare fortius movet sensum; sed non singulare speciei specialissimae (ut subsumitur Scotus) sed singulare entis fortius movet sensum: ergo.

n. species specialissima, et ens est 1.a genere abstr.: maior supponi-
tur, et min. prob.: nam illud singulare fortius movet sensum, quod habet
maiorem ens, et actualitatem ad illum movendum; sed singulare entis
est huiusmodi, non species specialissimae: ergo. Prob. min.; quia maiorem actua-
litatem habet ad aliquem effectum eundem, quod magis distans potest illum
causare, quam quod ita distans nequit: sic maiorem activitatem habet ignis
ad succendum, qui magis distans succendere potest, quam qui ita distans
non potest; sed singulare entis magis distans potest movere sensum, quia
quin ab isto distans movere non potest singulare speciei specialissimae:
ergo maiorem illud, quam istud habet activitatem ad illum ~~mo~~ movendum.
Min. experientia innotescit: experimur enim obiectum a longinqua distantia
percipi, quod sit hoc ens, non tamen quod sit hoc animal, aut hic homo; sed id non potest
esse ~~a~~ nisi quia ex tali distantia movet ~~[illegible]~~ sensum singulare
entis, non autem alius, aut hominis, quare est min. Sed contra proponuntur, et solvuntur arga.

§ II

Proponuntur, et solvuntur arga.

Arg. 1.o contra 1.am propositionem concl.: nam maior 1.a nostri discursus patet
instantia: ergo non est illa vera. Ant. prob.; nam Sol est agens naturale prece-
dens de potentia ad actum, et tamen non prius elicit actum imperfectum, quam perfectum;
siquidem non prius est illuminatio imperfecta, quam perfecta, sed statim
perfecte illuminat: ergo non omne agens naturale prius elicit actum imperfectum,
quam perfectum. — 2.o prob. ant. nam intellectus non prius elicit assensum permissivum,
quam certum; sed tamen assensum permissivum est perfectior assensu certo: ergo
falsa est maior, scilicet quod omne agens etc.

R. adhuc argumentum negando ant., ad 1.am
prob. etiam negat ant.: Sol enim non est agens procedens de potentia ad actum;
sed semper in actu perfecto illuminandi, semper enim ab illo egrediuntur
radii, medius quibus illuminat, licet aliquando defectu subiecti, vel capacitatis

illius

illius non capiat in illo sibi illuminatio: cum eius sit semper in actu perfectissima illuminatio.

Ad hanc solutionem dicas: sol est agens naturale, exiens de potentia ad actum: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: in primo instanti, in quo creatus est sol, exivit de potentia ad actum, et tamen tunc non elicuit actum perfectum prius, quam imperfectum: ergo = minor, quia illuminatio solis perfecta est ab illo, et actus est naturalis illuminationis lucis ab illo; et quod ab aliquo naturali dimanat in primo instanti, imperfectus ab illo fluit: quod non contingit in actibus, sed effectibus, quia hi vere actus, qui quidem sunt ab agente naturali procedente de potentia ad actum, eliciant prius minus perfecti, quam perfecti eliciunt, et sic contingit in nostro casu.

Ad 2um autem dicas, quod talis ordo cognoscendi servatur, quia imperfecta cognitio non dependet a perfecta: sic contingit in casu posito. alter ergo cum licet sit imperfectior, dependet tamen a cognitione priori; sic effectus a causa; deinde non servatur talis ordo. et ideo contingit in voluntate circa intentionem finis, et electionem mediorum: prius enim intendit finem, quam eligat media, licet ipsa sit perfectior electione, quia electio dependet ab intentione, sicut effectus a causa.

2o arguitur: nam agens naturale non impeditum prius attingit effectum perfectissimum, quam posterius, et hic intellectus est agens naturale non impeditum: ergo prius elicit effectum perfectum, quam posterius, et perfectissimus effectus, quam posterius est cognitio speciei specialissimae: quia haec cognitio est speciei specialissimae. probatur maior: nam hic agit sine ultimum suae potentiae, et quod hoc modo agit debet attingere effectum perfectissimum, qui attingit speciem specialissimam.

Ad hoc argumentum instando illud tertium solutionis. sicut enim hic sit agens naturale non impeditum, non tamen prius elicit cognitionem ultimam, quam aliam aliquam: et tamen cognitio ultima est perfectior, quam confusa: ergo ad hanc instantiam solutio fallax illuminabatur.

unde

Unde semper ē neg.da nesc̄r q̄d exit de pōa ad actū, b. sit agens naale n̄ impeditū, et agat nunc scā ultimū suæ p̄tiæ, ultimusq. pōæ in illo nunc ē ultim actus suæ p̄tiæ magis p̄portionatus: at inde minimi p̄fectus q̄i medius int. extremos per quos p̄actus, et actus p̄fectus.

Z.a arg.n fundam.to principali sedn.: neg. illud ule prius cognoscit ā intell.e, quia singulare fortius movet sensus; sed singulare speciei specialissimæ fortius movet sensus: ergo species specialissimæ prius cognoscitur ā intell.e. Major supponit.r, et min. p̄b. 1.o neg. singulare in q̄tu singulare movet sensus: ergo magis singulare magis movet sensus. p̄at C.a scā illud axioma: Sicut se h̄et simpl. ad simpl., ita magis ad magis: nunc sic, sed singulare speciei specialissimæ ē magis singulare: ergo fortius, et magis movet. = 2.o p̄b. min.: neg. illud singulare fortius movet, q̄d ē actualius, sed singulare speciei specialissimæ ē actualius: ergo fortius movet sensus. maior patet, et min. p̄b. singulare speciei specialissimæ addit actualitatem ad alia singularia: ergo ē actualius. Ant. p̄b. singulare speciei specialissimæ agit contractus ad alia singularia: ergo singulare speciei specialissimæ agit actualitatem ad alia singularia.

Ad hoc arg.m resp. neg.do min. falsitatem illius satis ostendimus in 2.a p.e neg. ci.i. ad 2.m p̄b. resp. q̄d licet singulare in q̄tu singulare moveat sensus b. in q̄tu solus dicit cond. movendi, vō ratio f.lis movendi sensus ē ipsa rō. specificativa objecti sensus, ut coloratus rū p̄gnecdius, et ita coloratus singulare ē q̄d.tio, et p̄ se movet visus, cum n̄ possit trahi nisi ad coloratus singulare: hoc vr, b. illud ultimo determinatur singulare, ut hoc albus, b. hoc nigrus n̄ē ultimus p̄ se visus, et tam fortius movet visus hoc coloratus quam hoc albus, unde neg.da n̄ eo ... ignis, quamvis ad calefaciendum potius aplicatus ad ... fortior, et magis actiones

activitatis, q magis distans est cum mente aplicat ad passum illud pot la-
befacere; ita similiter, quamvis ad movendum sensum quodlibet obiectum re-
quirat, ut obiectum singularitas illud obiectum esset fortius ad movendum
sensum, quod magis vel illo distat: ~~ergo~~ inde, ut minus singularitate
distans possit movere, et minus minus est singulare entis, ut diximus
~~~~ nostram minus est par ex dictis.

Ultimo arguitur, illud prius cognoscitur ab intellectu,
quod est facilioris abstractionis; sed species specialissima in hoc modo est ma-
ior, quod cum intellectus intelligat abstrahendo a singularitate, quod fuerit facili-
oris abstractionis. et minor probatur nam singularia speciei specialissimae sunt
magis similia, quam singularia alterius naturae superioris, et a magis simi-
libus facilior est abstractio: ergo a singularibus speciei specialissimae fa-
cilior fit abstractio.

prius cognosceret ab illo

R. ad hoc arguitur, quod duplex est abstractio, negativa
altera, et alia comparativa: abstractio negativa fit solum quid, quod natura
repraesentatur non repraesentatis conditionibus individuantibus, quae fit per agentem:
et aeque facilius fit a quibuscumque singularibus cuiuscumque naturae. haec
abstractio a singularibus est quae requiritur ad cognitionem speciem cuiuslibet naturae sive
specificae, sive generis, vel ipsius entis, quod media illo obiecto cognoscitur natura, quod con-
tinet ipsas, quae implicite, et in potentia continet. abstractio comparativa fit quod
ex conformitate, et convenientia multorum in aliquo ratione abstrahitur ab illis
ratio communis in qua conveniunt, et haec abstractio requiritur ad cognitionem distinctam aliarum
naturarum, licet ad confusam: et ita licet species specialissima sit facilioris abs-
tractionis in hoc 2o sensu non in 1o: et ergo negatur ad argumentum. alter q. an
[illegible] sit cognitum, an vero [illegible]
[illegible]

ART. III
~~~~

AN ENS MATERIALE SIT OBJECTUM?

AN VERO ENS UT SIC, CONNOTANS QUIDDITATEM MATERIALEM?

§. I.

Vera sententia eligitur, et probatur.

Ut ex dictis vidimus in dubio praecedenti omnes Thomistae, seu[?] Doctores conveniunt in negando speciem specialissimam esse primum cognitum, asserentes cognitum esse id, quod primo attingitur a nostro intellectu: dissident tamen inter se in assignando gradum entis primo cognitum a nostro intellectu: alii asserentes primum cognitum esse ens materiale sub ratione materialitatis, huius sententiae principalis patronus extitit Caiet. quem plures Thomistae sequuntur. Alii vero affirmant primum cognitum esse ens connotans quidditates sensibiles, ita Sapient. mag. Soto, et alii quam plures Thomistae. et [illegible] veritatis sit.

Dico. Primum cognitum a nostro intellectu pro hoc statu conveniens est ens ut connotans materialitatem, ut a praedicatis, et in phantasmate [illegible] voce: nam [illegible] pro hoc statu exit de potentia ad actum: ergo debet attingere primo actum imperfectum. Conseq. constat ex dubio praecedenti: nunc sic: ergo debet primo attingere obiectum specificans imperfectissimum actum, et sit possibilius attingere illud, quod est ens ut sic connotans materiales quidditates, et illius esse ut materiale, et imperfectius illo, et aliud pro hoc statu cognosci potest: ergo illud erit primum cognitum. min. in qua est difficultas pro 2a parte [illegible] (nam 1a cum [illegible] nemo negat) sic probatur: non possit primo attingi ens ut sic connotans materiales quidditates absque defectu proportionis, et convenientiae in modo essendi cum intellectu nostro pro hoc statu, et ens ut sic connotans quidditates materiales convenit in modo essendi cum intellectu nostro pro hoc statu: ergo est possibilius attingere illud. prob. min. intellectus noster pro hoc statu est sicut inventus in materia, ut cognitio exercita non est immediate materialis, nec materialis est eo quod sub [illegible] cognoscendi ex parte illius; secundum se habet, ut conditio exercita a parte rei, et in potest. sensitivis: ergo obiectum proportionatum cum illo in modo essendi non est ens intrinsece, et est materiale: item quod materialitas sit

sit vo ignota, l. at qd, l. urgeo; decerit esse illius maatlis intrinsice claudens, dd illa innotare, ut ex eo illa ante in ipsa phantasmatibus cit abs phantasmatibus ... hoc ratum.

2.° pr. mi. princi-
palis: impossibilitas post 2.um conveniens exeo, qd species abstracta a phantasmatibus debet esse maatlis in repraesentando, ut posse elici ea a phantasmatibus in repraesentando, et non solus post repraesentare maatem qualitatem; at nulla est repugnantia, qd species abstracta repraesentet gradus intrinsecos maatlitatis in phantasmatibus: qd evitatur impossibilitas.

Ps. mi. illud phantasmas, a quo abstrahit species, non solus est maatle in repraesentando, sed etiam in essendo, et maatlitas illius in essendo non obstat, quominus species abstracta sit immaatlis in essendo: qd pariter non obstante maatlitate illius in repraesentando, species abstracta poterit esse immaatlis in repraesentando.

3.° pr. mi. phantasma est singulare in repraesentando, et tamen species abstracta est repraesentativa univlis: qd etiam, licet sit maatle in repraesentando, poterit species abstracta esse immaatlis in repraesentando. Ultimo pr. mi. in phantasmate non solus repraesentatur hoc ens maatle, sed etiam hoc ens, cum hoc entitas intrinsece includat: qd species abstracta poterit repraesentare ens, ut sic, absque repraesentare maatlitatem.

R. ad adversarios: repraesentare quidem hoc ens, sed non explicite, sed tantum implicite, ratione maatlitatis: et ideo species abstracta potest repraesentare ens non explicite, et ratione sui, sed implicite, et ratione maatlitatis.

Sed aliqui rep.

dicunt aliqui authores facere in hac quaestione, hoc tantum non esse accidens sensibile per se, et alios modos assentiuntur: sed maatle subsistens, l. ens maatle, ut a substantia, l. accidenti sensibili abstrahunt, et tamen in phantasmate non solus singulare accidenti, repraesentatur explicite; singulare sed substantia maatlis,

et

& communis materialis tantum implicitè, & sic accidentaliter: quod apparet in terminis, quamvis singularis etiam implicitè tantum repraesentet, & sic materialitas speciei abstracta potest explicitè, & primo repraesentari etiam in his. = 2a pars assumpti probatur à fortiori argumento dicta: nam licet intellectus hoc statu moveatur materia, etsi sit immersus in illa: quod etiam tamen ut personatus debet limitari materia constare. Reliqua argumenta omnino excluduntur. argumentis

§. II.

Proponuntur, & solvuntur argumenta

Argumentum 1o. authoritate D. Thomae 1a p. q. 88 art. 2. ubi videtur dicere: 1o autem, quod animo nostro cognoscitur est quidditas rei materialis, quae personatus objectum nostri intellectus, ut supra dictum: ergo ex mente D. Thomae 1o cognitum intellectus est substantia materialis, et quidditas rei materialis. = Ad hoc argumentum respondetur D. Thomam debere intelligi de quidditate materiali sub ratione entitatis, non materialitatis, nisi exercitè, & de constato: quo pacto non adversatur nobis.

2m argumentum arguitur: id 1o cognoscitur hic nunc pro hoc statu, quod per species impressas 1o repraesentatur; sed species impressa 1o repraesentat etiam materiale, vel quidditatem rei materialis: ergo illam 1o cognoscit hic nunc. Probatur minor: species impressa repraesentat in alio, quod phantasmata repraesentant in singulari; sed phantasma, à quo abstrahit species repraesentat quidditatem materiae in singulari: ergo eandem repraesentat species impressa, seclusa singularitate.

Ad hoc argumentum respondetur eadem materia, & nego minorem, ad cujus probationem distinguo maiorem: eodem modo, nego maiorem: diverso modo, et etiam diverso ordine concedo maiorem, & distinguo minorem, illam materialem, nego minorem, illam explicitè & aliam implicitè, concedo minorem: & negatur consequentia. Ita quod naturale est, ut quod repraesentatur in speciei, repraesentetur etiam in phantasmate; non tamen est necesse, quod species repraesentent primo & explicitè, quod 1o, & explicitè phantasma repraesentat in singulari;

D

da. per speciẽ repręsentãe 1ᵐᵈ, explicitẽ, qđ in phantasmate implicitẽ tantũ, & 2ᵈᵒ repręsentabat.

3° arg: ens, ut sic nõ cognoscit ab hĩc nũo absolutẽ, qđ abstrahit, & ad mũs alterũs: ḡ id, ad cuius cognitionem dicimus cognoscit debet priũs ab hĩc nũo cognosci; qđ hoc nihil aliud ẽ, quã cõditas rei materialis, ḡ debet cognosci ab hĩc nũo 1ᵐ aliũ. = Ad hoc negũ nõ, dis. ḡᵒ ans: abstrahit, qđ aliud, ut qđ obiectũ cognitũ, nego ans, ut qđ mũ, à quo abstrahit, cõd ans: & distinguo conseq; debet priũs cognosci in phantasia, sive in imaginatione, cõd conseq; ab hĩc, nego conseq.

5° 2ᵃ respõ. Angelus, ḡ nihil materiae hẽt, cognoscit ad mũs cõditates materialis, ut obiectũ primũ cognitũ: ḡ iis ens intuitivũ nihil materiae importat, eodẽ genere mõ debet cognosci. = Rñ. dis. ḡᵒ ans: ḡ nullã materiã hẽt neq; in se, neq; in alio, in quo includat, cõd ans: in se tantũ, nego ans, et conseq: nã ens, et si in se nullã materiã includat, includit mõ intrinsecẽ in cõditate materiali, ex qua genetur, ut implicitẽ solũ in phantasmate repręsentetur: & mõ ab illo possit abstrahere species repręsentans rõẽ entis abstractẽ materiae.

4° Arg 4° nã hĩc debet 1ᵐᵒ attingere obiectũ sibi proportionatũ; qđ obiectũ proportionatũ hoc statu nõ ẽ ens abstractũ materiae, sed ens materiale: ḡ: mĩr 1°. illud ẽ obiectũ proportionatũ nũ hĩc hoc statu, qđ eius tõ conveniet in mõ essendi: ḡ solũ ens materiale ẽ proportionatũ: pᵒ cõa. hĩc nõ hoc statu ẽ immersũ in materia: ḡ solũ ens immersũ in materia, qđ ẽ ens materiale eius illo conveniet in mõ essendi: & mõ illud solũ erit proportionatũ. = 2° pᵃ eadẽ mĩr hĩc nõ hoc statu cognoscit intellectus spiritualẽ ad mũs rẽm materialẽ, ut experientia constat: ḡ obiectũ proportionatũ nũ hĩc hoc statu ẽ cõditas rei materialis. = 3° pᵃ mĩr: Angelus, & alię substã spirituales obtinent sub ente utile; & mõ obtinent sub obiecto

proportio

proportionato nunc hic, hoc statim: quod obiectum proportionatum non hic
et hoc statim non est contrarium moralitatis, quod ens morale.

Ad hoc argumentum dico negando minorem, ad cuius probationem dico distinguendo ultimum antecedens: immensitas immensitas cali, et quae sit ratio sub qua
cognoscendi ex parte nostri, nego antecedens: immensitas se habente accidentaliter,
et exercite, neque apta esse, neque actu in potentiis sensitivis, concedo antecedens;
et distinguo consequens eodem modo: debet esse ens immersum in moralitate,
et immensitas signata, nego consequens: immensitas accidentalis
et exercite, neque apte, neque in potentiis sensitivis, concedo consequens, ex quo
autem non licet inferre quod omnis debeat esse ens morale, sed
morale est; quod oppositum ex dictis clarissime colligitur.

Ad 2um minor:
concedo antecedens et distinguo consequens, sub ratione moralitatis, nego consequens, sub ratione
in illa ... recepto, et ratione sub ratione entis, concedo consequens: itaque in ... specie
cuius proportionatum sola moralis non proportionatum est, ex gradibus quo
non dicuntur gradus moralitatis; quod etiam entitatis est proportionatum; et dicitur
dicimus, quod distantia moralis species cognoscunt. = Ad 3um quod distinguitur
minor sub esse illic motum in obliquo, et ut ... aliquo abstrahendi
modo, nego minorem: sub ratione, concedo minorem; et distinguo consequens, ut
ille motum, concedo consequens; sine illa, nego consequens.

Ad 5um: ens in communi,
et intra sua latitudine est cuius cognitionem ... non est contrarium moralitatis. Probatur antecedens: cuius cognitionem ... est obiectum imperfectissimum, quem
non potest elicere. Quod obiectum entis in communi, et intra sua latitudine
est imperfectissimum, ergo. Probatur minor: actus, quem elicit potentia, est obiectum
imperfectissimum; quod talis actus, quem elicit, est obiectum entis in communi, ergo.
obiectum imperfectissimum, quem potest elicere, est obiectum entis in communi, et intra
sua latitudine. Si autem vero, quod dicit, obiectum imperfectissimum
debere esse priorem debet intelligi de obiectis proportionatis, cum non hic
hoc

hoc statu; unde cum dicimus esse incorruptibilem, non sit proportionatum cum modo habendi pro hoc statu non sequitur, quod talem statum debeat cognoscere.

Secunda hoc contra: ens, ut sic, est proportionatum cum modo habendi pro hoc statu. Consequens antecedens: ens ut sic est specificativum intellectus pro hoc statu: ergo etiam pro isto statu habet proportionem cum illo. Probatur antecedens: intellectus cum debet considerare, respicit ens ut sic tanquam objectum specificativum; et licet non cum debet, dimisso statu est eius definitio specifica: ergo status non mutat speciem illius: ergo licet cum debet respicit ens ut sic tanquam objectum specificativum illius; etiam pro isto statu illud respicit. Consequentia autem probatur: nam quaelibet potentia habet proportionem cum suo objecto specificativo: ergo si ens ut sic est specificativum intellectus pro isto statu, etiam pro isto statu debet habere proportionem cum illo. Consequentia probatur, et antecedens probatur: nam inter specificativum debet esse proportio; nam quaelibet res specificata ex natura sua inclinatur ad illud, a quo sumit specificationem: ergo cum illo debet habere proportionem: quia non potest reperiri inclinatio naturalis inter extrema, inter quae non est proportio.

Respondeo negando consequentiam. Quod sit specificativum intellectus sumpti ut talis ens ut sic, quatenus abstrahit a materiali et immateriali; tamen si considerat ut habet pro isto statu, et cum non supplicatur status, dicitur quod accidentaliter a seipso consideratio intellectus, sed habet alterum, ut talis dicitur a seipso: et intellectus specificativum intellectus, strictissime loquendo, pro isto statu est ens in rebus materialibus, quod etiam debet esse cum cognitum. Unde infero dicimus, nego antecedens, ad probationem nego antecedens, ad minorem probationem, nego quod intellectus habet pro isto statu accidentaliter dicitur a se ipso sumptae.

Ultimo contra: si ideo, quod ens ut sic sit specificativum intellectus pro isto statu, ex quo non sequitur, quod debeat esse objectum proportionatum, cum aliud sequatur, quod objectum proportionatum sit ens in rebus materialibus attingatur sub ratione illius; et infero: nego illam propositionem, quaelibet potentia debet habere proportionem cum suo objecto specificativo. Loquendo de potentia reali, probatur antecedens, loquendo de potentia

entia

obiectum mensurans, et obiectum adaequatum operis, nego antecedens: sit exemplum in potentia visiva, quae habet pro obiecto specificativo coloratum ut sic, et cum illo proportionatur, ita quod coloratum ut sic dicat unam rationem specificantem in ratione visibilis: ita etiam potentia visiva est una sub specie, in qua convenit proportio visibilis atque coloratum ut sic non habet proportionem cum potentia visiva quoad actualem operationem, quia potest esse colloquium, ut sic excedit operationem, secus hoc, vel illud coloratum in particulari.

Dices: ens ut sic habet proportionem cum huiusmodi quoad modum essendi: ergo ens ut sic est obiectum cognitum a voluntate. Nego antecedens: ens ut sic, tunc in concreto dicit ordinem ad malum, talis, quod ens in concreto sit cognoscibile a nobis, ex ordine ad malum solum sit conditio requisita: ergo ens in concreto erit cognitum cum ordine ad ens malum. Nego antecedens: malum debet poni ex parte obiecti eodem modo, quo ponitur ex parte nostri, licet diversitas, et potest suo modo debere proportionem; ad ergo ex parte nostra pro hoc statu non habet malitiam, ut vero, solum, ad solum, ut conditio: ergo etiam ex parte obiecti, solum debet, ut conditio proportionandi non ens ut sic cum nostra quod id, quod solum debet, ut conditio proportionandi obiectum cum potentia non requiri, quod attingat obiectum.

Respondeo ad hoc argumentum, nego antecedens, et ad probationem nego limitationem antecedentis: proportio inter nostrum, et obiectum cognitum, includere non solum rationem essendi, sed etiam rationem modum cognoscendi, quem habemus pro isto statu, in quo intelligimus per species acceptas a rebus materialibus, a quibus natio repraesentatur, et cognoscitur ens sub ratione materialis in qua relucente, ad estimandum obiectum cognitum; et sic malitia non se tenet eodem modo ex parte potentiae, et ex parte obiecti: unde licet nostrum non valet cognoscere ens in concreto, aut aliquod obiectum immateriale solum potest cognoscere pro isto statu talia obiecta abstractive.

Ultimo arguitur. Utrum volitum a voluntate est bonum in concreto: ergo cognitum ab intellectu est ens in concreto. Antecedens patet, et consequentia, quia volitum a voluntate per rationem obiecti, quod cognitum est ens in concreto,

in com, q nihil volitum, quin sit cognitum; et nihil volitum nisi in com: ergo nihil cognitum nisi eius in com.

Ad hoc argumentum, et primo, quod proponitur voluntati, ita praesupponitur obiectum per actum cognitivum: intelligens non eo modo, quo intelligit, proponit voluntati, et quod non incipit cognoscere bonum in communi, non dicitur cognitum, et non omne, quod intelligit, proponit voluntati; sed omne, quod voluntas amat, est obiectum propositum.

Primo vero: ad causam, et negatur consequentia: et ideo colligitur ex dictis, quod est inter intellectum et voluntatem: nam intellectus intelligit res trahendo illas ad se per species intelligibiles a materialibus abstractas, et ideo potest habere proprietates eius de materia: at vero voluntas, etiamsi sit immersa in materia, non tamen trahit res ad se; et inde fit, quod fertur ad res, ut sunt in se, et sic habet proprietates non solum cum bono materiali, sed etiam cum bono in communi. Unde quamvis sit volitum bonum in com sub ratione boni, non sequitur, quod sit cognitum eius in com.

Secundo respondetur: quod hoc non valet argumentum, et in eo est falsum: quod nihil potest esse volitum a voluntate, quin sit praecognitum ob hoc, quod est volitum a voluntate in com sub ratione boni, etiam sit cognitum sub ratione veri: quod est volitum a voluntate sub ratione boni, sit cognitum ab intellectu sub alia ratione.

Ad haec replicatur: et negatur antecedens, et dicitur: et distinguo, cum cognitio practica sit necessaria: concedo; cognitio speculativa, nego consequentiam. Itaque primo volitio deliberata boni ut sic, est necessaria, quod est cognitio practica, seu volitio eodem modo appetens, quo proponit obiectum: sed ante hanc volitionem praecedunt aliae minus necessariae et indeliberatae, et illae ad bonum materiale feruntur; et cognitio eas regulantes est materialis: unde ad hanc cognitionem speculativam movetur voluntas: et hoc salvatur dictum Philosophi.
gratia, electio, et calcitratio.

9°

QUÆSTIO 2.a DE ESSENTIA EXISTENTIA ET SUBSISTENTIA.

Et materia huius Disputationis ad metaphysicam pertineat, quia non solum utilis, sed etiam valde necessaria iudicatur ad intelligendam quam plures difficultates, quae in Physica de materia prima, formis, et toto composito agitantur, operae pretium duxi aliqualem notitiam huius importantis notionis praemittere, latiorem, faciliorem disputationem Theologis, et Metaphysicis relinquendo. Articulo 1.o quid essentia? quid existentia? et quid subsistentia? Paragrapho 1.o explicatur 1.a pars huius articuli.

ART. I.

QUID SIT ESSENTIA? QUID EXISTENTIA? ET QUID SUBSISTENTIA?

§. I

Explicatur 1.a pars huius arti.

Supponitur de essentia possumus loqui, vel in sensu stricto, vel de illa in statu possibilitatis, vel in statu existentiae, et actualitatis: ante quod est advertendum, quod nomine esse intelligitur id, quo res constituitur in propria specie, et per quam definitionem explicatur; talia sunt praedicata essentialia cuiuslibet rei: v.g. essentia hominis est animal rationale, et semper notat, et essentia, natura, et quidditas, quae quidem nomina idem significant. Dicitur enim essentia quatenus dicit ordinem ad essendum, et respicit existentiam, ut proprium actum. natura notat, ut est principium alicuius motus. Sumendo motum in latissima significatione, in quo sensu natura Angeli est principium intellectionis, et aliorum actuum; et natura Dei sui amatorum actuum. appellatur quidditas, quoniam sumitur ut significanda sui praedicata, quibus respondet ad interrogatione, quae fit de re dicendo quid est?

2º ē advertendum [illegible] esse [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] in quo [illegible], et q.d ē [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] significat [illegible] et sic esse ē abstractum entis nominalis [illegible]. [illegible] [illegible], q.d hic existens intra tempore (q.d participium significat cum tempore, t. ad [illegible]) et sic existens ē abstractum entis participialis [illegible].

Quibus suppositis, 3plex pot esse defin. 1ª ē illud, q.d dicit [illegible] 1º de aliqua re: ita Phil. metaph. cap. 4 et sic spectat ad metaphysicam. 2ª defin. ē id, q.d significat [illegible]: ita D. Thom. 1. p. 1. q. 3 art. 2, et sic pertinet ad Logicam: 3ª definitio esse, et ē [illegible] actus ē esse, sive existere, et magis spectat ad Physicam: hic enim [illegible] [illegible] [illegible], de qua agit [illegible] inquirunt hic authores an creaturae sint aliquod reale ab aeterno distinctum a Deo [illegible] ad [illegible] nominalem [illegible] esse. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] alii [illegible] [illegible].

Nostra concl.: esse creaturarum ab aeterno non aliquod reale distinctum [illegible] ab ipso Deo. [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] ipsa creatrix esse, sive [illegible] Dei, nec ab illa [illegible], nec [illegible] [illegible]: haec concl. [illegible] difficillima sit, et ad theologos pertineat, [illegible] [illegible]. [illegible] ex D. Th. [illegible] 3. [illegible] [illegible] ad 2 [illegible] sic ait: ante quam q.d [illegible] [illegible] nihil ē nisi forte [illegible] creatrix, ubi [illegible] creatura [illegible] ipsa creatrix essentia: [illegible].

2º [illegible] [illegible]: illa esse ab aeterno [illegible] habuerunt esse intra causam, et in creatrice [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible], et extrinsecum. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] intra causam operativam [illegible] [illegible] [illegible] habere [illegible] [illegible] [illegible] in causa, et esse [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] pot habere esse [illegible], et extrinsecum. [illegible] [illegible] [illegible] existentia [illegible] adaequatam qua aliquid extrahitur extra causam, et hic esse distinctum ab illis, [illegible] esse [illegible] aeterno habebant neque existentiam, [illegible]: [illegible] [illegible] poterunt esse [illegible] intrinsecum distinctum a [illegible]: [illegible] [illegible] habebant esse intra causam, [illegible] creatrice esse, sive [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] poterunt habere esse extrinsecum, et [illegible].

[illegible]

Objicies 3º hoc: quod Deus intelligit creaturas possibiles, quae sibi debentur 2ºlis, 2º perfectè intelligit creaturas easque cognoscit esse ipse Deus, et non potest non esse 2ºlis: ergo intelligit eas, ut sunt aliquid distinctum à Deo ab aeterno: ergo possibilia aliquod esse reale, et physicum ab aeterno gaudent distincto reali ab ipso Deo.

Rº, quod ut aliqua intelligantur 2º à Deo non requiri, quod habeant aliquod esse actuale physicum extra Deum, sed sufficit quod possint illud habere quatenus continentur in Deo, et sic habent distinctum esse obiectivum possunt cognoscere, ut obiectum distinctum ipsius esse, quae sunt in se cognoscendi, quae sunt, l. possunt esse extra Deum, ita habent non esse 2ºlis quatenus involvunt indolem illud creaturae, quae l. habent l. possunt habere esse physicum distinctum à Deo.

Si inquiras quale esse habeat essentia sub existentia in opinione habentium distinctae realiter a sua existentia. Rº, quod essentia sub existentia non habere solum esse obiectivum: sed habet etiam esse physicum subiectivum extra causas: quod dicitur esse actuale existentia, quod patet 1º ex D. Tho. 2º contra gentes cap. 83. nam essentia sub existentia facit reale, physicum, et actuale compositum cum illo: ergo habet esse actuale physicum, et actuale distinctum à causis = 2º quia nam in Christo Dño aia [illegible] reale ... ut quod ... existentia: ergo esse ... et potest esse extra causas ergo habet esse physicum, non existentiae. cum sim ... existitur existentiam verbi dicitur: ergo esse actuale existentia. Sed 2º explicat quod existentia, et subsistentia.

§ II

Explicatur quod sit existentia, et subsistentia

Existentia, et subsistentia sunt actus ipsius esse actualis, et realis, et ideo explicatae ea, oportet hos actus explicare: et 1º quod sit subsistentia. Subsistentia sic communiter significat aliquid, quo aliquid per se, et in se est, et non in alio, sine alio, sed independenter, l. aliter est id, quo aliquid habet esse in linea subsistentiae

stare

hic ē aduertendū 3plr posse aliqd esse in alio 1° ut in subiecto inhaesionis, ut accidens. 2° ut in subiecto informationis, vel receptionis: ut forma materialis ut in materia: 3° ut in habente, ut natura, quae est in supposito habente illam. subsistentia igitur est ultimum complementum naturae substantialis, et hoc complementum dicit esse per negationem essendi in alio, et ita subsistentia est id, quo constituitur suppositum, et quo aliquid substantiale est independens, ita complete, ut non sit in alio, ut in subiecto inhaesionis, vel receptionis, nec tanquam in toto, et ideo reddit naturam omnino incommunicabilem substantiam.

Notandum, quod subsistentia distinguitur a singularitate, quia haec solum reddit naturam incommunicabilem alteri tanquam subiecto praedicationis; subsistentia vero tanquam habenti, quod patet in Christo, quod natura erat singularis, cum esset propria subsistentia. = Iterum est notandum, quod subsistentia naturae, quae rationalis, mutat nomen, nam in natura irrationali retinet proprium nomen subsistentiae, et constituit suppositum: in natura rationali dicitur personalitas, et constituit personam, ex quo infertur subsistentiam solum materialiter, et non naturaliter differre a personalitate. persona sic definitur a Boetio: est rationalis naturae individua substantia. suppositum vero sic definitur: est substantia naturae individua substantia. subsistentia sic definitur est id, quo redditur substantia naturae individua subsistens. personalitas vero definitur est rationalis naturae in substantia existentia. = Subsistentia solet vocari hypostasis, suppositalitas. hypostasis est nomen graecum significans quod fundamentum, sive esse firmum in se: dicitur etiam suppositalitas, quatenus substat accidentibus, quae existunt, quod non est in se existens, et incommunicabilis habet esse firmum potius substare aliis, et operari.

Existentia sic definitur: est actus ultimus intrinsecus entis, quo essentia complete constituitur extra causas. per actum intrinsecum ponitur loco generis, quatenus convenit cum forma, et et subsistentia; per ultimum differt a forma quae est actus primus; per entis differt a subsistentia, quae est actus ultimus in linea ~~subsist~~ subsistentiae. quo est aduertendum, quod subsistentia, et existentia sint actus ultimi aliter m,

et alio

ct alr, nq subsist. i actu ultimo in linea subsist. existit autem intrinsecati. dicitur ergo existentia ... perfectior essentia, l. c. ...

... aliqua supponunt et veracc. pponit et pr.

ART. II

Ut existentia sit perfectior essentia

§. I.

Aliqua supponunt, et veracc. ppt. et pr.

Hanc difficultatem, quae tam comis sit in disputationibus Scholasticorum, immerito tamen relinquunt; cum pendeat ex ... intelligentia totius tractatus de essentia, et existentia ... difficultatem ipsam indico, tamen ipsam tractabo. = Et primus suppono, hanc difficultatem esse ... etiam negantibus distinctionem realem inter essentiam, et existentiam, nullus enim potest negare ... esse distinctionem ... hoc ... quod ... potest esse perfectior ... existit, licet ... et hoc non disputatur a ... in metaphysica disputatione ... n° ... nobilitas ... nobilior ... ex resolutione ... existit, l. esse perfectior ... potest.

2° supponendum e existentiam posse in ... statu, l. accept. sumi: potest enim considerari in statu abstracto ... 2° potest considerari ... in ... essentiam ... existit ... 3° potest considerari existentia ... in ... perfecti: non dubium quod ... existentia ... sit perfectior existentia, ... hoc perfectum existit, et ultra hoc addit aliam perfectum determinatam, sit ... ergo inquirit an existentia ... hoc actuum ... in perfecte ... essentiam, l. ab ipsa excedat: et in hoc ... intelligit ... ubi ait ... ipsum esse sit perfectius quam ... et ipsa vita quam sapientia, l. ... ; tamen ... perfectius, quam ... tamen,

quiaeq etiam ē ens, & supremū ē ens unicum.

Hoc supposito 3plex sent.ª in difficultate. 1ª asserit essam esse perfectionem existentiæ simpliciter; sed quod tm̄ existentia sit perfectio. hanc defendit D. Thomas 1 p. q. 3. art. 4. quinta ca. 5. ipse Capitulo sentit Dr. Solano Lombardus libro 4 meth. q. 13. Barcum & alior.

2ª affirmat existentiam tantum excedere essam sed tm̄ quod, & maxime ab ipsa excedat. hanc tenet Ferrara 1º 2ª gentes cap. 22. Caiet. q. 3 art. 4 1ª p. ibi mag. Bannes dubio 3. Monasterio sho cessio 1ª.

3ª, & ultima sent.ª voluit in aliquo sensu opponere Strangeos ... & cum scilicet ait eam Karaicum 1 p. q. 3 art. 4 post 2am, procurat ... indiverso ordine cum excedat simpliciter & excedi, ... de subsistentia naturali, & excedendi supernaturali, & ... essentialis ... nobilior simpliciter existentia; ... existentiam perfectionem existit, quam essa.

Dico 1º absolute ... existentiam perfectionem simpliciter esse: hæc co. ō ... pluribus in locis suo ordine 1º authoritate ... 2º authoritate Dtis; & ab ... : quoad 1um sit 1ª authoritas D.D.ris cap. 1º de Dīs nominibus ubi ait, quod Deus convenientissime vocat quod ē ... illud ego sum, qui sum, & ... hanc ... si ... de nomine à suo effectu convenientissimè noaret à principaliori suorum effectum; ... ipsum esse ... , principalius inter omnes effectus ... , & ... eius: ... perfectissimum omnium.

2ª authoritas ē D. August. t. 1. libro 3 de libero arbitrio cap. 7. ubi ait: summam felicitatem in hoc, quod ē habeas esse: sed sm̄ D. August. perfectissimum omnium ē existentia. pr. co. summa felicitas consistere debet in summo bono: sed ... existentia ē summa felicitas:

co.

eo summum bonum inveniri debet.

Pluribus ex authoritatibus Scoti. Primo

Doctor, qui hoc pluribus probare conatur: Deo quia brevitati [illegible] debemus, solum adducam illam, quae hoc clarius docet. et 1a dist. [illegible] q. 4. art. 2. ubi sic ait, omnis actus perfectus terminatur ad suum perfectum existendi, sed hoc unum aliqua perfectio est, quae esse [illegible]: quod sentit Doctor, quod omnis perfectio reducitur ad perfectum existendi; et sicut existentia imperfectior non reducunt aliae perfectiones ad suum perfectum: aliàs perfectiones reducerent ad imperfectionem: quae existentia est absolutae perfectionis.

2a authoritas, ex fundamento in Doctore sumitur ex quaestione 2 [illegible] ante 2um argumentum, ubi docet, non sic debet esse perfectio aliud, et ipsa perfectio actus, et magis [illegible] actus perfectio. Ordo [illegible] ponit in perfectione art. 10 [illegible], et id, quod apparet, ut actus est perfectius: quae existentia est perfectior. Imo etiam idem Doctor in quaestione 7 [illegible] art. 2 ad 3um, ubi dicit: hoc, quod dico, esse est perfectissimum omnium, quod ex hoc patet quia actus semper perfectior potentia: quae sententia Doctoris nostra est communis.

Ratio ex dictis desumitur ex [illegible]: illud est perfectissimum, quod magis accedit ad actualitatem, et plus distat à potentialitate; sed existentia magis accedit ad actualitatem, et magis recedit à potentialitate, quam essentia: ergo existentia est perfectior essentia. Consequentia legitima. maior probatur quia, quod est [illegible], et consequenter admittenda est. Id est perfectius, quod magis accedit ad Deum, et magis distat à materia; sed magis accedit ad Deum, quod magis ad actualitatem accedit: et id magis distat à materia, quod à potentialitate magis distat. Ergo maior vera. minor [illegible] probatur. Illud magis accedit ad actualitatem, et magis distat à potentialitate, quod ita est actus, ut non sit perfectio alicuius actus alterius actuabilis; sed existentia ita est actus, ut non sit alterius actuabilis: essentia vero ita est actus, ut sit actuabilis alterius:

Ergo

quia existentia magis accedit ad actualitatem, & magis recedit a potentialitate, quam essentia. maior distat, & haec tenet. minor probatur. quia existentia est ultimus actus, quia non est ulterius actuabilis. alioquin non esset ultimus: essentia autem est actuabilis per existentiam, quae spectat ad complementum: quia esse non est ulterius actuabile; atque essentia est imperfectior.

Confirmatur. existentia habet esse actum, vel esse, & ulterius cuiuscumque gradus: ergo est perfectior essentia. Antecedens est divus Thomas in forma q. 7. art. 2. ad 9. ubi ait: esse est cuiuscumque gradus, & sic quantumcumque perfectionem habet sub actu. Et probatur: in tantum quodlibet res habet aliquam perfectionem, in quantum habet esse; quod enim esse non habet, non habet capacitatem, ut perficiat: ergo etc. Confirmatur ulterius: omnis actualitas dicit perfectionem: ergo actualitas summa omnem gradum continet maioris perfectionis, quam eius gradus habeat. Confirmatur, & antecedens probatur. omnis potentialitas dicit imperfectionem: ergo omnis actualitas dicit perfectionem. Deinde proponuntur & solvuntur argumenta.

§. II.

Proponuntur, & solvuntur argumenta

Arguitur 1.º Divus Thomas etc. existentia accedit esse: ergo existentia est imperfectior illa. Antecedens constat: quia haec propositio Petrus existit, vel homo existit; est accidentalis: ergo existentia accidit esse. Confirmatur ulterius probatur. subsistentia est simpliciter perfectior accidenti: ergo existentia est imperfectior essentia. probatur antecedens. ratio perfectionis sumitur ex independentia; sed accidens a substantia dependet: ergo substantia est perfectior accidente.

Dicitur: quod accidit alicui supponit eius in actu constitutum; sed existentia accidit esse, supponit ipsum in actu; sed hic est quod, quod advenit rei in actu potest esse perfectius ipsa re actu constituta: ergo existentia adveniens in actu constituta, non potest esse perfectior essentia. Antecedens probatur. quod accidit alicui

aliud adueniat, ut 2a actus, et forma 2a; et forma 2a, et actus 2us aduenientes ... imperfectior actu 1o et forma 1a: ergo existentia non est perfectior essentia.

Ad hoc argumentum, ... distinguo antecedens: existentia accidentis, ut accidens possibile, transeat antecedens: ut accidens potentiale, nego antecedens, et consequentiam. ... substantia est simpliciter perfectior accidenti possibili, nego antecedens: accidenti in actu, transeat antecedens. ... aliquod accidens potest, 1. quia de linea et ordine accidentis, ut albedo in homine; 2. quia etiam sit de linea substantiae, accidit in tali esse; hoc est, non est ... et hoc est ... substantia est, ... recipiat ... accidentis: ... existentia est accidens ... de essentia accidentalis, ... accidens ... essentia non est de linea accidentali, ... inmo ... accidentis ... ex hoc ... imperfectio, ... agnoscitur, ex eo, quod non sit de essentia alicuius vel creaturae, ... non ... ex eo, quod accidens est imperfectius, ... alterius ordinis, et ... accidit, et ... aliam ... non est imperfectior illa.

Ex quo ad ... patet infra, distinguo antecedens: quod quod accidit alicui supponit ipsum in actu ultimo, quod accidit, ut accidens possibile, nego antecedens: quod accidit, ut accidens potentiale, transeat antecedens, et distinguo consequentiam. supponit ipsum in actu ultimo, et completo, nego consequentiam, supponit in actu incompleto, et ... transeat consequentiam.

Dices 3o: substantia est accidens possibile ... esse, et ... supponit ipsum in actu ultimo: ... existentia sit accidens possibile ... esse in actu ultimo. ... est certum quod ... essentia substantiae est accidentalis, ... alia, ... existit: ergo etc.

Respondeo distinguo maiorem: est accidens possibile ... nego maiorem: ... non antecedens, ... nego maiorem: et

 ...

3 cessa min, nego cons. Tro. disparitatis e, q[uo]d substitio solis hic transit naa ipsaq incolumis se dare ad aliud: at existtio hic dum trasit, et actiam ista ultimo, et ipsas extra ... ... et aliis e aeris solis; substitio uo. li aliq[uo]d dicat, q[uo]d hic cog. aeris erit aeris maateri - q[uo]d eius munus solis transit, ... pu... ... lineas.

4o Argt. perfectius e id p[er] q[uo]d ho, et equus differunt, quam id, q[uo]d conveniunt; dico, et equus conveniunt *in existtio* et differunt p[er] sp[eci]as essas: ergo esse est perfectior existtio. min, et Cons.: q[uo]d existtio e extrinseca ho, tree equo extrinseca ... ... q[uo]d ho absolute e perfectior equo; dico n e perfecti[or] p[er] id, p[er] q[uo]d eius ratio convenit, q[uo]d e perfectior p[er] id, p[er] q[uo]d differt: p[er] id, q[uo]d ipsum facit differre e perfectior, et propria essa facit hos differre ab equo: ergo propria essa e perfectior existtio. ... Cons; q[uo]d id, q[uo]d in se n e perfectius n pot facere in perfectione diversos: ... existtio n facit differre; essa uo facit differre, essa e perfectior existtio.

Ad hoc argt. vi. dist. maior: perfectius e id p[er] q[uo]d differunt, quam id, in quo conveniunt, ... in perfectionibus essendi, et debitis naturae ... maior, ... termo de perfectionibus in debitis tam ho, quam equo, nego maior. Itaq[ue] essa hois e perfectior equo, ... hoc: at uo hec e maior perfectio ex essentibus naturae hois, et naturae equi deductis; n autem ... ..., q[uo]d in aliqua perfectione extrinseca etiam perfectissima conveniant, q[uo]d hec e omnis extrinseca et a Deo creata: ..., que eodem modo e in hoe, et in Angelis: q[uo]d sint debita naturalis hois, et Angeli, et lux in diversis subtis, et eiusdem sunt ..., et solis ... variat, et ... circulatur e ... inferno, et in auro.

5a Argt. etiam si existo sit extrinseca, et in debita esse e aliq[uo]d in debitis in propria ipsa, ut supplementum illius: ergo ... erit perfectior essa, erit perfectior ipsa existtio, ac com[missio]

illa

illam perfectam limitatam ad esse proportionabile. ante probat
2° consequentia probatur: illud, quod identificat cum alio, consubstitit cum illo de-
bet proportionari cum illo: quod ubi fuerit perfectior essentia, existentia
proportionata erit perfectior. probatur consequentia: quod forma debet proportionari cum
materia non de eadem ratione cum omnibus materiis: quod quod existentia debet propor-
tionari cum essentia necessario in omnibus eiusdem perfectionis. probatur consequentia: quod sicut materia
est in potentia ad formam, et forma habet rationem actus; ita essentia est in potentia ad existentiam,
et existentia habet rationem actus complentis essentiam: quod sicut forma, quae est actus propor-
tionatur suae potentiae, ita existentia, quod actus debet proportionari suae potentiae.

Respondeo, concedo ante, et nego consequentiam: ad probationem distinguo ante: debet
proportionari aliquomodo, concedo ante: solo, ex omnibus modis, nego ante,
et consequentiam, ad probationem, concedo ante, et consequentiam, dispar est, quod forma est intrin-
seca esse, et sic intrinsece componit cum materia naturaliter cum ipsa, et sic
solo debet esse ipsi proportionata: at existentia est ~~intra~~ extrinseca
esse, ad omnia, ergo sicut actus non debet similes proportiones servare.

Obijcitur complementum personale, est ita velim extrinsecum nihil-
ominus magis perfectum est in natura altiori: quod similiter existentia perfecta.
Ante: nam complementum personale hominis non est aequalis perfectionis, ac comple-
mentum personale angeli: quod est. Respondeo distinguo ante, et dico intrin-
insecum tam naturae, quam supposito, nego ante: ex quo sit extrinse-
cum naturae, et supposito intrinsecum, concedo ante. itaque est dispar
ratio, nam existentia est extrinseca tam supposito, quam naturae cuilibet;
at complementum personale est extrinsecum naturae, intrinsecum vero supposi-
to, et sic est magis perfectum in natura altiori.

3° arguitur. essentia est causa efficiens
actus essendi. quod essentia perfectior existentia: consequentia patet, et causa efficiens
~~perfecta~~ omnino debet sui effectum. ante est ex D. Th. 2a gentium cap. 54
ubi ait: quod sicut se habet lux ad lucere ita se habet essentia ad esse, sed lux est causa efficiens
lucendi: quod existentia est causa efficiens esse.

Nec valet si dicas, quod existentia dicit se habere ad essentiam sicut lumen ad lucem, ad istum autem, quod perfectius [?] essentia sequatur existentia, debet luce posita lumen, non autem quoad nos continentis.

Solo, nam si sequatur existentia ad essentiam, tanquam effectum continens in essentia, vel tanquam emanatio sequuta ad positum esse, quod quomodo cumque sit ex his sequatur debere esse esse perfectior: quod nullo modo dicto. primum maior, et quoad istum non est dubium, quod si est effectum continens debet esse perfectior se continens, quoad istum primum propriis patet. Dimanant ab essentia per modum emanationis, et non sit imperfectioris essentia: quod existentia, etsi ut emanatio procedat aut imperfectior esse.

Probo

non habent appetitum naturalem appetitus, et de se darent existentiam propriam: quod est vis effectiva ad istum in natura omnis [illegible]: quod omnes fere in 3 parte q. 2. art. 2 dicunt, quod humanitas in Christo non inclinat ad propriam existentiam, eo quod hic divina excellentiori continentem eminent humana. et Divus Thomas hoc docet in 3 p. q. 17. art 2 ubi docet, quod inclinatio ad esse rei est per ipsam essentiam rei. Et etiam constat ratione; quia natura perfectio est in essentia sua existentiae ut in centro suo grave, et grave naturaliter petit centrum: quod essentia petit existentiam. Confirmatur principaliter, tamen, quod vis est effectiva quod ille appetitus est pondus in natura quod est aliqua virtus activa in ipsa natura sui ipsius. Et secundo, quod res naturalis inclinat in propriam operationem est virtus in ipso effectiva operis intellectualis: quod si existentia appetit ab essentia naturali inclinatione, quod est virtus activa in ipsa ad existentiam.

Si 2o. existentia potest esse in essentia sine nova actione generantis: quod existentia continet tanquam effectum in essentia. Consequentia patet: quia est impossibile quod sit nova actio, et quod det existentiam nisi ab aliquo efficiente, quod sine generante ab essentia est. Antecedens autem probatur: est possibile quod si Verbum Divinum dimitteret humanitatem, quam modo assumptam, illa humanitas se explicaret in propriam existentiam, et

sit

At, ablato impedimento à lapide naturaliter descenderet deorsum: ergo verum est ant.

Ut respondeamus ad hoc argum. n. dubitamus, quod essentia non potest esse causa principalis efficiens suae existentiae, quod aliàs, ut ait D. Thom. p. 1. q. 3 art. 4. ens seipsum duceret ad esse, quod fieri nequit. Dubitamus, quod sit causa efficiens instrumentalis, vel admittimus, quod sequatur existentia ad essentiam ut propria passio, vel emanatio ipsius: quo supposito ad argumentum negamus antecedens, ad probationem respondeo, quod Solem, in ratione causae, sive probatis mentem à D. Tho. adducta ait enim, quod sic dicitur secundum substantiam, licet essentia ad esse: quamvis autem ad suum esse se tanquam ad formam ad suum effectum ipsius, et sic existentia se ad essentiam, ut effectus eius ipsius in genere causae formalis; et sic negamus, ut sequatur, ut effectus ejusdem, nec, ut emanatio. Quod enim materialis sequela, et concomitans ad essentiam se existentia.

Secunda est existentia se ad essentiam ut effectus in genere causae formalis: quia imperfectior erit existentia, quam essentia; consequens falsum: ergo et antecedens. Consequentia probatur: effectus formalis non addit supra formam, nisi materialitatem, et imperfectum, ergo et effectus formalis imperfectior est sua forma. Probatur antecedens: album enim supra albedinem non addit nisi materialitatem: ergo effectus formalis imperfectior est sua forma.

2°: quod essentia est subjectum materialis causa in ordine ad existentiam: ergo existentia non potest esse effectus formalis ejus. Probatur: haec causae repugnant inter se in eodem effectu, ergo existentia non potest, licet causa materialis habere rationem causae formalis. Probatur antecedens: causa materialis est causa receptiva, et causa formalis non recipit, sed actuat, et dat esse: ergo haec causae inter se repugnant in eodem effectu. At materia, quae est causa materialis horum non potest esse causa formalis illorum: et subjectum, quod est causa materialis accidentium non causat accidentia formaliter: ergo etc.

Ad hanc replicam, ad 1am dicimus ant: effectus formalis semper est supra formam, ut supplementum, et accidentaliter ejus; nego antecedens: effectus formalis

alio modo

aliomodo transeat ant., et nego conseq. existentia enim est effectus phys. sufficiens, ut suplementum tum, et effectio, a quo dependet, et ordine, ad quem est.

Ad [illegible] nego conseq., non enim est in [illegible] diversa ratione in eodem effectu seperationis effectus phys., et naturalis. Intellectio dependet ab [illegible] phys.: quod autem sufficiat [illegible] in [illegible] naturalis, quod requisit in illo, [illegible] efficientis, [illegible] dicatur [illegible] potius limitatio existentiae &c.

Ad [illegible] dist. [illegible] ant., et nego conseq.: ad [illegible], dicens [illegible] naturale, ut operativum, [illegible], nego ant.; ut receptivum, et passivum, [illegible] ant., et nego conseq. Ad [illegible] dist. ant., nego conseq. [illegible] quod non est [illegible] activa, [illegible] inactiva, et [illegible] virtus activa, ad [illegible]: [illegible] appetit existentiam, ut actum [illegible], [illegible] appetit [illegible], et [illegible] virtus effectiva [illegible], [illegible] receptiva: et [illegible] naturalis inclinat [illegible] circularem, [illegible] effectivum [illegible].

Ad [illegible] dist., a [illegible] ab [illegible] aliqui [illegible], quod non resultare [illegible] existentiam, [illegible] naturae humanae debeat esse, [illegible] a Verbo, quod natura humana non fuit limitata, [illegible] existentiam phys. Dei. = [illegible] respondeamus dico: quod illo [illegible] admitto: existentia resultant [illegible] naturalis [illegible], et [illegible] potentia, et effectus [illegible]: et [illegible] nova actio, nec [illegible], nec [illegible]: [illegible] sufficit [illegible] generatio naturae humanae, quae [illegible] a Verbo, [illegible] existentiam [illegible] phys.; unde illa existentia est effectus [illegible] actio [illegible] producere naturam humanam.

Sed [illegible] instat: existentia est effectus, et nova actio: quae requirit conseq.: [illegible] effectus productus [illegible]: [illegible] novam actionem, quae [illegible] passiva effectus. = nec ad [illegible] sufficit, quod [illegible] productio

complementum, et complementum eius, se quat existit. = Non inquam, valet,
quod proprio passio resultans, ut complementum generati substantia, et nihilominus
generatio ipsa proprius passio, et vera actio, et terminus factio
idem dicendum de existentia. = Et nego antecedens: ad quod bene dicitur; ad impugnantem
distinguo maiorem: resultans, ut complementum, et aliquod, licet proprias vires
specificas a substantia generata, concedo maiorem; non licet vires distinctas specie
a proprio effectu talis actus, nego maiorem. Concessa minori, nego consequentiam:
quod propriis passionibus habeant speciales vires distinctas a proprio effectu acti-
que actus: existentia non habet aliquas vires a proprio effectu prioris actus,
quod ponitur in modum illius, et tamen; et ita actio antiqua tracta ad effectum
esse complete cui trahit ad existentiam. = Ad exemplum de lapide in
centro, dico, quod esse in centro in gravi est perfectio superaddita
suum esse, et sic totaliter extrinseca ad essentiam: existere est perfectio intrinseca,
quod per existentiam trahit, et complet: et sic grave dicitur per aliquod extrinsecum,
et novum accidens ipsi impressum: et essentia enim per actum tractum ad ipsam
etiam respicit existentiam.

= Arguitur 4°. existentia non ponitur in praedicamento directe, sed reductive:
sed essentia, quae ponitur directe perfectior existentia. Antecedens constat, et communiter admit-
titur. Consequentia enim probatur. perfectius est, quod in praedicamento ponitur directe, quam quod ponitur ad
latus, et reductive: sed licet essentia ponitur directe, et existentia indirecte erit essentia
perfectior: ergo. Antecedens: quia materia, et forma ponuntur reductive in specie hominis licet
imperfectiora homine, et embryo imperfectior est homine, cum homo directe in
praedicamento collocetur, et embryo reductive: ergo quod in praedicamento non collocatur directe
non est perfectius.

= Respondeo antecedens, nego consequentiam ad cuius probationem distinguo antecedens perfectius
est, quod ponitur directe, quam quod ponitur reductive, id est tale quod reductive
ponitur ordinatur per se in praedicamento, concedo antecedens, et id est non per se dicitur intentum in
suo praedicamento, quod vero alterius ponitur, nego antecedens, et consequentiam. Deus enim perfectissimus est, et tamen non collocatur directe in praedicamento: totale est perfectius ab eis, et
tamen

et m. ab directi ponit in pmto, et reale reductive talis = Ad paritatem dico, quod mia, et pro ponunt in specie hois, ut plus talis, conveniunt ad sinthetem hois materialis: nam licet pro tunc mia habeat rationem pp., evidentiam, tamen post facta, et mia considerant in ordine ad sinthetem totius, conveniunt, ut mas et pti materiales, ex quibus componit totum, unde non mirum, quod ipsum, ut pte in illatis, sit perfectius, quam existat semper ponit in pmto, ut quod actuale, et ita est semper perfectior = Ad 1um exemplum dico quod embrio, semper est in via, ut quod imperfectum ad hois, et semper ponit in pmto, ut quod reale: existentia vero semper, ut actus, et ultima perfectio cuiuscumque rei.

Arguitur 5o. Si existentia esset perfectior, maxime quia ultior est, sed ex hoc potius imperfecta: ergo existentia est imperfectior. maior est certa, et minor probatur: quod est ultissimum eius, pratum est imperfectissimum, sed existentia hoc modo est ultissima: ergo est imperfectior. maior Divus Thomas q. 1 de veritate art. 6 ad 7um et probatur. esse est ultissimum eius; et tamen est imperfectissimum; cuius idea actuat, ut 1um cognitum: ergo existentia, quia ultior est imperfectior erit.

Respondetur, quod eminentius perfectio mia ab ultra ut cumcumque, distinguendo primum actum: quod enim primum actum est ultimus perfectionis est: at vero quod ultimus ultra generat poali primum actualibilitatis, et ita 1um cognitum est ens: ens enim potest pari duobus, ut abstractum abstractione primum totius pollis, vel ut abstractum abstractione soli: Ens vero abstractum abstractione primum totius poalis spectabilis actuari pro nos, et differentiae est ens imperfectum. Ens vero abstractum abstractione soli, ut transcendit omnia, et eas relinquit, ut mas, et talis relinquit, quod actualitatis est, perfectissimum est, et talis miri, et 1um cognitum via perfecti, tamen 1um considerata est 1um cognitum via generationis.

Dico: Quod est ultissimum primum actum non est perfectius: ergo. Anteced. probatur gradus vitae est ultior primum actum, quam gradus intelligendi, et tamen gradus

inte

intellectualitatis est perfectior gradu vitae: ergo etc. minor probatur. Nam ex Thoma q. 50 l. p. art. 1. ubi ait: quod gradus intellectualitatis est perfectissimus ac supremus. Nunc probatur consequentia: ille gradus perfectior est supremus in natura, quo magis assimilatur Deo; sed per gradum intellectualitatis assimilamur magis, quam per alium gradum; ergo iste est perfectior. Probatur minor: nam aliae creaturae, ideo non dicuntur ad imaginem factae, quia non participant gradum intellectualitatis: ergo per istum gradum magis assimilamur Deo.

2° probatur eadem minor ratione: ille gradus perfectior est supremus in qualibet natura, qui 1° communicatur per se, sed per se naturaliter generatur, quae reperitur in natura; sed generatio, quae reperitur in natura Dei, qua Pater generat filium per se est per communicationem intellectualitatis: ergo est perfectior.

Solutio

Respondeo nego antecedens, et probationem nego minorem, ad cuius probationem dico: Thomas intelligit de gradu intellectuali separato ab aliis gradibus particularibus, non vero separato a gradibus ulterioribus in actuando: sic Angelus superior est perfectior si separet eum aliis rebus creatis, non vero si separet ipsum ab ultimatis entis, et abstrahat abstracte [illegible].

Ad 2am probationem, concedo majorem, nego minorem, et dico, quod homo dicitur factus ad imaginem Dei, non quia est gradus superior inter gradus particulares, immo est de contrario, quod per gradum vitae dicitur eminentius homo factus ad imaginem Dei tanquam per aliquod affine; nam gradus vitae et gradus entis abstracti, abstracte sunt, eminentiori et altiori virtualiter, et eminentiori modo continent gradus intellectuales: sed cognoscendum hoc respectu similitudo hominis, haec autem similitudo fit per aliquas species proprias, per suas alteras, ut species Angeli, quae eminentiori modo, continent se perfectionem quiditatis hominis, quam eius species a propria quantitate [illegible]; et Deus non indiget alia specie praeter suam essentiam, per quam eminentissimo modo omnia continet, sicut in causa.

ho

ho i imago Dei gradus intellectualis, et ppius quae eminent continet illius eminentiori modo imago Dei dicitur. = Unde cum Ultimus, quod alius concludit, quod inter gradus particulares sit supremus tale intellectualis, non speciatim quod alius altiores. pro cuius ponderis huius argumenti vide D. Thomas 1a p. q. 60 art. 5. ubi docet, quod quod perfectio, et entitas eminenter continet particulares, creaturas perfectior illis.

Ultimo Arguitur: quod actus attendi nulla requirit dispositio: quod existentia non perfectior. Consequentia. actus, et forma perfectior requirit perfectiores dispositiones: quod quae nullas dispositiones requirit imperfectior. Antecedens: nam ideo forma equina non requirit perfectiores dispositiones quam forma hominis, quia forma hominis est perfectior forma equi: quod quod existentia non requirit aliquas dispositiones erit imperfectior aliis.

Respondetur quod existentiam posse considerari, et prout condistincta a forma, et sic nulla dispositiones requirit, et prout imbibita in esse, et forma; et hoc modo dispositiones, quae praecedunt formam disponunt quasi ratione existentiae: quare autem non sit imperfectio in existentia dispositiones exigere in 1a consideratione, huius autem in 2a, haec est: nam dispositiones tenent se ex parte materiae, et dicunt dependentiam, ita ut forma ob illas dependeat in genere causae materialis, et sic forma, quae actualior est, et abstractior est a materia: aeque coeterum dispositionibus est magis distans, et hic non exigit dispositiones.

Dices: Deus licet forma sit actualissima exigit dispositiones: quod tollitur ratio. Antecedens. Esse Deus quia unit nos Beatis, media dispositione proportionante per medio lumine gloriae; quod nihil actualior esse Deo: quod etsi existentia sit autem non debet excludere dispositiones.

Respondeo negando Consequentiam. Dispositiones, quod existentia habet esse simplex, et ad esse simplex, nulla potest praecedere dispositio; quod dispositio cuius sit accidentis, dat esse tale, et esse

dasse sim quod. [illegible] debet supponi esse simpliciter, quam esse esse divina unit sui ad eandem essentiale scilicet esse intellectuale, et esse operativum; et ad hoc debet semper supponi potentia [illegible] disposita, ut elicere actum, quod inter potentiam, et actum debet mediare habitus; et lumen gloriae mediante hoc modo supplendo hoc munus; dum esse non ipsa essentia et disposita, ut patet in exemplo allato de essentia unita nobis, et eandem unitam humanitati, quia in quod humanitati unitur ingreditur supplendo vices existentiae creatae, et constituendo eam in esse simpliciter, et sic nulla dispositio praevia in humanitate, sicut in luminis beati, et haec de hoc articulo. Art. 3. essentia in rebus creatis distinguatur realiter ab existentia? §1. relatis [illegible] vera eligitur et efficaciter [illegible].

ART. III

DE ESSENTIA IN REBUS CREATIS DISTINGUATUR REALITER AB EXISTENTIA?

§. I.

Relatis sententiis, vera eligitur, et efficaciter probatur.

Ante hanc gravissimam quaestionem resolutam, quae ab aliquibus [illegible] vocatur variis fundamentis, et ob quam doctrinam [illegible], et [illegible] ad praemittendum est hoc loquemur in praesenti de essentia in statu pure possibilitatis, seu obiectivo: quod ut sic certum est realiter distingui ab existentia tanquam ens ab non ens; sed loquimur de essentia extra causas posita, et sub existentia, et de illa, ut sic inquirimus an realiter distinguatur ab existentia? = In qua difficultate 1.a sententia docet essentiam realiter identificari cum existentia: ita omnes Scotistae, et omnes fere authores recentiores. 2.a sententia ex diametro opposita; et asserit essentiam realiter distingui ab existentia: hanc tenent omnes Thomistae quos sequuntur plures

plures extranei, praecipue P. Molina, ~~[illegible]~~ Hurtadus, et alii authores Societatis, quibus explicatum sit.

Unica Conclusio. Essentia realiter distinguitur ab existentia in rebus creatis. hanc Conclusionem esse Angelici Doctoris etiam D. Thomae fatentur (quidquid dicant aliqui neoterici) quod illam non leviter insinuat

authoritate D. Thomae. 1. q. art. 1. colligitur [illegible] esse [illegible] in creatis

Dicendum omnes affinitates ad illam demonstrandam ponit; huius ratio sic [illegible]: illud quod importat accidentaliter, et contingenter alicui rei, distinguitur realiter ab illo, quod importat rei per se, et essentialiter; sed in qualibet creatura importatur contingenter, et accidentaliter existentia, essentia vero per se, et essentialiter: ergo essentia, et existentia realiter distinguntur. minor constat, nam haec propositio Petrus existit est accidentalis, et contingens: illa vero Petrus est animal rationale, est per se, et essentialis: maior etiam patet, nam per eundem gratum positivum absolutum, quae veniunt alicui rei singulari, et haec existentia distinguitur realiter a praedicatis essentialibus, et quidditativis talis rei.

Ad hanc Conclusionem sic [illegible] quod existentia non posset accidentaliter de essentia producta et extra causas posita: implicat enim intelligi rem productam, quin intelligatur existens, [illegible] possit accidentaliter seu contingenter ad res possibiles, eo quod possibile sit indifferens ad existendum, et non existendum, item importat contingenter, et accidentaliter ad res productas, [illegible] quia res producta nequit intelligi sine existentia.

Sed replicatur 1º nam hoc, quod est existere verificatur accidentaliter, seu contingenter de aliquo subiecto; sed non de ipsa re sub statu possibilitatis: ergo [existere,] de re producta, quod existentia importatur accidentaliter ad illam productam tanquam gratum accidentale. minor patet, nam existere in facto esse est gratum omnino repugnans statui possibilis, dare enim possibile non verificatur quod sit existens, et extra causas posita, quod existens relinquit statum possibilitatis, et omnino destruit: ergo gratum existere solum verificatur de re producta, et extra causas posita.

2º

1.º repl.: ideo existentia in ipsis entibus apparet tanquam praestans esse adaequate ducta, quia nulla res potest physice existens sine actualitate existentiae, et hoc tamen nulla est: quia existentia est extra essentiam non solum rei producibilis, sed etiam rei productae: sicut enim nulla substantia potest physice subsistere in rerum natura sine subsistentia, nulla materia sine forma, nulla denique quantitas sine figura, et tamen nulla istarum [subsistentia] ingreditur intrinsece esse substantiae, nec forma intrinsecum esse materiae, figura quantitatis: sic ex eo quod res producta non possit physice existere sine intrinseca existentia non sequitur, quod existentia pertineat ad essentiam rei productae, aut cum ipsa realiter identificetur.

2.º quia cl.: existentia ex mea sententia est ultimus actus complementum essentiae in esse entis: sed nulla creatura potest existere existentia sibi realiter identificata: probatur consequentia a paritate rationis, quia intelligere est actus ultimus complementum potentiae intellectivae in esse principii intellectivi: nullus tamen creatus potest intelligere actualiter intellectu sibi realiter indentificato: ergo si existentia est ultimus actus completivus essentiae nulla essentia creata existere actualiter existentia sibi realiter indentificata. potentia consequentia: sicut enim complet actualiter potentiam intellectivam per actualem intellectum, ita ratio complet entitative per existentiam actualem: sed sicut nulla potentia intellectiva creata potest transire ad actum intelligendi absque actualiter intellectu ab ipsa potentia realiter distincta, ita nulla essentia poterit transire ad existendum actualiter sine existentia physica ab ipsa realiter distincta: et sicut intelligens actualiter absque intellectu actuali ab ipsa realiter distincto esset infinitus in genere intellectivo, ita essentia existens sine actualitate existentiae ab ipsa realiter distincta esset infinita in genere entitativo.

3.º probatur cl.: nam si essentia creata existeret cum actualitate

existentiae

existẽ, & illã physice cõplet, ita substã subsistẽ cõplet, & subsis-
tẽ; [illegible] & cõplementũ entitatis cõplet substã; & nulla subsis-
tẽ creata pot reale identificari cũ sua substã: nulla essẽ creata
pot reale identificari cũ sua existẽ. Probatur Cons.; quia sic essẽ tũ
rões absolutũ essẽ respicit existẽ tanquã actualitatẽ sibi
debitã, ita nãa substã respicit subsistẽ tanquã cõple=
mentũ substantiale sibi debitũ; & n obstante cõnexe subsistẽ
cũ substã n pot aliquã substã creata subsistere, & subsis-
tẽ sibi reale identificatã: ergo similiter n poterit aliqua essẽ
creata existere, & existẽ sibi reale identificatã.

Vltimo probatur cõclusio
con[illegible]: nã existẽ creata recipit reale in essẽ, quẽ & illã
existit; ergo distinguit reale ab ipsa. Cons. pot: nã inter reale receptũ,
& reale recipiens debet necessario intercedere distio realis: idẽ
enĩ n pot a se ipsũ reale recipere. & Ans. probatur: nã si existẽ
creata n reciperet reale in essẽ, quẽ & illã existit, esset infi=
nita simplr; & nullũ essẽ creatũ pot essẽ infinitũ simplr: ergo omne
essẽ creatũ recipit reale in nãa, quẽ denotat existũ. Probatur
maior: quia eo ipso, quod existẽ reciperetur reale in essẽ nullã haberet
limitatẽ in esse actus; quia limitatio actus desumitur a subiecto, seu potẽa
receptiua ipsius: ergo si existẽ esset ultimus actus oĩno irreceptus,
seu n receptus reale, nec receptibilis in aliquo subiecto, deberet
esset actus simplr infinitus; imo esset actus purissimus seu Deus;
sicut enĩ albedo, quẽ n esset receptibilis, nec recepta, in aliquo
subiecto limitatiuo ipsius, esset infinita in esse albedinis, ita ex-
istẽ, quẽ n reciperetur in aliquo subiecto esset infinita simpliciter in esse
existẽ.

Dices hæc rõ: existẽ extra oẽs potẽs nullã dicit limitatẽ, alias
si reciperetur in potẽs oẽs existẽ, nec existẽ creata, ut talis pot habere
limitẽ

limitatum, ex eo, quod sit potentia receptiva alicuius, siquidem cuius sit ultimus actus cuiuscumque rei, requiret esse potentia receptiva alterius: sed existentia creata solum dicit limitatum ex eo, quod recipiatur realiter in aliquo subiecto, et requirit recipi in aliquo, in quo realiter recipiatur per esse; sed essentia comparatur ad existentiam creatam tanquam potentia realis receptiva ipsius, ac proinde ab ipsa realiter distinguitur.

= Nec valet solutio principalis opinionis dicentium, quod existentia creata non sit receptiva alicuius actus, nec etiam realiter recepta in aliquo; quoniam dependet à causa efficiente, existit finita, et limitata ab illa: adhoc enim, ut aliquis actus dicatur omnino infinitus, et illimitatus debet excludere omnem dependentiam cuiuscumque causae, sive formalis, sive materialis, sive efficientis.

Non, inquam, valet haec solutio; quia nihil potest à causa efficiente dependere, quin in se ipso intrinsece sit limitatum, imo implicat, quod aliquid carens limitatione intrinseca sit creabile, et producibile à causa efficiente; sed ex ipso, quod existentia non sit potentia receptiva alicuius actus, nec recipiatur realiter in aliquo, est infinita, et illimitata, quae implicant absolute, quod huiusmodi existentia sit creata, et à causa efficiente dependens. Patet maior, quia ideo existentia Dei est omnino increabilis, et improducibilis, a causa efficiente, quia est in se infinita, et illimitata: ergo implicat, quod aliquid carens limitatione intrinseca in se ipso sit producibile ab aliqua causa, et consequenter limitatio existentiae creatae non desumitur per ordinem dependentiae à causa efficiente. Sed contra [illegible]

§. II

Proponuntur, et solvuntur argumenta

= Arguitur 1.° ex eo, quod essentia, et existentia identificantur, non sequitur infinita

Illimitatio: ergo tota C[illegible] nulla. Ans. p. nam esse existo identificatur cum essentia sit aliquod proprium unde limitatur: ergo non evaderet infinita. Ans. p. tunc tale esse, ut esse suum esse, esset bonum per participationem: haberet aliquod principium finitum, a quo limitatur. Ans. subaudiens seorsim sis tradit ad tha, quae est de bono art. 8, ubi interrogans an Creatura sit bona per participationem, aut per essentiam? In fine Corporis haec habet verba, dato igitur, quod creaturae esset suum esse, sicut Deus, adhuc tamen esse Creaturae non haberet rationem boni, nisi praesupposito ordine ad Creatorem, et pro tanto adhuc diceretur bona per participationem et non absolute in eo, quod est: ergo etc., ut iacet etiam [illegible].

A hoc Argumentum fundatum in hac authoritate solum difficile non potest exponi, nisi attente textus legatur, quilibet enim explicatio extorta est, et contra mentem ipsius Doctoris, ut legenti constabit: unde fundamentum ipsius Corporis articuli, dico Doctorem [illegible] in verbis allegatis, non loqui in propria, sed in aliena sententia, quod in principio Corporis articuli ait Doctor [illegible], quod si Creatura identificaret suum esse non posset esse bona per participationem, sed per essentiam, et sequentia verba relata subiungit. Et haec videtur esse intentio Boetii in libro de Hebdomadibus, unde opinionem [illegible] semper Doctor [illegible] alium loquendo [illegible] suum planum, [illegible].

Arg. 2º adidem: Ex eo, quod esse identificaretur cum existentia [illegible], quod esset infinitum [illegible], hoc non est inconveniens: ergo non [illegible] inconveniens traditum in Corpore [illegible] minor. [illegible] albedo separata a subiecto, [illegible] subiecto, [illegible] nullum ordinem diceret ad illud tantum sequeretur, quod esset infinita [illegible], et limitata, [illegible] aliqua existentia, quae in esse non reciperet tantum esset infinita [illegible].

[illegible] magis explicatur, ideo albedo separata tantum esset [illegible] infinita,

S. Joan.

quod in linea albedinis habet rationem perfectionis possibilis; et etiam in colu... quod esse hominis, utpote identificatum cum eius existentia, rationem habet ... perfectionis in linea hominis. Ad minorem: talis existentia non esset existentia ... essentiae, et praedicabile hominis; quod rationem habet perfectionis in linea hominis.

2.º Illa minor probatur ... existentia creata et existentia creata est finita simpliciter ex eadem identificatione, non est infinita; quod finitum additum finito non facit infinitatem: quod licet ... 3.º quod ex eo ... existentia non ... inesse ... infinita, ... Angelis non est receptum et tamen ... infinitum: quod ... receptae existentiae in esse ... infinitatem ... = 4.º ex identificatione ultimae actualitatis ... dicente perfectionem, non ... infinitatem: quod identificata esse cum existentia, non ... infinitum. ... Confirmatur. ... finalis ... in linea dicente perfectionem; et tamen ... infinitate identificatur cum causa finali: quod similiter.

Ad hoc argumentum: ... maiorem, nego minorem; ad illius ... dicatur, quod albedo ... esset ... recepta, et separata a subiecto, quod ... cum identificata subiecto, tunc albedo esset infinita simpliciter, cum esset idem cum subiecto. = Si dicatur, quod ideo albedo non esset infinita simpliciter, quia non esset in subiecto recepta, ... albedo, non ... ultimum, unde ut evadat finita, et limitata non ... in subiecto, quod ... unde illis ... at ... existentia cum ... ultimum ... receptum in alio, ut limi... et quamvis existentia sit existentia hominis non evadunt ... infinita in aliqua linea, ... et simpliciter; ... non esset ... hominis, ... non habent principium ... limitationis.

... omnino ... negatur Confirmatio: ad cuius ..., distinguo antecedens: finitum additum finito per identitatem non facit infinitatem, nego antecedens: additum finito per informationem, concedo antecedens: ... quae ex se realiter ... distinguuntur realiter identificantur faciunt infinitatem, ut potest patere in ... intellectiva

...tu

vel lim[itationi] actus, et in nã vel substantiâ.

Ad 3m prob[ationem] dicat[ur], quod licet quo-
ties enim per se tales sint receptæ, n[on] tamen quæ esse infi-
nitas simpliciter, quod ad limitatem simpliciter talis forma n[on] exigit, quod ipsa
in alio recipiant, quod sit etc. et n[on] actus ultimus: at inde earum li-
mitatio simpliciter venit ex eo, quod ut quod possit vel in earum [illegible]
de [illegible] existere, ut finita sit actus, quod in alio recipiat, quod est
actus ultimus, [illegible] inde potius n[on] tenet.

Ad Ultimam prob[ationem] dicat[ur], quod licet
admittere causalitatem finis cum ipso fine identificari, debet
asseri, quod causalitas finis n[on] est ultima actualitas vere et proprie, et
causalitas efficientis, et quod finis n[on] movet vere et proprie, cum n[on] re-
quirat esse in actu, nec requirat existentiam ut moveat, sic causa
efficiens, quæ vere et proprie movet, et cuius causalitas est vere et
proprie talis requirit existentiam, et movet in quantum est in actu, unde ex
identificatione causalitatis efficientis cum ipsa causa efficienti sequitur in-
finitas, n[on] vero ex identificatione causalitatis finis cum ipso fine.

3º Arg[uitur] ad
idem: nam ipsum, quod in nã creata, ut talis intelligitur, limitat, et
finit, est compositio esse cum existentia n[on] est, quod intelligitur in nã creata,
ut talis [illegible] n[on] limitat. [illegible]: [illegible]
[illegible] creaturam in esse talis est [illegible]: [illegible] n[on] est compositio
cum existentia. [illegible], nam Deus, ut dicitur in nã [illegible]
Dei attingit creaturam in [illegible], ut in ca[usa] [illegible] attingit,
ut effectum a Deo dependentem; nunc sic, [illegible] attingit creaturam
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible]: [illegible] limi-
tans creaturam in esse talis est esse effectum a Deo dependentem.

1º [illegible] nam compositio [illegible] cum nã est prior, quam compositio
[illegible] cum existentia [illegible] compositio [illegible] limitationem n[on] est compositio esse cum existentia.
Con[tra]

Coa ꝓni infert. Ans autẽ pat; naꝫ in doctrina D. Thomæ Creatura est immediate existens i subsistens. Ergo anseqũas intelligat ꝯpositio essentiæ cum existentia intelligit altera ꝯpositio; et non illa nisi p.

Dillamit. ꝑ. naꝫ ꝯtra identificatur essentia cum existentia dauer aliud prius limitans: ergo est prius limitans, et finitans Creaturam non est talis ꝯpositio. Ans ꝑ: naꝫ data distinctione reali, inter essentiam, et existentiam ex alio capite Creatura poterat euadere infinita simpliciter. ergo ratio limitationis non est talis ꝯpositio realis, seu realis distinctio essentiæ cum existentia. Ans. naꝫ si in qualibet Creatura intelligatur actio intelligendi cum potentia intellectiua talis Creatura esset infinita. Et hinc non obstante distinctio, seu ꝯpositio realis essentiæ cum existentia, cum propter illo ex illo capite infinita simpliciter euaderet: ergo. &.

Ad hoc argumentum respondetur, nego minorem, ad illius probationem dicitur, quod Deus cum cognoscat per suam essentiam tanquam per prius ipsas creaturas, et ut aliquid ipsius Dei diuinam essentiam comprehendens, sit ergo, quod essentiam per modum est creaturis eminentis, et creaturas per modum effectus attingat; nos attingimus etiam creaturas primo, et per se ipsas, per inde quod attingimus id, quod primo in illis inuenitur, quod est ratio ꝯpositionis essentiæ cum existentia, et non alias ꝯpositiones.

Ad illam minorem probationem. dicitur Ans: ꝯpositio subsistentiæ cum natura est primo exercitio et ingenio quam materialis, ideo Ans: ultimo prout ingenio quam finalis, nego Ans, et Conseq, ideo nempe ꝯpositio subsistentiæ cum natura, et existentia incipiat in subsistentia, et hæc in quantitate, quam ingenio quam materialis: quia tamen ultimate finit in ꝯpositione, et receptione essentiæ cum existentia, quæ est ultimus actus, et ingenio quam prius, et finalis per intelligit existentia ut ultima receptio.

2º ut existentia per lumen complexa, ex sim. le, quatenus est existentia tam substantiarum com̃es, tam substantiarum particularium, et sic existentia substantiae, et accidentis: si hoc 2º modo sumatur verum est, quod substantia mediat inter essentiam, et existentiam: quia si 1º modo accipiatur, ut specificativum essentiae ingressus talis, est existentia, non substantia, et est ut insinuato supra: quod enim substantia non sit nisi essentia ingressus talis, et esse substantia, et in sequentia accidentis sit, quod essentia est in se per alias, et finita exigit existentiam realem distinctam, et illa, quod natura est finita exigit ~~existentiam~~ substantiam finitam, ac inde receptio existentiae in essentia non est 1ª quae limitatur, et finitatur essentia, et existentia.

Sed est: quod ut supra diximus omnis limitatio desumitur debet ex aliqua compositione, et illimitatio, et infinitas ex summa simplicitate: ergo 1ª limitatio ex 1ª compositione; sed 1ª compositio est compositio essentiae cum existentia, non alia quaecumque sit: ergo = Sed sequitur quod nulla sit 1ª compositio, cum in creatis compositio substantiae cum natura sit 1ª, cum substantia mediet inter essentiam, et existentiam.

R. quod etsi substantia sit 1ª, quam existentia, tamen compositio cum natura non est nisi modus, non simplex: compositio essentiae cum existentia est simplex: et 2º, quia compositio naturae cum substantia cum substantia, et compositio accidentis cum in sequentia est compositio particularium in entium sub ente creato, et finito: ergo antequam descendamus ad has compositiones, debemus assignare compositionem 1ª convenientem enti creato, quae et substantiae, et accidenti, sed non assignabilis alia, nisi compositio essentiae cum existentia: quod haec est 1ª, quae convenit non multis per modum, bene in se, et simplex.

Ad 3um dr, quod ex identificatur in aliqua linea cum ultima actualitate illius lineae seque infinitas, quae est omnimoda indistinctio realis non solum in illa linea, sed etiam in alia: et sic quia esset identificata essentia cum existentia, sicut cum intellectu, non autem si sit distincta in alia linea qualis in praesenti, quod etsi identificatur in qualibet creatura actio intelligendi cum potentia intellectiva, adhuc non esset

n esset omnino indistincta quia non tenet paritas.

Respondetur ad quartum, negando inferri distinctionem realem inter essentiam et existentiam, ex eo quod adveniat accidentaliter ipsa existentia in tunc materiam: nam etsi haec propositio Petrus existit sit accidentalis existentia non distinguitur realiter ab essentia: quod probo mihi per: primo omnis multiplicatio ... non esse realem, quod ante existentiam ipsi essentiae conveniat de illa praedicatio accidentaliter, cum ab aeterno illa non conveniat, et tamen illud esse reale non distinguitur realiter ab essentia: quod dicimus: Ubi ... aliud accidentaliter convenit esse reale, et tamen cum illo identificatur: quod 3° quia ipsi existentiae convenit accidentaliter esse extra causam, nam in statu possibili non convenit esse extra causam, et tamen esse actualiter extra causam non distinguitur realiter ab ipsa existentia: quod dico 4° quod etiam haec praedicatio est accidentalis materia est unita formae, et forma est unita materiae; et tamen unio in sententia ... probabili non distinguitur ab extremis unitis: quod idem quod prius.

Propter hoc argumentum et propterea ... ultimam partem ... Ildefonsus Michael haec profert verba q. 8 art. 4. dub. 2, difficile est hoc instrumentum quod illum infirmat ultimum fundamentum, unde pars contraria committatur, vel teneat nullum exercitium creatum identificari cum sua potentia. haec ille; sed immerito talia profert verba, quia non est tam difficile argumentum factum, ut totalis evertat fundamentum ab ... Thomistis traditum: hoc enim idem argumentum sub eisdem fere terminis fit, et ... optime solvit ... tractatu de ... in Logica circa illam articulum an relatio distinguatur realiter a fundamento.

Unde ad argumentum respondetur, negando consequentiam, ad cuius probationem ... ad ostendendum est quod plura praedicata de aliquo subiecto accidentaliter dicuntur, quae de illo non distinguntur realiter, quae vox alicuius extremi inordinati praedicant, ut in multis exemplis patet primo in augmento gratiae, quae de ipsa praedicatur accidentaliter, et tamen non distinguitur ab illa realiter, et idem est de augmento habituum.

hatione. 2° in perseverantia gratiae, in [illegible] incarnationis, in repraesentatione actuali specierum Angelorum, in quo [illegible] et probatio accidentalis [illegible], attamen probatio realis et [illegible]. Quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] probatis, quae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] probatur accidentis: unde [illegible] exemplum in albedine ut denotet, quod omnia quae de aliquo [illegible] probantur accidentis, [illegible] absolutum, non respectivum aliquod [illegible] [illegible] reale.

Ergo supposito ad 1um dicas, quod accidentale praedicatum accidentis [illegible], hoc [illegible] [illegible], et de [illegible] [illegible] albedine, illud esse [illegible] accidentis praedicatum [illegible] reale ab illo: existentia vero convenit esse accidentis non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] causam efficientem, illa [illegible], ut causa [illegible]; et albedo causam efficientem [illegible].

Sed contra instare: quod [illegible] hoc praedicatum existentiae accidentis [illegible] de entitate, ut possibili, non [illegible] extra causas posita; et ut supra [illegible] non loquimur de esse [illegible] in statu possibili, sed de illa [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] non [illegible] reali. [illegible]: quod nequit intelligi esse extra causas, nisi intelligatur existentia: quod existentia non convenit accidenti [illegible], [illegible] extra causas.

Ad hanc instantiam [illegible], nego majorem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: nequit intelligi esse extra causas inadaequate sine existentia, nego [illegible]: adaequate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: quod non convenit accidenti, si inadaequate, et specificative [illegible], nego [illegible] causas, si adaequate, et reduplicative [illegible] causas, [illegible] [illegible]: quod [illegible] existentia aliquomodo accidenti competere debeat [illegible], non tenet [illegible] [illegible] [illegible] in statu possibili, quod [illegible] esse [illegible] [illegible] existentiae repugnet, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]

alla

assendus, quod esse possit a potentia quae conveniat accidentibus, et subiecto, quod nequeat intelligi esse extra causas sine existentia; quod etiam nequit intelligi potentia entis metaphysici sine abstractione, et tamen abstrahendo, convenit praedicamentis accidentibus.

Ad 2. dicet, quod ista realitas praedicamentalis aliquibus conveniat, attamen, quod ab eadem parte conveniunt, quod entia, non dicunt reale: quia talia ex Divo Thoma intellecta in 1. art. 4 ad 1. = Ad 3. quod dicat, quod cum ista sit potentia existendi aliorum, etiam est ipsa existendi sui ipsius, ac proinde, quod faciat existere, non dicit reale a seipso = Ad dicat, quod nego suppositum, quod existentia potest considerari, ut indifferens ad existere, et non existere, sed in potentia ad existendum, quod ens adaequate dividitur in ens in actu et ens in potentia, quod autem est ens in actu, non potest considerari in potentia, et, quod est reale non potest considerari, ut irreale.

Sed dices, quod existentia ante creationem rerum erat tantum in potentia, et non ens in actu extra causas: quia existentia ante, quam sit extra causas, non dicitur, ut potentia ?, et tamen requirit aliam existentiam realem distinctam, vel si non requirit, nec essentia, quae est in potentia ad existentiam requiret existentiam realem distinctam = Respondeo: quod ideo essentia sumitur ut ens metaphysicum, et indifferens ad esse, et non esse, quod sumitur habet praedicata [illegible] et extra mediis quibus dicit ab ente chimerico, et impossibili; sed etiam existentia potest sumi, quia est ens metaphysicum, et habet eadem praedicata quod distinctiva; quod tamen hoc erit in potentia, ut sit, et non sit.

Ad 3. dicet, quod Divus Thomas 1. p. q. 6. art. 3. ad 3.: quod bonitas non indiget alia bonitate, ut sit bona, non quia ipsa habet aliquam aliam bonitatem, qua sit bona, sed quia ipsa est ipsa, qua aliquid habet bona: ita dicimus, quod existentia non est id, quo habet esse, sed quo aliud habet esse tanquam

a roc fit, et cum hoc illius verificet quod actualiter exerceat inde fit, quod nunquam in [illegible] dicerat tamen a dicto esse, ut cuiusque capax talis existentiae. = Unde infra ad replicam, et cum ergo aliquid ar.: Existebat ante creationem habebat esse in [illegible] et sua gratia melius substantia sua, nego ar.: rec esse, cum et actus ultimus odd arg: ita fuit dicimus, quod non repugnantia esse existens includit non repugnantiam existentiae. quod ipsa capacitas mutandi status et huius variatio per acceptum existentiae est.

Ultimam et principalis argumenti, ut respondeamus recolendum est, quae [illegible] adverti[m]us: unde etiam illa dicimus, quod unio probat accidentia denominative extrinseca denotat, [illegible] et [illegible] similiter et roc. causae efficientis, et dispositionis, quae omnia denotant, ut [illegible] unionis [illegible] aliquo modo unionis superaddito; at vero existentia [illegible] et non roc alterius extrinseca denotat accidentia [illegible].

Si dispositio, quod [illegible] materia, et forma [illegible] unionis requirunt causam efficientem, ita ut illa existat rursus causa efficiens; [illegible] illius [illegible] unio causae efficientis [illegible] ut denotatur, ita similiter [illegible] existentia [illegible] habebit [illegible], ut denotatur.

Ad hanc [illegible] in [illegible] materiae. [illegible] dicente [illegible] in omnibus nego materiam, dicente [illegible] in aliquo [illegible] materiam, [illegible] nego [illegible], itaque dicimus quod ideo causa efficiens [illegible], ut denotatur [illegible] materia [illegible] unita, quod non [illegible] in [illegible] [illegible] ut [illegible] illius, [illegible] applicatio materiae ad formam, et [illegible]: [illegible] ut [illegible] requirit non erat [illegible] denotare [illegible] ad hoc, ut materia et forma [illegible] unirent, quod aliquid [illegible] distinctum ab ipsa materia, et forma ut unitis, et quod ad [illegible] dispositio

ca

sequat, p dventua, pter dispositiv li, qd pter divin dictay a mea cpha: et c
Ca efficieny in exist. ichet, ut p dventua, tctu. deberet, p into agentis in
qtry p dventua e ponere vy extra cas, aequale v pcip lex, ut onatera ext
trinsecy vegt; sd augtamenty, c Ans exitty reali dictay ab ista.

Argt. 5o. Exista n pot reals semper in esse: q
n disting ab ente reali. Ca ista, c mai pt. nay exist l. sempl. inesse
quet instam ... possibilitatis sui decreto, l. quatenus e extra
Cas: sd ille ... l. sui decreto n loquimur, nec in illa ratione accepta
pot reali pi exist reali: q nullo mo pot semper existe: dico q
... esse extra Cas exitty: q idem e intelligi extra Cas
esse, ac illay intelligere dici existe.

Ad hoc Argum n, nego
Ans: ad unia pcy ... quoad ... pty, nego minor
quoad ...; adistina pcy ... Ans: illa que e extra Cas
adequate sui decreto, sd Ans: que e extra Cas inadequati
sui decreto, nego Ans, c Cas istius dicimus, qd esse a pot sub
derari extra Cas inadequati, c hoc mo solum participat
esse actuale esse, et esse reale ... existe; c Cas pot sui deraret
quet e extra Cas adequate, c hoc mo n solum hat esse esse, c
reale sui existe, sd etiam hat esse existe, qd splete, c p fere
e extra sua Cas, unde p illo priori, quo intelligit cy esse reali,
sine actualitate esse intelligit sui primy existy reali, ut
dicimus de mea la.

Sd in 2a e 1o: q esse cy illa actualitate esse
differt a nihilo, c ab entitate sola, ut possibili q illa entitas
q de ipsa existit aeque inde alia dicta reali existe n vegt. =
2o. q eo ipso, qd esse intelligat extra sua Cas solum in
adequate intelligit aliquo existe: q iay dat aliqua existe
Creato, que recipiat reali in esse. pt Ans. eo ipso, qd esse

ali

ab quo modo sit extra causas debet esse alicuius actio, quae tunc intelligitur tradi: ergo etiam debet esse in termino aliquo existentia.

Probatur 1° ut aliquando sit extra causas non minus dependet ab existentia, quam ab actione agentis: ergo si esse nequit esse extra causas, nisi media actione, quae tunc intelligitur tradi, nec potest intelligi extra illas, nisi media aliqua existentia. 2° quia eadem loco, quod actio, dum ponit res extra causas, cumulat illi existentiam: ergo eodem modo, quo ponit res extra causas inplete, dat illi existentiam inplete.

3° alia via contra traditam impugnat; quod etiam illo priori, quo esse essentiae habet esse visibile, et non existentiam non potest tenere existentiam: ergo sicut contra [illegible] illo priori esse habet, ut solum habet non existentiam; ergo in illo priori debet esse existentiam; consequens non valet, nisi ut existentiam: ergo etc. 4° existentia est minus [illegible]; sed quod habet minus determinat esse, minus est minus, quod minus non potest determinari ab esse absoluta posita [illegible]: ergo ab ista absoluta existentia: ergo ante existentiam intelligitur existere.

Ad 1am explicatur distinguo antecedens: esse cum illa actualitate differt a nihilo, et a se ipsa, ut possibili adequate, nego antecedens, inadequate, concedo antecedens; et nego consequentiam, cum enim esse in illo priori solum habeat esse inadequate, et reale, sine habeat cognoscitivam, ut distinguatur a se ipsa, ut possibili, inadequate. Et patet ex eo, quod est in voto, et ut habet capacitatem ad recipiendam solum inadequate differt a se ipso simile.

Ad 2am explicatur, nego antecedens; ad cuius probationem distinguo antecedens; debet tradi alicuius actio inplete, concedo antecedens, complete, nego antecedens, et consequentiam, ad cuius probationem distinguo antecedens: non minus dependet ab existentia quam ab actione agentis, ut sit extra causas complete, concedo antecedens, ut tamen sit inplete, nego antecedens, quod existentia est ultima actualitas in praedicamento

quo

quam per derivata ultimum, quo sumit rei in genere entis, et hoc habet eius extra causas suas adaequate, vel inadaequate. Et hoc patet exemplo manifesto in genere intellectiva creata cuius ultima actualitas in genere intellectivo est intellectio, per quam ultimo complet intelligere: quod autem huius sit defectus inadaequati intelligere non intelligit aliqua intellectio, nec inadaequata, quod ad melius speciem impressa cum in, sit defectus. Ac dicimus in proposito: et eodem modo ad ea ponitur secundus distinguo antecedens: actio productiva ponens eius extra causam dat illi existentiam, si adaequate ponat extra causam, concedo antecedens; si inadaequate ponat, nego antecedens, actio namque ponens eius extra causam inadaequate dat illi per intrinseca quod existens: unde illi non ponit aliqua existentia.

Ad secundum respondetur cum mag. Ioanne a S.to Thoma, nego antecedens, ad cuius probationem, distinguo antecedens: habet, ut causa materialis materialitatem, et ut dictum recipiens, concedo antecedens, ut effectivum, nego antecedens, et causa, in causis enim materialibus non requirit prius existere, quod sufficit quod explicet potentialitatem eius; quod ad receptionem non deceret actualitatem, quam potentialitatem; unde prius non explicat existere eius materialem, etiam in re existere licet: et hoc argumentum etiam est solvendum in causa, quae adinveniens est causa; nam prius non, quae aliqua causa est, non dum intelligitur data ab alia causa: contra, nec complete existens.

Ad 3um respondetur,

quod existentia est magis indemnans ab actu, quod est magis competens ei ab extrinseco et ab agente collocatus: unde nihil contra nos hic replica attulit.

Ultimo arguitur: peccatum transcendens, ut tale non distinguit a bonitate, de quo patet; quod existentia est peccatum transcendens; quod non distinguit a bonitate, patet in bono, et vero; quia quod sit transcendentia non distinguit ab illis, quae transcendunt. Minor probatur; nam existentia transcendit ad omnia realia, et omnia praedicamenta: quod est transcendens.

Dico 2um esse etiam transcendens; quia existentia non distinguitur ab ente, ut ens est: quia nec ab essentia. haec ultima constat; quia quod non distinguitur a concreto, non distinguitur ab abstracto; et essentia est abstractum entis, ut diximus cap. 1o de ente et essentia: quia existentia non distinguitur realiter ab ente, ut ens est, nec ratione distinguitur ab essentia.

Ad hoc argumentum vero, concesso majori, nego minorem, ad illius probationem dicatur, quod si existentia dicatur de omni ente, quod haec est extra causas. In nomine transcendens; quod de illis dicatur, ut supra vidimus evidenter. nec obstat: de ratione autem nominis transcendentis est praedicari de omnibus entibus.

Ad 2um vero, concesso antecedenti, distinguo consequens: non distinguitur ab ente sumpto participialiter, concedo consequens; sumpto nominaliter, nego consequens; et etiam 2a consequentia negatur: adeunque probationem dicatur quod essentia est abstractum entis nominaliter sumpti, inquit distinguitur in ea forma: existentia vero est abstractum entis participialiter sumpti, et ut utrumque concretum est distinctum realiter. Consequens fit, quod etiam abstracta debent realiter distingui.

Si tu dicas, quod essentia etiam habet suas essentias: quia esse particulare est essentia, et existentia est abstractum, et sic existentia non distinguitur ab ente quod est concretum, nec ab essentia quae est abstractum. = Respondetur quod si existentia habeat suas essentias, quae est ultimus existentiae essendo, non tamen haec essentia, ut hic sumitur: hic enim sumimus essentias pro ratione quiditativa, quae [illegible] in praedicamento [illegible], itaque si semper debet dari distinctio concretorum entis, scilicet nominaliter sumpti, et entis participialiter accepti, et non abstracta illorum realiter debent distingui. Articulus quidem, an existentia sit ultima actualitas, et non admittat existentias particulares? §. I. [illegible] utrum [illegible] distinguitur a essentia?

art.

ART. IV.

An existentia sit vera et totalis, vel admittat existentias partiales?

§ I.

Relatis sententiis vera eligitur per conclusionem

In praesenti articulo loquimur de composito physico, constante ex partibus physicis, scilicet materia et forma; et inquirimus, an sicut dantur illae duae entitates partiales componentes unam totalem entitatem; ita compositum possideat duas existentias partiales componentes unam totalem, vel sufficiat unica existentia, quae immediate existat totum compositum, et mediante illa partes.

Quae difficultas aliquibus [illegible] solet proponi; an scilicet materia [illegible] habeat propriam existentiam distinctam ab existentia formae?: in qua difficultate authores illi, qui tenent existentiam non distingui realiter ab essentia, affirmant [illegible] esse [illegible] existentiam, quot sunt entitates; ac inde ponunt existentias partiales, quae nihil aliud sunt praeter ipsas entitates partiales materiae et formae. Et alii [illegible], ut [illegible], et Amigo [illegible] tandem [illegible], quae [illegible] ponunt illi, qui [illegible] realiter a [illegible] ab existentia, [illegible] in praesenti [illegible]. [illegible] affirmant illas existentias partiales esse omnino superfluas et impossibiles, quapropter docent in quolibet composito substantiali tantum esse unicam existentiam, quae immediate existat totum, et mediate partes; cuius explicatio [illegible].

Nostra conclusio: in composito substantiali non dantur existentiae partiales, sed materia et forma existunt existentia totali, quae existentia immediate [illegible] pendet toti composito,

ed

existit, ut quod, mediante illo, quis existentiis, ut quo: haec ergo est illa expressio Aug. cum non tam magna difficultate labentibus ... ... et meum est per ipsa magna ... cet plura inclusi, et propter primo ... gentes. ... iter ait. Si unumquodque quod ... ... essent, ... n. fuerit sic tantum, nec magis ... : ... ... in ... : ... quo ... est ... actus, unde ... ... tamen ... non ... ... Aug. D. ... q. 4 aut ... ; et q. 4 ... aut alibi palam.

Quaeres ... ...

... ... existentiae, ... existentia ... ... ; hoc est falsum ... sequela: ex duobus entibus in actu ultimo completis fit unum per se ... est contra axioma philosophicum, atqui ... ... existentia esset ... in actu ultimo completum; et similiter ... ..., ... adversarios, vendicat existentiam: ... ... fieret unum per se ... ... ultimo actualitas ... : ... ... existentiam ... in actu ultimo completum.

Respondent ... ... , quod ex duobus entibus in actu ultimo, completo ... ... fieri unum per se. Ceterum ex duobus entibus in actu incompletis, et habentibus partiales existentias bene posse fieri unum per se, quod bene per illud, quod est incompletum ordinatur ad actum ultimum completum; et hoc ... ... , quod illa existentia partialis ... incompleta, et ... ordinata, ut ... ... existentiam totius.

Sed contra replico ... quod ... ... existentia ... partiales, et incompletas repugnat illi ordinari ad existentiam totius, ut ... ... : ... ... illud, quod est ultimo ... , ... , ordinatum,

n̄ē alterius actuabile, ꝯ dilatabile, atqui ū maūl° hunc ꝑpri existẽ esset alti nō actuatum ꝯ dilatati ꝯ. ꝓ̄ᵇ min. existit tm̄ huius rōe esse ultimus actus, ꝯ ultima ꝑfectio rei: ꝯ repugnat illi actuari ꝑ alium actum.

2° replic. ꝯ̄tē per existẽ partiales maē, ꝯ fīe, dari alia existẽ totius; l. ꝑ illas existẽs totales existunt ꝑtes, l. n̄ existunt; si dicat 2um dr ꝯ implicat, ꝯ talis existẽ totalis actuet ꝑtes, ꝯ earum existẽ faciat existere: ꝯ supfluunt illæ existẽ partiales, si vo dicat 1um etiam supfluunt, ꝯ existẽ totales existit n̄ solum totum, ꝯ etiam ꝑtes, medio ipso toto: ꝯ sufficit existẽ totius.

Deniq ꝓ̄ᵇ ꝑ 1°. destruendo oppositum fundm, nam ideo existunt ꝑ maēlᵗᵃ ꝑpria existẽ, ꝯ in illo priori, quo sat fīe reali sat, ꝯ reali rei pit eam ꝯ. at hoc n̄ reqr ꝑpria existẽ, ꝯ sufficit existẽ totius: ꝯ. min ꝓ̄ᵇ. 1°. nam ipsi adversarij admittunt ꝯpplementum ꝯ. ꝯ putandum esse reali distingui ab existẽ: tunc sic in illo priori, quo maā rei pit existẽ reali sat illam, ꝯ in illo priori n̄ intelligit existẽ: ꝯ etiam poterit reali rei pete, ꝯ care fīe, ꝯ n̄ intelligat existẽ ꝑ illo priori. = 2° ꝓ̄ᵇ min nam ipsi 3um tenent, ꝯ creatio ē actio transiens reali recepta in re creato; ꝯ tunc maā reali rei pit creatm sine eo, ꝯ reali existit (siquidem vedit existẽ ꝑ eandem creatm) ꝯ etiam poterit maā in aliquo priori rei pere fīe etiam si ꝑ illo priori n̄ existat. ꝯ 2um ꝑpriis, ꝯ solvunt argta.

§. II

Proponuntur, et solvuntur argta.

Argr 1°. nam maā 1° ē cā ꝯpositi, ꝯ fīe substantialis, quæ existẽ educit, ꝯ in illo rei pit: ꝯ ē prior fīe, ꝯ ꝯposito substantiali. ꝯ ꝑ illo priori quo maā ꝑtem supponit fīe ꝯ ꝯposito, habebit entitatem

entitatem existentem actum ex non existente possibilibus, quae non dum intelliguntur: ergo existentia prior. — Rp. dato ante, dist. quod consequens: quae prior sint realitate essentiae, concedo consequens; sint realitate existentiae, nego consequens.

Sed 2.a nihil potest exercere veram causalitatem nisi habeat existentiam; sed in illo priori, quo materia in substantiam generationis accedit, est causa realis illius: ergo in illo priori habet existentiam. = Rp. materiam esse veram in causis efficientibus, secus in causa materiali et formali: cum enim materia et forma non aliud sint possibilitas, nihil [...] causando veram existentiam esse, ex quibus resultat, sufficit, quod causas habeant in illo priori, quo intelliguntur causae: at vero causa efficiens, cum causet per veram actionem, debet existere, ut illam exerceat.

Sed urgebis: nam materia est in illo priori, quo causat, et extra causam efficientem cum sit producta: ergo habet existentiam. Probatur consequens, quia causa efficiens tribuit existentiam effectui: ergo materia est in illo priori, quo causat habet existentiam. = Rp. distinguendo antecedens: est extra causam efficientem quoad realitatem essentiae, concedo antecedens; quoad actualitatem existentiae, nego antecedens: haec enim dependet a forma informante, quae in illo priori non dum intelligitur exercuisse veram causalitatem; unde negatur consequens: et addimus, efficientiam non dare existentiam suppositionaliter aliarum causarum, nisi ante illam.

3.o Arg. 2.a quod in homine materia non potest existere per existentiam propriam, aut totius compositi: ergo solum in illo dant existentiam partialem. Prob. antecedens, nam existentia totius est spiritualis, et sic convenit a forma spirituali: ergo per illam non potest existere materia homini. Consequens probatur: quod cum existentia sit actus entis, ergo illa existentia debet cum illo proportionari; sed materia nequit proportionari existentiae spirituali: ergo per illam non potest existere materia homini.

ad

Ad hoc argum. nego, neg. cons. ad uniq. per. de licimus; quod lic existentia hominis sit forma spiritualis, et immaterialis, et ipsa anima, a qua provenit, tamen sit ipsa anima rationalis, cum sit actus corporis, unitur corpori, et hoc sufficit, ut possit informare materiam: ita similiter existentia hominis est unita materiae, quod sufficit, ut possit per illam materia existere.

Replicat: quod si materia prima haberet propriam existentiam distinctam ab existentia formae, et compositi materia generaretur et corrumperetur quoties forma, et compositum generatur, et corrumpitur; consequens falsum: quod materia prima est ingenerabilis, et incorruptibilis: quod debet habere propriam existentiam. Probatur sequela, quia tunc aliquid generatur, quod ponit existentiam, et tunc corrumpitur quod amittit existentiam; sed si materia non haberet propriam existentiam, sed existeret per existentiam totius, cum totum generatur de novo, de novo etiam ipsa acquireret existentiam, et similiter, quod totum corrumpitur amitteret existentiam, quo generaretur, et corrumperetur ad generationem et corruptionem totius.

Ad hoc argum., nego sequelam; ad univ. probatur, dicimus, quod generatio et similiter non est quaelibet acquisitio existentiae, sed transitus de non esse ad esse, unde ad hoc requiritur, quod aliquis non habeat aliam existentiam, aliquin non erit transitus de non esse ad esse, sed de uno esse ad aliud esse; et ita cum materia prima, sit quod generatur totum compositum nobis acquirat existentiam, ante aliam habebat sub alteratione, hinc pro materia non generatur, nec de novo dicitur, sed transit de uno esse ad aliud esse, similiter in corruptione, cum sit transitus de esse ad non esse requiritur quod, quod corrumpitur amittat esse, et aliud esse non acquirat. Atqui materia prima, si existat per existentiam formae et compositi, et illam amittat, cum corrumpitur compositum, statim sub forma genita novum acquirit esse, et existentiam, ita, ut nullum sit instans, in quo materia prima non

n̄ sit aliq̄ pa^e substtæ, ita nullum̄ instans, in q̄uo n̄ habeat existm̄ ab illa, b. illa pa^e substtæ emendicata; ideò g̃s. mat̃ia nunquam corrumpit, nec generat.

Arg. 2.° non mat̃ia habet di-
recte actem̄ productivam a pa^e substtæ; dōs. actio productiva ordinat^r ad commicandum existm̄ illi: sed si existm̄ mat̃ia haberet existm̄, mat̃ia certè, si quidem mat̃a de illa pot. fieri per creatm̄. pari, ac per compositum̄ generatm̄.

R. mat̃iam̄ ... produci per se, aut creari, dd. per duci, b. concreati cum productione, b. creatione totius compositi, exqua cum ipmi commicat composito existm̄, e mediante illo ipsi m̄, ac inde n̄ sequit, mat̃iam̄ propriam̄ habere existm̄.

Repl. 3.^a ... quod licet verum sit, quod in communi productio ducere mat̃ia n̄ fuerit creato per se, d. concreato ad creatm̄ fi..., et totius compositi; potest Deus denovo aliquam̄ creare mat̃iam̄, n̄ creando formam̄, nec compositum̄: sed tunc illa actio commicabit illi propriam̄ existm̄.
Cont. pot: quod dōs actio productiva ordinat^r ad commicandum existm̄ termino illius productio: e contra, quod ex speciebus sacramentalibus generat^r vermis. ad formam̄ vermis n̄ præsupponit mat̃ia productio: sed tunc, b. creat^r mat̃ia, b. fit per ... potentiis indita, ut virtute agentis naturalis ex illa generat^r forma vermis, omne fiunt per dictam̄ actm̄.

R. solutm̄ datam̄ esse optimam̄ ad replicam̄ d. ultimam̄, quod licet possit Deus solam̄ creare, b. ... illam̄ ..., talis actio productiva mat̃ia n̄ ... explebit ... per aliam̄ actm̄ productivam̄ totius compositi ipleat, et ipsi mat̃ia commicat existm̄, et n̄ ex defectu virtutis agentis, sed ex incapacitate ipsius mat̃ia, quæ cum independenter a forma n̄ possit actuari per existm̄ actio productiva ipsius mat̃ia manet inexpleta, donec actem̄ productivam̄ compositi immediate ipsi, et ... partibus commicat existm̄: unde cum dicit^r quod dōs actio productiva

trat^r

nat ad existentiam vel creatur debet intelligi de actu dicente completo, vel de incompleto, et natura ad aliquid per se, quod contingit in creatione animae rationalis. Quia licet separata anima non posset habere propriam existentiam et subsistentiam in tempore, supponendum est quod Deus vellet illam creare, ut de facto creat separatam animam, quod uniri in eodem instanti uniatur per talem actionem creativam, non creat illi existentiam, atque inde, nec talis actio intelligit completam, donec generatur totum compositum, ipsum immediate et mediate animae conferre existentiam.

Sed dices: in isto instanti compositum existit per existentiam suam antequam intelligatur compositum, intelligitur forma cum propria existentia. = Nego, nego consequentiam, quia ut compositum existat per existentiam suam sufficit, quod in eodem instanti creatur, quo producit forma, producatur totum compositum, et ipsi conferat existentiam suam, nec contra hoc facit, quod in illo signo prius forma intelligatur existens, quia illa prioritas est prioritas solum naturae, non temporis, sive existentiae.

Argumentum 5°. nam materia prima non terminat dictam terminationem, sed totum compositum, quod gaudet dicta existentia. Antecedens patet, quia terminatio est terminata ductio, de materia prima fuit deducta dicta, sed forma, et totum compositum habetur inde, quia materia fuit creata, et forma cum ea compositum generatur. Ergo debet compositum dicto ut existens, non materia ad illam, itaque terminatio de materia fuit producta dicta actio: ergo terminat dictam terminationem. = Ad hoc argumentum respondeo, quod materia prima non gaudet dicta terminatione completa, sed incompleta, sicut non fuit deducta dicta actione completa, sed incompleta solum: et dicimus ad argumentum.

Quod vero declaramus, cum displicent, et merito omnia argumenta [illegible] ad universales posita, illa tollimus aut, intellectumque [illegible]

roboris, ac momenti [illegible], et alia, ponit dicens, quod [illegible] ma [illegible] [illegible] probabilis fallitur, quia. Videamus [illegible] quomodo [illegible] proponit:
[illegible] [illegible]: nam materia [illegible] partibus, ac [illegible], unde educitur
forma: [illegible] [illegible] [illegible] propriam existentiam, quam [illegible] habet à forma
nam fundamentum [illegible] [illegible] et firmitatem, [illegible] firmiorem debet
habere, nec ceteris convenit. = [illegible] arguit: nam forma dependet à potentia
materiae, et [illegible] [illegible] dicitur [illegible] in dependentia dicendus
erit, quod potius forma existit à materia, quam [illegible] materia habet propriam
existentiam. [illegible] arguit: nam materia [illegible] habet aliquam proprietatem; [illegible] quo-
libet esse in [illegible] [illegible] [illegible] saltem dimanationis [illegible], et
[illegible] [illegible] in illo priori, in quo [illegible] petit propriam existentiam:
[illegible] antequam intelligatur forma, gaudet materia propria existentia.

Contra [illegible]
[illegible] nullius roboris, ac momenti [illegible], quae [illegible] [illegible], et
facilius conveniunt. unde [illegible] imaginatio fallit illum. Ad [illegible] dico:
[illegible] materia [illegible], quod materia existens [illegible] [illegible], quia [illegible]
[illegible] materia [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible]
medio primo, [illegible] [illegible] [illegible] loquendo [illegible] [illegible]
[illegible] de forma absoluta, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eductionis [illegible],
[illegible] [illegible] tentat [illegible] esse [illegible] [illegible] respiciendo, = Ad [illegible] dicimus,
[illegible] materia, et [illegible] [illegible] [illegible] à priori [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], et [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], nec [illegible] de-
pendet à materia [illegible] existere, [illegible] potius [illegible] = Ad [illegible] [illegible],
in [illegible] multis deficit, [illegible], [illegible] ad dimanationem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pro-
[illegible] [illegible] existentiam. [illegible], nam materia [illegible] habet [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ab illa [illegible], ut esse [illegible], esse ingenerabilem, et incorrupti-
bilem, et [illegible] [illegible]; et alia [illegible], unde [illegible] indiget aliqua
[illegible] [illegible], [illegible] nec [illegible] [illegible] [illegible] proprietatem. [illegible]
an [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et ab existentia [illegible] quomodo
differat à [illegible], [illegible] [illegible] explicate

aut

ART. V.

AN SUBSISTENTIA REALITER DIFFERAT A NATURA QUAM TERMINAT, ET AB EXISTENTIA?

§. I.

Quomodo differat a natura quam terminat explicatur.

Loquimur hîc de natura creata, seu materiali, sive spirituali, et dicimus subsistentiam realiter differre a natura, quam terminat: haec est D. Thomae pluribus in locis, praecipue 3 p. q. 4 art. 2. et 4 contra gentes cap. 43 ubi ait, quod si natura humana Christi Domini praeextitisset [illegible] antequam assumptam a Verbo, [illegible] competeret; at non corrumpitur natura assumpta a Verbo: ergo subsistentia realiter differt a natura, quam terminat, pro [illegible]: quod valet idem ut natura non possit [illegible] [illegible]. idem docet de subsistentia [illegible] in eodem loco, quod si modo assumeretur a Verbo natura, [illegible] subsistentia eius corrumperetur.

Probatur 1.o ratione: nam subsistentia, seu persona creata includit naturam addendo ipsi terminum, et complementum [illegible]; ergo realiter differt a natura tamquam includens, et inclusum; quod includit naturam, et aliud [illegible] addit, scilicet subsistentiam: ergo realiter differt a natura. 2.o Confirmatur: nam quoties unum comparatur ad alterum, ut ad complementum, [illegible] facit compositum reale cum illo, ut patet in [illegible]; sed natura comparatur ad subsistentiam, tamquam ad complementum [illegible] reale compositum facit cum illa: quod [illegible] natura creata comparatur ad subsistentiam tamquam ad complementum [illegible] realiter [illegible]. [illegible] quaelibet natura creata etiam [illegible] assumptibilis a Verbo Divino, ut modo supponimus: ergo non [illegible] identificatam [illegible]

eam

tanq. subsist.

Obijcies primo quando duae naturae in una persona subsistunt ... ex quo ... alt. ... in nat. immateriali distinguitur realiter suppositum a natura ... 2. ... ex 1. p. q. 50 art. 2 ad 3 dicit, quod non differt realiter suppositum ... suppositum ... suppositi ... existentia ... et 4 ... quia ... dicitur ... non ... communicabilis, assumptione ... Deo, quia Angelus ... in eo aliud natura, et aliud persona, cum sit ex materia, ... suppositum, in Angelo, quia est immaterialis.

Respondetur ad 1. testimonium D. Tho., ... cum ... subsistentia ... natura in Angelo ... suppositum ... dicit, quod in his, quae carent materia, ... natura nihil addit supra naturam, nec ab illa distinguitur, ... nec suppositum distinguitur a natura, ... quoad ... subsistentia in recto, ... quod ad ... subsistentiam ... induit, ... persona importat, et includit in obliquo: hoc ... Angeli ... col. 2. art. 4 ad 1 ... quae ... testimonia ...

Ad 2. ... sed ... videt ... cur natura humana sit magis assumptibilis, ... supponit, quod natura Ang. est etiam assumptibilis, quod repugnaret, si subsistentia differret realiter a natura ... quia ... suppositum ... subsist. ... subsistentia distingui ... a natura ... assumi a verbo natura humana; ... hoc ipso, quod Angelus sit sua natura ... magis ... sua existentia et subsistentia, et magis ... consecutum ... Dicimus autem quod ... natura ... ideo ... assumptio ... existentia, et subsistentia a natura, ... illa, quae ... immaterialitatis naturalis ... assumptibilis quoad ... S. 27 ... Caet. et ...

§ II.

Proponitur secunda conclusio, et probatur.

2.ª Cl.º subsistentia creata realiter differt ab existentia, et probatur 1.º nam suppositum est reale susceptivum existentiae; sed suppositum differt realiter ab existentia; Dsuppositum constituitur realiter per subsistentiam: ergo realiter differt ab existentia: 1.ª Cl.ª probatur nam reale susceptivum alicuius actus realiter differt ab illo.

2.º Cl.º nam vel verbum D. supplet vicem existentiae creatae, vel causam supplet; si existentia identificatur cum natura; vel dicatur 2.um hac habemus intentum, quia verbum D. supplendo vicem subsistentiae supplet realiter vicem existentiae, quae identificata realiter cum natura assumpta: ergo subsistentia realiter differt ab existentia: sicut verbum D. supplet vicem existentiae, ergo sint idem existentia, et subsistentia; nam vicem subsistentiae creatae supplet per aliquid relativum, vicem existentiae per aliquid absolutum: ergo existentia et subsistentia non identificantur.

Vltimo probatur Cl.º existentia, et subsistentia sunt actus non in diversa linea, unus scilicet existentiae in linea entis, et alius in linea subsistentiae: ergo sunt actus realiter distincti. Ant. supponit, et cons. probatur actus multiplicantur realiter per lineas, quas actuant, vel per potentias, quas perficiunt: ergo. Ant. patet 1.º quia intrinseca ratio in existentia, et oppositio sunt actus accidentis in diversa linea realiter distincti. Ergo

2.º nam actus sunt causalitates, et inducuntur ab illo: ergo sibi sunt qualitates diversae lineae, ex parte subsistentiae debent esse actus realiter distincti ad complendas qualitates illas. Ant. probatur nam licet non sit eadem potentia, quia sub diversa ratione recipit perfectionem ab una forma, quam ab alia, et ab uno actu, quam ab alio, tales formae, et actus realiter distinguuntur, quia hunc creatam subsistentiam et in subsistentia sub diversa ratione respondente realiter distincti in actu,

quod ex natura sua sit limitata, pro: quod limitatio.

Objicies 1.º nam subsistentia illa dicit entitatem, et realitatem subsistentiae, et perfectionem naturae in linea existentiae, subsistentia perfectum quod perfectius staret subsistentia superaddita, ad quod natura absolute superflua: quod subsistentia non differt realiter ab existentia. Quod major, subsistentia superaddita solum probo perfectum quod natura sit completa incommunicabilis, tamen per modum actus ultimi probo: At hoc habet natura in linea existentiae, quod major. Quod natura in linea existentiae est integra, et incommunicabilis alteri per modum per subsistentiam, et existentiam, quae est actus ultimus habet, quod sit in se, et existentiam: quod habet quod perfectius staret subsistentia.

Ratio est quod subsistentia non perfectum esse, se, et in alio tamquam subjecto, quod est dicitur transcendentalis subsistentiae, dat esse per se, sive quod est idem, existere in se, sine hoc potuit unum alterum mixtim in linea subsistentiae, ponendo subsistentiam in sua linea, ita completam, ut sit extra omnem aliam naturam, et nihil horum perfectum naturae, aut existentiae quod natura singularis est integra, et completa, et incommunicabilis alteri, ceterum non est completa natura, et quamvis habeat esse per se transcendentaliter, non habet esse per se substituendo in se; limitatio existentiae subsistentia solum dat existentiam per se extraneas in linea entis reddendo naturam illam incommunicabilem cum quo, quod habet impossibile, sed intra eas, nunquam in linea subsistentiae, et ideo non superfluit subsistentia superaddita, quae hoc perfectum.

Ad 2.am replicatur: nam sola existentia facit suppositum. Quod superfluit subsistentia: probo conclusionem: solum existentia reddit naturam incommunicabilem alteri, cum quo facit unum per se, nam sola subsistentia per illam non reddit natura incommunicabilis existentiae, cum quo facit naturam unum per se, per existentiam est alteri incommunicabilis: ergo sola existentia facit suppositum; et sunt, se sola, perfectum proprium munus subsistentiae.

R[o], q subsistentia ab hoc [illegible] suppositando ultimum complementum in linea entis, et sanctus in linea substantiae: et ideo sicut id, et [illegible] existentia est forma ultimi supposita, ita illa [illegible] ad existentiam non [illegible] suppositi, immo illud [illegible] supponit, q existentia est actus suppositi, et terminus suppositi.

Obiicies 2°. q in natura [illegible] [illegible] non differt subsistentia ab existentia; q [illegible] non est ab re [illegible] ex D. Th. 1a p. q. 50 art. 2 ad 3 [illegible] ubi docet; q in Angelo non est compositio ex supposito et natura; at si subsistentia esset realiter distincta ab existentia esset duplex compositio in Angelo, altera ex natura et subsistentia, et altera ex supposito, et existentia [illegible].

Ad hoc [illegible]. [illegible] D. Th. [illegible] in Angelo non est aliqua compositio in natura, et [illegible] ex quo est, et q est, id est ex natura, et supposito, [illegible] subsistentia, [illegible] ex quo est, id est, existentia, et q est [illegible] id est ex supposito in [illegible] natura [illegible] in [illegible] Angeli. §. 3. explicat an subsistentia aliquid positivum an solum super naturam [illegible]

§. III.

Explicatur an subsistentia [illegible] super naturam quam [illegible] aliquid positivum an solum negat[ionem]

Non addere aliquid positivum super naturam, quam [illegible] subsistentiam, et solam negationem, docuit Scotus, quem sequuntur Scotistae, et [illegible] docet addere solam negationem, et etiam aliquid positivum: haec est [illegible] sequentibus D. Th. pluribus in locis, et praecipue 3 p. q. 4 art. 2. natura personalitatis est non [illegible] in aliquo negativo, et positivo; et personalitas, seu suppositalitas creata est participatio divinae personalitatis: q etiam [illegible] aliquo positivo debet [illegible] [illegible] [illegible] suppositi

Deinde quia nam in Xto Dño assumptio humanitatis à verbo in humanitate, quae sane est assumptio in aliquid positivum infinite perfectius, quod suppositalitas seu personalitas divina in roe suppositandi humanitatem seu personalitate creata, et supplet vices illius: ergo haec consistit in positivo.

Denique probatur quia roe principii: quod omnis negatio debet fundari super aliquid positivum: quod suppositum creatum roe subsistentiae importat negationem, quam ex se non importat natura, sicut quaevis natura ex se non est omnino incommunicabilis: ergo suppositum roe subsistentiae aliquid positivum addit supra naturam. minor est certa, et quoad maior. discurrendo per varias negationes: nam negatio, quam habet substantia de inhaesione accidentalis, et negatio extensionis corporeae, quam habet spiritus, et negatio divisibilitatis in plura inferiora, quam individuum per singularitatem super addit, in praedicamento substantiae, fundant super aliquid positivum: ergo vera est maior.

Dicit hoc: quod suppositum ex se roe subsistentiae habet esse, ut quod, et per modum habentis; ita ut natura sit, quo aliquid habet esse, et subesse accidentibus; quod est impossibile, quod negationem suppositum habeat esse, ut quod, et quod per negationem habeat substare accidentibus, siquidem negatio, quo aliquid non est, quo non habet esse, quo non subest: ergo subsistentia non potest consistere in negatione.

Objicies: nam subsistentia solum addit naturae indivisionem, et incommunicabilitatem; quod natura esse in se, et incommunicabilitas consistit in negatione divisionis, et incommunicabilitatis: ergo subsistentia solum addit negationem supra naturam, mar. patet ex definitione personae, seu suppositi supra tradita. — Resp. negando. explicatur quod negationem etiam in se sit quid positivum, sicut unitas est ens positivum, omnis negatio exprimat: indivisio enim est unitas positiva, et incommunicabilitas, haec consistit in eo, quod natura, medio subsistentia, reddatur tota, et completa intrinsecus, et potens esse per se, et non in alio: et ideo non consistit in negatione.

Objicies 2°: nam verbum Dei assumpsit, quod in humanitate perfectum, et

ut ait Damascenus libro 3. de fide Cap. 6; ḋ n̄ assumpsit subsistentiam per ē de fide: ꝙ subsistentia n̄ ē aliquod positivum. patet Cons.; ꝙ si subsistentia esset ꝙ positivum, tunc verbum n̄ assumpsisset oē id, ꝙ in humana naā plantavit; [illegible] ꝙ n̄ assumpsit subsistentiam. ꝙ subsistentia n̄ ē aliquod positivum.

Ad hoc argum. rñ, dist. maiorem: assumpsit ꝙ in naā plantavit, pertinens ad veritatem, et integritatem naē in dīe, Cōd maiorem: pertinens ad complementum ipsius naē, neg. maiorem: itaque dicimus, ꝙ subsistentia n̄ spectat ad perfectam veritatem humanæ naē, sed naā ē; et ideo [illegible] naā illa unita a verbo n̄ habet propriam subsistentiam, n̄ ē, ꝙ deest aliquod attinens ad veritatem humanæ naē, sed ꝙ deest principium, seu complementum, quoniam [illegible] perfectiori modo supplet subsistentiam divinam. art. 6. Vz subsistentia sit pro medio, qua naā terminatur ab existentia, et operatione. §. 1. 1ª Cc.º statuitur et prob. 1ª Cc.º naa

ART. VI.

VZ SVBSISTª SIT PRO MEDIO, QVA NAA TERATVR AB EXISTª, ET OPERAT.?

§. I.

Prima Conclusio Statuitur, et probatur.

Prima Cc.º: naa, mediante subsistentia, trahitur ab existentia hoc ē dicere prior ē subsistentia, quam existentia, hæc ē com. Thomistarum, et probatur 1º. ex D. Tho. 1. p. q. 4 art. 10. ꝙ nihil existit, nisi sit subsistens, vel in alio existens (cum enim existentia habeat suum effectum in re per ordinem, in qua sit actus ultimus, debet habere, ꝙ rem perficiat) [illegible] ꝙ si illa naā

causa

sumit per existentiam, quod denique supponitur tota ratio illius naturae, cui existentia in illo: ergo existentia recipit in supposito, et mediate illo, in natura.

2° probatur: quod natura per prius recipit, et recipit illud, quod est ad se, et propter se illi competit, quia id non est ad se, sed in ordine ad aliud; subsistentia competit naturae singulariter per se, et ad se ... existentia solum contingenter, et in ordine ad aliud ... ergo. ... ex D. Thoma cap. 1. de subsistentia, natura subsistere ... quod habet ratio suppositi convenit subsistentia ... in quarto modo existentem contingenter, quod prius est, ... quam quod per accidens, ... contingenter convenit. ergo. ... 2°. quia natura in ... potest ... abstrahendo a supposito, ... abstrahendo ab existentia: ergo existentia non est intrinseca ... naturae: ergo prius convenit in existentia subsistentia. = Denique ... quia ... prius convenit ... quam existentia. Ergo subsistentia prius convenit subsistentia, quam existentia.

Objicies 1°. quod omnis realis compositio supponit existentiam ... subsistentia facit realem compositionem cum natura ... = Respondeo ... subsistentia modo ... non ... reddit ... existentiam ... supposita existentia ... facit ... existentiam.

Ad hoc ... supponit existentiam ... facit realem compositionem cum illa, sufficit ... ad realem compositionem, quod ... existentiam ... in eodem instanti reali ... et ... subsistentia facit realem compositionem cum natura completa in linea ... proxime ... susceptiva existentiae; non ... reddit per se existentiam ... indiget existentia.

Objicies 2°. natura ... prius intelligitur ... in ... existentia ... existentia: ergo prius existit, quam subsistat. ... natura per ... impedit ...

la-

subsistentiam, et communicat subsistentiam Verbi; et eadem ratione in aliis subsistentiis. Ergo.

R. quod actio illa productiva naturae humanae Christi Domini, quae ex parte creati, quam generativa, non communicavit illi existentiam, aut subsistentiam creatam, utrumque enim fuit illi communicatum per unionem hypostaticam, quod prius applicetur naturam, ut traheret a subsistentia Verbi, et postea suo ordine ab existentia; et hoc in generatione omnium liber homo attingit, sed actio generativa solum unit corpus cum anima, ut supposito communicat subsistentiam, et existentiam animae suo ordine. Sed explicatur an operari sit proprium naturae? an vero suppositi ratione subsistentiae.

§. II.

Explicatur an operari sit proprium naturae? an vero suppositi ratione subsistentiae?

Aliqui, ut Pater Vasquez, et Amigo dixerunt suppositum non a priori, sed a posteriori, et per accidens requiri ad operandum, et ita dicunt illud commune axioma, actiones sunt suppositorum, non verificari in sensu formali, sed solum in sensu identico, et materiali. Sed ratio illorum est, quia Philosophi omnes axioma verificant in sensu, ita, ut suppositum a priori requiratur ad operandum. Probatur 1º ex Aristotele lib. 1. de anima tex. 64, ubi ait: anima nec texit, nec aedificat, nec videt, sed homo, sed ibidem addiceret, quod etiam attribuit prius, quo, non mihi prius quod, sed supposito. Ergo supposita est prius per se ad operandum. Sed suppositum attinuit in ratione solius per subsistentiam: ergo haec requiritur per se, et a priori ad operandum, idem docuit Philosophus 7 Metaphysicae text. 37, et Doctor Angelicus pluribus in locis 3 p. q. 39. art. 3. ad 1um. et q. 40 art. 1 ad 3um.

Deinde, ratione, quia actiones tribuuntur supposito per se, et non per accidens, sed dicimus per accidens aedificandum, quod aedificans sit nudo, operto capite, ut dicit Pater Vasquez. Ergo.

Et suppositum quod se applicat naturam ad operandum: Cum potentia naturam cum per se
tribuat actio non potest non se accendere per se ad tales detur. Ansulo probatur quod
Christus Deus, ut suppositum humanum satisfaceret, et redimeret
genus humanum non posset per accidens Deus dimittere, Deus per se regno habeat:
Quod Christus per se illi attribuunt satisfactio, et redemptio: quod si solum naturam hu-
manam, et non supposito attribuerent, non esset cur actus illi haberent
valorem infinitum ex dignitate personae operantis, l. cur uniret
verbum naturam humanam ex fine per se intento quod satis opera in illa
natura, cum ad hoc sufficeret unio, quam habet Deus per immensitatem;
non enim natura satisfacit, sed Deus in natura humana.

= Confirmatur hoc: nam illius
est operari, cuius est esse; sed suppositum habet esse, ut quod, natura ut quo:
Ergo suppositum habet operari, ut quod, natura vero ut quo; sed ad hoc post
se operationis supplent sicut esse prius quod aliter non haberet operatio
nullum operans, si requirit dari hanc ut quo, nihil dare hanc esse,
ut quod;

= Objicies 1°: natura si subsistentia per se dimitteret, et supponeret
ad operandum, mutata subsistentia natura maneret operatio; quod mutatis ipsis
natura mutatur actio, quae nihil aliud est, quam dependentia a quo;
Sed si modo Verbum Deus relinqueret humanitatem, et ei substituerit per
propria subsistentia, maneret eadem operatio, et posset continuare eadem intel-
lectio, l. volitio: Ergo operatio non supponit subsistentiam, nec per illam redditur
natura apta per se ad operandum.

= Confirmatur: 1° quod anima separata non est suppositum, et
tamen per se operatur: quod saltem in illa unificatur, quod actus non sunt suppositorum.
= 2°. nam accidentia Eucharistiae non subsistunt, et tamen operantur;
ut patet: quod = 3°. nam potest Deus servare naturam absque subsistentia, et
tamen posset operari: quod:

= Ad hoc argumentum respondeo, quod cum subsistentia terminat suppositum

non

[illegible] primo, [illegible] singularis variata subsistentia, et variatur ... quoad speciem, variatur numerice, idest, non erit eadem numero ...

Ad 1.am Dif.: ... quod anima rationalis separata a corpore ... subsistit, et existit; quod est ... suppositum, ... ad 2.am dico, quod illa accidentia recipiunt miraculose ... subsistendi, et ideo possunt operari ... ad 4.am: ad 3.am ... casum esse impossibilem, ... sine subsistentia.

Objicies ... accidens ... de supposito ... suppositum ... operationem: ... suppositum ... accidens ... supponere ... = Ad hoc argumentum ... quod suppositum ... operationem ... unde si operatio ... accidens, etiam suppositum ... accidens ... in illo casu, ubi operatio ... operatio ... sine supposito; et hoc ... accidens ... operationem, quae ... competit formae, et in casu ... loquimur de operationibus naturalibus ... operantibus. Unde argumentum non est ad rem. An ... in composito subsistentiae partiales: ... resolvitur difficultas, et statuitur vera sententia.

ART. VII

UTRUM DENTUR SUBSISTENTIAE PARTIALES IN COMPOSITO?

§. I

Resolvitur difficultas, et statuitur vera sententia.

in

Inquirimus in praesenti art. an in composito, tam hoc, quam in pede dentur tot subsistentiae, quot partes? An scilicet detur una subsistentia pro forma, et altera pro materia? an vero sufficiat unica subsistentia, quae immediate subsistat totum, et mediante illa partes? In qua difficultate est alius qui existimat tot esse subsistentias in composito, quot partes. ita Zuares, 8. Met. Echalaz, et alii. Thomistae vero unanimiter defendunt solum dari in quolibet composito, unam unicam subsistentiam, quam interpretatur Met. Ortiz sequuntur Arriaga, Bernaldez, et alii; pro resolutione veritatis sit.

Nostra conclusio: non datur in composito subsistentia partialis, sed una sufficit, quae immediate subsistat totum, et idem mediante partes. hoc conclusio est Ang. Doctoris quibus in locis, et praecipue 4. quaest. cap. art. 6, ubi ait: neque partes aliquae alicuius substantiae, videlicet particulares subsistentiae, quae sunt pro subsistentia, sed subsistunt in toto. Unde nec hypostases possunt dici, cum nullo modo sit substantia completa, alias sequeretur quod in uno homine sit essent hypostases, quot sunt partes. quod clarius pro nostra conclusione; ibi docet [illegible] art. 2. art.

Deinde pro conclusio ratione adversariorum in ab. [illegible]: quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate; sed una indivisibilis subsistentia sufficit in composito pro omnibus partibus, tam essentialibus, quam integralibus: ergo non [illegible] ab. [illegible] minor probatur: nam in Christo Domino omnes partes subsistunt unica indivisibili subsistentia Verbi: [illegible] in aliis [illegible]. [illegible] unica subsistentia [illegible] partes integrales componitur sufficit unica subsistentia in casu, et [illegible]. nam idem sufficit [illegible] indivisibiles; ut in hoc, et [illegible] ab aliis [illegible], quod [illegible] omnes partes rationales, [illegible] et organice dispositae sub ratione indivisibili; [illegible] partes [illegible] intrinsecas [illegible] in toto.

3.º [illegible]

3.º mir: nam de roe subsistentiae e esse non complementum; et de roe non et verum compositum non e esse divisibilem; et indivisibilem. Ergo: 2.º mir. inde ortum non [illegible]; nam, cum [illegible] ut in se opposita, ergo non [illegible] linea productivum, et puncta ex hinc [illegible] non, nisi quatenus indivisibilis. Ergo: = Est hoc axioma definitionem, quam tradit Philosophus et Mathematicus sex. [illegible] dicit quod e cujus liber nec ultimum, et extra quod nihil e accipere: Ergo de roe non e esse ultimum in aliqua linea, vel saltem ultima perfectum ejus natura; hinc sic, et si datur subsistentia partialis non esset ultima nec perfecta in linea subsistentiae: ergo repugnat omni subsistentiae, quae e essentialiter omnium, quod sit partialis, et ergo non efficiat [illegible] 1º subsistentiam totalem et integram.

§. II
Proponuntur, et solvuntur argumenta

Arg. 1.º nam subsistentia e modus subsistentiae et substantiae materialis. v.g. lapidis e divisibilis integraliter: ergo subsistentia illius erit divisibilis integraliter, par cum, quod non debent portionem cum ea, cujus e modus. = R. instando hoc argumentum in filiatione, quae e modus rei compositae materialis, et non filiatio rei compositae e una. dicimus Ergo subsistentiam esse modum rei compositae sub roe totalitatis, et integritatis ut sic indivisibilis: ut quod aia e actus corporis sub roe indivisibili dispositi organice e ipsa indivisibilis.

Dices, dico: subsistentia e corporea, ut patet in Brutis; et omne corporeum e divisibile ergo talis subsistentia erit divisibilis, Cum cum par, et ant. [illegible] quod corporeum per hoc differt ab spirituali: ergo omne corporeum e divisibile.

R. instando in aia Brutorum perfectorum, quae e corporea, omnino non nisi [illegible] e indivisibilis.

2.º ar

Contra 2. q. Verbum D. primum assumpsit per se, quia potius, ut D. Thom. docet 3. p. q. 6 art. 3, partes prius pomunt unii à subsistentia: parte Contra, quod Divina subsistentia subrogat loco propriae ... humanitatis tamquam assumptibilis à verbo, tamquam capacis subsistentiae, ... removere Deo habebant primum ...= Ad hoc argumentum dr, quod prius erat intelligi ipsa humanitas à verbo, et partes prius executionis quatenus ... ordinabant ad ipsam humanitatem, et ideo prius est assumptum, ut quod, id et quo, idem, id quo constituit ipsa humanitas, que deinde subsistit, ...

3 argumentum: nam illud quod est per se subsistens, est per se agere, ... partes incompletae nam subsistentia hoc pravent; ergo ponunt dari incompletae subsistentiae. ...: nam materia potest, ... create, cum ex animo ... Eucharistiae generant vermes, tunc materia creat et limitat ... potest per se subsistere, et operari, ... incompleta.

Dicit: nam homo constat ex corpore, et spiritu = ergo non subsistit unica subsistentia: probatur Consequentia: quod talis subsistentia vel esset ipsa corporea, vel spiritualis; sed spirituali non potest subsistere corpus, nec corporea spiritus: ergo in hoc non potest dari unica subsistentia.

Ad hoc argumentum dr, quod ut aliquid creetur, sufficit quod ex nihilo fiat, et ponatur sub existentia, et subsistentia opposita: ut patet in creatione animae ... et sic ... quod ex speciebus sacramentalibus generant vermes, tunc enim materia non partes, ut quod ... nec creat, et ideo non subsistit per se: anima autem rationalis ... quod completo, et subsistit in ordine ad corpus, et subsistentia, ... subsistit, quod est unita corpori, quam in statu separationis retinet ... ordine ad illud; et ideo non verificatur quod in proposito dentur subsistentiae partiales.

Ad dicit ... quod subsistentia hominis, ... et anima, ... entitativa spiritualis, et ... eminenter corporea, ... ideo ... potest

sub-

substantiam corpus, sed quae de potentiis, et entitate spirituali, [illegible] [illegible] comittunt corporeo [illegible] per [illegible] [illegible] potentiam intelligendi, et sentiendi: [illegible] [illegible]

Ultimo [illegible] [illegible] adprobandum, quod substantia rei materialis [illegible] [illegible] [illegible], nam [illegible] substantia materialis. [illegible] materialem [illegible] extensam [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] integrantibus [illegible] substantiae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in aqua [illegible] substantia [illegible] [illegible] in qualibet parte [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] ex P. Hurtado: nam eadem indivisibilis substantia esset de facto in locis maxime [illegible], ut eadem substantia aquae simul esset in extremis [illegible] Oceani, et in toto in caelo, quod videtur impossibile: et similiter sequeretur, quod addivisionem aquae corrumperetur pars eadem substantia, et alia [illegible] resultaret in [illegible] partibus separatis, et quando uniuntur, corrumperentur duae substantiae, et una resultaret, quod totum videtur [illegible].

Ad hoc argumentum [illegible] [illegible] substantia habet [illegible] [illegible], [illegible] sequatur ad substantiam [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] factorum sequatur ad totalitatem [illegible] [illegible] quatenus [illegible], sit [illegible] [illegible] [illegible] tota in toto, et tota in qualibet parte indivisibiliter [illegible] in [illegible] [illegible], [illegible] separantur aquae et fiant plura tota, nec est in convenientia, quod [illegible] [illegible] [illegible] tota aqua maris Oceani, [illegible] nec est inconveniens, [illegible] [illegible] [illegible], quod [illegible] [illegible] aqua [illegible] [illegible]: et deinde [illegible] [illegible] [illegible] aquae resultabunt diversae substantiae, quae postea per unionem corrumpantur, et resultet alia, et hinc non est vera corruptio, [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] simplex resultantia et ad hoc faciendum nos [illegible] movet [illegible] [illegible] supra positum satis efficax. Et hoc pro [illegible] explicatione [illegible] [illegible] [illegible] materialis, tam in toto quam in particulari. [illegible] 17. [illegible] [illegible] [illegible] materialis. § 13. [illegible] [illegible] [illegible] materialis [illegible] explicat.

QUAESTIO 3a DE PRINCIPIIS ENTIS NATURALIS TAM IN COMMUNI QUAM IN PARTICULARI.

ART. I.

QUID ET QUOT SINT PRINCIPIA ENTIS NATURALIS?

§ I

Definitio ~~[illegible]~~ principiorum entis naturalis exponitur.

Cum semper à communibus sit incipiendum, ut exinde ad particularia descendamus, principium de principiis entis naturalis in communi agendum, et ut melius percipiatur definitio principiorum, est advertendum 1°: quod principium in communi dicitur, omne id ex quo aliquid quomodolibet procedit, aut fit. quare tam locus, à quo quis ~~[illegible]~~ proficiscitur dicitur principium motus et privatio, v.g. frigoris ignis, à qua materia ligni transit ad ipsam formam, appellatur principium generationis ignis per oppositionem. Similiter propositiones, ex quibus conclusiones resultant, vel deponuntur, dicuntur etiam principia, et generaliter illa omnia, ex quibus res aliqua procedit, et quomodolibet sit, dicuntur etiam principia.

2° advertendum, principia esse in duplici differentia; alia enim sunt, et dicuntur

dicuntur principia intrinseca, illa scilicet, ex quibus res in intrinsece componitur: et alia principia extrinseca, ex quibus res non componitur intrinsece, sed ab illis procedit, seu fit, hujusmodi sunt causa efficiens, finalis et exemplaris. in presenti quaestione de primis intrinsecis rei naturalis est difficultas, et eorum definitionem explicare intendimus. —

Definitio priorum ponitur a Philosopho in hoc 1° lib. tex. 42: principia sunt, quae non fiunt ex aliis, nec ex alterutrum, sed omnia fiunt ex ipsis. per 1am articulam, excluduntur quae fiunt ex aliis. Compositum siquidem debere esse principia, quae enim ex aliis fiunt non sunt 1a principia, sed principiata. item non ex alterutrum fiunt, quia forma non fit ex materia per eductionem causalem. nec materia fit ex forma. illa particula omnia fiunt ex illis intelligitur hoc, quod omnia entia naturalia constituuntur ex materia et forma.

Objicitur 2a explicatio hujus definitionis: quia forma est contrarium ex quo fit, cum fit ex privatione, quae alterum principium, et ex non aequo fit forma equi: similiter cum sit forma naturalis fit ex materia, quae etiam est principium: ergo falso dicitur, quae non fiunt ex alterutrum.

Ad hanc objectionem respondetur, quod quando dicit, quod fiunt ex alterutrum debet intelligi, quod non fiant ex illis tanquam ex partibus ex illis, non tamen, quod unum non fiat ex altero, ut ex non aequo. sic enim ipse Philosophus in eodem textu dicit, quod omnibus fieri ex quo non. forma tamen fit ex privatione, ut ex non aequo, non tamen tanquam ex parte ipsius fit. — et similiter forma naturalis fit ex materia tanquam subjecto, ex quo educitur, non tamen tanquam ex parte: materia tamen ex forma fit, nec forma pars materiae. 2a pars deinde

§. II

Resolvitur secunda pars articuli

Igitur ad declarandam partem positivam naturalem ignis &c. 1mo inspicienda pro intellectu ista, quae hic duo actu generantur, hoc duo manent distincte esse, et cum

cuj mat.a manet actualiter de non esse sub fra ignis ad esse sub illo=
[illegible] videtur in facto esse, id est in eo statu, quem habent dum generantur, et
ex suis ptbus iam cponuntur.

Hoc supposito, dicimus, qd pria entis naalis in fieri st tria, scilt mat.a, fra, et privatio: in facto esse, tantum scilt fra, et mat.a. 1° pars pr. sic potius explicatur: nam pria cpositi naalis in fieri illa dicuntur esse, quae intrinseca, et essentialiter ad illius generationem [illegible], sed omnis generatio, et cpositio [illegible], ita, et pria [illegible]; at mat.a, fra, et privatio intrinseca, et essentialiter concurrunt ad generationem cpositi naalis, et praeter haec nihil aliud. ergo illa tria, et non plura, nec pauciora st pria entis naalis in fieri mat.a certa: et minor pr. qd ad omnem mutationem tria duntaxat esse requiruntur, videlicet mat.a, a quo, terminus ad quem, et transitus subiecti de non esse (ecce terminus a quo) ad esse (ecce terminus ad quem) sed generatio est mutatio, cuj sit transitus mat.a de non esse fra ignis [illegible] ad esse sub= illo [illegible] tria solum requiruntur, subiectum scilt, quod transit de non esse fra, ad esse sub illa, et hoc est mat.a: deinde ipsum non esse, seu privatio [illegible] acquirendae tanquam terminus a quo mat.a recedit, et ipsa denique fra, ut terminus ad quem transit.

2.a pars constat pr. qd illa st pria entis naalis in facto esse, quae remanent transacta generatione, et quae illud intrinsece, et permanenter constituunt; sed sola mat.a, et fra st, quae remanent transacta generatione intrinsece [illegible] ipsum cpositum; privatio desinit esse adveniente fra, cuius est privatio: ergo sola mat.a, et fra st pria entis naalis in facto esse.

Ex dictis habetur explicatio aliquarum [illegible] dicentis, qd pria entis naalis, quodammodo st tria, quodammodo duo, et quodammodo [illegible] contraria, quodammodo non contraria, qd ad ipsum fieri entis naalis concurrunt pria, et duo illorum, scilt fra, et privatio st contraria non rigorosa contrarietate, ut [illegible] inter fras [illegible]

et s[anc]titate, quae versat[ur] int[er] privationem oppositorum: ad ipsum accide[n]s, originale infectio esse debet, deinde ab eo p[ec]c[at]o, mac[ul]a le[thali], et [?] [illegible] ...

§. III.

Proponuntur, et solvuntur arg[umen]ta

Arg[uitu]r 1[o]: adaequandum n[on] esse m[ateri]a p[rivati]one entis malis infecti. nam privatio n[on] invenit ca[usam] ad generatis: ergo n[on] e[st] m[ateri]a p[rivati]o. Ant[ecedens] p[ro]b[atu]r ex specieb[us] sacramentalibus generant[ur] vermes in eodem instanti, in quo in illo ducit[ur] [?], mac[ul]a, q[uae] ante n[on] erat, i[d] m[od]o e[st] [illegible] generati, [illegible] de novo: ergo ad illam generat[a] n[on] invenit privatio [illegible].

P[ro]b[atu]r Cons[equen]s: nam privatio debet esse in mat[eri]a, et n[on] potuit esse in eodem instanti, in quo e[st] genita f[orm]a [illegible], q[uia] privatio, et f[orm]a n[on] [sunt] simul, nec potuit esse in tempore, l. in instanti ante, q[uia] tunc n[on] erat mat[eri]a [illegible] ducto, et solum acc[i]dentia erant in sump[tis]: ergo verum e[st] Cons[equen]s.

Ad hoc argu[mentum] [dicitu]r, q[uod] ex illo eam exui prioris miraculi, q[uod] p[ro]p[ter]ea ut g[ener]at[ur] vermes [illegible] in aliorum accidentium, a[ut] g[ener]at[ur] vermes [illegible] ipsa generati. arg[uitu]r inde in illa p[rae]cedit privatio p[ro] generanda, q[uae] in instanti, in quo mat[eri]a creat, l. q[uia] p[ro]p[ter]ea in illam [illegible], e[st] in [illegible], ac [illegible] inde [illegible], ad etiam ibi p[rae]cesserit privatio, l. n[on] in mat[eri]a, [illegible] m[ateri]a g[ener]ante vermes [illegible] ex ui prioris miraculi.

2[o] arg[uitu]r [illegible] nam privatio n[on] e[st] in instanti, in quo e[st] generatio; et prius debet esse in eodem instanti cum eo cuius e[st] prius: ergo privatio n[on] e[st] prius generati. = D[icitu]r p[ro]b[atu]r hoc: nam privatio e[st] n[on] ens, [illegible] carentia entis: ergo nequit esse prius generati. Cons[equen]s p[ro]b[atu]r. q[uia] q[uod] n[on] e[st] ens, nequit esse prius entis; et privatio e[st] carentia entis: ergo nequit esse prius generatis.

ad

Ad hoc argumentum, privatio non est principium generationis, sed merum principium componentis, et merum terminus a quo, et ideo non petit esse in eodem instanti, et per consequens quod non sit. = Ad 2um dicendum eodem modo: non enim non potest esse principium cum sit merum principium componentis, bene tamen merum terminus a quo relictus.

3o arguitur assumendam principia entis naturalis infiniti esse plura: nam conficientia alia concurrit ad generationem: ergo etiam est principium; et consequenter erunt plura, quam tria. Antecedens est certum, et consequentia probatur: ideo materia et forma, et privatio assignantur, ut principia entis; quia ista concurrunt ad generationem, et coefficientia alia concurrit ad generationem: ergo.

Respondeo ad hoc argumentum agens esse principium externum, hic autem agitur de principiis intrinsecis; = Et dices etiam si sit principium externum debet numerari agens, ut principium: ergo totum ruit. Antecedens probatur: privatio est principium extrinsecum generationis, si quidem non manet cum forma genita, et tamen numeratur unum ex principiis: ergo similiter causa efficiens potest numerari: = Respondeo quod si privatio sit principium extrinsecum entis naturalis infecto esse, illius tamen in fieri est principia, quia ut dictum est non est ut principium, sed non principium componentis, bene tamen merum terminus a quo.

Arguitur 4o nam generatio hominis fit per se ex forma embrionis, et generatio cadaveris ex forma viventis: ergo forma corrumpenda per se est principium generationis, et consequenter erunt plura, quam tria. = Respondeo quod ad generationem naturalem exigitur forma corrumpenda denotata tamen, merum principium concurrentis ad illam in toto ordine mutationis (sic enim illius materia, forma, et privatio se concurrunt) et merum dispositio, quae ex hoc ordine non est principium, quia dispositio ad esse tale resultat potius ex forma embrionis, quam ex alia, et dispositio ad formam cadaveris ex forma viventis non est, et per accidens, et ita forma amissa non est principium per se generationis,

quod

q̃ p̃ quidem ad hoc dis ponit.

Vltimò argr ad suadendũ pũ entis naalis in facto esse, plura esse, quã duo; nã illa sũt pũa entis naalis in facto esse, quæ remanent in illo; sed n̄ solũ remanent maa, et fõa, sed etiã mus unionis in sto, illũ admittentes, et simili subsistẽ, et existẽ, quæ in sto distinguũtur realr distinguũtur a maa, et fõa: ergo sũt plura pũa, quã duo

R. ad hoc argũ, sed admisso mõ unionis, illũ n̄ ẽ pũũ, sed n̄ ẽ põm, sed excessiuũ partiũ; atq inde n̄ ẽ pũũ, sed mus pũj; et solũ illud ẽ pũũ entis naalis in facto esse, sed habet roẽ pũi cõponentis naaẽ. ad illud de subsistẽ, et existẽ dicimus n̄ esse pũa, sed solũ habẽ roẽ tẽi, q̃ sũt pũer essẽ ipsius entis naalis; & q̃ quidem sũt illi, et sũt tã ex eius essẽ atq inde solũ habent roẽ mĩ, et tẽi manentis. Cetera 2ª deditur q̃ sit maa 1ª. Vtrũ, l. an sit dista realr à fõa subsistẽ. Ergo 1ª in quo p̃, q̃ dat maa 1ª in rerũ naa

ART. II.

AN SIT, ET QVID SIT MAA 1ª, L. AN SIT DISTA REALITER A FÕA SUBSISTẼ?

§. I.

In quo probatur, q̃ dat maa 1ª in rerum naa

Dat in rerũ naa maa 1ª, quæ ẽ entitas subsistens realr distincta à fõa subsistẽ: hæc cõ, quã aliq̃ anti qui negarunt, euertentes fundamentum totius Philiæ (sic uocatur maa 1ª a sapientissimus mag. Scoto) ẽ cõi, et recepta apud oẽs Philos, et õẽs ad 1ª, scil: q̃ dat maa 1ª sicut. q̃ nomine maæ 1ª intelligi

Cond

subiectum per, ex quo, et ex ipsa forma substantiali, et ex propriis intri-
secis totum substantiale resultat: sed materia prima intelligitur ipsum compo-
situm substantiale, quatenus est subiectum formarum accidentalium, ex quo, et ex ipsa forma
accidentali, per accidentale resultat; ergo datur aptitudine rei subiectum illud verum quod,
et substentatur forma substantialis, et in ista totum substantiale componitur: ergo datur materia prima materia
accidens, cum enim materia prima in praesenti sumatur [illegible] pariter est ac subiectum, idem erit
materia prima ac primum subiectum. minor etiam [illegible] patet, cum enim detur aptitudo ei componi substantiale,
debent etiam dari partes, ex quibus constet: ergo illae sunt forma substantialis, et materia prima, ut subiectum
illam sustentans: ergo

Probatur hoc ex ipsa ratione generationis: nam cum ex ligno generatur ignis,
ergo materia, quae erat sub forma ligni, ac inde sub privatione formae ignis, transit
ad esse sub forma ignis: et illa est materia prima: ergo datur materia prima. major patet, vel totum lignum
perit totaliter, vel aliquid remanet [illegible] sub forma ignis; non primum alias virtute
agentis naturalis anihilaretur lignum; et ignis simili virtute clare deberet ex nihilo
produceretur, vel crearetur; quod implicat, si dicatur 2um habemus intentum, nam illud,
quod remanet non est forma ligni; alias una, eademque compositum simul esset ignis,
et lignum. minor vero in syllogismo probatur: materia prima est subiectum primum subiectum est illud, quod
non praesupponit aliud: materia transiens a privatione formae ignis ad esse
ipsius non praesupponit aliud subiectum: ergo minor, nam vel illud aliud subiectum,
[illegible] materiam praesupponeret in se aliud, vel non, si dicatur primum daretur
processus in infinitum ab omnibus explosus: si dicatur 2um: ergo illud esset materia
prima, cum sit ultimum receptivum subiectum, sic ergo habetur intentum nam illud, debet
esse materia prima.

Quoad 2um partem eius negaverunt antiqui aliqui, quos postea
sequuti sunt aliqui: sed contra haec omnino cedit nostra conclusio, quae est communis theologorum
et Philosophorum asserentium oppositam partem alienam esse a Philosophia. probatur
primo nam tollit illam celebrem divisionem substantiae in simplicem, et compositam.
item tollit corruptibilitatem, et reddit res incorruptibiles omnino: nam
nihil est corruptibile, nisi habeat in se principium intrinsecum, potentiam admittere
sepa-

corporaty infimas, et alias plures: ideo enim Angeli sunt incorruptibiles, quia sunt substantie simplices, itaque tollit generatiy substantias, ex quo infert, quod omnia, que incipiunt, creatas fore, et admittit omnis transmutatio substantie erit conversio substantie, et totalis: et ita erit miranda transsubstantiatio panis, et vini in Corpus, et Sanguinem Christi Domini; nec huiusmodi conversio excedit virtutem agentis naturalis; et erit generatio, quam nos sic vocamus, scilicet transsubstantiationem.

Obiicies contra hoc: nam est de fide, quod homo est compositus ex anima et corpore in linea substantie; dicitur enim in Symbolo, sicut anima rationalis, et caro unus est homo, ita Deus, et homo unus est Christus; et Christus est persona composita ex humanitate et divinitate, ut ex duobus entitatibus realiter distinctis: ergo etiam homo est compositus ex anima, et corpore. Denique nam in Concilio Later. et Vienen. definitur, quod anima rationalis est vera corporis forma: ergo distinguitur realiter ab illo, et compositum realiter facit cum illo. Praeterea. aliter anima rationalis in morte hominis converteretur in cadavere, et sic esset mortalis, quod est contra fidem; innumeralia absurda obiiciunt authores, legatur, qui voluerit sapientissimus Mag. a S.to Th. et Mag. Bannez. §27 proponitur de[finiti]o mag[ist]ri et explicatur

§. II.

Proponitur definitio magistri, et explicatur.

Deus, et materia (Cont. D. Th. 1. p. q. 115 art. 1 ad 2) sunt duo extrema omnium, que in collectione omnium entitatum possibilium sunt; quia Deus est supremum, et altissimum, materia est infimum. Deus est excellentissime actualis, actus purissimus, et summe perfectus, materia pure potentialis, turpissima et summe imperfecta, Chaos, abyssus, confusio tenebrarum, et pene nihil: unde fit, quod sicut Deus ratione suae summae actualitatis, et purissimae intelligibilitatis excedentis naturalem vim intellectus nostri, ita potest a nobis naturaliter cognosci

ignotũ nisi ab effectibus, aut via remotionis per negationes aut ad aliquod posit. Ite mãa 1ª deprimuntur per effectus reddit intelligibilis, et remotionem negationum, per quas, et in se ignotũ, nisi per effectus, quos causat, manifestatur, via remotionis, aut via positionis; ideo per descriptionem maa et tradidit Aristoteles 7 metaphys. text. 8 dicens: *maa per se ipsam, neque est quantum, neque quale, nec aliud eorum, quibus ens determinatur*; et omnibus aliquid opponitur, et indeterminatum.

Alio modo eam definivit in hoc libro tex. 82 sic: *maa 1ª est primum subjectum, ex quo fit aliquid, cum insit, et non secundum accidens*. Quibus verbis satis differt maa 1ª a forma, quae non est subjectum, et a maa 2ª, quae non est primum subjectum: illa particula *ex quo fit aliquid*, ponitur ad denotandum differentiam inter maam, et causam efficientem, et finalem, ex quibus non fit aliquid, tanquam ex parte: efficiens enim est, a quo fit, et finis, propter quem fit. Illa particula *cum insit, et non secundum accidens*, ponitur ad denotandum differentiam, quae est inter maam et privationem, quae non concurrit in facto esse in ente naturali, sicut maa, et ex qua fit aliquid per accidens in facto esse. Aliquid cum currat actum, a quo ad terminum mutationis transeunt. Item ponitur ad denotandum, quod ex maa 1ª, et forma substantiali fit unum per se, ad differentiam maae ex parte, et ex forma accidentali, ex quibus fit unum per accidens. Estne maa ita potentia, quae nullum includat actum entitativum? Sed aliqua praenotanda, et maa, ex quo alius, et quid.

ART. III

AN MAA SIT PURA POTENTIA NULLUM INCLUDENS ACTUM ENTITATIVUM.

§ I.

Aliqua praenotantur, et nra. ex quo eligitur, et quid.

Se-

Supponendum 1°, ut certum apud omnes: magis ipse [illegible] [illegible] ex se [illegible] extra [illegible] an [illegible] pura potentia, ita ut nullum actum entitativum includat: =

Pro quolibet intelligendum, quod actus est duplex, alter [illegible], alter existentiae: actus autem est ille, qui [illegible] in [illegible]; actus autem existentiae dicitur, qui constituit rem actualiter existentem extra suas causas [illegible].

Rursus actus est aliquis physicus, et aliquis metaphysicus: [illegible] physicus [illegible] physico, qui actuando [illegible] [illegible] physica [illegible] physico [illegible], qui [illegible] transcendentalis. Actus metaphysicus est differentia [illegible], quatenus actuat, [illegible].

Inquirendum 2° quid de actu existentiae, de quo diximus [illegible] solum actum entitativum physicum, nec [illegible], [illegible] existentia [illegible] non includere actum physicum, [illegible] est debitum de actu entitativo, [illegible] transcendentali; [illegible] pura potentia in linea physica, et nullum [illegible] includat actum in tali linea. In qua difficultate [illegible], [illegible] affirmant aliquem includere actum entitativum. [illegible] Angelo [illegible] negant: quo sit.

Conclusio [illegible]
ubi ait: Materia est ens actu, [illegible] tantum. [illegible] lib. 1 de gent. cap. 43 dicit: Intellectus invenit aliquid quod est potentia tantum, quod est materia [illegible] et actum tantum, ut Deus; [illegible] Deus, quia est actus tantum, nullam potentiam [illegible] [illegible], nullum potest admittere actum entitativum. [illegible] metaphysic. [illegible] lect. [illegible] [illegible], et aliis [illegible].

Probatur 2° ex [illegible]: actus ille entitativus [illegible] haberet
im-

imbibitis Inexistentiae materiae [illegible] ut distinguerit à se ipsa intra causas, sed ut actu componerit totum compositum, l. ad hominem, ut hic, et nunc, [illegible] materiale causalitatis in ordine ad formas substantiales: [illegible] nihil existentia requirit talis actus entitativus in materia [illegible] dat. Confirmatur: quia extrahere res extra causas est effectum proprie existentiae; et materia non extra [illegible] existentiam, ordinatam, existit ut existentia [illegible], ex totius compositi [illegible]. Componere autem hic, et nunc [illegible] totum compositum effectum [illegible], pro cuius materia [illegible] et actualitatem [illegible], cum pro [illegible] actus primus [illegible] actualitatem materiae: [illegible] materia causat, indiget actualitate, quia vero [illegible] quae causat, et [illegible] potentiae [illegible], et [illegible]: quia nulla [illegible] indiget materia actu entitativo, cum sufficiat haec existentia compositi [illegible] existentiae.

Dices 1.° materiam [illegible] actus [illegible] substantialis: quia materia [illegible] actus entitativus. [illegible] et causa [illegible] materia [illegible] actus entitativus talis actus [illegible] actus: [illegible] actus [illegible] substantialis, nunc [illegible], quia [illegible] actus primus substantialis [illegible], et [illegible] materia 1.°, [illegible] esset [illegible].

Dices 2.° quia [illegible] actus [illegible] includit tamen [illegible] ad formam totalem, et ad [illegible]: quia [illegible] materia haberet actualitatem aliquam ex se [illegible] distinguens à [illegible] actus et [illegible]: [illegible] actus, et [illegible], quia [illegible], et [illegible] pura [illegible] in [illegible], [illegible] materia [illegible] materia 1.ª

§ II

Proponuntur et solvuntur arg[ument]a

Arg. 1.° [illegible] materia [illegible] totum [illegible] substantiale. [illegible] est, et pars substantialis [illegible], [illegible] totum in actu [illegible] in actu: quia materia [illegible]: et [illegible] actus entitativus.

Dices 1.°

Dices 1°. nam malum assimilatur Deo; Deus est actus purus: ergo ut malum assimiletur debet habere aliquem actum: patet consequentia: quia ut omnino detur similitudo debet dari omnino proportio: ergo ut aliquo modo assimiletur aliqua proportio, et purum posse et purissimus actus nulla datur proportio: ergo ut malum assimiletur Deo debet habere aliquem actum. = 2° dices: quia malum est aliquid bonum; et bonitas actualis, non actualitatis, et perfectionis [illegible] ergo malum habet aliquam actualitatem. = Vide D. Th. q. 3. de Veritate art. 8, et Magistrum [illegible] q. 3. de potentia art. 8.

Ad hoc argumentum dico, quod ut malum constituatur in ponendo esse reale, debet esse ens reale actu denominatione, non sufficit aliter actu in ens extra causas suas ponere potentiam; et ita resultat in positione realis existentiae, et ideo non conveniunt sibi esse, quia potentia in linea physica sumitur actus in realitate [illegible] (nam est impossibile, quod sit simul actus, et pura potentia in realitate) ... in re puram potentiam physicam extra causas conveniunt a denominatione extrinseca existentiae; quia transit ex potentia [illegible] ad esse in actu extra causas: et ita quod habet actualitatem non habet ex se, sed ex [illegible], et actu existentiae actualiter denominantis.

Ad 2um dico. quod malum est participatio, et assimilatio Dei non a se, et talis [illegible] per esse, et existentia, unde est capax, mediante [illegible], assimilari. Malum est bonum non a se, [illegible], et bonum: assimilatur a bonum per [illegible], sic malum, quod eius omnibus conducit ad bonum, et adeo perfectum, extra atque [illegible] q. 3. de verit. art. 8, quod malum est assimilatio Deo, quatenus habet esse; sed quatenus habet esse in potentia. Assimilatio est similitudo Deo in quantum est ens, non in quantum corpus. = Ex quo patet ad 2um dices.

Arguitur 2°. negando, potentia dicitur talis in ordine ad aliquem actum illi correspondentem; sed malum ex se habet potentiam obviam in statu possibilitatis: ergo correspondet illi aliqua actualitas media, qua ponatur extra statum possibilitatis, et omnino extra causas. =

ad

Ad hoc argum[entum] dico, q[uod] p[otenti]a distincta n[on] i[n] aliqua p[otenti]a intrinseca
& [illegible] & extrinseca n[on] repugnantia, cum virtute agentis potentia
illam educere extra talem statum: et sic n[on] debet reddi in actu p[er]
actualitatem intrinsecam, et ideo realiter identificatam, q[uo]d p[er] extrinsecam
actualitatem agentis; et p[er] realem existentiam superadditam.

Sed dices: q[uo]d
materia actu ponit, totum realiter, [illegible] distinguitur a p[otenti]a q[uae] habet
aliquam actualitatem. patet cons[equenti]a: nam actu, q[uo]d distinguit unum ab alio:
q[uod] habet aliquam actualitatem, q[uia] cons[equenti]a: distinctio unius ab alio sequitur
identitatem: & quomodo fuerit distinctio est actualitas, q[uia] ...
materia, et sic tantum entitatem realiter dictam, omnis entitas actualis.

R[espondeo] q[uod] n[on] realiter, in distinguitur realiter ab actu, & indiget
aliquo actu ex se, [illegible] se ipsam distinguit; ideo si materia ex
se actu actuata, p[otenti]a p[er] actum n[on] posset distingui a p[otenti]a.

Verum, q[uo]d respectu actum p[er] ... , [illegible] non, in distincti, actum ex-
tremum distincti: quare materia p[er] se ipsam distinguit actualiter a p[otenti]a, ut
ab actu, et extremo distincto p[er] existentiam, ut p[er] identitatem, et p[er] se, ut p[er] en-
titatem p[otenti]alem: et ita n[on] debet habere actum entitativum, distinctionem ut
[illegible], existentiam ut possit exercere distinctionem, quae ex se gaudet
p[otenti]a ab actu.

§[us] III

Explicat[ur] an materia [habe]at actum metaphysicum.

Sicut actum physicum p[ro]p[ri]o sic ita actum metaphysicum dicere, quem g[enus] [illegible]
[illegible] & detrahit, & species ostendit: ac inde idem & inquirere: an materia
[habe]at actum metaphysicum, ac interrogare, an sit composita materia ex g[ene]re,
& differentia: in hac quae[stio]ne dividuntur [illegible], aliis affirmantibus, & aliis negantibus,
[illegible] sit.

Concl[usio]: Materia habet nullum ex se habere actum metaphysicum, et p[robatur]:
1.a [quia] si aliquem actum metaphysicum diceret, maxime differentiam; sed n[on] dicit: ergo.
min[or]

p^a min. Licet diceret actus diffus in se, & extrahat species positivas (nam diff^o intrinseca speciei) dicimus tamen dicit species positivas: ergo. probatur 1° nam semota illa, docet dicit, quod data nulla species hic, neque unitate positiva speci- fica: ergo neque differentia positiva. 2° probatur nam oppositio metha fundatur in opposite physica ex actu et potentia (ideo tamen negamus oppositionem metham, quia nulla oppositio physica dicit) sed materia 1° dicit hic aliquam oppositionem physicam ex actu et pot. ergo datur correspondens oppositio metha. genus, & differentia, & inde dicit species positivas.

Dices 1° nam illa, quae se simpliciter, & omnino diversa dicunt simpliciter totum entis, & indigent aliquo superaddito, ut differant ab aliis, sed talis est, 1° diversa ut patet in gradu, quae simpliciter aliis oppositis eadem, & differentia sit 1° diversa, sed tamen divisio metha entis a gradu, & substantia: ergo sunt simplicia diversa ergo non habent aliquam differentiam superadditam, sed patet illa oppositio actus et potentiae: nam sic materia 1^a et forma privatio divisio ab actu. ergo ... differt ab actu.

2° dices: nam omnis divisio entis adaequata fit per membra adaequate opposita, & sine communicantia: sed divisio metha entis in actum, & potentiam debet fieri per membra sibi opposita & non communicantia, sicut sed materia 1^a participat totum entis per ea potentia physica: ergo nulla in dividit actum.

Objicies contra hoc: nam materia sublunaris quaesita quae conveniunt cum ... ergo illa specie differentia datur in materia 1^a oppositum genus, & differentias, & inde erit oppositio eadem, & differentia.

Dices 1° nam forma quae conveniunt in ratione substantiae, & differunt in ratione substantiae speciei, conveniunt formae tamen simplex: ergo

Ergo cum sit mâ li ens simplex potest in illa reperiri compositio generica ac [illegible], et compositio differentialis subsistentia.

Diff. 2ª: nam substantia incompleta di-
vidit attinoie adaequate in mam et fam, et fa gaudet actualitate
methca, quae differt à mâ. Ergo similiter mâ gaudebit compositio differentiae
in ordine ad fam. Distinguo. Ergo. Nam fa actus, et pôa dicit actum,
etc, nihilominus pôa ita est actus, ut cum sit pôa in ordine adextus:
Ergo possit mâ et fa [illegible] esse pôa, ut simul gaudeat actualitate.

Ad hoc argum. resp. quod mâ subsistentia neque actus, et convenit
et differt à caeteris, quatenus non differunt in rôe puri pôe, et conveniunt
in ipsâ receptione transmutabilium: unde sit a fa distinctiur in specie, et
[illegible], ita ut fa differt, et ipse in absoluta [illegible] puri
pôe.

Ad 3ª diff. resp. quod [illegible] sit ens simplex, et incompleta pô
reperiri, sit opposita, ut quasi genera, et differentias, quod sit actus ita,
et non purus actus, et ideo habet admixtam pôalitatem, sub diversa [illegible]
[illegible], et hinc habet aliquam compositionem methcam [illegible] fundatam, et ita
pôt habere rôes quasi gñcas et differentias. Ad mâ nostram [illegible] pôa
sit dum ab opposito è purus actus, unde sit hac rôe nullum è fun-
dam in deo ad pôalitatem methcam [illegible]. Sed nec mâ in se [illegible]
[illegible] fundam ad actualitatem methcam differentiae, et hoc par adaequata.

Ad 4ª diff. resp. quod sit bonum dicit adaequate in ho-
nestum, utile, et delectabile, et ideo [illegible] opponunt, quod illud, quod è
honestum, non [illegible] illud, quod è utile, [illegible] pôt sub diversa rôe
[illegible] illa [illegible]. Sic similiter nihil pôt esse
actus, l. habere actualitatem, in quantum è pura pôa, l. esse, l. habere
pôalitatem, in quantum è purus actus. Ulterius nego, quod purus actus
pôt admittere pôam; nec mâ 1ª quod è pura pôa, pôt admittere
aliquam actualitatem etiam methcam [illegible], et aliquam actualitatem
creatam

create [illegible] actus purus, nec etiam potentia, et ideo tales diversitates possunt oriri ex ipsa forma. § Ultimus

Aliqua ex dictis inferuntur.

Colliges 1° ex dictis, materiam inspiciendo [illegible], tum etiam [illegible] optime explicari ab Aristotele per suam definitionem, et vero a quo materia [illegible] in [illegible] et [illegible] physica, quamvis [illegible] cognoscatur [illegible], et [illegible] physica est materia, [illegible], et [illegible] non potest explicari per veram et [illegible] definitionem [illegible] quamvis explicari [illegible] et effectus, quos praestat, et sic materia [illegible] significat [illegible] subiectum per se [illegible], et [illegible] accidens. [illegible] materia esse subiectum [illegible], [illegible] ex [illegible] sive [illegible] et sic [illegible] et [illegible] illud [illegible] accidens; debet autem esse [illegible] subiectum, alias non posset [illegible] substantiale [illegible]. [illegible] explicata [illegible] materia [illegible] eius [illegible], et [illegible] a quolibet alio ente, et sic [illegible] definitio Aristotelis, quae optime eam explicat.

2° infertur materiam [illegible] substantiarum esse unius, eiusdemque speciei, [illegible] unitate specifica [illegible] actus, quam [illegible] ab unitate actus, [illegible] [illegible] materiae [illegible] [illegible] ciei. [illegible] certa, et [illegible] singula materia corporum inferiorum [illegible] omnes [illegible] substantias sub una et eadem [illegible] amissibilitate, nam materia [illegible] plures, et [illegible] formas [illegible] mundi sub [illegible] amissibilitate, in quo differunt [illegible] a materia caelesti, quae [illegible] suas formas inamissibiles.

3° infertur materiam caelestem differre specie a materia sublunari, [illegible] materia caelesti

cœlestis, a substantiis autem cujuslibet speciei corpora cœlestia autem a S. intrinseco corruptibilia, licet substantialia; hoc falsum; ergo.

Ad 1um a quo nam illud dicitur corruptibile, quod habet in se principium radicale corruptionis; sed corpora cœlestia habent materiam eiusdem rationis cum materia substantiarum includentium principium corruptionis: ergo. Primum: nam materia substantiarum est talis rationis, ut sit principium corruptionis, hoc supposito, quod respicit formas amissibiles: sed corpora cœlestia habent materiam ejusdem rationis, a speciei cujus formae includentes principium corruptionis.

= Colligitur 4. materias esse multiplicabiles numero, non multiplicabiles specie oppositis; probatur: quia individuationis oppositis erit diversa differentia individualis rationis diversitatis non gratia, sed per ordinem ad illas individuatio.

= Sed dices: materia est extra capacitatem dicta, non habet actum, ergo non differt: quia non potest differre specie ab alia materia. Respondeo, quod gaudet tali entitate, sed diversitate specifica non a se, sed in ordine ad formas quas respicit amissibiles, terminamus solutionem: unde si materia essentialiter sumitur specie negative differt, ab omni alia materia; non vero positive, quod habet a forma per actualitatem, ac inde per formas variatur positive in specie.

ART. IV.

DE PROPRIETATIBUS MATERIAE PRIMAE

§. Unicus.

Materiae primae proprietates explicantur.

= Ex dictis [illegible] de hoc articulo, materia [illegible] pura, quae eius proprietates, ex quibus aliae inferuntur, nempe quod habeat aptitudinem ad formas, illius proprietates per appetitum, quae quidem proprietates [illegible] a materia solum rationis distinguntur, in ratione in materia intelliguntur: materia enim [illegible] hoc aptitudinem [illegible] ejus

[illegible]

forma substantialis, et eius carentia per instinctum capax sit perfectionis, inde est, quod eius materia prima sit capax complendi per substantialem, et apta hoc illas habet privationem, quae de facto non informat. Deinde eius forma sit perfectio materiae, et mensura illius, ergo, quod habeat aptitudinem ad illas, sin habeat, non est privata forma, unde resultavit illa celebris: Privatio est cum appetitu. Denique quatenus ad aliquas formas, quae in materia recipi possunt, ipsa materia est prius ex qua educantur, ad eas concurrit in genere causae materialis recipientis, et ad illas comparatur materia, ut potentia ad suos actus.

Quod autem haec omnia a materia non differunt, patet, nam ipsa materia absque omni realitate superaddita habet ex se aptitudinem ad formas, quae de facto non informat, privatur illis, et sui perfectibus appetit, ac deinde absque [illegible] materia prima habet potentiam, [illegible] ex qua formae materiales educuntur, et immateriales, ut anima rationalis, in illa recipiat. [illegible] specialis, quod [illegible] potentia sit aliquid superadditum materiae [illegible] nam actus, et potentia proxima debent esse in eadem [illegible]: nam potentia ex se ordinatur ad actum, et unum gradum [illegible] se ad alterum ordinat; sed forma est actus substantialis: ergo potentia [illegible] se ordinata ad formas recipiendas nequit esse non esse in linea substantiali; sed sola materia est potentia in linea substantiali: ergo non datur potentia proxima distincta a materia, ut recipiat formas substantiales.

Denique materia prima est ingenerabilis, et incorruptibilis, id est non potest fieri per generationem, et desinere per corruptionem, [illegible] aliunde potest incipere per creationem, et desinere per annihilationem, [illegible] quia generatio [illegible] fit ex praesupposito subiecto; sed materia nequit fieri ex praesupposito subiecto: ergo. Maior est certa, [illegible] differt generatio a creatione, quod haec est productio rei ex nihilo: illa vero ex aliquo praesupposito subiecto. Minor probatur, nam materia prima est primum subiectum, ex quo omnia fiunt, et in hoc desinit eius ratio. Quod non praesupponit aliud, ex quo ipsa fiat, alias non esset primum. —

Ergo

Quod sit incorruptibilis, patet ulterius ab opposito: nam corrumpi est desinere esse, remanente subiecto, et in hoc differt corruptio ab annihilatione, quae est totalis desitio rei, ita ut nihil remaneat, et materia nequit desinere, manente aliquo subiecto, cum sit primum subiectum, quod praesupponit alia.

Dices: si materia esset incorruptibilis, forma perfectior ipsa esset corruptibilis, ut composito, quod corrumpitur, cum incorruptibile sit perfectius corruptibili: sed hoc est falsum, ergo. Ad hoc dicitur, quod incorruptibile est perfectius corruptibili, si cetera sint paria, secus si utrumque sit ex diversis, et corruptibile sit in altiori, incorruptibile autem in inferiori, non erit incorruptibile perfectius corruptibili simpliciter loquendo; et talis est materia, ex vilitate partis, qua est incorruptibile.

Interrogabis quare composita vocentur corruptibilia, cum habeant materiam incorruptibilem. Respondeo esse, quia incorruptibilitas habet rationem boni: corruptibilitas autem rationem mali; bonum autem ex integra causa sumitur, malum vero ex quocunque defectu; unde res dicuntur corruptibiles, quae habent aliquas partes corruptibiles, scilicet formam, vel saltem unio est corruptibilis, qua dissoluta sequitur corruptio totius; sicut enim res dissolubiles pro heterogeneis dicuntur corruptibiles: sed non ideo creatio dicitur esse corruptibilis.

ART. V.

Utrum materia habeat appetitum ad omnes formas?

§. I.

Explicatur difficultas, et vera eligitur sententia.

in

In praesenti sollicitamur de materia caelesti, et coelis, et de sublunari, nam eius privatio sit ea appetitus, et materia caelestis recipiat formas in animatas, nunquam incurrit illa privatio, ac proinde, nec dicitur appetitus ad illas. Coelum et de tribus de materia sublunari, an habeat appetitum ad omnes formas appetibiles? pro quo respondemus, et appetitus est inclinatio appetitiva in aliquod bonum conveniens. plura de appetitu erunt hic dicenda, de isto materiae appetitu, ut ad praesentia attinet, dividitur in elicitum, et innatum. appetitus elicitus est ... appetitus innatus est propria inclinatio naturalis vel indita ab auctore naturae: inclinatio lapidis ad centrum; et huic non adhibemus ... eiusque in materia est hic appetitus elicitus ad formas, illum quaerit de appetitu innato, seu inclinatione naturali, an illum habeat materia ad formas? Et utrinque ... quod habeat appetitum naturalem ad omnes formas, an sit appetitus ... aequaliter appetat ad omnes formas ... magis appetat formas perfectiores, quam imperfectiores.

In qua difficultate aliqui antiqui dixerunt: materiam non habere appetitum ad formas: ita ... Scaliger, et alii ... Carus ... docet materiam appetere naturaliter omnes formas, dixit ... nam alii dicunt materiam magis appetere formas perfectiores quam imperfectiores. ... modo dicunt extra Scholam ... docent materiam aequaliter appetere omnes formas ... perfectiones, appetat imperfectiores; illos sequuntur plures auctores ... qui appetitus sit.

Primum ... appetit formas substantiales. ... a ... auctoribus ... ex Philosopho lib. Physic. tex. 81 ... materiam appetere formas, ut foemina appetit virum, et turpe pulchrum. ... docet ... ibidem

ibidem et 1a pt. q. 59. art. 2

Deinde patet. quod appetitus innatus, nihil aliud est, quam inclinatio naturalis rei ad perfectum, et bonum, quo indiget; et materia prima ad omnes formas perfectas a se: quod hic inclinatio naturalis, et appetitus innatus ad formas, quas non habet, exigendo eas, et alias habet quiescendo in illis. = Probatur 1o. quod omnis forma est perfectio materiae; et omne imperfectum appetit perfectionem sui perfectivam: ergo materia, quae ex se est pura potentia perfectionata ad formas appetit illas. = 2o Probatur materia forma est ipsius bonum; et omne bonum est appetibile: ergo forma est appetibilis, et appetita, quod hoc non erit formas, ipsius [illegible] distinctionis, quae privationes, quae illas destruit: ergo a materia 1a, quas perficit, et quas [illegible] supponit.

2a Conclusio. materia prima aequaliter appetit omnes formas, et durante perfectione, appetit imperfectionem. Haec conclusio continet duas partes: Prima probatur ad haec dicta: quod materia 1a respicit omnes formas sub ratione [illegible], quae aequaliter inveniunt in omnibus: ergo aequaliter appetit omnes. Confirmatur materia intrinsece illas appetit, in quantum potentia [illegible] formas, a qua perficitur; atque inde [illegible] aequaliter respicit materia, et aequaliter illas appetit. Et [illegible] materia per solam speciem [illegible] materiae sublunaris est [illegible] amissibilis informans materiam (in quo differt materia sublunaris a [illegible]) et inde, quod est amissibilis informans materiam [illegible] aequaliter omnes formas, tamquam perfectionem, quam imperfectionem: ergo per solam speciem [illegible] materiae aequalis est in omnibus formis.

Probatur haec per materiam autem intrinsece [illegible] universi intendit, quae in his sublunaribus sit [illegible] ... mutatio, et generationis, ut hac [illegible] diversitate rerum [illegible] ... pluribus apparet, et ad sequendam huius imperfectum universi [illegible] succedere plura in dua corruptibilia et generabilia ... [illegible] species revocavit, condit creavit materiam primam, quae esset subiectum, et

et coe

Coe receptaculum oium formarum, et pis etiam, talem habuit naam, ut non semper, et ad tempus essent in tali naa, quia ppter ex ppia, et intrinseca oe naa, quia capax huius conveniens est recipere in suo gremio formas amissibiles: et eo dum facto ex ppia naa pi cuius conosso inferiores e tali modo amissibili infra re naam, et ut sic omnes pars deserviat fini intento a Deo autori naae in hoc universo; tunc sic, quaelibet forma quantumlibet imperfecta deservit aequaliter ad hunc finem in roe amissibilis ois aequaliter convenient, ergo oes aequaliter appetit maa 1a. pat Cons. nam in tantum illas appetit, in quantum deserviunt fini intento a Deo in hoc universo; ergo si omnibus iste e aequalis in oi forma Cons. e, ut maa 1a aequaliter oes appetat, et mais l. minus perfectio ipsarum formarum maalis sa hic ex pte formae in ordine ad specificandum appetitum maae l.

2o. pars Cons. ult, quod adhuc quod maa hat formam perfectiorem appetat imperfectiorem, sic ppter. nam forma perfectior continens perfecta infra naam amissibilis, et sub illo modo recipit a maa, et appetit: ergo etiam quod hat perfectiorem, appetit imperfectiorem pat Cons. quod dato aliquis aliquem pro recipiente amissibili aliquam attingens per illum recipiente, in hoc sistit, quod tali illum recipiat, et recuperat, quod etiam recipiat alterum; tunc contra dicens mi, quod inveniet in poa ad recipiendum, et [illegible] recipiendum actum debet reperiri in ipso appetitum, quae pa pam xta mi opsium poe: ergo tamen dum e sa perfectiori recipiat formam imperfectiorem, et etiam tunc debet illam appetere. Sed tamen dum proponuntur, et solvuntur arga.

§. I.

Proponunt, et solvunt arga.

Argt. 1o. 2a. obj. cont. nam materia sublunaris, neque appetit formas sublunares, dum est sub illa, neque dum illa caret, ergo nullatenus appetit formas. Ant. probatur 1a pars, quia nam appetitus fundatur in carentia, sed dum habet formam, non caret illa, ergo tunc eam non appetit. 2a pars etiam ejusdem Ant. nam privatio opponitur formae: sed dum materia est sub privatione, non appetit formam.

Ad hoc argum. respondetur neg. Ant., ad 1am partem probationem respondetur dicens, quod licet appetitus formae dicat in indigentia, hoc non tollit, quod dum materia est sub forma habeat appetitum, et ad formam, quia habeat et ad possessam, ut in illa quiescat. ad 2am partem respondemus dicimus, quod licet privatio non appetat formam, materia tamen sub privatione appetit, quia habet potentiam ad formam, quae privata; et sic privatio est contra appetitum, non formaliter, sed materialiter.

Contra arguitur: nam materia terrae est pars corporis, quod nulla pars potest inclinare ad corruptionem totius, nam bonum totius, est bonum partium: ergo materia terrae non potest inclinari ad corruptionem totius; sed si materia dum est sub forma appeteret aliam, inclinaret ad corruptionem totius, sicut etiam aliam, saltem naturaliter, non posset recipere absque corruptione praecedentis, ergo materia terrae non habet appetitum ad formam.

Ad hoc argum. respondetur, quod materia terrae ... licet dum inclinat in corruptionem compositi, cujus est pars, tamen in aliam partem non tollit ob bonum particulare suum; sed etiam ob bonum universi, quod consistit in varietate generationis, et corruptionis, et ideo licet ut est pars compositi, non posset ... quod aut appeteret aliam formam, ex qua sequitur corruptio illius compositi, attenta praecisione, non ..., quia ad illud totum, attenta tamen ratione partis universi, ut bonum ejus optime potest appetere aliam formam, et non sequitur inclinatio compositi, sed cujus bonum semper materia sublunaris magis ... naturaliter, ut malefica, et adultera, ut hic ait Philosophus.

Argt. 3o. contra 1am cont. nam materia ... in tantum appetit formam in quantum est sibi bona, et conveniens; omnis enim appetitus sibi tendit in bonum: sed quanto aliqua forma fuerit perfectior, et bona, tanto magis illam appeteret materia: sed non appetit aequaliter omnes formas; Ant. ... probatur,

Ratio q. 1º. nam sicut se habet simpliciter ad simpliciter, sic magis ad magis; sed appetitus simpliciter tendit in bonum, et perfectum: ergo in magis bonum, et magis perfectum magis inclinat appetitus. = 2º. quia in Deo, posita scientia simplici et appetitu naturali; appetitus naturalis magis appetit maius bonum, non alia ratione, nisi quia appetitus est in bonum, et sub ratione maius bonum magis inclinat appetitus: ergo sic etiam in nostro casu.

= Si dices, dispar esse rationem de appetitu naturali, et de innato: nam appetitus naturalis Dei ducatur ratione cognoscentis maius bonum, ac proinde magis inclinat in maius bonum: at iste appetitus naturalis non praesupponit cognitionem aliam in ipsa natura, per ferentem unum alteri.

= Contra est: nam licet appetitus naturalis non praesupponat cognitionem aliquam in ipsa natura, praesupponit tamen illam in auctore naturae, qui cognito fine, dedit rebus inclinationem naturalem, et in illum finem ordinavit eas: quapropter si aliquis defectus esset in ipso appetitu naturali, refunderetur in ipsum auctorem naturae. Ergo sicut appetitus naturalis non esset rectus, si non appeteret magis illud quod est magis bonum, et quod ab eo praeponitur, ut melius: ita appetitus naturalis non esset rectus, si non ita ab auctore naturae disponeretur, ut magis appeteret id, quod magis bonum, et perfectum est.

= Adde argumentum ad hominem, neque Deo: nam illa maior perfectio, quae reperitur in una forma non requisita ab appetitu materiae; quia materia respicit formas sub ratione amissibilitatis, quae aequalis in omnibus, sed etiam aequaliter conducunt ad finem intentum; et ideo non magis propendit in unam, quam in aliam: sicut si darentur duo media aequaliter utilia, et conducentia ad aliquem finem, tunc ex vi appetitus finis non magis inclinaretur voluntas in unum, quam in aliud, etiam si praedicta media haberent inaequalitatem in propria perfectione: unde vero est, nam haec maior perfectio materialis, et per accidens se habet, et solum attenditur perfectio in utilitate, seu conducentia ad finem: ita similiter.

limito dicendum est in nostro casu, ex quo patet alterum conclusionis, quia id non verificatur, quod in recta perfectione sit aliquid maior bonitas, quae sola perfectiva respiciat ab appetitu maior.

Alterum conclusionis, omissa solutione data inter argumenta dicimus, quod non appetitus rationalis appetat maior bono in uno, quam in alio: nam potest maior recto haec totalis utilitatis, sive delectabilitatis in uno bono, quam in alio: et magis propendit voluntas in unum, quam in aliud, et hoc unum tamen verum, quod omnis appetitus rectus debet magis propendere in maius bonum: at in nostro casu hoc non verificatur, sed deus solius recto specificandi maior, et eius appetitus est aequalis in deo filii, et sic autor natura talis instituit maior, aequalis omnibus personis eo quod communiter recipere omnis sibi ..., ita instituit, et aequalis omnium appeteret, nam hoc erat necessarium ad sequentes fines intentos ab ipso in hoc ...

Ultimo argumentum.

Probandum, quod deus maior habet perfectionum rationalem, non appetet imperfectionem, nam appetitus per se tendit circa bonum et perfectionem, quod maior deus est substantia perfectionum rationalium, non appetit imperfectionem. Contra probo. Quod infra perfectissima eminenter, et perfectionem mod continet aliquam. Secundo contra: quod si appeteret aliam imperfectionem appeteret negationem maioris perfectionis, quae est intrinseca sive imperfectioni, imo appeteret destructionem perfectionis; quod negatio ... maioris perfectionis est aliquod malum, quod appetitum nequit.

Respondeo. Ad primum: nam appetitus rationalis licet adeo deus habet maius bonum, non appetit minus bonum: quod similiter appetitus innatus maior. Vide confirmatur. Nam humanitas in Christo Domini natam habet subsistentiam Verbi divini, non appetit propriam subsistentiam non alia de causa, nisi, quod subsistentia divina perfectionem mod continet effectum subsistentiae creatae, quae est maius bonum: quod similiter maior deus habet perfectiones non appetit imperfectionem.

Ad hoc argumentum ... ex doctrina ... tradita: quod nulla

fra

pro comprehensu, ut facillima in statu magis, nisi amissibilit, eo modo, quo illas respicit, concupiscit mala: et licet ista non sint facillima e bona, convenientia mag, cum inde deg. ? cab illa alias appetit. ad 1.m z cons. dr, quod in statu facillima continent alia intensive, non ut extensive, et hanc extensivam potentiam appetit pro se mala, et ideo [illegible] respicit amissibilit, unde status facillima non est maius bonum quod in malo: nam multo melius e illi [illegible] respicere. Ad 2.m quod dicimus, magis facilius appetere illas negatas, eidem iuncti, quatenus tangit eius imperfectioni, [illegible] appetit, certum nullus e in diversis, et neg, quod maa intendat facilius, quod pertinet ad curam, quatenus inducunt ad finem ultimum.

= Ad 3.m conseq. dr. exemplum recte constat: nam in mag. non e maius bonum in statu imperfecta facillima, imo hoc esset illi maximum naturale, ut potius dicitur eius naturalis inclinatio, itaque in plur. contra amissibilis. — Ad 4.m conseq. dr. re bendo dignitatem, quae consistit in hoc: quod humanitas Christi Domini debet appetit subsistere, cum hoc melius dicatur quatenus subsistentia divina, quae perfectioni, et eminentiori modo continet perfectionem, et ideo effectus operis, fit contra, quod appetit nonappetit: at ut mala bonum appetit in statu ut minus, quod tali modo dicitur amissibilit; cum inde e status laetitia una [illegible] comprehensum facillima, quod alias, quia plura appetit. Alius dr.: utrum mala appetat statum, quem amisit? Sed illius statuitur vera conclusio et [illegible].

ART. VI.

Utrum anima appetat statum, quasi amississet?

§. 1.

Statuitur vera cc.°, et probatur.

Forma semel corrupta non est naturaliter possibilis, idest, non potest recuperari vi agentis naturalis iuxta illud Philosophi dictum. de privatione ad habitum naturaliter non datur regressus. unde merito in praesenti dubitatur, an materia, quae, ut vidimus, indifferens respicit omnes formas, ostenso appetitu appetat etiam formas, quas semel habuit, et amisit? quarum est iterum recuperatio naturaliter impossibile. in hac parte est varietas maxima, itaque de illis omissis sit.

Nostra conclusio. materia non appetit formas corruptas, et semel amissas. Probatur 1.º ex Divo Thoma 1.a 2.ae q.º 113. art. 10, ubi sic ait. In quibusdam miraculosis operibus invenitur, quod forma inducta est supra naturalem potentiam talis materiae, sicut in suscitatione mortui vita est supra naturalem potentiam talis corporis: sed materia non appetit, quod est supra naturalem eius potentiam, cum appetitus sequatur potentiam naturalem materiae: ergo non appetit formas amissas.

Ratione probatur nostra conclusio: quia nullus appetitus tendit in illud, quod est naturaliter impossibile; sed materiae 1.ae est naturaliter impossibile recipere formas semel amissas, et corruptas, ut ostendam infra: ergo. maior est certa, nam omnis appetitus tendit in bonum possibile, cum impossibile non appetatur bonum, et sic nec appetibile. minor autem probatur ex illo dicto Arist. de privatione ad habitum non datur naturalis regressus. quam propositionem admittunt communiter Philosophi omnes, et etiam probatur ratione, nam forma semel amissa est naturaliter impossibilis, ex quo ut unde capite talis impossibilitas proveniat, idest quod est naturaliter impossibile non continetur in potentia activa alicuius agentis naturalis, nec etiam ipsius Dei, qui est auctor naturae, quatenus se his legibus naturae coarctatus astringitur. ergo praedicta recuperatio formae semel amissae non continetur in potentia passiva naturali ipsius materiae. Consequentia probatur 1.º ex Divo Thoma lib. 2.º contra gentes cap. 60. ubi [illegible] ait: tanta quanta non excedit potentia passiva quantum potentia activa illius generis. unde non est aliqua potentia passiva in natura, cui non respondeat aliqua potentia activa naturalis: ergo et cetera.

2.º probatur. Con

2º Coa. sol. deducta ex dictis: nam qua passiuo ille respicit agens, a quo immutatur, ut recipiat formam: ergo si agens est impossibilem effectum pro illud respicit, erit impossibile: patet nam ex impossibilitate agentis desumitur ratio impossibilitatis effectus, et ex impossibilitate effectus desumitur ratio impossibilitatis pro respectu illius. Ergo ex impossibilitate agentis desumitur ratio possibilitatis pro passiuo; nunc sic est impossibile esse naturale agens, tum vi entis ostensa pro semel aniquilationis ipsa recuperatio est naturalis impossibilis: ergo nulla potest esse pro respectu, seu passiuo; nam in illo ordine, in quo agens est impossibile, etiam effectus impossibilis est, et sic pro respectu illius. Sic. Exponitur et solvuntur argª.

§. II.

Proponuntur, et Solvuntur argª.

Arguit 1º adversus, quod Deus de potentia absoluta faciat in materia sublunari omnes formas possibiles; deinde etiam, quod corrumpat omnes illas formas. Deinde, quod materia maneat existens absque omni forma sicut caelestis manet eadem materia, quae est naturalis potentia ad formas: ergo tunc dabitur aptitudo naturalis saltem obedientialis ad formas amissas.

Hoc argumento probat Lintzeus etiam dari aptitudinem obedientialem naturalem ad formas amissas; sed quidem hoc deducit ex assoli. et naturali opere materiae, quae est naturalis potentia: at hoc est prorsus argumentum: ergo nihil concludit. = Deinde si autem intendit capacitatem pro materia recipiendi in se pro obedientialis, verum est, et illi adversus, in fingit hasce, quae faciat, quia nihil de hoc quia nullus enim dubitat, quod in materia post formas amissas maneat capacitas, ut iterum pro Dei absoluta potentia illas recipiat, quae capacitas vocatur absolute potentia obedientialis: si autem intendit Lintzeus simul esse naturalem

er

& obedientialem, & chimeram fingit.

Tandem ut argum. [illegible] in adiectis

1° non debebat procedere ex realibus ... ex negativis: ergo syllogismus in ingenio [illegible] positivis, & realibus: at nos negamus ea omnia, quae argumentum vult dari: in primis namque negamus, quod Deus possit producere res sua possibiles usque ad ultimum, ut dicet D. Thom. q. de pot. art. 2 & 5. item negamus quod materia possit existere sine forma: ergo 3° nos, nec apperentes has species argumenti, nihil quaerere, quod ea omnia illi sint dari.

2° argum. non posse dari appetitum naturalem ad id, quod est naturaliter impossibile. ergo [illegible] incorruptibiles appeterent suam corruptionem [illegible] corruptibilium naturaliter impossibilis. [illegible] naturaliter appetit vitam, et mortem [illegible] naturaliter impossibile [illegible].

Dices [illegible] Deus [illegible] annihilari [illegible] naturales, & tamen illa [illegible] incidere [illegible] naturaliter [illegible] impossibilitatem [illegible] complacentiae; [illegible] complacentia [illegible] supponit desiderium: [illegible] annihilatione, dicebat appetitum naturalem in materia, ad habendam illam formam.

R. ad hoc argum. neg. ans., adeo ut [illegible] dicit, res corruptibiles minime [illegible] appetitum naturalem [illegible] naturaliter impossibilis; [illegible] appetunt [illegible] longare [illegible] possibile. — Ad [illegible] [illegible] appetit appetitu innato vitam, & appetitu elicito in [illegible] [illegible] Velim [illegible] vitam, [illegible] possibile, nam [illegible] amisso [illegible] absolute impossibile [illegible] ad habendam [illegible].

[illegible] [illegible], quod intellectus [illegible] naturaliter [illegible] materialem, & hoc ideo [illegible],

quod

q[uo]d iam esset facta possibilis unio, nec aliq[ui]d, q[uo]d deberet ani-
hilare, ex modo sub appetitus, de te remaneret, q[uo]d anima erat in
aliquo statu, in quo erat possibilis fi...

Arg. 3. [illegible] in statu
separata a corpore, manet naturalis inclinatio, et appetitus ad re-
unionem: q[uo]d limitatur in ma[teri]a remanet appetitus ad illam recipiendam.
Cons. prob. et ant. prob. ex Aug[ustin]o de Gen. ad lit. [illegible] art. 1. ad 5
ubi sic ait: a[nim]a humana manet in suo esse cum fuerit a corpore
separata habens aptitudinem, et inclinationem naturalem ad corporis u-
nionem; at in nullum [illegible] agens naturale potens reunire illam cor-
pori: q[uo]d stat optime, q[uo]d sit inclinatio naturalis in ma[teri]a, sed per a-
missam [illegible] sit agens potius illam reducere.

At hoc argum[entum] est contra
D. cum magistro [illegible] Tho. a qua dicit habere inclinationem naturalem ad
corpus esse propriis, quam ex se habet cum corpore, ut ipsa partem
cum ipso componens, sit talis inclinatio naturalis, [illegible] non possit
ex defectu agentis naturalis; et ideo est dicendum primum 1o.

2o. resp. explicando verba [illegible] D. Th. q[uod] ita debet,
q[uod] [illegible] hic inclinationem naturalem, completam denotare ab entitate
ad quam est inclinatio, et cum corpus sit in sua entitate naturali, in-
clinatio ad illud dicitur naturalis: at si [illegible]
[illegible], qui debet [illegible], tunc nulla est inclinatio naturalis
in a[nim]a, sed potius repugnantia naturalis: et idem dicitur de ipsa
unione quae in sua entitate est naturalis, licet modo sit impossibilis,
et ita est sua entitatis, illa inclinatio a[nim]ae dicitur naturalis; non vero
ex parte modi, quo fieri potest, nam iste est supernaturalis ex parte modi
resultantis, q[uo]d est hoc; est modus miraculosus, et supernaturalis, appetitus
ad modum illum reuniendi a[nim]am corpori. [illegible] naturaliter potest
existere sine ipso. §.

art.

ART. VII.

Utrum Materia prima possit existere sine forma?

§. 1.

Resolvitur difficultas primaria, ac proponitur 1a.

Ex ja dictis manifeste apparet materiam creatam non posse absque forma existere: loquendo [illegible] accidente, quod illius potentiam denegamus existentiam, hanc coniunctio toto opposito recedendo: unde posita nunc difficultas procedit supernaturaliter loquendo, et de potentia Dei absoluta. et in advertendum quod cum dicimus quod Deus de sua potentia absoluta non potest aliquid facere non est intelligendum in hoc sensu, ut dicit, quod illud deficiat a virtute, sua potentia, et potentia sua ad id faciendum; quia talis virtus, sua potentia infinita ad omne id, quod est factibile, se extendit: quapropter potius tenemus dicendum est, quod Deus illud non potest facere, quatenus quod illud in se non est factibile, quod illud involvit, quatenus semper oppositum rebus affirmatur, seu implicatio contradictionis: unde quod in titulo inquirimus idem, ac inquirere: an implicat contradictionem, quod materia prima possit existere sine forma? Et quod aliqui tenent id factibile esse, his non omnes, non denegant potentiam existentiae materiae. = Contrarium opponitur sine dubio cum Thoma, et cum D. Thoma. 1. p. q. 66 art. 1. et q. 4a de potentia art. 8. et eodem 3 art. [illegible] hac in re: dicere, quod materia sit in actu sine forma est dicere contradictoria esse simul; unde a Deo fieri non potest. et idem docet pluribus in locis.

= Ratio primo. Quia implicat contradictionem, quod materia prima existat sine forma, atque inde Deus de sua potentia absoluta id non potest facere. Deus de sua potentia absoluta non potest facere, quod implicationem includit, de ex hoc quod materia existat sine forma

[illegible]

sequitur implicatio: Pb. pr. min. sequuntur illae duae contradictoriae simul-
nam valet, quod materia illa habeat actum, et non habeat actum: ergo sequitur implic-
catio contradictionis. Pr. sequela, ~~[illegible]~~ in primis: quia affirma-
tiva esset vera, cum in instanti conversionis materia illa habeat existentiam,
et non esset in actu: et negativa etiam esset vera. Pb. pr. min. nam
materia non habet formam substantialem: ergo non habet actum.

Dices cum D. ..., dictum
[illegible] non esse contradictorias; quia non sunt de eodem, quia affirma-
tiva est vera loquendo de actu existentiae, negativa vero loquendo de
actu formali, seu de forma substantiali: essent autem contradictoriae si in utraque
propositione sermo fieret de actu formali, aut de existentia.

Sed haec solutio
[illegible] efficaciter arguit: nam ex quo materia non habeat actum formae, et ipsam
formam, nullo sequitur, quod habeat actum existentiae: ergo sequitur evidens, quod habeat ac-
tum existentiae, et non habeat actum existentiae: ergo solutio supponit illam nullo contradictionis.

Pr. ant. existentia esse supponit formam substantialem materiae talis, quod impos-
sibile est alicui subiecto existentiam convenire absque eo, quod forma conveniat
sibi: ergo ... Pr. ant. nam ergo existentia esse est actus ultimus in genere physico,
et forma esse est actus primus in eodem genere: ergo debet esse ordo inter formam
et existentiam talis, quod impossibile est existentiam convenire, non conveniente forma:
patet hoc, quia si existentia conveniret, forma non conveniente, iam non esset es-
se actus ultimus; quod hoc est falsum: ergo.

Sed etiam idem arguit pr. nam
forma esse mediat inter materiam et existentiam: ergo impossibile est, quod conveniat existentia materiae
sine forma: [illegible] quod est de lineamentis supponit ad existentiam; et forma
esse cum materia constituit ens physicum, ~~[illegible]~~ ergo debet natura eius
ante existentiam, ut esse forma mediat inter materiam et existentiam.

Tertio magis urget
ex praecedentibus [illegible]: nam de ratione esse actus ultimi est supponere
ali

aliquo actu sui ... Divinus; et existentia est a actu Divinus: ergo debet supponere aliquem actum; tunc etiam materia non habebit ... [illegible] quod impediat in illa parte existentiam absque forma, quae est a actu [illegible].

Confirmatur quia non ... [illegible] ... materiam ad existendum; et implicat non intelligere sine specie, quae in linea intelligibili est actus [illegible]: ergo implicat materialiter existere sine forma, quae in linea est ... actus ... Sed nunc argumenta contra nostram conclusionem proponuntur, et diluuntur.

§ IIus

Argumenta contra nostram conclusionem proponuntur, et diluuntur.

Arguitur 1o. Materia 1a existit non dependet a forma: ergo optime potest sine illa existere. Consequentia infertur, et antecedens probatur: materia potest existere existentia non proveniente a forma, ut patet in materia humana Christi Domini quae existebat existentia Verbi: ergo materia 1a existit non dependet a forma, ut existat. = 2o idem antecedens probatur: quia materia potest intelligi existens ante formam: ergo non dicit existentiam ... [illegible] formae, ut existat. Antecedens probatur: nam in illo priori, in quo materia Christi Domini in ipsius morte transivit ex anima rationali ad formam cadaveris, existebat, et tamen non per existentiam formae, quia tum non erat: ergo ... materia pro illo priori intelligebatur subsistere Divino unita materiae, quam carnem assumptam nunquam dimisit: ergo pro illo priori illam reddebat existentem. = 3o idem antecedens probatur: quia ut docet Divus Thomas ... unica de spiritualibus creaturis ... in ... incarnatione Verbi Divini anima rationalis, quae est forma, fuit medium inter materiam, et Verbum Divinum, non necessitatis, sed congruentiae: ergo non est, et non nullius esse requiri forma creata materiae, ut existentiam reddat.

Ad hoc argumentum respondeo negando antecedens; ad cuius 1am probationem, concesso antecedente, nego consequentiam: non enim materia a forma dependet existit, ut existat propriam existentiam, sed ut existat absolute, sive

per existentiam suam, sive per aliam existentiam divinitus communicatam: unde est illius dependentia, ut natura existat, non stat in hoc, quod existat per existentiam propriam suam; sed ut existat, sive propria, sive aliunde desumpta.

= Quod intellige, quod sit non repugnet esse naturam substantialem quae non possit ab illa dependere. Arguitur per eandem quod nihil potest ab alio esse dependens, quod non sit de esse illius quod. = Resp. quod licet natura in esse entis considerata non sit de esse eius, tamen est de illius esse quatenus in ordine ad existentiam consideratur; hoc enim modo considerata natura, cum sit pura potentia, essentialiter exigit actum suum, ut in se actum ultimum recipiat.

= Ad 2um arguitur, si dicatur, quod in illo priori intelligitur natura existens, et inclinata ad existentiam, si quidem solum est inclinata ad personam eandem Verbi, cum quo stat, quod in se semper natura tracta sit subsistentia Verbi, quod sufficit, quod illud, quod semel assumpsit, numquam dimisit.

= Ad 3um dicatur, quod facta comparatione animae rationalis ad aliam animam, ait D. Thomas, quod anima rationalis fuit medium convenientiae, determinansque aliam naturam, cum aliam animam assumere potuit, non vero facta comparatione animae rationalis ad naturam, hoc enim modo non solum fuit medium convenientiae, sed necessitatis.

= Sed instabis: quod licet D. Thomas facta comparatione animae rationalis ad naturam non fuit medium necessitatis: Contra est. Angelicus Doctor nam D. Thomas loco citato de spiritualibus creaturis ait, quod esse Verbi divini in triduo mortis remansit corpori unitum sicut animae, quod mediet aliquid inter existentiam, et naturam suam. = Resp. loco citato solum inter dictum D. Thomae existentiam Verbi non fuisse unitam alicui suae spirituali naturae, quod non fuerit unita suae cadaveri.

= Vel arguitur. ita inde magis dependet accidens a subiecto, quam natura a persona, ut existat, omnino de potentia absoluta

De

Dei possunt existere accidentia sine subiecto: ergo similiter materia existere potest sine forma. Probatur maior quia accidens in suo esse dependet a subiecto, dependens enim per ordinem ad illud: ergo magis dependet accidens a subiecto, quam materia a forma ut existat.

Distinguo: quod est prius, et distinctum alio, sine isto, et separatum potest existere; sed materia absolute est principium: ergo sine illa existere potest. Probatur maior, nam quod est prius absolute non dependet a posteriori, ut hoc extat. Smatheus [illegible] ubi dicit, quod priora sunt, quae possunt esse sine aliis. Quod magis declaratur, quod sicut etiam magis dependet, ut sit posterius a priori, quam e contra; sed accidens est posterius substantia, et tamen distans, sine illa existere potest: ergo a fortiori materia, cum principium sit, existere potest sine forma, quae posterior est.

= Ad hoc argumentum respondetur negando maiorem absolute, licet enim materia sit pura potentia, et accidens non sit potentia pura, sed actus imperfectus, ut sit, magis dependet materia ab actu suo, quam accidens a substantia. Si dicas, quod accidens dependet a subiecto, non solum in genere causae materialis, sed etiam in genere causae efficientis, siquidem ab illa sustentatur; quod vero fit a causa in genere causae efficientis, potest fieri a solo Deo. At vero materia, cum sit pura potentia, esse dependet a forma in genere causae formalis; impossibile a Deo hic effectus impossibilis est.

= Sed contra hanc solutionem respondetur 1º quod etiam materia dependet a forma in genere causae formalis, et efficientis formaliter [illegible] effectus quod substentationis supplebilis est a Deo. Probatur antecedens: Deo accidentia sustentante in genere causae a substantia dependent, quod reparant, et substentatur a subiecto; sed etiam materia substentatur, et servatur a forma in suo esse quod.

= Respondetur: quod sicut materia dependet a forma in genere causae formalis, ita forma dependet a materia in genere causae materialis; sed de potentia Dei absoluta potest forma materialis in suo esse conservari sine materia existere: ergo similiter materia sine forma existere potest. = 3º secundo dicendum respondetur: quod ex quo materia sit

sit pura poa esse, n infert magis dependere ab actu 1º, quam accidens à substa: ergo ruit solo. ytd Ans: exprimebat proportionari pura potentia cum existentia, quod esse dependentiam a hac ab actu 1º. Ans ytd. 1º. nam existentia Verbi Divini immediate proportionata fuit cum pura potentia, ergo opinio potest proportionari pura potentia cum existentia. Ans ytd.: nam esse existentia verbi supponebat materiam, et formam satis alias materiam, tamen non fuit illi unita, quae explicat actum 1um, et quae explicat puram potentiam obedientialem: ergo = 2º idem Ans yt. quod materia distincto inhaerit intelle..., et nolle, quod int puram potentiam, et ultimum actum; et rem creatam transeunt de non esse ad esse: ergo.

Ad 2am replicam dico, nego Ans, ad cuius probationem dico materiam, nego minorem: nam forma nequit exercere munus suum subsistentiae non materia: quia subsistentia tantum est proprium illius, quod est de in actu: forma autem substantialis non est in actu, et per receptum in materia, aut inde materia nequit subsistentiae.

Ad 3am replicam dicat, in 1to assequente formam materialem existere posse sine materia de potentia absoluta etiam alias etiam, et dependentia formae a materia tantum est naturalis, non essentialis: et ratio: quia cum forma ex sua ratione sit actus 1us non indiget esse ad existendum aliquo superaddito medio, quo cum existentia proportionet; actus enim 1us ex natura sua cum actu 2º proportionatus est: at ex materia cum ex sua esse sit pura potentia indiget actu 1º medio, quo coaptet, et proportionet cum actu 2º: et hinc Deus nullo modo exerceret quod causam materialem, et illa forma materialis esset creata, non esset inhaerens aliquod compositum naturale cum ipso, et de hoc dicimus Deo repugnare.

Ad 3am replicam nego Ans, ad cuius probationem nego etiam Ans, ad ultimam 1am ergo, nego iterum Ans, ad cuius probationem dicat, quod licet existentia Verbi respiciat naturam humanam tamen potentia obedientialis non infert, quod cum pura potentia, esse materialem, erat proportionata: potentia namque obe-

di-

dicuuialis, tamquam iuata fuit nunc tamen fuit pro obedientialis, non est locus magis de ea re sed, ut diximus, id sufficit ad nostrum intentum.

Ad 2um prius dicatur: quod disparitas inter creaturam possibilem non existentem, et materiam sub ratione existentia stat in hoc: quod creatura possibilis tamen cum prius non disponitur ad aliquod recipiendum; tales quod istud potentiae, quam ab aeterno habebant, et ex aliquo [illegible] dicto fiet aliquod impossibilem, quod alias sequeretur creatio, id tale illa potentia [illegible] habet [illegible] dicto, quod totaliter desinit esse, [illegible] transit de [illegible] ad esse, ut exigit actio creativa: at vero potentia materiae quae recipiat existentiam non aufertur, id potius ex [illegible], et [illegible] fit impossibile: [illegible] intellectus cum ista potentia remaneat, et a [illegible] nequeat [illegible] ad actum existentiae, esse [illegible] quod mediet aliquod illam proportionans, et coaptans, ut existentiam recipiat.

Ad 3um prius [illegible] argui, quod omnes exigunt, quo movet Scotus ad [illegible] ferendam. prius ait [illegible] materiam exemplo assumptam, [illegible] [illegible] [illegible] posse sine portione existere, etiam tamen [illegible] [illegible], [illegible] non [illegible] [illegible] duo [illegible] [illegible] simul tempore, [illegible] [illegible] [illegible] opposito, [illegible] [illegible], et [illegible] separatim a toto nequeunt existere, ut ipse fatetur: [illegible] = 2o. [illegible] [illegible] absolute [illegible] qualitate ab ista [illegible] dicta, [illegible] existere [illegible] [illegible] [illegible] sine figura, quae est species qualitatis, ut [illegible] apparet [illegible]. unde ad argumentum dicatur: quod [illegible] aliquod [illegible] [illegible], [illegible] distinctum alio, [illegible] [illegible] ab illo dependere [illegible] ad existendum, quod absque illo non possit existere, ut patet in exemplis allatis: materia autem dato, quod sit [illegible] forma habet ab ista essentialem dependentiam, [illegible] potentia est [illegible] proportionata cum actu 2o. ac inde sine existere non potest: [illegible] materia simpliciter [illegible] prior forma, [illegible] tamen [illegible], id est [illegible] originis, et [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] forma, quam materia [illegible]: [illegible] aliud est loqui de materia [illegible] [illegible], [illegible] et aliud est loqui de materia existentia

ut enim mã 1º mº considerata pro sit prior n tn 2º mº: quem exulta=
mã deveniat prius hoc mº fra, quam mã. ergo pot. ad repta.

3º principale argt. quamvis mã dependeat à
fra in actu, n tn in esse: ergo de potª absoluta optimè pot. sine illa
existere. Conc. conse. ex fugere dictis ubi enim nunc datur ulla
dependentia optimè à Deo sine implicat.º unum sine altero intre po=
ni pot. Antº pr. etsi mã ut fram recipiat à naale dependeat
à dispositionibus medijs, quibus è capax, ut ipsam fram recipiat, n tn
ab illis esse pendet simili. Ant pat. ipsa enim capax ab=
soluta pot. fra intro dari in mã sine dispositionibus. Conc. Confirmo
hic pr. quia n alia ratione, ut dicimus, fra recipit, et in mã recipiat,
ut existam recipiat, nisi ut illam reddat capacem, ut ipsam reci=
piat, ergo sicut requirunt dispositionis, ut mã fram recipiat, ita
requit fra, ut existo in mã recipiat.

Dices 1º. nam mã, ut existit, de=
pendet à fra tanquam à ca extrinseca, quam extrinsecam
quam pot. suppleri, ergo de potª absoluta Dei mã existere
pot. sine fra. pr. mã existo n è à fra tanquam à ca pli,
nec in ab illa tanquam à ca maale intrinseca, ergo è ab illa
tanquam extrinseca. Conc. Ans quoad 2am partem ma=
nifestum è, quoad 1am vero pr. liquet. quia effectus plis fit n dis=
git à ipsa fra, quia existit realiter distinct. ab ipsa fra. Conc.
mã ut recipiat existam n dependet à fra in genere cae plis.

Dices 2º, et hoc magis declarat quod dato, quod existen=
tia sit effectus plis, semper adhuc ut est effectus 2ndus illius, ergo pot.
à Deo suppleri. prb. Conc. quia effectum 2ndus cuiuslibet fere, maxi=
mè plis positivus à Deo supplebilis è: ut videre è in quantitate corporis Christi in Eucaristia, et pluribus alijs ex=
emplis: ergo.

ad

Ad hoc argum. vt nego Ant: ad cuius prob. dico Ant. nego

nego Cons. ad cuius prob. dico ipsa qua dispositiones: aliae sunt, quae praecise

auferunt indifferentiam subiecti, ut formam recipiat, huiusmodi dispositio grossa

materiae detrahit ad formam recipiendam. aliae sunt dispositiones, quae ex se reddunt subiectum

capax, ut formam recipiat; ut quantitas extensiva exigit in subiecto, ut figuram recipiat:

hac autem differentia inter utrasque versatur, quod primae possunt a Deo suppleri, sine

ulla necessitate, simpliciter Deus potest detrahere materiam, ut quodlibet

subiectum, ut formam recipiat. Secundae vero cum ex se exigant, ut reddant subiectum capax,

nunquam a Deo supplebiles sunt, ut [illegible] nomen [illegible]

ita necessario ex se reddit capax ad existentiam recipiendam, [illegible]

[illegible] indeque supplebilis non sunt a Deo tales dispositiones.

Ad 3 confirm.

vt nego Ant: ad cuius prob. aliqui dicunt, materiam tantum ad habendam existentiam

a forma dependentiam [illegible], tamen quod existentia sit effectus [illegible]

[illegible] forma; sed hoc placitum nequit salvari cum sententia [illegible]

[illegible] existentiam nullo modo esse materiam intrinsecam, [illegible]

[illegible] ab extrinseco [illegible] a [illegible] concurrere. [illegible]

quamquam, ut solent dependentia [illegible], materiam a forma ad existendum na-

turam esse, quod existentia sit effectus [illegible] formae. Ant [illegible] quod nullus [illegible]

[illegible] qualitatis [illegible] figuram esse effectum [illegible] quan-

titatis, et tamen haec in subiecto [illegible] ut in illo figura inveniat. [illegible]

Deinde: quod nullus asserit imo nec intelligi potest, an effectus [illegible]

[illegible] extensio localis [illegible] quantitatis [illegible] perfectior ipsa quantitate, [illegible]

[illegible] existentia perfectior simpliciter est ipsa forma: quod nequit esse effectus [illegible]

[illegible] formae.

Unde haec solutio in materia [illegible] relicta [illegible] cum [illegible]

salvari potest argumentum, ut videre est apud [illegible] ad [illegible] in

[illegible], [illegible] potest habere [illegible] materia 1° tanquam [illegible]

[illegible] effectus [illegible] ut ait [illegible] Cons. [illegible] [illegible]

[illegible]

forma est à mat. ingenita ac materialis, ita forma est materiae ingenita per=
se: 2° potest forma dici dari quatenus informando disponit ac reddendo
capacem mat. ut existentiam recipiat, sicut diximus de quantitate in sub-
jecto; et hoc 2° modo concurrit existentia à forma tanquam accidente
subjectum capax illud disponendo, non tanquam à causa materiali.

So tertio objicis, quod est forma sit id medium, quo mat. dis=
ponit ad existentiam recipiendam, sine potest à Deo suppleri: ergo vult [illegible].
Concedo pro. quod est etiam medium, quo reddit capacem mat., ut existentiam
recipiat, et tamen à Deo suppleri potest: ergo similiter.

Resp. ad hanc instantiam, nego
ant. ad cuius prob., dato ant., nego conseq., quia licet Deus quod stabilitatem
tantum naturae, non autem exigit, ut medium essentiae reddens capacem,
ut existentiam recipiat, et hoc est, quod subsit non est de linea existentiae, sed de linea
naturae, quia propter existentiam non reddit capacem essentiae, quae tamen suscipiatur
alia, et ipsius existentiae immediate recipientis existentiam. Forma vero ex una
parte recipitur tanquam complementum essentiae completae, et ex alia causa existentia
immediate receptivus in mat. neque inde est realis, sed est vera ut
dispositio ipsius mat. etc.

Argues tertio, excio quod extra sit actus Animus
non infusus, non posse coexistere sine 1°, ergo arguitur etc. uilio causa 2°, et
tamen potest concipi in tempore idem de potentia absoluta, alias quod prius formino
solo posse concurrere, ergo. = D. idem ant. prob. quod calefacere causa ignis
et tamen potest calor recipi in aqua calefacere, ergo similiter potest existentia
recipi sine actu 1°.

Tr. tanto dependet actus 2° à 1°. Sic potentia à mat. à
radicali, et pot coexistere alicui sublata potentia forma sine radicali;
ergo similiter actus 2° sine 1°, similiter filius à prius proximus ad credendum;
et tamen in peccatore remanet sine gratia, quae prius radicale sive virtutis
supernaturalis: ergo similiter [illegible].

Ad hoc argum. resp. nego ant.: admissa probatione, concessa maiori, distinguo minorem; etenim potest creari lapidem, ut ratio est, nego minorem, ut qualitas est, concedo minorem, et nego consequentiam, quia lapis cum sit ut substantia receptivus accidentium optime potest inde recipere rationem, non ut ratio est, sed ut qualitas quaedam est, existentia vero, nec ut qualitas est, nec ut existentia est recipi potest: ratio est: quia substantia capitur medias accidentium, ac materia non est mater sine ipsa, dispositione, quia materia sine forma non est capax existentiae, quia est pura potentia. Ad tertium etiam dicatur, quod calefaciens non concreat aquam per modum actus; sed concreat calorem medio, quo calefacit aquam: unde passivitatem non tenet.

Ad secundum etiam dicatur: quod fides ipsa, vel quatenus explicat virtutes supernaturales, morales, metaphysica; vel quatenus qualis mortua consideratur: primo modo considerato invenitur in Iusto, et hoc modo implicat, ipsas esse, nec operari sine gratia, quae est principium radicale. Secundo modo considerato invenitur in peccatore, et tunc sic non explicat virtutes supernaturales gratiae optime potest salvari sine principio radicali, scilicet gratiae: unde semper remanet verus principium proximum in linea, in quo est posse salvari sine radicali, ut sic diximus de actu 2.º et 1.º

Ultimo argum. potest Deus suis divinis viribus ad introductionem ultimae dispositionis praestare, et in hoc casu non creare hominem ad reale: sed Deus potest facere materiam esse sine ultima forma. Probatur ant.: Deus, posito concursu ad ultimas dispositiones potest non ponere creationem; quia libere operatur, et ultra actum non manet necessitatem: sed ant. verum est.

Ad hoc argum. resp. nego ant.: admissa probatione, distinguo ant.: potest non ponere creationem absolute, concedo ant., potest non ponere ex suppositione, nego ant.: licet Deus absolute creet hominem libere, quia potest creare vel non creare illum, in quo consistit libertas simpliciter, et ex suppositione tamen, quod velit creare hominem, necessitatur creare illum ad reale; sed hoc ex suppositione non erat in nostro casu.

3.ª

3.ª Si necessitaret Deus esset per intrinsecum, ceu ly ordinem quem mat. dicere ad formam; et talis ordo non est, ergo nec necessitat. Cons. minor nam si mat. diceret intrinsecum ordinem ad formam, haec mat. diceret etiam similem ordinem ad hanc formam; et hoc est falsum: nam alias non posset aliam formam recipere talis ordo esset non est. dist. maior, nam mat. videt certe; nam quod quae sit de esse superiori, et etiam de esse inferiori. sunt etiam: nam sic a. haec mat. ad formam, ita hanc mat. ad hanc formam: ergo etc.

Ad hanc respondetur ... minorem: admissa forma negat minor: nam ut optime dicit Caiet. cap. 4º de ente et essentia, non valet haec cons. aliqua res dictat sibi quam: ergo dictat sibi speciem, individuum; et afferet instantiam de suis scientiis quae ... dictata ad colorem dum quas; in non legit, quod istis ... sibi dictata ad hunc colorem in particulari sed sub ordinem, et negat ordinem. Et damus consequentiam, quod si aliqua res datur sibi quas, dictat sibi individuum magis, et ita mat. petit formam substantialem, curat ita mat. non appetit istam vel illam formam, non dictatur de magis. art. 8. ubi de forma substantiali, et quod illam educit ex potentia mat. §1.º explic. 1. pars art.

ART. VIII

VIDETUR FORMA SUBSTANTIALIS ET QUID ILLAM EDUCIT EX POTENTIA MATERIAE?

§. I.

Explicatur prima pars articuli.

Et omnes admittant dari formas substantiales, ... iuxta. in 1.º quos ad animam ... definitivam in cap. 3. Caiet. tab. Leonardo.

ex

Ex quo deducit 1a productio pro aliis subsistentiis: nam materia hominis est eadem cum materia aliorum, et materia hominis est incomplete ingrediens substantiam, impertit suam substantiam, etiam materia aliorum ingreditur sua substantia, et sic dat sua substantia.

2o. nomine formae substantialis intelligitur 1us actus, seu 1a perfectio materiae cum illa totam substantiam constituens, et haec dat, ergo dat formam substantialem. Probatur maior: forma enim iuxta nominis etymologiam dicitur id, quod actuat, et perficit id, quod potentiale, et imperfectum est; quod idem est forma, actus, seu perfectio, attendatur forma, seu 1us actus, seu 1a perfectio: nomine autem formae substantialis intelligitur illa forma, quae 1o in materia; et illa est quae substitit per se, aliis quod substat, aut [illegible] substitit aut substat; ergo a primo ad ultimum nomine formae substantialis intelligitur 1us actus, aut 1a perfectio actuans, et perficiens materiam, et cum illa constituens compositum, quod idem est, ac substantiale, et posse supponere aliud, et esse substantiam, aliis quod substans. Ex quo etiam minor 1i syllogismi probatur. quod materiae assignari debeat 1us actus, et 1a perfectio immediate actuans, et perficiens materiam; nullus quod prior actus in illa potest supponi, alias daretur processus in infinitum; ergo dat talis 1us actus in materia constituens cum illa 1us, et substantiale compositum.

Dices: nam quod ex ligno exit fit forma, cuius forma ignis, et ille fit substantialis; ergo dat formam substantialem. Probatur minor: 1o quia, cum materia remaneat, quae [illegible] substantia sea, nihil substantiale vere, et ita eadem cum substantia ignis, et ligni. Probatur 2o probatur minor: quia ille forma constituunt diversas species substantiae; enim [illegible] diversae species intra genus substantiae, ex quo ultimo sic: quilibet compositum naturale determinata ad aliquam certam speciem, et ergo determinatur non nisi per formam substantialem. Probatur minor: nam per ut formam substantialem solum in composito materiam, et formam accidentalem; et sic requirit determinari ad certam speciem per materiam, quae cum de specie in omnibus, neque per formam accidentalem, quod haec non distinguunt essentialiter unum ab alio, quod requiritur ad diversas species, et dicit accidentaliter.

hoc

Hoc supposito forma substantialis [illegible] actus primus corporis physici, et terminatae. 1. absolute est actus 1us substantialis unus per se constituens cum materia. quae definitio communiter dicitur actus, in quo convenit forma substantialis cum accidentali, quae est actus, [illegible] particula substantialis additur ly 1us, per quod differt ab illis, quae nec per se supponunt ipsam substantiam per se, nec sunt actus 2us, per quod etiam differt ab existentia, quae licet sit actus substantialis, est tamen 1us. Additur ly corporis physici, cum materia componit, ut denotetur, formam substantialem de qua hic agitur non esse actum completum, sed incompletum, et inclinatum ad differentiam [illegible], quae est actus completus per se subsistens, et non inclinatus. [illegible] et differt ab actus informantis dicuntur in ordine ad [illegible], quas perficiunt, et hanc formam substantialem debere perficere materiam [illegible] ordinem ad illam, [illegible] optime est definitio formae.

Sed dices, si forma substantialis esset actus, deberet actus purus, et simplex, deberet compositus ex actu, et potentia; [illegible] potest dici: [illegible] Deus est actus purus; [illegible] esset completus, et non ex materia et forma fieret unum per se: ergo forma substantialis non potest esse actus.

R. formam substantialem non posse dici actum purum; quia actus purus proprie dicitur, qui nec componit cum alia aliqua, nec ordinatur ad componendum cum illa; forma autem ordinatur ad componendum cum materia, quae est pura potentia: sumendo autem actum purum latiori sensu prout est simplex, sine [illegible] compositionis, [illegible] compositionem [illegible], in hoc sensu forma est actus purus in linea physica, [illegible] simplex, id est non includit in se potentiam physicam, quae est materia: ergo actus compositus in linea metaphysica [illegible] compositus ex [illegible]: nec ex hoc sequitur esse completum, quia huiusmodi gradus [illegible] genericam, nec differentiam, [illegible]. [illegible] dicitur, quod solus Deus est actus purus intelligendum est de actu omnino puro

ex

excludente oes potty, ex qua, l. ex qua sponat. §2us explicat quomodo praestinet in materia ut ex illa educat, et quid sit talis eductio.

§ II

Explicat quomodo praestinet in materia, ut ex illa educat, et quid sit talis eductio.

Formae materiales educuntur ex potentia materiae positis agentibus in passo, et sequuntur omnes dimensionesque, tam antiquae quam modernae. Difficultas in remanet quomodo forma praetineat in materia, ut exinde educatur, de qua exinde extrahatur: nihil potest dum vendi ni, quod inde si forma adveniat ex materia in materia aliquid erat, de quomodo forma in illo praetinebat, de quo in illis clariores fere transmutatae magistrorum explicare difficillimum differentiam ... ex hic varie ... permanavit de ... sequentiae Alberti magni, qui dicebat quod omnis generatio fit per extractionem formae, cum forma sit in materia quasi in semine, et inchoate: et hic ducebant formas praeexistere in materia inchoatas, sub esse imperfectas, et exinde generatas fiebant sub esse perfecto.

Sed haec sententia falsa est: ... quod sequuntur formas substantiales eas esse magis et minus in latitudine, ... de esse imperfecto ad esse perfectum, ... intensibiles et remissibiles, quod est contra philosophos. = Consequentia patet quia hoc posito ... generatio substantialis ... non admittenda: quia generatio substantialis est transitus de non esse simpliciter ad esse simpliciter: sed si forma praeexisteret sub esse imperfecto, non daretur transitus de non esse simpliciter ad esse simpliciter, ergo non esset generatio.

Probatur, quod est transitus de non esse simpliciter alicuius formae ad esse simpliciter alicuius formae: nam licet forma praexisteret sub uno esse tali, ... sub alio. = Instantia est ... quod ... generatio ... ; sicut et ... me

nutri [illegible] acquirit, seu generat novas partes = 2º. nam, [illegible] alias [illegible] se= ctiones [illegible] indivisibiles: q. nequeunt [illegible] deinde [illegible] uno [illegible], et non [illegible] alio.

= 2.ª S.ta ait, [illegible] generates praeexistunt in materia quoad latitudines, seu [illegible] potestas [illegible] quae [illegible] entitates minutissime distinctae a materia [illegible], et ex hisce compositae fiunt [illegible] generates. = [illegible] haec S.ta falsa est, [illegible] illae potestas, quae essent entitates distinctae a materia [illegible], essent ratio in materia: [illegible] essent [illegible] intrinsecas, [illegible] extrinsecas, [illegible] intrinsecas: [illegible] distinguerent a materia, ut dicit S.ta; [illegible] essent [illegible] et non essent materia [illegible]; [illegible] essent [illegible] haberent actualitates [illegible] imperfectas.

= 3.ª S.ta fuit [illegible] Attulanus, quorum [illegible] ait [illegible] non generari [illegible], [illegible] deinde ab intrinseco [illegible]. [illegible] docuit, [illegible] deinde ab intellig.ª materiae, [illegible] non [illegible] in materia [illegible], [illegible] deinde, [illegible] potius creari in [illegible], [illegible] dicit [illegible] creatio.

= [illegible] S.ta [illegible] habet falsitatis, quam praecedentes: [illegible] nam [illegible] existit nihil generari, aut corrumpi in rerum natura, [illegible] omnia creari, et annihilari, [illegible] experientiam manifestissime [illegible] sequela, [illegible] in [illegible] S.ta nulla est [illegible] adhuc [illegible] formae materiales creantur a solo Deo, [illegible] dependeant [illegible] a materia: [illegible] creantur [illegible] subsistentes, et immortales, [illegible] animae.

= 4.ª S.ta asserit, formas [illegible] deinde [illegible] ex potentia materiae [illegible] materiales [illegible] materia [illegible]; et haec est comm. [illegible], [illegible] deinde [illegible] 7 metaph. et lib. 1 de generatione: [illegible] 1º. [illegible] formae materiales [illegible] non [illegible] creari, [illegible] generari [illegible] aliquo, [illegible] nequeunt praecedere [illegible] generates [illegible] actualiter [illegible] ex aliquo [illegible] materiae; [illegible] in [illegible] actu [illegible] ad agens: [illegible] fiunt ex materia, ut ex [illegible] mutatae

2° p. nam formae materiales dependent in esse a materia, quia dependent ab illa tanquam a potentia passiva. Probatur consequentia: quia dependere ab aliquo, ut a causa, et proprio patiendo ... fieri ... extrahi [illegible], cum educuntur ex potentia illius: formae materiales, cum praexistunt in materia, ut in potentia, et ex illa educantur, ergo dependent ab illa, ut a potentia passiva.

Hoc supposito, fieri formam ex materia eductio formae appellatur ab authoribus scholasticis, praecipue a Divo Thoma pluribus in locis, et praecipue 1 parte q. 45 art. 1 ad 3. et 2. ubi ait: Quod dicitur quod forma fiat in materia, id magis, quod de potentia materiae educatur. Et hoc est, quod forma extrahitur ex potentia materiae concurrentis, ut causa materialis, et taliter materia explicatur ... esse aliquid ... existit, ut patet ex Divo Thoma. Et ... explicatur per nomen eductionis.

Eductio generaliter aliud est, quam actio, per quam illa forma extrahitur ex potentia materiae, et fiat actu, quod prius erat in potentia materiae per dependentiam ab illa. Ita Divus Thomas 1. p. q. 90. art. 2° ad 3. = [illegible] ubi explicando ... educi formam ex potentia materiae nihil aliud est, quam ... non mutationem materiae ... ex ea in ... genere causae concurrente, ita ut ... actu ... potentia fiat actu per talem transmutationem.

Plures ... authores de eductione ... et ... verbis Divi Thomae, scilicet educi formam ex materia est fieri formam ex transmutatione materiae concurrentis, in genere causae materialis, per dependentiam formae ad eius fieri et esse. Ad ... huius intelligentiam est notandum, quod tunc forma est educibilis, vel educitur ex materia, quando forma dependet in fieri a materia, et tunc ... dependere in fieri, quod in esse dependet; tunc ... ignoscit ... dependere, quod in operari dependet, quod operatio indicat esse ...

Interrogabis 1° cur forma dicatur educi ex materia, et non e contra materia educi ex forma, cum nobilior modo causet materia a forma, ut patet in genere causae ... 2° interrogabis: cur

Cur non dicatur forma educi ex potentia agentis, cum ne ab illo fiat? =
R. Verum est nos magis nullatenus posse eam formam educi, & non, quo materiali-
ter potest educi, [illegible] creari, & non dependentia [illegible] infom. [illegible]
tamen intelligimus in ea posito. Deinde quod [illegible] adaeq-
uate, ut exigua; forma autem non est exigua [illegible] adaequate =

Arg. 3. non quod hoc nomen eductio in communi modo loquen-
di non stat pro quo modo fieri, & esse ex aliquo, quod fit,
aut est ex aliquo, ut principio intrinseco, & materiali: ideo solum dicimus
formas educi ex materia non autem ex agente. Antq. q. Utrum anima rationalis
educatur ex potentia materiae? §lus. in libro difficultas, & vera conclusio statuitur.

ART. IX.

Utrum Anima Rationalis Educatur ex Potentia Materiae?

§ I.

Resolvitur difficultas, et vera conclusio statuitur.

Supponimus nunc ex libris de Anima, animam rationalem esse
immortalem, et incorruptibilem [illegible] quod impossibile est, an ex potentia
materiae, [illegible] materialis, educatur? [illegible] agens creatum pro-
ducit animam rationalem, & illum fit a Deo per creationem. [illegible] tenent
[illegible], & quoad [illegible] docet D. Thom. [illegible] pluribus in locis, & praecipue 1. p.
q. 118 art. 2. [illegible] cap. 86. & q. [illegible] art. 9 [illegible]
[illegible] quod potentia, quae [illegible] materialis, & immersa in
materia; anima autem rationalis est omnino spiritualis, & immaterialis: [illegible]
nequit attingere animam rationalem producendo; & [illegible] non valebit illam pro-
ducere; quod nullo agente creato potest produci, nisi ab aliquo maxime a
Deo dicitur

Dices tamen, quo mediante homo liceat effectus producit, non esse virtutes principales, qua agit, et virtuales duntaxat; virtualis autem concursus non [illegible] virtutis corporeæ in effectus immateriales: ut pat in [illegible] tasmate virtualiter concurrente ad producendas species intelligibiles, et in aqua baptismali virtualiter concurrente ad causandam gratiam in anima.

Sed secundo reijcitur ex eodem, quod virtus corporea nequit producere effectus spirituales, nisi eximie per spiritualem, ut talis, et tamen non est virtus animæ rationalis, in quibus spiritualis sit, et in quibus eminenter corporea, et vegetativa: et sic non tamen virtus animæ per ut utentis organo corporeo, et animæ rationalis in quibus spiritualis reduplicative organo corporeo non utitur: et nec illius virtutis hominis subordinatur.

Quod vero de [illegible] fiat ad eo creatione de Fide tradit et Theologi [illegible] dicimus non anima rationalis spirituali substantia [illegible] independens: [illegible] omnino independenter a creatione: [illegible] ordinat ad esse, [illegible] rationalis habet aliquas operationes independenter a materia tanquam ab organo, scilicet intelligere et velle; et oppido indicat eme[illegible]: et anima rationalis quoad [illegible] a materia non dependet; [illegible] et solus sit creatione. Dicendum proponuntur et solvuntur argumenta.

§ II

Proponuntur, et solvuntur argumenta.

Argumentum 1o. quia homo generans hominem intendit assimilare sibi effectum in forma, quæ est anima rationalis: ergo producit illam. Antecedens certum, et constat ex D. Thoma [illegible] q. 1 [illegible] ubi tradens [illegible] formas corporeas ab agente naturali creato duci, hæc habet verba: Quia similitudo formæ substantialis in agente naturali, nisi forma substantialis generati esset effectus agentis: et [illegible] Thomas: si anima rationalis ab homine generante producitur, si non sequitur in homine generante

simi

similitudo in ipsam generatione, quod est absurdum; alias non esset rigorosa generatio.

= Ad dictum, quod D. Thomas intelligit, quod ista similitudo debet attendi in hoc, quod forma producta per actionem agentis naturalis attingatur quoad unionem solum, non vero quoad esse. = Dico responsum quod D. Thomas intendebat quod forma educitur ex potentia materiae, et non fieri per creationem, ut legenti est satis; quod intendit quod forma attingitur per actionem agentis naturalis, non solum quoad unionem, sed etiam quoad substantiam et quoad suum esse. = Et quod cum istae formae non habeant esse per se subsistens, sed in ipsam materiam, eo ipso, quod producitur attingitur quoad unionem per generationem et similiter quoad suum esse per ductionem ab agente naturali.

= 2º arguitur, nam equus generans equum producit formam equi ab agente, quod homo generans hominem producit formam hominis ab agente. Antecedens est certum, et consequentia probatur. Ideo equus generans equum producit formam equi quod agit formam adaequatam in perfectione formam, quae genitum constituit, quod forma hominis generantis aliud hominem adaequat formam illam producit.

Ad hoc autem

Vr. concesso antecedente, nego consequentiam: et illam probatam distinguo maiorem: quod eius forma adaequat perfectione quoad esse, nego maiorem. Quod adaequat in ratione causae, vel effectus, concedo maiorem. Forma autem hominis generantis non adaequat formam hominis geniti in ratione causae, et effectus.

= Ad 2am replicam: ideo colligitur adaequatio in ratione causae et effectus cum forma equi geniti, quod illam adaequat in ratione entis; sed homo generans hominem illum adaequat in ratione entis: sed etiam adaequat in ratione causae, et effectus. = 2º explicatur, quod unio animae rationalis cum corpore est spiritualis, et ideo forma hominis generantis cum illam adaequat, hanc illam excedit in ratione causae, et effectus: quod similiter in nostro casu.

= Ad 2am replicam dico, nego maiorem, utramque enim adaequatio procedat, nam etsi adaequatur in ratione causae, et effectus, adaequatio in ratione entis

ve=

rejs, alia tn̄ qs sufficit, ut pariminus Angelo utalterius (in opinione illas numero multiplicante) et alterius exigit, qd effectus n̄ possit maius in suâ pfecti etiam excedentes agentis virtutes: aia autem ra-lis cum petat p creatum pducti independit, qd excedat virtutem agentis in mod cum pstueri. = Ad 2m vo. dicto maius e spiritualis pfa subsistens, nego maius spiritualitate modali, sed maius, et, 3o ulto-mini, negat coa: qd exactus aie realis n̄ excedia spiritualitate colligit, d exin masthe pla subsistenti.

= 3° arg. ex eo, qd aia sit spi-ritualis n̄ usque virtutem corpoream laminis etiam p ductus attingere n̄ pot-se saltem in pule: f vo cõi nulla e. pb ãns: nam phantasma corpo-reum e; et tn instale attingit p ductus speciei, quae spiritualis est.

= Dices cum Coter. phantasma subordinari uni agenti qua-tenus spiritualis, n̄ aut repugnat in virtute agentis spiritualis ali-qd corporis attingere instale effectum spiritualem; ceterum semen n̄ e virtus aie realis, ut spiritualis e.

= 3° repli, nam semen e virtus aie qua-tenus spiritualis e reduplicative; qm nit illa. Ans pb: qd semen sive pbatissim 3us, pro instale sumunt ad causandam unionem aie realis ad corpus, e esse spirituale, e in aia receptum intrinsece requiritur etiam exacte corporis pro: at nisi aie realis subordinet ingenus spirituali hac n̄ valebit pgestare: q. Mio pl. effectus spiritualis n̄ pot ab entitate corporea etiam instale attingi, nisi in eii e sub-ordinate ad agens spirituale in quod tale (ut ipsi hoc inducunt) unio e spiritualis, et de pōa aie educta, quae spiritualis e

E. ~~Uu~~

Ad hanc replicam vo, qd in aia exigere prius dign e repla vo: al-tera e vo plus, altera 3ditio, 3 datio e, qd utat organo corporeo: vo ie ptiis e ipsa aia quatenus spiritualis, qd sufficit, ut semen un=

unionem spiritualem quae ducat ex sua ordinatione ad animam prae-
dicto modo.

= Sed 2a replic.: quia in anima a principio productione [illegible], et unionis animae ad corpus in gressum spiritualis [illegible] dicunt rationem formae, cui tanquam additio exigat animam rationalem corporis: quia potest tamen non solum unionem attingere instrumentum, sed etiam ipsam animam.

= Resp.: subsistendo ita forma, quae ob ipsam dubio difficultas, nec de corpore [illegible], quod cum anima rationalis sit per se subsistens, [illegible] petit per se productionem, ut subsistens, cui instrumentum etiam, ut dicunt, additum ex parte [illegible] requirebat ex parte principium, ut ab illo productis virtus spiritualis excludendum formae corporeae, non solum, ut forma, verum etiam, ut additum, ut sic debile productio instrumenti principium, et non [illegible]; unio autem cum spiritualis sit, et in corpore corpore affixa, virtus principium elevatur supra magis non limites expositi.

= Sed 3o. Tertio quia unio est spiritualis, et intrinsece anima recipit: quia non dependet a materia tanquam a subiecto, ex quo educatur, sed educit ex potentia animae rationalis; tunc sic: quia a parte productionis ex non terminus sub ordinata animae instrumenti corpus, et organa corporeo creationi patet solutio, quod non salvat productio in [illegible], et principium gratis additur.

= [illegible]
Resp. optime solvens productio partem praedictam, quod etiam anima rationalis, ut instrumentum corpus non dependet ab illo, ut a subiecto, ex quo eius instrumentum educatur, sed solum, ut a subiecto, in quo immediate anima rationalis recipitur, et eius ~~in forma~~ informatio mediate, quae dependentia in anima rationali, ut unita patet. =

Deinde adhuc argumentum: quia cum anima rationalis petat per creationem productionem, nec instrumentum ~~[illegible]~~ adhuc virtus corporea eius productionem attingere.

= Ultimo argumentum ex 3a parte concl.: quia anima rationalis petit [illegible] pendet a [illegible]

in

in esse: sed etiam in fieri, et sic ex illa educit. Ans. pro 1°: quod oppositum indicat esse eius: sed anima rationalis pro tunc substantia nullam [illegible] habet, quae a materia non dependeat: sed ipsa pro tunc a materia dependet quoad esse. = 2° pro.

anima rationalis, ut terminus dat corporis a materia dependet: sed etiam pro sensitiva a materia dependebit quoad esse. Ans. pro anima pro tunc dat esse corporeum in genere causae [illegible] ipsa procedit e corporea [illegible], non solum ut quo, sed etiam ut quod et sic a materia dependebit quoad esse: haec 2a causa tenet, et 1a [illegible] effectus [illegible], nihil aliud, quam forma concreto: sed effectus [illegible] eius in corporeum ipsa forma concreta sic erit corporei et sic erit corporeum ut quod, et non solum ut quo.

3° pro idem Ans.: eadem forma quoad suam entitatem potest sub uno gradu a materia dependere et esse independens sub alio gradu: sed est anima, ut pro suo gradu rationali sit independens a materia quoad esse, poterit tamen pro ut sensitiva a materia dependere quoad esse: Ans. probatur ab exemplis. 1° sic: quod anima, ut spectans suum gradum corporis a dispositionibus independens, [illegible] tamen dependet sub gradum inferiorem: sed patet in ordine ad [illegible] = 2° sic. quod haec inferiora dependent a sole in genere causae efficientis sub ratione corporis, et tamen dependent sub ratione viventis, [illegible] excedant. = 3° sic: [illegible] sub ratione entis [illegible] in [illegible] malitiae, et cum ipsa identificatur et tamen non [illegible], nec dependet a Deo sub ratione malitiae: sed patet anima poterit a materia dependere sub uno [illegible], et quin ab alio dependeat, etiamsi inter se identificentur.

Ad hoc argumentum non negatur Ans., admissa 1a pro: idem manet, et [illegible] manet, [illegible] pro ut accepta reduplicative, idem ma- specificative, nego maiorem, et consequentiam: [illegible] utroque quod non deberet [illegible] dependentem a corpore. Ad 2am pro, nego [illegible], admissa pro [illegible] ant., nego consequentiam: admissa pro [illegible] effectus [illegible] quae cum illa [illegible] a dependentia [illegible] ab ipsa in genere causae [illegible], et esse in-

in aia vocali a i corporey et spiritualis, triplo; de quo verificat nil aliud esse, quam fra coniuncta tulto; et aliud effectum permanet fra, totum inadequate, et hoc a totum, et adequata caret n totum fra, et etiam maa, oth ille effectus etiam hic qd corporeum, n autem requirat, quia aia vocalis, ut hic effectum corporeum attingat; qd corporeum nil aliud, quam compositum ex aia, et corpore cum qd aia vocalis compotat totum ex corpore et aia coalescens sit coreus, ut possit effectum corporeum.

Ita quam doctrinam facile sed accommodari ad partes; = ad 3 m. dicit ans esse independentem ab illo, ut ac dicitur, nego ans, quia prima dicitur ab illo dicit, ita ans, et negat cons aiarum vocalis. e omnino independentem, dicitur inde: e omnino, negat inter maa dependentem, ac amplius, non sunt exempla ab adducta.

= Artum 10 de fr. celorum, et elementorum in 1 suis principiis fuerint educte ex poa mae. § 1 explicat difficultas, et eligit veras sta.

ART. X.

De FRAE CELORUM ET ELEMENTORUM N SUA PRDT FUERINT EDUCTAE EX POA MAE?

§us I.

Explicat difficultas, et eligit veras sta.

Antequam ad sta devenio, ans, supponendum ante inteligendum huius arti, fras celestes, et elementorum et unita quas ungis fras materiales esse sive se educi bilis ex pote ma: cum enim sint fra materiales

de

dependentes in operatio esse, et aeternae a mat.a, ob solute dinens in pot.a illius; ac proinde potuit ab illa educi. Difficultas g° est an in pr.o rerum productione, quod in prin.o creavit Deus caelum et terram, formae ipsae caelorum et elementorum fuerint factae per rigorosam eductionem, an vero per rigorosam creationem.

In qua difficultate est triplex sent.a 1.a asserit formas illas fuisse eductas ex pot.a mat.ae, quas in eodem instanti Deus creavit; ita Vasquez, Molina, Rubio, Hurtado, et alii extra scholam D. Th.; et ex Th.is mag. [illegible], qui [illegible] illas defendit. — 2.a sent.a dicit [illegible] formas caelorum non fuisse eductas, sed creatas: at vero formas elementorum eductas fuisse; ita P. Suarez, [illegible] et alii. — 3.a sent.a docet formas caelorum et elementorum fuisse creatas vera et rigorosa creatione, quam [illegible] Th.

Prima Cl.o formae caelorum non fuerunt eductae de pot.a mat.ae, sed creatae; ergo [illegible] textus Genesis: in prin.o creavit Deus caelum et terram, quod de vera et rigorosa creatione interpretandum esse, [illegible] nullus [illegible], nec [illegible], atque si formae caelorum fuissent eductae, [illegible] caelum [illegible] creatum, [illegible] actus eductionis [illegible]. [illegible] formae caelorum [illegible] fuerunt eductae ex pot.a mat.ae [illegible] [illegible] [illegible] eductum [illegible] [illegible] fuit creata [illegible] educta ex pot.a mat.ae [illegible] formae caelorum fuissent eductae ex pot.a mat.ae [illegible] creatae [illegible].

[illegible] esse [illegible] mat.am [illegible] in eodem instanti cum [illegible], sed multo tempore antecedente; quare [illegible] creata nequit [illegible] formae caelum [illegible] caelum [illegible] in eodem instanti Deus [illegible] illius formae et mat.ae [illegible].

[illegible] speciebus sacramentalibus [illegible]

ge

generat vermes, eius materia, et forma in eodem instanti realiter producuntur, aliquae materia in alio instanti existere sine forma, quod est impossibile saltem naturaliter, et tamen fiunt per diversas actiones, ex quibus illa, quae terminatur ad formam est eductiva, et nihilominus non dicitur improprie vermes per diem creatus, et productus primo generatus. Ergo solutio ruit.

2° principale

Probatur Conclusio quia materia, et forma caeli fuerunt productae per eandem actionem, sed eadem actione quia forma caeli non fuit facta per eductionem. Consequentia patet quia materia caeli supponit fieri per eductionem sed per creationem. Ergo et forma fuit producta per eandem actionem per creationem fuit facta, et non per eductionem, et antecedens probatur quia materia caeli non fuit producta, sed producta ad totius caeli productionem; cum per se non subsistat sed esse totius, et sic ordinatur ad esse, quod est proprium per se subsistentibus; sed non fuit educta, vel ad quid eductionem alicuius facta; ergo fuit creata ad totius creationem. Sed ut sit creatio alicuius compositi, debent eius partes concreari; ergo creatio caeli eiusque formae productio, et materiae totius caeli fuit creatus.

2° probatur idem antecedens: nam dato, quod forma caeli distinctam existentiam partialem haberet a materia, non tamen inde infertur partiales productiones ex positione, quia unica actione fuit producta forma, et materia caeli. Probatur antecedens: nam forma corruptibilis per eandem actionem qualiter unitur materiae, per quam eadem actione producitur forma, et illius unio, et tamen in sententia Thomistarum forma, unitas et unio sunt distinctae entitates, et ergo habent diversas existentias; ergo diversitas existentiarum quae admittitur in materia, et forma non infert diversitatem actionum partialium.

Respondetur debito, negando Consequentiam, quia eadem met actio sub diversa ratione potest utrumque praestare, et sic est creatio quatenus ad materiam terminatur, et eductio prout ad formam terminatur. Sed dices contra hoc: nam eo ipso, quod forma per eductionem fiat totum distinctum per illam fit per generationem, ut in aliis compositis corruptibilibus patet, quod totum aequivoce dicitur, et fit per eductionem totius aequivoce dicitur generatio et non creatio. Quia eo ipso, quod materia ca-

cæli sit creata actio tantum ad mām, non etiam eodem modo ad fram. = 2º respondetur: nam eadem actio in creatis implicat quod dependeat, et non dependeat etiam non diversis titulis; sed actio creatiua esse in ordine independens, actio vero eductiua esse dependens: quod implicat, quod eadem actio simul sit eductiua, et creatiua etiam sub diversis titulis mihi est certum, et manifestum patet; nam ideo aīa rationalis non potest educi sub gradibus vegetatiuis, et non sub intellectiuis, quia eadem entitas dependeret, et non dependeret a mā: ergo

Denique probatur principaliter: nam cæli tam ex parte, fructi; quia ex parte facientis potuerunt creari: ergo fuerunt creati per Deum: potuerunt produci per actum creatiuum mæ (hæc enim tunc non supponebat, nec poterat aliter produci, quam per creationem) sed actio creatiua mæ exigit simul creare fram quod mirum quod actio illa non tenebat ad mām præcise, sed ad totum compositum; et illam fieri propterea, quia est esse, et subsistere per se; hoc enim est proprium compositi, et non mæ: ergo nec tunc potebant, quod actio transit ad compositum, sed non productio per se, etiam partium productarum formam mæ cæli, quia cæli per creationem inceperunt, et non per eductionem. Sed contra argumenta contra istam conclusionem proponuntur et soluuntur.

S^us. II

Argua contra nostram conclusionem proponunt, et soluuntur.

Primo contra nostram conclusionem magister Ottor. Thiaz defendens nobis opponit authoritatem D. Thomæ, qui opusc. 12 cap. 15 haec verba dicit: nec refert utrum mā ex qua eduxit prius fuerit sub alia fra; et postea subdit, si mā cæli nunquam prius fuit subalia fra, videre alteratio, cum motus localis non præcessit eius esse. Dicit etiam, quod ex mā, quod ex mā fra cæli fuit educta. = ex qua auctoritate infert, quod ad eductionem fræ a mā esse non requiri, quod mā prius fuisset sub alia fra, in quo tota vis argumenti fuerit ad probandam conclusionem nostram. = 2º quod de facto fra cæli fuit educta ex potentia mæ, quia nec probatio contra alia quod diuinit ad mentem D. Thomæ, nec contrarium affirmat.

ut

Ut huic argumento authores respondeant, valde laborant in detrahendo, an verum teneat hoc opusculum esse D. Thomae. melius respondemus cum magistro Joanne a S. Thoma ibi loqui D. Thomam de eductione lata, et in exhibita, hoc est de eductione ex parte finis, quatenus caelum resultans est existimatur ex forma materiali et corporea, ideo dependentiam dicit a materia, non de eductione in fieri, quatenus de materia suam causatur: hoc [illegible] [illegible] orgum, [illegible] [illegible] generi [illegible].

2.º per responsionem dico, quod ibi loquitur D. Thomas de rigorosa eductione, ex hac tamen authoritate non esse [illegible] mentem nostram D. Thomae, ergo, quam nos docuit omnis veritatis in litera D. Thomae, sed quod minus D. Thomae non venandum ex hoc, vel illo loco, et maxime, quod dicit tractet, magis aliquam; Deinde magis detrahendum est ex latis ubi ex professo materiam praetractat: et ideo, quia aut author talem materiam attingeret ex professo, tractet per ubi tale doctrina utendo aliena [illegible] ut in multis locis videre potest: unde hanc regulam tenens [illegible] de ea, et existimo quas [illegible] expressas authoritates a nobis allatas contra [illegible] doctrinam explicationemus, videantur [illegible]. unde hac regula ad intentum applicata dicimus, loco a magistro [illegible] allato, et expressato, D. Thomas non agere de eductione formarum caelestium, sed hanc materiam obiter solum dixit attingisse, ut videre est ex [illegible] [illegible] eius expresso praetractat [illegible] generationem: authoritates vero, quae ab authoribus affirmantur, ut nostram defendunt, citant loca, in quibus expresse, et ex professo rem praetractat. Unde immerito magis [illegible] hac authoritate motus recedit ab opinione communi a nobis defensata.

2.º principaliter arguitur: formae caelorum dependent in fieri a materia: sed ex potentia illius educuntur. probatur antecedens 1.º quia formae caelorum dependent in esse, et conservari a materia; cum non sint formae subsistentes: sed etiam dependent in fieri. per locum, quod qualis esse, tale est esse ad esse: sed in esse dependent etiam in fieri.

2.º

Resp. 3° ant., et fr. q. loqu., cum licet mealy, rident op.a supra mat. eductas: q. dependent in operando a mat., et sic dependent in esse, et fieri. — 2° cons., quia ex independ. in operando a mat. quam supra inferebamus aliquam vitalem in fieri a mat. n. dependere: q. similiter ex depend. in operari a mat. [illegible] quam infert depend. in fieri.

Ad hoc arguitur 1° neg. ant., admissa 1a parte, secunda ant. negat cons.; admissa parte, distinguo ant.: quale e esse tale e fieri, attenta mat. forma, sic licet sola fiat, conc. ant.; attenta mat. e communiter, nego ant. Resp. tr. nanque pot fir sic dicendo, [illegible] in 1o. [illegible] 1o mo considerat, natura exigit, quod ex eo quod in esse a mat. dependeat, etiam in fieri ab illa dependeat, [illegible] in 1o proposito videtur considerat tunc ratio, et [illegible], quod erit; [illegible]: quod cum actio [illegible] actio e creatura natura exigit, quod forma educatur, [illegible] ad creat. terminus.

2° [illegible], quod n. ex quacunque depend. in esse infert eductio, et quod tali mo fiat dependens, scilicet transmutando ipsam mat., [illegible] n. [illegible] terminus [illegible] conexus, quod forma materialis semper sit dependens a mat.; n. q. educatur [illegible] insufficiens quod [illegible] fiat dependens a mat.; [illegible] hoc malis aliis act. [illegible] educatur n. [illegible], ut pat., [illegible] quae actio veniat [illegible] separatus [illegible], talis actio fuit, quod [illegible] a [illegible] dependeat, [illegible] ex pote [illegible] n. educit. — Unde in pro [illegible] so ant., distinguo cons.: q. dependet in fieri ab [illegible] omitto ant.: dependet in fieri transmutative, nego ant. — [illegible] ant. [illegible] eodem mo [illegible], et [illegible] quod addit [illegible] dicat minus requiri ad [illegible], quam ad [illegible]; [illegible] quod [illegible] n. educit, sufficit, quod n. dependeat a mat., quod dependo a mat. esse exigit educatur, [illegible] ex mat. educatur ultra dependentiam req., quod mat. transmutetur per actum agentis, quod [illegible] fiat, ut diximus in [illegible] q. loqu. — [illegible] pat multis exemplis, quod ad hoc, [illegible] n. [illegible], sufficit, quod n. [illegible], ad hoc [illegible], quod [illegible], req., quod [illegible]

Ad 5.m cum dicitur reptum. quod educitur ē, quod forma cæli ergo, quod immortalis educatur, quæ quod creatur: quod non exigit ex parte subiecti, quatenus materia, quæ forma creatur. Et [illegible] illud immortalis tamen venit aliunde ex parte subiecti, quod nullo influxu, vel causalitate impedita a deo, deducitur, et causa; quod forma cæli deberet, aliqua causalitas materiæ competens impediri a deo: ergo. Probatur minor: quod materia non solum venit in forma materialis causalitas receptiva, sed emissiva ac forma; quare forma deberet impediri causalitas emissiva materiæ, ut ita ea patet: ergo impediri materiæ aliqua causalitas.

Vel replicabis contra dictum: quod deus in principio operabatur ut agens naturale, quando forma cælorum exigebat, ut ex materia educeretur: ergo ita factum fuit. Probatur minor, quod forma cælorum sit materialis ab intrinseco: ergo ex materia sua petunt fieri ex materia. = Respondeo quod ad eductionem rigorosam exigitur transmutatio rigorosa, quod supponit privationem materiæ: quod hæc non fuerunt in illo primo productio: ergo minor cum compositio materiæ non fuit, quod cum privatione materiæ potest in aliquo casu vera eductio salvari: ergo materia vera. Ut sic in 2do species sacramentales consumuntur, tunc, ut fert probabilis sententia in illo instanti licet materia, et vere educitur forma vermis. [illegible]: ergo datur casus, in quo vera eductio salvatur cum privatione materiæ.

Ad 3.m respondeo, nego antecedens, adeius probationem, salva materia, nego minorem, ad illius probationem, distinguo maiorem, materia non solum venit causalitas emissiva, sed etiam receptiva, in forma, nego maiorem, in alteris, concedo maiorem. = Ad 2.m quod forma incorruptibilis, nego maiorem: quod forma ē corruptibilis, ad ē, ducit per alias actus ae materia cum forma 1.a educta fuit, concedo maiorem. Et ratio quia materia est talis ex se causalitas, fuerunt atomica et simplex, et in se eventu; quod quod adest transmutatio agentis, adque requiritur, quod materia sub alia forma prius fuisset, et ratio huius ē, quod sit causalitas receptiva venit materia, ut sub ordinato agenti formas in ipsa introducenti, et causalitas emissiva convenit ipsi materiæ

ut

ut ē subjecto agenti ipsum transmutanti, & cum in productione cælorum n(on) inveniatur agens materiam transmutans, nec de materia p(er) ... ... [illegible] emittitur: unde necesse est ad ea illa productio supplet, nec impedit.

Ad 3um resp(ondeo) eodem modo, scilicet, quod formæ materiales ab intrinseco sunt eductibiles, & creabiles, sed sint incorruptibiles, & in sua productione ex natura sua exigunt creationem: illæ vero sunt corruptibiles, & in productione sunt eductibiles naturaliter, & ideo ... quod naturaliter ... actio creationis totius productionis, quamvis aliquam formam præexistere, ac inde in talibus productio naturalis alterius ... formas creare, quam illas educere, ... quod post formarum productionem ... capax ... transmutari, ac inde capax ... actus eductionis.

Ad 4um dicas, quod in casu posito sufficit prioritas naturæ ... quod prioritate temporis ante existit ... quæ generabantur ... materia, ... quam ... transmutatio fiebat: in productione autem formæ cælorum ... contingit.

3o. arguitur: quod formæ cælorum, nec fuerunt creatæ per creationem partialem ad ipsas directe terminatam, nec creatæ ad creationem totius: ergo nullo modo fuerunt creatæ. ... ... quod non est dabilis alius modus creandi, ... Ant(ecedens) ... quoad ... formæ ... supponit, ... eadem actio productiva ... nulla ... ad formam, ... ad totum, quoad 2am ... contra P. Vasquez, quod creatio ... fit totalis ex nihilo; sed ex opposito ... cæli non fit totalis, ex nihilo; ... nec ... formæ creatæ possunt ... materia per ... quod ... quod ex aliquo fit totale non fit ex nihilo, ... totum compositum est ... ex materia, et forma tanquam ex partibus ... fit ex illis: ergo non fit totale ex nihilo.

R(espondeo) ad hoc argumentum negando ant(ecedens), quod ... formæ ... ... de quo ... compositum ... fit ex partibus tanquam ex partibus illud ... constituentibus, ... tanquam ex subjecto transmutabili, nego ... ad ... creatum ... sufficit quod ... productum fiat ex partibus, quæ illud ... componunt; alias ... materia non daretur aliquando generatio ... productio: ... ...,

an

Angeli, quod a Deo sit creati, dicerent educti, quod Angelus existens sit ex suis non existentis: ex quo sequitur quod ut non verificetur creatio respectu naturae, quod res producta fiat ex aliquo, tanquam ex subiecto transmutatio, quod ut diximus in productione caelorum non evenit. [illegible] ... ergo.

§ III.

2.ª Conclusio proponitur et contra illam arguitur.

2.ª Conclusio. Formae elementorum in prima materia productae non fuerunt eductae, sed creatae. Haec conclusio est fere omnium, probatur: nam cum externa actio creativa non habeat tractum ad partes posteriores, sed ad terminum, et secundo ad partes, si in productione verificetur creationem, etiam creatio fuit: quod in illa productione verum non est male explicando actus, quod una sufficiat ad totum compositum producendum, ergo formae elementorum in prima materia productae non fuerunt eductae, sed creatae.

Contra hanc conclusionem arguitur: quod forma elementi fuit producta dicta actione, ea, qua fuit eius materia producta; sed hoc, ut ex dictis patet, sufficit ad eius eductionem: ergo educta fuit. Probatur minor: dicta actione conservat materiam elementi, alias quae forma subsistit elementi conservat: ergo dicta actione fuit producta. Consequentia patet ex illo communi axiomate, conservatio est continuata productio, et antecedens non minus constat: nam forma elementi corrumpentibus non saltem ab ipsius materia, et sic ab quotidie communi experientia ex eius materia agentia naturalia alias educunt formas: ergo conservatio ... dicta est ... productio.

Ad hoc argumentum 1.º respondetur, quod actio productiva elementi est ipsa simul, et tamen unam virtualitatem habet ad materiam, et tamen aliam ad formam habet; unde quamvis illa actio, in ipsa habeat ad formam non persistat tamen totum, quod ad materiam habet, subsistit illam conservando.

Sed contra hanc solutionem arguitur 1.º nam ex illa videtur nos incidere in ... quem supra impugnavimus: ergo falsa est. Probatur antecedens ...

quod ideo à nobis 1o mag. Thiz impugnat, quod in actu creativo dei apley
assignat virtualitatem unam ad mam, alteram ad formam terminata: quod licet po-
nimus illam actum cum duplici virtualitate, non videtur, nos in istam incidere,
quam impugnamus. = 2o Respondetur implicat quod actio creativa elementi ter-
minaret quod terminata ad mam pertinet: quod valet solutio. Antecedens probatur: talis actio,
ut diximus 1o dependet à terminatione ad utrumque compositum; sed unum per se placeat: quod nec
per se remanere potest actio, quae ad ipsum terminabat. Probatur minor: deficiente termino 1o
alicuius actionis, deficit ipsa actio: sed deficiente composito, quod est terminus 1us actionis
creativi deficere debet actio.

= Ad utramque quod dicat. non ideo nos 1m mag. Thiz
impugnabimus esse possibile, quod in actu creativo dei explicas assignabat
virtualitatem, quod unam affirmabat esse necessariam creatam, alteram virtualitatem
virtualitatem asserebat esse necessariam eductam, nos vero nullo modo asserimus ali-
quam ex illis virtualitatibus esse eductam, sed utramque esse creatam: quam
propter non incidimus in 1m, quam impugnamus.

= Ad 2o replicas omnem per se unum esse tamen
actionis, quae necessario specificat à nobis: actio vero dei non specificat à terminis: ad formas
tamen, effectus specificant ab ipsa actione: unde optime potest manere actio
cum termino 2o = Ad 3o videtur stare, nam si illa actio placeat, tamen quod terminat ad
mam 1am non invenimus, quod illi tribuat aliquam existentiam, quod requirit mam
conservari sine existentia, nunc tale, quod hoc est in illam quae à nobis supra de-
fensata est, agentes de existentia mae 1ae: quod est. Ad hoc terminat actum creativum
dei, non terminat ad conservationem mae per se, quod per accidens, id est ob indigentiam compositi,
atque inde illi tribuit aliquid esse, quod tamen terminat ad eam mam 1am, et habet necessarium
connectionem cum actu producitur existentia formae, per quam mam existit.

= Contra 2o probatur argu-
entare illam 1am actum conservativum, vel creativum mae 1ae, quod nulla erat
conservatio mae 1ae, nisi quatenus terminabat totum: sed eius succedere
aliam actum seu actum generativum novi compositi, per quam conservat mam t[...]

1º productam per Deum antes, nam et ante generationem hominis non novam existentiam, ita et novam conservationem.

= Dico 3º, quod actio conservativa est talis non, ut patet, est de se productiva, quod ut diceremus conservatio est continuata productio; sed generatio substantiae quae est de se non productiva non est, ut omnes fatentur; ergo nec potest esse ipsius non conservatio.

= Ad hoc est non semper actus conservativa quae est de se esse productiva rei quam conservat. pro quo nota, quod conservatio alicuius est per se una, et alia per accidens ob indigentiam oppositi. Conservatio per se alicuius quae est de se productiva eius, quam conservat, he- cum conservatio per accidens, qualis est actio generativa, quod haec non conservat materiam primam per se: sed ob indigentiam novi oppositi. Ad 3. 2º contra primum 2º illam argumentum.

§ IV

3ª Contra ponuntur, et 2º illam arg.

= [illegible] caelorum, et elementorum, nec absoluta Dei potentia absolute possunt educi ex potentia materiae in sua prima productione. hanc contra quod aliqui dicunt est de mente Angelici, nam non opusc. 3 cap 9 ait: manifestum est, quod corpora caelestia non possunt a Deo produci nisi per creationem. et infra: similiter elementorum et substantiarum incorporearum. ubi Divus Thomas videtur loqui de potentia absoluta, quod quod eorum de potentia ordinaria, et ut agens naturale sit in prima productione, in qua ut perfectissimum agens naturale operabatur: ergo contra est de mente Divi Thomae.

Ratio autem ex pluribus locis Divi Thomae deducta [illegible] ut saepe saepius asserit Divus Thomas et nos supra cum omnibus Thomistis defendimus creatio facta, et per se qualis fuit 1ª ista, et ex terminis exigit terminum ad subsistentiam per se, et sic est a subsistentibus; sed talis virtus per absoluta non potest auferre ellas virtus: ergo nec potest creare materiam sine forma: et similiter, nec potest [illegible] caelorum, et elementorum

in

in 1a duct. educen. per hoc quod ubi sic contrariet non solum ver. esto actio creatio, propterea quod de se habet ad totum, non ad aliquam partem.

2o, nam ut supra etiam ex dictis docebamus eductio rigorosa esse petit, quod materia per illam transmutetur; dum implicat in illa ductione materiam transmutari a Deo: ergo prima min. implicat transmutationem sine motu, dum implicat Deum agendo motum vere et proprie, ut docet D. Th. 1 p. q. 45. art. 2 ad 2um: ergo etiam implicat Deum vere et proprie materiam transmutare, et consequenter illam educere implicat.

3a hanc solutionem obstat 1o nam utendo Deus sua potentia absoluta potest educere sine concursu agentis creati, ut patet in gratia, quae illam educit ex potentia subiectiva, se ipso absque concursu agentis naturalis etc. = 2o nam non repugnat quod in materia praefuisset aliqua forma per aliquod instans temporis, ut forma educatur, ut patet in materia a Deo creata, ut generent vermes, corruptis speciebus sacramentalibus: ergo similiter cum perfectione nova forma potest educi.

Ad 1um sic dicebat mag. Garra defendens eductionem non posse salvari sine concursu agentis creati, negat gratiam ex potentia subiectiva esse educi. Et nam admitto gratiam ex potentia subiectiva fieri, respondemus quod cum actio productiva gratiae supponat actum per aliam actionem productum factum, non implicat illam ex potentia subiectiva educi: at vero formae caelorum et elementorum non supponebant subiectum factum per aliam actionem, ergo inde Deus utendo sua potentia absoluta potest educere sine concursu agentis creati. = Ad 2um iam reddita est solutio.

Advertitur mag. Mastrius non esse nobis contrarium, dum Disp. metaphysicorum controversia 4. n. 76 affirmat de potentia absoluta Dei posse educi formas caelorum et elementorum, quod ex ipsius intentione manifeste constabit ibi, non loquendo de prima ductione, quod asserit, quod si ante formas caelorum et elementorum praefuissent aliae formae in ipsa materia, in tali casu formas caelorum educeret Deus: et cum nos

non

nō nobis toty devincamur, ad asserendum qd in illa 1ᵃ productē nō supposita alia fra in maa sic cælorum, et elementorum nō fuerunt educt, inde infert per dictam magis nobis nesse dᵃ ney.

Ultima cl. sic acci-

dentales an educant ex poā subiti aliq ad longum disputant, nos uō breuitʳ aduertimus sic acc dentales esse in ꝓplici differ, aliq sunt supernaturales, ut gratia, et has dicimus educi de poā subti, qd ab illo esse dependent. = aliq sunt sic naales, et hæ sunt in ꝓplici differ nam aliq sunt ꝓpriæ passiones dimanantes ab essa, et hæ ꝓprie non deducuntur qd fiunt eadem actione, qua fit essa, onde cum essa creat, passiones concreant, tum essa educitur, passiones dicuntur coeducte, aliq sunt acc dentia cōia, ut albedo, et illæ vere educunt, cum in esse fieri, et conseruari à subto esse dependeant, aliq sunt sic acc dentales artificiales, ut fra domus, ut etiam à subto esse dependeant, etiam existimus poā educunt.

Sed nos videtur dicendum, nullam quamqᵗ fram

... ex aliquo subto inesse posse, ut gratia, scilicet ordinis supernalis, nō pot in subto naali contineri, et nec existimus poā educi. = Rōne hoc. qd te gratia nō continetur in subto tum poa naali, quam pot à nullo agente naali educi pot, continet tm in subto naali tm poā obedienciali, ergo inde ab agente supernali ex tali poā educi.

Qᵃ in pnio huius qⁱ ꝓmittimus aliqd dicere de ultimo pnio entis naalis, scilicet de priuatione, ut quamuis aliqui, ut uidem casam explicent, ut dux, l. 3 actum excitent, nos tm qd maiora incumbimus explanare breuitʳ aduertimus 1º qd priuatio è carentia fræ in subto apto ad illam habendam. carentia fræ ponit loco generis, qd in hoc conuenit priuatio cum negatione, aliq uō particule ponunt loco differentiæ, qd per id differt priuatio a negatione. = 2º nota, qd priuatio pot

potest accipi tripliciter, uno modo pro reali remotione formae positivae, sic accipi non repeitur, et ens privativum, ut sic enim est sufficiens ad fundandum propositiones veras, ut si dicas, Petrus a praesenti est caecus.

2° modo potest accipi ad munus positivum formae, ut sic est aliquid totale, quod ut diximus in logica, ens rationis, quod hic fundato privationis in privativo forma, et positivo, quod ab his fit, et dividitur adventu in materia tantum esse unicam privationem, hic specifice habetur, sive numerice accipiatur, tot sunt privationes, quot sunt formae, quas potest in se recipere. Probatur 1°: quia materia sub eadem ratione specifica potest respicere, et recipere omnes formas: ergo sub eadem ratione specifica est sub iis privata. Probatur 2°: quia unitas numerica materiae in ratione potentiae receptivae desumitur a materia ex tali, et tali forma, quas in particulari recipere, ut diximus: ergo tot sunt privationes non distinctae, quot sunt formae, quas in se recipere potest.

Et haec dicta sufficiant pro hac quaestione de toto, seu composito substantiali.

QUAESTIO DE TOTO, SEU COMPOSITO SUBSTANTIALI

Hucusque egimus de materia, forma, et privatione, quae sunt principia naturalia: modo agere incipimus de ipso toto, seu composito, quod quidem supponimus in praesenti, constitui ex materia et forma, quod est contra aliquos, qui affirmabant solam formam esse totum, quod dicimus compositum, seu totum, quod sic ostenditur, nam vera esse, ut physice loquendo totum etc., quod sic eius definitio explicatur; quod definitio aeque physice physice explicat formam substantialem, definiat materiam etc. ergo non solum forma, definiat materiam constituunt totum, seu compositum substantiale.

Deinde nam agimus physice, an detur aliquid physice compositum: quia non solum forma, quae una est aliquid simplex, definitio materia est substantia physice constituto: ergo etc. = nec valet si dicas contra hoc, quod sine fidei revelationem hi idem non homo, quia mortui deinde resurgent, et potuerunt eas easdem non materias quas habuerunt, eas aliquorum corpora

suas

[illegible] in elementis aliisque [illegible] dum remanent substantiae. [illegible] omnia [illegible] [illegible] [illegible]

Nequaquam valet, [illegible] Deus [illegible] [illegible] [illegible] fuit, ut [illegible] relinquat, [illegible] [illegible] habuit, [illegible] [illegible] impossibilis [illegible] [illegible], [illegible] sufficiens, ut dicat [illegible] materiam [illegible] ad [illegible] illud Job. c. in carne mea videbo Deum salvatorem meum. [illegible] [illegible] [illegible] aliqua supponunt et nostra [illegible] auctoritate

Art. I.

An detur unio inter materiam, et formam realiter distincta ab ipsis?

§ I

Aliqua supponuntur, et nostra [illegible] auctoritate

[illegible] hac difficultate discutienda 1.º supponendum est, materiam, et formam [illegible] aptas [illegible] unionem, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] resultare unum reale [illegible] existens. 2.º venit supponendum, quod unio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quae dicit quoadunationem, [illegible] [illegible] extremorum; [illegible] [illegible] [illegible] unitio, quam unio. [illegible] [illegible] unio [illegible], [illegible] [illegible] unionis, quae materia [illegible] ad formam, [illegible] ad materiam. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] reale resultantis ex reali unione materiae, et formae. 3.º supponendum est, unionem [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] reale distinguitur a materia, et forma, quod sic ostendo, nam, [illegible] loquendo [illegible] relatio realis [illegible] reali [illegible] a fundamento, [illegible] unio

Nā late sumpta ē relatio realis physicalis; q. realiter distinguitur ab extremis, quae unita denotant. Ad 2m min. relatio unio ē actualiter; q. ē relatio physicalis. Ant. ē D. Th. in suo Compendio theologiae cap. 9 in fine ubi ait: quod dicentibus actualiter identitatem in naturis non tollit, unde cum unio sit quaedam relatio, ex hoc sit actualiter distinctum in naturis non tollit identitatem substantiae. q. unio sumpta relate non ē relatio transcendentalis, quia haec esset substantia, sed ē relatio physicalis, cum sit actualiter: ergo non realiter distincta sit sumpta ab extremis unitis.

Quam supponitis difficultas solum cadit de unione, quae se tenet, ut fundamentum relationis unionis: circa quam difficultatem [illegible] affirmat dari modum unionis realem mediantem inter materiam et formam, ab ipsis ex natura rei distinctum: quam defendunt [illegible] antiqui [illegible] dant talem modum unionis quam sequuntur communiter moderni [illegible] pro qua sit [illegible]

Conclusio. Non datur modus unionis realiter distinctus a materia et forma, probatur primo auctoritate: nam Aristot. et D. Th. cap. 8 metaph. in fine [illegible] quod non oportet quaerere unionem [illegible] aliquod vinculum, [illegible] quae sunt penitus diversa: nullum autem [illegible] unum [illegible] quod sit compositum ex materia et forma, nisi quod movet [illegible] in actum: ergo [illegible] Philosophus, [illegible] nullum dat vinculum medians inter materiam et formam, et consequenter nec modum unionis realiter a materia et forma distinctum.

Ad hanc auctoritatem respondent aliqui, D. Thomam in [illegible] allegatis verbis negare vinculum, ut rem, quae unit, [illegible] modus, quo materia et forma uniuntur. Sed haec explicatio ex toto mihi apparet, [illegible] implicatoria: [illegible] Ant. quod implicat in his dare vinculum, ut rem, quae unit. [illegible] Ant. prob.: quia vinculum nihil aliud, quam ligatio duorum, [illegible] dare vinculum, ut rem, quae unit non ē ligatio duorum, sed [illegible] ligata, utpote rem unitam: q. implicat

vinculum, ut tam, quae vnit: et non si dicatur negauit vinculum inter mat[eriam], et form[am], negauit vinculum, ut medium, quo extrema inter se uniunt.

Probatur quam, quod, ipse A. P. 2ᵒ de generat. cap. 7 ait, quod forma vnit mat[eriam] absque ullo medio; et si daret medium mediaret inter mat[eriam], et form[am]: ergo illud ponere est destruere illam ...

Ratio pro mo[do]... nam mat[eria] et forma ... componunt unum ens per se, et ess[entialiter]; et illud non componunt per medium vnitiuum additum, tanquam per causam formalem: ergo quatenus per se ipsas formaliter dicuntur vnitae. ...

Dices. quod vnitas ... talis est positio entis, quam ... subtilis, cum hic tantum sit ens simpliciter, quod ... hoc non admittit: ergo nec admittere debemus medium vnitiuum distinctum a mat[eria] et forma.

Ad hanc vocem respondet ..., quod cum unum vnio inter mat[eriam] et form[am] sit tantum nexus, ut quo nectentur illa, ... quod ... vniuntur, ... quod constituunt vnum ens simpliciter.

Dices 1ᵒ. ... sit nexus, ut quo ab illo prouenit formaliter denominatio entis; et formaliter loquendo esse ..., id est, esse vnum: ergo denominatio vnitatis prouenit ab illo medio; ... tunc ... et talis unum est ens simpliciter: ergo denoat vnitatem ... : et non vnum ... = 2ᵒ. ergo ... relatio ... formae tantum sit ..., quo mat[eria] ad form[am] ... referatur, illam denoat vnitam ...: ergo ... vnio ... tantum sit nexus, ... medium, quo mat[eria], et forma vniunt illam denoabit vnam simpliciter: ... vnio formaliter ... relatio, et ... : ergo mat[eriam], et form[am] denoat ... vnitam, et ... vnam.

H.

2ᵒ ...

2° pᵗ. Cᶜ. nam sup posita actione agentis applicantis formam ad materiam, et ex ea aliis mutuis suppositis naturis non est ad illam unitas. Pᵗ. Ans pᵗ. quia forma esset, et exstet in actu 1° in formam, et materia capera potentia recipiens: pᵗ hoc ipso, quod forma producat in materia, forma actuat esse materiam; et materia esse recipit formam. Cons. pᵗ. quia in dicto, et ex se duo distinctis naturis producta subsistit in materia, ut ipsi uniat, non exigit mutuis distinctis: pᵗ similiter: sat cons. quia non minus, imo magis coaptat, et proportionat materia cum forma subsisti, ergo, quam subsistentia materia, et in 1°, quia producta subsistit in materia, ut ipsi uniat, non exigit mutuis distinctis pᵗ similiter.

3° pᵗ Cᶜ.

de suis thesibus huius modi unionis: nam iste mutuis non exigit, ut proportionet materia cum forma: ut alii admittunt; nec requirit, ut materia, et forma redeant in unum causam, ut alii dixerunt: nec ut tollat dependentia materiae a forma, et e 1°, ut alii cum Suarez volunt: pᵗ sufficit talis mutuis: cons. probatur videtur cum non sit assignabile aliquid aliud mutuum, quod requirat. Ans. hæc pᵗ sup. prob. et quoad 2ᵃᵐ partem non est. quoad 2ᵃᵐ partem 3ᵃᵐ partem indiget.

Quoad 2ᵃᵐ partem pᵗ Ans: nam causa materia, et forma non dicit ab ipsius entitatibus: pᵗ non egent modo unionis distincto, ut sit causa. Ans. pᵗ: quia in istis quippe subst. duabus, sine propriis, quia effectus materia, et forma non dicit a parte quod nec causa, quae effectus in fieri dicit a materia, et forma. sat cons. quia magis dicit effectus a causa, quam causa, et effectus istam causam ab ipsis realiter non dicit, ergo neque causa.

Pᵗ. etiam 2ᵃ pars 3ᵃᵉ, nam ipsi affirment, quod tantum unica unio, quae unio non pot esse causa. Cons. pᵗ. quia materia et forma, ut causa in actu 2° realiter dicunt, et in actu 2° dicuntur causa per suas causas: pᵗ implicat, quod unio sit causa, et quod tantum sit unica unio.

Quoad 3ᵃᵐ partem pᵗ ans videtur. quod unio

n requirit, ut mat͡a dependeat a f͡ra, et e 2.º nam eo requirit, q͡d mat͡a v.g. ab agente applicet, ut recipiat f͡ram, et f͡ra in s͡ni proportionari, mutuas una ab altera dependeat: sed ad hoc naria n e mutua unio. Atqui sub. propter hoc requisita, q͡d substan͡ta producat, ut traxo n͡am sine aliquo superaddito facit a se ipsa n͡am dependentiae: ergo &c mutat.

Ist hoc: nam adhuc illo m͡o unio dato, n deservit ad salvandam dependentiam: sed q͡d ant. mat͡a 1.ª dependeret ab ipso m͡o unio dicto sine aliquo superaddito; ad magis proportionato e quam q͡m actu 1.º quam m͡o subst.: sed a fortiori sine illo salvari potest in mat͡a n͡ra dependentia a f͡ra, et e 1.a S.Pl. arga propositio et solvuntur

§. II.

Argua proponuntur, et solvuntur.

Argr. 1.º ex D. Th.ª 1. p. q. 76 art. 1 ad 6 ubi ait: nam separata inclinat ad unionem cum mat͡a, sic leve inclinat ad proprium locum, et d e suum; de levi summi hoc proprium aliquem, q e ubi: sed unio hoc proprium aliquem, q e unio distincta realiter.

At hoc ex mag. Joanne a S. Th.ª ad verba D. Th. ex illis a nobis, nam intellectus n separat unionem, et longinqua, q͡d sine m͡o superaddito distinguntur nomine, Dinc q͡d dicit m͡i datum q a corpore leve, et ab aio per unum, q intali statu, et h͡o tam aia, quam corpus perficiuntur, et melius d͡icuntur, q͡d verissimum e sive unio sit realiter distincta, sive n, de quo D. Th.s minime n tractat.

2.º argr. a toc: a ingenerata et individuae h͡oi aliqd subsistentia fit bonum, q͡d autem generativa fit, h. edunit n mat͡a q h͡oi creat, nec f͡ra; nisi aia rationalis, quae e f͡ra h͡ois, ut sunt inest divinus sibi petit a Deo creari: sed debet esse unio substantialis, ut sit perficit aliqd bonum producti,

tur generati: Quod totum ipsi ex dictis quod de forma art. 2 ad 3um dictum est: quod homo generans hominem est causa unionis talis formae ad materiam; licet non sit causa ipsius formae: cum unio est quod generatur causat, et producit: et non realiter distinguitur a materia, et forma.

Ad hoc itaque clarius videndum quae ante art. 2. cum de eductione animae rationalis egimus: diximus dicebamus, quod generatio hominis, non ducit materiam, nec animam: quae illa tum a Deo creatur, producit tum totum hominem, l. materiam, ut recipit formam, et formam, ut informat materiam, quod quidem aliquid realiter distinctum est a materia, et forma tum a Deo. Et argumentum post in prius retorquentur, nam videlicet nunc unionis distinctionem realem, a qua est illa, nec hominem quod, nec hominem quo generatur, subsistit: quia ad nihil deservit, quod quod est forma: quod hominem quod generatur, ut ait Arist. et totum compositum: et hominem quo est forma: quod nunc unionis nec hominem quod, nec hominem, quod generatur.

Ad 2um dicitur: quod

eodem loco assentire hominem unire animam corpori: quod producit dispositionem, ac inde a Deo producere dispositionem, ut quod distinctum a materia, et forma, ex quo producit, quod sua actione attingat materiam a Deo, et ipsam immutando, ut formam recipiat, ac inde, unit earum ea unione sine novo modo distincto.

Sed contra hanc solutionem instabis:

alio, quod homo producat dispositionem ad informandam materiam cum anima: quia aliud est aliud producere deber. Utrumque probatur. post Deum sine dispositionibus aliquam hominem producere, ut modo est, et tum nunc iungeret animam cum corpore: quia a Deo illam producere dispositionem, ac unire animam cum corpore.

Respondeo nos nunquam concedere esse

idem producere dispositionem, ac producere unionem: quia dispositio tum a Deo inducitur ab homine actione generativa, et alterativa. Et quod affirmamus est ex dictis. quod ex quo homo disponit materiam, ipso illam immutare, ut formam recipiat, quod homo facere Deum, et in alterative, tum per aliam nunc conventionem immutaret ipsam materiam, ut formam recipiat, et sibi illam unit.

Ad principalem argumentum quod Deus ut Dominus possit separari est

cum.

lig.num ex idem realiter distincti inter illam; et unio potest a mat.a et forma separari, et unio ab ipsis realiter distingui. mat. cum coa certa . mir. [illegible]. quod de facto non existit ala A.N. S. in cælo non unita cum mat: et mat. et formam esse unitam realiter [illegible] aliquid [illegible] separabile:

Nec valet dicere: unum mat. et formam distinguendam a mat. et forma tantum de [illegible] in mat. per actualem [illegible] formam; et a forma per actualem informare mat.

Non, inquam, valet. quod tantum per actualem [illegible] formam [illegible] aliquid realiter distinctum ab ipsis mat. et forma tamen [illegible], quod in rerum natura potest esse mat. aliquid ac quod actualiter formam [illegible], et non aliud, nisi mum [illegible]: quod talis mum [illegible] assignari debet.

Quod magis urget: nam mat. [illegible] recipit formam intrinsece mutatur [illegible]: quod [illegible] entitatem, ut debe potest [illegible] aliquid [illegible] superadditum: [illegible] novum mum. [illegible]: quod ipsis formam et mat. [illegible] [illegible] contradictoria, scilicet esse entitatem, et non esse unitam intrinsece, et de ipsarum entitatibus tamen [illegible] implicat talia contradictoria verificari.

Ad hoc atque bene [illegible] dictum est, quod sicut ista coa non uatur, duo corpora dicuntur [illegible], quod tangunt, et hic [illegible] ab illarum entitatibus separatum quod corpora [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] realiter ab ipsis distinctum: hic non valet [illegible] coa facta: et [illegible], quod [illegible] unio, quam [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pendent [illegible] [illegible], ut ipsa tantum [illegible] actualiter talia dicantur, aut inde, positio extrinseco [illegible], scilicet actio agentis applicantis mat. et recipit formam ipsam recipit aliquid aliquo superaddito.

[illegible] [illegible]:

quod mat. [illegible] formam [illegible] realiter distinctum, quod intrinsece [illegible], et [illegible] verificant dicta duo [illegible] contradictoria, scilicet aut [illegible] agentis tanquam [illegible]

ad eius extrinsecam, et per eam, quam intrinsece recipit, et quam intrinsece mutat.

= Ad 3. hanc doctrinam replicabis 1o. nam illa actio, quae, ut extrinseca additio non est, [illegible] dans aliquid in materiam, ut dicatur unita, [illegible] interrogo quid est, quod significat [illegible]: gloriam facit, quod materia sit praesens formae: contra, hoc non sufficit, ut dicantur unitae: [illegible] [illegible] quod aliqua virtute naturali Angeli posset homo mortuus vivere, quod est falsum: [illegible] sequela, quod Angelus sua virtute naturali potest ponere animam rationalem in eodem loco, in quo est corpus: [illegible] unio nihil aliud, quam praesentia non sufficit, ut dicantur unitae materia, et forma.

= Respondetur, quod licet in hoc esset sequerentur, data inconvenientia: 1um est: quod hac doctrina optime posset defendi aeternitas [illegible] mundi quam a Deo: quod praeter quod dicta actio unitiva esset extra, ipsa unio [illegible] efficientem extrinsecam denotaret. = 2um inconveniens est, quod anima [illegible] sine novo modo [illegible] posset [illegible] interire. Et illum [illegible] efficientis. = 3um quod extensio qualitatis, [illegible] sufficiunt [illegible], et extrinsecam [illegible], quae inconvenientia [illegible] [illegible] admittat in [illegible] [illegible] in omnibus [illegible] [illegible]: [illegible] nec admitti debet [illegible] efficientis, ut [illegible] [illegible] [illegible].

= Replicabis: quod actus effectivus non possunt unire fieri materiam, et formam, nisi aliquid [illegible] [illegible] illis correspondeat, quod sit forma unio, quod [illegible] nequit esse ipsa materia, et forma [illegible]: [illegible] unio realiter distincta [illegible]: [illegible] unit actualiter, [illegible]: [illegible] non potest esse unio formalis, et intrinseca. [illegible] in qua est difficultas [illegible], quod [illegible] actio est esse actuale [illegible], et hoc ipso, quod detur in rerum natura actuale [illegible] dantur omnia requisita, et [illegible], ut ipsum esse [illegible]: [illegible] unio [illegible] est esse actuale [illegible] [illegible], et nexus: [illegible] hoc ipso, quod detur actuale vinculum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de facto materiam sine eo, quod sit vinculum, et nexus formalis, et intrinsecus: [illegible]. =

ad [illegible]

Ad 1m ex his resp. N. qd licet unitiue nihil denuo producatur tanquam mixtum, qd facit materiam dependere à forma, et eam postea mutatione [illegible] qd facit duo corpora esse contigua nihil reale denuo producit, optime tamen colligitur, qd illa corpora habent aliquid praeterea, qd antea non habebant. ad [illegible] dicat, qd unio penetrationis non venit in istis, sed praesentia localis. qd substantia solum accepta nec dicta, nec indistincta localiter conuenit; et inde, qd materia recipiat formam, oportet, ut qd requirat tanquam conditio, qd praecedat agentis immutet passiue ipsa materia, qd requirit perfecte productione realem singuli.

Ad 2m resp. Br. nego ant. Nam in suis uenitis dicat non requiri qd existere accidit animae, ut species actualiter intuitiuas, quae nulli creaturae possunt [illegible]. at unionis [illegible] accidit sine immutatione, et actio noua, ex qua [illegible] noua relatio. Unde quoad actionem qd tenet parte, in hoc sensu, qd non dat unio sine noua immutatione materiae, non tamen quoad omnes [illegible] forma, et materia se ipsis et [illegible] [illegible] per intrinseca copulatiua, et proportionata, cum ipsa, qd [illegible] conditiones requisitae se ipsis uniuntur.

Nec 3m in suis uenitis [illegible], qd qui ponunt modum inhaerentiae accidentis ab accidentibus; illum non assignant ex generali rationem unionis, sed qd [illegible] unio cum substantia, qd ab illa substantiali dependet, et [illegible] oppositio substantiae subsistentis, et existentis [illegible]. cum non mittitur in modo unionis substantialis inde est ea.

Nec 3m [illegible] in [illegible] assignanti modum inextensionis qualitatis: qd in talis extensionis, et augmento [illegible] attendit unio, et ponitur noua [illegible] [illegible], qd [illegible] et [illegible] augeri [illegible], qd intelligi requirit sine aliqua perfectione superaddita, et [illegible] non [illegible] in modo cum.

Ad dices: qd etiam [illegible] noua perfectio recipit ex eo, qd uniat materiam [illegible] qd hoc non potest fieri sine noua perfectione, [illegible] sine

nova entitate: ad hoc, dico [illegible], et [illegible] nego, quod illud additur per [illegible] unio, et quod additur per materia, quae ipsam intrinsice recipit, et additur [illegible] forma, quae intrinsice informat: et sunt [illegible] materia unibilitas.

[illegible]

dicat, quod ex parte effectus resultet unio intrinseca [illegible] materia recipiens intrinsice formam, [illegible]: et hoc [illegible] actus agentis, absque eo, quod [illegible] reale [illegible] producat: et quamvis materia et forma [illegible] unio intrinseca absque aliquo [illegible] addito, [illegible], quod [illegible] sint unite intrinsice, quod dependent ab aliquo [illegible] illas immutante, [illegible] ab actu agentis: [illegible] pas in [illegible] entitatem [illegible], et [illegible] intrinsice de actu [illegible] ad actum [illegible] voluntatis [illegible], absque, quod actio [illegible] aliquid producat intrinsice, [illegible] extrinseca [illegible] applicatione [illegible].

Arg. 4. principali: quod calitas [illegible] debet ab ea distingui realiter; [illegible] unio est calitas materiae, et formae: ergo ab illis debet realiter distingui. [illegible]: increatis nunquam identificantur [illegible] et [illegible]; [illegible] calitas est [illegible] materiae, et formae: ergo ab illis debet distingui realiter.

Ad hoc [illegible] poterat [illegible] dicta [illegible] materia [illegible] admittendo maiorem, et negando minorem; quia [illegible] diximus unio non est calitas materiae, et formae: unde [illegible] calitas distinguitur a materia, et forma, ex hoc non [illegible] materiam debere realiter distingui. = [illegible] ut a veritate, [illegible] dicimus [illegible] nego maiorem; [illegible], et distinguo maiorem: increatis debet distingui realiter [illegible]; [illegible] sint [illegible], [illegible] maiorem: [illegible] non sint [illegible], nego maiorem, et distinguo minorem, et calitas materiae est [illegible], nego minorem: metaphorice, [illegible] minorem, et nego [illegible]. materia enim [illegible] forma [illegible] non requirunt esse in actu [illegible], nec operantur [illegible] in actu, [illegible] calitas non [illegible] dicit actum. [illegible]; quod [illegible] intrinsice operantur [illegible] intrinsicam [illegible]; unde [illegible] identificatur materiae [illegible] infinitam: quod [illegible] maxime [illegible] ipse

identificet sibi suas entitates ad distinctas [illegible] sufficienti, quae non repugnat in essentia et in actu, eius entitas in ultima actualitate identificata cum ipsa, ratio infert [illegible] compositi infinitatem.

Contra replicabis: et materia, et forma sunt causae intrinsecae eius entitatis realiter debent distingui ab invicem, et a toto; probatur Antecedens: et sic essentia materiae, et formae sit essentia causae intrinsecae realiter ab invicem distinguit. Et similiter. Consequentia patet: quod eadem ratio currit in essentia causae intrinsecae, actu eius entitatis. Antecedens probatur: quod materia causat a forma, et compositum causat a materia, et forma; et tamen materia realiter distinguitur a forma, et aliter compositum, sive totum realiter distinguitur a materia et forma in suo [illegible] probabili: ergo.

Ad hanc replicam vel nego Antecedens, ad cuius probationem dicatur, quod materia non causat tamen suam entitatem a forma, sed dicit essentiam, sive quatenus ipsa materia coniungitur: et dicendo coniungatur per causalitatem illius, [illegible] quod illius [illegible], et quod ille coniungat cum essentia [illegible], et denominatur intrinsecus eius. Compositum vero in ratione sua quam infra loquemur non causat vere, et proprie, sed compositum materiae cum forma resultat tanquam ex partibus [illegible] compositum. Quod tamen est [illegible] [illegible] assecuta realiter distinguitur compositum a suis partibus simul sumptis ideo aliter dicendum est, quod totum seu compositum intelligitur non in essentia primaria causae [illegible], et materialis, et talis sit, sed quatenus essentia eius, extrinseca: a quo inde distingui debere, ex quo tamen non infert unius distinctionem realem, quod magis. Obiter quod affirmat totum distingui a partibus realiter, asserit unius non distingui realiter a materia et forma. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] distinguunt aliquid supponunt.

ART. II.

An totum, seu compositum physicum distinguatur a suis partibus simul sumptis, et unitis?

§. 1.

Resolvit[ur] difficultas et aliqua supponunt[ur].

Non vertimus in dubium an an totum realiter dist[inguatur] à suis partibus simul sumptis; clarum enim est, quod totum, seu compositum v.g. homo realiter differt à sola materia, vel ab anima: sed in dubium vocamus: an totum realiter distinguatur à partibus simul sumptis, et unitis; nec disquisitionem facimus de distinctione rationis, quia etiam sine dubio invenitur inter totum, et materiam et formam, et unitatem aliquam rationis distinctio: siquidem totum implicite significat id, quod explicite partes, et unitas significant; sed solum procedit de distinctione reali.

Ut certa ab incertis separemus supponendum est aliquos Theologos, totum stricte esse non esse in suppositalitate, seu subsistentia; quod sic manifeste improbatur ex Atanasio in Simbolo fidei dicente: quia sicut animalis et caro unus est homo: sed falsum est, quod esse hominis consistit in subsistentia; cum ita nullo modo dicatur anima, et carnem. Tum etiam quia subsistentia Verbi Divini trahit totam naturam humanam: sed totalitas pertinet ad illam naturam humanam non consistit in subsistentia.

Etiam suppono cum Vasquez compositum physicum esse non includere aliquid à parte distinctum ad materiam, quo ipsa materia perficitur: quod sic ostendo etiam ex Atanasio dicente, quod Christus unus est ex anima rationali et humana carne subsistens: sed hoc ipso, quod [illegible] uniti sunt aliquis est unus, et integer homo: frustra sic alia distinguatur.

Tum etiam quia ipse Vasquez admittit, quod compositum accidentale [illegible] non componitur ex aliquo à parte accidentali ad utrasque distinctum: sed [illegible] discurrendum est de composito substantiali; cuius ratione tenetur; nam ita, imo magis constat in unitate, quam [illegible] [illegible], quam subiecti, et forma accidentalis [illegible] de compositione composito discurrendum: tum etiam: nec ipse fatetur, quod sit forma [illegible] distinctum materiae [illegible] in potentia [illegible] materia [illegible] aliquid [illegible] [illegible] compositum [illegible] ex aliquo à materia distincto: sed similiter hoc sine [illegible] ex aliquo à parte distincto:

nec

= Nec valet si dicas cum Vasquez, quod licet, quod extra accidentalis et subiecto resultet unum quid per se cum forma accidentali non subsistente, determinatum tamen virtuti operationis quod exhibet: est enim solum operationis exigentia et subiectum. = Non inquam valet, quod non ideo operationis accidentis est in tale ens per accidens quod in illud aliquid a forma non derivat; quod subiectum ab accidentalis operatur non ut causa productiva, quod ut potius sui: est ratio moralis, et quemque accidentalis operatio ab utraque substantia, unde quod dicit, est operationis per se, operationis est exigentia correspondente materiae, et formae.

= Nec etiam aliquid inventum fuerat, dissertum in hoc, quod anima rationalis intrinsece spiritualis est, quod nihil aliud quod a se dependens nequit ideo materiae communicare, quae nihilominus conveniat cum viventibus corporalibus, ut cum equo =, quod ideo sit, quod etiam homo est corruptibilis: quod non provenit ab anima sed a se, quod in se incorruptibilis est: quod ab aliquo a se ipsa derivato.

= Non, quae valet: et insto in ipsius Vasquez: nam si illud derivatum ab anima in materiam est quid spirituale; si non: si vero inveniuntur ab ipso habitum non cui datur, ut patet. Ideo etiam: quod ut ipsa anima remanendo in esse spirituali praestat effectus corporeos, ita per se ipsam materiam informando tales effectus praestare potest. Et sic dicendum est, quod cum anima sit eminenter corporea, vegetativa, sensitiva, et intellectiva, ideo hos effectus praestare potest: et inde tamen corruptibilis.

= His suppositis adhuc est apud Doctorem sententia affirmat totum resultans quid a partibus simul sumptis, et unitis, quam docet Mag. Ostiensis asserens plus placuisse pluribus Theologis. = 2a sententia, quam sequuntur amplectuntur moderni Theologi, affirmat totum non distingui realiter a suis partibus simul sumptis, et unitis. Secundum nostra conclusio praestitur infra.

§. II.

Nostra conclusio promitur, et probatur.

tum

Totum, hic compositum tandem realiter non distinguitur à suis partibus simul sumptis, et unitis: Haec conclusio contra [illegible] negantes cap. 8 adversus ait: de humanitate non est intelligendum, quod sit quae [illegible] consurgens ex conjunctione animae ad materiam, quasi realiter sit alia ab utroque: et paulo infra subdit, alias esset accidentalis: ergo ex mente nostri D. verum affert nostra conclusio.

Probatur autem 1a conclusio impossibile est, quod aliquid ab alio realiter distinguatur, et non sit per aliquam entitatem, sed totum per nullam entitatem à partibus distinguitur: ergo non distinguitur realiter. maior patet: discurrendo per distinctiones [illegible] minor declaratur. ergo [illegible] quod totum seipso non differt à partibus quod totum idem dicit, quod partes, nec distinguitur ab aliquo [illegible]: et si hoc verum [illegible] necesse, idem quaerimus de illa entitate, vel est totum, vel pars, vel dat alia entitas, quae nec sit materia, nec forma, nec unio: et sic non est dare aliquid per quod totum à partibus simul sumptis, et unitis distinguatur.

Distinctio inter partes est aliquod compositum constituens, et ipsum constitutum requirit [illegible] distinctionem, sed ut supra [illegible] suppositum totum physicum esse constitutum ex partibus [illegible] ex materia, et forma, et unione: ergo ab illis realiter non distinguitur. minor [illegible] maior [illegible] implicat quod aliquid esse constitutum per id, à quo realiter distinguitur: nulla [illegible] assignatur instantia per quam probet, quod aliquid habeat per [illegible] constitutum aliquid aliud realiter distinctum: ergo [illegible].

Ad hanc rationem respondent magistri [illegible] quod totum non addat ad partes aliquam entitatem, attamen addit [illegible] per [illegible], quae sufficiunt ad fundandam distinctionem realem includentis ab incluso.

Sed contra: quod inter definitionem, et definitum nulla [illegible] assignatur [illegible] distinctio, sed definitio physica totum [illegible] materia, et forma: [illegible] quod in distinctione includentis ab incluso debet assignari includens [illegible] distinctum ab incluso; sed compositum differt [illegible] distinctione à [illegible], quod totum in-

includit mag, et ptz, maa et inclusa, distz in mag, et ptz, ut unite sit, et per naturam incedunt: ergo = 2°. quia implicat, quod totum addat ad ptz simul sumptas aliquam perfectionem sine addit unitatem, et sin magis distz unitatem non addit: ergo neque perfectionem. prob. omnis perfectio semper addit: ergo sine addit unitatem, nec perfectionem.

= 3° ad inveniendum nostram cl° prob. nam si forma totius v.g. humanitas esset realiter distincta a mag et fra, unitas, non constitueret unum per se, et simpliciter tale, quia non est distincta per sequela. talis forma adveniret enti in actu per ptz sufficiens constituto: ergo esset forma accidentalis, et totum denominaret tale sine qua, et non simpliciter et per se tale.

§. III

Proponuntur, et solvuntur argumenta

= Arg. 1°. authoritate Philosophi 5 metaph. et alibi saepe ubi dividit substantiam in mag, et ptz, et compositum: ergo hoc est aliquid distinctum a mag et fra. = Si dicas: quod compositum praeter mag, et ptz seorsim sumptas dicit illam unionem, aggrediendo dicimus ab illis seorsim sumptis, non simul sumptis, et hoc est intentum Philosophi, et D. Thomae.

= Sed 2°. nam unitas, ex qua componit numerum, unum non habent, et in illa locum Philosophi cap. 14 metaphys. tex. 19 dicit quod bis tria non est sex: ergo totum est aliquid praeter ptz, ut unitas.

= Ad hanc authoritatem, quod de numero loqui possumus, leg. tr., aut materialiter in quantum unitates sic sunt quaedam, et sic necessariunt, nec de illis loquitur Philosophus. aut formaliter in quantum stant sub ultima unitate, et sic sunt unum species formaliter indivisibilis, et sic una species non est alia, ita formaliter bis tria non est sex.

= Tertio arg. ubi datur ordo naturae implicat non assignare aliquam realem distinctionem; sed inter ptz simul sumptas, et totum datur ordo naturae: ergo inter illa datur realis distinctio. maior prob. quia idem realiter nequit esse prius, et posterius sine natura.

omis e° prae ex D. Th. a 3. p. q. 6 art. 3. ubi ait, quod Verbum Dei assumpsit partes humanas non mediante toto: quod partes totum e prius ordine naturae.

Ad hoc argumentum eodem modo ut ad 1um respondendum debet, videtur inter totum, et partes sumptas seorsum, partes, ut sunt a se distinctae, salva ordine naturae intuendo, nisi inter totum, et partes simul acceptas, et hoc e intentum D. Th. in verbis allegatis.

3° arg. plura predicata de toto dicuntur, quae partibus non conveniunt: quod totum, et partes distinguuntur. Ans. pat. multiplex. 1° quod totum est, id operatur, et non partes. 2° quod ut supra diceramus ex Thomo totum fit, et non partes. 3° in motu moritur homo totum corrumpit, et non partes. 4° quod partes remanent a toto, et non a partibus. 5° quod accidentia subiiciuntur in toto, et non in partibus: quod etc.

Similiter aliquando tunc e aliquod verum est, quod per diversum modum significandi plura dicunt de toto, quae partibus non conveniunt. Sed inde e: nam si hoc esset magis non explicat non solvit vis argumenti. Quod [illegible] Ans. nam modus significandi non sufficit ad verificationes praedicationes, quae partibus conveniunt; sed praedicata in argumento assignata partibus conveniunt toti, ut de se patet. Quod modus significandi diversus non sufficit, ut illa partibus denegentur, et toti conveniant. Maior pat.: nam modus significandi solum e modus intelligendi, [illegible] supra rem fundatus. Quod ad multum sufficeret ad denegandum [illegible] aliquod praedicatum partibus, toti conveniens.

Unde dicta esse a nobis explicat [illegible] notando, quod e duplex praedicatio alia identica, et alia formalis: et praedicatio identica assumimus [illegible] praedicata realia, et plurali toti convenientia singulis simul sumptis, [illegible] praedicatio formalis. Quod ad haec sufficit diversus modus significandi, ut patet in istis praedicationibus Deus voluntas intelligit recte, [illegible] quae licet ad sensum identicum vera sint, non si ad sensum formalem attendatur.

Arg. 4°. arguo, quae conveniunt mag.

Omni?

Ortiz, ut S. T. Scotus defendat: inter causam realem, et effectum realem causam debet dari distinctio realis; sed materia, et forma, ut unitae sunt realis totius compositi causa realis distincta ab illis: minor probatur nam materia est causa realis, et forma etiam est causa realis; et utraque est causa realis, et altera ut realiter recepta, et altera ut informans realiter; sed quod intelligit actualis receptio, et informatio actualis iam intelligunt partes unitas: ergo materia, et forma sunt causa realis totius compositi: et sunt ab illis distincta realiter.

Ad hoc argumentum respondeo distinguendo maiorem causa realis realiter causans distincta realiter a suo effectu, licet in stricto rigore, concedo maiorem; licet sit causa rigorosa talis, distinguo ... nego maiorem; et distinguo minorem eodem modo, et negatur consequentia ... indico impossibile, quod aliqua causa sive intrinseca, sive extrinseca, quae in stricto rigore sit talis non distinguatur a suo effectu: eo ipso, quod effectus realis causetur ab illa, effectus realis dependere debet, et ideo a se ipso dependere realiter non potest, quare ... causa ... negamus ... quod materia, et forma, ut unitae sint causa realis compositi, ... ipsius ... debet ... dicere: nam ipsa ... quod materia et forma, prout unitae esse totum ... implicat, quod ... causa realiter in stricto rigore: ... realiter causat intrinsece ... realiter ... totum ... distinguitur.

... nihil aliud est ... sermone, ... realiter materia, et forma, et unio: ... aliqua ... realiter materia: ... materia, forma, et unio. ... causam ... compositum distinguitur realiter a qualibet ... ad falsitatem ... copulative, ... Petrum, et Paulum ... istius

Petrus

Petrus non dormit: quia ad falsitatem huius propositionis est mala pro conversione; sufficit falsitas istius propositionis est mala.

Atque neque ex ea mala, nego minorem. admittam propositionem [illegible] ante, nego consequentiam: et admittendo id, quod additur de falsitate copulativae illa ex falsitate cathegoricae, nego consequentiam propositionis, sed quod illa propositio: propositio non est mala pro conversione sit copulativa: quod dicitur est cathegorica de copulato extremo [illegible] una causa veritatis. ad falsitatem illius non sufficit falsitas cathegoricae de simplici praedicato, nisi [illegible] non sit enunciatio [illegible] in illa, et ad veritatem istius, lapis potest portari a Petro, Paulo et Joanne, non requiritur veritas istius lapis potest portari a Petro solo; quod 2a veritas non [illegible] in prima illa propositione: ita similiter ad veritatem istius propositio est mala, pro conversione, non exigit veritas huius propositionis est mala solus. Et hic de hoc tractatu 9o, et lib. dicta sufficiant dicta libri 2i phisic.

LIBER 2us PHI-SICORUM.

Arist. egit in 1º lib. de princ. entis naalis, et de ipso composito naali ex talibus princ. resultante; modo in 2º libro tractat de naa, et causis naae, cum naa definiatur mediis princ.; et causas ... idem agendum de naa, ... hic de causis tractare; et sunt de arte, quae e imitatio naae, ac de violento, quod e contra naam: ... agit de supernaali, ... etiam naae ... quod omnes a motu physico abstrahit, ...

Qº ... DE NAA, ARTE, ET VIOLENTO.

ART. I.

Q. SIT NAA, ET QUOMODO NAE OPERETUR.

§ I.

De fitione naae proponitur et explicat.

Varias naae acceptiones eius ... hic tradunt ... D. Th. ... q. 29 art. 1. ad 4. vocem naae explicat ... id, ad quod nomen naae fuit impositum ad significandum: nomen, inquit, naae impositum e ad significandum generationem viventium, quae dicitur nativitas, et quia huiusmodi generatio e a princ. intrinseco, extenditur hoc nomen ad significandum princ. intrinsecum cuiuscumque motus; unde naa, quoad praesens, idem quod princ. intrinsecum cuiuscumque motus physici, et naalis significat.

Cui acceptioni optime convenit definitio naae ab Arist. tradita, sit naa e princ. et ca motus et quietis eius, in quo e 1º, et per se, et non ... : quam definitionem sic explicat D. Thom. hic lect. 1ª. ponunt ... princ. et ca ad denotandum, quod in aliquibus naa e princ. passivum, in aliis activum, quod magis explicatur per ca, quae dicit influxum in effectum. Motus significat omnem motum physicum naalem, tam localem, quam alterationis, augmentationis, etc. quietis significat eiusmodi motus ... ... naalis, ... et ... intelligitur copulativa, ita quod ut aliquid habeat rationem naae, oporteat simul princ. motus, et quietis ... intelligitur disiunctiva idem, quod in aliquibus ... naa e princ. motus, in aliis ... quietis princ.

ejus

cius, in quo indicat naturam esse causam et principium motus interni, seu motus passionis subiecti, in quo est ipsa natura, quae passionis non dicitur habere naturam, et principium calefaciendi illud a se, vel lignum; et sic principium motus interni ad huius actus: nam hic Arist. per naturam intelligit principium, quo motus in se, et non ab alio a se, et talis motus est naturalis, et sequitur ad naturam ligni calefactio.

Per particulam per illa mea particulas excluduntur principia extrinseca motus: ... quando impulso extrinseco ... non tamen principium motus ... principium, quo primum ... et talis particulas ...

... non tamen ... principium ... excludit principium a ratione naturae, et per illa ... esse, nam cum ut hic habet principium ... motus ... in quo est, et medicina, quae est ars, hoc tamen est per accidens, et medicus ... inquit ... non sanat ... medicus, ... infirmus, quae ex ... naturam ... aliquando ... quae ... de se ... sicut ...

§. II.

Resolvitur 2.a pars art. 1. et 1.o ...

Antequam hanc 2.am partem art. resolvamus, ... haerendum ... supponendum ... quod compositum naturale ... naturae, ... dicendo: nam ... in Arist. ... assumit, ... compositum ... naturae; et ... naturale: ... materiam, ... principium, et ... tantum ... quae, ... generatio ... nullo modo compositum ... in ... quatenus possit ... causas ...

§ 1.a ... 1.a ...

... quoad ... ab aliquibus negatur ... in

in hunc mu. mat. e gritg gra motu eius in quo e: ergo e nata. Ant pat. na motus physicus terminatur instantaneo, ut in lumine [illegible], tranfir in mat. ut in luce [illegible] radicali: ergo erit pri gritg radicale motus activus, seu passivus eius, in quo e solis mat. [illegible] cum obtinet suas nat. [illegible] inter exemplo candela nostra [illegible]

\+ Ad id [illegible] e nata debet ee gritg radicale activus [illegible] sufficit [illegible] gritg radicalis activus.

Objicies: illud inmediatis e natu [illegible] ab artificialibus naturalia designat; sed [illegible] designat, et non [illegible] [illegible] mat. obtinet suas natur. mit. ergo. qui artificialis et naturalis conveniunt in mat. 1a, qua e [illegible] unus mat. [illegible] signo

\+ materiae in statua : ergo [illegible] designat [illegible].

R. [illegible] mat. nego minor, n enim e eadem mat. artificialis, et naturalis; mat. namque 1a n e [illegible] arti; sed [illegible] mat. 2a, nam substetat in mat. 1a, unde [illegible] remanet eadem mat., ut [illegible] quo [illegible] hac e naturalis, n

\+ [illegible]: ergo mat. 1a n e [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Objicies 2o. mat. 1a n e gritg radicale motus [illegible] [illegible]: ergo n [illegible] suas nat. Ant prob: mat. 1a sm se n hr naturales inclinatione in [illegible] aliquem naturalem motum: ergo. Ant prob. mat. 1a [illegible] gravem e indifferens sm se, et movetur [illegible] [illegible] solis mat. 1a sub [illegible] lumini [illegible], moveret [illegible]: ergo. Et.

R. [illegible] mat. 1a [illegible] e de se e [illegible] naturale moveri [illegible] et [illegible] n simul, sed successive, [illegible] mat. ex se e capax recipiendi form. levis, et gravis, ex quo [illegible], qd in mat. sm se ois motus e natalis ipsa qua e indifferens ad omnem motum; [illegible] [illegible] ita e ille naturalis motus [illegible], [illegible] [illegible]

dantur, et quae tale p̃a [illegible] omnes esse omnes tres p̃ni-
cipia materialia, quae educuntur a p̃a ut supra diximus.

§ III.

2.a pars cc.nis prob. et objectiones solvuntur

Quoad 2.am partem cc. videtur quod p̃a subtilis, non tam
non debeat dici [illegible] neque [illegible] subtilis etiam si aia realis sit p̃-
ut eminenter corporea vehementiori [illegible] maneat non dispo:
quia illa denegando [illegible] - Arguitur. quod [illegible] p̃a subtilis [illegible],
et ea [illegible] modus, quae [illegible] in ente reale existunt minute.
[illegible] p̃a materialis, sive aia realis [illegible] vehementiori
[illegible] accidentibus, et [illegible], ut subtiliori [illegible] principiis
motus p̃ [illegible], et [illegible] motus, [illegible] in [illegible], et [illegible]
[illegible] dicunt. [illegible]

Arguitur 1.o quod p̃a [illegible] non, ut [illegible]
[illegible] [illegible] supponit [illegible] ut principium
activum - [illegible] nullo modo [illegible] [illegible]: quod in viventibus [illegible] dat
[illegible] activum [illegible] motus, [illegible] passivum [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] nullo modo p̃a [illegible].

Athan [illegible] [illegible] quod si talis p̃a
[illegible] principium activum, neque passivum in viventibus, in [illegible] principium
[illegible] magis [illegible] motus [illegible] dandus [illegible], et [illegible],
ut [illegible] [illegible] dandus, et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].

2.o Arguitur. Quod aia realis [illegible] [illegible]
[illegible] p̃a realis [illegible], quae [illegible] sit [illegible]: [illegible] quod
illud, quod [illegible] reale [illegible] [illegible], [illegible] aia realis [illegible]
reali, [illegible] a sole [illegible] [illegible] aia realis [illegible].
[illegible] in intelligendo [illegible] immaterialis, [illegible].

Physica agit de motu physico, naturali, et sensibili? Ergo &c.

R. Transeat dicendo, tam in instantia in materia, quae est ab aliquo agente naturali, et a Deo ductus, quod in subjecto naturali transmutationes sufficit, ut hoc esse naturalem, similiter sufficit, ut anima rationalis sit naturalis, et in materia introducatur, mediantibus dispositionibus ab agente naturali in materia inductis. =

Et addo, quod addit de operationibus intellectus dicatur, quod in illis dependent a phantasmatibus, dum a sensibili a materia, quod sufficit, ut quatenus intellectio naturalis esse denominetur.

§ IV

Propositio 2.ª et arguitur contra illam.

Arguitur 1.º Caelum proprie sic naturale; haec est doctrina aliquorum tam antiquorum quam modernorum contra scholasticos D. Thomae apertissime expressa in 2. 2.ae q. 70 art. 1. ad 1. et [illegible] Ergo non caelum ens naturale sic naturale. Consequentia bene infertur. et Antecedens probatur: non de caelo agit in physica (libris namque de caelo Aristoteles pertinet) ergo caelum est ens naturale. Consequentia patet, nam objectum physicae, ut supra dicebamus, est naturale ens.

2.º Arguitur: quod primum naturale motus de caelo verificatur, sed ipso verificatur, quod sic naturale. Antecedens probatur: in caelo reperitur primum naturale de suo motu circulari; sed motus circularis est caelo naturalis, si mittitur a Deo loco suo situato per quem [illegible] non caelum existentia sua sic influere in haec inferiora, ut in illorum alii; sed medio motu circulari in ipso posito ab Angelo recepto = influit in haec inferiora; ergo talis motus est illi naturalis, et non in ipso non invenitur.

Objicies 1° hanc esse: in Coelo non invenitur principium radicale alicuius motus naturalis: ergo in ipso etiam non invenitur. Antecedens probatur: in Coelo non datur nisi motus circularis; et hic non est naturalis: ergo. Probatur minor: talis motus non acquirit coelum aliquem motum, quem antea non habebat: ergo non est naturalis. Probatur Consequentia: talis motus non est motus localis; et motus localis naturalis acquirit aliquid [illegible]: sed talis motus circularis non acquirit aliquid [illegible] de novo, nec obtinet [illegible] motus naturalis. Minor probatur: nam ut mobile naturale [illegible] motu naturali movetur, ut acquirat perfectionem sibi debitam: ergo quilibet motus acquirere debet perfectionem aliquam naturalem, et omnis motus localis naturalis aliquid [illegible] de novo acquirit.

Solvitur hanc [illegible] nego [illegible], [illegible] nego minorem, adistinguo [illegible], nego Consequentiam, et adistinguo probationem, distinguo minorem, et motus localis acquirit de novo [illegible] motus rectus, concedo minorem, motus circularis, nego minorem. Coelum namque non movetur, et ut supponit acquirens [illegible] motu circulari, [illegible] non acquirit per talem motum aliquam perfectionem, quia Corpus Coeleste à principio sue constitutionis habuit omnem perfectionem sibi debitam, unde per talem motum non acquirit aliquid de novo, quod non contingit in gravibus et levibus, quae sunt corpora imperfecta, et non habuerunt omnem perfectionem [illegible] acquisitam sibi debitam.

Objicies 2° motus coeli non provenit à principio intrinseco eius, in quo est: ergo non est naturalis. Antecedens probatur 1° motus coeli provenit, et est ab intelligentia motrice, quae est quid extrinsecum omni coelo: ergo. 2° [illegible] principale antecedens probatur: quilibet motus naturalis est propter quietem acquirendam; et coelum numquam quiescit, et [illegible] movetur: ergo eius motus non est naturalis, [illegible] necessarius est antecedens.

3°.

3.° quod si motus cœli esset ipsi naturalis quies illius esset violenta; sed hoc non est admittendum quod post finem mundi cœlum totaliter, et in perpetuum quiescet, et nullus sit violentus in universo tum diuturnus [illegible]: quia quamvis [illegible] motus et quies opponuntur: si cœlo naturalis est motus, quies illi violenta erit.

Respondetur solvens si nego antecedens ad cuius probationem dicitur quod cum ut separabamus, ad vim naturae sufficiat ut principium passivum non activum, inde fit ut ille motus activus ab intelligentia motrice licet hoc non auferat a cœlo vim naturae, quod in ipso invenit principium passivum naturale ad talem motum recipiendum.

Respondetur quod [illegible] ad 2.us solutiones.

Ad 3.um nego naturalitatem temporis, quod diversis sonat motus, et quies hoc non sufficit ut vi illo sunt contrariae, quod motus et quies diversis temporibus cœlo non importat [illegible] in quo liber est continuatio par [illegible] cœlo

Objicies: quod si aliqua pars cœli ab illo esset abscissa, et hoc mundo poneretur, tunc talis pars, vel moveretur, vel quiesceret, [illegible] implicat, quod cum in hoc mundo esset, et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] vel moveretur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit motus ab unius, quod alius motus. [illegible] nullo modo movetur

Respondetur: apparenter, quod dato eodem, quod pars cœli ab eo fuisset abscissa reciperet in se motus naturales et intelligentia motrix, ut [illegible] assumitur ad [illegible] replendum naturam, [illegible] hoc realiter [illegible] [illegible] pri

gaui, ne dicat quod illa positione sit solum corpus leue, ne solum corpus graue, et ut sic fuit magister Soarez a Sancto Thoma; eius coniunctim est leue, et graue [illegible] ut recepta motione ab intelligentia motrice localiter moueat. Artus secundus quomodo naturalis artificialis et violento inter se distinguantur § 1. proponit 1a, et 2a, dilatas arguit.

ART. II

QVOMODO ARTIFICIALE, NATVRALE, ET VIOLENTVM INTER SE DISTINGVANTVR?

§ I.

Proponitur 1a, et 2a Illam arguitur

ut

Dicitur in presenti supponimus naturale, artificiale et violentum inter se distingui et disputatur, ut eo magis innotescat, in quo nostro dicto reponitur quod distinctio per duas eo resolvimus.

Ia

Concl.: ens naturale distinguitur ab artificiali in hoc, quod habeat internum principium sui motus: nec eo ille pertinet. ens naturale habet in se principium intrinsecum sui motus, quo ens artificiale caret: ergo hoc sufficienter distinguitur. Prob. ens naturale est, quod habet in se naturam per [illegible] artificiale vero non [illegible] intrinsece, sed [illegible] per accidentia, quae [illegible] non obtinet. Dicitur natura esse [illegible] principium intrinsecum motus eius, in quo est: ergo naturale inde obtinet principium intrinsecum sui motus, quo caret ens artificiale per suam optime praefata distinctio assignatur inter utrumque.

Obiicies 1o contra hanc concl.: nam ens artificiale in se habet principium intrinsecum sui motus: ergo hoc non differt ab ente naturali. Ant. prob. 1o. nam experientia patet, quod corpus rotundum velocius movetur, quam quadratum, et si utrumque aequali impetu impellatur, et ista maior in motu velocitas ab arte provenit, et non ab aliquo principio naturali: ergo. = 2o. nam aliqua ars ordinatur ad motum eius, in quo est: ergo forma ab arte [illegible] est principium intrinsecum motus eius, in quo est: prob. ant.: nam ars [illegible] [illegible], et alia similia [illegible] ordinatur ad motum eius, in quo sunt: ergo.

Ad 1am contra hanc obiectionem: maiorem velocitatem quod [illegible] movendo in corpore rotundo ab arte provenire tanquam a causa [illegible], et tanquam a [illegible], quae impedimenta auferunt, ut mediante gravitate quae eo facilius talis motus velocius idem corpus moveatur, ut patet insigne [illegible], cuius [illegible] conditio, quia ut magis applicantur magis [illegible], et applicatio sit eo [illegible] [illegible] quod est conditio, sine qua non. Eodem modo respondendum debet ad 2am [illegible].

Obiicies 2o. nam artificialia sunt [illegible], quae fiunt per artem, et quae

quae fiunt per artem sunt prius intra illius motum: quod nullam differentiam, quod vinum per artem chimicam potest fieri verum aurum, quod aurum verum in se habet prius intrinsecum suum motum: quod Rº. quod febris, quae est aliquid naturale, fit a medico; et potest a daemone, vel Angelo potentialiter excitari, et sic fuit factum a Magis Pharaonis, teste Augustino, 3º de Trinitate cap. octavo.

Respondeo ad hanc obiectionem, quod ad partes non possunt fieri opera naturae, nisi solum applicando activa passivis, et tamquam a potentia in sua virtute talia opera naturae: et cum hoc sit difficile, et solo applicare activum passivo semper denegat Deus, quod aurum factum, in sufficiens aurum, et ideo non esset licitum illo uti: quapropter potest homo aliquas potest invenire activa, quae possunt applicari naturae efficient applicatione opera naturae, et quod Angelus, vel Daemon naturae omnia perfecte finem cognoscunt, et mi[illegible] activa passivis applicare possunt, inde plura opera naturae efficere possunt activa passivis applicando. Adverte, quod in talibus naturae operibus arti, virtute non correspondet, ut aliquid sit naturale, et ipsa applicatio, ex qua proveniunt effectus naturae, quae sine applicatione naturali efficere non poterant, cum illa remanent illudimus naturale... [illegible] et illa arti. ignito primo.

§. II.

2a. Clº proponit. et illam argt.

Ignito primo, a quo venit diversitas, simul distinctio inter naturale, et artificiale, et distinctio inter violentum, et naturale, incipiat tradendo est definitio violenti, quae ita ponitur a Philosopho 3. Ethic. cap. 1. id autem est violentum cuius

in quo nihil, quod agit, aut patit, confert. Cuius definitio vocatur definitio quae violenti. Cuius autem ab auctoribus sic traditur: violentum est a principio extrinseco passo conferente vim: per illam particulam extrinseco differt violentum a naturali ente, quod hoc, ut diximus a principio intrinseco est. Per illam particulam passo conferente vim differt violentum ab artificiali; quod tamen illa verba debent intelligi, quod passum positive resistat, quod non sufficiat ut aliquid sit violentum, ut

ne-

negativè resistat, id est, quod attendat sua natura, nec repugnat ei tale ... pati, nec melius lehet ... illorum quod artificiale non est violentum, et hoc modo lehet ... causa[a] ... , ex qua explicatur naturale.

2a Cl. Violentum distinguitur a. ante naturali in hoc, quod est a principio extrinseco, hoc ... est ex dictis ... et sic illum manifesto. nam, ... diximus, ... ens naturale hic ipse, et intra principium, a quo eius motus procedit; sed violentum totaliter ab extrinseco procederit, ergo in hoc distinguntur. Confirmatur. motus ... et ... nam si motus procederet ... violento totali non esset ab extrinseco ... daret principium internale ..., quo ad talem motum inclinaret: ergo non esset violentum.

Iam hanc ... violenti ... sic ... quod ... motum ... veniens ab extrinseco passo ... ... sit naturalis: ... violentum non est ... nam quod lapis ... ascendit ad replendum vacuum: tunc talis motus est naturalis, et ... procederit ab extrinseco, cum in lapide ... inclinatio ad ... descensum, ... resistit tale motui: ergo ... motum ...

Ad hoc ... ... quod in lapide est duplex inclinatio naturalis; altera, ... particularis, ... illum ... inclinat ad descensum: altera ... est, ut ... huius universi, ... naturaliter ... ascendere ... fuerit huius universi; ... quae naturale ... ad impediendum ... ... magis amat bonum hominis, ... bonum ... particularem inclinationem, ... ob inclinationem ... sic ... dixi.

Ut magis pateat ... violenti ... difficultatem ... quam ... ... difficultas ... illam ... ab extrinseco ... a quo ... agente extra ... possit violentia.

ad.

Ad 4.m R. qd Deus potest violentiam, ut agens particulare, licet agens universale, ad cuius munus omnia creata sustentare: Et licet non [illegible] possit inferre violentiam, quia [illegible] ut universalissimus agens operatur, infert violentiam, quod in qualibet creatura est potentia obedientialis, per quam potentia [illegible] adverso, quod Deus voluerit cum illa efficere, ac inde multas violentias infert creaturis.

Nec valet si dicas, quod violentia a [illegible] violentiam patiatur, [illegible] in inferioribus in patiente, quod maxime videtur [illegible] superiores in creatura naturali [illegible]. Arg. pat. quod ut supra ex D. Thoma dixi, bonus violentus [illegible] a [illegible] potentiam ad aliquid ab agentibus, et actus tales [illegible]. Non, in quibus valet quod violentia inferat a superiori in resistendo, non in [illegible], hoc est inferius non patitur violentiam ab illis superioribus, a quo in bona arte dependet, cum actus a Deo tanquam a superiori in [illegible] quolibet creatura dependeat, ideo Deus nullam violentiam infert.

Difficultas est circa illas partes [illegible], an ad violentiam requiratur resistentia activa, an sufficiat potentia [illegible], quod sufficiat resistentia passiva ad hoc, ut aliquid patiatur violentiam; quod probatur ostendendo, quod materia eo, quod in omni potentia passiva sit, tamen non debet habere [illegible] naturales, et aliquam superiorem: [illegible] ponitur [illegible] aliqua forma, quae inhaereat in potentia [illegible] naturae, tunc violentabitur. [illegible] quod exceptio [illegible] non esset intra limites suae potentiae passivae: [illegible].

Alius est capitulum [illegible] per integrum. An [illegible] in aliquo subiecto inveniri aliquis motus [illegible] unitas [illegible] naturalis, et motus alterius violentus, unde [illegible] et tamen [illegible] violentus [illegible] naturalis. [illegible] naturalis a [illegible] naturalis, et [illegible] mag[illegible] [illegible] comparatur, et [illegible] quod illas expellit. R. quod ad [illegible] dicendo in [illegible] naturalibus an motus

non-

naturalis sit, l. violentus, attendendus est ad quem que dominantur in illius dicit simpliciter talis, ad eas q. ultimus, et corruptio simpliciter naturalis motus dicit, et violentus, et etsi sit naturaliter inclinatus particulariter sue fere, in ex conformis servatis ubi corpus que est plus dominans in quolibet orbe creato, lo motus quo aqua levius ascendit ad replendum vacuum, etsi sit inclinatus particulariter ipsius aque contra conformis inclinatio universi, quoniam res precipit servatur totius universi: unde simpliciter talis motus naturalis dicitur. q.2.a de causis in com.

QUÆSTIO 2.a DE CAUSIS IN COMMUNI

Egimus hucusque de 1.a parte huius 2.i libri, scilicet de natura, arte, et violento: et iam deinde illius 2.a parte incipimus agere videlicet de causis quarum vis, ratio valde utilis ad universam Philosophiam metaphysicam, et theologiam: unde oportet plus curatius hanc quaestionem... accedamus. articulus 1.us, et quo quadruplex sit causa §1.us explicat defin. causae

ART. I.

QUID, ET QUOTUPLEX SIT CAUSA.

§. I.

Explicatur defin. causae.

Licet res naturae hoc causas sit adeo certus, ut vix indigeat, et quamvis illas in communi Arist. definit, in definitione quae frequentissime ab authoribus admittitur, adhuc aliud [illegible]...

sufficit hic cont. explicant authores videtur, quia ly sequi debet intelligi de sequela physica et per influxum, quam ipse excludit in hoc casu id, et quia sequitur aliud sequela logica, verbum istius dicitur quod causa Dei. Etiam excludit id, quod alud debet influere in Deum non cognoscit, quamvis physice nexu a Deo sequatur physice, quod sequitur infinitum. = Etiam, adverte, quod sequi a causa per influxum non intelligendum praecise de influxu physico; immo etiam aliarum virtutum, quod hoc omnes essent causa efficienti, et per influxum verum vel metaphysicum sicut sunt causa finalis, materialis et formalis: tandem quod ly sequi debet intelligi de illo, quod sequitur dependenter realiter, quam non filius dependet a Patre, nisi effectus Patris, quod dicitur dependet, quia illud dependentiam denotat, quod sufficit definitioni quod sit realis, vel per efficientiam, vel causalitatem quamcumque, vel materiae vel etiam omnium.

= Sed inquires an sit effectus in omni tali dicitur realis dependentia a causa, ita limitata causa effectus attinet dependentiam ordinem ad suum effectum? = Ad quod dicitur: quod causa potest causa considerari, vel in ratione causa praecise, vel in ratione effectus in ratione ordinem ad suo effectum. Si primo, tunc dicunt nullo modo a sua causa dependet. Si secundo modo accipiat, potest aliquo modo dependere: Patet primum: quod causa in ratione talis praecise non potest esse ab effectu, et quia ille praecise non est causa, et effectus esse tribuere: Et neque potest dicere dependentiae ab effectu: nec causa quae sit aliquid in illa ratione quae praecise facit causam esse: Et in illo non dicitur dependentia: Patet secundum, quod causa in ratione causae inde optime potest dependere causa a suo effectu, in ratione causae prius, et quatenus est alia causa, v.g. materia, quatenus a forma causa omnis dependet, et forma quatenus causa a materia habet esse in genere materialis, a materia quod realiter dependet: Et optime potest causa a suo effectu, in quatenus habet rationem causa, et quatenus in alio genere causa a suo effectu causat.

Sed

Ad 2um [illegible] dicis [illegible]: causam [illegible] realis creata fundare relationem [illegible] realem ad suum effectum, et implicat illam fundare in se relatio ad effectum dependentem: [illegible] ad min. [illegible] transcendentalem causae transcendentalem fundare, et ordo transcendentalis est ordo dependentiae [illegible].

Hoc [illegible], [illegible] fundare [illegible] relationem [illegible] in rep[illegible], [illegible] exprimit dependentiam [illegible] invenitur [illegible] ex parte alicuius dependentia [illegible], et in mensura et mensurato [illegible] relatio [illegible], et in [illegible] mensurabile à mensura dependet [illegible] in [illegible] cum maj.

[illegible] causa fundat realem relationem, quatenus [illegible] consideratur, et quatenus [illegible] in qua causa [illegible] consideratur. = Ad [illegible]: [illegible] hoc modo fundare [illegible] relationem [illegible] 3o [illegible] relationem fundat in [illegible] extremis, [illegible] mensura et mensurabilis, [illegible] inter illam [illegible] effectum [illegible].

[illegible] obiicies, [illegible] falsum est, [illegible] causa ad invicem [illegible] causa: [illegible] à suo effectu dependere modo [illegible]. [illegible] causa in qua causa [illegible], et etiam illius effectus, [illegible] causa [illegible], [illegible] esset prior [illegible], [illegible] prior [illegible], [illegible] est, [illegible] falsum. [illegible] prior: [illegible] = [illegible] etiam [illegible], [illegible] causa [illegible]; et hoc falsum est.

[illegible] Sequela [illegible] causa [illegible] causa [illegible], [illegible] causa [illegible] nepotis, [illegible] filius [illegible] nepotis, et [illegible] causa [illegible] causa [illegible], [illegible] [illegible] causa [illegible].

Ad hanc obiectionem [illegible], negando [illegible]; [illegible] dicitur [illegible] causa [illegible] individuo [illegible] causa [illegible] prior et posterior:

89

aduerte tn̄ qd mala venit quia qd esse prior de ipso, neq fro gndu-
tate tali, et priuitate mali = ad 2um nego sequelam: ad pbat ex-
plico illud axioma, qd ē ca cae ē ca cati, cas; qd ca cae p se qd
ē actu ā tā in solo, ideo malis, qd nunc habent, nego malis: hac eny
rōe hic conualet: Deus ē ca hois; homo ē ca peccati: ē ca peccati:
qd homo ē ca peccati, quatenus effus Dei, et per aliquid recepit ā Deo,
mediante quo peccatum patrat: eodē mō dicemus, qd mala ñ
est forma mediate alicuius mediante quo, ut ipsa est in pecca
filii: filius uō accepit ā parente virtutem, media qua ducis filius
dicitur. inde qd dicitur pater nepotis. et avus pronepotis.

§.

2a pars arti resoluitur

Adv. qd in arte qūrit, solui potest. dicimus qd
tantum sunt quatuor genera causarum, scilicet efficiens, materialis, forma, et finalis
hoc ē expressa Arist. 2 phisic. text. 28. et cō in hunc locum, et ratio
rōe nam qd aliquid in malo est. eq. qd equus generat, ñ est ā se, qd idem
ñ hīt ipsum esse ñ potest ab alio efficitur, et est. et hoc ē ca efficiens:
ab alio inquam efficitur, et est ñ temere operante, sed ppt aliquem finem, quem
intendit, ecce causam finalem: pariter ea efficiens equi illum ñ dicit ex ni-
hilo, qa equus ñ creat, sed generat: ergo presupponit aliquam materiam ex qua
fiat equus, fit, et producit; ecce etiam materialem: demum equus ñ hīt ex solā
materia, cum qua conueniunt aliis corporibus, corporeis, et materialibus: debeat ergo
forma habere, per quam ab illis differt. ecce causam formalem: et praeter has
causas assignatas alia assignabilis ñ ē: nam omnes specificationes quatenus
ca esse, et exemplar reducunt ad causam formalem, ut potentia ca extra determinans
ad speciem: causa uō intenta reducitur ad efficientem, et dispositiones, quatenus deferunt
materiam ad recipiendam potius hanc formam, quam etiam reducunt ad causam materialem
3o opinio, itaque quatuor ē divisio causae in efficientem, materialem, formalem, et finalem.

tc

a Cas exemplares, veniunt duobus modis, aut tales, quas in superioribus partibus... aut tales, quas reducuntur ad causas alias... sed difficultas petit... ideam, quae vel... exemplaris definitur... quae alii diminuunt ex intentione agentis... ex quo deficit... intrinseca et extrinseca agentis... intentione agentis: nam casu in quo... non intenderet similitudinem... ex idea illius. = Circa suppono... exemplar aliquomodo reduci ad causas efficientes, et finales... ad causas efficientes, ... idea, seu exemplar... movere... ad opus externum... practica efficientiae importat... practicis, quae ad causas efficientes reducuntur... = ad causam finalem reduci... agentes cap. 19 ait, quod finis artificis est conformitas exemplati ad exemplar: quod reducitur ad causam finalem.

= Quo supposita dicitur, quod exemplar speciale reducitur ad quas causas... ostendo, nam... exemplaris in ordine ad effectus artificiales... in ordine ad effectus naturales... causa finis... progressu, nam... intrinseca... ad cuius similitudinem fit, et ordinem ad quam cuius bonitas regulatur: quod idea habet rationem causae extrinsecae... artis... effectus possit... totalis et adaequata... ordinis... ordinata in aliquo genere causae. ... titulus articuli explicat, ordine primo ponimus

ART. II.

An idem numero effectus possit provenire a duplici causa totali et adaequata eiusdem ordinis, et non subordinata in aliquo genere causae

§. I.

Titulus articuli explicatur, et duae sententiae ponuntur.

Praesens difficultas, ut dixi, procedit de duplici causa totali, et adaequata eiusdem generis et ordinis in genere causae efficientis, etiam in genere causae finalis, materialis, aut formalis: unde inquiritur, an idem effectus numero a duplici causa efficiente totali et adaequata effici possit? Item an eadem materia informari possit duplici forma, vel e contra an duplex materia recipere possit unicam formam? Item denique an eadem voluntas efficaciter moveatur a duplici fine totali et adaequato?

Et ut de ea possimus dubium, prius distinguendum est de causa efficiente, ideo notandum 1o. non loqui de causis efficientibus totalibus et adaequatis in actu 1o sed in actu 2o causantibus: quia causae duae, quae totales sunt in actu primo eiusdem ordinis et aeque potentes in agendo ab illis per idem effectus numero provenire, ut patet quod duo homines portant lapidem, quem quilibet illorum portare posset; sed quaestio procedit de duobus agentibus suam virtutem exercentibus, et totam suam virtutem in actu 2o explicantibus.

Notandum 2o. quaestionem non procedere de duplici causa quarum una alteri subordinatur, videlicet de Deo et creatura, quia certum est idem numero, quod idem numero effectus effici potest a Deo et creatura; sed procedere de duplici causa particulari eiusdem ordinis non subordinata, verbi gratia de duplici igne, an videlicet idem numero effectus ab utroque provenire possit.

Tandem notate, quod hanc in duplici sensu procedere posse 1o modo scilicet an idem numero effectus a duplici causa totali simul effici possit 2o modo an effectus numero, qui ductus est ab una causa totali, provenire possit ab alia dimissa, procedit.

et

Et loquendo de pōa Dei ordinaria certū esse videtur homini, n̄
posse idem effectum neque simul, neque divisivè à causa totali
et adequata produci; quod probatur ex manifesto inconvenienti: nam videtur
repugnare, quod idem effectus pendeat à causa totali, et adequata. De
pōa ordinaria, quia tunc attendit ad leges naturæ, id effici n̄ pot.
Et etiam, quia una causa totalis est superflua, cum totus effectus ab una
dependeat, et hinc est, quod frustra sunt plura, quæ po-
[illegible] [illegible]: quanta requiruntur ad idem n̄ effectum
à causa totali, et adequata produci.

[illegible] quando vero de pōa absoluta
cū præfatas difficultates intra explicare [illegible] [illegible] affirma-
tivam, quam communiter defendunt contra Scotistas [illegible], et novissime
illam defendit magister Ioan. Martinez [illegible] [illegible]
[illegible] aliquos antiquos [illegible] = 2ª [illegible] [illegible] negativa, quæ
communior inter [illegible] illam docent magistrandi. [illegible] magister
[illegible] [illegible]. [illegible]

§. II.

[illegible]

Prima [illegible] duas causas totales, et adequatas [illegible] ex-
plicita [illegible] [illegible] eundem effectum. [illegible] authori-
tate [illegible] art. 8. ubi ait: impossibile est eundem filium
nasci, [illegible] alterius [illegible] pater sit, [illegible] alia mater; [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sigillum [illegible] sit alia [illegible], [illegible] alius
corpus: [illegible] ex mente [illegible] [illegible] est de pōa absoluta, quod idem
n̄ effectum à causa totali, et adequata produci n̄ pot.

2° [illegible]
[illegible] implicare [illegible], quod idem effectus pendeat à causa totali,
et adequata [illegible] de pōa absoluta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Prob. 2° si duae causae totales, et adaequatae simul concurrerent ad effectum producendum, sequeretur, quod utraque esset causa totalis, et adaequata talis effectus, et quod nulla illarum esset totalis, et adaequata, quod cum dictum hoc ex terminis importet. Prob. sequela ex quo [illegible]. Mag. quoad 1am partem videlicet, quod utraque esset totalis, et adaequata a contrariis admittitur. Quoad 2am prob. causa totalis, et adaequata alicuius effectus est, quod totalis, et adaequate in se continet talem effectum, sed in casu nulla illarum totum effectum continet, ergo neutra esset causa adaequata, et totalis. Min. prob. nam illa causa totalis, et adaequate in se continet effectum, quae nihil illius relinquit alteri causae producendum: sed in casu posito ita una ex illis causis effectum continet, quod relinquit totum, ut altera contineat: ergo neutra illarum causarum esset adaequata: et sic implicat, quod duplex causa totalis, et adaequata idem effectum producat.

Adhuc totum sunt adversarii, qui ponunt causas totales, et adaequatas consistere in hoc, quod ad illas totaliter producant effectum, in quo [illegible], quod alia totalis possit producere: nos autem affirmamus aequivocatum esse terminum causae adaequatae, et solitariae ita magister Martinez [illegible] h[illegible] meliori.

Ad 3 Illud [illegible] Resp. neg. potius hic author aequivocatur, dicendo causam totalem, et adaequatam a solitaria, [illegible] assignet totum esse substantiam causae solitariae ad adaequatam, et totalem dictam; causa namque [illegible] solitaria non possunt aliud [illegible] assignare, nisi quod sola totum effectum producit, et hoc totum causae totalis adaequatae dicunt: quod totale [illegible] cum [illegible] - Mag. certe apparet, nihil aliud esse chimaericum, et [illegible] neg. causa adaequata, et totalis quae et solo totum effectum producere potest absolute, adaequata, et totalis non esset: [illegible]

2°. Quia salvo quod alia causa totalis possit eundem numero effectum producere, ex parte effectus debet aliquid correspondere producendum non aliqua parte, quod aliter esset causa utraque partialis, neque totum effectum tali modo, quod hoc fuerit, esse productum causa realiter, et

causa

subordinatarum, et causae particularis v.g. ut divinum homo qui utraque habet eandem rationem hominis [illegible] diuidunt: et ille non pendet ab illo, diuidendum per [illegible] neque [illegible] diuidit. = 3° quia ex adequatione causae totalis [illegible] effectus infertur exclusio alterius causae, ut per impossibile quo adaequatum color non [illegible] ad auditum: ergo [illegible]

Dices

[illegible] nequit esse duas causas totales, l. diuidunt eundem non effectum [illegible] ca acte, l. ptur[illegible], [illegible] dili: ergo ille non diuidunt. [illegible] quod [illegible] quia utraque causa totalis in actu 1°, et alias in actu 2° [illegible] adequata, et completa: ergo non agunt [illegible] causalitatem. [illegible] ut suppo[illegible], et [illegible] quod [illegible] causae [illegible] in actu 2° a causalitas; [illegible] in actu 2° causae: ergo si duae totales in actu 2°. [illegible] causalitas, et unica. = De [illegible] non essent una [illegible] diuidunt unum [illegible], ut quia [illegible] Filius, et Spiritus Sanctus una [illegible] [illegible] diuidunt [illegible] Fidem [illegible], [illegible] ergo similiter si illae duae causae unica [illegible] agerent, non diuidunt duas causas [illegible] in actu 2°, et unica [illegible]:

Quando [illegible]

[illegible], [illegible] non [illegible] actus [illegible] quod actio [illegible] effectus: [illegible] simpliciter [illegible] [illegible] effectus. [illegible] simpliciter [illegible] in [illegible] simpliciter [illegible] in facto esse [illegible] in [illegible]. = 2° quia in [illegible] possibile [illegible] in facto esse [illegible] in [illegible] ille actus non essent [illegible] actus [illegible] in [illegible]: ergo illi actus non essent [illegible], [illegible] dicta [illegible] [illegible] simpliciter [illegible]

Aliter respondet [illegible] Martinez, [illegible] [illegible] in [illegible] duae simpliciter, [illegible] non [illegible] [illegible] ad illud, quod [illegible] [illegible] in

in univoco tali affirmat actionem unitalem simpliciter non dari quia non est ... virtus agendi huius et illius agentis, per se...

Dices 2.ª in ...: 1.º quia [illegible] accedit ad unam totalem causam in effectum, quae non sunt duae causae totales in actu 1.º, unde proprie causam ... totam virtutem, et plurium [illegible] debet esse possibile ex parte agentis, et etiam ex parte effectus, quia [illegible] plurium ex parte agentis simpliciter non sunt duae in eodem. Atque ... actio ... ingens ... explicat [illegible] effectum, quia [illegible] effectus habet ... comparative ad agentem, et comparative ad effectum, ut patet, ... quia ... complexa actio in effectum, neque simpliciter unica ... complexa; unde ... ut ... dicam unica complexa, et ..., et simpliciter unica.

Dices 2.º: quia si in effectum tantum est unica actio ... a virtute ad agendum ... causa: tunc ex parte ... inter se attemperarentur in agendo, quia ex parte ... effectum tantum ... quod posset unica causa efficere, ut si duo homines, ut quatuor producerent ignem ... Dicitur ex parte effectus hic author, dicit quod talis actio est unica ... in agendo attemperarent: et sunt non sunt causae totales in actu 1.º.

Dicitur nam illa actio omnino ex parte effectus designata differt totam virtutem utriusque causae, et illius inadaequatam utriusque ... ... complexa actio totalis, et adaequata; quod unica actio ... inter ... et adaequatam virtutem complexi causae in actu 1.º ... quia ... partiales in agendo, et non totales.

... et majus robur ... nam si illae causae totales producunt talem effectum ... virtutem ... ... in ... ... ordinaria potuerunt illae duae causae simul producere eundem effectum.

Dices cum Martinez, quod simpliciter ..., quia agunt ... virtute ... tamen quod tantum potuerunt dici ... quatenus ... Deo ... ad virtutem ... ... opinioni

sin

simul illum effectum: unde impedimentum positum erit respectu effectus, non vero ex parte causae.

Dices 2.a 2.o quando dicatur, quod in agendo attemperaretur ad illum, alias effectus ita ut realiter dicatur non sumeret ... causa illa causa dimensionem ad illum effectum, ... indigent deo ad eum simultanee: quod dependendo ab eo in operando: quia in operando una dependet ab alia.

Dices 3.a quod causa indigeant deo ad hoc ut simul concurrant: quia diversitas ... ordinata effectum ad unum ducitur per ad alium effectum, quod est maxime Mirum ... causa, quod ille effectus non ... in illo ... causa naturalis ... per illum producendum ... causa ... quae non reducit ad actum ... = Ad istud ... affirmat Martinez, quod unitas ... agente sic respectu non ... simpliciter ... a ... simpliciter ... in posse: quia absolute simpliciter ... unitas ...

§ VII

Proponuntur et solvuntur argumenta

Arguitur 1.o de potentia absoluta dei non implicat, quod deus causas totales, et adaequatas eiusdem numero effectus producere quia ita possit ... non implicat de potentia dei absoluto, quod duo substantiae ... eiusdem numero naturae humanae ... Consequentia probatur: quia ... in ... substantia naturae ... non tenent, quae ... illam adaequate, et totalem illam ... in finito: quia ex quo ... substantia ... eiusdem naturae ... de potentia Dei absoluto, quod deus causas totales, et adaequatas possit eiusdem numero effectum producere.

Ad hoc arguitur.

... naturae ... relinquit ... substantiae ... infinitatem, quia ... infinita ... in

pro-

tractu eius nam tractibus, cum tractus [illegible] substringit [illegible], cum illa
nam [illegible] una substantia tracta sit, potest ab alia trahi, [illegible] attingit
in [illegible] totali et adaequata, [illegible] alternando [illegible], [illegible] hoc illud [illegible]
[illegible] in [illegible] in eadem [illegible] ac inde, [illegible] ab una totali [illegible]
ab altera [illegible].

Largius vidimus [illegible] plures causae totales [illegible] eiusdem
non effectus [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] plures sacerdotes
[illegible] causae totales et adaequatae [illegible], et tamen attingunt eundem numerum:
[illegible] libet [illegible] attingit idem corpus Christi, [illegible]
[illegible] [illegible] substantia panis; [illegible] idem non [illegible] Christi [illegible]
[illegible] [illegible], et in aliis [illegible] maxime [illegible] [illegible]
[illegible] illa [illegible] nec [illegible] modus [illegible] [illegible] sacerdotes [illegible]
eundem numerum: et [illegible] idem affirmari [illegible] causae totales et adaequatae.

Magis [illegible] ab [illegible] [illegible]
[illegible] factus [illegible]. [illegible] illa admissa, [illegible]
[illegible] [illegible], neque [illegible], ad [illegible] neque [illegible]: ad [illegible]
[illegible] determinatus. [illegible] corpus Christi [illegible] in quibus hostias
[illegible], et in aliis [illegible] [illegible]
[illegible] modus: [illegible] neque modus, et corpus. [illegible]
[illegible] corpus Christi in [illegible] corpus
Christi [illegible] ac inde [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] actus [illegible]
[illegible].

[illegible] hanc [illegible] in [illegible]: [illegible]
[illegible] idem non effectus [illegible] [illegible] totalis et adae-
quata [illegible] effectus [illegible]
[illegible], tunc [illegible] hoc [illegible] dicat [illegible] ab [illegible]
[illegible] effectus [illegible] et adaequato [illegible] [illegible].

pro, ut ei creatur ad eadem instans productionem corporis tot dicta initio ipsa intermediorum, quae hucusque non est in proportione dictorum, tum casus non foret creationis per, et eduncitur: probantibus

Tum replicabis, quod ibi corpus Christi non resultat in creatione, quod etiam in suo facto per unam ampliationem consecrationis, ut vocant, voluntatis: probatur: nullum. Item quod plures sacerdotes, ut eas [illegible] cum aliquo quantitate, consecrent eandem hostiam, tamen ibi non corpus Christi replicatum, cum interim non admittas. Praeterea, quod plures sacerdotes, quia ordinant cum Episcopo diversis easdem hostias, vel panes diversos, et tamen sit eas totaliter cum aliquo quantitate: probatur sic: nec quod illo casu, quilibet sacerdos consecrat, vel sumit, medio suo [illegible] [illegible] diversum instrumentum totale, cum alio quantitate: quod quilibet sacerdos sumit, ut totalis, et alio quantitative totalis. Tum etiam quod eodem [illegible] verborum, quae in totali causa sumit unus sacerdos, ordinante, vel aliis multis verbis proferentibus, vel aliqua deficiente, consecrant, ut etiam aliis sumentibus, quilibet [illegible] cum aliquo quantitate: Tum ut in fecit [illegible], quod tam totalis, quantitative totalis [illegible], et alio [illegible] quantitatem; quod [illegible] tamen [illegible] in utroque cum aliquo quantitate invenies.

Ad haec, ex his replicationibus dicimus negatur positum, quod ibi non est effectus sub diversitate, quia in replicatione totalis producitur; quod sub omni re, sed sub qua producitur eadem qualitate alicuius corporis simulare, in 1a parte, dum cum sub eadem re utraque producuntur et in eius de corpore Christi, quod sic admittis diversos modos existendi per diversas hostias, in quibus sumitur, quod hic in nomine [illegible] [illegible].

Ad illud, quod addis de sic creata et educta dicimus, retinere [illegible], neque in diversis casibus ab initio, neque in corpore Christi, ut sit sub diversis: de 1o iam supra diximus, et infra dicemus: de 2o dicimus, quod ibi sunt modi eandem, et alios modos existendi, et eius continuat hos effectus, ut quare in casu ab modis effectus producens, quia cum 2a fit sub alia re, idem: modus non existendi

diversificat effectum, ac inde cum sit corporis Christi diversificet modum existendi sub diversis speciebus, diversificat vero effectum. Si enim per conversionem, reducitur non diversificat, non quod solum variat diversum modum conditionis, non non diversum existentiam.

Ad 2um replicamus, tamen negando antecedens: admittimus quod dicitur modum, ut capitales et adaequate causas et mediatas, sed modum; quatenus ad talem effectum concurrunt nego minorem; admittimus quod distingat et mutat eodem modo. Et certe species mutat etiam distingat antecedens eodem modo. Et ad [illegible] eiusdem modi distinguuntur quoad substantiam, sed antecedens, et quoad modum, nego antecedens et [illegible]. Quod quod plures sacerdotes unam non hostiam consecrant, et quod sit cum totalis concausa quatenus tales sacerdotes, non sunt in actu 1° sua tota sua virtute, et ut causa in actu 1° adaequate, sed in actu 2° attemperant ad talem effectum producendum, et sic, veram instrumentum adaequatam.

Dices 1°: quod ex solutione sequitur quod sacerdos solus consecrat diverso modo consecrat, ac quando cum aliis consecrat, sed hoc falsum videtur: ergo. Sequela patet, quod quando solus consecrat operat sua tota virtute, quod non cum aliis non operat sua tota virtute: ergo. Minor probatur quod illa quae sunt paucitatem non variant substantiam [illegible], sed paucitas consecratio, sive simultas illorum concurrens: ergo.

Dices 2°: quod illa effectum non dividit inviduum illorum instrumentorum, [illegible]. Diversas nequit ad illud concurrere, quod ad illud, quod incontinet nullo modo concurrere; nec denotabilis in actu 1° cum totalis, et adaequata, quod est 2° dicta in solutione. Dicatur 1a: quod iam unum non effectum inviduum est causa totalis, et adaequatis dicitur. Et [illegible] modum eius [illegible] retinet. Respondeo, replicamus quod falsum est, quod causae totales, et adaequatae attemperant: quod minor solum. Antecedens [illegible]: quod duae [illegible] substantiales causa totalis sunt modo requirunt attemperari, ut simul producant unum effectum: ergo similiter.

Quinimo [illegible] tenet Magister Martinez et lo quiendo de duabus causis totalibus sicut illam [illegible]: nam quod duo luminosa, ut quatenus applicant

parte

passo, et illud recipit lumen, ut quadrum, tunc solus effectus ab illis duo-
bus luminosis attemperatis procedit, insuper [illegible] nunc l. illud lumino-
sum quod contrarie producit, l. producit eodem modo, l. non; si l. nequit dicere quod
eodem modo [illegible] effectum non [illegible] a positu [illegible] totali producit [illegible]
[illegible] illa duo luminosa attemperantur in-
agendo diverso modo contrarie, ac simul, idem dicimus de duobus
sacerdotibus, ut attemperantibus procedentibus. [illegible]
ille effectus, qui producit a positu cum attemperata non [illegible]
tempore [illegible] talis effectus [illegible] a positu cum attemperatura
[illegible] habitudinem, ordinem ad illum effectum [illegible]
[illegible] habitudinem dicit [illegible] [illegible] ali-
quali effectum inducit, inde [illegible] quod effectus [illegible] a positu cum attemperato, et
[illegible] illam [illegible] ex quo autem [illegible] sacerdotes
quod simul [illegible] attemperent [illegible] dicimus [illegible]
[illegible] voluntate [illegible] volente. [illegible] hoc patet [illegible].

Ad [illegible], nego [illegible]; [illegible] dicas, quod illud [illegible]
[illegible] non attemperarent, quod [illegible] simul atque [illegible] implicat, quod
[illegible] non [illegible] [illegible] mag: [illegible] quelibet
[illegible].

[illegible] principale arguitur [illegible] effectus [illegible]
cum una [illegible] non [illegible] quod [illegible] adequari [illegible]
[illegible] sequela [illegible] ex eo, quod [illegible] lineae [illegible]
[illegible] una [illegible] lineae [illegible] non [illegible], quod [illegible] ab alia adae-
quatione. [illegible]: quod [illegible] corpus totale adequat [illegible] uno loco, non [illegible], quod
supernaturale possit esse in positu loco [illegible]. [illegible] quod ex quo aliquis effectus
possit esse sine aliquo [illegible] adequate non bene [illegible] quod [illegible] pon-
[illegible] [illegible] quod idem [illegible] [illegible]
genitum [illegible] ex [illegible] non [illegible], quod
perdeat, et non [illegible] ab alio a quo generatur. [illegible]

Ad hoc argumentum 1m, negando antecedens, ad cuius 1am probationem dicatur: quamvis non eodem tempore velit unire unicum corpus [illegible]; et sub distincto: et etiam non sub eodem tempore habet totum opus, et finitum: ita similiter non sub eadem potentia adaequat omnem corporis partem, et sub distincta: effectus vero sub infinita aliqua causa adaequata, et totali producitur: ac inde non potest esse alia adaequata.

Ad 2am probationem, respondetur, corpus licet non habeat causam tribuentem adaequatam, nec deponere [illegible] posse circumscriptive in eodem loco propter adaequatam unionem quantitatis cum uno loco: ad 2um, effectum ex quantitate fieri extensionem in ordine ad locum, sed pendet tamen corpus cum altero generato potest proxime cum illo esse, quia ablatum est impedimentum, effectum perficere non posse in eodem tempore, causa totali, et adaequata: ut etiam manifeste apparet, quia generatio debet [illegible] propria corporum, non virtutis causa.

Ad 3am probationem dicatur, quod hic non magis potest produci à solo expulsivo tamen non eidem rationis cum illo, sed generatur factum est, de quo in 2a [illegible] attingemus, unde nunquam verificatur, quod idem numero effectus pendere ab una causa adaequate possit pendere etiam adaequate ab alio.

Ad 4um, quod hic numero effectus non dependet a solo ab hac numero causa, quia proxime possunt duae causae totales concurrere. Et enim, si dependeret hic numero effectus ab hac numero causa [illegible], nec Deus à solo posset illum producere, sed Deus potest hunc numero effectum producere. [illegible] Ideo Deus non potest [illegible] actum vitalis causa, quia hic actus a solo requiritur ut quis vivat: [illegible] a solo requiritur, quod hic numero effectus ab hac numero causa cedet, neque depositum [illegible] absoluta potest talis effectus duci sine causa.

Ad hoc argumentum, quod est quasi unum ex fundamentis M. Carrado, hoc manifestatur in [illegible] exemplo [illegible]: nam ipse affirmare tenetur in [illegible] [illegible] quod duas [illegible] creatas [illegible] easdem numero non creatas non possunt [illegible], et tamen de facto [illegible] est sine creato una humana [illegible] fuit; unde dicendum, quod [illegible] separatim facta causa est ad aliam causam.

2ᵃ, si unius subsistentia creata ad aliam creatam subsistentiam, in eo solo dependet effectus ab hac vel ab illa, quod in quoad aliquid requisita cujusdam ordinis sumitur, sed ibi hic non effectus petit a toto circo immediate producere, et similiter dicitur de subsistentia creata.

Ultimo arguitur instando 1ᵃ in nostri dicto inter plurales nostri dictas nos actiones non immediate ad effectum, sed ab agente: quod etsi effectus sit unus non actiones possunt esse plures: et inter causas in actu 2º possunt esse duae non distinctae. Antecedens probatur nam actio Dei est totalis et distincta ab actione creaturae, et tamen effectus omnino unus est, ut supponimus: ergo. 2º quod duae causae totales, ut patet in aliis quae concurrunt, et duae causae partiales, ut duo trahentes navem, habent actiones reales, et non distinguuntur, et tamen effectus est unus numero: ergo.

Ad haec argumenta dicimus quod licet non indueret actio ab effectu, tamen indueret a passo, ut in superiori relatione diximus, quae fuerit sola admittenda, ut invenimus a nobis propositum sequitur. ad 1ᵘᵐ probationis antecedentis, dicatur negando suppositionem, videlicet Deum operari actione transeunte, sed immanenti, quae non in passo, sed in agente recipitur. et dato, quamvis non, concesso, quod in passo subsisteret, nullus ex eo inconveniens sequitur, quia inter tales ordinis actio Dei et creaturae, et idem respondemus ad 2ᵘᵐ probationis videlicet quod actiones partiales cum inter se, et in ordine ad effectum dependentiae habent, et dimanant unam actionem totalem, et adaequatam per talem unitatem in agente vel in passo, et eundem non effectum durum: unde patet, et inde actionis non distingui non inter se, sed quia maneat, licet actus inter alterius ex praemissis inde actio non distinguitur, et adaequate ab actione tertia adhaerente: unde limitat ab his dicimus, in illa quod subsistunt. ad 1ᵃᵐ 2ᵃᵉ conclusionis probationis, et patet.

§. IV.

2ᵃ Conclusio proponitur, et probatur

Qa [illegible] an idem numero effectus possit produci a pluribus causis numero distinctis, ex eadem nec dispositione ... absoluta. haec est 2a sectio in qua diversae sunt opiniones, et novissime Mag. M. Martinez ... ait quod unitas numerica [illegible] genitis dependet ab individuali actu, seu generante, quia differt a Paulo, si quidem ab eo habet suum esse singulare: ergo idem non potest ab alio produci. Patet ... quod actio generans Pauli a numero distincta ab actione cuiuslibet alterius, ... alias unitas non ... implicat, quod idem numero effectus a pluribus efficientibus produceretur.

Dico unitatem numericam ... non sumi a materia intrinsece et dispositione, quod esset eadem materia, semper esset idem numero effectus, licet causa efficiens variaretur.

Probatur 1o.

Nam licet principium radicale unitatis numericae sit materia, attamen hoc ... quod ceterae causae in suo genere etiam concurrant, ... ad unitatem numericam effectus, quia cum materia esset eadem, variata causa efficiente numerice variaretur ipsa materia. ... : si unitas numerica sumitur intrinsece a materia, ita unitas specifica ... a forma intrinsece sumitur; sed variata causa efficiente specie etiam effectus variari debet specie, quia ... implicatorium est quod idem effectus ... specie a pluribus causis specie distinctis produceretur: ergo idem dicendum est de ... pluribus numero distinctis.

Dico 2o. materiam ... Deus ... principium huius ... quam alterius, ... radicem huius ... quantitatis, ... quam alterius, potius, quam alterius a dispositionibus [illegible] a causa efficiente. ... variatis dispositionibus, quae variantur variata causa efficiente, etiam variabitur ... principium radicale. etc.

Dices cum Mag. Martinez totum argumentum ... loquendo de potentia ordinaria, non loquendo de potentia absoluta, quod individuatio effectus ... dicantur materiae a causa

cā dependet, q̄ ē extrinseca ab eius entitate.

Dico 2.º q̄ dependentia, quam hēt hic nō essentiāliter ad hanc nō cā adequata, ē essentiālis sp̄ecificātiva. Ant. p̄t. q̄ talis dependentia essentialis à cā, q̄ cā ē extrinseca. ergo. Ant. p̄t. 1.º Nam lic. cā efficiens sit extrinseca effectui, habitudo tn̄, ex ordo effectus ad illam cam, ē intrinsecum illi: ergo. ideo invenit aliquid intrinsecum, q̄ determinat intrinsice dependentiam et p̄ cōnt ad illam. Ant. p̄t. q̄ effectus essentialiter talis dicit ordinem transcendentalem ad suam cam: ergo hic illi ē intrinsecum. 2.º idem Ant. p̄t. nam omne ens. ex. sit ordinem extrinsecum, tamen talis illum specificat, et causat qd alias posset nequeat specificare, et limitare audibile vel auditum, et visibile visum, et sic de aliis. ergo limitatur.

Si nam est ita essentialis, tn̄ species à cā efficiente inlaevi esse specifico intrinsice nō dependeat, in ita esse dependet, q̄ ab alia cā diversa speciei nequeat produci, nec diversitas sic limitat. Et sic ita primo nam et dua ens specifice diversa ex. hō, et equus, conveniant aliquo modo generice, tn̄ nequit differentia sed hō specifice, nec tn̄ species ab equo, et hoc dum ipsa duo hoc conveniant specifice inter se idem nō essentialiter ab illis dum non pot. Conq. at: Ut fuerit intragenerica hō, et equus nō ē aliqua identitas, ab illam limitandi, ita convenientia ducum hoc intrinseca specifica nō ē identitas aliqua determinans, ut habendo ingenium sp̄ecificandi: sine quibus.

§ V.

Argumenta contra tertiam conclusionem dissolvuntur.

Arg. 1.º idem nō essentialiter dependentia intrinseca specificatur, et adaequate: et pot. ab illis dum illis cadere ab effectu nō simul, et dum ē a cā nō potest alio nō simul: Respo. Arg. 1.º q̄ essentia nō ē qualitas p̄ p̄ esse eius causalis;

æquali virtuti, cum illo, qd operari sufficit ad esse: ergo tunc continent
æqualiter etiam in virtute operativa: et sunt idem non effectum per ab-
solute [illegible]. = Et cum [illegible] [illegible] cur ista con-
trata [illegible] continet hos effectus, quam alios: [illegible]
[illegible] idem in [illegible]. = 3º. [illegible] operativa duos effectus continet [illegible]
illi conveniunt [illegible] in [illegible], [illegible] gratiæ et justificatio: [illegible]
in gratia justificatione conveniunt etiam in virtute effectum debent convenire:
ergo idem non effectum continet in [illegible].

Ad hoc [illegible] nego [illegible]: [illegible] nego
etiam [illegible]: admitto [illegible] [illegible] æqualitatem [illegible]
[illegible] in identitate nego [illegible] [illegible] quoad speciem
[illegible]: quoad individuum nego [illegible]: [illegible]
conveniunt [illegible] in gratia justificatione [illegible] infert, [illegible] quoad speci-
em [illegible] ex convenientia [illegible] infert, [illegible]
effectum quoad [illegible] [illegible] convenire [illegible] [illegible]
idem non effectum [illegible]. = Ad [illegible] dicas, [illegible]
[illegible] hic effectum [illegible], [illegible] virtutem
[illegible], hanc [illegible] non [illegible] hanc non [illegible], et alia [illegible], [illegible], quæ omnes ef-
fectus continent [illegible] non ab alia [illegible]: [illegible] virtus spe-
cifica [illegible] continet effectus, quos non [illegible] alia [illegible], [illegible] justificatio
[illegible] determinata, et in [illegible], [illegible] hos [illegible] effectus continet quam
alios.

[illegible] [illegible] hoc [illegible] effectus non [illegible] non ab alia [illegible]
[illegible] continet, [illegible] sequela [illegible] virtus specifica non
[illegible] effectum, [illegible] determinata [illegible] hanc [illegible]
[illegible] virtus, [illegible] non in [illegible]: [illegible] continet [illegible]
effectum [illegible]. = 2º. [illegible] in [illegible] [illegible] aliquomodo [illegible]
[illegible] virtus operativa [illegible] a [illegible] justificatione, [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] induatio: [illegible] a [illegible]
[illegible] virtus [illegible] [illegible].

3º Quod stante unitate numerica causae efficientis stet, quod haec extendatur ad plures non effectus, et non ad omnes limitetur: sed quod limitetur ad hos, et non ad illos, intrinsece dicenda per ipsam unitatem numericam.

Ad 3. Negatur [illegible] ratio [illegible] ad [illegible] dicatur [illegible] [illegible] unam [illegible] infert [illegible] ultima [illegible] causativa sit ita limitata, ut non sit [illegible] ad plures non effectus [illegible] [illegible] quod non dicat [illegible] limitatum [illegible] tenemus [illegible] quod sit determinata ad tales [illegible] effectus, ultra quos non potest procedere, sit [illegible] efficientia [illegible] [illegible] effectus ultra quos transire potest [illegible] [illegible] potentia. = Ad [illegible] dicatur: [illegible] [illegible] non sit [illegible] potest determinari [illegible] [illegible], sit [illegible] non sit [illegible] ipsas [illegible] in [illegible], [illegible]. Ad [illegible] respondeat.

Sed adhuc [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] causa [illegible] ab alia [illegible] non potest [illegible], [illegible] effectus [illegible] species, [illegible] [illegible] [illegible] alia [illegible] non effectus [illegible] [illegible] potest. = Ad hoc [illegible] [illegible] non tenet [illegible] ad [illegible] [illegible] ad aliquam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ab alia [illegible] non potest effectus [illegible] speciei [illegible], [illegible] in hoc [illegible] [illegible] ab alia [illegible] [illegible] sit [illegible] ab illo [illegible] dependet [illegible] limitem [illegible] [illegible] [illegible] effectus [illegible] [illegible] potest [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] effectus non [illegible] ab [illegible] ea dependet, [illegible] sit [illegible].

Sed adhuc dices, [illegible] [illegible] [illegible] potest solvi, [illegible] quaelibet causa potest infinita syncathegorematice [illegible], [illegible] [illegible] effectus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potest. = Ad hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] infinitas syncathegorematica, [illegible] [illegible] [illegible] infinitas, [illegible] multiplicant causam multiplicatis individuis: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] correspondentia infinitatis syncathegorematicae [illegible] [illegible] potest

[illegible]

p̄ libri indum in[illegible] diversus nō ei ad aliam [illegible] p̄tineat.

2° [illegible] in [illegible] [illegible] in eo, [illegible] adequata speciei [illegible] causa, q̄q̄ in eo, [illegible] nō [illegible]: [illegible] mat

+ ignis [illegible] [illegible] ab alio igne [illegible] p̄ducti post alde [illegible] aliorum [illegible] p̄ductio, et etiam genera[illegible]: [illegible] [illegible] inspect.

[illegible] effectus p̄ducti ab uno [illegible] speciei, et numerum [illegible] ab alla [illegible] speciei, et nō [illegible] in caliditate in igne in aqua p̄ductis, [illegible] ab alio igne [illegible] p̄ductio [illegible] ... 2°. q̄a [illegible] nō dicit [illegible] speciei, et numerum [illegible] [illegible] effectus [illegible] speciei, et numerum [illegible] p̄r.

Ad hoc [illegible] q̄d [illegible] de possibili, et etiam de facto [illegible] q̄d illa nō effectus [illegible] causa totali, et adaequata p̄r p̄duci: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] effectus [illegible] speciei [illegible] ad effectus unius tantum speciei p̄ducere, [illegible] p̄ducere [illegible] eiusdem speciei [illegible] generato a suo parente, [illegible] nec ex [illegible] effectus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] infert [illegible] loquendo de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nō effectus [illegible] [illegible] [illegible] loquimur, [illegible] p̄ [illegible] particularis [illegible] adaequata [illegible] effectus, quos [illegible] [illegible] [illegible] p̄r p̄ducere etiam quoad speciem, [illegible] [illegible] p̄ducere [illegible] nō, [illegible] imperfectum p̄ducunt, ut [illegible]: nam [illegible] [illegible] p̄ducere [illegible] nō ignem, [illegible] ab igne p̄duci p̄r, [illegible] [illegible] calor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] illam hanc manifestam [illegible], nam [illegible] [illegible] [illegible]

onat

mag 1a, mediante, quas imag produxit, sed tn dum non potest ipsius mag 1 [illegible] terminat, medio [illegible], et tn [illegible] producere non potest. unde [illegible], quod terminatio [illegible] alia per se est, alia per accidens: terminatio per se est terminata productio, terminatio per accidens [illegible] productio est, etiam ille effectus, pro color, quia [illegible] terminat [illegible], [illegible] est effectus; quod terminat, ut [illegible] totalis, [illegible] cum illo [illegible] colorem producendum [illegible] [illegible] terminatio per se [illegible] accidens: qualibet [illegible] [illegible]. = Ad 2um sunt [illegible] singulares, [illegible] voluntas [illegible] principalis [illegible] determinatione, [illegible] hoc [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible], [illegible] ab [illegible], [illegible] ab alio [illegible] singulares, [illegible].

2o arg. quod dependentia, quas habet effectus non ab hac non [illegible] [illegible], [illegible] potest divinitus ab alia dari. Ans. pr. 1o quod [illegible] effectus quolibet [illegible] ex [illegible] [illegible] effectus ab illo dependere non potest. mi pr. [illegible] ab illo, sine [illegible] aliquo [illegible], nec [illegible], nec intelligi potest; [illegible], quod [illegible] [illegible] ut ex [illegible] sine illa effectus intelligi [illegible] potest. = 2o. [illegible] effectus [illegible] per [illegible] [illegible] ab [illegible], [illegible] dependere, [illegible] ab hac non [illegible]. [illegible] Ans. pr. [illegible] [illegible] [illegible] dependere [illegible], [illegible] effectus, [illegible] a [illegible]; [illegible] [illegible], [illegible] non pendet ab hac non [illegible] a quolibet divinitus [illegible] hic non effectus non ab hac non [illegible] [illegible] dependet, [illegible] a quolibet divinitus.

= [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] ex [illegible], quod [illegible] [illegible] efficienti intrinsice, [illegible] non [illegible] effectus, quod [illegible] fatemur, [illegible] [illegible], quod [illegible] transcendentali, [illegible] intrinsice [illegible] effectum [illegible] [illegible]. = Ad 2um [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible], [illegible] dependeat ab hac non [illegible], [illegible] [illegible] dependeat [illegible] ab hac non [illegible], [illegible] divinitus [illegible], [illegible] effectus [illegible] [illegible] dependere [illegible] divinitus hic tn non effectus ab hac non [illegible] [illegible] dependeat. S. 6 [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]

§. VI.

Resolvit. argum. qstum de caus. materiali, formali

Ex supra dictis qd in statu accidebat de caus. efficientibus, et totalibus, et adequatis, et etiam de caus. finalibus, et materialibus: inde resolvuntur argum. qstum de causis efficientibus necessarium est, resolvuntur qstum de caus. finali, et materiali, contra hoc [illegible] notandum est 1º simul qst. supponendum [illegible] de fide speciei dictis, et adequatis qd apud nos [illegible] [illegible] in aliquo composito [illegible] corporeitatis dicitur ab aia totali, qd sic omnino non aia totalis [illegible] gradum corporis: qd alia fit dicta sufficit. Ant. [illegible] aia totalis [illegible] gradum vim sensibilis [illegible]: [illegible] gradum corporis pot. [illegible] minus repugnat corruptibilibus, et corporalis sensibilitas aie, que incorruptibilis est, et invisibilis materia, quam gradum corporis: qd [illegible] repugnet, nec [illegible].

Dicimus, qd [illegible] spiritualis, et incorruptibilis per ab aia corruptibilitas [illegible] corpore, [illegible], qd [illegible] intrinsica, et [illegible] sunt materia qd a [illegible], a qua [illegible] sensibilitas debet [illegible] sensibilitatem materiae [illegible], [illegible] sufficit, qd in corpore [illegible]. [illegible] qd gratia habitualis intrinsica [illegible] in hoe illum [illegible] reddit [illegible], et simplex [illegible] [illegible] in corpore [illegible], [illegible] ab aia [illegible] [illegible] gradus [illegible] sensibilitatis materialis.

Hoc ergo supposito qd [illegible] de generatione [illegible], qd [illegible] de fide speciei adequata dictis. Et loquendo de pot. ordinaria [illegible] apud [illegible], et etiam apud [illegible] loquendo vero de pot. absoluta [illegible] [illegible] difficultas est regione opposita [illegible]. 1a affirmativa, quam defendit [illegible] scholasticorum: 2a negativa, quam amplectitur schola [illegible], [illegible] cum [illegible].

Ag. est: de pot. absoluta [illegible] possunt duae [illegible] simul eandem [illegible] mat. informare. [illegible] quae intimat [illegible] 85. art. [illegible] 86. art. 3. art. [illegible] dictum, qd duae [illegible] simul eandem mat. informent: [illegible] attenta absoluta Dei pot. [illegible] pot. [illegible] Ant. [illegible] [illegible]

et eadem manus maneret infecta esset pro hoc, et eadem quae potius resultans esset hoc non esset hoc; Atque ex tunc 1° dictionis ... mir. Quinta calumnatur hoc, quod talis manus erat infecta pro hoc, non esset hoc, quae infecta esset ... quia esset hoc et non esset hoc.

= Si dicas: hoc non esse contradictionem, disparatum, ... quia contra ... eundem ... Dico ... auctor ... de eodem ... = Si dicas ... ad opposita ... eiusdem de eodem, ad ... tamen ... principia talis ... non ... ex ... manifeste, et adhuc instat adversarius ... non ... una figura infert impossibilitatem ... cum alia, ... eadem non ... naturae eadem non ... ... potest ... figuralis = ... et quadrata; Quinta ... figuram circularem ... illa ... figuram quadratam ... = ... idem ... dicitur ... dicendum ... in meo casu: ... pro exemplo etiam ... alia solo assignatur in ... 1° ... ... = ... figu = ... Ultimus ...

§. Ultimus.

Argumenta contra dicta ponuntur, et diluuntur.

= Arg. 1° non implicat ... Dei absoluta, quod ... simul eandem non maneat infectam: ... hoc ... deneganda. ... ideo ... pro ... esse ... et ... alterius, ... hoc ... : ... implicat ... Dei absoluta, quod ... simul eandem non maneat infectam. ... mir: ... cum ... alterius ... uno loco, quas una pro ... alterius; et ... alterius ... non ... esse, cum ... Deo tuo

duo corpora in eodem loco possint poni ... limitr.

2° una pro qualitatibus in gradibus intensis, ... expulsio alterius in eodem subiecto, et tu posset de potentia absoluta dari esse in eodem subiecto etiam in gradibus intensis limitr. — quod magis explicat quod effectus ... expulsio alterius ... effectus ... a Deo ...

Ad hoc argumentum vt. incipiendo ab explicatione ... effectus ... est a Deo ... effectus positiuus, et ... talis, sed ... effectus ... negatiuus, et talis quod ad ... nego maius, et ... minus, de expulsione effectus ... negatiuus, et ... sed minus effectus positiuus ... nego minus, et ... vnius alius ... positiuus ... negatiuus, vnde implicat, quod ... positio ... ablato, hoc ... implicat ... ab hoc ... alterius ... ab eo ... hoc.

Ad ... quod hoc ... dicat, quod ... de duobus corporibus ... extensis ... in ordine ad locum ... de duobus ... quod in illorum expulsio ... effectus ... negatiuus, ... explicat: ... in ordine ad locum ... intensis ... quod expulsio alterius ... positiuus ... impossibilis ... negat ... ; quod ... illud.

Ad 2am ... optime ... negari ...
... cap. 25. ... et ... quod ... in ... eodem ... de ... qualitatibus in gradibus intensis: ... negat loco. ... quod duo ... qualitates ... qualit.

[illegible] in quo radicantur [illegible]

[illegible] indeed [illegible] ad [illegible]

[illegible] calore. [illegible]

[illegible] in ordine ad [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ad [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ad [illegible], et [illegible] duo [illegible] substantia [illegible] unitate in [illegible] participat [illegible] duo [illegible] unitate in [illegible] duo [illegible] esse [illegible] [illegible] [illegible] subtilis [illegible] [illegible] subtilis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] inde [illegible] [illegible].

Attenta [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] intelligat an [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] infinite, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de causa efficienti. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] efficiente.

QUÆSTIO 3.ª DE CAUSA EFFICIENTI.

ARTICULUS I.

QUID ET QUOTUPLEX SIT CAUSA EFFICIENS.

82

Dari causas efficientes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ab aliis, [illegible] inde [illegible] [illegible] an [illegible] causa efficientis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] efficiens, [illegible] colligitur ex [illegible] in [illegible] lib. [illegible] cap. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]

vt quae debet aliarum rerum causa inanimata principium sit 1a causa motus physici, non absolute est motus sui principium, sed ipsius ordinarius, et realis motus in executione convenit: ideo huius est, quod causa multis et filiis suis motus non exercuit, nisi quatenus uniuntur: quae ut causa supponunt causas efficientes illas unientes. Ergo est prior causa efficiens causa finali in ordine ad motus executionem, quia haec finis manat causas efficientes, ubi in executione operatur, in rebus manet in intentione, non vero exequendo motus. Quibus suppositis sit de divisione causae efficientis [illegible].

§. Unicus.

Divisiones causae efficientis proponuntur.

Primo dividitur causa efficiens in causam efficientem per se, et per accidens. Causa per se est quae per suam formam tendit effectum, ut aedificator est causa domus. Causa per accidens est quae per accidens tendit cum causa per se adjunctum per accidens: ut esse musicum per aedificatorem causae domus, quia accidens est, quod aedificator sit musicus. Dividitur igitur causa per accidens. Causa per se dividitur in causam principalem, et instrumentalem: principalis est quae propria virtute operatur, ut Pater est filii. Instrumentalis vero quae virtute alterius effectum causat, ut securis quod est instrumentum, quae sua virtute causat lignorum sectionem. Dividitur igitur instrumentum, quod de illo postea sermo fiet, causa principalis dividitur in primam et secundam, universalem et particularem, univocam et aequivocam, instrumentalem et principalem, in-necessariam et necessariam, in liberam et naturalem, et in subordinatam per se, et subordinatam per accidens.

Causa prima est, quae a nulla alia dependet, vel ab ipsa dependent omnes aliae; causa vero 2a est, quae in operando a prima dependet, ut creatura, quae in suo operando a Deo dependet. Causa universalis est, quae plures effectus producit, ut Deus, et sol. Causa vero particularis est, quae determinatum producit effectum, ut ignis. Causa aequivoca est, quae producit effectum diversae speciei, ut sol, qui producit aurum, et mures. Causa univoca est, quae producit effectum eiusdem speciei cum se ipsa, ut homo generat hominem;

Causa totalis est, quae totum effectum producere potest, ut ignis, in aliis. Causa partialis, quae inadaequate et simul cum alia effectum producere potest, ut duo homines navim producunt. Causa immanens est, quae in se recipit suum effectum, ut lux et voluntas, quae in se ipsis actus creatum recipiunt. Transitiva est quae in alio effectum recipit, ut ignis. Causa libera, quae positis omnibus requisitis ad operandum ~~[illegible]~~ adhuc potest operari et non operari, ut voluntas creata homo, quae libere producit. Naturalis vero est, quae determinate ad operandum positis omnibus requisitis, ut ignis ad calefaciendum.

Demum causa alia subordinata, et est quae non potest operari nisi dependenter ab alia superiori, ut causa secunda in causa prima. Causa vero non subordinata, [illegible] est, quae effectum [illegible] dependet ab alia [illegible] ad operandum, [illegible] effectum [illegible] dependet [illegible] ad operandum.

Omnes defs. [illegible] undecim [illegible] [illegible] Philos. [illegible] [illegible] [illegible] particularis [illegible] totalis, et partialis, etiam [illegible] [illegible] in aliis [illegible] effici [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ART. II

De SUBST. VERE EST PRIUM PROXIMUM IMMEDIATUM OPNIS.

§. I.

Aliqua praemittuntur ad intelligentiam huius articuli.

an.

Antequam nostrum huius celeberrimae difficultati [illegible] aliqua digna notatu advertimus. 1º apud omnes certum est dari causam efficientem principalem, et instrumentalem: efficiens principalis ea est, quae virtute propria agit. instrumentalis autem est opposita. causa instrumentalis, seu instrumentum dividitur in separatum, et coniunctum; instrumentum coniunctum intrinsece unitum est causae principali. separatum vero est quod extrinsecum, et separatum a causa principali; et nota differentiam inter haec instrumenta: quod separatum ad hoc, quod operetur, eget elevatione reali, fluente a causa principali. coniunctum vero non eget elevatione reali, nisi quatenus principalis influat in illo dirigendo seu operando; differentia instrumentum dimanavit a substantia virtute proportionata ad attingendum effectum proprium hoc [illegible] causae principali.

Etiam adverto, quod difficultas non procedit de principio quod, hoc enim certum, et indubitatum est apud omnes esse totum compositum substantiale, et quod ad hoc, quod totum compositum sit immediatum principium operandi non sequitur, quod substantia sit immediatum principium quod, ex eo quod, ut infra videbimus, una ex rationibus quare substantia non est immediatum principium quo, est quod sequitur, quod substantia specificatur ab accidentibus, scilicet ab operatione: cum autem hoc non sequatur ex hoc, quod sit principium quod, et ratio est quia in specificatione [illegible], quod operatur [illegible] tanquam principio, et cum esse principium totius operationis principio remoto quo, non autem principio quod inde est, quod quamvis substantia sit immediatum principium quod, non sit principium quo. Itaque [illegible], quod nullus ex [illegible] [illegible] principio quod.

Procedit autem difficultas de principio quo, et cum hoc principium sit duplex, scilicet principium quo proximum, et remotum, non procedit de principio remoto, seu radicali, cum hoc indubitatum sit apud omnes esse propriam substantiam, quod cum apud omnes certum sit, quod agens agit in quantum est in actu, et hoc [illegible], cum sit primus actus in supposito, inde est, quod etiam debeat esse primum, seu radicale principium: et sic difficultas solum procedit, et dividuntur inter authores aliquos [illegible] substantia sit principium quo proximum et immediatum causandi, et agendi in aliam substantiam? et quod substantia sit

sit princ. radicale, et remotum accidentium alterius substantiae, et accidentium.

Prob. 1º authoritate D. Th. 3 Physic. lec. 17 ubi ait: quod species, id est forma, principium est, et causa motus, et ibi dicit D. Tho. forma substantialis est principium actionis, et sic hoc dicit Philosophus, quod id, quo intelligimus, et sentimus est anima.

Prob. etiam

ratione, quia sicut Philosophus causam ejus ad esse specifici et principale, et recipimus causam tertio propositio in forma substantiali, et non alteram accidentalem operationis agentis, quod principium radicale quo agit est forma substantialis, non accidentalis. — Prob. quod agens forte in quantum agens intendit assimilare sibi effectum; sed effectum assimilat sibi substantialiter et non accidentaliter. Ergo forma substantialis est agens in hujus operationis non proximum, sed radicale; minor prob. quod nullus dicit, quod equus genitus assimilet per generationem equum, nisi substantialiter. Ergo effectus debet assimilari substantiae, hanc substantiam: et dat principium radicale per primum, et remotum.

Quod hoc ita certum sit, ut patet ex rationibus adductis, cujus in dubio non est dubium an forma substantialis sit principium radicale operationis; tota difficultas est apud omnes supposito, quod sit tum radicale, operationum operandi, possit etiam esse principium proximum, et immediatum operationis, an vero sit aliud distinctum ab ipsa substantia? Et hoc non dubitatur de substantia Dei, quod cum Deus sit unum esse, et cum operatio ejus quae constituit dicto; ergo in creatis est tantum haec difficultas, et ideo sit principium Thomas qui de causa per edidit de substantia creata.

§. II.

Proponuntur sententiae, et vera eligitur, et probatur.

In hac difficultate prima sententia docet substantiam creatam esse principium proximum, et immediatum operationis in alias substantias, ita ut accidens nullo modo active influat in tales operationes, sed solum dispositive, hanc tenet recentiorum Scotistarum cum suo Doctore subtili Scoto in 1. dist. 3 q. unica, et in 4 dist. 12 q. 3. Durandus, Ockam; et alii asserunt formas substantiales proxime influere in operationes, non tamen excludit aliud proximum principium, scilicet accidens, et ita asserit

D

q. subst.a influit in eff.m alterius subst., influxu partiali, nec totali, hic autem ~~influx~~ influxum aliquem ex influxu subst.ie creaturis, et in hac pte, q̃ media sucrunt pro os Realistis. Pluare in metha q. [illegible] et aly. — [illegible] minor, 1.a, qui subst. negat totalem influxum proximum [illegible] Capreoly. Ferrara & [illegible] Cap. 60. Hec [illegible] Collegio [illegible] Caiet. Bonir. Samuel. et Nazarius, quorum argument. omnes madentur ex Dominica [illegible] [illegible]

Cl.o subst.a n.e immedus, et proximum princip. producendi alias subst. et hoc 1.a [illegible] explicata [illegible], et [illegible], [illegible] apud [illegible] [illegible] quas [illegible] annos [illegible] ideo decon[illegible] mentibus dubitandum n.e, sed refutandum opinionem aliquorum explicantium [illegible] admodum placitum vide M. Martinez in 1.o thomo metha ubi allegans tractat hanc q. et refutat differe explicatam aliquorum, et [illegible]

Cl.o [illegible]

nam est experientia [illegible] [illegible] in hac parte accidentalem [illegible] ad operandum, et non ad intelligendum [illegible] intellectum [illegible] [illegible] ad generandum [illegible] experientiam manifestum relinquit, q. accidens [illegible] subst.a e. princip. immediat. producendi alias subst. [illegible] experientia [illegible] [illegible] esse immediat. [illegible] operandi [illegible] predicte [illegible]; q. [illegible] [illegible] [illegible] ab ipsa subst. [illegible] non ab [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] accidens, et [illegible], [illegible] accidens, [illegible] accidentalis influunt effective proxime subst. [illegible] [illegible] subst. [illegible] radicali, et remote.

[illegible] experientia [illegible]

[illegible] accidentalis producere effectum, [illegible] [illegible] [illegible] distantem [illegible]: [illegible] non [illegible] sit, [illegible] q. tales accidentales [illegible] virtute [illegible] [illegible] effectus [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hoc, [illegible] [illegible] q. [illegible] ad generandum [illegible] [illegible]

generare hominem, quia ad v[...] potest, quod sol calore, quod virtute solis producit varia, in visceribus terrae. Sol enim non descendit in mineralibus, hoc enim manifestum per rationem est, in his talibus: substantia non proximum principium operationis immediatum; quod signum est, quod illa sunt accidentalia per virtutem caeleste [...] et quod diminuuntur illa, et quod aliquo modo elevant, sufficiunt ad producendas alias substantias; substantia vero radicalis et remota.

Quaestio [...] vero, qualitates sint [...].

N. 1. p. q. 54. art. 3. et q. 79. art. 2, et q. 77. art. 1. et alijs in locis, et opponitur sub hac forma: substantia, sive sit substantia, est principium proximum, et immediatum intellectionis: ergo non potest esse principium proximum, et immediatum operationis. Antecedens patet: quia esse [...] existentia est intellectualis substantiae. Consequentia probatur. Quia esse, et operatio sunt duo actus adaequati, et distincti: ergo substantia ex se ordinatur ad esse, non potest tanquam principium proximum ordinari ad operationem. Consequentia patet: quia una et eadem potentia non potest specificari a duobus actibus adaequate distinctis, et ita substantia est principium, [...] potentia ordinata ad esse, non potest [...] ordinari ad operationem. Antecedens vero probatur. Operatio, et esse pertinent ad diversas lineas, seu [...] operatio pertinet ad lineam operationis, quae est accidentis: esse vero ad lineam substantiae: et hoc sufficit, ut sint actus adaequate: quia operatio, et esse sunt actus adaequati. Minor probatur. Non aliunde actus intelligendi, et volendi sunt adaequati, nisi quod omnes pertinent ad diversas lineas, ac pertinent alias [...] limitatae. Et ita quod actus volendi, et intelligendi pertinent ad diversas lineas, specificant diversas potentias, [...] ita similiter in nostro casu [...] ad [...] duas [...].

Athanasius [...] pro [...] 1°. quod esse operationi, et esse sint actus distincti, non tamen adaequati, et ex hoc [...] pertinent unius specificativi adaequatae; ex quo optime infertur et requiritur, nisi unus pertineat ad utrumque: sed actus liber, et naturalis, quod etsi sint distincti attingunt obiectum eadem potentia; quod sunt inadaequati.

Sed contra 1°. [...] in quo intelligimus potentiam, quod sint actus inadaequati, et adaequati. 2°. quod esse substantiae non est necessario potentia adaequata per se 1° ad illud ordinata, et alias potentia ad operationes, quae per se 1° ordinata ad operationes [...]

manifestum est quod operatio et est utrumque actus inadaequati, et adaequati. Antecedens quoad 1am partem patet quia: quod substantia proportionatur suis effectibus, omne quod est in linea adistud quod est extra eius genus, et ita subordinatur, et ad aliud quod debet esse, ad esse, seu existentia. quoad 2am partem etiam patet; nam ipsa potentia non est sufficiens per se, ut elici, et ideo adiuvatur a primario actu, a quo speciem sumit, debet esse operatio, ex quo agit, et operatio, et esse, ut adaequati actus.

Ad 2am hoc obijiciunt: Antecedens bene stat, quod duo actus pertineant ad diversas lineas, et quod non habent, ut adaequati non sint: quod doctrina est certa communiter. Antecedens probatur 1o. quod actus naturalis, et liber pertinent ad diversas lineas, scilicet ad lineam naturalem, et liberam, et non sunt inadaequati, ut idem dicimus de actu naturali, et supernaturali: ergo non obstat, quod duo actus pertineant ad diversas lineas, ut sint inadaequati. minor patet. quod actus naturalis, et liber specificant eandem potentiam volitivam, et non essent adaequati duas potentias specificarent: quod actus naturalis, et liber sunt inadaequati, ut iam distinguit in actu naturali, et supernaturali.

Quo ad idem arguitur: ut accidentis est, et operatio non sunt actus adaequati: quia non sunt substantiae. Consequentia patet: quod si esse, et operatio essent adaequati, etiam unum cuiuslibet deberent esse actus adaequati; et sic etiam possunt esse inadaequati cum substantia, quod non est maior ratio in uno, quam in alio. = 3o. ad idem arguitur: operatione possunt duo actus ad diversa genera pertinentes esse inadaequati. ergo et ad diversas pertinentes + lineas possunt esse inadaequati: Antecedens probatur recipere pertinet ad genus causae materialis, et agere ad genus causae efficientis; et tamen sunt inadaequati: quod ... recipere, et agere respiciunt ad eandem potentiam: ergo sunt inadaequati. Antecedens probatur: eadem potentia intellectiva tamen diversas + causas species recipit in genere materiali speciem distinctas illas, et est ut intellectus in genere causae efficientis: ...

Ad 1m respondetur negando antecedens. ad eius probationem distinguo maiorem. pertinet ad diversas lineas materialiter, seu materialiter diversas, concedo maiorem: formaliter diversas, nego maiorem: et consequentiam; nego consequentiam. itaque adhuc ...

ut aliqui actus sint adaequate distincti, non sufficit, quod distinguantur materialiter in lineis, quod tota potentia semper una, ut patet in actibus potentiae visivae, quibus illa attingit obiecta specifice diversa, v.g. colores, et tamen illa diversitas hic non sufficit ad diversificandas potentias; quod omnia in eadem tota potentia visibilia, quae non specificative potentiae visivae, et hoc reperitur in exemplis allatis; quod etiam si ista in se distinguantur praedicti actus scilicet liberi, et naturaliter necessarii naturalis, et supernaturalis, et pertineant ad diversam lineam hoc tantum materialiter; quod omnes isti actus eliciuntur ab eadem tota potentia, et pertinent ad eandem lineam scilicet volitivi: ad hoc autem, quod specifice fiant diversae potentiae requiritur, quod pertineant ad diversam lineam potentiae: sic patet in intellectu, et voluntate, et hoc totum reperitur in ea, et operatione, ut in praedictis omnibus supra adductis.

Ad 2. argumentum reddo

[illegible]: admissa [illegible] reddo disparitatem, quae consistit in hoc: quod licet quando [illegible] adaequate [illegible] operatio non sit adaequatus actus [illegible]; quod audiens respicit [illegible] propriam [illegible] propter [illegible], non vero respicitur propter se: et ideo est, quia audiens [illegible] [illegible] a natura propter [illegible]; et ita [illegible] [illegible] hunc finem respicit propter illum: at vero in [illegible] [illegible] [illegible]; quod [illegible] se respicit, et [illegible] adaequate [illegible] exercitus, ut iam diximus [illegible].

Ex his ad [illegible] dices, quod [illegible] [illegible] speciem [illegible] [illegible], et [illegible], [illegible] intellectum; quod [illegible], [illegible], ut diximus in [illegible] [illegible] instrumentum [illegible].

1. [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] operatio [illegible] duo actus [illegible], ut [illegible]: ita ut [illegible] ad [illegible] tanquam actum [illegible], [illegible], tanquam [illegible]; et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod actus sint [illegible], et [illegible] [illegible] operatio [illegible] ad [illegible]: [illegible] actus [illegible]; [illegible], quod [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] operatio [illegible] ad [illegible]; operatio [illegible] ad [illegible] tanquam actum [illegible].

2. [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] actus recipiendi [illegible], et actus recipiendi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], ut actus [illegible]: [illegible]

a patre non ... esset de ratione dicta ... rationes ... producit ... per realitatem ... significant ... in existentia ... et qualitates ... ad hoc ... [illegible] ... diversas lineas.

Sed ... [illegible] ... et ... adaequati ... percipiunt ... [illegible] ... per ... percipere. Dicta ... [illegible] ... communem ... causa ... sequuntur ad ... sequela mali, negō causam, sequelam ... illam: et sub ... [illegible] ... sequela ... in hoc ... illud ... [illegible] ... sequela mali ... ad aliud ... in ... intellectio ... sequitur ad ... et hoc ... ad ... sequitur ...

Sed instabis, ... etiam ... sequela ... [illegible] ... dimanant ab ... ita ... dimanat ... [illegible] ... sequela ... dimanant ... eandem ... sequela ...

R. ad hoc, ... ex hoc nihil ... [illegible] ... sequela ... ex hoc ... infert ... [illegible] ... etiam ... sequela ... [illegible]

Adjectum ... [illegible]

negat ... [illegible] ... sequela ... malo ... [illegible] ... ac ... malo ... [illegible] ...

ad

ad dictum p[ro]p[ter] n[on] solum rege q[uod] dicit de dicta linea, q[uod] q[uo]d sub diverso

q[uo]d recipiant, et q[uo]d hoc sufficiat, q[uo]d pariter accidentis supponendo

p[ri]mum, q[uo]d n[on] mirum dicere q[uo]d linea accidentis, et subiecti, quam gratum

[illegible] [illegible] sub rei p[er] ex[istentia] [illegible] aliud, sub diversis

[illegible] sunt [illegible] efficientis: [illegible] substantia [illegible] [illegible]

[illegible]: [illegible] accidens, et subst[antia] [illegible] de dicta linea, et [illegible] existens in g[e]n[er]e

[illegible], et [illegible] esse in g[e]n[er]e efficientis, et sic n[on] [illegible].

§ III

Probatur altera efficacia vocis D. Thomae.

Victoria [illegible] deducta [illegible] 177 [illegible] [illegible] ponit

[illegible] p[ri]me operativa esse accidens, nullam substantiam esse p[ri]mo operativam [illegible] de facto [illegible] p[ro]xime operativa [illegible] accidens: [illegible] hoc [illegible] nequit

[illegible] substantia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sola

operatione accidens: [illegible] [illegible] [illegible] debet esse accidens. [illegible]

[illegible] et [illegible] [illegible] actus, et [illegible] sub eodem [illegible] debet intelligi

sub eodem [illegible]: Ita [illegible] accidens [illegible] de-

bet esse accidens, ut [illegible] in [illegible], et substantia [illegible] [illegible]:

[illegible] operationis [illegible] [illegible] operativa [illegible] accidens, [illegible] ad illum ordi-

nata debet esse accidens; ex quo optime infert [illegible].

Sed [illegible]

[illegible], q[uo]d actus sit accidens, et q[uo]d [illegible] ad illud p[ro]xime ordinatur sit subst[antia].

[illegible] eo sic n[on] posset [illegible] [illegible] substantia ab accidente,

[illegible] substantia [illegible] ab accidente: [illegible] actus sit accidens, et q[uo]d

[illegible] ad illum p[ro]xime ordinata sit subst[antia]. [illegible] tanto [illegible] [illegible]

[illegible] inter [illegible] [illegible] [illegible], quam inter substantiam, et accidens, [illegible] optime [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]: [illegible]

[illegible] [illegible] substantiam et accidens [illegible] [illegible] [illegible] accidentis.

[illegible] [illegible] radicaliter ordinatur in [illegible] specificatur ab illo.

3° Cum n̄ sit, qd ordinet ad opt. valide, ita qd n̄ specificet valide. 4. Confirmat. N̄ pōt intelligi pōa operativa proxime sine opte, sed nec pōa radicalis sine illa intelligi nequit; ḡ etiam 1a specificatur ab opte ...

Ad 2m obiectionem neg. Ant. ad ... cuius ... negat min. ad cuius ... ocasa maior ... ens rōis pōt specificare ens reale extrinsece, intrinsece nego: Ens rōis tm Logica tanqm quae specificatum extrinsecum adeoque ... huius specificati n̄ desideratur, qd ... linea ... ut rei ... in ... attingentis subiectum, qua ... specificat extrinsece ... subiectum, et ... limitato attingens subiectum ... ab hac subiecto specificat extrinsece ... sit ordinis superioris. ... huius, ... specificatum extrinsecum pōt ... exedi in infinitum ad diff. specificatum ... intrinsece ... ee intra eamdem lineam, ... specificatum, ut manifeste colligitur in exemplo adducto Logica, quae ... ens rōis ... extrinsece specificat, n̄ tm intrinsece, ... ab ... realis, sit ipsa Logica, ... pōt ... immediate operativa ... dem, a quo specificatur ... intrinsece ... in ... linea.

Sed dices aut. cum n̄ specificet intrinsece subiectum optime pōt illud specificare extrinsece ... Conf. ... ens rōis ... intrinsece ... specificare Logicam, ... cum ... specificat, ... limitata ... pōt solum extrinsece specificare subiectum.

Sed dices, qd subiectum nec intrinsece nec extrinsece pōt ab alio specificari; ... subiectum n̄ ... ad aliud, sed ad se, ... pōt hoc ee ... participare ab alio, qd n̄ sit in eadem linea ... subiectum ... nullo mō pōt ... ab alio ... extrinseco specificativo.

Sed dices, ... ens reale ... ab ... pōt specificari ab illo, ... hic ee ...

Dubit.

... quia habitus ... acta per ab accidentibus intrinsecis ... specificatio ... est. = ... speciem ... specificati ... receptum accidentium, ... specificat ... actu, quem respicit: ergo habitus per specificari ab accidenti ... ab ...

Resp. ... quod habitus specificari ab objecto ... ut ab intrinseco specificativo, ... per specificari ... specificativo ... quia ... per ... specificat ... intrinseco ... actu, quem respicit, ... esse, ... habitus idem, ... debet specificari intrinsece, ... requiritur ... distinctionem. Ad ... quidem ... doctrinam ... quod accidentia recepta in subjecto speciem ... totum ... ex accidentibus, ... habitus ... specificationem ... ex ... simplex, specificatio ... simplex, ... intrinseca. = ... similiter ... habitus specificari ab operatione ... operatione.

Resp. ... quod ... accidentia recepta ... proxime, ... recipiunt ... existendo ... intrinsece ... lux ... virtutes intrinsecas, ... specificat intrinsece ... specificat ... recepta ... intrinsece ... S. ... argumenta

§. IV.

Proponuntur, et solvuntur argumenta

Arg. 1.° ... Si effectus ... debet dari proximus, ... talis effectus primus ... hoc requirit ... accidens: ... proximus primus illius. ... quod accidens ... esse primus ... habitus, ... talis effectus; ... requirit ... habitus ... debet esse, ... magis ... effectus, ... causa ... effectus ... habitus, ... effectivam

cau

dentis: ergo auxilium non potest esse cum substantia.

Ad [illegible] [illegible], [illegible] minorem,

nego minorem; ad cuius [illegible], [illegible] minorem, nego minorem; ad cuius [illegible] [illegible] [illegible] minorem, cum debeat esse [illegible], [illegible] futura quam effectus, [illegible] principalis; [illegible] minorem, [illegible] sit cum instrumentalis, nego minorem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], nego consequentiam; [illegible] [illegible] [illegible] effectus ad eam [illegible] sit ad eam instrumentalis, [illegible] principalis, [illegible] [illegible], qualitatem in effectu non debet esse cum instrumentali, [illegible] principali: auxilium autem non est principalis, [illegible] instrumentum [illegible] ad [illegible] [illegible] substantiae, cui [illegible] [illegible], quod [illegible] [illegible] in effectum [illegible], et quod [illegible], ut virtus ipsius substantiae, quae est principalis, et radicalis.

Ad 3am [illegible] auxilium, ut virtus instrumentalis [illegible] [illegible] [illegible] substantiae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] substantiae [illegible] [illegible] ipsi auxilium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ut virtus instrumentalis [illegible] quoad [illegible], [illegible] substantia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] auxilium, [illegible], [illegible] virtute sufficiens [illegible] [illegible] [illegible] substantiae: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] influit in effectum [illegible] [illegible] [illegible] auxilium [illegible] [illegible] [illegible] sufficiens [illegible] substantiae: [illegible] [illegible] nihil [illegible] [illegible] [illegible] impossibilitatem [illegible].

Ad [illegible], [illegible] auxilium, ut virtus instrumentalis influens [illegible] in effectum [illegible], [illegible] substantia sit [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] auxilium [illegible] substantiae ad [illegible]: [illegible] [illegible] substantiam [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] fit, [illegible] aut [illegible] [illegible] principali, [illegible] in [illegible] instrumento [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] substantiae: ergo tunc substantia est [illegible] [illegible].

Ad [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], nego minorem. ad cuius [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] consequentiam; [illegible] [illegible] virtus [illegible] [illegible] substantiae, [illegible] consequentiam: [illegible] [illegible] virtus radicata in substantia [illegible] [illegible] [illegible] auxilium, nego consequentiam.

Auxi

Accidens autem, ut influat in productionem substantiae, debet, quod sit radicatum in ipsa substantia, et dimanans ab illa ut proportionatum virtute ad illam attingendam. Et consequenter hoc sufficiat pro instantia contra argumentum, quod si actio, quae influit a substantia sit accidens sive, non dimanaret, sed esset a substantia, et ab illa posset attingere substantiam illam producendo, ut in nostro casu.

Argumentum contra mirum hoc non, dicendo Anima: accidens, quod tamen sit, quam virtualiter est illa, ergo Anima: quod sit accidens, et virtualiter substantia est, negando consequentiam, cuius medium dicendo concedo. Accidens autem accidens, quod ipsum est virtualiter tale non habet proportionem ad producendam substantiam, nec in ratione productionis proportionatum, quod tale accidens dimanet ab ipsa substantia, quod hunc virtualiter est substantia, et hoc virtualiter non distinguitur ab ipso accidente, ut tale est; et quod instat: quod illa virtualiter influit, et sic substantia immediate influit.

R.: quod accidens tale ex. calor virtualis ignis distinguitur a calore formali, non tamen calor ignis distinguitur a virtute illa, quae proportionatur ad attingendam substantiam, quod sit proportionatus calor ad producendum ignem, et non ad producendum carnem, ut calor in homine est distinctus illius accidentis ab illo, quod est in homine ad producendum carnem, et in musica ad producendum [illegible]; [illegible] distinguitur ab ipso accidente, et solum dicitur radicatum in tali substantia et per hoc non extrahitur a linea accidentis sive.

Arguitur 2° contra, si influeret per unum et malum actum plurium a substantia, [illegible] Anima per illum per emanationem, [illegible] Anima: potentia accidentalis dimanabit a substantia et [illegible], quod [illegible] determinabit [illegible], et hoc, ut diximus in 1° [illegible] distinguitur in [illegible] et separatum, et illud per unum et malum actum plurium a sua principali [illegible]; et participat proportionem: illud est solum, quod dimanavit a [illegible] [illegible].

2° arg. [illegible] substantia immediate [illegible] substantia in prima immediate [illegible] causa tenet, et Anima [illegible] influit immediate in unum

tiam passionem ingredi causam efficientem: ergo aliqua actio saltem immediate est opposita.
Ans. probatur, quia inter passionem, et essentiam nihil mediat: ergo si ipsae dimanant a subiecto
tali ab essentia, debent immediate esse ab illa.

Ad hoc argumentum respondeo primo ad ans.
adaequatum probatur. Distinguo ans.: essentia influit in passiones influxu reali, et physico
nego ans.: influxu metaphysico, transeat ans. passiones autem dimanant tan-
quam aliquid rationis per actionem, ac fluunt ab essentia tamquam a principio radicali,
essentia influit in illas tanquam principium effectivum non univocum, sed tanquam
principium, a quo passiones dependent, et dimanant; quamvis hoc reducatur ad
genus causae efficientis, quia ex hoc nihil contra nos infertur.

Adhuc, quia essentia influit re-
aliter et realiter in passiones: ergo saltem nullatenus. minor probatur, quia dimanant per actionem,
ac influit essentia quo realiter influit in illas, ergo ipsae passiones aliquam actionem
veram et physicam debent dimanare, cum sint aliquid ens reale dimanans a parte
rei, distinctum ab essentia. Ergo datur actio creativa, quae requiritur ad esse, et talis
actio realis, requirit ad passiones transire: probatur ans. probatur in probabili, quod omnis
actio non potest esse eductiva et creativa, nam talis actio per creationem requirit
transire a passione, quae creatio est subsistentium; passiones autem non subsistentes, et ex
[illegible] ergo ratio debet dari actualis passionum dimanandi alia actio, scilicet
eductiva, et cum non detur aliud, a quo passiones procedere non abicere essentia,
optime infertur essentiam ut principium non univocum influere in passiones.

Ad hanc re-
spondeo negando minorem, adaequatum probatur; nego ans., adaequatum probatur, nego ans.: admitto
probatum, admitto subsumptum, et distinguo minorem ibi in totalitate, quia creatio est
subsistentium per se, et concomitantium, transeat minor; per se solum, nego minorem,
et consequentiam. passiones non habent aliquid subsistens, et existens per se, sed subsistunt
concomitanter cum essentia, et hoc sufficit, ut dari actio creativa. Quia ad unam
esse concomitant passiones, et hoc patet exemplo quantitatis creatae quod licet non sit
[illegible], tamen concurrit ad existentiam concomitanter optime patet dari actionem creativam, et eductivam adaequatam quae
sic limitatur in passionibus in esse.

subst.

Arg. 3.° e princ. radicale operis est [illegible] proximum operis. Conseq. probatur 1.° quia subst. tamen [illegible] agens principale [illegible] aliquam actionem ab ipsa [illegible] veniente; ergo illa actio immediate a subst. Antecedens probatur non potest [illegible] agens [illegible] actionem proveniente ab instrumento; ergo debet esse ab ipsa subst. Antecedens probatur instrumentum in quantum instrumentum distinguitur ab agente principali; ergo actio [illegible] instrumentum non potest dirimere agens principale, sed substantiam. [illegible] quia effectus est principium radicale proximum; ergo subst. est princ. radicale; ergo proximum potest esse. [illegible] quia perfectius, quam producat effectum perfectionem, etiam praestabit imperfectionem; ergo [illegible] etiam, quia nulla implicatio [illegible] quod princ. radicale sit etiam proximum, quia [illegible] additum finito non facit infinitum.

R. [illegible] ex nullo capite repugnat, quod subst. sit immediatum princ. operationis. Antecedens probatur si repugnaret, vel esset quia subst., quia causa, sed ex nullo istorum repugnat; ergo ex nullo capite repugnat. Quoad 1.am partem probatur quia subst. [illegible] est substantia, et tamen est [illegible] proximum et radicale; ergo ex eo, quod sit subst. non repugnat. Quoad 2.am partem probatur nam [illegible] est causa, et tamen est princ. radicale [illegible] proximum [illegible]; ergo ex nullo capite repugnat, substantiam esse immediate operativam.

Ad argum. [illegible] antecedens, nego conseq.: et ad illius probationem [illegible] antecedens, nego conseq., ad illius probationem distinguendo antecedens, si sit instrumentum [illegible], nego antecedens, si sit instrumentum separatum [illegible] antecedens. Ad hoc, quod causa principalis [illegible], quod [illegible] aliqua actio dimanet, vel aliquam actionem eliciat immediate, sed mediante [illegible] operativa; additum autem [illegible] instrumentum, et causa principalis; sufficit, quod det instrumentali [illegible] actio, [illegible] non peccat a causa principali, sed quod calor, ut quatuor, [illegible] calorem per quatuor; [illegible] in instrumento autem separato hoc non contingit, quia tale instrumentum eliciat aliquam actionem [illegible], et ista peccat a causa principali sine [illegible] ad instrumentum [illegible].

Ad 2.am [illegible] antecedens, nego conseq.: et ad illius [illegible] distinguendo [illegible] quae est perfectior potest praestare imperfectionem effectum si sit eiusdem lineae, [illegible] antecedens; si sit diversae lineae, nego antecedens. [illegible] operativa est diversae lineae [illegible] [illegible]. [illegible] est de linea substantiae: et ita, quod [illegible], sed causa substantia, non potest [illegible]

vel esse accidentale. — Ad 1am dicendum, quod finitus additus finito non facit infinitum, sed additus coniunctus aliis plus magis et fra[illegible] dicitur: ita coniunctus eminentialiter magis [illegible]. Ex hoc enim, quod unum finitum alteri addatur, [illegible] infinitum, quod adhuc, quod ille continuat, [illegible] ille identificetur; ut fiat in intellectu, quem [illegible] infinitum identificet [illegible].

Ad 2am [illegible] quod non repugnat, quod substantia sit, [illegible] ex eo, quod sit creata distincta, et coniuncta ex eo, quod sit substantia creata. [illegible] non fuerit intus humano confingere [illegible] ex eo, quod sit intus, [illegible] quod intus [illegible] et eius [illegible] ab eo [illegible] nec [illegible] ex eo, quod [illegible], quod [illegible] creata [illegible] secundum eos esse: [illegible] ex eo, quod sit [illegible], [illegible] repugnantia non oritur ex eo, quod sit substantia, [illegible] creata, [illegible] ex hoc quod simul, quod [illegible] sequuntur [illegible], quod esset infinita, quod identificaret sibi alias [illegible], [illegible] accidentales, quod [illegible] virtutes.

Arguitur ultimo: datur aliqua substantia, quae immediate [illegible] operatur: [illegible] substantia [illegible] operari [illegible], [illegible]. Substantia Angeli immediate [illegible] operatur: ergo datur aliqua substantia, quae immediate [illegible] operatur. [illegible]. Substantia Angeli immediate [illegible] intellectiones: [illegible]. [illegible] in [illegible], quod species [illegible] intus [illegible] efficientes, [illegible] substantia Angeli [illegible] [illegible] species [illegible] efficienter.

[illegible] aliquorum [illegible] species [illegible] accidentales [illegible] substantiales, [illegible] infinitus effectum species in [illegible] [illegible] species in [illegible] ex eo, quod [illegible] species, quae [illegible] intus [illegible] [illegible] substantiae immediate operativum.

[illegible] species, quae [illegible] non [illegible] in intellectu, ut videre in Mag. [illegible] l. p. q. 12. art. 2. [illegible] opinio [illegible] quod quaelibet species [illegible] accidentalis, quam [illegible] intus: [illegible] in [illegible] Salman[illegible] l. p. q. 12 [illegible]: in [illegible] in libris [illegible] p. 13 [illegible] Mag. [illegible] l. p. q. 55 [illegible] p. 15. art. 2. et in pluribus aliis [illegible] modernis

[illegible]

Qui infert ex eo, quod detur species substantialis influens actionem, quod substantia sit immediate operativa. Confirmatur: bene infertur ex eo, quod defendentes speciem substantialem immediate influere debebant etiam defendere substantiam esse immediate operativam, et in ea exigentia quod nullum est inconveniens tale absurdum admittere et nos, ergo etc.

Et signum est quod non infertur: quia, quod possibile, quod species substantialis sit actiua, illi authores omnes sibi ponunt illam admittere, et admissa vero recurrunt ad aliud principium: unde bene infertur hanc istam substinendam esse.

Respondent, quod illam mirum, quod exerceat species accidentalis in genere exercere speciem substantialem: et sic est accidentalis actiua influit etiam debet substantialis influere actiue. — Distinguo: species accidentalis, et quod accidentalis hoc munus exercet, hoc enim mirabile debetur ad speciem, et quod species substantialis debet influere, quod etiam est species. Nego: et quo influit, quod supplet virtutem actiuam potentiae, hoc sua in nature et hoc non specialis, quod accidentalis, quod speciei, de virtute potentiae actiuam potentiae supplere: quod species substantialis debet, quod exerceat munus speciei.

Si dicas, quod exerceat munus speciei quoad aliquid sed quoad hoc quod debeat potentiam, ergo species substantialis non exercet munus speciei accidentalis, quod supplet potentiam, et sic accidentalis actiue concurrit, substantialis ita concurrit. — Distinguo: non species substantialis non debet supplere potentiam: concedo. Nego. Aliter species accidentalis non debet, et etiam supplet vires actiuam potentiae et substantiae. Confirmatur: tum debere in virtute potentiae Angelicae ad attingendum hanc substantiam, quam alterum etiam; et sic species accidentalis debet et hanc attingendum supplere virtutem actiuam potentiae, demonstrat operatiue: quod limite substantia debet potentiam intellectiuam ad hanc attingendum debet supplere virtutem, concurrendo actiue negatiue ad illam intellectum.

Alii hanc opinionem defendentes dicunt substantiam, cum species substantiales influeret actiue, non, et aequi substantiam esse immediate operativam, quod species substantialis concurrunt actiue, et debent esse, quod species concurrit in esse intelligibilis, et in

in tali linea, neque ex speciebus substantiis, l. substantia neque aut [illegible]
[illegible] quamquam [illegible] insufficiens sit substantia.

[illegible]
[illegible] intelligibilis [illegible] substantia, [illegible] [illegible]
[illegible] intellectu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] substantias [illegible] [illegible] [illegible] intelligibilibus [illegible]
[illegible] ab aliquo [illegible] intelligibile [illegible] debet, neque [illegible]
[illegible] [illegible] intelligibilibus [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] contemplatio
[illegible] entis, [illegible] intelligibiles [illegible] speciei [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] contemplatione,
[illegible] [illegible] intellectu [illegible],
ut intelligibilis [illegible] entis [illegible]

[illegible] [illegible] intellectum [illegible]
ad intelligendum [illegible] Angelus [illegible] substantia, [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] intellectu [illegible] speciei [illegible]
[illegible] [illegible] intelligibilibus [illegible]

[illegible] divinitatem, [illegible]
[illegible] Angelus [illegible] speciei [illegible]
substantiam [illegible] [illegible]
[illegible] ad intellectum [illegible]
[illegible] [illegible] speciem [illegible]
[illegible] speciei [illegible] [illegible] hypatiam
[illegible] ab ipsa substantia [illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] speciei [illegible] [illegible]

speci[illegible] ... in linea [illegible] ... [illegible] ... adillam [illegible] ... [illegible] ... speciei ... ad illa species.

[illegible] ... species ... [illegible] ... [illegible] ... actiua ... [illegible] ... [illegible] ... ad intelligen[illegible] ... [illegible] ... [illegible] particulari.

[illegible] ... [illegible] ... Angelus ... species ... [illegible] ... [illegible] ... Angelus ... [illegible] ... intelligibile ... [illegible] ... intelligibilitas ... [illegible] ... [illegible].

[illegible] ... intelligat, [illegible] sufficit, [illegible] radicalis intelligibilitas ... illud intelligat, [illegible] sufficit ... [illegible] ... Angelus ... intelligat ... [illegible] ... intelligibilitas ... [illegible] ... intellectus ... intelligibilis.

R. ad hanc rat. [illegible] ad hoc ut aliquid intelligat [illegible] [illegible] vel [illegible] dicitur proxime illud, eo quod unitatem [illegible] [illegible] [illegible] virtute [illegible] ipsi [illegible] [illegible] [illegible] radicari in ipsa subst. [illegible] maxime intelligibilis [illegible] in subst. Angelica [illegible] [illegible] maxe. [illegible] sufficiat [illegible] ad hoc [illegible] [illegible] intelligat, [illegible] [illegible] Angelica [illegible] [illegible] [illegible] intelligendi radicalis: [illegible] [illegible] ad hoc [illegible] [illegible] sufficit, [illegible] [illegible] subst. Angeli [illegible] [illegible] [illegible] intelligibilis radicalis.

[illegible]

[illegible] Angeli intelligit [illegible] subst.: [illegible] [illegible] intelligit [illegible] [illegible] [illegible] intelligit [illegible]

[illegible]

[illegible] intelligibilis radicalis [illegible] [illegible] [illegible] intelligendi radicalis, [illegible] radicalis intelligibilis, [illegible] requirit ad hoc intellectus, [illegible] proxime [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] Angelicus [illegible] [illegible] intelligat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] proxime [illegible] intellectus.

R. ad [illegible] [illegible] Angelus [illegible] intelligit [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] intellectus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] radicatus in subst. Angelica [illegible] sufficientes [illegible] intelligendas, [illegible] sufficit [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] dicas, [illegible] humani [illegible] [illegible] Angelicum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

spiritualis, ergo intelligibilibus [illegible] hoc [illegible] requirit spe-
cies ... [illegible] intellectus ... [illegible]
[illegible] intelligit intellectio ... phantasmata ...
[illegible] in mae. [illegible] maxime spiritualis et
intelligibilis; et etiam [illegible] intellectus, qui dependet a
phantasmatibus [illegible] requirit, [illegible] videat intelligibilia,
nam ipsas [illegible] proxime [illegible] virtutes, quas [illegible]
[illegible] radicaliter [illegible] infert, [illegible]
[illegible] [illegible]. Atque de hoc [illegible] § 4 de instrumentali

QUAESTIO IV. DE ACTU INSTRUMENTALI.

ART. I.

PER QUOD CONSTITUATUR INSTRUMENTUM IN ACTU PRIMO AD OPERANDUM.

§. I.

Aliqua supponuntur et recensentur sententiae.

Ad intelligentiam huius difficultatis notandum: quod instrumentum est triplex: supernaturale, artificiale, naturale: ... sicut Sacramenta, quae sunt instrumenta [illegible], ... alia [illegible], ut [illegible] ... intelligitur, quod ... eadem [illegible]. 2° supponendum est, differentiam, quae [illegible] instrumentum, et [illegible] principalem ... esse, ... [illegible] essentiam. ... instrumentalis ... esse ... [illegible] ... principalis esse, et in hoc [illegible] ab auctoribus, quod instrumentum dicitur ... principali ... hoc [illegible] agit, [illegible].

3° supponendum est [illegible] ... [illegible] debebis alia[illegible]

per assumptum [illegible] videlicet [illegible] instrumentum, [illegible] principali) [illegible], in quo, [illegible] quod [illegible] principaliter [illegible] videlicet [illegible] [illegible] causae. [illegible] Beati [illegible] causa principalis [illegible] humana [illegible] actiuitatis [illegible], et voluntas [illegible] Charitatis [illegible] amoris [illegible] in alio modo dicunt [illegible] agere, ut [illegible] ad hoc differunt [illegible] instrumentum [illegible] causa principalis [illegible] ipse [illegible] vitalis [illegible] intra.

Differunt in hoc, quod [illegible] agentis [illegible] dat [illegible], ut [illegible] intrinsecus [illegible], ut verbis utar [illegible] Tom. [illegible] causa principalis. [illegible] Beati [illegible] humana [illegible] ab extrinseco [illegible] ipsius [illegible] causa non [illegible]: [illegible] causa [illegible] hanc doctrinam [illegible] Beati [illegible] principali [illegible]

Primum [illegible] causa principalis [illegible] praedicti authores, [illegible] in hoc, [illegible] principali [illegible] in ordine ad [illegible] principalis [illegible] instrumento [illegible] simultaneo [illegible]

[illegible]

Dico 2.° si non sufficiant instrum. intra eandem speciem, per extrinsecam sub-
ordinationem ad agens principale, tunc ex effectu infinitam potentiam instru-
mentum [illegible] tenere [illegible]

[illegible]

[illegible]

et potentiam obedientialem activam hoc est in s[ensu] D[octoris] limitatam, a nullo meliori modo quam deprehendi illam potentiam obedientialem proxime activam, in qua fundat praedicta forma, et loquimur de istis supernaturalibus: reliquis enim, quae dubitant, conclusiones continuunt dicendas, et id est manifestum, quod ut supponitur in deum virtutem aliquam naturalem operativam circa effectum supernaturalem, ita concedit etiam dictis illam deum in illis istis potentiam naturalem ad effectum superiorem, et obedientialem potentiam tantum, hoc est suppositio hic argui.

Creatura creaturae dicta est in istis [illegible] proportionata ad effectum supernaturalem immediate producendum: explicat, quod prima entitatem praecise sumptam possit immediate attingere effectum supernaturalem: ans[wer] est, quia naturales proportionatae supernaturali, itaque agens naturale est proportionatum cum effectu supernaturali. Confirmatur quia proximus, et immediatus agens proxime, et immediate influens in effectum debet habere proportionem [illegible] ad ordinem illius effectus: sed quaelibet entitas creaturae in sua qualitate sumpta est proportionata cum effectu supernaturali, implicat, quod illum producat, vel potius proximum et immediatum illius, nisi ei aliquid addat, quod sit ordinis supernaturalis, sine quo cum effectu producendo proportionet, tunc sibi dicta potentia obedientialis activa est entitas naturalis, et nihil aliud intrinsecum addit, quod sit supernaturale, ut dicunt [illegible]: implicat dari istam potentiam obedientialem proxime activam, ita ut immediate attingat effectum supernaturalem.

Adde [illegible] plicat: haec obedientialis potentia est connotata creaturae a deo authore naturali: quia mediante illa non attingit potentiam attingere effectum supernaturalem: ans est, quia ut ipsi satis fatentur, potentiam est connotata creaturae, quod qualibet creatura intelligatur sub dicta obedientia deo, antequam deus aliquid operetur in illa, ut author supernaturalis intelligitur obedientialis potentia: et confirmatur quod in medio quo aliquam attingit potentiam ad effectum supernaturalem debet provenire a deo authore supernaturali: quia illa potentia creatur creaturae a deo non ut authore supernaturali, sed naturali est, non potest mediante illa creatura attingere in actu proportionata ad effectum supernaturalem.

ad

Ad hoc vero Suarez, et omnes Jesuitae, quod creatura potest obedientialiter esse potens in actu primo in ratione causae partialis ad effectum supernaturalem, quem tamen non est potens producere ut causa totalis, producit tamen simul cum Deo concurrente, partialiter tamen cum ipsa creatura, absque eo, quod imprimat ipsi aliquid intrinsecum: et ex hoc concursu partiali creaturae videlicet et Dei fit unus totalis ad effectum supernaturalem producendum, ut patet in exemplo de duobus portantibus lapidem pondere ut quatuor, quorum quilibet tantum partialis est ad portandum pondus illud, si supponatur quilibet habere virtutem ut duo.

Sed contra: nam cum hac doctrina stat, quod creatura producit aliquem effectum supernaturalem, sive sit ut causa principalis, sive ut instrumentalis absque eo quod aliquid ei intrinsece, vel illi virtus accedat, v.g. quod voluntas producit actum amoris supernaturalis absque eo quod ei addatur a Deo, medio habitu charitatis supernaturalis, qui [illegible] efficaciam naturae voluntatis ad illum actum producendum: quod falsum est [illegible] a nullo Catholico negatur. [illegible] nam si ex eo quod Deus concurrat cum creatura ad effectum supernaturalem, ita ut nihil prius operetur in creatura, et illi nihil intrinsecum addatur, nihil intus habet creatura, quam antea habebat in actu primo, imo ipsa maneat immutata, quod ex illo concursu Dei immediate influentis in effectum [illegible] creatura, nec illi virtus accedit.

2°. quia ut creatura in actu primo potens, quod antea in actu primo potens non erat, sufficit [illegible] si illa non sit mutata in ea, et immediate [illegible] in effectum; [illegible] in effectum quod [illegible] virtus [illegible] in actu [illegible] potentiis in actu primo.

3°. non facit exemplum ab adversariis adductum, nam virtus ut duo, quam habet [illegible] ad portandum pondus ut quatuor, quae partialis est ad illum effectum [illegible] ab altera virtute Pauli, quae etiam est partialis: [illegible] ad illum effectum, neutra tamen elevat alteram, nec unum augmentum alterius, nec [illegible] reddit [illegible] magis [illegible], nec illi [illegible] virtus

accessoriis quae antea non essent in illis: ergo in Deus, volentes producere aliquem particularem immediate proxime ad effectum supernaturalem, tribuere hoc ad portandum lapidem, non salvatur, quod Deus adimeret effectus erat [illegible], itaque illi cessit accessoria causa ad effectum supernaturalem producendum.

Explicatur [illegible] datur [illegible] exemplo: nam virtus particularis unius hominis portantis lapidem, [illegible] particularis, [illegible] non posset efficere illum effectum, post [illegible] illius, et per influxum [illegible] in [illegible], [illegible] de facto influit; quod [illegible] portat pondus, ut quatuor. [illegible] proportionata [illegible] pondere, [illegible] proportionata [illegible] illius, [illegible] improportionata toti effectui supernaturali, [illegible] nec [illegible] sine adiutorio supernaturali Dei, [illegible] effectum, et quaelibet pars illius supernaturalis [illegible]: ergo talis virtus particularis immediate productiva effectus supernaturalis admittenda [illegible]: [illegible] doctrina [illegible] admittendus [illegible] nec in [illegible], nec in [illegible] effectus supernaturalis.

[illegible]: instrumentum [illegible] aliquid intrinsecum in actu [illegible] operativo superadditum ipsi a causa principali: [illegible] dari [illegible] a sufficienti [illegible]. [illegible] ipsi instrumento [illegible] potentiam obedientialem [illegible] ad attingendum [illegible] principali agentis, nec ipsa per extrinsece subordinata [illegible] principali; optime [illegible], quod debet ipsi instrumento aliquid [illegible], [illegible] instrumento [illegible] recipiat in illo. [illegible] efficaci a priori, nam instrumentum [illegible] infinitum, et improportionatum [illegible] principali agenti, ad quem adeo [illegible] debet [illegible] in actu 1° ad illum producendum: [illegible] in actu 1° ad [illegible] producendum debet intra recipere aliquid intrinsecum creatum a causa principali. [illegible], et [illegible]: ergo implicat, quod [illegible] infinitum improportionatum [illegible] in actu [illegible] fiat [illegible] proportionatum in actu [illegible], [illegible] recipiat de novo aliquid intrinsecum, a quo [illegible] talis [illegible].

[illegible] hoc [illegible] [illegible]. nam implicat, quod.

quod deus realis transitus de uno statu contradictorio in alterum, qui intermediante aliqua forma intrinseca de novo creata, ut et ipsius transitus, disponens transitum, ex potentia non ex potentia [illegible] proportionatum, et dein potentiae in actum 1° ad potentiam quod debet esse talis transitus, mediante aliqua forma intrinseca conatum factio, nec ad hoc sufficit, ut diximus subordinatio extrinseca ad agens, quod illa intrinsice ponit in ipso vi cuius fiat transitus predictus, et sine remanebit intrinsice impotens ut antea.

Nec sufficit, quod concursus simultaneus, nec associatio illius: nam, ut supra dicebamus, per illam associationem non acquirit ipse in actu 1°, nec ille concursus agentis dat intrinsecum, et ineffabilem: quod semper remanebit in actu 1° impotens. Ratio huius rei in hoc consistit, quod ad hoc ut aliqua causa sit instrumentalis, debet facere effectum debere, ponere in actu 1° potentiam illam producendam cum efficiente ut extrahat ponere illud, quod erat intra se: contrarium asserere est quia non cognoscere quod ipse supponat quod instrumentum in sua entitate sit simpliciter impotens in actu 1°. debet aliquid addi, quod pertinet ad actum 2um, est concursus simultaneus agentis hic namque fit extrinsecus, et nihil aliud, quam subordinatio, quod debet addi aliquid intrinsecum intrinsice receptum in illo, sic homini ad assentiendum, quod nec depositum dei absolutum potest hic enim videndum, nec voluntas illius diligere, nisi aliquid intrinsecum ipsi addat, quo mediante producat predictum actum de impotentia ad potentiam talis actus producere.

§. II

Argumenta contra istas concl. proponuntur, et diluuntur.

Arguitur ad destruendum quod non requiri aliquid intrinsecum, ut ut aliqua fiat potens ad effectum superiorem producendum, quod sufficiat subordinatio extrinseca ad agens principale: probatur aliquibus exemplis. 1° enim calor ignis ut producat ignem primus instrumentum recepit in se aliquam virtutem, sed non desinit esse a subiecto ignis, quod per suam entitatem, ut subordinatus igni, ut

ut dicunt plures Th(omist)ae cum D. Thoma: est potens in actu 1o ad ignem producendum: videlicet calor, ut subordinatus alteri est potens in actu 1o ad producendum carnem. 2um exemplum est instrumentum materiale, quod est instrumentum virtutis agentis ad producendum speciem intelligibilem, quae est spiritualis: ergo non constituitur in actu 1o potens per aliquam virtutem de novo illi superadditam ab ipso agente, sed praecise per extrinsecam subordinationem, et situalem additionem: ergo

3um est in motu caeli;

quia ille est potens in actu 1o causare ... in eadem caelo existente; et tamen illud habet ex sola subordinatione ad Angelum motorem, quia non est ... 4um est in cogitativa, quae ex sola conjunctione et subordinatione ad intellectum absque aliquo illi superaddito potest discurrere de singularibus, et ... non est discursiva, ut patet in aliis aliis, in quibus invenitur cogitativa absque aliquo discursu. 5um est in membris exterioribus hominis, quae obediunt ad nutum voluntatis, et finistra ad suos effectus, ad quod sufficit extrinseca subordinatio ad voluntatem, quae est superius agens. Ultimum exemplum est in coloribus, qui ex ordinatione ad lumen et existentia idealiter in actu 1o potentes ad producendum speciem sensibilem, quae est perfectior ipsis, ut pote immaterialior: et sic idem non est, sed ita dispositus a natura, ut superiorum potentia attingat effectum superiorem ex sola sua subordinatione ad superius agens, ergo ... extrinseca subordinatio ad possibile agens est sufficiens ad constituendum instrumentum in actu 1o potens ad effectum superiorem ipso.

Ad hoc argumentum ... respondetur

ad 1um exemplum dicitur quod calor proprie loquendo non est instrumentum, sed virtus instrumentalis ignis ad producendum ignem, et ad producendum carnem. Virtus autem instrumentalis est a generante, et fluens a forma principali agentis, existens in ipso, et proportionata in actu 1o ad attingendum instrumentalem effectum principalis agentis: in instrumento autem separata, cum non dimanat ... a forma, necessaria est ut recipiat in se aliquam virtutem vitalem ad effectum producendum. 2o. dicitur 2o. cum aliis ... quod etiam calor, cum ducat ... sub.

tubitur ignis indigere elevari propter, nec enim attrahunt extra instra—

Ad 2um exemplum de phantasmate dico conformiter ad dicta, et hoc est ingo esse instrum[entum] dicimus instrale inter agentes, et ratione ex eo, quod est radicatum in aetu, in quo est ipse tum sufficienter elevatum ad illas species producendas mea virtute instrale. — Respondere ergo D. Thoma 1. p. q. 88 art. 1 ad 4, quod phantasma illustratur a intellectu agente, et hoc illustratio est doctrina mag. Baño 1. p. q. 79 art 8. fit ut pendeat virtute ex eius phantasmatis per modum motionis, elevationis. — Respondere ergo cum aliis Thomistis principue cum mag. Mariano 1. p. q. 78 art 8, quod phantasma non est actiue determinate ad producendam speciem.

Ad exemplum de Celo dicitur similiter, quod ad intelligentiam motiua, quae virtus est, deriuat quandam virtutem intentionalem, cum enim celestem generante dum causat virtutem — Ad exemplum de Cogitatiua dicitur, quod illa habet maiorem perfectionem in homine, quam in aliis aliis, quam per se ex eo, quod reducitur in actum existit cum tali virtute ad determinandum.

Ad 3um dico membra exteriora ex se esse proportionata in actu 1o, et non indigere applicatione voluntatis ad operandum, quae applicatio sufficiens solet, et hoc, quod membra sunt vnita eidem, l. phoc, ut alii dicunt, quod ad illud producendum motio a voluntate in membris non enim applicantur ad operandum.

Ad vltimum aliqui dicunt, quod lux non est ex forma extrinseca in colore, et color habet, et intrinseca participat eam; alii autem affirmant, quod species illa partialis et efficienter causatur a luce, et a colore, tum habentibus partialem virtutem in actu 1o ad producendam speciem visibilem. — Dico melius est dicere, quod colores ex se habent virtutem sufficientem ad producendam speciem, et lux tantum est necessaria ad disponendum medium, ut sic illuminatum sit capax recipiendi speciem in mediis a rebus, quarum virtus a diuis separata est a virtute corporis celestis.

Arg. 2º. [illegible] dari in creaturis potentiam obe-
dientialem activam ad effectus supernaturales, et non [illegible] supernatu-
ralem [illegible] praedictam potentiam cum tales effectus. Arguitur, inquam, ex D. Thoma [illegible]
[illegible] a nobis potentia obedientialis passiva in ordine [illegible]
supernaturalium [illegible] etiam admittenda est potentia obedientialis immediate activa
effectus supernaturalis: [illegible] ex D. Thoma [illegible] 2º,
[illegible] art. [illegible] ait: *Si creaturae inest potentia obedientiae, ut in ea*
fiat [illegible] Creator disposuit, ita etiam, ut ea media fiat, quod est esse instru-
menti, [illegible] eodem modo [illegible] potentia obedi-
entialis passiva ad recipiendum, ac [illegible] ad agendum, [illegible] ad recipiendum
[illegible] talis potentia immediate [illegible] etiam ad agendum.

2º [illegible]: [illegible] non minus [illegible] proportionata est creatura [illegible] pas-
[illegible] supernaturalis, [illegible] actiuus [illegible] supernaturalis, cum [illegible]
[illegible] [illegible] nihil [illegible] potentia obedien-
tialis [illegible] respectu [illegible] supernaturalis [illegible] immediate
recipit gratiam) [illegible] illa [illegible] proportione potest immediate causare
effectus supernaturales.

3º. [illegible] non minus [illegible] ad potentiam Dei, [illegible] creatura
illi subjiciatur ad recipiendam formam supernaturalem, quam [illegible] obediat
in ordine ad causandos effectus supernaturales; [illegible] recidit potentia
obedientialis passiva in creatura [illegible] admitti in illa
potentia obedientialis activa. = Ultimo [illegible] potentia
passiva debet correspondere potentia activa, quae illam proportionet [illegible]
in Deo potentia obedientialis passiva in creatura, debet correspondere
in [illegible] potentia obedientialis activa, quae illam proportionet.

[illegible] arguitur, [illegible] eodem [illegible],
quod D. Thomas dicit, [illegible] in creatura potentia obedientialis, ut ea media
fiat [illegible] Creator disposuerit, [illegible] creaturam [illegible]
potentiam [illegible] passivam ad recipiendas formas [illegible] ad recipienda [illegible] activa

[illegible]

quod medijs aliquibus, non autem asserit, quod ipsa potentia obedientialis activa est. Itaque sensus verborum est, quod potentia obedientialis sit adhuc [illegible] immediate deserviat, ut natura possit mediante illa agere aliquem effectum supernaturalem, quatenus illud, quod datur ad recipiendum aliquod activum [illegible] ad agendum immediate, quod mediante illo, quod ponit in [illegible]. Et quod sic debeat intelligi patet ex 2. 2. q. 68. art. ad 2um ubi loquens de virtute ad faciendum miracula dixit, quod non aliquid permanens in anima, potentia obedientialis, quam ponimus, cum sit ipsamet entitas creaturae aliquid permanens est. Et sequitur valde [illegible] positio [illegible], nam quoniam dixit quod in creatura inest obedientia potentia, ut in ea fiat, quod creator disposuerit. Cuius verba intelligit indubie de potentia obedientiali passiva. Statim addit: ita etiam ut ea mediante &c. unde illud relativum ea est realitatem identitatis, et refertur ad ipsam potentiam obedientialem passivam, quae est in creatura, ut in ea fiat, quod Deus disposuerit.

Arg. 2. non magis, nam cum creatura per suam potentiam passivam exerceat munus causae materialis, et talis non debeat continere actu, quod talis effectus in potentia; cum talis [illegible] continentia sit perfecta, hinc fit, quod possit dari in creatura potentia obedientialis passiva; caeterum cum munus potentiae activae pertineat ad agendum causam efficientem, et talis causa, ut potest perfectissime debeat continere actu, [illegible] tuum effectum hinc fit, quod creatura non possit exercere munus talis causae.

Arg. 3. ut. quod ex negatione potentiae passivae sequitur creaturam non esse capacem subiectam creatori in ordine ad [illegible] supernaturalem recipiendi formas supernaturales: at ex negatione potentiae obedientialis activae, nec sequitur non esse plenam subiectionem [illegible] praedictam, nec quod hoc quod est posse [illegible] ad illam [illegible] dicendam, quod non potentia obedientialis passiva [illegible] virtute ad agendum, [illegible] supernaturalem, et ita [illegible] in agendo, quam in patiendo.

ad

Ad ultimum dicendum est, quod licet potentia obedientialis actiua in ordine ad effectum supernaturalem, et futurorum, quamvis potentia passiua, videatur [illegible], et datur in creatura, tamen in illa, ut maxime [illegible] effectus Dei.

ART. II.

VTRUM ÍNSTRUMENTUM DEBEAT HABERE ACTIONEM PRÆVIAM AD EFFECTUS PARTICULAREM AL[IQ]UIUS AGENTIS?

§ I.

Resolvitur dificultas, et proponuntur etc.

Supposito, quod instrumentum debeat habere potentiam ad effectum principalis agentis aliquam, vel saltem virtutem a superiori agente, inquirimus in praesenti; an ultra hoc, ut instrumentum eleuetur, [illegible] debeat per suppositum virtutem aliquam actionem praeviam [illegible] instrumentum, quam disponitur ad opus, et habeat ad actum agentis principalis, et media qua redda[tur] tale instrumentum proportionatum a superiori agente in ordine ad effectum producendum.

In qua difficultate duplex invenio, ita extrema, et alia inter utramque media. Prima tenet nullam requiri actionem praeviam, nec in instrumentis naturalibus, nec in supernaturalibus, nec artificialibus. Secunda dicit in instrumentis omnibus, dumtaxat naturalibus exceptis. Tertia omnibus tribuit actionem praeviam, hanc communiter tenent inter Thomistas, uno tamen excepto M. Nima, qui asserit, requiri in instrumentis aliquam praeviam actionem, ut eleuetur a Deo, et tamen tribuit illis potentiam obedientialem, quae improprie dicitur actio, et proprie loquendo tantum est repugnantia ad recipiendum motum principalis agentis, et valde necessarium sit. 1a

Prima Ccª. instrum. liberi agentis increati, licet Creati debet habere actum proprium, sine quo dispositive operetur, vel elevetur ad effectum patris agentis. Haec est [illegible] ex D. Tho. [illegible] contra gentes cap. [illegible] vbi dicit: "Si agens instrumentale est, tamen actio propria, [illegible] agentis [illegible] actio propria, et materialis: esse quomodo [illegible] de distincto sine aliqua [illegible] virtute pluribus locis loquendo de sacramentis eorum [illegible] [illegible] inter [illegible] [illegible] a Deo ad effectum supernaturalem [illegible] et [illegible] impugnat [illegible] [illegible] [illegible] ut instrum. ad [illegible] et alio vero nisi quod instrum. debet habere [illegible] ad effectum patris agentis, quam virtutem non postea reperire in creatura [illegible] nihil, quod [illegible] factum [illegible], cum [illegible]; et Mag. [illegible], ut instrum. naturale creatum crearet [illegible] ultimum [illegible] dicebat posse ultimum [illegible] [illegible] [illegible] actio propria etiam in instrum. supernaturalibus, et agentis infiniti.

Prob. Ccº. vo: nam instrum., ut tale esse potest elevari a superiori agente, [illegible] debere elevari in effectum nisi aliquam virtutem activam sibi propriam. Cum [illegible], quod agens per agens [illegible] esse [illegible] virtutem aliquam activam sibi propriam, vel a Deo elevari, ut agens debet elevari, ut habens virtutem activam. [illegible] autem [illegible] quod instrum., ut tale, [illegible] in ordine causae efficientis, et agentis; [illegible] quod non [illegible] motus, seu virtutis elevantis, [illegible] illam, ut agens, seu efficiens, [illegible] [illegible] elevari ut agens, itaque [illegible] duas virtutes activas, alteram propriam [illegible] instrum., [illegible] elevabilis, [illegible] alteram [illegible] causae patris, ut elevans.

[illegible] amplius [illegible], quod alio modo elevat illud, quod est instrum. [illegible], et alio modo illud, quod [illegible], ut subiectum receptivum, [illegible] quod diffundit virtutem aliquam activam [illegible] illud, quod [illegible] elevat [illegible] [illegible] differentiis [illegible] virtutis activae, [illegible] elevari, ut agens; [illegible] illud, quod elevat [illegible] in [illegible] debet elevari, ut agens [illegible] aliquam virtutem activam.

Explicat hoc amplius non optime potest, quod in aliquam rationem propriam virtutem activam ad producendum aliquem effectum exteriorem, et quod talis virtus non reperitur per modum instrumenti physici et actualis effectus: ut patet in aqua calefacta ... proprie loquendo non est instrumentum calefactionis. Et in calefaciat calorem, qui est virtus calefactiva durantis ... ad producendum ... illam virtutem calefactivam: quia aliquid reperitur per modum instrumenti physici proprie loquendo, ... non illius per modum instrumenti, deinde per modum agentis ... ad ordinem causae efficientis.

Et quo ad instrumentum sic dicendum: instrumentum potest esse elevari, ut ... virtutem activam praesuppositam ad virtutem elevantem: quod debet illi correspondere aliqua vero actio ... ad alterum actum producendum a virtute elevante. Ad ... proprie ... illa virtus proprie instrumenti non excipit ... in ... virtutis activae: ... in instrumento ... ratio est, dicendum quod requiritur aliqua proprie ... virtus, ut activa, ratio est, ... correspondens soli virtuti, quae activa est, ... virtutem elevantem, quod ... instrumentum per modum virtutis activae: ita ... virtus proprie instrumenti ... in ... virtutis activae ... et ... non correspondeat ... actio, ... virtus activa in est, ut illi correspondeat ... instrumento, altera propria illius, et altera causae superioris, ita similiter instrumento, altera propria ... debet esse ... actio ... instrumenti, et altera propria agentis superioris: ... actionem potest exercere, nisi prius exerceat correspondens instrumento ... propria.

... ad hoc, ut instrumentum ... opus ... effectum ... agentis debet habere propriam virtutem activam, ... ad talem effectum producendum ... potentiae, ut instrumento physico, ... quaelibet creatura haberet quamlibet virtutem, ... debere quamlibet creaturam habere propriam virtutem, ... activam ... ad talem effectum producendum. ... ad instrumentum ... agentis ... ad talem effectum producendum.

l'esse int. hoc, et Tut. certissima est: nam instrum. sumitur ab agente creato ob indigentiam, quod videt talem effectum non posse producere, si sola absque tali instro: quod instrum. in re debet habere aliquam determinatam virtutem ad illum effectum producendum: alias si nullam virtutem habet, non magis fieret ille effectus illo instro, quam medio alio, et sic indifferenter possent sicut serra, et malleolo, pane, et aqua, quod dici ridiculum. quare tota difficultas devolvitur, an stetur ex suppositione, quod instrumentum ad effectum aliquem producendum possit Deus creaturas indifferenter assumere, in qua non sit aliqua determinata activitas virtualis, et idonea ad talem effectum producendum.

Ad quod assero, omnia ea, quae pro hora debere etiam in instrum. agentis infiniti requiri: scilicet quam determinatam virtutem ad effectum producendum, haec est 1a pluries hoc, quam hic probo: nam S. Th. in 3p. q. 43. art. 5 in corpore impugnans illum asserentem posse Deum instrum. creati sic ait; licet qui nihil libi agens in illud quod libi proprium, frustra adhibet ad agendum, nec oportet ea determinata determinatam esse; quod testimonium sic explico: nam S. Th. sn. pro dictis verbis loquitur de instro agentis finiti, quam infiniti, ut fundamentum in 1a ea; et licet utroque ait, quod debeat ea determinata instrum. actionem, sequitur, quod etiam instrum. quo Deus assumit requirit determinata actio; constat, quod non quaecumque opera creatura sufficit ad quemcumque effectum, immo et alia, si haec S. p. Dns intelligeret de aliquo instru. et de illis argument. a particulari adventum, quae est absque dubio nimis vitiosa argumento.

Pro Cl.o loc: nam dicta esse instrum. quod sit utile pro agente inferiori ad producendum effectum, et particulariter a parte agente, si quid a Deo assumitur aliqua creatura ut instrum. ad aliquem determinatum effectum debet assumere, et elevare illam, quae tamen est utilis ad praedictum effectum. Sed patet si hoc est decori instrum., et Deus vult ut creatura ut instrum. ad determinatum effectum, tenet ex suppositione sumere eam, et nam instrum.; tunc sic Deus ad ha-

virtutis actus ad determinatum effectum non per virtutem, et producendas per modum agentis inferioris virtutis, et producentis, quaelibet creatura cum quali virtute ex actu, et tenet omnis creatura, in qua per lucem sapientiae infinitae agnoscatur determinata virtus ad talem effectum; quia requiritur instrumentum determinatum virtutem vel virtutem activam, et producentem ad determinatum effectum producendum. Confirmatur ex omnibus ... potentia: nam actio, et effectus habent determinatum infinitum, specificum, et individuum, ex quibus actibus, cum supponamus esse actus determinatos, et effectus determinatos ...; adeoque assumit creaturam ut instrumentum ... quod ... ad talem determinatum actum debet esse aliquod determinatum ... determinatae virtutis, et determinati actus libere ... expositi.

Confirmatur Deus ponens

ut quaelibet creatura nullam habens similitudinem, et determinatam virtutem ad effectum determinatum producendum, non videtur esse id quare etiam non possit Deus creaturam nullam habentem activitatem, seu actum, et virtutem, seu actionem, media qua disponit, et producere ... ad determinatum effectum; et cum Deus ad praedictum effectum producendum ... creaturam talem nullam virtutem ponens ad illum effectum, signum est, quod talis virtus, seu actio determinata non producit ad illum determinatum effectum, et ideo ipsa virtus et actio debent esse determinata.

Dico ... et magis explicatur ... Deus sit agens infinitum non indigens instrumento, et independens ad quaelibet effectum producendum, in quo differt ab agente finito dependenter et indigente sui instrumento ad effectum determinatum producendum; attamen ... ut creatura, ut instrumentum ad aliquem effectum producendum debet esse ... potentia ab ipso instrumento; quia effectus ... est, quod producat, et ... modum agentis ad effectum agentis principalis; quia Deus ... creaturae, ut instrumento ad aliquem effectum, debet intelligi in qua per lucem infinitae sapientiae ... determinatam ... ad praedictum effectum.

3°

3a ex Ultimo co: haec actio productiva solum datur ubi aliquid producatur in termino, in quo producitur effectus per talis agentis: hoc conclusum manifesta est, et probatur. nam res corporales assumuntur a Deo ad causandum aliquid spirituale in anima, ut patet in sacramentis; et res corporales tamen cuiusque productio non requirunt in anima aliquid spiritus mali producendi. — Insuper ex. Deus vult, ut in se, aliquo actu immanente, ad producendum aliquid in dextera, ut constat ex D. Thoma 1a p. q. 178. art. 1. ad 1.; et actus immanens, ut talis productiva non producit aliquid in dextera; licet idem in hoc differt ab actu transeunti. Ergo ex proposito sumitur actio.

§ II

Proponuntur, et solvuntur argumenta

Arguitur 1o: instrumentum non requirit in instrumento actionem productivam: nam ad hoc ut aliquid instrumentaliter operetur sufficit, quod operetur per virtutem, et motum creatam ipsius a principali agenti: sed etiam si virtus haec recipiat intra nullam habitudinem virtutis actionem, vel ex propriis est instrumentum ad effectum superioris agentis producendum; atque instrumentum constituitur in hoc, quod operetur ut motum ab agente superiori in ordine ad assimilandum effectum sibi, et principali agenti: verum etiam instrumentum ex propriis nullam habet virtutem productivam, ut cum recipiat motum, sive virtutem ab alio superiori operatur, ut motum in ordine ad assimilandum effectum sibi et principali agenti: quia est instrumentum, non requiritur virtus, sive actio productiva.

Explicatur hoc, et sit casus, quod ponatur virtus, aut motio alicuius principalis agentis intendentis effectum producere, ponatur in quam, in aliquo subiecto, quod nullam virtutem, aut actum productivum habeat ex propriis: tunc subiectum illud concurrit ad productionem effectus instrumentaliter: sed ad instrumentum non requiritur actio productiva causalis. in illo casu subiectum illud concurrit ad effectum, et non concurrit principale, cum non assimilatur sibi effectum: ergo instrumentaliter quia ex superioris agentis assimilaret effectum.

Respondeo hoc argumentum, esse instrumentum non est concurrere operando in virtute alterius, ita, quod virtus illa, sive motio elevat aliquam virtutem productivam propri-

positivis ex propriis elementis, ut [illegible] ignis infinitus, ut supra dictum est ad explicationem dico, ad possibilis casus, in quo virtus instrumentalis recipiat in tubo, in quo non sit proxima virtus, quia, ut iam diximus, haec instrumentalis virtus est elementaria alicuius virtutis [illegible] agentis in [illegible], quod non potest ea, nisi supponere aliqua virtus activa in principio nitura instrumentali.

2° potest admitti [illegible] casus possibiles: [illegible] hunc nullum saltem concurrere potest, ut supposuit, nec instrumentaliter [illegible] solis, ut verificatur illius virtutis, sed aqua calida concurrit ad calefaciendum, et aqua [illegible] non est instrumentum calefactivum, [illegible] in se calorem, [illegible] alius ad calefaciendum non alia ratione, nisi quia [illegible] nullam virtutem hereditatem effectum, ita illo calida [illegible], quod [illegible] non est instrumentum.

[illegible] 2° aliquibus exemplis, in quibus exsistit non [illegible] assignabilis virtutis proximae, cum [illegible] loquendo [illegible] nam phantasma est instrumentum [illegible] ad producendam speciem intelligibilem in intellectu, et in [illegible] phantasmate nulla potest assignari ratio proxima. [illegible] 2° [illegible] illuminare [illegible] instrumentale concurrit ad illuminandum, [illegible] illuminat media virtute solis, et in nullam [illegible] proximam actus ex propriis. [illegible] ergo aqua calida instrumentale concurrens ad calefaciendum, cum calefaciat mediante calore [illegible].

2° [illegible] instrumentum [illegible] in instrumento artificiali [illegible] [illegible] ad faciendum artificiatum, et in illa nulla virtus activa [illegible] ad motum artificis: [illegible] non in [illegible] ad talem motum [illegible] [illegible] [illegible] corporis, et gravitas illius, [illegible] non activa, [illegible] non agit, nisi motu [illegible] virtus activa [illegible], [illegible] tantum, et tandem [illegible] non est activa [illegible] [illegible] quae

qualitatis: et alius id quod pertinet ad eius genus est; quia in terra nullus viris activitatem dat ad hunc effectum aut ad motum agentis. idem argumentum quod sicut de si-gillo, quod est instrumentum ad imprimendam figuram artificialem in cera, et tamen nullo ex propriis habet actionem propriam: ergo.

Praesumptio in instrumentis fere naturalibus: nam multoties assumuntur instrumenta non existentia. ergo verba absoluta, tunc causant gratiam quando non existunt physice cum iam illa non causant quamdiu durat motus, dum prolatio, ergo quando iam prolata, dum perfecta sunt, et tamen tunc non existunt physice. = Sacramentum informe, quod fuit validum erat instrumentale gratiae, recedente fictione accipientis; et quando fictio recedit, iam sacramentum non existit physice, ergo quod physice non existit nullam habet actionem propriam.

Respondetur: actio Christi Domini et eius passio instrumentale causant nunc iustifi-cationem, et tamen modo non existunt: ergo. item corpus Christi mortuum operatum fuit multa miracula instrumentale; et tamen in illo tunc nullum poterat habere actionem propriam: ergo.

Ut respondeatur huic argumento, notandum est; quod quod dicimus, quod ad rationem actionis propriae instrumenti non debet intelligi ita, ut semper requiratur actio rigorosa pertinens ad proprium actum: hoc enim impleret instrumentum impossibilitas; et tamen assuerimus non sufficere illam entitatem instru-mentalem considerari in ratione entitatis, et etiam non sufficere debere, sed virtutis principalis agentis, scilicet debitas illius; ergo quod ad talem debitam rationem instrumenti aliquam virtutem, non actio rigorosa, sed non rigorosa in omnibus instrumentis, licet tamen modus actionis, sed unius instrumentum sit capax deferendi virtutem agentis principalis; cum hac tamen advertentia, quod si instrumentum ex propriis debet expellere aliquam formam contrariam a subiecto, in quo producendus est effectus, tunc erit actio rigorosa, ut patet in calore, per quem expellit frigiditatem a subiecto, in quo producendus ignis, si autem instrumentum non debeat expellere formam contrariam a subiecto in quo est producendus effectus, tunc sufficiet, quod habeat actionem, scilicet aliquam denominationem non in perfectionis requisitam, ut deferat virtutem agentis principalis, quo supposito.

Ad

Arguitur 2º. in dubiis instrumentis requiritur potentia actiua, et instrumentalis, siue artificialia siue supernaturalia sint. At hoc exemplum de phantasmate est, quod phantasma est proprie instrumentum efficiens intellectionis, quatenus praebet vocem, [illegible] agentis [illegible], [illegible] phantasma, [illegible] [illegible] actus [illegible], et alia instrumenta.

2º potest responderi cum Collegio [illegible], [illegible] phantasmatis [illegible] intrinsecum [illegible] non [illegible] instrumentum, et illa phantasia [illegible] actio est ipsa sensatio, [illegible] dicitur, quod phantasma est instrumentum, et [illegible] dicitur, quod volitio Petri [illegible] instrumentum, [illegible] [illegible]?

Ad 2um exemplum de aëre illuminato [illegible], [illegible] est instrumentum [illegible], et agit [illegible] virtutem [illegible] in [illegible], [illegible] similiter effectum [illegible] [illegible] lucem [illegible] aëris [illegible] ipsi lumen aëris, [illegible] aqua calida, [illegible] potentiae, [illegible] substantiam calorem, [illegible] vexillum, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] aquam calidam et instrumentum [illegible], adhuc potest assignari actio [illegible], [illegible] mediante [illegible] [illegible] aqua, [illegible] dispositio ad [illegible] [illegible] [illegible] calorem [illegible].

Ad illud instrumenti artificialis dicitur quod [illegible] [illegible] virtutem, [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]. Ad [illegible] dicitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mediante [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in qua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dispositio.

Ad [illegible] supernaturalibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nullo modo [illegible] [illegible] [illegible] instrumentis [illegible] [illegible] [illegible] in qua [illegible] [illegible] habuit

In existens immediate ante illud instans, post hanc actus practica: et cum verba Sacramenti, et absolutionis causent effective gratiam in instanti in quo tamen desinunt esse, et immediate antea erant, inde quod habent sufficientem existentiam ut causent, et hoc argumentum meo videri probat id, quod supponit, in opponentibus sacramenta efficientiam physicae causae gratiae, etiam si verba simul existant in illo instanti in quo causant physice, quia per primum instans supposita sufficit illa existentia virtualis in instanti ultimo, si quo certo modo explicetur, ita sufficit, ut possint praedicta verba habere actus practicae.

Quod illud de Sacramentis informantibus, quod in hoc est multum plus, nam dicentibus aliqui iustificationem, alios etiam asserunt Sacramenta informantium causas physicae gratiae, et in hac sententia nullam esse, nec argumentum, si sit actio practica illius a nobis ponit in instanti physicae. Alii vero affirmant etiam causae gratiae physicae ut est, et dicunt, quod existentia Sacramentum validum relinquit in voluntate rem simul, quae habet dictam actionem, quae in virtute Sacramenti a quo fuit relicta causat physice gratiam, et dicimus, quod talis actio practica quae fuit in Sacramento remanet virtualiter in voluntate, et sic hoc sufficit in hoc modo dicendi, ut Sacramentum dicatur physice causa gratiae, ita sufficit, ut dicatur practice agere.

Alii vero dicunt quod Sacramenta, quae imprimunt Characterem, causant physice gratiam accedente fictione quae non imprimunt, et causant in materia: et in hoc non esse argumentum, nec esse instantia physice, dicentes autem dicit, quod cum Character subsistat in ipso praeceptis, et datur in instanti Character practica, quod ipsa sunt practice habent characterem: atque adeo ipsa sunt operari practice, et sic in hoc modo dicendi hoc sufficit ad gratiae causas, ita similiter ad practicas actus.

Ad instantias de actibus Christi Domini, quod illi actus sunt ... supra

mandavimus in contrarium humanitatis instrumentum spirituale; quaestionum ex [illegible] 3. p. q. 56. art. 1 ad 2um quod humanitas Christi est causa instrumentalis generalis omnium [illegible], videtur ex hoc quod Christus ipse huius in particulari [illegible] partes intelligit contrario ad eandem in natura neque ipsa [illegible] ad mortem [illegible], ex quo sicut humanitatem Christi per [illegible] cum potestate [illegible] actu physico [illegible] causa.

Ad illud secundum quoniam mortuos excitabant per virtutem datam Christi, et [illegible] S. Thom. dicit, quod in illis nulla actio physica fuit tractus ipsorum corporum, quae est quasi actio ipsius Christi effectiva [illegible] quod ipse [illegible] quod in ipsis corporibus mortuis [illegible] aliquam qualitatem activam, a quibus poterant producere aliquam actionem physicam, quibus operarentur dispositive ad effectum physice agentis.

Argumentum 3° [illegible] in qua dicimus actionem physicam requisitam in instrumentis debere [illegible] producentis seu activitatem ad effectum producendum. nam Deus utitur aliquibus instrumentis non ex aliqua [illegible] exigentia, sed ex libera sua voluntate: quod [illegible] ut instrumentum, quaecumque creatura [illegible] Deus potest solo [illegible] instrumento quodcumque effectum, ut patet agens infinitum; sed non utitur instrumentis propter indigentiam illorum. [illegible] nam ideo agens finitum, et creatum requirit instrumentum, quia habent virtutem et activitatem limitatam, quae ratione non possunt producere suum effectum, nisi mediantibus huiusmodi accidentibus, ut patet in igne v.g. utente calore ut instrumento, quod ignis ipse immediate non potest producere quemlibet effectum: quod si Deus possit immediate producere quemlibet effectum sine indigentia instrumenti, per se [illegible] quamcumque creaturam habere quamcumque virtutem seu actionem.

Et hoc nam multarum impossibilitatem [illegible] seu activitatem [illegible] distinctionem assignabilem [illegible] in aliquibus [illegible]

Pri

Ut: et patet in multis exemplis supra relatis; quis enim credet quod stellis corporis mortui sunt, et [illegible] ad aliud mortuum sustentandum alii de aliis exemplis: [illegible] fundatur quamvis Deus non possit sine media quae aut si creaturae cum quaecumque actu ad quemlibet effectum producendum.

In hoc agens [illegible] creaturae Deus; agens vero ille [illegible] quod ideo agens creatum requirit determinatam virtutem instrumenti, [illegible] ille determinatio; eo ideo, quod non est [illegible] instrumentum, quae [illegible], quod sic agens [illegible] effectum [illegible]. instrumentum adhibet agens sive creatum, sive in creatum [illegible] instrumentum ad quemlibet effectum, debet illum eligere in quo [illegible] virtutem determinatam, [illegible] ad effectum: [illegible] in hoc quod Deus, et pro agens infinitum et infinite sapiens [illegible] in creaturis quas plurimas virtutes, quas agens creatum non cognoscit, et [illegible] aliquis artifex creatus plura instrumenta [illegible] ad suos effectus invenerunt, quae [illegible] eo, quod [illegible] non habent cognitum non cognoscentes, ita supremus omnium artifex Deus plures agnoscit virtutes in creaturis [illegible] quemlibet illarum [illegible] ad effectum [illegible] [illegible]: itaque [illegible] in hoc differt Deus a creatura quod Deus non indiget instrumentis, in [illegible] creaturae: [illegible] semel determinat, [illegible] Deus, [illegible] creatura ad [illegible] medio instrumento debet illo uti, in quo sit virtus, [illegible] actio determinatur ad effectum, quem intendit.

[illegible] [illegible] non [illegible] impossibile a [illegible], [illegible] congruentibus [illegible], [illegible] plurium actus ex hoc enim non [illegible] informatione [illegible], [illegible] non possit illius cognoscere, [illegible] Deus, et infinite sapiens in illis rebus virtutes, [illegible] actu ad effectum [illegible]: et hoc etiam [illegible] in instrumentis agentium [illegible], in quibus [illegible] virtutes, quas habent. [illegible] de sub ordinata [illegible] [illegible] Deus [illegible] [illegible] [illegible] ad effectum [illegible]. [illegible] aliquam supponunt, [illegible] ponit, [illegible].

QUAESTIO V. DE SUBORDINATIONE CAUSAE 2AE AD PRIMAM.

ART. I.

AN DEUS CONCURRAT CONCURSU SIMULTANEO AD EFFECTUM CAUSAE 2AE.

§. I.

Veritas proponitur, et probatur.

Ante quam [illegible] difficultati supponendum est 1o. causas 2as licet creatas vere [illegible] aliquid efficere, [illegible] falso [illegible] aliquid, [illegible] Deus ad praesentiam illarum causarum [illegible] ad praesentiam ignis ignem calefaceret, ipse tamen ignis [illegible] nihil ageret. [illegible] equum enim generat equus, et ignis producit ignem [illegible] virtutem [illegible] medio quo operatur: et hoc ad [illegible]

2o. notandum concursum simultaneum in praesenti [illegible] Deus [illegible] causa [illegible]

sed quod est ultima ratio: quod Deus est [illegible]. Aliud est [illegible]
[illegible] debere [illegible] ad [illegible] ullus [illegible], sicut
illius [illegible] simultaneus [illegible] simul cum [illegible] im-
mediate [illegible] ad omnes effectus creatos causae 2ae. in quo [illegible]
[illegible] dicere.

[illegible] du-
randus [illegible] cap. [illegible] Deus [illegible] effectus causae, [illegible]
non immediate [illegible]; [illegible] virtute actiua,
media [illegible]; [illegible] tempore [illegible] ab [illegible]
Chatholicis [illegible] ad minus [illegible] reputatur. [illegible]
[illegible] catholica amplexatur [illegible] docuit.

[illegible]
Deus immediate [illegible] effectus, [illegible] causae [illegible]
ad eius effectus [illegible] simultaneos. [illegible] re-
[illegible] Scriptura, [illegible] Patres, [illegible]. nam effectus
[illegible] a causa 2a immediate dependet a Deo, ut [illegible]: [illegible] causa
ab alio [illegible], [illegible] ab alio, [illegible] a causa [illegible] a causa
[illegible] a Deo immediate [illegible] [illegible] con-
[illegible]: [illegible] a Deo immediate [illegible], immediate ab illo [illegible].

[illegible] non [illegible] minus dependet a Deo in [illegible]
[illegible] participatus [illegible] a Deo.
[illegible] immediate dependet a Deo [illegible] Durandus)
[illegible]: [illegible] a Deo causa [illegible] immediate Deus [illegible],
[illegible] immediate [illegible].

Dicendum autem cum Durando sufficere causam in esse causae
a Deo immediate dependere [illegible], quam [illegible] effectus [illegible]:
[illegible] nobis [illegible] in [illegible] cor-
[illegible] a causa 2a [illegible] immediate Deus illud
[illegible]. [illegible]: [illegible] effectus [illegible] sed

voce

sola ultima entit in ipso intellectu. & sub hac ratione immediate dicitur ê a causa: tum etiam & causa. Libetur inter entis, & in quantum causa immediate spectat ille causa ê quod dependens à deo, ab illo participatum exprimimus: quod immediate à deo dependet in quantum causa: aliquid ergo explicite, & tertio argumento dicendum est.

§. II

Arga contra istam, quae proponunt adversarij.

Argt 1º. in favorem concl: primi pro tollenda dependentia causae ab à 1ª pro hoc quod illi deus tribuat virtutem operandi absque eo, quod deus frontem influat in effectum: & deus simultaneè non concurrit ad effectum, cum illa causa tunc operat. ut cum sub quo pendere dicebamus calor ignis, qui à substantia ignis dicitur dependere immediate altering ignis: & à quo eum dimanavit virtutem, dum eum ad ipsam substantiam participavit: & similiter. Deinde, Arg: motus gravium et levium, ut intra dicemus generanti tribuat, cum hoc causae sine quo apud gravia gravitatem, et levia levitatem à generante depeterunt: & cum effectus causarum possunt à deo dependere, eo quod ille virtutem à deo accipiant, tum eo, quod deus immediate influat in illos.

Ad hoc arg. nego antis. ad cuius probationem, nego antis, nego conseq: et ratio est, quod calor ignis à virtute insita ipsius substantiae ignis, radicatur in ipsa tanquam in sua causa pali: unde propter hanc rationem calor debet dependere à substantia ignis: at ideo causa 2ª non insita virtute in ipso deo radicatur, quamquam à deo totum suum esse participet.

Ad 2um dicendum motus gravium et levium dici manare ab ipsius gravitate, et levitate mediè, tanquam ab proprio passione: atque inde generanti gravibus tribuitur motus lineariter additam ab eo, et virtute ordinaria, et dictam ad effectum, quod immediatè à deo dependeat, ac ipso indiget ut ille deus concurrat, ut se

dependentiam effectus a causa 1a tollunt, et pro 2a [illegible] possunt assignari aliæ causæ
a quibus dependentia illa sit, quas in [illegible] ponunt.

Q° probo assumptum: nam ignis v.g. habet sufficientem virtutem, ut alium ignem producat, loquendo de causa po-
tentiali: ergo non indiget concursu simultaneo Dei, ut producat. = Confirmatur: nam ignis
est causa potentialis naturalis; sed causa naturalis est, quæ positis omnibus requisitis non potest non
operari: ergo posito igne cum applicatione passi [illegible] non potest non operari: ergo non indi-
get concursu simultaneo Dei.

Adhuc urgebis ut dicendo antecedens: habet sufficientem
virtutem, ut causa 2a, concedo antecedens, ut causa 1a, nego antecedens. Vel nam [illegible] habeat suffi-
cientem virtutem, ut alium ignem producat, hoc non obstat, quin indigeat causa
cooperante: et ratio est, quia insufficientia aliquid subsponden[illegible] ut singulariter
causa 2a producit [illegible] ipsum effectum causæ 2æ sub ratione ultima entis: sed causa 1a
solum illum [illegible] sub ratione particulari. Et hoc modo ad 2um ut. =

Sed instabis 1°: nam
effectus causæ 2æ non potest a causa 1a dependere, nec [illegible] entitatis [illegible]
[illegible]: ergo nullatenus. Antecedens probatur quoad 1am partem, quia aliàs idem numero effectus
totaliter a duplici causa totali et adæquata produceretur, quod implicat: ergo im-
plicat, quod effectus causæ 2æ [illegible] a causa 1a dependeat = quoad 2am partem
etiam probatur antecedens: nam Deus ut causa partialis repugnat virtuti infinitæ
Dei in [illegible]: ergo nullo modo effectus a causa 1a dependet.

Instabis 2°: nam ille
effectus non dependet a causa sub ratione ultima entis: ergo [illegible] antecedens, ille effectus
dependet in [illegible], et in individuo; ergo non dependet sub ratione ultima, sed sub ratione
particulari.

Ad hoc argumentum dicimus, quod Deus et causa 2a non, ut causæ partiales, sed ut to-
tales sumuntur et adæquatæ in 2o dicto, non repugnare dari duas causas totales
diversi ordinis, unam de subordinatam: repugnat autem, ut supra à no-
bis dictum est, in [illegible] causæ eiusdem ordinis, ut dicunt [illegible]. Sed

Ad explicationem hanc Adv: nam Deus non aliomodo ad effectum cae. 2ae concurrit, nisi attemperando suam virtutem et concursum quae particularis concurrit. Ans. pr. tunc aliquod agens liberum attemperare dicitur suam virtutem, quando exhibet sufficientem suam virtutem ad aliquem effectum producendum, et admittit concursum, ut etiam ab alio producatur: ut quando duo portant lapidem, qui a quolibet illorum potest portari. At Deus habet sufficientissimam virtutem ad quemlibet effectum cae. 2ae producendum: et admittit concursum cae. 2ae: ergo suam virtutem attemperat in ordine ad...

Ad hanc vero dices: quod [illegible] boni exhibet ad effectum cae. 2ae, et etiam admittit ad talem effectum producendum causam 2am, ex hoc infertur attemperatio, nec minuit efficaciam concursus Dei, quia est in divisibilis, et ideo non vult se applicare, cum alio, et in eo idem de his qui portant lapidem portantium quorum [illegible] imperfectio capax sunt, quia in magis, et minus, et ideo per unum intensum, minus remissum operari.

Ad 2am instantiam patet ex dictis: quia virtutem est quamlibet effectum producit in singulari, et hoc non tollit quominus sub diversa ratione a diversis agentibus totum possit produci: unde a Deo idem effectus, qui a causa 2a producitur sub ratione participati entis, producitur et de facto producitur sub ratione altissima entis: sicut hoc bonum in singulari, quod sub ratione boni a voluntate attingitur, sub ratione veri tantum attingitur.

Arg. 3o. Si Deus prius concurreret ad omnem effectum causae 2ae, etiam prius concurreret ad actum peccaminosum. Dico nec dicendum: ergo neque concurrit ad omnem effectum cae. 2ae. Maior pr. quia actio peccaminosa est effectus productus a causa 2a: si Deus prius concurreret ad omnem effectum causae 2ae, etiam immediate concurreret ad actum peccaminosum.

Dicimus, quod in actu peccaminoso duplex est: 1a bonitas physica, sive complexio actus: 2a malitia moralis, quamvis autem Deus ad malitiam moralem non concurrat, quia eius sphaeram subterfugit, concurrit tamen ad bonitatem physicam ipsius actus.

in

In 3° c: nec [illegible] effectus voluntatis creatae: [illegible] illos Deus [illegible] [illegible] effectus causae [illegible] fuerint [illegible], [illegible] causa [illegible] Deo, ut causa [illegible] subordinat.

R. [illegible] effectus [illegible], neque [illegible] defectus voluntatis creatae sub [illegible], voluntatis creatae, ut [illegible] causa [illegible], neque [illegible]: ut [illegible] causa [illegible] defectibilis, [illegible] neque [illegible]. Malitia igitur non [illegible] à voluntate [illegible] defectibili [illegible] effectus [illegible] defectus [illegible], [illegible]: [illegible] à voluntate creata, ut à [illegible]: ex quo [illegible], quod Deus nullo modo ad malitias morales [illegible], [illegible] Deus ad effectus, [illegible] effectus [illegible] non voluntate operante, ut [illegible] in qua [illegible] simultaneus Dei [illegible]

§ III.

Utrum [illegible] et explicatur in qua entitate concursus simultaneus Dei consistit.

[illegible] quod Deus [illegible] ad effectus causae [illegible] causa [illegible] quae creatura [illegible] [illegible] quod Deus, et creatura [illegible] duo agentia infinite distantia: [illegible] in actu [illegible] contra [illegible] Deus causa in actu [illegible] [illegible] quoad [illegible] effectus illi [illegible], [illegible] in [illegible] [illegible] actus operatur, effectus illi [illegible] [illegible] ipsius [illegible] causa [illegible] actus Deus operans, [illegible] [illegible]

Hoc [illegible] authores [illegible] [illegible] Deus [illegible] creatura [illegible] realis [illegible] [illegible]

nessit: nam Deus intellig. in actu 1.° et vltus in actu 2.° dicit causas Sublima in effectus creatur; et sic per applicationes actus concurreret, non diceret causas in actu 1.° sed tantum in actu 2.° causas per aliquod creatum: ergo causas non concurrent Deus per Creatura

Unde haec sol. commina, scil. concurre mere, omnis quoad [illegible], neque tamen quoad [illegible]; ad diversa [illegible] dicat; quod in tali casu [illegible] per duceret tales effectus. quod est a summa simultaneo Deo dependet: unde in quaerendis [illegible] nullaterus [illegible].

De infamory [illegible] opponitur 1.° D. Thom. 3p. q. 105. art. 5. ad 2. ubi ait, quod una actio non producitur a duobus agentibus eiusdem ordinis; Deus nihil prohibet, quod una, et eadem actio a duobus agentibus diversi ordinis producatur: ergo sententia D. Thom. Deus, et creatura eadem actione concurrunt. = 2.° quia si Deus [illegible] causaret in creatura ab aeterno Deus ageret, et [illegible] ducerat; et hoc est [illegible] falsum: ergo.

Ad 1.° obiectum. [illegible] nihil enim facit contra nos: nam actio [illegible] Creat., et per [illegible] effectus [illegible] et ut calitas, et hoc modo ait D. Thom. quod nihil prohibet [illegible] a Deo, ut effectus; [illegible] ut calitas. = Ad 2.° [illegible] quod non [illegible] ducentis [illegible], quod hic actus [illegible] incapax [illegible] capax est, quod enim Deus non habuit decretum [illegible] mundi ab aeterno, ideo ab aeterno non debuit creare non agere: et hoc [illegible] ab [illegible] debet ad saluandam immutabilitatem Dei.

ART. II.

AN CAUSA 2.ª INDIGEAT CONCURSU PRAEVIO AD OPERANDUM.

§. I.

Vera statuitur conclusio, et ab oppugnationibus liberatur.

Dicimus in actu 1mo Deum esse concursum simultaneo concurrere, et ... in quaest. ... casum, an ... [illegible] ... supponendus aliquis praevius actus a Deo, praecipue in ipsa causa, quo ... a Deo ad operationem transeat de actu 1o ad 2um. ... illius ... et illum ... universaliter dependentiam causae 2ae in ratione causae a 1a.

... : nam ... praevius, sive physica praemotio Dei ... 2a operetur ... ab aliis, quam doctrinam ... defendit ... authoritate Aristotelis 7 Metaph. tex. 37 ubi ait: *agentia 2a moveri a 1o ad agendum*, ... moveri ...
... aliud ... Ista ... plurimis
in locis tradidit D. Thomas ... art. ... libro ...
... et passim alibi, ut videri potest apud Mag. Martinez ... Metaph. ...
... 2a, ubi ... ad ...
... in hac materia, ... quae ... testimonio ...

Rursus ... quaelibet causa 2a in potentia ... ab alio, ... a Deo praemoveri debet ad ... agendum ... explicari ... realis ab aliquo ...
... , quod a se ipsa sit in actu ... : ergo a Deo praemoveri debet, ut in actu 2o operetur.
... in potentia ... in actu ... existens in actu ...
causa 2a in potentia ... a se ipsa nequit in actu reddere ... : nam ...
... in actu ... calidum ... ab igne ... quae ... potentia ...
... in actu ... ab agente ... , quod in potentia ... ab alio,
... in actu debet in actum reduci.

... causa 2a ... ad ...
... alia ... [illegible] ...
... in potentia ... [illegible] ...
... alias ... moveri ... [illegible] ...
... alias ... circumstantiis ... in ... causae ... indeterminatio
... : ergo ... debet ... praevio physica praemotione.

... indifferens, ...

et ipsa [illegible] a [illegible] detur; ut Deus [illegible] aliquid [illegible] independenter a se ipso [illegible]:
In [illegible] [illegible] Deus est causa [illegible] a nullo [illegible] [illegible], [illegible] et [illegible] in causa 2a [illegible],
[illegible] 2a supponit 1am, a quo [illegible] aut [illegible] [illegible] in nullo tenet. [illegible]
Deus [illegible] indifferens indifferentia [illegible]: [illegible] Deus [illegible] [illegible] [illegible],
causa 2a, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in actu. [illegible] [illegible]; [illegible] Deo [illegible]
[illegible] aliquis actus [illegible] [illegible] [illegible].

2o alii [illegible]: causa 2a reddatur de [illegible] ad actum, [illegible] ipsam operationem, [illegible]
indifferentia [illegible] [illegible] [illegible] ad op[illegible]: In [illegible]: [illegible] reductio [illegible] ad actum
[illegible] supponit causam 2am in actu 1o reductam; [illegible] [illegible], et [illegible]
reductio [illegible] in actu 2o. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] applicatam
ad operationem, [illegible] operationem [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] operis reductionem ad actum 2um.
[illegible] [illegible] [illegible] Dei [illegible] requiratur in actu 1o [illegible] exire de potentia activa,
[illegible] ad actum, non requiritur in actu 1o [illegible] applicata [illegible] operationem.

Quod totum patet hoc exemplo manifesto: [illegible] [illegible] 1o [illegible] ipsum [illegible]
[illegible]: [illegible] ad [illegible], [illegible] [illegible] ab agente, [illegible] [illegible] applicat,
ut [illegible]: 2o [illegible] ad [illegible] ipsam [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] in [illegible] assignando [illegible] [illegible] in causa 2a, [illegible]
[illegible] applicat ad op[illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] auxilium [illegible] Dei; [illegible], [illegible]
[illegible] operationem [illegible] [illegible] [illegible].

Quod [illegible] [illegible] causa 2a in [illegible] [illegible] [illegible] subordinatur in agendo
causae altissimae; [illegible] haec subordinatio non salvatur, nisi causa 2a physice [illegible] moveatur a Deo:
[illegible] physica [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Deus est causa [illegible] respiciens [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] illam movet quoad [illegible] exercitium. [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omnes [illegible], illam movet quoad
exercitium ut [illegible] in voluntate, quae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]; et potentias inferiores, illas movet quoad exercitium [illegible].

Ad haec [illegible] [illegible]: [illegible] ut salvetur subordinatio [illegible]
causae 2ae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Deus [illegible] subordinatur
causae 1ae: unde [illegible] [illegible] requiritur [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]

S[illegible], [illegible] concursus simultaneus, ut talis ne[illegible], non salvat dependentiam causae 2ae a Deo veram et propriam: [illegible]. Antecedens probatur 1o. q[illegible] concursus [illegible] est, necessarius a Deo, ut causa dependeat simul. [illegible] causa nequeat operari sine [illegible]; [illegible] ex hoc non infertur, quod una dependeat ab alio; [illegible] ad materiam [illegible] actus ut talis requirat a [illegible] Deo [illegible], et a Deo, et causa, cujus [illegible] ut talis; ex hoc non infertur, quod Deus dependeat a causa; [illegible] ab utroque dependeat: [illegible] creatura nequeat operari aliter sine concursu Dei simultaneo, ex hoc non infertur dependentia causae 2ae in [illegible] a 1a. = 2o [illegible] concursus simultaneus, nec prioritate naturae, nec prior causalitate, [illegible] requiruntur ad dependentiam, ut in [illegible] dependent manifestum exemplum; [illegible] talis concursus non manifestat dependentiam causae 2ae a 1a: [illegible] concursus proprius [illegible].

§ II

Propugnantur & solvuntur arga.

Arg. 1o. salvatur dependentia causae 2ae a 1a in operando absque [illegible] praevio Dei: [illegible] ad dependentiam causae 2ae in operando [illegible] sufficiunt salvatur per concursum [illegible]: [illegible] praevio [illegible] dependentia salvatur. Antecedens probatur. Eo ipso [illegible], quod Deus concursu [illegible] creaturae concurrat, [illegible] operatur: [illegible] dependens a 1a. [illegible] [illegible] aliomodo [illegible] dependentia causae a Deo in causando, nisi in eo, [illegible] operari. [illegible] non Deus concursu [illegible] [illegible], ut dictum a praevio concursu [illegible] creatura [illegible] concursu [illegible] operatione, [illegible] concurrat [illegible] simultaneus.

D[illegible] non [illegible] operari sine concursu [illegible] Dei: [illegible] ab illo [illegible] [illegible] salvatur dependentia causae 2ae a 1a [illegible] concursum simultaneum.

Ad hoc argumentum [illegible] [illegible], ad [illegible] nego [illegible] antecedens, ad [illegible] dicat, [illegible] in casu posito [illegible], [illegible], [illegible] 1o [illegible] [illegible] necessitas [illegible] [illegible] ponit, ut causa 2a a 1a dependeat, [illegible] ab utraque dependentia [illegible]. Ad [illegible] dicat, haec manifestatur in [illegible] in [illegible], q a Deo [illegible] sine concursu [illegible] ut talis [illegible]: [illegible] Deus non dicitur dependere a [illegible],

ut

ex illis producat, et ita concursus creat: unde dicimus, quod concursus divinus, quod ipse a Deo dependeat, non tamen ipsa causa.

Dico in 3º. Concursus divinus in actu primo habitu, et actu nullo dicitur causa creata, sed tantum qualitate dependet causa; 2ª: si prima causa, quia in actu 2º causa dicitur actualiter dependere: patet hoc ultimum, quia causa 2ª ut in actu 2º est nihil aliud quam illa actio sua realiter: 2º declaratur: nam dato concursu, illa actio, sive actualiter a quo ipsa, est a Deo: ergo talis dependet = quod magis urget: quia probat actio qua causa 2ª in actu 2º causa a Deo dependere, vel dependere; dico illam actionem a Deo dependere, quia per concursum divinum dependet a Deo; nam actio, ut talis essentialiter ordinem dicit ad principium; et sic actio ista dependet a Deo etiam quoad dependentiam in principio a quo est.

Ad hanc rationem omnino causa, [illegible] causa: ex quo dicitur, quod licet hoc concursu, prius; quod sic ponitur, ut ipsa causa sic operetur, et dependeat a Deo, cum talis, ideo quod actio causae a Deo dependeat, et talis causa nulla actione in [illegible] dependentia in ratione causae, non dicitur directe, et ipsa quod debet esse asignare, quod dicitur indirecte, et sufficit, ut patet in apud doctores quoniam concursum, et nemo [illegible] in [illegible], quod [illegible] producit causa 2ª in actu suo ad effectum, ergo producit talis dependentia, et [illegible] a Deo [illegible]: unde [illegible] hanc dependentiam [illegible] concursus divinus, medio quo directe, et [illegible] quod dependet a Deo, ita ut [illegible] et ideo actio, concursus divinus nec a Deo dependet, tamen dependeat ab ipsa directe [illegible] causa 2ª explicite [illegible] concursus [illegible] dependentia, [illegible] actio concursus a Deo dependeat, tamen [illegible] ipsa actio per [illegible] applicatur ab ipso Deo.

Unde eleganter docet D. Thomas [illegible] q. 8 art. [illegible] Deus movet [illegible] ad movendum, sicut causa illuminationis [illegible], quia [illegible] causalitatis illuminationis, [illegible] ad [illegible]: et [illegible], et quod [illegible] habere debet, quod [illegible] concursus divinus [illegible] ipsa causa, et [illegible] ad ipsa [illegible] ad effectum [illegible]: inde fit, quod concursus ultimate divinus

[illegible] dependentiam a Deo, [illegible] dependentia supponat: [illegible]
[illegible] non ex significato [illegible] [illegible] dicunt [illegible] aliud,
[illegible] constantia [illegible] explicat antelatius [illegible] aliud.

Dices [illegible] non [illegible] principium [illegible] actio [illegible] a tali [illegible]
[illegible] a Deo dependeat: [illegible] determinata [illegible] [illegible]
principium [illegible] [illegible] ut [illegible] fuerat, necessarium [illegible]
[illegible] principium [illegible] actio dependeat a Deo pro [illegible] a tali [illegible].

[illegible] nego [illegible], [illegible] nego [illegible]
principium [illegible] habeat [illegible] virtutem [illegible] actum [illegible]
[illegible]. [illegible] applicat, [illegible] actione [illegible]
[illegible] sufficit, ut talis actio [illegible] a tali [illegible]
a Deo, [illegible] [illegible] a Deo [illegible]
[illegible] dependentia [illegible] principio.

[illegible]. [illegible] maxime [illegible] in [illegible]
ad [illegible]; [illegible] non [illegible] principium [illegible]
[illegible] tunc [illegible] adhuc in [illegible] ad [illegible]
[illegible] principium [illegible] principium habeat [illegible] actum, nec
actum [illegible] ad [illegible] illam applicando: [illegible] in [illegible].

Ad hoc [illegible] nego [illegible] ad [illegible]
[illegible] in [illegible] applicatio, nego [illegible]
[illegible] in [illegible] ut [illegible] ap-
plicatio, [illegible] a [illegible] auxilio [illegible] illam [illegible]
applicante. [illegible] actus [illegible].

[illegible] a Deo principium [illegible] applicat, [illegible] indifferens [illegible] ad plures actus
[illegible] principium [illegible] ad illud [illegible], [illegible]
[illegible] ad [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] Deus [illegible] in uno [illegible]
[illegible] ita [illegible] possibile [illegible] aliquam [illegible]
[illegible] ad [illegible] natura

[illegible] applicatio [illegible]

ad illa [illegible]

[illegible] admittit [illegible]

[illegible]

[illegible] unum caput [illegible] nempe [illegible]

[illegible] aliud caput, nempe [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] applicatio [illegible]

[illegible]

[illegible] participando [illegible]

[illegible] applicatio [illegible]

[illegible]

[illegible] a Deo [illegible]

[illegible] a Deo, ut [illegible]

[illegible]

[illegible] applicatio [illegible]

et sic dicto tradidisse instru[illegible] ... [illegible]

Si tamen interrogatur quomodo facit Deus potentiam, ... [illegible]

[illegible]

ART. III

DE CELEBERRIMO CONCURSU PRAEVIO DEI AD OPERANDUM

§. I.

Propositio ... [illegible]

[illegible]

ostendit aliquid quod illis non videtur opponi ad eam libertatem, asserunt eam liberam haere-
re gratiae sumptae. fundabant quod in eo, quod dato tali sumpto non posset
liberum liberam operationem dissentire, unde nos contra sententiam hoc tollerent,
sed rursus, praecisis non tollere, sed potius libertatem perficere: ex quo provenit
dato manebit necessitas sumptae, sequitur quod hoc ad eam libertatem.

1. Probatur efficaciter physica praemotio non tollit de eis libertatem:
haec est de D. Th. 1. p. q. 19. art. 8. et q. 83. art. 1. ad 3. et 1. 2. q. 10. art.
4. ad 1., et pluribus aliis in locis. Est ratio eius ratio: Deus ipse perfectissimam,
et universalissimam non solum causam, quod vult, quomodo vult, adiicit,
efficacem dicit ad eius effectus; sed Deus, eius efficaci et infinita voluntate sua
praemotione, quod libere operemur: ergo eius decreto, et voluntate infallibiliter infert
nostram actum cum modo libertatis. Probatur maior: quia Deus sua sapientia et provi-
dentia attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter, ex
quo provenit, quod eius providentia non tollat nostram agendi causam: ergo sequ-
itur quod hoc actualiter, quod actus noster necessario fiat, et actus liber libere a causa
egrediatur.

2. Probatur ratione: quia tunc libertas libera operatur, quando talis
elicit actum, quod sub potestate potest ipsum elicere, et omittere potest, et intelligit
voluntas dominium in eo actum; sed voluntas physica praemotione determinata
talis elicit actum, quod sub potestate ad oppositum, vel ad ipsum omitten-
dum. Probatur minor: voluntas ad actum amoris ex. gr. praemotionis sit in eius omissione, vel
odio. Cum enim voluntas in eo amore retinet sua voluntas potestatem ad oppositum;
cum actus non det tunc potestatem suam, sed potius perficiat: ergo etiam sub physi-
ca praemotione retinet voluntas potestatem ad oppositum. Confirmatur: quia physica
praemotio non est impossibilis cum actu opposito dicente ordinem in divisione,
et non cum actu amoris, quem infert: ergo magis impossibile est actus amoris
cum eius omissione, vel odio, quam physica praemotio ad amorem cum eius omis-
sione vel odio; sed tunc sic, quod hoc non obstante voluntas cum elicit actum
amoris retinet potestatem ad actum odii: ergo a fortiori voluntas praemota et

derivata ab actu amoris, retinet potentiam ad oppositum, l. ad ejus omissionem.
Confirmatur patet: nam ex eo impossibilitas odii ex actu amoris ... ve-
niens non tollit libertatem et potentiam ad oppositum, quia venit ex aliquo
existente in potestate nostrae voluntatis, ut adversarii dicunt; sed impos-
sibilitas ad oppositum actus amoris, supposita praemotione ad amorem, ...
... a praemotione veniret, ... ab actu amoris, cui quo odium
opponitur tale, quale actus amoris cum odio ... etiam praemotio phy-
sica Dei cum odio impossibilis est; ergo impossibilitas odii cum praemotione
ad amorem veniret ab aliquo existente directe in potestate nostrae
voluntatis, ... talis ... impossibilitas non tollit, sicut nec tollit libertatem.

§ II.

Argumenta opponuntur, et solvuntur.

Arg. 1.° ad probandum praemotionem physicam auferre libertatem. Suppo-
sitio ante inferens infallibiliter actum nostrae voluntatis, ejus libertatem destruit;
sed praemotio physica Dei est suppositio ante inferens infallibiliter actum
voluntatis nostrae, nec est in nostra potestate tollere, sive praedicta praemotio phy-
sica: ergo tollit nostram libertatem. Mai. 1.° quia D. Anselmus ait, et S. D.
Augustinus, quod necessitas antecedens aufert libertatem; sed hinc datur necessitas
...; 2.° datur alia ante suppositio inferens infallibiliter actum. = 2.°
Si namque voluntati Beati antecedit intuitio, ... ponitur ... cum
nulla indifferentia, voluntas circa illud non manet libera: ergo ... = 3.°
Probatur mai.: quia suppositio ante inferens actum infallibiliter praedeterminat nostram
voluntatem ad unum extremum contradictionis; sed quod praedeterminat voluntatem ad unum
extremum contradictionis tollit libertatem: ergo. Probatur mai. 1.° quia de ratione liberi
libertatis est indifferentia ad utrumque extremum contradictionis; sed quod determinat voluntatem
ad unum extremum contradictionis tollit indifferentiam ad utrumque, saltem
... extremum: ergo quod praedeterminat voluntatem ad unum extremum contradictionis
tollit libertatem.

2.°

Ex quo infertur: neque decet actui agentis liberi esse se detrahere ad actum; nam si detrahatur ad actum nostra voluntas ab alio priori, ipsa non se detraheret ad operandum, ex quo ipsa praedeterminata dicitur, minuit, vel destruit libertatem. Maior certa videtur: quia agens liberum habet dominium super suos actus, deinde autem dominium est se detrahere ad agendum. Minor etiam patet: quia se detrahere, et detrahi ab alio maxime opponuntur: ergo implicat, quod voluntas se detrahat, et detrahatur a Deo.

Antequam huic argumento respondeam, advertendum prius illud libri ... D. Thomae, et in doctrina ad illud est 1. p. q. 19. art. 8. Posteriora habent necessitatem ex prioribus (sive suppositione antecedentis) et modo prioris: unde et ea, quae fiunt a voluntate divina talem necessitatem habent, qualem Deus vult ea habere, scilicet, vel absolutam, vel conditionatam, et sic non est necessitas absoluta. Iuxta quam doctrinam dicendum est, quod suppositio antecedentis causans libertatem nostrorum actuum nullo modo minuit libertatem; et huiusmodi est physica praemotio; si quidem causat non solum substantiam actus, sed etiam illius modum libertatis, ergo illam non minuit, nec laedit.

Secundo advertendum hoc argumentum fieri non manifestum ... Auctorum contra nos disputantium: primo sit in Patre Suarez adstruentis decretum absolutum post scientiam mediam, quod quidem decretum antecedit nostros actus liberos, et illos infallibiliter infert absque laesione libertatis: ecce quomodo inventores scientiae mediae etiam assignant suppositionem antecedentis, quae non minuit libertatem. Secunda instantia est in gratia efficaci in actu primo post positionem omnium requisitorum, quae de se infert infallibiliter actum, et supponitur ante illum: ergo assignant suppositionem antecedentis, ex qua infallibiliter actus infertur absque laesione libertatis: ergo solvere oportebit quomodo suppositio antecedentis possit absque eo, quod libertas creata minuatur.

His ita praenotatis ad argumentum respondeo

me-

nego min. admissa ergo dicatur praedictis illos S. Patres loqui de ne-
cessitate antecedenti simpliciter tali, sed de illa, quae tantum est antece-
dens quid, et simpliciter consequens. Suppositio namque praemotionis sive necessitas
simpliciter non est antecedens, sed consequens: quod non ex parte actus liberi voluntatis, sed ex
parte applicationis ad actum liberum, et quod ut diximus, ipsa praemotio
est complementum libertatis: unde D. Anselmus in concordia cap. 1. rationem as-
signat: quod praescientia, et praedestinatio nostrorum actuum est complexum quoad
malum, ex parte liberi arbitrii bonum, et praescientia quoad malum, quod est malum:
ex quo patet, quod secunda praedicta propositio intelligenda illa necessitas,
quae est antecedens simpliciter tollit libertatem, non vero illa suppositio, quae
consequens potius, quam antecedens nuncupatur.

Ad 2am ergo dicatur 2a dictam,
quod suppositio decreti infinitae cognitionis est suppositio antecedens simpliciter:
quod ipso decreto eius indifferentia est unus de natura requisitis ut voluntas,
eius indifferentia in decreto tale ferat. interim autem Beati ponit decretum voluntati
eius omnimodam determinationem: praemotio vero, ut dixi-
mus, relinquit decretum tamen indifferentiam, et interim omnimodam indifferentiam
illud ponit.

Ad 3um respondeo ex D. Thoma, cuius est argumentum, ubi su-
pra 1. p. q. 83. art. 1. ad 3um. et q. 103. art. 4 ad 2um. ubi tenet eadem
argumenta, quod nobis ponunt adversarii, ita ait, quod est moveri et
determinari ad agendum, ut eius cum bona operatione mus hoc,
quod est moveri et determinari ab alio, ut a causa. unde maior negan-
da est, et ad probationem distinguo maiorem: de ratione libertatis est in-
differentia ad utrumque quae indifferentia est potentialis, et passivitatis, nego
maiorem. haec enim indifferentia nec invenitur in Deo, nec in nobis quando in
actu secundo operamur; et inde non est de essentia libertatis, sed im-
perfectio eius, indifferentia potestatis, concedo maiorem: haec enim quae
solum sufficit, et requirit.

ad

Ad 2am prop., ut ad 1am antecedentis principalis, dico. Et ad dicendum quod quando aliquid libere ab alio determinatur, et ultimo et incomplete, et mediate, potest esse ex ipso ultimo determinari: praedeterminatio namque gratiae Dei determinat nostram voluntatem mediate ad actum; voluntas autem se ipsam ad actum ultimo, et complete determinat.

Sed instabis: actus praeveniens ex suppositione antecedenti neque est liber in eo, neque liber formaliter: ergo nullo modo remanet liber. Antecedens quoad 1am partem, probatur, quia tunc aliquid est liber in eo quod positio eius est in nostra voluntate; et quod suppositio est antecedens, non est in nostra potestate ipsam ponere, vel amovere, cum ponatur a Deo a nostris actibus independenter: ergo actus, qui ex ipso infallibiliter sequitur, nequit esse liber in eo. Quoad 2am partem probatur antecedens. Actus est formaliter liber ex habitudine ad suum principium proximum; et hic actus non est liber ex habitudine ad suum principium proximum: ergo actus praeveniens ex suppositione antecedenti neque est liber in eo, nec liber formaliter. Probatur maior, quia proximum principium talis actus non est voluntas, et compositum ex voluntate, et praedicta suppositione antecedenti, et ex hoc composito procedit actus invariabiliter: ergo hic actus non est liber ex habitudine ad suum principium proximum.

Respondeo ad hanc instantiam, nego antecedens quoad primam partem, ad cuius probationem nego maiorem, ad cuius probationem distinguo maiorem: ex hoc composito procedit actus invariabiliter necessitate consequentiae concedo maiorem:

na

necessitate consequentis, nego maiorem, quia cum praemotio supposita sit causa libertatis atque infallibiliter inferat, consecutio actus liberi: quia aliter non esset causa libertatis, quod supra a nobis astructum manet.

Arguitur 2°. potentia libera est quae taliter operatur, ut possit non operari. Sed nostra voluntas sub physica Dei praemotione taliter operatur, quod non potest non operari, siquidem divinae praemotioni resistere non potest: ergo libere sub illa non operatur.

R. maiorem esse veram de potestate antecedenti, et in sensu diviso, non vero de potestate consequenti, et in sensu composito, et similiter distinguo minorem, et nego consequentiam. voluntas namque adhuc sub divina praemotione retinet illam potestatem, quam antea habebat ad operandum, et non operandum: quia praemotio Dei non destruit voluntatis potentiam, sed illam perficit.

Sed antequam ad impugnandam hanc solutionem progrediamur sciendum est, distinctionem sensus divisi, et compositi tradere D. Thomam ad simile argumentum, ut videre potest q. 6 de veritate art. 3° ad 8. et l.p. q. 23. art. 6. ad 3. et 1° contra gentes cap. 6 infine, ubi agit, quod in omnibus his, et in similibus, quae Dei scientiam circa contingentia oppugnant argumentantur secundum compositionem, et divisionem. Taleus libro 3. cap. 94 circa finem dicit, quod hanc distinctionem qui non considerantur in varios errores incidunt.

haec

Adaequatè dicitur unitus Deo, supposito decreto in[illegible] illa omnia[illegible] ex terminis: nam supposita illa lege secundum ipsum absoluta qua [illegible] ad suum [illegible] voluntas humana non [illegible] dictamen [illegible] liberum dicimus, [illegible] [illegible] non potest non operari in [illegible] opposito, [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] catholici fatentur [illegible], [illegible], ad damnandum [illegible] salutem, et damnationem [illegible] in merito alio [illegible] [illegible] [illegible] aliam [illegible], [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] nil in doctrina [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] explicant [illegible] [illegible] intrinsecè [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible], [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] physica [illegible] [illegible].

Dico 3a haec [illegible] explicatur tradita dicti nobis [illegible] nam voluntas [illegible] a Deo [illegible] ad amorem [illegible] [illegible] ad omi[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] nil [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] voluntas [illegible] ad amorem [illegible] [illegible], requirit [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible], quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible], ad [illegible]; [illegible] voluntas [illegible] ad [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ad [illegible], [illegible] [illegible] physica ad [illegible] [illegible] voluntatem [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] per hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad amorem, illa non [illegible] [illegible] ad amandum, [illegible] [illegible] [illegible] carentia auxilii; [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in aqua frigida, [illegible] ideo non [illegible] physica ad calefaciendum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] calorem [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex supradictis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]

[illegible]

[Margin note:] [illegible] [illegible], illa authori[illegible] Trident. [illegible] 4. [illegible] [illegible] arbitrium a Deo motum [illegible] [illegible] nil [illegible] [illegible] Deo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omni gratia [illegible] se disponat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] inanime [illegible] nil [illegible] [illegible] sit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] opposito.

cilientias actus boni sc. cet in sua voluntate gratias in
actu 1° efficaces, et dum voluntas sub tali est sententia, nec
eas abscindere pot, nec ad alium contrarium actum detrahi separate et
tn retinet tunc voluntas n. chimericas, sed veras, reales, et
phisicas potentias ad operandum.

Etiam instat in 3a maxime recepta
apud adversarios, videlicet quod in Deo dat decretum efficax n
concurrendi creaturas possibiles, et tn dum est sub tali decreto
etiam implicet illas concurrere, quia decretum non pot falsificari, tn
veras, et reales creaturas illas retinet potentias complete.

In forma tn
tn nego maiorem, ad cuius aliquid minorem; requirit duo ta-
rum antia ex parte actus 1i, et tribuentia posse, nego minorem; ta-
ruentia ex parte actus 2i, et non tribuentia applicatum ad opera-
randum, conc. minorem. nam physica predeterminatio n dat posse,
sed physice applicat ad opus, propterea negar. con. et conseq. aliquid;
negat potentias reales completas ad actum 1m, conc. cons.; propterea ad actum 2m
nego illam. Illa namque causa 1a non negat, sed potius reddit
dum dependens à physica promotione divina. Exempla
autem quibus con. negat, sunt ad rem, quia in primo deficit
auxilium sufficiens dans posse ad amandum: in 2°
etiam deficit calor, qui dat posse calefacere, sed de
hoc aliquid in ultimo argumento dicemus.

2° obiiciunt
contra solutionem. potestas n agendi, quae est potestas agentis libe-
ri, est potentia coniungendi carentiam actionis cum omnibus requisitis ad
agendum, sed potestas ad dissentiendum in sensu composito, non
huius modi potestas: ergo. maior probatur ex definitione potentiae liberae
nam potentia libera est, quae positis requisitis ad operandum pot operari, et non operari, quae
debet intelligi a
explicatione

Alterius [illegible] dicitur [illegible] libere [illegible] agens [illegible] etiam posito [illegible] aliquo requisito [illegible] ad operandum [illegible] operari [illegible] non operari [illegible] operari, [illegible] operari.

[illegible] motionis [illegible] actus [illegible] omissionis [illegible] ad [illegible] omissionis [illegible] ad [illegible] actus [illegible] requisito ad [illegible] voluntas [illegible] voluntas.

[illegible] motionis [illegible] libera [illegible] posset resistere eidem motioni [illegible] posset [illegible] actus [illegible] requisito [illegible] magno [illegible] libertas [illegible] voluntas [illegible] posset [illegible] resistere [illegible]

[illegible] libere [illegible] ad [illegible] omissionis actus [illegible] requisitis, [illegible] ad [illegible] ex parte obiecti, [illegible] actus [illegible] requisitis ex parte actus [illegible] requisitum [illegible] ex parte actus [illegible] posse [illegible] ex parte actus [illegible] operari [illegible] ex parte actus [illegible] infallibiliter [illegible]

posse determinare ad unum qualis est potentia agentis naturalis, et sic destruit indifferentiam potestativam quae est essentialis libertati. praerequisitum quod est expeditio actus 2i etiam in hac sententia auxilium, et infert infallibiliter actum cum dicat posse, et ipsum actualem operari non est determinatio 1o determinans ad unum, nec destruit potestatem indifferentiam, unde nec destruit libertatem, et tamen destruit ipsam indifferentiam passivam et potentiale quae constituit esse libertatem. Et iuxta hoc est dicendum major, concedendo de praerequisitis quae terminant expeditum actum 1i, negatur de illis quae terminant expeditum actum 2i. Et probatio opponitur per differentiam inter agens liberum et naturale. Ignis namque posito applicato non habet potentiam aliquam ad non urendum, et ideo potentia est determinata ... ad ... Voluntas vero adhuc posito ... fit ... indifferens, quod terminant expeditum actum 1i.

Ad 2am resp. ... ad 1. voluntas nam est adhuc cum praemotione habet potentiam ... et expeditam ad omissionem; et illa nihil deficit ex praerequisitis terminantibus expeditum actum 1i, nec excusatur ... vinculis ... actum 2i, quod hinc deficit aliquid praerequisitum expeditum actum 1i ad ambulandum, ... quod medium, ... ab ipso, quod a praerequisitum ... expeditum actum 1i. Quod stat medium esse ... bile, et hoc non ambulare, praerequisitum autem expeditum actum 2i ... infallibiliter sequitur actus, seu operatio. Praemotionis ... non aufert aliquid praerequisitis expeditum actum 1i, ... unde ... voluntatis potentiam, et efficaciter applicat ad actum.

Ad 3am ... et praemotione ...
solutionem, q. 6. de necessitate art. 3 ad 3um, et etiam ... q. 19 art. 4 ad 3um
... quod Cum, ... motum expeditum, cum ... voluntas resistere, ... libertatem, ... : ... motum expeditum ... : motum autem expeditum, cui ... voluntas resistere ... libertatem ... indifferentias ... et sic ... in ...
art...

atqui Deus et movens neq voluntarius nullo modo tollit, sed minuit indifferentiam libertatis, unde nec tollit libertatem.

3° contra definitionem quod

Anima alicuius causae natura non est in sua potestate, nec etiam compellitur. Et praemotio Dei ex qua infallibiliter infertur actus non est in nostra potestate. [illegible] actus non est in nostra libera potestate [illegible] nam [illegible] anima non est in sua potestate [illegible] actus [illegible] voluntatem [illegible] [illegible]

[illegible] voluntas

posset facere, quod non est causa, aliquid posset facere quod anima velit, ideo voluntas [illegible] potest facere [illegible] causam [illegible] praedefinitum a Deo. [illegible] potest facere [illegible] [illegible] potest facere, [illegible] [illegible] ad [illegible] facere [illegible] [illegible] [illegible] a Deo: [illegible]

[illegible] ut voluntas posset ponere causam [illegible] actum praedefinitum a Deo etiam posset destruere [illegible] praemotionem: [illegible] destruere [illegible] [illegible] [illegible] ponere actum praedefinitum destruere [illegible] praemotionem: [illegible] ponere actum [illegible] potest [illegible] praemotionem [illegible] [illegible] actum [illegible] [illegible] actum praedefinitum a Deo [illegible] praemotionem [illegible] potest destruere [illegible] actum, potest destruere praemotionem. [illegible] possibilis [illegible] [illegible] destruere potest possibiliter [illegible] destruere: [illegible]

[illegible] [illegible] etiam [illegible] ex illis respondet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] praedefinitum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] praedefinitum [illegible] [illegible] [illegible] sic

sic D. Tho. ex his dictis ad objectum primum instando contra in [illegible] versionem instantis supra dictis. [illegible] inquam, negamus: ad [illegible] nego sequelam ad cuius [illegible] distinguo [illegible] antecedens. [illegible] voluntas [illegible] [illegible] consensum, [illegible] praedefinitum a Deo in sensu composito, nego antecedens: in sensu diviso, concedo antecedens, et nego consequentiam: ut enim daret assensum, [illegible] falsum requireretur, quod possit [illegible] omissionem actum praedefinitum, hoc autem nunquam potest facere [illegible] voluntas: [illegible] [illegible] voluntas [illegible] [illegible] consensum [illegible] cum talis, nego antecedens, [illegible] [illegible] sensu [illegible] concedo antecedens, et nego consequentiam. [illegible] nam [illegible] potest [illegible] decerni [illegible] [illegible], et ut [illegible] praedefinitum, [illegible] [illegible] deserto: [illegible] potest poni a voluntate creata, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] praemotio [illegible] actum [illegible] et [illegible] [illegible] aliud ad libertatem requiratur potest in voluntate divina et divina [illegible] possibilia requirat [illegible] [illegible] [illegible] illorum, [illegible] quoad possibilia [illegible] se dat in Deo [illegible], optime libertatem [illegible] salvat, [illegible] dicit. [illegible] necessitatem ad illorum [illegible] [illegible] divina. [illegible] libera voluntas, [illegible] [illegible] actum praedefinitum, [illegible] quod possit omissionem [illegible] [illegible] [illegible] quod possit [illegible] omittere in sensu diviso, [illegible] possit facere actum [illegible] [illegible] omissionem praedeterminatum, [illegible] a praemotione [illegible] [illegible] omissio [illegible] ex suppositione [illegible] possibilis.

[illegible] hoc [illegible] aliquam [illegible] difficultatem potest explicari doctrina [illegible] [illegible] affirmant, quod [illegible] simultaneum Dei est [illegible] actum [illegible]: hoc supposito illis [illegible]. ille actus potest non elici a voluntate creata? [illegible] [illegible], quod ille actus quatenus [illegible] existit a creatura potest [illegible] [illegible] quatenus [illegible] [illegible] a Deo pendet: [illegible] [illegible] [illegible] omissio illius actus [illegible] [illegible] [illegible] simultaneum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] praedeterminationem [illegible]

qd tam validus sit quam voluntas creata veniat per talem actum praedeterminata, etiamsi esset actus positive praedeterminatus utcumque sit mutationis; Dei: liberrimus in praedeterminando qd ibi adsit ante actum, ut liberè sub praemotione implicat, qd non abstineat, et ponat inter praemotionem sine ea positione, ut etiam, qd possit non poni sine ea, a liberi praedeterminatio prae: motionis praemotus sine ea praemittit 2am, liberalitas actus praemotio praeparatur.

Quod autem dicto ad 1um. 2o. 3um. etiam absque obiectione adest 3um. ad 4um dicendum qd non dat faciliorem, sine indifferentio in quantum possibilitas, sine quam non sine indifferentia, etiam ex ipsum appetita qd praestat destruere possibilia destruere possint absque praedeterminationibus contingit circa contrarium, et contradictionem.

Ultimo probatur ex praemotione Dei efficaciter non opponitur libera omissioni: ut absolute possit libertatem, et praesertim. cum libertatem omissionis requiratur, qd voluntas omittens actum possit ipsum efficere, sed qd voluntas actum omittit, ipsum efficere nequit, sine naturaliter praemotione Dei efficaciter non opponitur libera omissioni. Ad minorem: nemo potest finem consequi, nisi possit ponere media naturaliter requisita ad ipsius consequitionem. Unde sine tua potestate non habeas pro certo aliquam mutationem navis, in tua potestate abesse finem consequendi, et quod non possit navigare sine, in potestate habens, et quod non possit habere columnam, et ideo inermem ad pontem [illegible]; sed omittit actum praecursorum non potest ponere media naturaliter requisita ad illius impletionem, cum non possit ponere physicam praemotionem naturaliter requisitam ut actum impleat: ergo potest actum implere praecursores. Ex quo confirmatur, qd illud in omittente non possit, nisi causa peccati in eo, qd voluntas non possit, sed actus omittit actum praemotionis ut tunc nequit [illegible], cum causam praemotionis physicam sine qua elicere nequit actum praemotionem [illegible]

nec

Nec valet si dicas, quod ut homo ponat in tali omissione, sufficit, quod habeat auxilium sufficiens. Contra, inquam, valet, quia arguitur potius ex deficientia praemotionis physicae non salvari auxilium sufficiens, quia auxilium sufficiens tribuit potentiam proximam et expeditam ad elicientiam actus praecepti, sed deficiente physica hac praemotione homo nequit habere potentiam proximam et expeditam ad elicientiam actus: ergo. Quod mir. nemo habet potentiam proximam et expeditam ad positionem finis, si non habeat in sua potestate positionem omnium mediorum sine quibus finis esse nequit. Non potest autem quemcumque gratiam praeveniens, si deficiat praemotio physica non habet in sua potestate [illegible] ad finis consequendum: ergo non habet potentiam proximam et expeditam.

Illud auxilium sufficiens est quo posito nihil ulterius requiritur ad positionem actus, nec sufficiens est, quo alio eget, si vero quod alio indiget, deficiens, sed potius insufficiens ad finem consequendum; sed ut homo eliciat actum praeceptum indiget praemotione physica, qua deficiente ista, non habet quod sufficit ad actus praecepti elicientiam.

Hoc ergo habet manifesta instantia in omni statu et instat in statu omnis Christianum, nam peccat peccato actu libero, quia licet non habeat providentiam talis actus ponendi opportunam, sicut habet hoc, tamen in illo providentia [illegible] [illegible] emittit actum praeceptum in Deo providentia actus praecepti, respondendi inde, nec non potest ita operari. Instat in bona perseverantia, sine qua homo perseverare potest, et tamen deficiente hoc dono, homo dicitur in non perseverando quia potest operari donum, cum [illegible] Deo et non cadit sub merito. Quod sit liberum omissio deficiente alio quo non est. Instat in statu [illegible]. [illegible] sufficienter nati accipere gratiam efficacem in actu primo praecepti, et tamen gratia efficaci in actu primo ad non [illegible].

[illegible] actus praecepti [illegible] continuandum [illegible] auxilium sufficiens ad efficaciam [illegible] [illegible] [illegible]: alia est sufficiens [illegible]

et alioquin omnis, quae nullo alio indiget, et hoc modo [illegible] sufficiens, contingens dicat, etiam sufficiens in definitione [illegible], et [illegible] in proprio [illegible] sunt suus effectus, et nullo alio indiget [illegible] in proprio [illegible], et hoc [illegible] sufficiens virtus [illegible] requirit [illegible] ad effectum [illegible]; [illegible] sit sufficiens simpliciter et [illegible] omnis, [illegible] admittit aliquam insufficientiam, [illegible] cuius indiget [illegible] physica [illegible].

Ex quo [illegible] sufficiens ad finem [illegible], sufficiens quod [illegible] sufficiens [illegible] effectum et [illegible] requisita, quae [illegible] ex [illegible] actus [illegible], quae [illegible]; [illegible] requirit ut [illegible] dicat [illegible] in suo proprio [illegible] [illegible] actus. — [illegible] dicat simpliciter et [illegible] omnis sufficiens, [illegible] et possit ponere [illegible] media [illegible] libere requisita ad finem [illegible].

Ex his [illegible] ad [illegible] [illegible], nego [illegible] maiorem; [illegible] potest nemo [illegible] simpliciter et [illegible] sufficiens [illegible] quae finem, [illegible] possit [illegible] maiorem. nemo [illegible] potest [illegible] participatur [illegible] sufficiens [illegible]; [illegible] possit [illegible] media [illegible] [illegible], [illegible] maiorem; [illegible] physice [illegible] media [illegible] ad [illegible].

Ad [illegible] obiiciens [illegible] de omnibus actus [illegible] ad [illegible] impossibile, [illegible] in proprio [illegible] requisitus ad [illegible] [illegible] modo [illegible].

— [illegible] dicat [illegible] sufficiens [illegible], [illegible] alio [illegible] indiget [illegible] in quo [illegible] sufficiens [illegible] sit sufficiens, [illegible] omnis [illegible] physice

[illegible] si cui libet

Obijcies 1°: quod quivis divino regi [illegible] ad praeceptum impendendum, quamvis non requirat, quidem possit ponere [illegible] alium, nec medium ad actum attinentia, tum actum reddit [illegible] alter non possit ponere actum praeceptum, excusat, ut patet in eo, qui amens [illegible], [illegible] omnibus [illegible] in eo casu ille excusat a peccato, [illegible] poenitens nequeat ponere media, quae a sacerdote poni debent, [illegible] multo [illegible] qui libet praeceptum affirmativum [illegible] [illegible] [illegible] illo [illegible] nolunt [illegible] excusat a peccato [illegible].

Resp. [illegible] actum necessario requisitum [illegible] hinc [illegible] [illegible], [illegible], seu actum praeceptum [illegible] sufficienter [illegible] in actu [illegible] nolunt [illegible] [illegible] culpa omissio talis actus: quod [illegible] casu, hinc [illegible] in [illegible] hoc [illegible] [illegible] possit; ut [illegible] [illegible] [illegible] actum praeceptum.

Vel dices, quod actus [illegible] [illegible] [illegible] excepto actu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ponit actum praeceptum, [illegible] ego [illegible]: [illegible] [illegible] ad actum [illegible] hic actus [illegible]. Et hoc [illegible] ad illud exemplum [illegible] de illo, qui vult agere iter cum equo, [illegible] equus [illegible]. Et de illo, qui vult mare transire, [illegible] naufragium. [illegible] equo [illegible] naufragio [illegible] possunt [illegible] non [illegible] navigare, [illegible] positio equi, [illegible] navigii infallibiliter infert actum [illegible] [illegible] [illegible] quae [illegible] excepto actu [illegible] [illegible] absolute [illegible], [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible].

Obijcies 2° [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] positio medii, ex quo infallibiliter actus infertur, [illegible] hoc [illegible] [illegible] [illegible] potestate [illegible]

mai

[illegible] medii [illegible] infallibilis [illegible]
[illegible] possibilis [illegible] ponere, [illegible]
[illegible] sumat. Nec etiam, [illegible] praedicatur [illegible] supra
peccatorum, et homo per se fiat infallibilis. Nec etiam, quod ideo in ista pos-
sibilitate, cum facta est revelatio de sua damnatione, non tenetur sperare, quia illi
denegatur executio infallibilis suae salvationis: in tali enim casu solum illi
non deficiunt auxilium efficax, quod auxilium sufficiens nullo Deus dene-
gat: quod erat mea.

— Ad hanc obiectionem dicatur, quod sub medio sit de pertinen-
tibus ad voluntatem creatam in ipsa libera positione ipsius pertinentium,
secundum vero non de pertinentibus ad causam [illegible], atque promotio physica
[illegible] dicatur, quod applicatio calami [illegible] pertinentibus ad vo-
luntatem humanam. Ad [illegible] dicatur, quod conversio peccatorum necessario
praedestinatis, et de infallibiliter operantis in ipsis peccatoribus: non
talis conversio non cadit sub libera potestate praedicatoris: sed non ea
actus praecepti, vel illius omissio, ac proinde sub libera eius potestate
cadit.

= Ad 3. [illegible] quod in tali statu, ideo homo, cum facta est revelatio de sua
damnatione, non tenetur sperare: quia divina revelatio facit, quod actus spei
non supponat eius indifferentia [illegible] ad utramque partem, quod actus
spei est bonum ordinum inequivalibilem auxilia Dei, cum autem praedi-
cti, supponatur sine auxilio [illegible] inde [illegible] quod non ponit actum
spei [illegible] sibi esto [illegible] ut supra dicebam-
mus, quod [illegible] positio [illegible] radicem libertatis voluntatis, in [illegible]
sic tali obiectum supponatur [illegible] libertatem aufert
a voluntate libertatem, in qualibet autem alia opere non ponit
[illegible] eius indifferentia ac proinde salvatur plena libertas. [illegible] autem
Deus non denegat auxilium sufficiens, non sufficit, quod ex alio [illegible] actum
[illegible] potius sine indifferentia [illegible]

7.°

QUAEST. VI DE CAUSA FINALI.

Post causas [illegible] [illegible] de finali, quae ultima in executione [illegible] est, et cuius definitio est causa propter quam. Finis est cuius gratia aliquid fit, v.g. quod infirmus gratia sanitatis sumit potionem amaram. Finis dividitur in finem ultimum et intermedium; finis ultimus est ille, ad quem omnia alia ordinantur et ipse ad nullum aliud ordinatur. Deus ergo est finis ultimus [illegible] ad quem omnia ordinantur et ipse ad nullum. Finis intermedius est, ad quem ordinantur aliqua media et ipse iterum ad alium ordinatur, v.g. [illegible] virtutum [illegible] possunt esse finis intermedius, quia gratia eorum [illegible] digna facere, et insuper ea ordinantur ad Deum tanquam ad finem suum. Iterum dividitur finis in finem cuius gratia et in finem cui. Finis cuius gratia est cuius gratia aliquid fit, ut [illegible] sanitatis. Finis cui est [illegible] cui bonum desideratur.

[illegible] dividitur finis in finem qui [illegible] finem [illegible] bonum propter quod movemur ad [illegible] in finem quo [illegible] est ipsa operatio qua finis qui acquiritur, ut Deus [illegible] est finis qui et ipsa [illegible] finis quo [illegible]. Ultimo finis dividitur in finem operis et in finem operantis. Finis operis est ad quem operatio ex natura sua ordinatur, ut elargitio eleemosynae respicit ex natura sua sublevationem miseriae alienae. Finis operantis est quem operans intendit, ut quod quis elargitur eleemosynam propter vanam gloriam.

[illegible] definitione finis, eius[que] divisionibus, suppono 1º bonum esse finem [illegible] [illegible] specificativum actus, et ei debetur specificativum; finis [illegible] specificat actum, et movet ad exercendum actum gratia sui. 2º suppono finem esse causam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gratia; [illegible] finis [illegible] finis

sent talis rei: et 6. Caracter, suppositis igitur, quod sit realitatem, deinde restare sequentes explicationes, quae sit ro finis finalisandi, et quae eius causalitas. atque 1º. an apprehensio aut bonitas apprehensa sit ro formalis finalisandi: explicatur difficultas, et nonnulla praenotantur.

Art. I.

An apprehensio aut bonitas apprehensa sit ro formalis finalisandi?

§. I.

Explicatur difficultas, et nonnulla praenotantur.

Pro intelligentia dicendorum hic venit explicandum illud vulgare axioma: nihil volitum, quin praecognitum. quo indicatur non posse voluntatem amare, nisi id ab intellectu proponatur, et voluntas, cum sit potentia caeca, unde indiget alio, a quo ducatur in suum appetendum, scilicet intellectu, ac cognita, aut apprehensa cognitione, proponit voluntati, ut eam amore, vel odio prosequatur. his praenotatis quaerimus, supposito, quod voluntas potentia sit ad suum prosequendum sine [illegible], an apprehensio solum, aut bonitas, sine qua non, vel ut ro finis requiratur?

Ad quod pars versatur semper, pro affirmat apprehensionem esse rationem finis finalisandi; quam ex schola Thomistarum defendunt, et etiam alii [illegible] amplectuntur. Pars negativa quam cum Mastrio.

Circa ista est apprehensio ratio finis, quae fini applicatur, colligitur ex dictis 1º parte 80. art. ad 2um, et Augustinus agentis cap. 17. [illegible] 1º. illa est ro finis, sub qua intellectum finis, tota movet

mouet ad sui amorem; et finis proxime ratione suae bonitatis, cum suo apprehensio mouet solum ad eius amorem: ergo apprehensio non est causa finalis mouendi.

Confirmatur 1º quia sanitas non mouet infirmum in quantum apprehensa, sed per solam apprehensionem, et propter suam perfectionem et bonitatem: ergo finis non mouet solum ad sui amorem per apprehensionem [illegible]. Sanitas mouet infirmum ratione illius, quo destruit infirmitatem; sed sanitas non destruit infirmitatem ratione apprehensionis, alias sufficeret illam apprehendere, ut quis ab infirmitate liberaretur; ergo [illegible], et bonitatis. Ergo sanitas non mouet infirmum in quantum apprehensa, ita ut apprehensio sit causa finalis.

2º Confirmatur [illegible]: id ratione cuius finis mouet ad sui amorem, pertinere debet ad eandem lineam, ad quam pertinet finis, cum illud constituat in esse talis finis; et apprehensio non pertinet ad eandem lineam, ad quam pertinet finis in ratione boni: ergo [illegible]. Finis formaliter pertinet ad lineam volitiuam, et apprehensio ad lineam intellectiuam, cum sit actus intellectus: ergo apprehensio finis non pertinet ad lineam finis.

Dices cum [illegible], quod licet apprehensio in esse entis non pertineat ad eandem lineam, ad quam finis pertinet, in ratione [illegible] finis, et apprehensio [illegible] lineae [illegible]: quia apprehensio finis in esse boni, et explicat rationem boni, [illegible]. Sed contra. Ergo non apprehensio, de qua loquimur, in praesenti [illegible] in quantum talis explicans lineam boni, si nunquam explicat rationem boni, [illegible] apprehensio finis est, cum ad intellectum non pertineat. [illegible] dicet aliquis, [illegible] quod nullo modo apprehensio explicat rationem boni: ergo finis non est de linea finis, quae bonitatem explicat, ut sua [illegible].

2º [illegible], quod apprehensio se habet ut voluntatis, ut illi finem proponens: ergo non potest esse causa finalis finalisandi. [illegible] ergo a Theologis in materia de fide, quod testimonium, seu auctoritas Ecclesiae non est causa formalis [illegible], quod Ecclesia se habet ut proponens obiectum credibile: ergo [illegible] apprehensio se habet ut voluntati, ut illi finem proponens, non potest esse

ee ro. filis finalisandi: et de huius doctrina est, quod et aliqua spo: obiecti proponit obiectum illud, in sistunt, necfacit, quod sistitur, et factum super=ponit: atque magis proponit, et declarat bonum dispulis, uerum illis pupiat magis necfacit, nec sistunt obiectum proponendum, quod illud factum et sistitur semper proponit. Dicitur ergo ad propositum, et ad solutum

§ II

Argumenta proponuntur, et solvuntur.

Arguitur 1.º ex D. Th. 1.ª p. q. de actu incorporum, et de eius attributis, quod appetibile non mouet nisi appetendum, seu sistitur, quod ipse ci: sicut, unde differt apprehensio, sicut ipse differt appetitus, quod sint mouentis, quod apprehensio est ro. filis finalisandi. patet. Consequentia. sed terminus. D. differt apprehensio sicut ipse differt appetitus; quod quod est ro. differt, sic non aliunde, est ro. filis illius sistendi, nil enim alius fuit sistunt, quam differt per se. Ergo si apprehensio est per se differt appetitus sistunt illius filis, et non poterit esse ro. filis finalisandi ex appetitus.

Secundo arguitur, quod D. Th. in corpore articuli asserit. actionis, quod appetitus differunt secundum diuersa motiua, sicut actus, et etiam differunt tamen quod sint diuersimode apprehensibilia: ex quo sic arguitur. quod ro. filis dis genus unum appetitus ab alio est ro. filis finalisandi; quod tamque motiua apprehensio: ergo. prima minor. sicut diuersa motiua appetitus desumit, quod motiua per diuersitatem apprehensionum: ergo ro. filis dis. quod appetitus secundum D. Th. est apprehensio.

Ad hoc argumentum: D. Th. intellexit necessitatis non intendere apprehensio esse rationem filis finalisandi, quod non intendit, quod apprehensio affectu filis sistitur motiuum appetitus, quod proprie, quod sit aplicatio boni diuersi in ratione boni: unde talis aplicatio est conditio affectum diuersa rationis bonitatis, a qua post ipsa sumit diuersitas filis in appetitiu, et uideri quam ibi intimat D. Th., quod imaginatiua talis proponit bonum sensibile intus

intrinsecum obiecti, non bonum inchoatum, neque autem bonum inchoatum, et bonum sensibile in tali specie different specificant apprehensio diversus. et quod habeat maior obiectum per ea in quo 4. 2. q. 2. art 6 ad 2um, non sit distinctum quod charitas non, et patiens disjunguntur, cognitio disjungitur. = Ver, quod charitas non dicitur ipsam cognitionem, dicitur ipsam rem cognitam, quae tenditur in obiectum. et cum charitas sit virtus pertinens ad voluntatem idem de illa, ac de voluntate est dicendum. = Addimus eodem modo .....

2° patet argumentum quod sunt

obiectum desiderium et gaudium disjunguntur specifice, de tali differentia non provenit ab ipsa bonitate intellectum, quod non apprehensio sit in tali differentia. quia non bonitas non distinguitur in eadem: quod illa diversificet genus apprehensio quod aliud, a quo tali diversitas provenit assignabile est. = Dico 1°. quod bonum in tantum est sub ratione finalis in quantum movet voluntatem. de bonum movet sub ingressum sub apprehensione, inter quod non apprehensio sub ratione movens: quod est illius sub ratione finalitatis. non: bonum movet, ingressum immediate, de reddit immediate apprehensio: quod ..... de, et a parte rei immediate quod. non per hoc diversus in proximum: quod movet apprehensione ingressum immediatis. = Dico 2°. quod species impressa reddit obiectum proportionatum cum intellectu sicut species impressa sub ratione attingibilis obiecti: quod quod in tantum, huiusmodi, apprehensio reddit bonum proportionatum, dicitur apprehensio ... sub ratione ... bonum intrinsece moventis voluntatem.

Sed arguitur contra quod admissa illa

sententia .... admittimus et infert intentum argumentum: quod licet manifestationem differentia essentialis inter gaudium, et desiderium requirit ab apprehensione ..... quod ...... in humanitatis cognitio intuitiva, et abstractiva, quia regulariter ...... distinguuntur: quod distinctio essentialis, quae inter gaudium, et desiderium reperitur ab illis provenire non potest. = Unde dicendum quod obiecti sit adaequatum bonitas ..... non ..... et in esse ..... eadem

...

in gaudijs, et delicijs, quod prius sufficienter in appetitione affert bonum, quod possidet, ac quod [illegible], ut de se patet.

Secundo hanc [illegible]: dantur casus, in quibus [illegible] gaudium, et delectatio [illegible] ab apprehensione [illegible]: [illegible]. [illegible]: [illegible] apprehendat bonum [illegible], [illegible] [illegible] delectatio; [illegible], ut [illegible] objectum [illegible] apprehendat [illegible] gaudium: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] inde [illegible] honestum, [illegible] [illegible] illum, ut inhonestum apprehendit, eo [illegible] tendens [illegible] malum: [illegible] apprehensio [illegible].

[illegible] hanc [illegible] [illegible] apprehensio [illegible], ut voluntas [illegible] objectum [illegible], [illegible] nihil volitum, quin [illegible] ex [illegible], [illegible] apprehensio [illegible] finalizandi, [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible], [illegible] apprehensio [illegible]: ut voluntas moveatur a bonitate [illegible] objectum: ut voluntas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habebit ex parte [illegible], quae [illegible], unde [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] ex parte voluntatis, quae [illegible] [illegible] bonitatem realem [illegible] illa movet, [illegible], [illegible] ut apparens [illegible] objectum: [illegible], quod apprehendo [illegible] [illegible] [illegible] a voluntate, [illegible] etiam supplet illam [illegible] [illegible] [illegible] nequit agere sine existentia reali, ex [illegible] [illegible] [illegible] movet [illegible] [illegible] intentionalem, quae ab intellectu [illegible], et supplet, quod [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] in casu posito: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] ratio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] respondetur ad [illegible] objecta.

Ad 1. [illegible], [illegible] [illegible], [illegible], nego majorem, [illegible] [illegible] [illegible] majorem: bonum movet [illegible] [illegible] positive, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] nego majorem: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nego minorem: tanquam [illegible] [illegible] [illegible] tanquam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] a [illegible], [illegible] tanquam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]

bonum

corp: voluntas autem licet ex intus, cum licet potentia immaterialis in materia, et dependenter ab organis corporalibus (in hoc enim nullam invenio differentiam inter intellectum) movetur ab obiectis pure immaterialibus, hinc spiritualibus: unde non requirunt obiecta positiva immaterialia: unde quamvis in esse entis sint proportionata, tamen in esse obiecti, et per se proportionantur. Differentia autem inter intellectum et voluntatem haec, quod intellectus cum sit ex se trahat res ad se, eidemque requirit maiorem ex parte, quod obiectum sit unitum cum ipso, vel per se, vel per speciem: unde illud, quod per se talem proportionem habet, vim potest dici ex se proportionandi: voluntas vero cum extra se [illegible] ferat ad eam proportionem quam intellectus tribuit fini, et dicitur ex se, dum tantum in ordine ad eum sufficit fini, si idem ei habet applicare finis bonitatem, ut amet.

Ad 2am partem, dico posse dici, quod species impressa sit haec cum intellectus apprehensio cum voluntatis; quia licet species proportionet obiectum cum potentia tamen nullus dicit, quod species impressa est obiectum formale, quo attingitur obiectum, quod intelligibilitas radicalis obiecti, ut delatum per speciem impressam; vel potest dici, quod idem species est [illegible], quia cum intellectus ex se trahat res ad se, et hoc licet mediante specie inde est, quod attribuitur tunc obiectum in esse tali, at vero voluntas, ut sufficit ad eam apprehensio talem, ut dictio requirit.

Ad 3am instantiam: nam licet species impressa intelligibilitatem obiecti proportionet, ita apprehensio tribuit obiecto voluntatis volibile in ratione obiecti; quod ideo nulla est paritas: voluntas, ut diximus, licet in esse entis sit spiritualis, tamen in esse obiecti proportionem habet; et haec proportio in esse obiecti a nullo potest provenire nisi ab apprehensione. Minor probatur: licet obiectum intelligibile in se, et a parte rei quamvis materiale, per speciem fit intelligibile, et intelligibilitas in ratione obiecti proportionatur cum intellectu, ita bonitas in se et a parte rei quamvis materiale. Ergo apprehensio, per quam redditur bonum et intentionaliter redditur proportionatum in esse obiecti volibile voluntatis, id est, dicitur in ratione talis ab obiecto apprehensivo, antea hoc, quod erat pure materiale, illud, illud quod aliquomodo spiritualiter redditur, illud habet a sola obiecti voluntatis: ergo ab apprehensione participat.

3°

= Sicut sr. obiectum intellectus ab specie ... participat aliquid esse intentionale, ita ab apprehensione obiectum voluntatis aliquid intentionale esse participat: ergo. =
4°. Subiectum, sub qua movet finis voluntatem, dependet ab intellectu ita habet vim suam movendi. Atque ... finis sub ratione movet in genere causae prior ipsa voluntate, ... prior in genere habet esse intentionale ab apprehensione, vim namque bonitatis suae ... et ... hanc prioritatem requirit habere: quatenus ... prior, ut possit ... quidditatis ad executionem: ergo.
= Ad 1.m ex his obiectum ... nego antecedens: ad illum ... dicat: quod ... ipsa ... ut obiectum intellectus reddat intelligibile; quod ... lineae: species namque est ipsum obiectum in esse intelligibili: at vero apprehensio non habet ... ad ... obiectum voluntatis ... ipse; ... apprehensio non ... ut ... existens intentionale, finis, ... applicans, et ponens ... tamen requiritur ... ad ... requiritur ... intellectus faciat obiectum voluntatis ... et aliquo modo spirituale, ... sed ... appetibilis, quod ipsa bonitas ... spiritualis negative ... actus voluntatis movere ... actus intellectus illius ... ponens. Si pictor ... depingat ... in pariete, et hoc modo faciat obiectum ... non ... videndi colorem ipsa actio pictoris: quod actio pictoris tantum ... ponens obiectum ... habet. = Ad 3.m ... ad 4.m dicatur quod ... non ... efficiens requirit ... existens, ... quod ... non ... quod ... prioritatem, quam habet finis, ut moveat, ... participat existens intentionale: ... prior ... existens ... prior, quod ... obtinet ... causalis.
= 3. ... assumunt ... idea ... in ipsa ... ut ... finis ... idea ... ponit, ut ...

imitanda ita finit[ur] p[er] posit[ionem], et sequendus p[er] eo modo de extrinseco et determinando.

R[espondeo] ad hoc argum[entum]; q[uod] idea, ut [illegible] declaravimus, licet possit reduci ingenere causae efficientis, et finalis cui accidit esse adaequatam [illegible]; tamen primum genus causae ipsi competens est genus causae finalis doctrinae, et in hoc genus causae licet p[ro]prie dicitur intus inde fit, q[uod] idea tum cum virtute distincta sit intelligibilis: et ad argumentum, q[uod] idea fit de pertinentibus ad determinationem p[ro]ximis ad intus, ac p[ro]inde intelligibile debet esse: Respondeo q[uod] quatenus idea in genere causae finalis sequitur intelligibilitas materialis et h[abet] ex illis [illegible], ut sequenda in ideato, quamvis in idea, q[uod] ad eius finem et [illegible] p[er] [illegible], q[uod] in illo p[ro]sequatur, ut in alio, ubi similitudo de incurrit.

Ultimo argum[entum]: nam licet habet fra[illegible] naturalis ad appetitum naturalem sit fra apprehensio, tum apprehensio ad inclinationem [illegible]; et ex hoc naturaliter probavit q[uod] [illegible] intellectum [illegible] voluntatem, q[uod] habet intus, q[uod] fra naturalis solo habet vim naturalis inclinationis; et etiam similiter apprehensio solo habet vim voluntatis.

Ad hoc argum[entum] respondeo: concesso, q[uod] [illegible] intus [illegible] apprehensio p[ro]bat, et tanquam in re [illegible], q[uod] in idea est voluntas [illegible] necesse est, q[uod] ad [illegible] finalitandum sit apprehensio: q[uod] neque ea est in intimis [illegible] valet: [illegible] intelligibilitas in [illegible] in hoc: q[uod] [illegible] intelligibilitatis est [illegible]. et argum[entum], ut p[ro]batum [illegible] hoc p[ro]: q[uod] inclitio [illegible] apprehensio [illegible] apprehensionis: unde syllogismus non tenet, q[uod] inclitio non [illegible], ut [illegible] [illegible] est, q[uod] ad apprehensum l. ad intus [illegible] voluntatem, q[uod] illa est [illegible] in 1a sede [illegible], non ex hoc infertur, q[uod] [illegible] finis [illegible] sit ipsa apprehensio. [illegible], quae sit [illegible] [illegible] difficultates [illegible] p[ro]positas [illegible] [illegible] [illegible].

ART. II.

que

QVÆ SIT CAUSALITAS FINIS?

§ I

Resolvitur difficultas, et ma[illegible]

Causalitas, ut se extendit ad omnes causas reales [illegible], quia causa in actu [illegible] causat: unde finis causalitas erit id, quod constituit causam finalem in actu causantis, quae nihil aliud, quam motio voluntatis, quae trahit, et allicit a fine ad operandum; ad in quo ridetur [illegible] emotio haec operis hic [illegible] dividuntur authores in plurimas sententias propter difficultatem veritatis invitiles [illegible] quas legere Flandria [illegible] mathem. q. 4 art. 3. [illegible] [illegible] mag. [illegible] et novissime mag. [illegible] qui dixit, quod causalitas finis non distinguitur ab eius bonitate, [illegible] voluntatis, [illegible] movet, quae [illegible] Natura [illegible]

Dico [illegible] Causalitas finis consistit in aliquo actu voluntatis [illegible]. nam causa finalis appetibilis in actu [illegible] constituit [illegible] bonitatis extrinseca [illegible] voluntatis [illegible] intrinseca, [illegible] [illegible] consistit [illegible] causalitas non consistit in bonitate extrinseca [illegible] voluntatis [illegible] causalitas, et causa in actu debet esse [illegible] ordine [illegible] causalitas finis causalitas [illegible] [illegible] consistit in hoc, quod cognoscatur [illegible] [illegible] cognitio [illegible] [illegible]

Quia causa mea causa finalis [illegible] [illegible] causa in actu [illegible] alia causa, ut quod [illegible] ex quo [illegible] [illegible] intelligatur causa efficiens causa in actu, intelligitur causa in actu causa finalis; [illegible] hoc [illegible] causalitas finis [illegible] actus voluntatis: [illegible] actus voluntatis causalitas causa efficientis [illegible] illam [illegible] causa finalis, [illegible] intelligatur causa efficiens

efficiens [illegible] quam finalis, quia [illegible] [illegible] [illegible] bis actus voluntatis effectus realissimus, et ideo est pendens: [illegible] esse eius causalitas.

Si dicas [illegible] actus voluntatis, ut est intellectus, ut procedit a fine finali tantum, et isto modo est eius causalitas: et prout intellectus, ut procedit a voluntate, et isto modo est effectus finis, sicut [illegible] ab agente est actio, ut est in passo est passio.

Contra [illegible] tamen in actu voluntatis [illegible] illius [illegible] [illegible] in actu [illegible] causalitas finis [illegible] imprimis, ut dicunt [illegible] authores [illegible], actus voluntatis [illegible] voluntate [illegible] causalitas finis, et [illegible] alias [illegible] [illegible]: ut supponimus causalitas finis prior debet esse [illegible] nam causalitate [illegible] efficientis, [illegible] quae [illegible] prior [illegible] actus [illegible] &c.

2.º non implicat eundem actum [illegible] diversam [illegible] esse effectum et causalitatem [illegible] non implicat idem a [illegible] realiter dependere [illegible] implicat eundem actum [illegible] diversam [illegible] esse effectum [illegible] [illegible] effectus realiter dependeret [illegible] [illegible] a causalitate [illegible] in causa efficientis [illegible] actio [illegible] passio, ac de causalitate et effectu finis: cuius [illegible], nam causalitas finis [illegible] motio voluntatis [illegible] motio [illegible] actus debet [illegible] [illegible] motio quae [illegible] movet [illegible] realiter [illegible] realiter movere [illegible] passio ac de causalitate et effectu finis. [illegible] [illegible]

§ II.

Proponuntur argumenta, et soluuntur.

[illegible]

Arg. 1º authoritate D. Th. q. 22 de veritate art. 2º ubi ait: Sicut influere causae efficientis est agere, ita influere causae finalis est appeti, et desiderari: ergo proprie actus voluntatis: ergo actio voluntatis est causalitas illius. = Confr. alia D. Th. authoritate 1º 3º gentium cap. 75 ubi ait causalitas finis est, quod propter ipsum alia desiderantur. Desideria alia desiderantur actu voluntatis: ergo causalitas finis est actio voluntatis.

Ad hoc argum. resp. quod tradit D. Cajet. q. 1 art. 1º in calce hic D. Th. voluit ex exlicatione rei, sicut praecise in veritate, vide effectum magis exponet; ex quo resp. ad quod D. Th. ait, quod influere causae finalis est appeti, et finaliter velle, et explicaret causalitatem finis per effectum finis.

Diri..gunt alii hic authores. hoc verbum recreari, ut omnis actus voluntatis exsistit effectus causae finalis, Dico effectum: ergo totta est ... explicatio ... min. quod ... actus ... volentis voluntatis non est effectus finis: quod omnis actus voluntatis sit effectus causae finalis ... ad tales actus non movet finis ... et ... Dico ... tales actus ... effectus finis.

Hoc bene min.: actus intentionis est actus voluntatis, et hic non est effectus finis ... min. finis ... non movet ad illum actum: quod non est illius effectus ... finis movet ut intentum quod intentio non est effectus finis, ... ut in actu 2º moveat, et caet.

Nostri solvent ad argum. datum sustinendo resp. ... nego min. ad illius ... nego ... ad ... dicat; ... ait ... finis, ... quamvis ab diversa ... et movere ... finis in ... sumi ... specificando, finis ... movendo, et inclinando ... in actus ... et ... ad ... ... Dum explicat ... ... voluntatis, ... applicare

...

nec[essitat]em inerentiae, c[um] explicare ratione[m] finis, et mouentis voluntatem, et app[eti]tus ipsius voluntatis, n[on] solum, ut dixim[us], de actu ut positiuo vel actu, et etiam in actu complacentiae proponit[ur] ab intellectu et consequenter voluntate.

Ad 2[am] minorem. negamus, ad illius probat[ionem] nego ant[ecedens]: ad illius prob[ationem] dicatur, quod quando dicitur quod finis mouet per intentionem, per intentionem non intelligitur aliquis actus voluntatis, quo intendit, sed dicitur mouere intentionaliter, quia finis ad dictum effectum non mouet physice, id est physice existens, sed intentionaliter quatenus est intentione.

Ratio: illa est causa finis, qua reducitur de actu 1[o] ad actum 2[m]; sed per actum voluntatis reducitur de actu 1[o] ad actum 2[m]: ergo actus voluntatis est causalitas finis. Probatur minor: finis constituitur in actu 1[o] per esse appetibilis: ergo ad actum reducitur per esse appetitum, et hoc habet a voluntate: ergo per actum voluntatis reducitur finis de actu 1[o] ad 2[m]. Probatur consequentia: quod in actu finis mouetur debet esse actuale; et quod [illegible] voluntatem mouet a fine; sed finis ante actum voluntatis non est actualis: ergo mouet in actu 2[o] finis per actum voluntatis: ergo non actus voluntatis est calitas finis.

Ad hoc argumentum resp[onde]tur: quod finis constituitur in actu 1[o] non per appetibilitatem extrinsecam, sed per intrinsecam bonitatem, ut supra dicebamus, et dum actus est illi correspondens debet esse appetibilis ... per quem possimus a voluntate; quod per hic actus 1[us] et 2[us] ... non ... cognationem quidem, ... simpatiam, media qua dicitur actum mouere ipsam voluntatem.

Sed instabis: nam aliquando datur actus voluntatis ... finis illam mouere in actu 1[o]. quae mouere ... si illud ... voluntas ... mouet in actu 2[o] infallibiliter mouere; ... posita calitate ... infallibiliter ponitur effectus; sed adhuc posita illa motione infallibiliter non sequitur effectus: ergo ... actus voluntatis ... finis voluntatem mouere in actu 2[o]. Probatur minor: adhuc posita illa motione voluntas remanet libera: ergo adhuc posita illa motione infallibiliter non sequitur effectus.

Ad hanc instantiam resp[onde]tur illam instantiam instare ... ponentibus calitatem finis in actu intentionis intellectus medior[um]: quia adhuc supposita intentione finis remanet libera voluntas ad elligenda media: unde dico ad illam 1[o] dicendo, quod ... finis, ut talis, proponitur ab intellectu et mouet illam infallibiliter sequi aliquis actus, licet inefficax, vel dicatur + quod libertas radicalis, ut supra dicebamus, est in intentione: unde eius intentio ponit fi-

+ ... aliquis ... ex ... quod libere ...

finem, ut libere appetibilis seq. in voluntate tanquam effectus quod eam libere appetat.

Ad 2um resp. quod eum [illegible] moveat ad intra efficiat, quod finis [illegible] actu 2o sit vitalis actus voluntatis, quem illa elicit: illius namque finis [illegible] quo movet voluntatem, ut ipsa se moveat ad [illegible], et hoc modo dicitur, quod finis est [illegible] voluntatis, ex quo movet, quod [illegible] ad actum, medio quo [illegible] voluntatem, solum ut [illegible] causalitas finis, ut [illegible].

3o [illegible]: ideo actus voluntatis [illegible] causalitas finis, quod sit actus voluntatis est effectus finis; [illegible] in voluntate, [illegible] causalitas [illegible] causa sit et [illegible] ut quo, [illegible] effectus illius [illegible] ut quo. [illegible] actio voluntatis [illegible] a fine tanquam a [illegible] ut quo, [illegible] effectus, ut quo: [illegible] hoc [illegible] causam [illegible] finis. [illegible] causalitas [illegible] hoc [illegible] actu voluntatis [illegible] finis. [illegible] aliqua actio creaturae [illegible] a Deo [illegible] Dei, et [illegible] a creatura est effectus [illegible] causa [illegible] actus [illegible] media quae [illegible] ad actum, et [illegible] effectus [illegible] voluntatis [illegible] quae [illegible] effectus [illegible].

Ad hoc effectus, [illegible] ad [illegible] effectus [illegible] causalitatem finis [illegible] in actu interno, quae [illegible] effectus [illegible] medium, [illegible] illa [illegible] nam [illegible] etiam est actio voluntatis, quae [illegible] ut quo: [illegible] causalitas [illegible] dilectio [illegible] effectus [illegible] voluntatis [illegible] et [illegible] ut quo; hoc idem nos affirmamus [illegible], quod libere actus voluntatis [illegible] effectus finis, et [illegible] ut quod [illegible] causalitas [illegible] a voluntate [illegible], ut quo, [illegible] illius causalitas.

ad

Ad 2um [illegible] nego illam [illegible], quae inadmissibilis est; [illegible] refellit, est aliena a veritate, [illegible] etiam [illegible] manifeste videtur eadem quia, quae nos hic negamus illa [illegible], ut probabilis reddatur. Unde solum admittuntur [illegible] illam admittere tenentur videntur. [illegible] illa admissa [illegible] quod [illegible] in hoc, [illegible] Deus et creatura sint agentia [illegible] inefficiente optime [illegible] eadem actio, tum quod a Deo est ea, et tum quod a creatura est effectus; et [illegible] in peccato dat [illegible] solitum [illegible], tum [illegible] a Deo et [illegible] a creatura [illegible] creatura [illegible] a creatura [illegible] Deus [illegible] creatura [illegible] a creatura [illegible] non cadit sub [illegible] [illegible] per [illegible] et [illegible] voluntatis [illegible] a fine [illegible] causa finalis non [illegible], [illegible] illam movet, [illegible] non [illegible].

§ III

[illegible]

[illegible] causa finalis [illegible] bonitas finis [illegible] movet ad [illegible] amorem, quae [illegible] non [illegible] quod realiter distinguitur ab ipsa bonitate finis, [illegible] dependens ab actu voluntatis ipsius bonitatis [illegible] causalitas finis [illegible] in [illegible] actus voluntatis, quod [illegible] finis [illegible] voluntatis [illegible] realiter distincta a bonitate finis [illegible] non in [illegible] a causa efficiente, quod causalitas finis [illegible] realiter distinctum a bonitate finis [illegible] ab efficiente, [illegible] quod de novo [illegible] causa efficiens antecedit causam finalem quod [illegible] a nobis [illegible] tradita.

Dicendum autem quod [illegible] antecedit [illegible] quod causa efficiens non [illegible] antecedit [illegible], quod causalitas [illegible]

finis

[illegible] movetur [illegible] glorioso [illegible]
[illegible]
[illegible] hoc et [illegible]
[illegible] in [illegible] calis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible]
[illegible] ut [illegible] moveat [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] quando [illegible]
[illegible] ad [illegible] in [illegible]
[illegible] inter [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
inter [illegible]
[illegible]
[illegible] in [illegible] a Deo [illegible]
[illegible] 3. [illegible] in infinito

LIB. III. PHISIC. DE MOTU ET INFINITO.

Postquam in libris antecedentibus generatim egit de ente mobili, ac eius principiis, et causis [illegible] in hoc lib. [illegible] vero causas [illegible] tractat de motu cum modis [illegible] cum infinito.

QUAESTIO UNICA DE MOTU, ACTIONE, ET PASSIONE ENTIS NATURALIS

ART. I.

QUID SIT MOTUS, ET QUOMODO DISTINGUATUR A TERMINO AD QUEM, ET AB ACTIONE ET PASSIONE?

§ I

Respondit [illegible]

[illegible]

D. Th. in Ang. S. lec. 1a optime dicebat quod dictatum motus explicatur, vel per definitionem [illegible] traditam ab Arist. motus est actus entis in potentia prout in potentia. [illegible] in [illegible] [illegible] sub [illegible] in potentia [illegible] [illegible] in actu, et potentia in potentia, et [illegible] in actu ultimo: nunc aliquatenus in potentia [illegible] ad [illegible] movetur, et postquam movetur, et tunc [illegible] in potentia, et potentia in actu quod movetur [illegible] ad [illegible] ad quem movetur. tunc enim in actu ultimo, [illegible], quod [illegible] motus, et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] movebatur: quod exemplificatur in aqua, quae antequam incipiat calefieri est in potentia ad calefieri, et ad calorem quod [illegible] incipit calefieri, [illegible] in actu quod [illegible] calefaciens [illegible] [illegible], et in potentia, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ad quem movetur, quod [illegible] [illegible] calorem [illegible] ultimo, [illegible] motus, quod [illegible] [illegible] definitionem appellando motum [illegible] entis in potentia prout in potentia dicitur motus actus entis in potentia [illegible] [illegible] res, quae movetur, transit de potentia ad aliquem actum, dicitur [illegible] in potentia, quod [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] actum ultimum, [illegible], [illegible] perfectum [illegible] in [illegible], et tendentia ad [illegible] [illegible] perfectum. [illegible] [illegible] motus sit actus perfectus [illegible] [illegible] in ordine ad [illegible] perfectiorem, et [illegible] reliquum in potentia ad eas.

Obiicies 1o hanc definitionem: nec definitio [illegible] [illegible] definito: [illegible] bona. [illegible] [illegible] talis definitio [illegible] [illegible], quod [illegible] membris: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in potentia ad [illegible] perfectum [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in potentia ad [illegible] [illegible], [illegible] quatuor, et [illegible] [illegible] motus: [illegible] definitio [illegible] motus [illegible] [illegible] definito.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible] in ordine ad [illegible] [illegible] perfectiorem [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] motum [illegible]

mutatus aliomodo, ut sit quaedam forma in se [illegible] fuit praecipue

ad aliquid, et sic etsi sint aliquae entitates in potentia, tamen quod in potentia accidentaliter ad aliquam formam non sit motus, quod hoc illud quod accidentaliter est [illegible]

modo actuari subiectum: nam licet possibile non esset calor per [illegible], calor,

[illegible] lignum [illegible] motum calefactionis, quod non illud motu [illegible]

[illegible], [illegible] motus esse in [illegible] subiectum in

ordine ad aliud, quod esse [illegible] incipit et tendendo [illegible] tan-

quam ad [illegible]. Ad [illegible] ad argumentum [illegible], nego [illegible], ad [illegible] distinguo

[illegible] fuit [illegible] dicatur in [illegible] et tendentis ad aliquod

[illegible]: [illegible] in [illegible] motus, nego [illegible] distinguo [illegible]

[illegible] nego [illegible].

Objicies: definitio tradita [illegible] motum instantaneum:

[illegible]: [illegible] mutationes physicae instantaneae sunt mo-

tus [illegible] ad [illegible] generatio, et alii [illegible] definitio

motus [illegible] debent. [illegible] nam motus instantaneus non

[illegible] in potentia, tamen quod in potentia [illegible] definitio. Argumentum

[illegible] motus instantaneus [illegible] instanti, [illegible] instan-

taneus nuncupari [illegible] in instanti, in quo [illegible] motus,

[illegible] solus motus [illegible] actuale [illegible]

[illegible] in potentia [illegible] sub [illegible] perfectum. = [illegible]

alias [illegible] motus [illegible] tradita definitione, [illegible] mutatio instan-

tanea [illegible]

[illegible] hoc argumentum [illegible]

[illegible] motum [illegible], [illegible] instantaneum [illegible] defi-

nisse [illegible] motus [illegible]

[illegible] instantaneum [illegible] definitione [illegible]

[illegible], nego [illegible]; ad [illegible], nego [illegible]: ad [illegible]

[illegible], et [illegible]: [illegible] instanti reali in quo [illegible]

[illegible]: in eodem instanti [illegible] quo, [illegible] prioritate [illegible], nego [illegible]

[illegible]

[illegible] in eodem instanti [illegible] simul et [illegible] prioritatem non [illegible] [illegible] de potentia ad actum. — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad actum [illegible] [illegible] [illegible]. Secunda pars articuli [illegible].

§ II

Secunda pars art[icul]i resolvitur

Ut ad [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible], advertendum [illegible] [illegible] hic [illegible] de potentia art. 3. motum [illegible] [illegible] [illegible], quod relinquit ad aliud, quod acquirit, et [illegible] relictum appellatur a quo, et quod acquirit [illegible] ad quem: [illegible] igitur [illegible] motum [illegible] reale [illegible] a quo: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod relinquit, et [illegible] [illegible] [illegible] motum, [illegible] substantiam [illegible] reale [illegible] ad quem: unde resolutione dico, quod motum reale [illegible] [illegible] ad quem, [illegible] [illegible], [illegible] motum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] reale [illegible] motum, [illegible] ad quem reale [illegible]. — [illegible] [illegible] [illegible] motum [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] motum [illegible]; [illegible] motum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] reale [illegible] reale [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Objicies 1.º [illegible] motum: [illegible] [illegible] ad quem [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] motum [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] hoc [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] reale [illegible] motum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] motum [illegible] reale, [illegible] [illegible] [illegible] motum, [illegible] [illegible] [illegible].

Ad hanc dicitur, nego ant. nam tum motus [illegible] motus. ac inde [illegible] aliquo modo moveretur motus [illegible] plus [illegible] moveret. [illegible] dicat, quod motus [illegible] tanquam [illegible] in [illegible] aliquo [illegible] quiescit: unde [illegible] mutatio moveret requirebat, quod [illegible] motu [illegible]

Obiicies: motus calefactionis non distinguitur realiter a calore, qui [illegible], [illegible] motus, et tum [illegible] distinguitur [illegible] calefactionis calor in fieri [illegible] motus in facto esse, calor [illegible], quod calor in fieri, et in facto esse realiter distinguuntur [illegible] in fieri, et in facto esse [illegible]

Ad hanc obiectionem [illegible] quod motus calefactionis est calor in fieri, nego tamen, quod calor in fieri, et in facto sint idem, quod [illegible] idem [illegible] [illegible] in motu [illegible] calor [illegible] in facto esse [illegible] motus: quod sufficit ad [illegible] realiter, [illegible] distinguuntur, quamvis sint eadem [illegible] in [illegible], et distinguuntur [illegible] motus [illegible] in se [illegible]. § [illegible] ultima pars [illegible]

§ Ultimus

Ultima pars arti resolvitur

Haec ultima pars [illegible] motus [illegible] ab actione, et passione [illegible] motus [illegible] actus [illegible] tanquam [illegible] in specifica [illegible] et quod actio, et passio sunt duo [illegible] [illegible] in aliquo [illegible] variant, quamvis [illegible], quod motus [illegible] quasi analogum ad utrumque, [illegible] actio est motus [illegible] ab agente, et passio est motus [illegible] in passo.

Quo supposito dico, quod motus non distinguitur realiter ab actione, et passione: haec est [illegible] dubio [illegible] realiter [illegible] quo agens agit, mobile movetur, et [illegible] patitur: [illegible] actio motus, et passio [illegible] differunt realiter. [illegible] lapis [illegible] movet, et [illegible] motus [illegible] lapis ipsius movetur, et simul [illegible] actionem, et passionem: [illegible] ante

ē talis ꝑ̄pulsio ē ab ꝑ̄ductionē, ut ad ipso ē actio, actio neq̄ ē motus, ut ab agente, & ut recipit, talis in lapide ē passio. passio enim nil aliud ē, quā motus ut recipit in passo: Ibidem reale ē motus, actio, et passio.

Obijcies contra hanc conclusionem: neq̄ separatio ē signum euidens realis distinctionis, & motus est separari a motu, solo a motu actio, et passio: ergo ab illo reale distinguitur. Primum, neq̄ potest dari actio sine motu, ut asserit D. Th. 1. p. q. 41. art. 3. quod actio creationis Dei ē actio sine motu: ergo. Ad hanc rem. quod hic nō loquimur de actione solū immanenti, & de actione solū transeunti: actio namq̄ creatiua Dei ē solū immanens, unde non mirum quod inveniatur sine motu.

2° Obijcies: actio et passio distinguuntur, ut constat ex diffinitione duo generis diuersa: ergo etiam distinguuntur realiter. Consequentia probatur quia quae distinguuntur generice etiam admittunt distinctionem numericam, ut patet in motu generis; sed hunc sic est quae distinguuntur realiter, reale distinguuntur: ergo actio, et passio reale distinguuntur.

Ad hanc dicimus: licet, ut ita, quae generice distinguuntur, debent distingui numerice; ad passiue ea, quae ab intrinseco tali, et non eorum indolem distinguuntur; actio et passio non distinguuntur generice ab intrinseco, sed ex sola indolem [illegible] distinguuntur generice, unde illud quod, quae generice numerice distinguuntur, numerice distingui, et inde realiter, nō ē verum: namq̄ bonum, et verum distinguuntur plus quam generice, quod constituunt duo genera omnino diuersa, et tamen non distinguuntur realiter, nec realiter, & ad summum virtualiter. Articulus 2°. an actio transiens substantiae sit in agente, vel in passo. § 1°. reddimus difficultatem omnem cum generalis, et [illegible].

ART. II.

An actio transiens subiective sit in agente, vel in passo?

§ I

Resolvitur difficultas, et vera conclusio apponitur, et probatur.

Pro resolutione huius difficultatis supponendum est 1°, quod in accidente quolibet creato praesertim duplex [illegible] est complexus: unus scilicet ab, sine quo nec expelletur [illegible] entis, nec dicitur subsequentia. Alius etiam [illegible] scilicet in: et hic est triplex, aliud est in communi, in quo conveniunt cum alio accidenti: aliud est in particulari, quo inadaequate distinguitur ab alio. Notandum, quod [illegible] in dicitur inhaerentia, [illegible] esse accidens. Disputatio ergo procedit de subiecto inhaesionis huius accidentis, an sit agens, vel passum?

2° supponendum, duplices esse actiones creatas, aliae immanentes, quae [illegible] ad perficiendum agens; aliae transeuntes, quae [illegible] perficiunt. Actus immanentes sunt actus intellectus et voluntatis, quae in ipsis manent, et intellectum et voluntatem perficiunt. Actio vero transiens est calefactio, quae ad perficiendum passum [illegible] ordinatur. Disputatio [illegible] de hac ultima procedit [illegible] invicem [illegible], [illegible] existimans [illegible] defendunt: [illegible] innumeras auctoritates, quae [illegible] asserunt [illegible] reddendo hanc difficultatem dicemus, et sit

Conclusio vera est: actio transiens subiective est in passo: haec conclusio probatur 1° auctoritate Arist. 3° Physicorum tex. 176. ubi ait: *agentis, et moventis actio in passo suscipitur*, atque [illegible]: [illegible] actio agentis, quae nihil aliud est, quam actio transiens subiective est in passo.

[illegible]

Quaeritur ex D. Tho. 3 physicorum lec. 4. ubi ait: non inconveniens actum unius esse in altero, quia doctio est actus docentis ab eo tamen in alterum tendens: unde idem actus est utriusque moti, scilicet agentis ut a quo, et tamen ut in patiente, ut recipitur in eo: et infra subdit: unus actus est duorum tamen diversus ratione; agentis quidem ut quod est ab eo, patientis autem ut quod est in ipso. Quod est ipsemet defensamus pro assertione. D. Tho. Ang. Mag. videatur etiam 11 metaph. lec. 9. et 1a p. q. 8. art. 1 ad 3 et 1a 2ae q. 41. art. 1o et 2o contra gentes cap. 9o et 1o sent. dist. q. 3. ad 3. in quibus locis expresse affirmat ... est ... est divisum manere.

Adhuc, ex similia testimonio D. Tho. ... affirmat actum esse in passo, loquitur de actione ... sive quatenus est actualitas agentis, hoc modo in agente subiectatur, sed de actione actu ... concomitante, et de illa, quae est ibi ... .

Sed dices 1o quod D. Thom. explicans Phys. text. lec. 4. sic ait: actus moventis non est alius ab actu mobilis; ergo falsum esse videtur illa dicta actio, sive quod sit alia actio, quae est actus agentis, et alia, quae est actus patientis: quod male dicitur illa dicta actio.

2o. Quod supponit alia actio esse accepta distinctam, quae est idem cum motu in passo: quod ... actus, quae est in passo agens ... effectum in passo, et ... agens, sive ... agens ... tale, id medio quo movet passum, in illo quod effectum ... ; cum agere agentis sit movere passum, in illo effectum producere. Quod si haec est ... agentis actus, quae est in passo, ... alia actio, quae subiective sit in agente.

Respondetur ... actio transiens, si potius sumatur inchoative, terminative, illo modo accipiatur subiective est in agente; si vero sumatur terminative est in passo, et de illa ... in hac ... accipitur ... loquuntur ... et D. Tho. in praeallegatis testimoniis.

96

Pdo est nam licet illo fieret actus inchoatus, et consumatus est ipse actus realiter distinctus. l. n.; si 1us affirmat, tunc manet ex dicti licet est [illegible] conclusio. si 2us [illegible]. sic arguo: nam unus accidens non potest esse intensive in [illegible] subiecto realiter distincto; D agens, et patiens sunt duo subiecta realiter distincta: ergo illis non potest esse actio [illegible] inchoata, et consumata. Prob. min.: nam inductio accidentalis [illegible] sumit a subiecto inhesionis: ergo [illegible], ut unus accidens non sit intensive in [illegible] subiecto realiter distincto.

Rõe [illegible] est, quod nos docet D. Ang. p. 1 p q 18 art. ad 3um assignando differentiam, quae versatur inter actum immanentem, et transeuntem, ait enim, quod inter actum immanentem, et transeuntem haec est differentia, quod 1a scilicet immanens est perfectio agentis, 2a vero non est perfectio agentis, sed mouentis [illegible] motum. Ex [illegible] verbis sic [illegible]: actio transiens [illegible] distinguit ab immanenti, et ad huiusmodi distinctionem saluandam necessarium est asserere actum transeuntem in passo subiectari: ergo sic [illegible]. Prob. min. 1o actio immanens, quia talis est in agente, ut in subiecto, et est illius perfectio: ergo actio transiens requirit esse in agente, et in subiecto; alias distinctio [illegible] inter dictos actus non saluaretur.

[illegible] quia actio immanens, quatenus talis est ordinatur ad perficiendum agens: actio vero transiens, quatenus talis [illegible] ordinatur ad passum perficiendum: ergo sicut actio immanens, quia agens perficit, est in illo, ut in subiecto: ita similiter actio transiens, quia ad perficiendum passum ordinatur, est in passo, ut in subiecto, cum perfectio sit in illo, cuius est perfectio.

Adhanc [illegible] respondent [illegible]; differentiam inter actum immanentem, et transeuntem [illegible] esse in hoc, quod actio immanens non [illegible] ad extra, [illegible] actio vero transiens ad extra aliquid producit, non vero in hoc, quod una in agente, alia vero in passo subiectentur. = Quae [illegible] aliqui impugnant ex eo, quod actio Dei est plane immanens, et producit aliquid ad extra: ergo differentia [illegible] inter istos actus non [illegible] in hoc, quod una ad extra aliquid producat, alia vero non.

Ceterum haec impugnatio [illegible] procedit in [illegible] [illegible] in [illegible] assignat namque Dnus [illegible] Deum ad extra operari per actum transeuntem [illegible]. [illegible] facile [illegible] ad authoritatem [illegible] in hac [illegible] dicendo, quod differentia [illegible] inter actus [illegible] sumitur a [illegible] 2rio, et a [illegible]; unde cum actio immanens Dei [illegible] primario

[illegible]

dicat aliquid ad intra, vel ad extra, et creaturæ namque sit ... actus divini,) inde infert, quod etsi non sit immanens ... per hoc, ... aliquid ad extra ... deitas salva manente esse actus immanentis, ... hoc, quod eius ... primarius sit aliquid ad intra. Ob hoc ... exemplo ... et opinionis, quod intentio ... probabili ad habitum scientificum ... actus scientificus primario, et opinativus secundario.

§ II

Argumenta proponuntur, et diluuntur.

1° arguunt authores ... authoritate D. Th., qui ... art. 1°, et in 2° sent. dist. 4. q. ... et in 2° gentes cap. 4. ubi ait: actio, quæ non est substantia agentis inest ei ... subiecto; unde actio inter predicamenta accidentis reputatur. ... in eis ... aliis ... sed ... Ang. D. actio transiens subiectatur in agente, et non in passo.

Ad hanc, et similes authoritates D. Th. ... unde ... infert, quod ... opinio ... in littera D. Th. ... probabilis, ... quod D. Th. utraque ... probabilem ... namque ... tamen ... authoris debeat ... ex ... dictis, ... quod ... tractat, ... quod ... mentem ... ipsius ... sit illius ... philosophorum ... huius disputationis ait quod actio in passo subiectatur: et similiter, quod ... differentia, quæ versatur inter actus immanentes et transeuntes: unde quod ... affirmat, ... est, quod loquitur in ... quam probabilis reputavit.

Vel dicatur ... quod ... actio in agente debet intelligi de actu ... quod relative importat, ... de actione, ... quod importat ... actionis, intelligi per ... de actu ... ad ... emanationem, non ... ad ... in ...

Et hec 2a sol° applicanda est verbis traditis in argum°: aliam° aliis authoritatibus adaptari pot, scilicet D. Thomas 2° contextus de acte transeunte loquat, qd si loquit de acte immanente, ut in plurib' authoritatibus, que notatis diffiniunt tunc authoritatem esse de actibus, qd hic presente loquimur de acte transeunte.

Ad 3am explicatus, que verbis

D. Thome in argum° traditis adaptat scilicet in his quae adversarius, nam est actus in subiecto qs ad denoatus l. est intelligendus qs ad denoatus extra, l. intus: si hoc 2us dicat, quia actio sm suas entitates est subjective in agente, nam implicat subsistere in ... intra denoatus, et ex eo in illo inhesive qs ad suas entitates, si 1us dicat est 3a mentis esse explicatio; qd hic pro nam D. Thomas extra, qd actio subjective sit in passo infert, qd ins qd primo accidentis imputari debet; et hoc recte intercedit, sit tantum extra denoatio agentis: sed ... mit. qd sm D. Thomas, actio ... l. denoatio agentis, l. ut in illo consistit ... actio; qd primo n consistat in extra denoatus: sed actio materialiter denoat agens, ita ut est extra denoatio. ... tum nam primo sit pars entis, et n denoatus pure extra. ... nam ex hoc sequitur, qd oes extra denoatus, ut est ... diversa consistat ... et hoc ... est g°.

Et hanc dicitur ... solutio ad verba D. Thome tradita intelligi debere de denoatio extra, ... intra et ad qs in 3a ... nam ... nam ... primo ... consistere in extra denoatus est ... dicimus; nam hoc sufficit, ut diversas ... consistant. l. dicat, qd si actio ... sit extra denoat agens, tm implicat sm in particulari et difficile, sm quas n extra, qd intra denoat passum; ac inde, ut si apparet, qd primo n consistat in extra denoatione bene pot defendi, qd actio subjective est in passo, qd ... ut in illo, licet in particulari ... universali a passione.

Ad argum, et pot ex expli[catio]ne dicta, actio per virtualem distinct. a passione habet subjectum inhesionis; distinctio passionis ab agente: maior ex superius dictis patet: nam actio sumpta in sua ultima differentia est accidens; ... ultima differentia explicatur per hoc, quod exeat ab agente, et virtualiter distinguatur a passione: ergo petit sibi habere subjectum inhesionis. minor ... actio distinguitur virtualiter a passione in quantum explicat originem a principio, et respicit agentem: ergo si in quantum distinguitur a passione petit subjectum inhesionis, in quantum respicit agentem, petit subjectum inhesionis.

Ad hoc argumentum, transeat maior, nego minorem, admittunt ..., dicat, quod dum adequatum differentialis particularis est in ... differentia, unum ab, et aliud in; et quamvis quoad explicitum magis explicet differentiam actionis a passione particula ab, interest tamen adequate distinguit: ex quo infertur, quod licet illa sumpta ab respiciat agentem, etiam sumpta in, nam in relatione etiam distinguitur ... inadequatum ... et in particulare, et quamvis illa ab magis explicet differentialitatem, relatio tamen ultima differentia exigat subjectum inhesionis, nam subjectum inhesionis ... relationem sumptam ab, ut fundamentum: et ideo actio ... existens in passo habet distinctionem virtualem, dum distinguitur virtualiter a passione ..., quod ... in illo sit ... agentem, a quo egreditur; passione ... relatio etiam sumpta in particulare differt ab aliis accidentibus, quod illud in particulare ... in fundamento habet tanquam in subjecto ..., ut ibi ...

Sed replicabis: nam ex hoc quod illa differentialis actionis ... ab, et in, potius infertur, quod subjectum actionis sit accidens: ergo ... Probo antecedens: nam illa ab talis actionis ..., quod ... se tenet ex parte passi ... ex parte agentis: ... illa in. ... illa in prior ordine existit, quam illa ab: ... illa ab se tenet ex parte agentis, etiam illa in. ... illa gratia actionis est illa in ..., ... prior est illa ab ordine existit: ... etiam ... prior illa in particulare, quod illa

5.

Ad [illegible] Respondeo negando Antecedens; ad cuius probationem, concesso Antecedente, nego consequentiam; ad illius probationem dico, quod licet verum sit, quod in mente ad actum prius intelligatur esse gratia, et illa gratia, quae [illegible] pertinent ad eam, qualia sunt [illegible] in gratiam, et difficilis, non tamen hoc tenet verum in esse, verum tamen [illegible] tamen est, est de huius [illegible]: nam actio, quaelibet sit conditio [illegible] ut sit [illegible] hoc speciale, nempe quod in illa ordine executionis, et intentionis prius intelligatur [illegible] ab, quam [illegible] in, [illegible], quam difficilis.

Ex patet [illegible] potest optime salvari distinctio inter actiones immanentes, et transeuntes, [illegible] actio transiens sit subiective in agente: [illegible]
[illegible] subiective sit in agente potest [illegible] se ordinare ad perficiendum passum; et in hoc immediate assignatur distinctio inter actiones immanentes, et transeuntes: [illegible]. Maior probatur, nam actio, [illegible] sit causalitas causae efficientis [illegible] tribuendi perfectionem [illegible] efficiens; [illegible] efficiens ad differentiam causae formalis non perficit [illegible] effectum illi intime uniendo, [illegible]: [illegible] similiter actio passum perficeret uniendo [illegible] intime, et informando, [illegible] informando passum perficeret, non causaliter efficientis, [illegible] formalis diceretur: [illegible] ut actio [illegible] passum perficiat non requiritur, quod illi informet.

Ad hoc [illegible] nego Antecedens, ad cuius probationem nego maiorem, et ad illius probationem [illegible] quod licet actio sit causalitas causae efficientis, [illegible] quod non intrinsece, et informative [illegible], quod perficit [illegible] sit causalitas, et [illegible] principio, quod ab aliis accidentibus differt [illegible] accidens, [illegible] causae formalis, [illegible] omne accidens [illegible] causae formalis, et intrinsece perficit [illegible] subiectum [illegible] accidens.

Arguitur 4º actio transiens perficit intrinsece agens: ergo in illo est subiective. Antecedens probatur, nam actio transiens aufert agenti imperfectionem intrinsecam: [illegible] intrinsecam [illegible]. Consequentia patet, nam non potest auferri intrinseca imperfectio nisi [illegible] perfectionis intrinsecae: ergo. Antecedens autem [illegible] probatur, nam actio [illegible] accidens de otio in actum, et de potentia intrinseca in actum: ergo actio est intrinseca perfectio agentis. Consequentia patet, nam nequit intelligi, quod agens [illegible] de potentia

intra

inea adaeq. tolli possiat. Resp. neg. agens extrinsecus in pro intia inea mutat. p. actum; h. quia transit de actu 1° ad 2um actum: Et ita aliud habet intia; aliud autem aliud inea habens, remaneret inea ut antea: Ergo si aliud habet, et mutat, debet aliud habere, et inea, inea mutare: et sic inea recipiendo actum transeuntem, per quem mutatur.

Adhoc argum. 2o, nego ant. ad cuius prob. resp. conc. ant. neg. cons. quia positiva agentis inea non est positiva et actiua, sed requirit, ad illam tollendam, ut aliquid in ipso inea recipiat: Sic non solum est pota actiua inea, et passiua: pota namque actiua [illegible] loquendo non est positiva, et sic est pota [illegible] actiua [illegible] [illegible], ut aliquid inea recipiat, aliquo [illegible] tollat positiua actiua et passiua: [illegible] positiva, et talis tollit, sufficit, [illegible] ipsa [illegible] [illegible] [illegible] tollendum aliquid [illegible] inea [illegible], non [illegible] in ipsa [illegible] [illegible] inea sit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] actiua [illegible] actum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tum, [illegible] actiua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] actum [illegible]. ad 2um [illegible] [illegible], ut actum 2um recipiat in ipsa pota. ad [illegible] [illegible] [illegible] respondet.

Ultimo arg. dat casum, in quo [illegible] actio est in passo, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lignum, et illuminaret aerem, tunc [illegible] [illegible] [illegible] actio [illegible] unica. [illegible] nequit dici, cum sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] art. 3. Ergo 2um dici debet, tunc sic; et adhoc infert, quod non possit esse actio in passo. Resp. [illegible] nam lignum calefactum, et aer illuminatum sunt duo subiecta realiter distincta; et tamen [illegible] unus non accidens non potest esse in duobus subiectis; cum [illegible] subiecti [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: Ergo unde [illegible] actio ignis nequit esse tanquam in subiecto in ligno et in aere, et non [illegible], [illegible] in igne, quia unus [illegible] actio debet esse.

Adhoc argum. 2o, nego ant. ad cuius prob. resp. conc. ant. quia

q^d pz, neg^o noiz aut merito: ad istud [illegible] dicitur magis lignum calefaciens, & tunc illuminatum [illegible] duo [illegible] realiter adaequatae distinctionis magis: [illegible] duo [illegible] inadaequatae dicto, idem magis: [illegible] distinctam [illegible] [illegible]: [illegible], & [illegible] [illegible] asserunt, quod [illegible] indicat a [illegible] non [illegible] de [illegible] inadaequato, & adaequato, ut patet in relatione fundata in [illegible], quae [illegible] est [illegible] unicus dicuntur realiter, quod non dicuntur adaequate in [illegible] [illegible]. Sic dicimus de ligno calefaciente, & [illegible] illuminante: quod [illegible] [illegible] duo [illegible] inadaequatam. [illegible] de infinito actu [illegible] infinitum in actu § 17 resolvitur difficultas [illegible] &c.

QUAESTIO ULTIMA DE INFINITO.

ART. Unicus.

AN DETUR INFINITUM IN ACTU?

§ I

Resolvitur difficultas, & intelligitur &c.

Ut difficultas resolvatur aliqua notanda veniunt, & supponenda: [illegible] notandum est, quod infinitum secundum nominis etymologiam, est, quod caret fine, [illegible]: & hic multipliciter potest infinitum dividi; nam potest carere [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], & [illegible] & istud dicitur infinitum esse. [illegible] potest carere [illegible] magnitudinis, & hoc erit infinitum secundum magnitudinem: [illegible] potest carere [illegible] multitudinis, [illegible] ultima unitate, & hoc dicitur infinitum secundum multitudinem:

Rursus infinitum aliud est in actu, seu sincathegorematicum, et aliud in actu cathegorematicum. Primum est, quod est in actu non omnino infinitum, sed potest non cavere: sic quantitas continua potest in infinitum dividi, et materia quae non potest ad infinitum formari seu perfici. Infinitum in actu quod actu vere non caret termino, et dicitur infinitum simpliciter, ideo quia talis apponitur cum differentia infiniti in potentia, quod est infinitum secundum quid, et ideo appellatur syncathegorematicum.

Denique infinitum aliud est negativum, et aliud privativum: exemplum licet sit puerulus. Nunc ad nostram quaestionem ... infinitum ... poster ... ; quod procedit de infinito secundum esse, quod hic infinitum solus Deus dicitur, quod de infinito secundum magnitudinem, vel multitudinem, et non procedit de infinito in potentia vel negativo, sed de infinito privativo, ... in quo sensu ... quantitas ... altera affirmativa communiter defensata a ... et altera negativa, quam schola ... quaerit ... quae sit.

... implicat dari infinitum in actu non solum secundum quantitatem, non secundum multitudinem, sive haec multitudo sit rerum materialium, sive spiritualium. Haec ... non ... , et quoad ... quantitas vel potest ... accidentalis corporis naturalis, vel ... , et ... ; ... illi repugnat infinitas: ... quod ... ; ... corporis naturalis implicat ... infinita, ... infinita ... infinito ... , ideo repugnat ... repugnat, quod quantitas ad illa sequuta sit infinita ... talis, ... radicans quantitatem infinitam virtute in radicando: ... implicat, quod quantitas radicata sit infinita, ... infinitum non possit haberi a radice ... finitum.

Quoad ... non potest dari quantitas ... quae ... in ... ; ... potest dari quantitas infinita secundum magnitudinem ... non potest dari quantitas ... figuratas ...

sit

sit [illegible] in pot. dari [illegible], [illegible] heat. [illegible]
nihil aliud [illegible] quam id, [illegible] respondit; [illegible] [illegible] dicimus, [illegible]
figura [illegible] [illegible] [illegible] figura radicali, quae [illegible]
identificat, [illegible] figura [illegible] [illegible] à qualitate [illegible] [illegible].

[illegible] autem [illegible] ad [illegible] [illegible] videtur [illegible], infinitam in actu
[illegible] multitudinem, sive illa multitudo sit rerum materialium, sive spiri-
tualium. [illegible] nam [illegible] dari multitudinem, quae non sit sub determinata
specie numeri: [illegible] [illegible] dari multitudinem actu infinitam. Ant. [illegible]
nam non pot. dari multitudo, quae non sit una aliqua unitate ordinis, cum omnis mul-
titudo ordine sit una; [illegible] multitudo, quae est una sub specie nu-
meri, [illegible] transcendentali sive formali [illegible]: [illegible] non pot. dari mul-
titudo, quae non sit sub determinata specie numeri. [illegible] [illegible] omnes
multitudines [illegible] ab ultima unitate [illegible] dari unitatem
multitudinis nequit [illegible] ultima unitas: [illegible] ultima uni-
tas [illegible] multitudinem in specie numeri, [illegible] [illegible] dari mul-
titudinem, quae non sit sub aliqua [illegible] specie numeri determinata [illegible]
[illegible] [illegible] finita, vel actu infinita. [illegible]

§ II.

Proponuntur et solvuntur arga.

Arg. 1.° [illegible] defacto non repugnare dari infinitum in actu,
nam defacto [illegible] est divisibile in ea, quae [illegible]: [illegible] [illegible] infinitae partes
in actu. Cons. [illegible]: nam ex una parte [illegible] est divisibile in infinitum, vel divi-
sibile ex alia [illegible] in partes, quae illi [illegible]: [illegible] ratio deberent [illegible] partes
infinitas. [illegible]: nam nihil est divisibile in infinitum si [illegible] habeat
partes finitas.

[illegible], [illegible] est divisibile [illegible] divisibile in infinitum [illegible]
[illegible] in actu, [illegible] hoc [illegible] habere partes [illegible], vel in actu. = [illegible]:
nam ex eo, [illegible] [illegible] [illegible] sit divisibile in infinitum [illegible] in

in

infinitus partes, ut sequitur, quod partes infinitae maneant in actuali continuitate. Antecedens probatur: quod dico quod partes divisibiles in infinitum partes, quae inde illas habent ut distinctas; quod divisio est et separatio realis actualis distinctionis; ergo divisibile in infinitum partes illas habent in se, ut distinctas actu, quod divisibile in partes infinitas: ergo partes infinitas actu distinctas debet habere.

Ad hanc respondetur: nego quod partes quae ... sint separabiles, et divisibiles non requirunt quod actuales sint distinctae, sed sufficit quod in potentia sint distinctae: Et patet in finitis, quae non maxime opinione in potentia, quae ... actu producere separant, et dividunt, non requirunt, quod ... in ... actuales sint distinctae, sed tantum in potentia ... i. quod distinctio actualis fundatur in esse actuali; ... partes, in quas divisio potest ... infinitus ... actuales ... nec actuales ... partes, ... partes ... tantum habent esse in potentia.

2° argumentum urget ... respondetur 2° dicto: nam de facto Deus habet virtutem infinitam ... producere effectum infinitum: alias virtus infinita non esset ... virtus magna talis dicitur, quod magnum effectum producere potest. Ad hoc respondetur ... ex parte ... Dei non repugnat infinitum effectum producere: sed repugnat ex parte facti, ... inde ... nequit ... talis effectus.

3° replicabis: Deum repugnat ex parte facti ... 1° infinita multitudo possibilium ... Dei ... ex parte facti repugnat, quod ponatur in actu, ... nulla repugnantia, quod possibile in actu ponatur. 2° ... possibilitas ... infinitorum Angelorum ... possunt ... ubi ... non repugnat ... nec actus. 3° Quod de facto dantur infinitae negationes existentiae: ergo etiam possunt dari infinitae entitates ... Antecedens videtur certum: nam certum est dari negationes rerum, quae tantum sunt possibiles, et numquam existent, et possibilia sunt infinita, ergo negationes illis

2m

[illegible] in infinit[um] ex[ten]s[ione] [illegible]

Ad [illegible] neg[ati]va[m], ad [illegible] dicat, [illegible] [illegible] e[ss]e reducat in actu [illegible] multitudo [illegible] infinit[a] [illegible] [illegible] sempe[r] [illegible] repugnat multitudo infinit[a] [illegible] infinit[a] [illegible] [illegible] in infinit[um] [illegible] ut [illegible] infinit[um] [illegible] [illegible] infinit[um] [illegible] in actu [illegible] ante actu[m].

[illegible] infinit[a] [illegible] infinit[um] [illegible] corpus [illegible] extensio [illegible] [illegible] experientia [illegible] ad corpus [illegible] extensio [illegible] [illegible] repugnet augmentatio [illegible] corporis [illegible] extensio [illegible]

[illegible] [illegible] in [illegible] infinit[um] [illegible] in extensi[one] [illegible] minima [illegible] minima [illegible] alia corpora [illegible] minima [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

augenda sunt accidentia variationes consecutae a calido, cujus in 3. [illegible]

3 mens. [illegible]

Resolves [illegible] lib. [illegible] ... magni-tudinis autem, quod in orbibus, quo sit tam majoris quantitatis, a deberata [illegible] magni-tudinis, et augmenti: unde propter diversas majoris, et diversas [illegible] propter suam majoritatem, et minoritatem, inaequalitatem [illegible] sit [illegible] earumdem specierum, et [illegible] invenies, quod perfectionibus sint attribuenda sit major quantitas [illegible] in compendio theologiae cap. 13. Dices: quod in elementa, quae a superiora magis quam [illegible] illuminant. hoc tamen [illegible] in hoc, et quolibet [illegible], nam illa quantitas illis [illegible] debetur, quae aptior est ad operationes exercendas; [illegible] autem ad operationes [illegible] exercendas [illegible], [illegible] quantitas [illegible], et elementorum [illegible] inquisit, quod quamvis perfectior illis sit major quantitas [illegible], [illegible] corporibus minima quantitas [illegible]. Et haec de hoc lib. hac q. et art. dicta sufficiant. Lib. 4. Physicorum de loco, vacuo et tempore. Q. 1a de loco et vacuo. [illegible] loco [illegible] explicat, et aliquas objectiones solvunt.

LIBER IV. PHYSICORUM DE LOCO, VACUO ET TEMPORE.

QUAESTIO I. DE LOCO, ET VACUO.

ART. I

QUID SIT LOCUS?

§. Unicus.

Definitio Loci explicatur, et aliquae objectiones solvuntur.

Philosophus sic definivit locum: est ultima superficies corporis continentis immobilis primo. Pro cujus intelligentia notandum est, locum quidem corporis continentis habere superficies (corpus namque, ut in Logica definitur, est quod componitur superficiebus), et una superficies vocatur externa, et altera interna: externa est illa, quae caret suis partibus contiguis cum corpore locato. Interna vero est illa, quae immediate attingit corpus locatum: v.g. aqua in vase undique clauso tanquam in loco posita; illa igitur superficies quasi interna vasis immediate attingens aquam est superficies interna, et hanc Philosophus hic vocat ultimam, et etiam locum aquae, quia immediate eam circumdat; superficies vero corporis vasis foris et extra aquam existens dicitur superficies externa, et ipsa non est locus aquae, quia eam immediate non tangit.

Patet superficies illa aeris, vel terrae, quae nos circumdat [illegible] superficies interna [illegible] locatum est illa quae non [illegible] externa [illegible] immediate attingit [illegible] locus est superficies ultima interna. Dicitur immobilis, quia locus debet esse immobilis, et semper idem [illegible] locus movetur [illegible] corpus movetur [illegible] movetur localiter [illegible] locatum [illegible] a priori loco [illegible] locus [illegible] corpus [illegible] locum [illegible] totus est immobilis. [illegible] superficies [illegible] locus [illegible] superficies [illegible] corpus continens est ultima illius superficies [illegible] attingit locatum [illegible] corpus continens.

Objicies 1o: quod locus est quid [illegible] inseparabile; [illegible] abeuntque aqua [illegible] motus localis [illegible] [illegible] distinctus [illegible] [illegible]. [illegible] distinctus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quae distinct. [illegible] motu [illegible] [illegible] distincta.

Dices hanc dicuntur [illegible] [illegible] motus locales [illegible] intrinsecus et extrinsecus [illegible] extrinsecus est locus [illegible] locatis: intrinsecus vero est [illegible] [illegible] distinctio locati [illegible] [illegible] a circumscriptione activa loci, quae [illegible] [illegible] intrinsecus [illegible] [illegible] motus localis, et [illegible] relatio, quam [illegible] corpus ad [illegible] illud distinctus. [illegible] extrinsecus [illegible] a locato unde [illegible] [illegible] facilis est [illegible] objectio.

2o objicies: 1o illos polos immobiles: quod locus est mobilis: quod illa [illegible] non [illegible] [illegible]. [illegible] locus mutatur de loco in locum: quod movetur. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] me [illegible] [illegible] [illegible], aer ille circumdans me transit. [illegible] arbore existente [illegible] fluminis aquae, a quibus circumscribitur [illegible] locatur [illegible] [illegible] superficies aquarum fluunt et transeunt: quod locus non immobilis, [illegible] mobilis est.

Ad hanc dicitur [illegible] nego [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] mutari [illegible] est, [illegible] transire de uno ad aliud; [illegible] [illegible] [illegible] mutatur, quod [illegible], quae erat [illegible] [illegible] [illegible] transit ad [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] movetur, [illegible] [illegible] mutari, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] superficies locans me transit [illegible] [illegible] [illegible] locantis me [illegible] mutari, [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] illius [illegible] loci [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] distantia ad polos mundi, et centrum terrae; [illegible] illa superficies [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] corpus: ego [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] locus [illegible], [illegible], [illegible] superficies [illegible] [illegible] locantis [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habitudine ad polos mundi et centrum terrae et idem dicimus de arbore existente [illegible] fluminis aquae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] locus [illegible] mutatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Art. II.

De An p(er) D(ei) absolutam p(otentiam) possit idem corpus esse simul in duplici loco?

§. I.

Resolvitur difficultas, et vera sententia stabilitur.

Loquimur in praesenti de uno, ac eodem corpore unius tantum, ut numero quantitatis, etiam corporis quantitate distincti; et tunc potius duplex, quomodo corpus fieri dicitur: et etiam loquimur in loco existente circumscriptive. Pro quo venit advertendum duplex esse modum essendi in loco definitivum unum, et alterum circumscriptivum, modus essendi in loco circumscriptive est proprius rei corporeae existentis in loco, ita quod totum corpus respondeat toti loco, et partes corporis partibus loci, ita ut non totum corpus sit in qualibet parte loci, sed pars corporis in parte loci, et totum corpus in toto loco: v.g. homo totus non est in illa parte, in qua est caput, nec caput est in illa parte loci, in qua est pes, sed in diversis partibus loci sunt diversae partes corporis. Modus vero essendi in loco definitive est proprius rei spiritualis, quae cum haec sit indivisibilis, talis est in loco, quod tota per se est, in qualibet parte loci, sicut Angelus est in hoc collegio tanquam in loco adaequato, tunc totus talis est in toto illo, et etiam est in qualibet eius parte: sic anima rationalis tota est in toto corpore, et etiam sit tota in qualibet parte illius, eo quod est indivisibilis.

Notate, quod licet naturaliter corpus habeat esse in loco modo circumscriptivo et divisibili, in divinitus potest habere modum essendi definitivum, ut sacramentaliter: sic corpus Christi Domini in hostijs consecratis non est circumscriptivo, et divisibili modo, sed in indivisibili definitivo: sic Theologi vocant modo sacramentali; quia talis est totum corpus Christi Domini sub tota hostia, quod etiam sit totum corpus sub qualibet illius parte; inde ut bene ait Ch. ... totum corpus Christi Domini ...

ordine ad [illegible] [illegible] paenitatis,

Supponendum est 1º: quod naturaliter loquendo omne corpus est in suo proprio loco, quod patet experientia, et ratione, nam quodlibet corpus habet suam quantitatem distinctam a quantitate alterius corporis, mediante qua proprio attingit locum, et eum loco adaequatur: ergo explicatur quod omne corpus sit in simplici loco naturaliter. = 2º hanc difficultatem aptius versari loquendo de potentia Dei absoluta. 1ª affirmativa, quam tenent Scotus, et cum eo aliqui Recentiores. 2ª negativa, quam defendunt alii [illegible] ... sit. [illegible] opinio [illegible].

§ II

Proponitur vera conclusio, et probatur.

Conclusio vera est: explicatur sic dictum, quod omne corpus sit in simplici loco: hanc docet passim tradit Doctor, probatur [illegible] adaequati [illegible] cuiusque corporis cum uno loco. Quod hoc [illegible] [illegible] manet [illegible] dicunt causa totalis [illegible] posse cum [illegible] [illegible], Deo necessario repetatur, quamvis ad diversa, mater [illegible] alia [illegible]; ergo explicat, quod unum corpus, explicat unam quantitatem posset se extendere ad duo loca replendo: ergo explicat, quod unum corpus sit circumscriptive in simplici loco. Patet sequela, nam corporis in loco extensio in ordine ad illum. [illegible] non explicat crescere effectus alicuius [illegible], ipsa forma non crescente, ut patet, nam corpus explicat quod sit album, [illegible] cum albedine, ut dua[illegible]; extensio in ordine ad locum est effectus [illegible] quantitatis: ergo explicat ipsum multiplicari, non multiplicata quantitate quae est illius forma.

Dices: quod [illegible] localis, seu extensio in ordine ad locum est effectus formalis quantitatis; explicat hoc variari, seu multiplicari [illegible] primario [illegible], invariato, [illegible] multiplicato manente, sic similiter [illegible] [illegible]. Quod effectus [illegible] [illegible] de hoc multiplicatur, quod in esse [illegible] dicatur, ab illo dependet: ergo explicat, quod potentia localis variet, invariato effectu [illegible] quantitatis.

Sacramentoq verū Dei, ēdivisy tenē adverz ... liñea ... existendi in loco, et hoc cum ab illis negat̃ ... dicunt, ... existendi ... in loco erat relatio, ... corpus dicit ad suū locum: ... relatio optime possit multiplicari ... multiplicato manente fundam̄to, ... ut patet eadem albedine existente dicit defacto relationē similitudinis ad aliud album, et dissimilitudinis ad nigrum.

Sed 2.º nam doctrina, et exemplum ... probat de possibili, ... defacto, ... ad ... : ... defacto probat, unde tantum probant ... nil probant. 3.º nam ... ex continuatia corporis in loco ... resultat relatio ... relatio ... in loco ... de quo in p̄senti loquimur, ... logice acceptum locum nil aliud sit, ... relatio.

Resp. Ant: nam locum, ut hic ... hoc modo ... ultima superficies corporis continentis, ... relatio ... accepta ... dicit ... ad ... continentem; ... dicit ... ultimam superficiem, ... pertinet ad ... .

3.º ... est ... actualis de ... ad locum ... corpus ... in loco, ... multiplicato ... multiplicari ... realis dicens. Resp. Ant: ... panis ... sacramentales corporis Xpti ... per ... existit ... multiplicari ... sacramentales ... multiplicato manente pane: ... similiter. 4.º

4.º ... actio ... efficientis ... multiplicato manente ... accepta ... multiplicat ... relatio ... similiter. ... dicitur ... numero effectum producat. ... similiter ... simul ... uno corpore

~~[illegible]~~

[illegible] statuit [illegible] non [illegible]

[illegible] alicubi [illegible] loco circumscriptive separatur corpus illud [illegible] diuisibilis, et indiuisibilis [illegible] plicat [illegible] illud [illegible] facere, nisi [illegible] corpus illud corpus, et [illegible] indiuisibilis [illegible] supponit: [illegible] indiuisibilis in [illegible] differt [illegible] in [illegible] diuisibilis [illegible] indiuisibilis [illegible]

[illegible] potentiam [illegible] in duobus [illegible] circumscriptiue: [illegible] Romae [illegible] diuisibilis [illegible] corpus [illegible] tangens [illegible] distantia [illegible] circumscriptiue [illegible] medium [illegible] corpore [illegible] Romae [illegible] mediante [illegible] corporis [illegible] talis corporis: [illegible] illius corporis distinctae: [illegible] ex alia parte in loco sit indiuisibilis, ut supponimus, [illegible] dicto.

§ II.

Argumenta proponuntur, et soluuntur.

Arguitur [illegible] corpus Christi [illegible] circumscriptiue in caelo, et [illegible] hostia [illegible] potest circumscriptiue [illegible] in caelo, et in terra [illegible] repugnantia uidetur in uno, ac in altero casu: [illegible] potest circumscriptiue [illegible] in caelo, et in terra [illegible] infantis, et in [illegible] in hostia [illegible]

[illegible]

Corpus est in diversis locis circumscriptive.

Ad hoc argumentum ex ipsis Auctoribus negatur consequentia; nos enim non negamus, quod idem numero corpus possit esse circumscriptive in uno loco, et esse in alio definitive, et modo indivisibili, qualiter Corpus Christi Domini est in Sacramento; et ratio huius est: quia circumscriptio corporis in uno loco, quae a quantitate cum suo extensione provenit, [illegible] negatur alterius circumscriptionis, sive de alio extensio quantitatis: non [illegible] negatur alterius modi essendi in loco, quae talis a quantitate non provenit.

Sed replicabis 1° nam ratio est quare unum corpus non possit replere locum occupare est, quia cum uno loco aliquo, circumscriptive coarctatur, ut in alium sit. Sed haec ratio instat in corpore Christi Domini. ergo sicut circumscriptive loco coarctatur et totum continetur, non longe relinquit, ut totum extrahatur, ut alibi sit, ut modo definitivo: ergo etiam posset esse in replicato loco circumscriptive. [illegible] replicabis, quod stante unitate corporis possit esse in diversis locis circumscriptive et definitive; ergo eadem unitate corporis Christi servata, posset esse in replicato loco circumscriptive: probatur consequentia: magis [illegible] est corporis materialis esse in loco circumscriptive, quam modo indivisibili; cum modus essendi in loco definitive et indivisibiliter sit proprius rerum immaterialium; sed Deus [illegible] posset facere, quod corpus, quod circumscriptive est in uno loco, in alio sit definitive; ergo etiam posset facere, quod unum corpus sit in replicato loco circumscriptive.

Ad 1um respondeo [illegible], negando minorem, neque exemplum allatum [illegible] instat; quia cum in corpore Christi multiplicentur [illegible] modi essendi in loco optime possit in diversis locis diversimode collocari; quia [illegible] est in caelis, in caelo enim est modo divisibili, et circumscriptive; in Sacramento autem alteris est modo indivisibili, ergo [illegible] diversi modi essendi in loco: si vero Corpus Christi circumscriptive esset in replicato loco deberet esse sub modo divisibili. [illegible] quantitas mediante qua divisibiliter corpus est in loco non dividitur et multiplicatur, non posset esse corpus in replicato loco.

Sed 2° instabis: 1° nam stat idem corpus numero [illegible] multiplicato manente, esse in replicato loco [illegible] quia [illegible] solo. [illegible] idem numero corpus Christi posset esse in diversis locis [illegible]: ergo posset esse idem numero corpus in diversis locis [illegible],

ligky indivy illis ... indivisibiliter ... nam absolutum ... qd multi-
plicata ... potest idem corpus ... in pluribus locis ... per sequelam
bene eet multiplicata ... in loco indivisibili ... absolutum
... corpus ... in pluribus loco.

Si dicas, ... etiam eet ... communicabili ...
Ind ... quod ... corpus ... multiplicatio ... multiplicatio corporis ... nam corpus ... multiplicat ... multi-
plicationem ... in loco definitivo ... indivisibili ... limite.

Ad 1. ... ergo ... multiplicatio ... in
loco ... indivisibili ... sacramentaliter ... minimum ... in-
divisibilis ... multiplicat ... corpus
... ut extat ...

Ad ... attendentes ad multiplicationem ...
... in loco ... divisibili ... corpus manet ... multiplicatum,
... absolutum ... corpus ... in pluribus
locis ... quod illud corpus
... una ... sit in pluribus locis, at ... corpus ...
... corpus ... absolutum ...
corpus, ... indivisibili ...
sumat ... designata ... indivisibili ...
designatis ... ad ... dicet, ... in
in loco indivisibili ... corpus ... ab aliquo
... indivisibili ... pariter ...

Ad ... quamvis mirabilius ... corpus ...
sit modo definitivo, quam modo circumscriptivo, tamen hoc nullam repugnantiam ... affert
... supra allatam. ... per exemplo: nam mirabilius est, quod una,
... naturam creatam ... subsistentia ... subsistentia creata
subsistat; et tamen magis repugnat, quod ... sit ... subsistentia creata ponderat
hoc ... absolutam ... pluribus ... subsistentia ... sit ... dicimus ...

Ad ...

Ad 3um. generalis argumentum desumptum ex dicto, quod apparet in hostia sub specie forma infantis in uno, et in alio a Deo facto vel alio vid: quomodo similiter dicendum in aliis casibus, quos nobis adversarii objiciunt.

2a. pars argumenti. De potentia absoluta possunt duo corpora esse in uno loco: ergo eadem attenta potentia potest unum corpus esse in pluribus locis. Probatur consequentia: eadem repugnantia inveniri videtur in eo, quod unum locum capacitatem habeat, ut intra duo corpora recipiat, quam in eo, quod unum corpus pluribus locis repleat. Ans. etiam probatur: nam cum Deus possit duo corpora penetrare, etiam potest facere, quod illa duo corpora sic penetrata unum punctale locum occupent: ergo similiter potest unum corpus esse in pluribus locis.

Hoc argumentum non aliud concludit, quam quod probatio antecedentis. Si enim illa duo corpora possunt esse in eodem loco, et tamen habendo potentia illa potest penetrari, et ita penetrata necessario unum solum locum occupare debent.

Solutio. Dato, quod duo corpora naturaliter non possint penetrari, de potentia absoluta penetrari possunt, et esse in eodem loco: ergo similiter, quamvis naturaliter corpus esse non possit in pluribus locis, tamen potest esse in pluribus locis de potentia absoluta. 2a. nam ex eo quod a Deo impenetrabilitas illorum corporum impeditur, non remanent in eadem pluralitate, ut sint in uno loco, sicut unum corpus, ut sit in pluribus locis: 3o. probatur antecedens. Ista explicatio, aut repugnantia, quod hoc unum corpus, non occupet plures locos oritur ex eo, quod illi deficit ex parte sui, ut sit in alio loco, nempe extensio in ordine ad locum; et illa duo corpora adhuc impedita impenetrabilitate remanent, cum pluribus extensionibus in ordine ad locum: ergo est illa hinc [illegible], ut plures locos repleant: et ita repugnat, quod duo corpora adhuc penetrata possint esse in uno loco, ac repugnat, quod unum corpus plures locos replere possit.

Ad 3um. [illegible] in sensu antecedentis, negatur consequentia, quod corpus Christi [illegible] resurgat, quod saltem esse unicus liber [illegible] possit effectus 2us, hoc penetrabilitatem maxime si sit effectus positivus, impenetrabilitas autem effectus 2us positivus; quod est corpus impenetrabile dicit quantum, ac effectus positivus: quinde

ex

ex impedimento huius effectus nulla sequitur replicatio, sed potius replicatio exigeret quod unum corpus possit esse in replicii loco, quod ad hoc requirebat, quod careret effectu suo secundario extensio in ordine ad locum, carente suo primario quod intelligi casu haberi, sed non haberi replicibus extensionis; et hoc ex parte facti repugnat corporis [illegible].

Sed instabis: nam carentia effectus habet unum corpus, ut non sit in alio, est effectus secundarius compenetrationis: ergo suppletibilis est a Deo. Respondeo: potest nam talis carentia fundatur in extensione in ordine ad locum, et extensio in ordine ad locum est effectus secundarius quantitatis limitatae carentiae: et contradiximus Deum posse supplere effectum secundarium quantitatis.

Adhaerens ergo: Deus potest supplere, ut impedire effectum secundarium positivum; ergo hic nullus [illegible] effectus habet in privativo effectu et quia sola carentia habet effectus in positivo effectu, unde nisi illi impediatur, vel suppleatur, necesse est positivum effectum supplere; unde nihil ponat. Extensio in corpore in illo in alio capacitatem ad alium locum replendum per unum.

Ad ultimum respondeo: nego antecedens, adeoque, [illegible] sicut, quod unum corpus possit, id est, sine [illegible] alterius unius tamen et locum destinat extensionem in ordine ad locum respectu, quod aliud corpus expellere possit, quod effectus compenetrationis concurrit non extensio in ordine ad locum, quod compenetratio per extensionem in ordine ad locum [illegible] facit, quod corpus habeat partes extra partes in loco: impenetrabilitatem facit, quod tales partes non intrent locum alterius compenetrationis, unde impeditur impenetrabilitas etiam fit, quod illa duo corpora se tangant, tamen aliquid indivisibile, non vero [illegible] expulsivum alterius, et ut sunt possint in ordine ad locum.

[illegible] corpus incapax esse occupandi locum, quod corpus adaequate comprehenditur a loco; et est corpus a loco adaequate comprehendatur posse in replicii loco. [illegible] non mirum: ratio [illegible] ad replicationem adaequate comprehendatur, posset ab alio [illegible] etiam adaequate comprehendi quod limitate
... [illegible] effectus adaequate caret [illegible] adaequate, posset vero in [illegible] ut [illegible] adaequate [illegible] limitate dici posse in

omnino

modo capax recipiendi corpora absolute. = Resp. 2°. quamvis habitudo sit, sive ratio adaequata non repugnet, nihilominus in eadem quantitate capacitatis esse substantiam, et respondeo 2°. recipiendi absolute dicitur, quia quamvis adaequate unum corpus ab uno loco comprehendatur, potest adaequate ab alio comprehendi. = Resp. 3° non repugnare simpliciter, quod idem Angelus sit in [illegible] loco; quod [illegible] unus [illegible] loco per se hic, et Romae, et tunc eadem [illegible] multiplicari videtur, ac in nostro casu [illegible]; et ideo in nostro casu, licet corpus possit esse in [illegible] loco, sequitur inconveniens, quod sit ab eodem adaequatum, et ceterum corpus, et non [illegible] unus corporis; [illegible] Angelus, ut hic [illegible] adaequat [illegible] locum, [illegible] [illegible] Romae adaequat illum locum, et [illegible], quod sit [illegible] talis, et non sit [illegible]. [illegible] Angeli [illegible] hic, et Romae, similiter [illegible], ut loca adaequata [illegible] unus [illegible] [illegible] [illegible] illis adaequate [illegible].

= [illegible] loco, quoniam hoc corpus [illegible] a nobis, in [illegible] relinquatur [illegible] alio loco [illegible] relinquimus, [illegible] hoc corpus [illegible] hic poni [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] negat [illegible] disparitatis, [illegible] [illegible] [illegible] sumant non ab [illegible] [illegible], et [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] multiplicentur, stante identitate in [illegible]; inde infert, quod [illegible] multiplicentur, [illegible] adaequate illud attingat, quod illud attingit sub sua adaequata ratione [illegible] sub qua [illegible] multiplicatur [illegible] attingit: [illegible] [illegible] dicere de corpore, si multiplicaretur [illegible], [illegible] ut supra dicebamus [illegible] multiplicari [illegible] [illegible] multiplicitate numerica corporis, quod ab illa [illegible] in [illegible], ideo in nullo [illegible].

= [illegible] [illegible] non posse admittere [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. = [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] negat [illegible], [illegible] [illegible] unus [illegible] inferri ex alio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] disparitatis [illegible]

n assignat, et vult quod exhibeat [illegible] dispositionis imaginat. exgratia

[illegible] mathematicis in nobis [illegible] illa machinat, disparitas est, quod [illegible]

[illegible] effectus producant [illegible] non requirat, quod [illegible]

[illegible] duas, et quod [illegible] sub diverso [illegible]; [illegible]

[illegible] sub diverso [illegible], [illegible]

[illegible], inadequate [illegible] sub diversa [illegible] ut dixi [illegible]

[illegible] multiplicat [illegible] in toto sine multiplicat.

[illegible] ipsius corporis: [illegible] = Ad [illegible]

agentes [illegible] diceat [illegible] = Ad

[illegible] quod [illegible] affirmat, quod [illegible] Angelus possit [illegible] in [illegible]

co inadequate definitive, [illegible] adequate. [illegible] dicas, quod [illegible] duo

loca [illegible] ad duos Angelos, [illegible] adequate, quod ad [illegible]

[illegible] in loco [illegible] Angeli

[illegible] inadequato. [illegible] duo

corpora possint [illegible] in loco [illegible] difficultas, [illegible]

ART. III.

Utrum duo corpora possint esse in eodem loco?

§ I.

Resolvitur difficultas, et [illegible] proponitur, et probatur.

Pro [illegible] explicatione [illegible] dicendum est, quod in quaestione [illegible]

duo corpora possint esse [illegible] loca [illegible] absolute, [illegible]

[illegible] corpus, adequate [illegible] possint duo corpora localiter [illegible]

[illegible] locus correspondeat cuilibet corpori, [illegible]

[illegible]

cuiuslibet corporis, et hoc per sub[illegible] [illegible] naturaliter, sed in ordine ad[illegible] Dei absolutam. — in hac difficultate St. D. [illegible] corporis

[illegible] in difficultate procedat non solum naturaliter, sed etiam supernaturaliter: nam [illegible] implicatio quod duo corpora sint naturaliter in eodem loco, non autem attenta Dei potentia absoluta, ut dictum est.

Probatur 1a pars: dictum naturaliter duo corpora esse in eodem loco. [illegible]: quantitas ad intra extensa [illegible] extensionem in ordine ad locum talem, quod partes illius respondeant partibus loci, et tota quantitas toti loco, et sic mediante quantitate occupat locum: sed talis quantitas naturaliter [illegible] aliud corpus, ne occupet eundem locum, quem ipsa occupat. Ans. [illegible]: [illegible] [illegible] de sua propria ratione extensionem in ordine ad locum, [illegible] [illegible] [illegible] partes extra partes; quod est illud, quod occupare locum. [illegible] [illegible] [illegible], quod naturaliter occupat locum, naturaliter [illegible] aliud, ne occupet eundem locum; quod natura[illegible] [illegible] [illegible] locum, [illegible] quietum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] loco, [illegible] [illegible] occupandum; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod naturaliter quando duo corpora non possunt esse in eodem loco [illegible].

2a [illegible] [illegible] [illegible] possunt duo corpora esse [illegible] in eodem loco [illegible] per Dei potentiam duo corpora [illegible] per [illegible] in eodem loco [illegible]. [illegible], quod ideo [illegible] supernaturaliter duo corpora esse in eodem loco, quod [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] possunt penetrari, [illegible] [illegible] possunt poni in eodem loco. Ans. [illegible] de Fide: nam corpus Christi Domini nascendo penetratum fuit cum claustro B. V. Mariae: quod per Deum penetrari duo corpora.

Confirmatur 3o [illegible]: impenetrabilitas unius corporis cum alio effectus [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] in loco; quod talis effectus per [illegible] Deo, [illegible], [illegible] 1o [illegible]: [illegible] [illegible]: quod [illegible] effectus [illegible] per supplet [illegible]; [illegible] St. hoc effectu [illegible] [illegible] corpus non [illegible] aliud ab eodem loco: quod [illegible] [illegible] corpus occupabit eundem locum. et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicto est.

§ II.

Proponuntur, et solvuntur argumenta

Arg. 1.º sæpe objectum ab experientia: nam si in vase pleno aquæ projiciat quis paulatim cinerem capietur a tali vase et ex aqua, ut experientia testatur; ergo in tali casu sunt duo corpora in eodem loco: probatur sequela: [illegible]: nam in tali casu sunt duo corpora, scilicet cineres et aqua, et non in diversis locis: ergo in eodem loco possunt esse duo corpora naturaliter.

R., quod cineres sunt valde porosi, et ideo in suis poris recipiunt aquam, et ita cineres occupant locum, quem antea occupabat aqua: postquam cineres partem expleti, non occupant partem aquæ, et hæc a cineribus, et sic in diversis locis sunt cineres et aqua.

2. Arg. 2.º et 3.º objectum: duo [illegible] subtiles, ut dicunt [illegible], possunt in [illegible] eodem momento: ergo duo corpora possunt esse in eodem loco: Ant. certum, et cons. probatur, quia duo [illegible] subtiles non possunt [illegible] eodem momento, quia [illegible] uno [illegible] portionem materiæ, sicut ad æque quietum, ut expellet aliam [illegible]: quodlibet corpus debet occupare suum locum, quod totaliter adæquatum illud: ergo ipso debet expellere aliud corpus.

Ad hoc argumentum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] negando [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] rat, licet alia [illegible] subtilis [illegible] explicatur [illegible] [illegible] corpus expellit aliud ad eo [illegible] [illegible] locum [illegible] illud tangit: [illegible] repugnat [illegible] illud tangere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] locum, [illegible] [illegible] occupant [illegible] locum [illegible] [illegible] [illegible].

Ad 3. Arg. [illegible] [illegible] possent duo cor

corpora eundem locum occupare, maxime quod possunt penetrari; quod tamen non potest fieri, etiam in sententia Adversariorum. Probatur minor: nam tum, et minor probatur, quod si penetrarent, quod destruerent esse quantitatis; sed hoc non potest fieri a Deo. Sequela probatur: nam esse quantitatis consistit in hoc, quod habeat partes extra partes; sed si duo corpora penetrarent, nullum illorum haberet partes extra partes; ergo destruerent esse quantitatis, et hoc non posset fieri a Deo. Probatur minor: quia penetrari unum cum alio nihil aliud est quam quamlibet partem unius cum aliqua penetrari; sed si duo corpora penetrarentur, nullum illorum haberet partes extra partes.

Ad hoc argumentum, concedo maiorem: et nego minorem: ad cuius probationem nego sequelam. Et ad eius probationem dico, quod duo corpora penetrantur inter se, vel duae quantitates, sequitur, quod una non sit extra aliam in ordine ad se, vel quod quaelibet illarum non habeat partes extra partes: nam esse quantitatis salvatur per hoc praecise, quod quantitas habeat extensionem in ordine ad se, hoc autem non dependit in quantitate, quod penetretur cum alia, solum autem sequitur ex penetratione duorum corporum inter se, quod quantitates illorum non habeant extensionem in ordine ad locum: violatur per supplere in ordine ad locum absolutam, quod tantum est effectus secundarius quantitatis, et exercitium illius; et hoc potest fieri salva manente essentia quantitatis, quae consistit in extensione partium in ordine ad se; quod 2ª de vacuo, et tempore. Aliae vero quaestiones de loco, ac pro illius in nostra disputatione proponitur Dei situs vacui, et obiectiones solvuntur ad ipsius quid in ante quaesitum.

Quaestio 2ª. De Vacuo, et Tempore.

Articulus I.

Quid sit Vacuum, et an detur in natura.

§ I.

Proponitur definitio vacui, et obiectiones solvuntur.

Ad 1.um Resp. quod in ratio[ne] argui[tur], R.r. vacui def[initione]m; defi[nitio] en[im] 1.a: vacuum est spatium non repletum corpore, aptum tamen repleri. Ut si Caelum desineret aerem intermedium inter caelum et terram, tunc spatium inter utrumque [illegible] vere esset vacuum, idest nullo corpore repletum, aptum tamen repleri. = Vacuum est duplex: privativum unum, et alterum negativum: privativum est spatium nempe superficies potens corpus continere: ut patet in exemplo nuper allato; negativum est spatium carens superficie potente continere aliud: ut est spatio imaginario respecta extra caelum Empyreum, in quo finit universum, ut docet D. Thom. 1.p. q. 46. art. 1. ad 3.

Ad 2.um quando autem R.r. [illegible] dicitur, quod potest dari vacuum in natura: tunc enim [illegible] experientiae affirmant ad hoc, antequam [illegible]: experimur enim [illegible], quod fistula attrahat aerem, attrahit postea ipsam aquam, quantumvis ista suo pondere gravis, et tendat deorsum, et hoc non ob aliud, nisi ut vacuum repleat [illegible] ad aere, ne in universo vacuum reperiatur; [illegible] hanc experientiam, et alias huiusmodi; quia esse [illegible]: nam bonum universi [illegible] in ordine, et colligatione partium eius inter se bonum [illegible] physice consideratum consistit in colligatione eius partium; et si nullum corpus [illegible] tenderet ad replendum vacuum, quod aliud relinquit, utique illae [illegible] quomodo partes universi non manerent inter se colligatae; quod ipsum destrueret ordinem universi: quod natura repugnat. Partes quae sunt partes universi exequuntur suis viribus, quantum ut [illegible] ordinem universi, [illegible] universi et [illegible].

Nec urges dicere, quod natura potest contingere, quod vas aeneum vel argenteum sit aqua plenum undequaque [illegible], et quod exponat frigori maximo, tunc aliud [illegible] aqua congelatur, et erit vacuum ubi quod remanebit, nec aer in illud non potest introire: ergo natura dat vacuum. = R.r., inquam, velle, quod tunc vel aqua non congelatur [illegible] universi, [illegible] inclinatus [illegible]

asse

ascendit de cazey [illegible], l. franzeus [illegible], ad qd n. trahat, qd sit aurum, l argentum. = l. dic, qintali cont... ex [illegible] quo generarunt alii qui vapores, ut vacuum repleant, et hoc mihi verisimilius videtur.

= Dico 2o Deus absolute potest dari vacuum, certum est, qd aliquod corpus destruit proprium locum per divinam suspendere motum, ut aliud corpus moveat ad illud locum repletum, qd libere potest ...; ergo de posse Dei absoluto potest dari vacuum. = Supposito autem qd vacuum detur in [illegible], an corpus per illud moveatur? Dico qd [illegible] cum Div. Thoma ... 4. phis. lec. 11. [illegible] ... sine dubio ... gravitate ... descenderet, qd hoc ille ... [illegible] ... non ... Supposito, qd vacuum detur, corpus per illud posset moveri. = Nec in hac ... Arist. in cap. 8. huius lib. probans non dari vacuum, quia non daretur motus, ... ibi non absolute id docet, ... aliquos antiquos, qui dicebant ... motum, ... causam ... motus, ... motus in aequali ... sed ... causa activa, unde nil nos ille ... diximus in ... ut ... de tempore, et quomodo eius partes existant. Sit ... proponitur definitio temporis, et 1a pars articuli resolvitur.

ART. II.

QUID SIT TEMPUS, ET QUOMODO EIUS PARTES EXISTANT?

§ I.

Proponitur definitio temporis, et 1a pars arti. resolvit.

Cum nomine temporis intelligitur aliquid proximum ad durationem [illegible] mutationis, et variationis [illegible]: unde tempus hic ab Arist. sic definitur numerus motus secundum prius, et posterius: id est, ille motus regularis caeli,

4

quem metitur quoque durat, durabit, et duratura sit res corruptibilis: atque inde in toto accepto, ut admittit Chris. in disto q. 1. art. 3, tempus sumat pro duratione intra cuius libet motus [illegible], pro quo tempus significat motus regularis et uniformis primi mobilis caeli [illegible] inter ordines, ad quos divisi horae dies, septimanae, menses et anni, tamquam durationes cuiusque metiuntur hoc.

Ob. Ca. quod realiter tempus est ens reale [illegible], quod ut diximus est ipse motus regularis [illegible]; ab aliquibus appellatur ens rationis, quod ait Arist. [illegible] tempus non est [illegible] numerus eius motus. Quare [illegible] quod illud appellatur [illegible] [illegible] supra illud aliquid facit ens rationis, [illegible] tempus [illegible] hoc prius et post prius, [illegible] realis. — [illegible], quandoquidem res sua hinc inde durationis et [illegible] incorrupti bilia [illegible]; corruptibilia in deo hinc durationis diversae, quae appellatur tempus.

In quo autem consistit differentia inter has durationes negotium Theologicum est; [illegible] diximus, quod tempus differt ab aeternitate, [illegible] mensura [illegible] inde, quod [illegible] est ens [illegible] prius et post prius [illegible] [illegible] carent [illegible] [illegible], quod aliqui [illegible] dici, quod aeternitas est mensura entis [illegible] tum quoad esse, tum quoad operari; [illegible] est mensura entis immutabilis ex suppositione quoad esse, mutabilis vero quoad operari. Tempus vero est mensura rei mutabilis tam quoad esse, quam quoad operari.

Quid, quod in actu requirit | se dilutum capit

§. II.

Quid, quod in actu requirit solutum capit.

Ut ad 3m, quod in eo quaerit realis intendatur, quod tempus est quasi continuum constans ex partibus fluentibus et succedentibus per indivisibilia continuantia, quae appellant instantia; et quasi continuum permanens constat ex partibus permanentibus unitis per indivisibilia, quae puncta appellantur: quod si dubium maximum est, quae sit existentia temporis, id est, an partes temporis existant solum, vel etiam instantis medio, quo partes temporis uniuntur? — De qua difficultate ipse versatur, et [illegible] tam magna probabilitate [illegible] docet, partes temporis existere [illegible] existentia [illegible], hanc tenet [illegible] valde gravissime. Et asserit partes temporis existere per instantia indivisibilia [illegible].

Conclusio est: partes temporis existunt per instantia indivisibilia, et [illegible] sui, et non instantis. Haec est sine dubio mens D. Thomae, opusc. 44. cap. 10 ubi inquit: intelligendum est quod cum tempus consistit in hoc, quod partes existunt sub aliquo indivisibili suo, [illegible] quaelibet pars cuius libet successivi divisibilis est in [illegible], [illegible] aliquid successivum existere non solum sub aliquo indivisibili suo, et sub aliquas partes [illegible]: quod nulla pars alicuius successivi [illegible], et est [illegible] successivum. — Idem docet in hoc lib. 4. lect. 23. ubi inquit: et quando dicimus igitur tempus non habet esse extra animam nisi secundum suum indivisibile; nihil enim est [illegible] de tempore, nisi nunc. Ergo nostra conclusio est de mente D. Thomae.

Probatur: [illegible] existentia [illegible], quod partes eius non sint [illegible]; [illegible] tempus [illegible] aliquas sui partes existere [illegible] partes [illegible], quod totum non [illegible], [illegible] aliquid indivisibile instans existere [illegible] [illegible] non existeret [illegible] aliquas [illegible] partes, [illegible] divisibilis: [illegible] existentiae. [illegible] illas partes actualiter [illegible] aliquas partes [illegible] instans: [illegible] existentiae. — [illegible] tempus sic [illegible] motus [illegible] prius et posterius: [illegible] quando non [illegible] existeret tempus [illegible] aliquas sui, quae sic [illegible] defecto.

Prob.

...r eo a, hoc q assignare pt p̄sens nunc tui &c. de p̄s temporis.
etiam q tempus esse n̄ coalescit ex p̄sentibus illo p̄ri p̄senti,
nec illa pars p̄sens e divisibilis in partes, ergo nunc: si p̄sens illa n̄ potest
existere tempus; qd divisibile in p̄tes, quarum una alteri succedit.

§ III

Arg. a° hanc ecc. p̄ 2° nunc, et dilunt.

Arg. 1° q tempus sunt ex istis, et aliis. ...tinuum n̄ constans ex
indivisibilibus; q existunt primus instans indivisibile, tempus constare indivisi-
bilibus; q n̄ nunc instantibus indivisibilibus, q nunc alicuius p̄tis existit ...
ei coa pat. omis a... p̄ri. nam post nunc temporis p̄sens, l. seq. ...
aliud indivisibile nunc, seu instans, l. aliqua pars divisibilis, si 1m ergo
minor, si 2dum ex indivisibilibus ...nti subsequentibus tempus constare.
Pars ergo seq. aliqua pars temporis, quae sit p̄sens tunc tui.

Ostr. q duratio temporis e continua in
sua successione ... interrumpit, ut videmus: q tempus aliquid eius,
sive sit pars, sive instans continue debet succedere, ei p̄sens post il-
lud, q transiit; tunc illa illud, q transiit, l. fuit indivisibile nunc,
l. pars: si pars: q pars aliquando fuit p̄sens, q ... dabit p̄sen-
tiam, q aliquando fuit p̄sens. si indivisibile: q ... ad illud seq.
e aliud indivisibile, et sic tempus constare ex indivisibilibus.

Si dicas alterum arguit et ... duas partes temporis
p̄sentes ... post nunc sequentes, in nunc tui, q nunc instantis. ... e:
... ...nte sequente ad 1m instans n̄ potest existere eo instanti, q nunc
tui: q... ... post 1m instans, seu nunc, n̄ potest e p̄sens
aliquid aliud instans; q n̄ potest e p̄sens pars ...nte sequente 2dum instans
nunc alicuius instantis. pat. coa: q ...nte n̄ seq. instans post aliud in-
stans, et seq. pars p̄sens, q n̄ nunc instantis, q nunc tui e p̄sens.

Ostr. ... explicat hoc: q pars temporis e p̄sens eo instanti conti-
nua

talis ptis, ē aliud sub sequentis; et ideo nullum suicit pro una ex existere parti; et ideo sui existit, ex ē ptius. maior eius Cōa patet. mir u ... nam instans anti-
tus manditur, ē nō ... ptiss, ē instans subsequens n̄ dicit, et futurum
ē aliud necē subsequens; et ptius ē ideo nullum instantis, quam ... di-
tur ptius, et vel sui.

= Ad argum, ē cuius ... bene ... ut ... in quattraus ... positiva ēē ... adversatur ē, q ... ur ... existit ... terminus esse, ... statica n̄ ... ex solis ... indivisibilibus, et ex ptibus illud ... continentibus: consequentia patet, quod instans ... quasi complementum, ē tunc illarum ptium, ut existit dicit tunc ... quomodo n̄ sit ... instantia indivisibilia temporis sue terminum existat n̄ ... hec ē con: ... tempus ... indivisibilium, et aliud, quod una pars sequat ad aliam, et terminans esse terminum, ē aliud, quod una pars ad aliud sequat, et tunc existit ... ad ... originat ex ... esse terminum, sue motum; ... sit ... entis in pōa, ... fieri, ut tendens ad factum ēē: unde ptes entis ... ad factum: ē instantia indivisibilia ... ad ptes illas, ... factum ēē ... existit terminatur ... in facto ēē inde ... quod ... instantis existunt: ... sit ... explicat, ... existere ... explicat ... ptes ... existant, ... adveniat factum ēē, sue instans.

= Ad ... facile ... argum ... nunc ... adque ... instans: ad ... ptes discursus. Ans: ... ē ... aliud instans, ut tunc ē complementum talis ptis, nego Ans, ut pars esse terminativa temporis, sed Ans, ē nego Conseq, ... quo solum sequitur, quod instans n̄ terminat eius terminum esse ... in fieri, ... quod n̄ sit complementum, ē tunc in facto ēē. = Ad ... dices, quod illa pars media int nunc ... ē subsequens existit ... sui in fieri, ē ... adveniat instans, ... complere, ē in facto ēē existit, quod hec ē ... continentis successiui, quod fluat ex una existere ad aliam; ... ex pte ad aliam: ... unio ptium entis successiui, que ē instans, ... unio permanentium, que requirit unam tantum existere.

R.

⟹ 5. Cont. arg. tempus hic pro praesenti [illegible] existit [illegible] existens. Ergo non praeexistit instanti. Ans. prob. pars temporis [illegible] praeteritae, et futurae, vel [illegible] etiam non [illegible] praesens aliquae pars temporis, [illegible] hic praesens post [illegible] quod aliquid fuit, nec futurum nisi quod aliquid erit praesens. Ergo. = [illegible] tempus praesens [illegible] existit medio instanti [illegible] partes praeteritae, et futurae, et in sequenti nunc illa pars, quae erat [illegible] futura [illegible] praeterita; tunc hic post illud [illegible] nunc et instans non [illegible] nunc, et [illegible] quod mediat illa pars, quae [illegible] nunc erat futura, et [illegible] nunc erat praeterita, [illegible] illa pars pars, quod [illegible] de futura ad praeteritum, [illegible] instanti [illegible] medio [illegible] praesens illa pars.

═ Dist. 2°. [illegible] nunc, [illegible] instans praesens nulla pars temporis [illegible] praesens, [illegible] praeterita et aliquando futura; [illegible] intelligibile [illegible], quod [illegible] futurum, et [illegible] praeteritum [illegible] praesens hic [illegible], quod [illegible] praeteritum nunc [illegible] praesens, et [illegible] fuit praesens, et [illegible] futurum nunc [illegible] praesens, et [illegible] post erit praesens. Ergo nunc de praesenti [illegible] quod [illegible], et postea existent. [illegible] quod pars [illegible] temporis [illegible] praesens.

═ Ad hoc arg. [illegible] nego Ans. [illegible] hic pars praeterita, et futura [illegible], at [illegible] adaequatum [illegible], nego Ans.: [illegible] inadaequatum, [illegible] medio [illegible] pars [illegible] futura [illegible], ideo Ans., [illegible]: pars [illegible] temporis [illegible] [illegible] instans [illegible]: [illegible] intelligit [illegible] adaequatum [illegible], nisi [illegible] instantis [illegible] adaequati [illegible] futura; [illegible] adaequati praesens; [illegible] instanti [illegible] temporis [illegible] instantis [illegible], etiam [illegible] futurum hic [illegible] instantis [illegible], [illegible] postea [illegible] praesens. = quae [illegible] partes temporis [illegible] futura [illegible] possunt [illegible] simul [illegible]

pteritis, et hoc m[od]o esse n[on] p[er]tinet ad motum, n[on] existente illius existo[?]
p[er]manentis p[er]talis p[ar]tis, eiusd[em] q[ua]nti futuri et p[rae]teriti [?] ...
m[od]o temporis esse [?] ...
et entis ... p[er]manentis, a[?] inde ...
q[ua]nti ... futurum ... p[rae]terita, q[uo]d in illo nunc ... tanquam in
[?] ...

= ... 1[o] [?] ... q[uo]d ... in p[rae]teritis
... in instanti, ... hoc ... p[er]manenti
differt ... p[ar]tes ... in p[rae]teritis.

= ... 2[o] ... q[uo]d loquendo de rebus p[er]manentibus in intelligi-
bile ... q[uo]d p[ar]s q[ua]nti futuri, et q[ua]nti p[rae]teriti ... q[uo]d p[er]manent ...
de p[rae]teritis, futuris, et p[rae]sentibus ... intelligibile ...
... esse dicat p[ar]tes post p[ar]tes,
... q[ua]nti futuri existet
p[er] instans, illas ... p[rae]teritis q[ua]nti ... q[uo]d hoc nomine
assignamus existentiam tempori adaequato sumpto: q[uo]d instans, in quo p[ar]s
q[ua]nti futura, et p[rae]terita existentes ...
assignant existentiam ... tempori ... tempori adaequa-
to accepto.

= ... 3[o] ... q[uo]d ... p[ar]tes temporis ... exis-
tunt ... indivisibilibus instantibus ... dies ... p[ar]tes ...
... q[uo]d p[ar]tes
existit ... dici ... p[ar]tes existunt ... p[ar]tes
... q[uo]d ... existere ... q[uo]d ...
dies ... p[ar]tes ... q[uo]s ... existenti ... existentia indi-
visibili ... indivisibilia ... indivisibilia ... dies
... p[ar]tes existunt ... una hora ... in p[ar]tibus ...
... dici.

R[?]

R. ad hoc nego negative simul, admitto [illegible] quod tunc [illegible] quia temporis in facto [illegible] in instanti [illegible] beatitudinis [illegible] consurunt una ad aliam [illegible] inde ibi deberetur [illegible] plures [illegible].

Sed contra videtur [illegible] existere facit: nam [illegible] attendit penes existentiam infinitam, [illegible] in [illegible] unius hominis.

Propter hanc replicam, ad argumentum melius [illegible] dicendo, quod quamvis [illegible] instanti, [illegible] instans, [illegible] partes temporis existentis [illegible] indivisibilis [illegible], [illegible] divisibilis, [illegible] quam [illegible] hominis [illegible] indivisibilis, [illegible] divisibilis ex quo infertur, quod [illegible] indivisibilis [illegible] plus dicat unius hominis [illegible] alius, [illegible] unius hominis, [illegible] alius, [illegible] indivisibilis [illegible], quas existere facit: ita simile [illegible] unius [illegible] plures [illegible], quam alias [illegible], inde fit, quod [illegible], illud plus [illegible] quod [illegible] plures [illegible], quamvis hoc [illegible] indivisibili [illegible]. [illegible] 4. libro [illegible] physicorum [illegible] unica [illegible] modo, [illegible] unitate [illegible] modo [illegible] [illegible] argumenta.

LIBER 3.us PHYSICORUM ARIST.

hoc supponit à augmentum acquisitum per generationem mediatam substantiae; et intendit, quod substantia fiat major, seu acquirat magnitudinem quantitatis: unde agit duobus fieri majus ac completum fit per unionem; fit tamen, quod in augmento, quod
1° intendit, et ad quod motus augmenti terminatur, sit ipsa quantitas, vel complexum. Cum enim
quod complexum non possit deduci per accidentem sine nova substantia, hinc est, quod ad illum movent partes
[illegible] etiam, et ducent novae partes substantiae: ex quo non sequitur, quod substantia, et ad
complexum; ideo in augmentatione 1°, et per se intendit, dicitur per se motus. in 1° [illegible]
[illegible] sequitur legem substantiae quod quae tamen 1° intendit [illegible] ductio, [illegible]
substantiae tractum non complexum.

§ II

De [illegible] ad illas [illegible]

Dico adeo [illegible] per hic [illegible]
per se motus. [illegible] ut aliquando [illegible] possit novus motus [illegible].
quod habeat partes extra partes, et, quod motus per se sit ad eam; et substantia [illegible]
habeat partes extra partes, et [illegible] ad actionem, et passionem etiam non dat [illegible]
[illegible] motus [illegible] quod actio et passio est talis motus; et ad motum reddet
motus: [illegible] nec etiam ad relationem, quia actio, neque habitum, [illegible]
non resultantes: relatio resultat ad positionem fundamenti, et [illegible] motus
resultans ex eo, quod res temporalis ducere: [illegible] resultans ex
[illegible]: habitus [illegible] quo substantia [illegible] applicant: [illegible]

Objicies 1°: [illegible] in Logica [illegible]
partis substantiae independens à quantitate habet partes distinctas, [illegible] ad illas
[illegible]: [illegible] motus ad substantiam [illegible] independens à quantitate.

Respondeo [illegible] quod quod asserit, quod substantia habet partes distinctas
antecedentes quantitatem, nullo modo [illegible], quod tales partes [illegible]
[illegible], et quod una sit extra aliam, quod hic [illegible] quantitatem, à
qua [illegible], quod una pars sit extra aliam, et [illegible]
ad [illegible] nullus [illegible], quod una pars sit extra aliam [illegible] et

et ideo tenerent illae partes fore divisae, ex quo sequitur, quod motus nunc habitus fore haec adaequate, cum una pars sit ex motu alia, et ab alia divisa.

Objicies primo quod quando datur per se motus ... ergo motus quando habet in se durationem ... ad hoc sufficit ad tendendum motum ... ergo formaliter: quando duratio rei temporalis, et duratio rei temporalis est de omnibus per hanc ... divisibilitatem, et durationem ...

Respondeo, quod

Ultra hoc, quod habet partem post partem ... quod habeat esse ex ... sequenti, et resultantiam, et quod tali modo fit, non fit per se, et alterius esse ad ... resultat: ex quo ... habet partem post partem est incapax ... motus per se, ... resultat.

ART. II.

AN QUO UNITAS MOTUS DESUMATUR?

§. I.

Prima ratio proponitur, et ... assequitur

Cum triplex unitas, seu diversitas ... specifica scilicet, et numerica, de utraque ... interrogari, unde scilicet unitas specifica, et numerica motus desumatur ... etiam de motu ... per dictum ... scilicet ... tendentiam ad terminum, et ad quem, ... habeat ...

Prima ... unitas specifica motus sumitur a termino ad quem ... considerato, ... motus ... ordinat ad terminum ad quem: ... sumit unitatem specificam ... habitus, ... ex ... ad ... ab illis sumunt unitatem specificam, ... ad terminum

quod ex datis fines ordinat ab illo unitatem sumit specificam: ergo limitatur.

Ad hanc conf. distinguo ex parte terminorum ad quem, possunt tendere duo motus specie, et esse distincti: ergo distinctio specifica motuum non desumitur ex termino ad quem, sed a quo: probatur ans. mutatio instantanea distincta esse a mutatione successiva propter terminos suos a quo, dante identitate in termino ad quem: Et probatur ans. mutatio instantanea idem dicitur a successiva, quia illa inter terminos positivos versatur, ideo distinguitur termino a quo distincto positivum, ut quando ex frigore fit calor; illa vero habet pro termino a quo privativum, ut quando non calidum fit calidum; sed talis discursus in termino a quo [illegible] est.

Ad hanc dicendum est, distinguo ans. terminus ad quem modo sumptus possunt tendere motus distincti specie, dico ans.: adaequate sumptus, nego ans. et conseq. Exempla autem allata [illegible] probant de illis motibus tendentibus ad terminum ad quem diversum modo non sumptum, quia specie sunt distincti [illegible] et intrinsece [illegible].

§ VII

De 2° opponitur, et pro illa arguitur.

2a dc. unitas numerica motus neque unitatem numericam subiecti temporis, et termini ad quem. probatur haec conclusio quia ideo requiruntur ad unitatem numericam motus, quae necessaria sunt ad eius distinctionem, eius motus sit ens successivum, sed ad eius distinctionem nulla requiruntur, ergo ad unitatem eius numericam. probatur minor quoad omnes partes, et primo quoad subiectum. motus est in mobili, ut accidens in subiecto, sed duo mobilia numerice distincta, non sunt mobilia ergo nec motus, qui in illis est, distinctus est. quoad 2am partem etiam patet: quia tempus est mensura motus: sed in interrupto tempore, motus sunt non est idem, sicut [illegible] et [illegible] tempore: quoad 3am etiam patet; nam motus est acquisitio termini, sed [illegible] termini, [illegible] motus debet dari.

3a

[illegible] hanc [illegible] dicitur ad [illegible] unitatem numerica [illegible] mobilitatem motus [illegible] non [illegible] alia [illegible] et in [illegible] motus et idem motus non [illegible] discontinuari, etiam non placeret idem subjectum [illegible] Canis vivus [illegible] mortuus [illegible] mobilia [illegible] motus non distinctus [illegible] quiete; [illegible] Canis [illegible] [illegible] temporis [illegible] quiescit [illegible] [illegible] subjectum non distinctus, et [illegible] [illegible] [illegible].

Ad hanc obiectum [illegible], motus, quem Canis vivus, et mortuus [illegible] non idem [illegible] idem non [illegible] [illegible] subjectum [illegible] neque quiescit dicitur [illegible] quietes [illegible] negativa, et privativa [illegible] [illegible] carentia motus [illegible] negativa [illegible] motus: [illegible] quies requirit subjectum [illegible] in tempore [illegible] in tempore [illegible] subjectum aptum moveri; [illegible] quies negativa in instanti [illegible] [illegible] [illegible] in instanti [illegible].

LIBER VI. PHYSICORUM ARISTOTELIS
QUESTIO DE COMPOSITIONE CONTINUI
ET DE [illegible]
IN[C]EPTIONE ET DESITIONE

[illegible]

381

Art. I.

An Continuum Componatur ex Solis Indivisibilibus?

§. I.

Resolvuntur difficultates primae propositae.

Ad primam difficultatem eluendam est supponendum, quod continuum dicatur a contiguo, quod continuum, cujus ultima sunt unum; id est, cujus partes sibi copulantur. Contiguum autem, cujus ultima sunt simul, et non aliquo sibi conjunguntur, ut duae tabulae continuae et contiguae [illegible] contactu sunt, quia non per cujus [illegible] tabulae sunt unum, quod aliquo sibi copulentur.

Supponendo, indivisibilia [illegible] indivisibilia continuativa et terminativa, quod [illegible] aliter ex diversis partibus continui, quae cujus partes copulant aliquo sibi reg. [illegible] lineae [illegible] copulat, et superficies lineis, et corpus superficiebus, [illegible] in [illegible] partis [illegible] ex alia [illegible] continuum positive [illegible] positive [illegible] [illegible] continuum [illegible] ex indivisibilibus continuativis [illegible] terminativis. [illegible] difficultas, [illegible] indivisibilibus [illegible] ex quibus [illegible] indivisibilibus [illegible] [illegible] indivisibilibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per [illegible]

[illegible] continuum [illegible] indivisibilibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Const. Constantii [illegible] in qua [illegible] [illegible] in hac [illegible] continuum [illegible] ex indivisibilibus solis

conflicta, [illegible] pars 1ª et error in theologia celebri dicto 1ᵒ q. 2ª pars erat c[ontr]a propositionem q[uae] sum[itur] sacrosanctum Concil[ium]. error in theologia 1ᵒ.

Tertio quia q[uod] et ita p[ro]bari [illegible] [illegible] minimus debet i[n]poni e[x] partibus inter se n[on] penetratis, et si [con]ponere[tur] ex illis indivisibilibus c[om]poneretur ex partibus inter se penetratis: ergo. Cons[equenti]a [est] legitima, et maior [illegible]. [Probatur] minor quia unus [illegible] extra aliam et in quolibet minimo, occupat[ur] [illegible] locus: atq[ui] inde manifestum [est] minimum [illegible] [illegible] partibus n[on] penetratis. Minor [probatur]: nam si minimum [con]poneretur ex illis indivisibilibus unus [illegible] immediate esset post aliud, et [illegible]: [illegible] unus indivisibile tangeret aliud, et talia indivisibilia immediate se tangerent totaliter, et adaequate. Pars haec ultima [probatur], nam indivisibile caret partibus et totum eo ipso, quod unum indivisibile ab alio immediate tangitur, [illegible] totum tangeret: et penetrarent ad invicem. Pars haec [probatur], quod duo penetrari nihil aliud est, quam se mutuo totaliter et adaequate tangere, ita ut nihil sit in uno, quod ab alio n[on] tangatur. Ut [illegible] duo corpora penetrant, quod unum ita introducit in alio, quod et interius, et exterius [illegible] ipsa se tangunt, et in illo indivisibili mutuo et totaliter se tangerent, quod penetrarent: ex quo sequitur n[on] posse [con]poni aliquod, quod esset maius quolibet indivisibili divisibile [illegible]. Pars sequela, nam indivisibile additum alteri [non] facit maius: ergo n[on] possent [con]ponere minimum [illegible] [illegible], quod maius [est] quolibet illius parte. ~~[illegible]~~

Nec valet, si dicas nullam penetrationem illa [illegible] indivisibilia, quia [illegible] unum indivisibile totaliter attingat aliud, quia [illegible] [illegible] ineq[ualiter], n[on] tamen attingit [illegible] alterius, quod [illegible] dicitur; [illegible] indivisibile [illegible] [illegible] [illegible] attingit [illegible] totaliter [illegible] attactum.

Non, inquam, valet, 1ᵒ quia si unum corpus totaliter attingeret totum [illegible] alterius, etiam attingeret [illegible] totaliter attactum ab illo: [illegible] [illegible] quia 1um indivisibile attingit totum, et totaliter 2um, quod etiam attingit totaliter [illegible]: [illegible] etiam 1um attingit 3um per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] inter se si 1um et indivisibile et 3um attingunt in 2ᵒ, etiam 1um attingit 3um.

ergo

ly etiam est inintelligibile ... attingat totaliter ... totaliter attingat ... totaliter attingere ..., n. attingendo ... coordinationis per

§ II

Arga proponuntur, et dissolvuntur.

Arg. 1º per continuum ... pre extremitates ... optime per distare continuum ex solis indivisibiliter, et ita vere continuum habent ... fit gravi, ... [illegible] graviter ... ex illis resultans gravis ... continuum ex continuis ... per ficta continua.

Hoc argumentum ... a universali per ... dal=lo hoc ... in partibus ... [illegible] ... alia ... et a toto: ... nec grave, nec ... aliquod ex his ... ut sit ... hoc ... a ... mani=festa ... [illegible] ... ad de ... per ... partibus ... ad ... continuum, ac ... paritas ... est.

2º arg. indivisibile punctum attingit in continuo extrema, et tangit extrema divisibilia, et indivisibilia ... in continuo ... extrema divisibilia ... attingere ... indivisibile, requirit mensuram adaequatam indivisibile, ... indivisibile ... divisibile ... nec valet, ... indivi=sibile attingere ... inadaequate, ... inadaequati ... n. ... valet, ... inadaequate ... divisibilis ..., et ... inadaequate ... requirit ... indi=visibili ... mensuram.

Ad hoc ... dignum ... tangit ... per ... mag

tu unioni, nego cons; ~~et~~ alia transeat cons. itaq[ue] assumus
q[uo]d 2do aliq[ui]d p[ro]prius Dei unioni, l. cuius aliud attingit, videlicet tam
quam forte cõi quasi cui est tacta, et quoad extensum dimen=
sionati cuius illa fiat per unionem creato in spiritu illius admittente
quam tangit ~~Verbum~~ Divinum uniens humanitati Christi Domini, et unius
in ipso Verbo Divino [illegible] Dei attacti non dat dimensionem terminis unio=
ne attingente, l. ergo idem non dicimus in praesenti.

3º arguitur. Ut unum punctum forte alteri
si uniat possit facere ~~d~~ unum vere corporis; ad hoc sufficit, ut divinus
ex solis indivisibilibus componatur: sed [illegible] unio unius puncti forte alteri
unius possit facere aliquid divisibile, licet punctum sit indivisibile per
se, tamen ut quo, a virtuali divisibile, et hoc sufficit, ut
faciat spatium divisibile, ergo. maior patet ex dictis, et minor
probatur ergo etiam anima realis forte visit corporea, et tamen virtualis, et
ut quo hoc sufficit, ut faciat spatium ~~esse~~ corporeum forte: sed similiter.

Ad hoc arguitur, nego maiorem, ad illius probationem, nego
minorem, ad illius probationem dicatur, quod licet anima realis alterius[?] aiq[ue] uni=
atur, non faceret spatium corporeum, et si ut ars [illegible] corporea
sit, quod tamen facit ~~[illegible]~~ cui uniatur, quod materia et illius capax
corporeitatis, ita similiter dicimus de indivisibilibus, quae altera uni=
antur ~~[illegible]~~ divisibile forte, nunquam ut quo, a virtuale
sit divisibilis, quia non dat illius corporis divisioni, quod in desfalto
faciunt in divinis ~~[illegible]~~ ^hominis^ partes, unde potius in ipsius favorem
stare videtur paritas ~~[illegible]~~ allata.

Ultimo arguitur, argumento, quo
quidam alii Doctores, ut Stus Simonis, resusitent; arguitur magis
in hunc modum. materia potest dari divinum spatium ex solis indivisibi=
libus: ergo quodlibet divinum ex solis indivisibilibus componi. antecedens materia
potest dari corpus planum, et tale spatium ex solis indivisibilibus: ergo.

... pfectis super tale corpus pfecte planum per motum corporis, tum globus pfecte sphericus; et globus pfecte sphericus, et super corpus pfecte planum esset solum tangeret in puncto corporis pfecte plani: ergo tale corpus pfecte planum solum constaret ex punctis indivisibilibus: minor patet: quia si globus tangeret non solum in puncto, et etiam in aliqua parte corporis pfecte plani, necessarium erat, et in globo esset aliqua extensio plana in cuius tangeret illud corpus in pfecto plano, et in globus esset pfecte sphericus. Confirmatur quia globus, dum tale planum videtur tangere unum punctum et postea aliud, ergo non potest tangere nisi quod in toto corpore sunt illa indivisibilia attacta.

Hoc argumentum sit ab authoribus nostris [illegible] magnificat, ut solus Joannes [illegible] nullius reputat esse difficultatis: ait enim in illius mala intelligentia hallucinari: similiter et illud facile esse, quod globus ille non tangit planum sed in motu sinuoso, et motu discreto, et si movetur sinuose, ita ipso attingit illum hallucinatio, quod existimant, quod spacium per quod movetur globus in solum corpus pfecte planum, quod tangit, cum etiam sit aer circumdans ipsum globum tamquam locus eius, ex illis aeris globum circumdantes movet: planum vero cum globus non attingit illam, et solum puncta, inde planum attingit discrete, et saltus imperceptibiles, ut aiunt, [illegible] transit globus de puncto in punctum non attingendo partem; ex quo minime infertur continuum ex indivisibilibus componi.

Primo replicat, quia eadem est difficultas de aere globum circumdante, cum puncto vero plano; nam etiam aerem attingeret per aliquid indivisibile quod hoc solum esset globo pfecte spherico: ergo. = 2°. et admiratione patet, ait enim quis videt globum dum movetur planum maxime si motum suum [illegible] trahat, saltare, et non sinuoso moveri: ergo.

= [illegible] quia ut nullus [illegible] per planum et

al[illegible]

alq quaeq locus illius globi ~~[struck]~~ sit planus praedicta, et planus, et aer, et ex alia parte oes assignare debent, quod corpus circumscribit a loco, ita ut totius corpus toti loco, et partes partibus corporis partibus loci correspondeat, cum sit aer locus corporis seu globi, et aer non solum habet indivisibilia, et partes, tum attingit globus, idest non solum attingit aerem sed indivisibilia, et etiam suas partes, quod si hoc non attingeret a loco non comprehenderet, ut locus est.

Quas[?] quaestiones ab admiratione procedentes praeoccupaverint [illegible] discalceati, et sine[?] [illegible] ad transeundum atque [illegible] ferent. quod si [illegible] praedictus globus ad manus traheret per planum tunc etiam motus fieret per saltus, et ita per impossibile admittitur, quod si talis globus moveretur per planum in plano, idest non daret aer circumdans nec tale motus [illegible], quod non haec [illegible] dicunt, et possibile est motus discretus; quod cum motus [illegible] in tali casu ab aere sumit, et motus, quo [illegible] per planum transit aliquod spatium dicit [illegible] aeris, et si aer deficeret possibile est discretus. [illegible] quomodo incipiant, et desinant esse [illegible] § 1. resolvitur difficultas 1a ccº proponit et solvitur argt. [illegible] praedit

ART. II.

QUOMODO INCIPIANT, ET DESINANT RES ESSE?

§ I.

Resolvitur difficultas 1a ccº proponit et solvitur argt.

pag. [illegible]

Propter difficultatem [illegible] quae procedit de rebus permanentibus, diversis de successivis: res autem permanentes dicuntur illae quae habent suas partes simul, ut homo, angelus. Successivae vero dicuntur illae quae habent partes fluentes, id est, partem post partem, ut sunt motus et tempus. deinde nota duos terminos incipiendi, et alios duos desinendi. duos intrinsecos et duos extrinsecos: primus incipiendi est primum sui esse, et alius ultimum sui non esse. desinendi vero alius ultimum sui esse, et alius primum sui non esse. duo extremi [illegible] inter se [illegible] incipere primum sui esse et desinere ultimum sui esse; [illegible] instans, in quo incipit, quam ultimum, in quo durat res intra [illegible] durans [illegible] talis res. alii duo [illegible] ultimum non esse, et primum non esse extra durationem rei, nam ea in instantia [illegible] proxime ante durationem [illegible] sequens esse rei.

Item nota quod res quae incipiunt esse [illegible] primum sui esse incipiunt in uno instanti, in quo habent suum esse totum, [illegible] in illis [illegible] permanentes, id est, in hoc instanti habent esse, et proxime ante non [illegible] habebant esse, res vero [illegible] quae incipiunt [illegible] ultimum sui non esse incipiunt in tempore, [illegible] non acquirunt in instanti, sed successive, et partem post partem [illegible] illis affirmatur [illegible] et proxime post hoc erunt. Similiter Philosophandum de modo desinendi videlicet quod quae [illegible] desinunt per primum non esse habent esse in [illegible] in instanti proxime sequenti. [illegible] quae [illegible] ultimum sui esse desinunt, habent esse in illo instanti, et in sequenti [illegible] ne, [illegible] instans, id est in tempore ante hoc instans [illegible] motus: et [illegible] dico nunc [illegible] post hoc [illegible] in hoc instanti est hoc, et in tempore proxime ante hoc instans non fuit hoc.

[illegible] res permanentes [illegible] quae [illegible] incipit motum non [illegible] incipiunt per ultimum sui esse: [illegible] inter [illegible] [illegible] incipiunt primum sui esse [illegible] [illegible] quae fit [illegible] motum [illegible] post [illegible]

vorat[?], et similes subiti, quae generant motum in suis subiectis, ut dixit supra diceremus, generando unum non est motus, sed mutatio: quod si subito habet totum esse, et non incipiunt incipere, sed per ultimum sui esse.

2. Obiicies: non forma genita non incipit per primum esse: sed consequens falsum est, ergo et antecedens. Probatur sequela: forma genita non fit in instanti, sed ante: in instanti, in quo est ultima dispositio introducta, non potest dici, nunc est ultima dispositio, et in illo instanti adhuc non est, ut possit dici, nunc forma genita, alias in illo instanti non esset forma producta: quod si in illo instanti ultima dispositio, et in illo, ut supponimus non est forma genita, ergo incipit per non esse: et sic in instanti incipit.

Ad hoc dico quod ultima dispositio, ut diximus, ab initio generationis numquam est nisi in subiecto generando, quod ultimo sibi unitur ipsi forma genita per hoc, sed consequenter alterans, quae generationem ipsam praecedit, et ab ipsa generatione producitur forma subsistens. unde cum ultima dispositio desinit esse per correptionem, non quod ipsa incipiat, sed quod non ipsa non compatitur, desinit forma subsistens genita expellat formam corruptam, quae praecessit, sed in subiecto corrumpendo incipiat, et sufficit, quod non illa sed possit esse pati. Sic dicimus de ultima dispositione: ante non est, et ea non potest dici nunc est ultima dispositio, et postea est forma genita, sed in eodem instanti numquam fuit.

7a conclusio ut illa ...

§ II

2a conclusio proponitur, et illa argumenta ...

Quod res permanentes desinunt per ultimum non esse, naturaliter loquendo, quamvis desinere per annihilationem. Haec conclusio probatur: nam si forma subito desineret per ultimum sui esse, daretur materia naturaliter in vera [illegible], saltem per duritatem temporis aliquam sine forma subsistente. Consequens est falsum: ergo et maior. Probatur: nam tunc esset unum dicere, nunc in hac materia est forma corrumpenda, et in tempore ante ad hoc nunc, non erit materia sine forma ... talis

talis forma, quod post illud instans quod ante illud instans non sequitur, cum de-
cretamus, loquentes de [illegible], nec erit in illo tempore forma subtilis
genita, quod haec non fit in tempore, quod in instanti: quia toto illo tempore erit
instans, et instans est [illegible].

Quod hic ad id, quod 2o affertur, quod desinens [illegible]
desinere per annihilationem desinunt per 1um [illegible] annihilatio [illegible] suspen-
sio totius [illegible], quo ipsa fuit creata, [illegible], quod hic [illegible]
fit [illegible] initio, quo eius suspensio in instanti fit [illegible], si suspensiones
incipiunt [illegible], ita annihilationes [illegible] desinunt. = Ex qua
[illegible] de [illegible], quod omnia [illegible] subtilitatis cor-
ruptibilis desinunt esse [illegible] in illo [illegible] desinere
[illegible], cum quo incipiunt, desinunt esse, quod hic ostendo: nam
talia [illegible] in instanti, [illegible] subtilitatis, cuius
[illegible]: quia [illegible] incipiendi et desinendi talis subtilitatis. =
2o [illegible]: generatio [illegible] talis subtilitatis incipere [illegible]
[illegible] desinere [illegible] ultimum [illegible] esse: quod [illegible] instantaneae
[illegible] instans [illegible]: quia in eodem instanti, in quo [illegible]
dicere nunc [illegible], [illegible] nunc
[illegible] post [illegible].

Obiicies 1o [illegible] forma, quae [illegible] generatur
non potest desinere per 1um [illegible]: quia [illegible] desinat esse per 1um [illegible],
desinit esse in tempore [illegible] subtilis, quae fit per generationem, desinere
per tempore, [illegible] non desinit per 1um [illegible]
[illegible] indivisibilis, quatenus [illegible], quod incipere debet per 1um [illegible] esse, [illegible] in instanti:
quia quod [illegible] desinere debet in instanti [illegible] ultimum [illegible] esse, [illegible]
in tempore, [illegible] per 1um [illegible] esse. = [illegible], quod [illegible]
[illegible] sufficit, quod [illegible] divisibilis, et in
tempore desinat esse.

In 1o [illegible] divisibilis [illegible], [illegible] hoc

n. obe[...] incipit in instanti: [...] ultimo talis divisibilitas n. obvenitur in instanti n. desinat. = R. [...] generatio substantia in t.° [...] dil. ad [...], ex [...] accidentia sequuntur, [...] incipiendo sub- [...]: indivisibile autem [...] substantia [...] partes extensa, indivisibles, [...] desinat intemporanea limito [...] non tales [...] definit esse intemporanea. [...] [...] positionis illa.

§

3.ª Exponuntur, et solvuntur argumenta

3.ª [...] motus et tempus, et alia [...] motus [...] incipiunt, et desinunt esse [...], [...] incipiunt [...] ultimum, [...] esse, et desinunt [...] [...] esse [...] [...] incipit. [...] motus, et [...] aliis [...] successivis non [...] motus [...], ex partibus post partem [...] inde non [...]; nec ultimam partem de motu, et designabilem, de qua verificari possit, omnem [...] [...] et nunc [...] post non erit; aliter haec [...] esse in ultimo instanti. [...] possunt incipere esse, nec [...] desinendo esse incipere, et exire.

Extra [...] deduco 1.º: [...] incipientes, et desinentes esse per motum, etiam incipere, et desinere exire, [...] tales res sequuntur motum, [...] motus [...], et desitio; [...] illo incipiunt, et desinunt esse; [...] incipit, et desinit esse, ita [...], quae illum sequuntur. = 2.º deduco [...] quies privativa etiam incipit, et desinit esse [...], [...] ipse motus [...] sic ostendo: nam quies privativa, [...] carentia motus in subjecto apto moveri, ex [...] non [...] apto moveri in instanti, ex in tempore: [...] nec quiescere [...]. nam [...] non [...] capax [...] aliquo instanti, [...] duratione, non [...] capax privationis [...] eodem instanti, [...] durationis; [...] nunc non [...] talis [...] [...] illi: [...] in tempore [...] capax.

[...] dicendum de invisibilibus [...] successivarum, et divisibilibus temporis, [...] dicto nam [...] de [...] [...],

[...]

et in indeterminatis; et de invisibilibus determinatis, et signatis, licet dent [illegible] illa incipere et desinere in esse, et [illegible] motus; [illegible] ut [illegible] sequunt nam partes motus. in [illegible] determinato incipiant, et desinunt in [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] in [illegible] suis [illegible] in [illegible], [illegible] [illegible] supra [illegible].

Obiicies: motus incipit in instanti: ergo [illegible] [illegible]: ergo [illegible] [illegible]. [illegible]: quod incipit motus adhuc [illegible] movile est in termino a quo: ergo tunc dat aliquod [illegible], [illegible] incipiat: ergo incipit in instanti. [illegible]: nam aliter movile in [illegible] motus [illegible] extra terminum a quo, quod falsum videtur: ergo.

Ad hanc dicendum: nego [illegible]: ad [illegible], [illegible] [illegible], et nego [illegible]. nam [illegible] incipit motus adhuc movile [illegible] in termino a quo, et non incipit quieto, sed in movente, ut [illegible] [illegible] [illegible] movet ad motum adhuc [illegible]. [illegible] ex hoc infertur, [illegible] talis motus sit infinitus [illegible] partium, [illegible] non est assignabilis [illegible] pars [illegible] incepta. [illegible] [illegible] non [illegible] ille motus [illegible] [illegible], [illegible]: unde [illegible] [illegible] infinitatem [illegible], [illegible] incipit [illegible] [illegible].

Sed instabis: datur aliquis motus, in quo sit assignabilis [illegible] pars [illegible] [illegible]. [illegible] in exemplo supra allato de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et in medio moritur, [illegible] [illegible], [illegible] motus, [illegible] incipit, mortuo [illegible], [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] incipit in instanti, et desinunt [illegible] partes illius motus, [illegible] instans, in quo [illegible], [illegible] mortuus [illegible]: ergo. = Ad hanc [illegible] [illegible] in illo instanti, in quo [illegible] non dat motus, [illegible] incipit in tempore, et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

2° obiicies ad [illegible] quietem [illegible] incipere [illegible] in illo instanti, in quo non est motus et quies: ergo in instanti, in quo est [illegible] dicere, nunc non est motus, [illegible] [illegible] dicere, nunc est quies: et [illegible] quies incipit [illegible], et [illegible]. = [illegible], [illegible] in instanti, in quo non est

mo

motus sit verus dicere nunc ē quies negativa, n̄ v̄o quies privativa, qui in illo instanti mobile n̄ ē capax motus.

Inq. replicabis.

nam inter motum, et quietem privativam n̄ dat medium, sic nec dat inter caecitatem, et visionem: qui privative opponuntur: Ergo in instanti, in quo mobile n̄ movetur, habere debet quietem privativam. pat. Coa qa ex oppositis privative necessarium ūnum, aut alterum subiecto convenire debet, sed illo nunc motus n̄ convenit: ergo illi convenire debet quies privativa.

Ad hanc resp. N. qa qd dicit, quod unum, v. alterum ex oppositis privativis debent subiecto convenire, n̄ ē intelligendum in oppositis privativis absolute, et de illis, tempore, v. duratione, in quo subiectum ē capax talis formae: ut post in dies in puero, et ante novem dies [illegible] ortum, nec hic visum, nec privativam visionem, et [illegible], et pariter negationem, tunc [illegible] negativa ad hunc, et neque caecitatem, neque [illegible], et temporis opposita privative n̄ conveniunt illi pro illa duratione, et mensura; sic dicimus de subiecto mobili, quod pro instanti, in quo n̄ ē motus illi convenerit alterum oppositorum privative, qui neutrum ē capax pro tali instanti, et mensura, et ad ē, et motus, et quies privativa [illegible] privative opposita in tempore [illegible] in illo instanti. utrum [illegible] ex motu [illegible] magnitudinis, et parvitatis? §. 1. Explicatur titulus articuli, et 1a sententia ponitur, et probatur.

Art. III

An res habeant verè suae magnitudinis et parvitatis?

§. I.

Explicatur titulus articuli, et 1a sententia ponitur, et probatur.

Nam[illegible]

Hanc q[uaestione]m n[on] pono lib. 1° occas[io]ne eorum, quae ibi ait Arist. dis=
putans c[ontr]a aliquos Philos[ophos] tx. 36, q[uia] meo videri melius hic disputari
q[uod] hic tractat Arist. ex pro[fess]o durat[ionem]: unde optime venit explicare term[inos]
potentiae naturalis, postquam terminos durationis vidimus explicuimus. Verum cla=
ritate procedamus explicandi si in [illegible] quaerimus hic magnitudinis,
alter intrinsecus, extrinsecus alter, et parvitati altera etiam intrinsecus et alius
extrinsecus. Terminus intrinsecus magnitudinis vocatur maximum quod sic, seu ille
terminus potentiae, sub quo, potentia naturalis esse potest, et sub nulla maiori. Terminus
extrinsecus magnitudinis appellatur minimum quod non, seu ille terminus potentiae,
sub quo, potentia naturalis esse non potest, et sub quacumque minori (quae non
sit minor hoc parvitatis) esse potest.

Terminus intrinsecus parvitatis nuncupatur mini=
mum quod sic, et ille terminus potentiae, sub quo potentia naturalis esse potest, et sub
nulla minori. Denique parvitatis terminus extrinsecus est maximum quod non,
seu ille terminus potentiae, sub quo potentia naturalis esse non potest, et sub quacumque
maiori (quae non sit maior hoc magnitudinis) esse potest. Exempla fa=
cile assignari possunt, in quacumque data quantitate, v.g. unius,
l. medii palmi, si in illa designata potentia potest esse ignis, et in maiori
non, dicetur terminus intrinsecus magnitudinis: si in illa esse non possit, et in minori,
dicitur extrinsecus terminus, et eodem modo discurrendo potest dici de parvitate designando
aliquam minimam potentiam. Verum [illegible] aliqui hi terminos,
alii vero non dentur, quae difficultas pendet, quam postea dicemus et solvemus.

[illegible] in [illegible] terminos intrinsecos [illegible]
[illegible] magnitudinis, et parvitatis [illegible] Arist. lib. 4 [illegible] cap. 4.
[illegible] potentia naturalis [illegible]
[illegible] determinata. [illegible]
[illegible] magnitudinis [illegible]
parvitate, potest [illegible] excedere, [illegible]
[illegible] debet [illegible] a qua potentia [illegible] et in qua [illegible]

determinata quantitatis determinata et ipsius formae determinatae.

Nec valet dicere dari distinctionem, quod quantitas non est forma, quae materia requirit: non, inquam, valet. Nam quod quantitas non sequitur ad materiam, determinatae quantitatis, ut eam recipere possit, dicit: Dicitur tamen dicebamus materiam speciei determinatam sumi a forma: ergo illi sequatur quantitas ad materiam[?] ... et formae determinatae. Dicitur etiam, quod materia, quae potentia exigitur forma naturalis exigit determinatam organizationem et dispositionem ad operationes vitales; quod admittendum nomine exigit quantitatem determinatam formae materiae ... operationes vitales nequeat ... a materia ... quod in forma ... dispositionem. Dicitur etiam patet quod experientia ... pes corpore impediret ad ambulandum: ergo quantitas determinata requiritur.

Et ... thane Ce...

§ II.

Argumenta proponunt, et solvunt.

Thane Ce ... 1°: nam etsi forma viventium sit determinata in esse non infert determinatam in augmento, et sunt nam quantitas determinata: ergo ... nam data linea longitudinis infinita non infert talem lineam longitudinis esse infinitam: ergo ... forma ... determinatio ... quantitas ... nam quantitas ... esse ... dicitur ... a forma ... subtili: quod determinatio ... non infert alterius determinatam. 3° et si quantitas sequatur ad subiectum, non sequitur determinata, non aufert ab illa suam ... ; quae ... a ... infinitum, et sine ... : ergo. 4° nam etiam forma viventium ... esse ... determinata; et tamen in augmento ... non ... per ignem, quia in infinitum potest augeri, licet ... materia ... : ergo. 5° nam forma ... determinata ... esse, et tamen non ... determinata ... : ergo etsi forma viventium sint determinata ... non sequitur forma determinatam in augmento.

Ad haec ... nego ... dicat, quod ... loquendo de potentia absoluta possit dari linea infinita longitudine ...

remanendo essa eius finita, n[on] in naale loquendo, ppl verum incã ellatam; et hoc mõ nos loquimur, n[on] de põa absolute, unde nil c[ontr]a nos. = Ad 2am p[ro]b[ationem] dicet, q[uod] si n[on] inconvenit, q[uod] q[uan]titas alicuius distingui à substa[ntia] in illa radicat, itaq[ue] quis intelligat distinctio queca in illo, p[ro]p[ter] q[uod] facto sequi debet q[uan]titas detracta substantiae in qua radicat.

= Ad 3am p[ro]b[ationem] resp[ondeo], q[uod] q[uan]tit[as] matematica si videatur, ut est abstracta ab o[mn]i corpore, conveniet divisio in infinitum, q[uod] ut sic si videatur talis divisio illius passio p[ro]pria; si v[er]o q[uan]titas si videat, ut dicitur ad corpus naale illi conveniet talis divisio p[ro]p[ter] subsi[stentiam]; n[on] radicatur q[uan]titas mathematica si videatur, q[uod] substantia naali p[ro]p[ri]e sita, q[uod] ... deservit motui ... dispositivus ad generationem requisitis; et hoc mõ ... detracta.

= Ad 4am ... accidentia sequuta ad p[ro]p[ri]am substantiam ... eius detractam; unde ... in actu, et n[on] in p[ote]n[ti]a, ita eius augmentum p[ro]p[ter] fieri in infinitum, ... si ... talia augmenta fit p[er] ... at ... augeant ... sic ... immutantis alimentum, ... incã ... detracta, n[on] ... in actu, q[uod] ... in p[ote]n[ti]a detracta, ... debet ... suae magnitudinis.

= Ad ultimum dicunt, q[uod] duratio Ang. ab eius ... n[on] dist[ingu]i, q[uod] ... existentia, ... carentiam ... maalis, ... n[on] ... q[uod] careat ... durati; ... careat ... pedimento illius obstante: q[uan]titas autem et ... augmentum ... sequuntur ad p[ro]p[ri]am corporum ... corruptibilium, ... inca specifica, ... inca individuali, ... talis detractio ad q[uan]titatem, ... alia accidentia ...

= ... Q[uinto] Arg[uitur]. in ...

ē in nullo viventi: pat. cons. q̄ id, q̄d de uno viventi 9cedit
de oī 9cedi debet. et Ant. pt.: dato hoc in maximo, si comede-
ret, posset in se 9vertere alimentum: q̄ tunc posset nutriri, et
augeri, q̄a calor naturalis in maximo melius in se 9vertit
alimentum, q̄ si esset remissior; ergo q̄do remissior erat, poterat in
se alimentum 9vertere, et nutriri: ergo q̄do intensior, in maximo
melius hoc facere pot.

Ad hoc argum. r̄o nego Ant. ad cuius proba-
tionem ant: ad cuius pp. neg. argumentum, et ro ē, q̄d ad nutriendum,
et augmentum acquirendum, n̄ solum requiritur calor naturalis, sed etiam hu-
midum radicale in [illegible] ipso maxi, et cum calor ille
sit in maximo 9sumat humidum radicale intensius, q̄d calor
remissior 9sumit ad nutriendum, et augmentum, ex quo sequitur
[illegible], q̄ 9sumat humidum radicale ipsum alimentum 9-
vertere, et ro huius ē, q̄d calor naturalis dat in viventibus, ut
acquirat partes deperditas, ut attingat suum finem; et cum q̄do
ē in maximo n̄ habeat partes, quas acquirere debeat
q̄a iam acquisitae sunt, hinc fit, ut n̄ 9vertat inde alimentum
ut augmentum acquirat. § 2a cl. apponitur, et illa arguitur.

§ III

2a Cl. proponit, et illam arguit.

2a Cl. 9vivens n̄ solum habet terminum intrinsecum suae ma-
gnitudinis, sed etiam suae parvitatis. Haec cl. quoad partem physi-
cam advertendum prius, q̄d n̄ loquimur, quae sunt talia pagu-
gatis, sed quamvis habent unitatem per accidens. Hoc nempe
[illegible] ē n̄ habere terminum intrinsecum suae magnitudinis [illegible],
quae sunt n̄ viventia cum unitate per accidens designe, quae
9stat ex propria ratione, ut [illegible] divisa [illegible]

suae

suæ magnitudini, quæ ex vi generationis participaverunt ab agente suo generante, quo supposito, sic [illegible].

Ignis [illegible] non habet potentiam ne- minimam, qua possit alium ignem ad se unire unitati, quam [illegible] ab aliis à viventibus non distinguitur, et alius habet potentiam ad alium ignem sibi si- milem generare; quandoquidem fit unus [illegible] ex igne generante et genito; et aliquis unus [illegible] accidens; [illegible] ignis generans [illegible] ad [illegible] quantitate, et magnitudine, quas à generante ipsius par- ticipavit, et [illegible] suæ magnitudinis habet.

Quoad [illegible] probatur [illegible] quod supra dicebamus, ignem, et quodlibet aliud [illegible] substantiis in- cipiunt [illegible] esse, [illegible] probatur post probatum: [illegible] in illis dari minimum; aliàs [illegible] assignabile [illegible], in quo incipiunt esse, [illegible] assigna- bilis [illegible] parvitati.

Obiicies [illegible] viventia [illegible] habent [illegible] suæ magnitudinis [illegible] crescere in infinitum: [illegible] ignis [illegible] assumere [illegible] augeri potest. [illegible] non habent [illegible] suæ ma- gnitudinis.

Si dicas, [illegible] loquendo de viventibus habentibus unitatem per aggregationem, hoc [illegible] crescere possunt usque in infinitum; [illegible] loquimur [illegible] habentibus unitatem [illegible]; [illegible] quatenus constant [illegible] materia, [illegible] forma, [illegible] talia non viventia, [illegible] habent determinatam materiam, [illegible] habent determinatam magnitudinem.

Sed contra: [illegible] intelligibile videtur, quod unus magnus ignis, qui crescit ad diversitatem [illegible] non [illegible]; et tale, [illegible] fatemur, crescere posse usque in infinitum; [illegible] non viventibus unitatem [illegible] habentibus suæ magnitudini, non [illegible] debere. [illegible] experientia constat, quod talis ignis magnus per aggregationem unus tantum [illegible] illus[illegible]

gau

[illegible] nauis [illegible] corpus animatus [illegible]
et animus.

Athanasius ergo, nos, [illegible] intelligibile, [illegible] separata in aqua atque ab Oceano [illegible] indutus, et nobis subsistens, [illegible] ignis, separata [illegible] nobis subsistens [illegible] intelligibile Oceanum [illegible] ignis [illegible] pluribus [illegible]

[illegible]

[illegible] ignis [illegible] agens [illegible] ignis [illegible] toli [illegible] introducit [illegible] calorem, [illegible] distanti, [illegible] introducit [illegible] ignis [illegible] calor [illegible] dispositio [illegible] permittit, [illegible] disponit [illegible]

[illegible] ignis [illegible] agens [illegible] indistantiam, [illegible] calor [illegible] subtilis, [illegible] 8. [illegible] in [illegible] insita sit disposita introducit [illegible] ignis, quae [illegible] ultima dispositio. Liber [illegible] [illegible] concludi [illegible] Antiquam [illegible] nostra conclusio proponitur, [illegible] contra [illegible] arguimus.

Liber.

LIBER VII. PHISICORUM ARIST.

QUÆSTIO UNICA DE PRÆREQUISITIS AD MOVENDUM, ET DE GRAVIBUS ET LEVIBUS.

ART. I.

AN OMNE QUOD MOVETUR AB ALIO MOVEATUR.

§. unicus

Nostra conclusio proponitur, et contra illa arguitur.

Quod intellectivus motus demonstrat D. Th. dari [illegible] mo-
tores, qui alia moveant, et ipse sit immobilis, procedit illa propositio: omne quod
movetur ab alio movetur, quam multi suspiciunt, existimantes id opposi-
tum moventem et motum. D. Th. hic text. 1°. cap. 1° et alibi intelligen-
tiam apparet defendit in hunc modum, nihil est in actu et in potentia
eiusdem; sed omne quod movetur in potentia est in potentia; et motus est actus entis
in potentia ut in potentia; omne autem quod movet supponitur tale esse in actu; in tan-
tum enim aliquid agit in quantum est in actu: ergo non eiusdem est actu
movens et motum et sic omne quod movetur ab alio movetur realiter distincto.

Confirmatur: nam quod movet movetur, quia transit de potentia in motum,
et de potentia in actum: supponit alicui existentem in actu, a quo mo-
veatur, eiusdem motum applicet. patet consequentia nam substantia existens in poten-
tia in quod in potentia est ex se aptum: ergo potest ipsum esse movens,
ut quod realiter ut quod est in potentia, ut non est in potentia, sed ut non est in actu.

Contra hanc est dicitur: nam idem potest esse in actu et in potentia
sub eiusdem: ergo idem potest esse movens et motum. Consequentia patet, et antecedens probatur: idem intellectus
est in actu per species intellectus: et etiam est in potentia ad ipsius intellectionem,
quam [illegible] recipit: ergo idem eiusdem potest in actu et in potentia =
Nec valet, si dicas: intellectus nude sumptus, et medio specie in-
[illegible] perfecte informatus, sed duae sunt, ipsius non nude sumptum in-
tellectus sed quia [illegible] indiget movens et motus.

Non inquam valet, nam [illegible] species intelligibilis non
distinguitur realiter ab intelligente, teste D. Th. 1 p. q. 56 art. 1°; Sed
cum Angelus ipse intelligit: et tunc idem est in actu, et in potentia et
sunt movens et motus. = Confirmatur: in ipsa voluntate, quae [illegible] simili-
ter, et interius movetur [illegible] volitio, quam recipit et in voluntatem
dat species, media qua [illegible] recipiat volitionem, et ipsa
nude sumpta dicit [illegible] recipit [illegible]

Ad hoc [illegible] negando: ad [illegible] dicere

intellectus

inter haec duplex proc., ut supra dicebamus, loquendo de actu ordinate cause [illegible] ad [illegible]. 1º politus i ad recipienda promota Dei, media quae movent ad intellectum, et alia quae elicit ipse, [illegible] proc. [illegible] potentia activa, n. e. actus, et alia, quae dicitur recipiens, ex quibus infert, quod intra [illegible] in actu ad intellectum, et illius in potentia activa, Dei in actu virtuali, [illegible] [illegible] inactu [illegible] promotus Dei, a qua dicitur mota et intellectum [illegible], quod [illegible] debet intelligi de l. actu [illegible], quod [illegible] loquamur de [illegible] actu, id est [illegible], quo attingit [illegible], tunc e inactu [illegible] attingat priorum [illegible] postea attingit [illegible] alius actus, ex [illegible] venit, quod [illegible] movetur ab alio, quod e inactu, [illegible] moveri debet = ad [illegible] eodem modo [illegible] videlicet quod [illegible] sermo sit de l. actu, quo finis [illegible] voluntate attingitur, movetur ad alium attingendum ab authore [illegible], [illegible] sermo de aliis [illegible] subsequentibus movet a se ipso; quod [illegible] e actu, quo finis attingebat.

Vel aliter et forte melius ad [illegible] [illegible] quod [illegible] agens et recipiens actum sit idem, non tamen idem potest esse movens et motus: [illegible] actio [illegible] egreditur, ut accidens [illegible] inhaereat, [illegible] inde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; ut e actio [illegible] tanquam [illegible] actus illius, [illegible] actus alia [illegible] mutans [illegible] repugnat, quod egrediatur ut inhaereat, et ut [illegible] in ipso agente. [illegible] quod actio [illegible], quod sit divisibilis, et potest esse indivisibilis, [illegible] motus [illegible] [illegible] divisibilis, [illegible] partes priores, et posteriores [illegible] cedit, [illegible] inde [illegible] [illegible], quod motus [illegible] partes posteriores [illegible] supponit partes priores, ut moventes, ut fiat transitus de uno ad [illegible] aliud: [illegible] [illegible] moveri ab alio movente. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] movent [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ART. II.

an

An gravia, et levia moveantur a se, vel a generante?

§ 1

Referuntur sententiae, quae intelligit, et probat.

Difficultas haec valde celebris est, cuius resolutio pendet ex principiis aliorum, quae ad aliquas materias maxime conducunt, et ad cuius evidentiam supponendum est 1° certum esse gravia, et levia habere in se formas, et principia, sive activum, sive passivum, medio quo in absentia generantis, et alio extrinseco movente, et remoto moveantur? Hoc enim experientia comperimus. Hoc autem principium est [illegible] aliud potentiae, sive ipsa forma substantialis, quae est radix illius motus; et minus potentiae, et quasi proximum, quod est ipsa gravitas, et levitas: et habet [illegible] in 1° dist. 44, q. 1, art. 3. contra aliquos Logicos, quod gravitas non est ipsa forma substantialis, distincta realiter ab illa dicimus: quod gravitas potest esse magis, et minus, in eodem illud corpus dicitur gravissimum, quod petit esse in infimo loco. Item etiam quod gravitas separari potest ab ipsa substantia: ut patet quando aqua calefit, quae tunc sursum ascendit.

2° suppono, quod generanti aliquo modo omnes tribuunt motum gravium, et levium, quia dat formas, et principia, quibus deinde moveantur, et quoniam per hanc totam actionem generanti aliquo modo tribuunt, unde difficultas praesens consistit in hoc, an gravia, et levia [illegible] accipiant a generante principium radicale, et proximum, et [illegible] ipsius motus [illegible] ipsi generanti non attribuant; circa quam difficultatem duplex versatur opinio: 1a negativa, quam tenent [illegible], et sequuntur [illegible], et aliqui [illegible]. 2a affirmativa, quam tanquam Aristotelicus docet Ang. noster D., quem sequuntur omnes eius discipuli.

Cl°

Non tamen omnia gravia et levia non movent a se, sed a generante, quia cum gravia a tali loco ... quia ... aptitudinem habent ut moveant a se ipsis, cum hoc officium vitae et animatorum proprium, quae a seipsis moveri possunt. quod etiam ... est ... ad eius mentem.

Sed quia ita Clara ... verba illa obnubilare intendunt ... explicando ... dicunt, quod voluit dicere, quod non viventia non ita movent, sicut alia, scilicet motu progressivo: non vero affirmare, quod non viventia absolute non moveant.

Sed haec solutio non est ad mentem ..., et ... sufficit: nam ..., de motu spontaneo, et progressivo loquuntur, non bene assignaverit distinctionem viventium a non viventibus ... nam ... non ... moventur a seipsis in motu spontaneo, quia ... possunt, quo volunt, sed etiam in motu naturali, quia ... augmentatur, ... in motu nutritionis. ... insufficienter assignavit distinctionem viventium a non viventibus quoad motum, si solum loquitur de motu spontaneo, et progressivo.

... tradita ... parte q. 18. art. 1 ad 2, quia ... gravia et levia non movent, nisi ... extra locum naturalem ... non movent a se ipsis, sed a generante quo movent ut locum suum naturalem acquirant, ... nam ... in suo loco non moventur, sed quiescunt. ... opponere eis in sua naturali dispositione pertinet ad generantem talem ... gravia et levia in sua naturali dispositione ... a generante, ... et motum ... locum ... ad acquirendam dispositionem ... talis motus ... a generante. ... nam ...

pro

ponitur eorum in sua naturali dispositione complementum generationis, alias opus non esset impletum, si scilicet alio genitus non haberet omnia requisita ad perfectum debitum naturalis.

Dices: bene loquitur: non dat frustra dat [illegible] ... quod dat esse dat [illegible] ad talem formam sequentem naturalem; et motum, quo grave [illegible] descendit ad centrum ablato impedimento, et similiter motum quo levis ascendit naturaliter sequuntur ad gravitatem et levitatem, quae a generante [illegible] ... talem motum tribuunt.

§ II

Argumenta quae opinioni militant, et hanc vocem [illegible] ...

[illegible] ... viventis ... motus augmentationis ... naturalis ... acquirit perfectum ipsius debitum ... motum gravis et levis generantis tribuunt ... motum augmentationis [illegible] ... motus gravium et levium.

Ad hoc argumentum nego maiorem, ad illius probationem dico: motus augmentationis in natura, ut viventi acquirat perfectionem debitam in instanti generationis, nego ... in alio instanti [illegible] ... ad perfectum debitum generantis ex ... generationis [illegible] ... in centro, ac inde ... grave in [illegible] perfecte [illegible] dispositione, quae ipsi in instanti generationis [illegible] ... ipsi debet attribui motus, quo talis perfectio acquiri debet. Viventi in instanti generationis non debita est dispositio, [illegible] ... ipso instanti debetur, [illegible] ... tempore acquirendo debitam [illegible] ... augmentationem.

Dices: [illegible] ... motus cordis generanti tribuit.

Con-

Cto pot. … motus cordis … 1° potentio viventis, nec vivus, ut … sumus acquirat, … vitalis: … —

R. neg. … Vecelamet Suarez tom. 1 metha. disp. 18. … 17 art. 4. ad 2um motus cordis … accidentis se … vitae, … generanti tribuit: nam ad generationem … dare tale accidens genito, … ille motus … 1° … requisitus ad attinendum … in proprio … viventis, unde … alius motus … tribuant generanti, … instanti generationis … debent, … illo instanti, ut ad alios actus se moveat. —

Sed dices 1°: … dictum a viventi … actu se movere, … vivit, … movere … movere … nullus actus … tribuit generanti, … ille … = 2° … instanti generati … vivit in actu 2°: … illo instanti aliquis actus … debet … motus cordis … incipere … in … instanti … instanti generati … vita actualis, … motu … generanti: —

Ad 1am resp. … notando, … movere se … moveat se ad actum, … movere se in actum, … movere se ad actum applicando, … se movere actus eliciendo: … 1° … moveri sufficit, … movens, … a … = … 2°, … in … motu cordis, cor … se movere applicative ad actum, … se movet elicitive; … talis actus … a corde, applicativum autem ad illud … se movet, … a generante … se movet ad illud applicative … actus … antea in actu, … movens … actus; … applicatus … generantem tribuant. —

ad

Ad 2um resp. neg., quia terminus tantum generationis non dat motum formaliter, et inde dat tantum inchoative, et excitative.

2o arg. 2o contra nam vis, quod factum est, quod quod dat formam, dat [illegible] quod non habet [illegible] ad ipsam formam: sed consequentia [illegible] ad formam naturae, motus ipsa generantis non dat, et non tribuit. quia motus calefacientis naturalis ad formam ignis, et [illegible] non tribuit: quia calefactio non tribuit generanti ignem, et ipsi igni, ut constat per alium.

Ad hoc argum. resp. primo notando, quod illud principium, quod dat formam, ad dat consequentia ad formam, debet intelligi de consequentibus ad formam per modum proprietatis, vel modi naturalis ad consequendam aliquam perfectionem naturalem, sive positam debitam ipsi ex causa sua generationis. Hac inde [illegible] explicata vero, quod calefactio non est ad formam ignis, nec tanquam proprietas, nec tanquam aliquod fundamentum ipsam tanquam principalis, nec tanquam generatio, nec tanquam motus ignis in loco instanti sua generationis, nec tanquam medium naturalis, ac proinde non minus quod calefactio, sive generatio alterius ignis ipsi igni, ut generanti attribuatur.

§. 3.

Argumenta quae contra 2am conclusionem militant, proponuntur et diluuntur.

2o contra 2am concl. arg. aliquis motus, qui gravia et levia consequuntur sua propria loca, et tamen non tribuuntur generanti. Consequentia [illegible] talis tribuit. Consequentia patet, et antecedens probatur. in [illegible] generantis [illegible] gravia moventur, et talis motus generantis nequit tribui: quia omnis talis motus non per se effective procedit a generante, quia ille non potest tribui quia antecedens [illegible] ut [illegible] ad agendum; et tunc generans non existit, quia non per se effective talem motum producit.

Ad hoc argum. resp., nego antecedens, ad probationem dico, maiorem existit. vel filius, [illegible] ut [illegible] ad agendum, [illegible] maiorem: [illegible] existentia patris, nego maiorem. Et ratio est quia generans non existit [illegible] ergo

qd graue mouent, nisi in existit eius virtute qd sufficit, ut talis motus gen-
erantis tribuat, et si post dest̄ iss... [illegible], et ubi moriat effectus producere
tribuit non manet, qd dat tunc ipse non existit, existit tn in sua vir-
tute suffic[illegible], ita dicimus, qd generans, [illegible] qd mo-
uet semper non existat ipse, existit tn virtualiter, quae est sufficiens ut
illi motus tribuat.

Sed 1. 10 existentia virtualis generantis, in graue non suffi-
cit, ut eius motus generanti tribuat. q̄ prob. existentia virtualis ge-
nerantis explicat per hoc, qd virtus generantis existit in graui, sed
hui[illegible] tn existentia non sufficit, ut motus ipsius virtutis generans gene-
ranti tribuat. p[illegible] ... existit ... virtualiter ... virtuosus ...
... grauitas ... illi debuit virtutis media quae sufficiunt
... motus, ... virtualis existentia non sufficit ... ut ipsi mo-
tus tribuant ... [illegible]

2. replicabis: nam motus generante debet assignari
aliqd primus effectus ... ad talis motus, nisi grauitas ... a
generante, vel aliqd aliud, qd ... a ... grauitas ...
... actiue ad talis motus, ... hoc ... ne ... aliquid
generans, quid nulla tali virtute ... ad talis motus, ...
actiue ad illud. ... dicat ... ipsum graue ... actiue, ... qd
ad talis motus per [illegible], nam quotiescumque aliqua virtus ... ac-
tiue ad aliquem effectum, ... in quo ipsa existit ... ut qd effectum;
Sed grauitas ... in lapide tanquam in subiecto: ergo ipse lapis, ... qd
effectum ... ad talis motus ... ipsi lapidi attribuit.

Dr. nam grauitas ... tanquam in [illegible] subiecto in gene-
rante, ... in graui ... actiue, ut quo, ad motus ipsius
graue ... actiue, ut qd per [illegible] ... virtus ...
... tanquam in subiecto in ... genito ad ... ad quem ...
actiue, ut quo ... non ... effectum, ut qd ... generantis,

Sed.

Ac eque generanti q.

Ad 1am replicam R. illas rationes supponere deffectus existentiae partis motus vitalis generanti non tribuerent; nos autem non afficimus talem motum illi non tribui, quod generans non existit praesens, si quidem adhuc illo praesente existente, talem motum illi non attribuimus, et ideo afirmamus vitalem motum generanti non attribui, quod illum non debent, ut perfectio formalis a principio suae generationis ut dictum manet, unde patrem retinet.

Ad 2am replicam R. explicando, quo sit formalis ratio effectiva motus gravium, et quomodo gravitas habeat esse illius. Dicimus quod formaliter efficiens est, et proprie motus generans, gravitas solum habet ut motus, sed principium activum improprie, et non intrinsece, efficiens eius motum; et sic habet esse eius motus, quod per quid principium dicit principium emanativum, sed melius dicimus gravitas eius motum habet ut intellectus eius voluntatem, ab eo emanans dimanat intellectus, et ab intellectu sic eius illius dimanat voluntas, et tamen nullo modo dicit quod intellectus efficit, nec concurrit active, et proprie eius voluntatis sic dicimus in praesenti, quod motus spectat ad habitum gravis, sed passio, ex quo solum sequitur quod gravitas sit principium activum dimanativum motus non eius principium activum, quod sit ut proprie effectivum; et et ut passio videtur gravitas, quod motus habeat praesentem principium ut effectivum, sed generans sufficit, quod sit principium activum dimanativum, non principium activum effectivum, et per hoc patet ad ...

Contra argumentum. nos R., ut grave acquirat suum centrum in instanti generationis a generante moveatur, hoc tamen necessario non tenet, quod posito impedimento interrumpitur generatio, et postea de novo movetur sed non omnis motus tribuit generanti. quod R. nos quod de novo movetur, adest nova res grave sit tractum; tunc non adest generans tales eius actus. sed ab alio movetur.

Nec valet si dicas, quod manans eius generantis, et hoc sufficit, ut

ut deorsum moveat, tribuat generanti talis motus. — Non, inquam, valet 1°, quia ut remaneat virtus generantis exigitur actio motiva potentiae ut mot. solo. Quia tamen talis virtus generatis movet, non a se, sed ab alio potentia illa movente, seu requiritur actio movens, et applicans potentiam. — Deinde dato, quod per se habita virtute generantis grave moveat, tamen hoc non sufficit, ut generanti tribuat talis motus, quia necesse requiritur alia actio potentiae movens grave et applicans ad motum: sicut tamen potentia, et Deus tribuat virtutem causae 2ae, ut operetur, et mediante illa virtute operatur aliquid creatura, tamen hoc non sufficit, ut tales operationes dicantur Dei, nisi Deus per auxilium speciale [illegible] potentiam applicet et moveat ad tales operationes. Sic similiter dicendum de generante, quod [illegible] ad generans.

— Ad argumentum contra istud, ad 1um respondeo, quod nego antecedens: ad istius probationem dico, quod ut ab alio moveatur sufficit, quod grave accipiat virtutem a generante effective, et potentiam, a qua tanquam a principio dimanat motus ut propria passio: ad quam dimanationem, seu resultantiam non exigitur nova actio, sed solum ablatio impedimenti, ut resultet: sicut ut ait Philosophus: posito relationis fundamento resurgit nova relatio absque actione ponentis fundamentum, si novum terminum assignet. ita tamen, quod resultantia novae relationis non exigat novam actionem circa fundamentum, sed solum novam positionem termini. ita dicimus resultare in gravi novum motum solum cum ablatione impedimenti absque interveniente nova actione.

— Ad 2um respondeo, quod magis videtur urgere, nego antecedens; ad cuius probationem et secundum antecedens, nego consequentiam: cuius disparitas est: nam cum operationes causae 2ae dicuntur effective necessario, atque proprie ab illis procedant, ut dicantur operationes a Deo dependentes, requiro, quod circa illas Deus potentiam suam per motum suum explicet; quia virtutes a Deo acceptas, tales operationes potentiae solum dicuntur proprie creaturarum, sive causae 2ae ut de concursu proprio agentis suo loco dicebamus. motus vero, quo grave ad suum centrum movetur non est operatio, ut dictum est, sed ut procedens a gravi, sed solum est propria passio dimanans a potentia tanquam a suo principio: unde virtus sufficiens, et tribuat generanti

n Itaque nova actio, nec nova motio applicatur ad movendum gravia: sed sufficit quod in principio generationis accipiat gravia virtutem, ut quando non adest impedimentum resultet, et dimanet motus, ut dicebamus. Dilatatio aeroum resultante ad positionem novi h. Atque quoad animam, motus agens, et patiens debeant esse simul. Solvuntur difficultates contra positas.

ART. III.

AN MOVENS, ET MOTUM, AGENS, ET PATIENS DEBEANT ESSE SIMUL?

§ I.

Proponitur difficultas, et contra eam opponitur, et probatur.

Scotus in 1° dist. 37, et alii antiqui Philosophi dixerunt, agens posse agere in distans, quin prius agat in medio; et ideo defendunt nullam esse necessitatem, ut movens sit conjunctum moto, aut ut efficiens sit passo junctum, ut in illo agat. = Arist. vero, et Philosophi, quos communiter sequuntur Philosophi nostri temporis, oppositum affirmant.

= Et antequam eorum placitum probetur sciendum quod tam passum movens est junctum ad motum; et agens ad passum dupliciter: uno modo suppositi, et junctione virtutis. Illud agit, et movet junctione virtutis, quod per virtutem sibi propriam, et innatam, et non per alienam effectum producit: ut Sol valde distans a nobis virtute sua varios effectus in hac inferiori operatur. Illud vero agit junctione suppositi, quod per proprium suppositum effectum attingit, ut ignis calefacit lignum sibi juncte appositum. = Et notandum agentia quaedam virtutem a se emissam sua passa, duos quidem effectus attingere: quod videmus in Celo generante, et aliis similibus.

quę dan cũ n̄ p virtute ãse distesa effec⁹ pducit, ut pat in Deo.
[illegible] sup positis

Cc.° ē phisice loquendo motum, et mobile agens, et passum debent eẽ sit, et coniuncta, l coniuncte sup positi, l virtuti, ita ut n̄ possit agens agere in distans, quin prius agat in medium, et in res ppinquas. hoc ē eē [illegible] prius pat in Deo, q tamen per agit in res sibi ppinquas, q in eis ē pleny [illegible] sup [illegible] essentia, et pb. pat etiã in igne q aliquo agit coniunctim [illegible] sup positis pat experientia [illegible] in quo ē maior difficultas [illegible]. nam si agens posset agere in distans à se, nil agendo in medio, posset agere in passum infinite distans à se; Cons ē falsum: ergo. maior pt. nam sicut adventitius int agens, et passum n̄ ē nova ppinquitas, et [illegible] accidens medium int posita: ergo licet infinite distans, in illud ageret. pat Cons: nam ratione ejus in [illegible], quaecumque [illegible] infinite distans à se, q operaret nil efficiendo in medio, q intelligere [illegible] [illegible] argumenta [illegible]

§. II

Proponuntur argumenta, et solvuntur.

Arg. 1° q ut agens agat sufficit habere extra virtutis sphaeram quae n̄ possit agere; [illegible] si prius agere in medium. quam in distans possit agere [illegible] quacumque dist. : [illegible] ne hoc verificet, melius ē asserere posse agens agere in distans dum mo sit intra suam sphaeram. pt. min: nam si ignis in hanc medium p̄y, et illa in aliam, etiam agit nunc [illegible] quolibet possit agere in p̄y [illegible] [illegible] in medium [illegible] [illegible] hic ignis [illegible]. dum n̄ sit resistentia in medio possit in quacumque [illegible] dist. agere: [illegible] ilum in [illegible] in nos, [illegible] intra debamus. [illegible] [illegible]

Resp. nam agentia superiora maius hent activitatis sphaera

Approximat: sed ex tunc ubi est, et etiam ubi non est agere potest, nam idem manet agens major activitatis sphaera habet, quam aliud, quod ex eo movetur, tamen potest agere, non attingendo proximum passum: sed in dist: nam attingere proximum passum etiam pertinet ad agens minoris perfectionis: sed in distans habet in sua activitate, agens perfectius potest operari nihil de virtute sua ubi non est, etiam non requirit in proximum, quam in distans.

Ad hoc argumentum dico negamus, ad cuius probationem dicat, quod cum virtus ignis vel maxime eo casu sit intensa, sed de hac mediatam in alias deberet ... remissa, et ita remissa potest invenire, quod non possit agere in passo, et ex hoc sumitur limitatio sphaerae talis agentis, ex quibus non infertur in nostra esse intensionem, quod aliud adversarius deducebamus, nam ipsi cum affirment agens posse agere in distans medium relinquens intactum, optime concludit non illud posse quodlibet agens in multum distans agere, quoniam virtus per media interposita non remittitur, unde nihil 2do nobis.

Ad 3um dico quod maior activitatis sphaera non agentis perfectioris non desumitur ex eo, quod possit agere in distans, nihil agendo in medio; sed ex alio capite ex eo, quod agens, quod habet maiorem activitatis sphaeram, potest pervenire, medio suo agitare ad medium, quod potest agens minoris activitatis, ex illa ... procedit et aliud plura media attingenda, ad quae non potest transire virtus agentis minoris activitatis tantis.

2do arguitur nam agens multoties fortius agit in distans, quam in illud propinquum: sed potest arguit, et ostenditur pluribus experientiis. 1o nam ignis aliquo modo magis calefacit corpora magis distantia, quam aerem propinquiorem ei agenti; sed fortius agit in distans, quam in propinquum. 2o nam ignis intentiorem calorem producit in aqua existente in lebete, quam in ipso lebete, ut propinquior sit, nam experientia docet, fundum lebetis esse frigidum, et aquam intra fervere; sed idem quod prius. 3o nam lucerna ardens plus calefacit oleum intra pa

papirus existens, quam ipsa papirus, ita ut in illo casu possint con-
stringi ~~frigi~~: Ergo. = 4. nam sol per suos calores imprimit pariet distanti, quam
aeri minus distanti: Ergo.

Quod etiam opp. posse agens agere in distans nullo
mo agendo in medium: Et probatur clare aliis experientiis: 1. nam magnes
attrahit ferrum distans, et non aerem medium: Ergo. = 2. torpedo piscis stu-
pefacit manum piscatoris, et mediante arundine, hanc nullo
mo torpescere facit: 3. quod multum aliquae puerosque fascinant, non
ubi aerem intermedium, nec vicos. iam perfecte optatum. = 4. nam Basiliscus
a longe dicto visu inficit hominem, et in visu nil imprimit in medio, cum
sit actio primaria: Ergo idem. Et prius.

Ad argumentum resp. quod licet per se loquendo medium fortius patiatur
ab agente propter eius pinguitatem, in dicta accidens omnia stringere
potest propter illam reddendam. ad quod experientiam dicatur ideo stupa, et
non aerem inflammari, quod stupa sit in se magis disposita ad talem
inflammationem, quam aer, quod vero haec medietatis magis sit resistentiam,
et ideo nequit ... , sed stupa.

Ad 2. resp. quod ideo fundum lebetis, quod aqua in ipso exis-
tente est frigida, est calidum, id est in prima calefactione; quod in initio
calefactionis calor dum est in fundo lebetis, impeditur quasi ab aqua
frigida circumstante, ne ulterius progrediatur: at postea resistentia
frigiditatis aquae iam devicta, recipitur calor fundi lebetis, et
ascendit in partes superiores eiusdem aquae; et sic calor in fundo
lebetis temperatur, et minuitur: Et quod ~~maxime~~ maxime conducit, quod
cum ascendunt exhalationes in partes superiores aquae, descendunt ad
fundum lebetis partes aquae frigidae, quod media huiusmodi ebullitione
non omnes partes aquae possunt superius ascendere, et aliquae des-
cendunt frigidae in ~~infun~~ fundum lebetis.

Ad 3. si quod oleum ... calefit atque valet, veniunt dicunt in illo
partes

pro quo medio calore fiunt subtiliores et sic ascendunt superius, et aliqui mediocres descendunt [illegible] unde [illegible] igni, ne papirus comburat. = ad 4m R. ideo non neque terra vel panis, mare, calorem aeri prestare, quia [illegible] sit pinguior; et terra densior, quae [illegible] magis calefit quam [illegible] magis agat in distans, quam in propinquo.

Ad 5m R. magnes [illegible] ferrum non attrahere, nisi media aliqua qualitate [illegible] diffusa, [illegible] attrahit [illegible], quae habet virtutem ad illud trahendum. = ad 6m [illegible] ad 3m [illegible] quaest. 117. art. 3. ad 2m. fascinationem [illegible] ab aliqua qualitate maligna [illegible] in oculis, aut in aliis [illegible] imaginationi, et attente animum movent, et adeo oculos [illegible] medios, quod illis spiritibus [illegible] inficit, [illegible] adeo [illegible] tantum. nec [illegible] minus, quod qualitas illa maligna [illegible] magis noceat infantibus, quam aliis [illegible], quod pueri [illegible] maxime corporis teneritudinem qualibet [illegible] impressione facilius [illegible] fiunt. ad aliam experientiam ex supradictis manifesta [illegible]

manet [illegible]. lib. 8. physicorum quaestio [illegible] de [illegible] mundi. [illegible] fuerit, [illegible] articulis, [illegible] fuerit [illegible]

LIBER VIII. PHISICORUM ARIST.

1.

Q[uaesti]o V[nic]a DE ÆTERNITATE MUNDI

ART. Unicus.

Utrum MUNDUS FUERIT, vel POTUERIT ESSE AB ÆTERNO?

§ I.

Resolvit 1° parsanti, et illam arguit.

Duo in praesenti arte discutienda ingruunt, 1um an extiterit de facto in mundi productione, an videlicet ab aeterno fuisset productus, 2um an saltem de possibilitate [illegible] potuerit, an Deus [illegible] potuerit mundum ab aeterno producere. = Et 1um Princeps Philos. Arist. in [illegible] in hac parte a veritate aberravit, existimavit namque mundum ab aeterno fuisse productum, erravit inquam, quia de fide est mundum non ab aeterno, sed in tempore incepisse, ut fuit definitum in Conc. Later. [illegible] haec in sacra pagina expressa: nam Genesis 1° dicit in principio (in tempore) ut exponunt sacri dd., Creavit Deus caelum, et terram.

= Et quamvis huius veritatis [illegible] evidentem assignare nequeant, nam ut inquit D. Th. 1 p. q. 46 art. 2, quae ex mera Dei voluntate pendent, ut mundi creatio, naturali ratione demonstrari non possunt, nihilominus non desunt aliquae congruentiae. [illegible] [illegible] debitorem [illegible] a Deo ex necessitate, sed libere fuisse productum, = ut sua libertas [illegible] ostenderet, [illegible] ex nihilo, et eum in tempore [illegible] placuit productit.

= Obijcies in favorem Arist. Deus ab aeterno habuit actum, quo mundum creavit, quia actio Dei aeterna est, [illegible] in tempore aliqua mutaretur: ergo etiam ab aeterno fuit [illegible] talis actus [illegible] mundus.

par

per ac. q. postmodum produceretur, hic mundus potest natura debet, poni ... hic ... nostro Clarissimo negat ... : nam actio Dei est libera, et ... producere, ... per illam produce-re in tempore ... voluntate ... eam producere ... exprimentiam ... nullum fuit; ... exprimat ...

Dices ... : hic debet ... voluntatem esse effectum praeter-iti, et ... effectum futurum implicat ... voluntatem ... voluntatis effectum praeteritum producere ... similiter implicabit ... actio voluntatis effectum futurum producere; ... actio Dei ... aeterno ... talem actum ... effectum ... actiones. ... implicat ... 1um ...

Ad hanc instantiam ... in ... doctrina illius ... actio ... Dei : ... ideo actio no-va effectum praeteritum efficere ..., et ... futurum ... producere, ... actio ... effectum praeteritum, ... effectum futurum in-de ... talem effectum ... actio Dei, ... voluntatem ... Dei ... instantia. ...

§. II

Prima pars ... resolvitur ... arguitur.

Ita 1um ... in ... mundus ex ... ponit, ... et Ang: ... et ... mundus, ... et ...

... mundus ... semper ... permanentibus ... fuit ab aeterno: haec ...

ad 1a

99

à D. Thoma opusc. 25, et 1° 1° gentes Cap. 38. et p. 1. nam ab æterno creari Angelus rei non repugnat nec ex parte Dei creantis, nec ex parte actionis creativæ, nec ex parte effectus: ergo potuit ab æterno fieri. Antecedens videtur et Angelus sic: in primis, quod ex parte Dei non repugnat ex eo constat, quod ab æterno Deus habuit eandem [illegible], ac nunc, aliis verbis non est mutatus, sed in super eandem voluntatem [illegible] liberam, aut libere necessitatem operaret, quod aliquid [illegible] suæ [illegible]: quod [illegible] implicat ergo ex parte Dei non repugnat.

Nec ex parte actionis creativæ, quod actio Dei creativa est instantanea, et ita tempus non requirit, ut habeatur, ideo necesse est quod sit ante [illegible] tempus: ergo ex parte actionis creativæ non repugnat nec ex parte effectus: nam Angelus non est minus possibilis ab æterno, quam in tempore, et nam quod ab æterno sit illi non [illegible] attributum æternitatis, sed quod Angelus in parte post illi [illegible] æternitatis attributum: ergo nullo capite repugnat quod creatura permanens ab æterno sit producta.

Dices contra: [illegible] nam implicat quod aliqua res [illegible] sit permanens, sive [illegible] ab æterno sit, ergo Angelus talis res non posset dici esse creata quod repugnat quod ab æterno sit producta. Creatio est productio totius entis ex nihilo quod quæ res creata, ut talis sit, debet transire de non esse ad esse; sed res quæ ab æterno est non transiret de non esse ad esse, siquidem nunquam verificaretur quod non haberet esse: ergo creatura, ut talis, ab æterno esse non potest.

Ad hanc instantiam [illegible] nego Antecedens, ad [illegible] probationem nego consequentiam, ad [illegible] quod creatio [illegible] et [illegible], distinguo minorem, [illegible], quæ ab æterno est non transit de non esse ad esse præcedentia temporis, et durationis, concedo minorem, præcedentia [illegible] originis, [illegible] nam nego minorem, [illegible] quod talis creatura haberet esse participatum à Deo, et [illegible] Deus est prior prioritate nam ipsius creaturæ, et [illegible] illo priori nam verificaretur non esse creaturæ, et ex illo non esse, [illegible] transiret ad esse, et [illegible] verificaretur creatio.

Ad instab., n. sufficit illa [illegible] nae. seu virgini, [illegible] fiat creatio. Resp. n. Ant., n. sufficit, q. d. prioritate nae. aliqd. habeat esse, ut verificetur anihilatio illius: q. n. sufficit verificatio nae. di prioritate nae., ut aliquid sit creatum. Et par. nam sicut creatio est actio instantanea, ita similiter anihilatio.

Ad hanc vero nego Ant., adiq. pro [illegible] anti, nego [illegible] et ro. est, nam anihilatio est destructio rei, iam [illegible] inde, [illegible] significat, q. d. [illegible] habet esse, destructio possibilis reddit, q. d. [illegible] necessario, [illegible] debat esse, creatio est, in [illegible] productio rei n. [illegible] aliquo tempore [illegible], q. d. n. habet esse, q. d. sufficit q. d. prioritate nae. esse n. habeat, q. hoc modo [illegible] transit de n. esse ad esse.

2o Arg.: [illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible] ab aeterno dit.: q. pro Ant. q. sequuntur duo dictoria [illegible], scilicet Deus creavit Angelos, Deus n. creavit Angelos; q. pro Ant.: et quia ad [illegible] affirmativa stat, quod negativa [illegible] dit [illegible] pro [illegible] sive de futuro, sive de praeterito, ut [illegible] [illegible] falso negatur [illegible] de [illegible], q. d. debet [illegible] Deus n. creat; dictoria [illegible]: q. [illegible] Deus nunquam creat Angelos [illegible] nec erit assignabile aliqd. nunc, in quo n. sit vera, q. d. n. in tempore, q. d. ab aeterno incepit [illegible].

Ad hoc ergo R. q. d. existit [illegible] affirmativa tempore [illegible] vera, et negativa falsa, si supponat utraq. [illegible] nunc aeternitatis [illegible] [illegible] arguentis [illegible] de nunc temporis [illegible], [illegible] [illegible] talis [illegible] n. [illegible] dictoria, [illegible] [illegible] n. supponunt, [illegible] est, q. d. [illegible] nunc aeternitatis semper verificat, q. d. Deus creat, et [illegible] haec [illegible] Deus n. creat pro nunc aeternitatis semper [illegible] [illegible] [illegible].

§ III

2a [illegible] ponitur, et probatur.

2a Clo. mundus in ad quem sumptus pro rebus successivis
tempore, ut motus, et pro generabilibus, et corruptibilibus, vi sua naturalium
potuit fuisse ab aeterno: contra eam defendit magister Sent. d. 48. Scotus
et magister Joannes a S. Th., contra D. Th. opusc. 27. et 3. contra gent. probatur ad motum, nam
motus ex natura sua est successivus, et partibus constat transe-
untibus, quarum una incipit, et altera desinit: ergo motus non potuit
ab aeterno fieri. patet consequentia. nam si ab aeterno esset, daretur aliqua pars
motus, quae numquam inciperet, et certe illa, quae sine adversariis
fuisset ab aeterno; sed ex hoc sequeretur, quod illa pars non posset, nec finito,
nec infinito tempore durare; non infinito, quia infinitum tempus dura-
ret cum ipsa parte motus, et sic ibi successio repugnaret, siquidem esset
toto illo tempore tota simul, nec esset possibilis tunc motus, cum totum
durationis una pars occuparet: unde illud totum tempus aliis partibus ex-
cluderet: et destrueret ergo motum, quae sicut in [illegible] hac parte
prioris, et posterioris. = Nec finito tempore durare, quia illa
pars non incepit in tempore, quare sed ab aeterno: quia aeterna duratio
denotat, esset infinita, ergo est 3a pars ipsius motus, quae ab aeterno fiat.

Pbr. Clo. pro hominis generatione: nam aliis possent esse infiniti homines gene-
rati, siquidem posset in qualibet die generari unus homo; et si mundus fuisset
ab aeterno essent transacti infiniti dies in actu, quia aliquin actu reperirentur
infinitae animae, cum sint immortales, et ut supra in qualibet generare-
tur unus homo. = hoc argumento se pius utitur D. Th., et insolutum relinquit,
afferens plurium Philosophorum solutiones, et eas improbans, ut 2 contra gentes Cap. 38,
et opusc. 27, et tandem 1a parte q. 46 art. 2. ad 8. relinquit, quod hoc
non est particularis, et sic posset aliquis dicere quod mundus fuit ab aeterno,
vel saltem aliqua creatura ut Angelus, sive homo; nos autem intendimus probare
an aliqua creatura fuerit ab aeterno. ita D. Th. inde inter eius pro-
bare, quod ab aeterno esse aliquam creaturam, non repugnat, et quod an repug-
nent generationes hominum. ex his reliquiis motus, inde quod solus excipiunt

quo

generatio hominis ex non aliis, contra propterea dari infinitum in actu non consequenter: quod idem atque fieri potest de eis, quae per generationem, sed per modum acquirantur ab solo lineis corruptibiles, quibus ab aeterno potest Deus creare, et sine dari dicuntur dedisse infinitum in actu.
Dicitur aliquorum [illegible] et debuerunt?

§. Ultimus.

Aliquae obiectiones proponuntur, et diluuntur.

Obiicies 1°. forme est nas motus, quod ab aeterno fieri. Ergo potuit ab aeterno. Causa patet, atque probo: nam datur ille motus est, quod non possit designari 1us eius pars: ergo est proprius motus non habet principium, et hoc etiam est proprium aeternitatis: ergo est proprius eius motus, cuius forma erat ab aeterno.

Ad hanc obiectionem dicat ille codex huius, quod motus sinchaticus et quatenus non illius assignabilis non est 1a nec ultima pars potuit esse ab aeterno non ideo catholicus: ex quo dicitur, quod motus licet sua etiam, tamen per successionem quaedam implicat quod ab aeterno sit, quia ut ait magnus Pater noster Augustinus lib. 12 de civitate Dei cap. 15 tempus quoniam mutabilitate transcurrit aeternitati immutabili non potest esse coaeternum.

2° obiicies: nam Doctor Angelicus non multorum probat mundum potuisse fieri ab aeterno, eo modo quo docuit, et probavit Aristoteles. [illegible] ille Aristoteles illum potuit ab aeterno, per durationem non solum quoad partes permanentes, sed etiam successivas: ergo similiter sentit Doctor de possibili. Ad hanc obiectionem dicitur Doctor solum docuisse aliquos potuisse mundum fieri ab aeterno quoad partes permanentes, non vero quoad successivas, ut ipsemet se explicuit loco superius citato.

3° obiicies nam est ratio motus, et temporis durare in aeternum a parte post: ergo similiter motus, et tempus potuerunt esse ab aeterno a parte ante. Antecedens patet, siquidem ex solo, ex ordinatione divina [illegible] motus caelorum in die iudicii. Consequentia probatur: nam

n minus motus, et tempus, et duratio successiva a parte post, quam a parte ante: sed si hoc non obstante, a parte post possunt esse aeterna, etiam a parte antea.

Ad hanc objectionem respondeo, quod id, quod dicimus de aeternitate, quod est successiva a parte post, ac a parte antea, videmus a parte post idem sincathegorice motus dicitur aeternus, quia non est assignabilis aliquod tempus, in quo motus finiat, ita dicimus de illius aeternitate a parte antea, et, ut supra diximus, licet concedit, et dicendum, sed quod hoc succedat prius, est, an inveniat aliquod instans, in quo motus, licet quod sit successivus, nunquam prius post prius sit existens aeternitati, et implicat, ut vidimus etc.

Ultimo arguitur: nam Deus ab aeterno potuit caelum creare, intelligentia vel moveri, vel quiescere, si moveretur, fuisset daret motus ab aeterno. Si dicatur, quod sit, quod quiesceret, cum quies sit privatio motus, et ut eo instanti in quo est subjectum privatum forma, sit etiam in illo capacitas illius, tamen inde fit, quod ipsi caelum quiescere posset etiam moveri. Sed

Ad hanc dicitur, quod esset ab aeterno Deus creare caelum, nec moveret, nec quiesceret quiete privativa, et non est capax motus, quia non est totum cum simul sit subjecto ipsius caeli.

Et haec dicta sufficiant de hac quaestione, articulo, et hoc libro, et tota Philosophia, et sic labor noster feliciter cedat in laudem, et gloriam omnipotentis Dei Patris, et Filii, et Spiritus Sancti; necnon intemeratae Virginis Mariae matris Dei in primo momento instanti suae conceptionis ab omni labe culpae conceptae; magni quoque Parentis nostri Divi Dominici de Guzman, Angelici, et nostri Praeceptoris Divi Thomae Aquinatis Doctoris, et quintae Columnae Ecclesiae, et sanctae Catharinae Virginis, et martiris, et Beatae Rosae de Santa Maria, et Sancti Ambrosii de

Sa-

Sena, in cuius die 22 Martij finem
imposuimus, anno 1670, nec non sub aliquali
recordate Ill.mi ac R.mi D. D. nostri
quod hic mittamus, accurate
[illegible] dicimus R.
R.mi Eccl.ae
subij
cimus.

FINIS CORONAT OPUS.

Q.° 1.a PROŒMIALIS.

LIB. 1.us PHISICOR. Q.° 1.a DE ORDINE COGNITIONIS

Q.° 2.a DE ESSENTIA, ET EXISTENTIA

Q.° 3.a DE PRINCIPIIS ENTIS NATURALIS.

2 4

an

Art. 2. An gravia, et levia moveantur à se. fol. 192

Art. 3. An moventia in motu agentia, et patientia debeant esse [illegible] fol. 196.

Lib. Unicus DE AETERNITATE. &

Art. 1. Utrum mundus, quatenus potuerit esse ab aeterno fol. 199.

Amen.

Pot Deus supplere concursum formae adhoc, ut materia existat: q. pot facere, quod materia existat sine forma. pr ans. materia adhoc ut existat solum dependet a forma … q. pr ans: materia … ut formam recipiat solum dependet a dispositionibus … similiter ans. sicut pot Deus immediate … in materia absque dispositionibus. … quia sicut dispositiones reddunt materiam subjectum capax recipiendi formam, ita forma reddit materiam subjectum capax recipiendi existentiam: quia sicut una est … dependentia, ita et altera.

495

Cursus Phi-
losophiæ.